

Havas Gábor Kulifay Albert

A

SOLI DEO GLORIA

SZÖVETSÉG TÖRTÉNETE

1992

T A R T A L O M J E G Y Z É K

A TANULMÁNY CÉLJÁRÓL . . . . . 4.

I.MAGVETÉS /1921-1925/ . . . . . 7.

Alapitólevél /1921.julius lo./ . . . . . 17.

II. A SZÖVETSÉG SZERVEZETE . . . . . 19.

Vezetési stilus . . . . . 20.
Szervezeti keretek . . . . . 22.
Tisztikarok . . . . . 28.
A Szövetség irodája, központja . . . . . 37.
Részletek az SDG által kiadott "Mit akar az SDG mozgalom?" c.füzetből /1938/ . . . . . 40.
Collégiumok . . . . . 45.
Az SDG kisközösségi vezetőinek támogatása /vezetői kiskát6/ . . . . . 70.
SDG-s Középiskolás Kollégium /szervezet, munkaprogram/ . . . . . 84.
Egyetemek, főiskolák, teológiák . . . . . 94.
SDG körök, Debrecen . . . . . 103.
Szeniorok, végzettek, Kabay Kör . . . . . 112.

III. A M O Z G A L O M . . . . . 123.

A diákszociális munka . . . . . 123.
Internátusok . . . . . 127.
Baranyi Kálmán Diákház . . . . . 134.
Balatonszárszói konferencia-telep . . . . . 145.
Ujra Egyházunk tulajdonában a szárszói konferencia-telep . . . . . 164.
Szárszói konferenciák . . . . . 167.

Az 1928.évi balatonszárszói elvi program . 171.
1929-1933. A kialakulás évei . . . . . 175.
1934. Memorandum . . . . . 179.
1935-1936. Megujulás, fellendülés. Magyar Ut Társas Napok . . . . . 181.
1937-1938. Arccal a falu felé . . . . . 183.
1939. Magyar Testvériség konferenciák . . 188.
1940. Zsoltár és népdal . . . . . 189.
1941. Végzettek konferenciája. . . . . 191.
1942. Ifjuság az uj magyar szellemért . . 193.

1943. Magyar Élet Tábor . . . . . 209.
1944. Üldözöttek bujtatása . . . . . 219.
1945. Háboru utáni ujrakezdés . . . . . 221.
1946. Ujraéledés . . . . . 222.
1947-1948. A lelki ébredés esztendei . . . 224.
1949. A Soli Deo Gloria megszünése . . . 225.
1950-1951. A Missziói Munkaközösség konferenciái . . . . . 227.
Szászcsó utódelete, konferenciák kezdeményezése . . . . . 228.

R I M , Rozsnyó, Szilice . . . . . 240.
Virágvasárnapi konferenciák . . . . . 250.
Egyéb konferenciák . . . . . 263.
Világnézeti kérdések - szerda-esték . . . . 268.
Ünnepélyek . . . . . 275.
Egyéb mozgalmi tevékenység . . . . . 283.

IV. A Z S D G KÜLSŐ KAPCSOLATAI 295

Kapcsolatok a Református Egyházzal . . . . 296.
A Soli Deo Gloria Szövetség kapcsolata más protestáns ifjusági mozgalmakkal . . . . 305.
Kapcsolatok külföldiek - Ökumené . . . . . 326.
Az SDG és a közélet . . . . . 336.

V. KIADVANYOK, SAJTÓ 349.

Iratterjesztés . . . . . 350.
Kiadványok . . . . . 354.
Szücs Ernő:Győzelem a halál fölött . . . . 357.
Makkai Sándor: Üntudatos kálvinizmus . . . 360.
Makkai Sándor:Magyar fa sorsa - a vádlott Ady költészete . . . . . 362.
Büszörményi Jenő:Verőfényes uton . . . . . 365.
Tavaszy Sándor: A kálvinizmus világmissziója . . . . . 367.
Makkai Sándor: Nem békességet . . . . . 369.
Matolcsy Mátyás: Agrárpolitikai feladatok Magyarországon . . . . . 372.
Pap Béla: Társadalmi rendszerváltozás: Evangélium . . . . . 375.
Sándor Ernő: Tudakozódások az irásokat . . . 381
Kerék Mihály: A telepités félévszázada. . . 383.
Vatai László: Örök sors . . . . . 386.
Fónyad Dezső: Bevezetés a diákmissziós munkába. A Soli Deo Gloria Diákmozgalom története és módszere . . . . . 387.
Balla Péter: Kis Magyar Daloskönyv . . . . . 390.
Ravasz László: A nagy szakadék + Morvay István: Református népfőiskolát . . . . . 391.

Református Diákmozgalom . . . . . 393.
Uj Magyarság /1932-1934/ . . . . . 410.
Magyar Ut /1934-1940/ . . . . . 419.

VI.HÁBORUS ÉVEK ÉS HÁBORU UTÁN 441.

Menekültek segitése . . . . . 442.
A SOLI DEO GLORIA és az ellenállás . . . . . 450.
A háboru utáni évek . . . . . 455.
Az SDG-ről visszatekintve . . . . . 462.

VII. ARCKÉPCSARNOK 466.

Sebestyén Jenő . . . . . 467.
Balla Péter . . . . . 472.
Barcza Gedeon . . . . . 476.
Bognár István . . . . . 482.
Fónyai Dezső . . . . . 486.
dr.Kiss Sándor . . . . . 490.
/Szegedi/ Kiss Sándor . . . . . 497.
Koncz Sándor . . . . . 506.
Morvay István . . . . . 510.
Pap Béla . . . . . 515.
Soos Géza . . . . . 519.
Töltéssy Zoltán . . . . . 526.
Vatai László . . . . . 533.

F Ü G G E L É K

A Soli Deo Gloria Református Diákszövetség világnézeti előadás-sorozatai . . . . F/2.
Az SDG tisztikarai . . . . . F/14.
Belépési NYILATKOZAT /1923/ . . . . . F/25.
A Szövetség ALAPSZABÁLYA /1933/34/. . . . F/26.
Az 1946.évi virágvasárnapi konferencia DEKLARÁCIÓ-ja . . . . . F/34.

oooOOOooo

A tanulmány céljáról

Élt 28 évet - történelmi mértékkel mérve ugyancsak rövid idő. Mégis, e jó negyedszázad alatt sikerült a Református Diákok Soli Deo Gloria Szövetségének olyan sajátos arculatot, találkozóin és táboraiban olyan sajátos légkört kialakitania,amely az idetalált fiataloknak életreszóló szellemi-lelki töltést adott.

Az ide meghivott előadók, irók és tudósok arról vallottak, hogy ökmaguk is lenülletet, ösztönzést kaptak az SDG erőterében, és életrajzok, szociológiák számolnak be arról, ez a közvetlen és a kisugárzó hatás áttételeződött a református egyház egészére, sőt a hazai közélet későbbi évtizedeire is.

Tul a már megjelent számos visszaemlékezésen és a történész-igénnyel készitett nagyobb tanulmányokon két nagyobb összefoglaló is készült ennek a mozgalomnak a történetéről. /E sorok irásakor még mindkettő kéziratban van./ Az egyik [x]/ szélesköru kutatáson alapszik és forrásértékü,de a szerző nem lehetett részese a mozgalomnak és igy nem tudta megragadni, visszaadni annak lényegét. A másiknak [xx]/ SDG-sek a szerzői,tehát jól érzékeltetik a légkört; itt viszont a terjedelem határai korlátozták a teljességet.

Mi arra éreztünk indittatást, hogy a maga életszerüségében és teljességében idézzük meg a történelemnek ezt a mozaikját. Levéltárak és tudományos gyüjtemények, folyóiratok és jegyzőkönyvek áttanulmányozása során végülis felsorakoztathattuk azokat az eseményeket, amelyek mérföldkövekként kijelölték az SDG megtett utját. De ez kevésnek tünt. Mert bármilyen sokatmondó, gazdag is ez az esemény-sor,csak a külalakot, csak a testet adja,de a lényeg, a belső parancs, amit Kant "kategórikus imperativusznak" nevezett, még hiányzik belőle.

Ezt a hiányt mi ugy igyekszünk pótolni, hogy az utolsó fejezetben - arcképcsarnoknak neveztük el - felvillantjuk azoknak a katartikus vezetőknek a pályafutását,akik jóértelemben vett megszállottságukkal irányt adtak a mozgalomnak, ezenfelül - részben töltik idézve, részben a korabeli folyóiratokból kiemelve - hasonmásban közreadjuk a legjellemzőbb irásokat,amelyek ma már csupán vagy egyik, vagy másik könyvtárban lelhetők föl. Szólunk az SDG kiadványairól is,igyekezve megszólaltatni a szerzőket, müveiket is.

Azt az elvet követtük, hogy ne csupán a megtörténtek leltárát adjuk kézbe, ne csupán az eseményekről beszéljünk, hanem szólaltassuk meg a maga sokszinüségében a mozgalmat és annak vezető egyéniségeit. Ha néha mégis beszürődtek szubjektiv megjegyzéseink is, legyen ez bocsánatos bün; hiszen ezzel is hitelesebb ez a tanulmány, mert sose tagadtuk, mindig is vallottuk: egész életünket meghatározó utmutatást, ajándékot kaptunk az SDG kereteiben.

---

[x]/Gergely Ferenc: Egy pillantás a magyarországi református egyház két világháboru közötti ifjusági politikájára./A Soli Deo Gloria Református Diákszövetség története,1921-50./

xx/Részletanulmány "A két világháboru közötti református ifjusági mozgalmak"c. készülő kötetben.

Az 1947.évi tragikus fordulatot követő négy évtized monolitikus uralma nem tűrte, meghalatta az önszerveződő,célt és programot saját magának adó közösségeket,de a kilencvenes évek Magyarországán felnyiltak ezek a sorompók. Dokumentum-jellegü kötetünket arra szánjuk, hogy elsősorban az uj ifjuségi mozgalmak utat, hagyományt, módszert kereső vezetői, s mellettük természetesen a multra kiváncsi egyházi és világi történészek betekinthessenek az SDG varázslatos világába.

Budapest, 1992 március.

A szerzők

I. M A G V E T É S

/1921 - 1925/

Történelmi háttér

Az első világháboru tragikus következményei ostorszijként csattanak az ország arcán. Milliók szakadtak ki a nemzettestből, a menekülő családok tízezrei vakvágányon álló tehervagonokban buzták ki a telet, a vörös terrorra fehér következett, a történelmi kiszolgáltatottság, a működőképtelen gazdaság, a nyomor megalázta,reménytelenségbe taszította az embereket.A társadalmi mozgalmak szociális kérdésekkel telitődtek. Ebben a háttérben született meg a Soli Deo Gloria Szövetség.

A református diákmozgalmak gyökerei 1909-re nyulnak vissza.Ekkor határozta el a sárospataki diákkonferencia az YMCA világszövetség hazai tagozatán,a Keresztyén Ifjusági Egyesületen belül külön diák-evangélizációs ágazatta Magyar Keresztyén Diákmozgalom /később:Diákszövetség MKDSZ/létrehozását. Erre a munkára Victor János személyében utazó titkárt alkalmaztak és megindították lapjukat,a Diákvilág-ot. Ravasz Árpád gimnáziumi igazgató a következő évben igy irt ebben a lapban:"A bibliskörök figyelme mostmár kiterjed minden féle szociális bajra,ugyancsak számot vet a gyakorlati élettel,nem csak a tulvilágon,hanem főképen legelsősorban ezen a földön akarják boldoggá tenni az embereket.

Jézust állitván oda megváltójukul,az élő Jézust,akihez az ut a történeti Jézuson, a Bibliában vezet el."

1911-ben a fővárosi nagygyülésen külön előadások kapcsán tárgyalták a keresztyénséget,mint a társadalmi kérdések feltáróját és megoldóját.

1912-ben Budapest külön titkárt kapott, a leánydiákság is külön csoportba tömörült. 1917-től a Diákvilág "Akarat" cimen folytatta szolgálatát, a középiskolások számára pedig megindult az "Erő",melynek példányszáma egyetlen év alatt 4000-re szökött.

A háborut követő káosz azonban mindent szétzilált, a hivő ifjuság legfeljebb a gyülekezetben szolgált. 1920 -ban viszont - a balatonendrédi konferencián - ujjászületett a mozgalom, majd megvalósult százas befogadóképességgel a Hárfa utcában a Diákok Háza. A főiskolás diáklap rövidesen elérte az 1,5 ezer, a középiskolás ujság pedig a 10 ezres példányt.

1921-ben a Szövetség 5000 kérdőiven kért /4000-en kapott/ feleletet a diáknyomorra vonatkozólag. Az 1922. évi konferencián Tildy Zoltán[x] a falu neveléséről tartott vitaelőadást.

Különösen erős szociális töltése volt a Bethlen Gábor Körnek, amely a trianoni határ megvonása után települt át Kolozsvárról Szegedre.

Az anyagi problémák előtérbe kerülése - párosulva az ideológiai problémákkal - nem csupán az ifjuségi mozgalmakat,de magukat a teológiákat is felhánytorgatta; sokan nem a hivatást, hanem a hivatalt, a pályát látták maguk előtt. A Budapesti

x/ Tildy Zoltán /1889-1961/ református lelkész, később politikus. 1946-1949 között köztársasági elnök.

Teológián ezzel szembesülve hajoltak szoros bibliai közösségbe a hitvelló teológusok, elsőként Csontos Béla, Hegyi Sándor, Komáromi János, Töltéssy Zoltán és mások. Társaikért is felelősséget vállalva tervezgették egy, az ország valamennyi teológiáját felölelő mozgalom kialakítását.

Törekvéseiket Sebestyén Jenő teológiai professzor, a Kálvinista Szemle szerkesztője karolta fel, aki további indíttatást is kapott, amikor 1920 szeptemberében meghívták Hollandiába, az általános keresztyén alapon álló Evangéliumi Keresztyén Diákszövetséghől kivált, szigorúan református elveket valló négy diákszövetség közös konferenciájára. A Szemlében többször is felvetődött /1920. április 18., augusztus 15./ a történelmi kálvinizmus hazai talpraállítását célzó református diákszövetség terve.

Az SDG megalakulása

Az álmokból a Siófok melletti Somogykilitin 1921 júliusában tartott teológus- konferencián lett valóság.x/ Már a találkozó jelmondata is mozgósító erejű volt: "Te pedig a munkának terhét hordozzad, mint Jézus Krisztus jó vitéze." Hegyi Sándor kiemelte a kálvinizmus legfőbb célját: Isten munkatársává kívánja emelni az embert. Sebestyén Jenő a lelkészi szolgálat alapelvként a " soli Deo gloria"-t /egyedül Istené a dicsőség/ ahánlotta. Az utolsó napon Töltéssy Zoltán előterjesztette az alapító határozatot, amelyet a konferencia 42 magyar résztvevője küzül 29-en irtak alá.

x/ A konferenciát részletesen ismerteti Rácz Lajos a Sebestyén Jenőről szóló kéziratában.

Már itt felvetődött fentiek szerint egy Balaton - menti konferencia-telep gondolata, azzal, hogy itt nem csupán teológusok, hanem a teológiai pálya iránt érdeklődő utolsó-, utolsóelőtti éves középiskolások is találkozhatnának.

1922-ben nem sikerült ugyan a tervek szerint Kilitin ujból találkozni, de a frissen alakult Soli Deo Gloria Szövetség kezdeményezésére a Fatak melletti Vámosujfalu és Olaszliszka vendégszerető falai között tartotta táborát a négy református teológia 58 diákja és 6 tanára, környékbeli lelkészekkel és néhány lelkésznek készülő gimnazistával együtt. A konferencia elnöke a legidősebb teológiai hallgató, Zajti Ferenc x/ volt. Megvitatták többek között a teológusok és tanársik kapcsolatát, Töltéssy Zoltán és társai pedig skóciai tapasztalataikról számoltak be.

Az SDG első téli konferenciáját 1923 január 15.-én tartották Budapesten az ujjászületésről és a református életideálról. A résztvevők szeretetvendégségen vettek részt a református egyház jóhirü kórházában, a Bethesdában.

1923 juniusában a Hernád melletti Göncön, a bibliafordító Károlyi Gáspár szolgálatának falujában találkoztak az SDG-sek. A mozgalom későbbi nagyjai tartották az előadásokat: Szücs Ernő, Victor János, Karácsony Sándor, Csürös Istvánn, Töltéssy Zoltán, Bogdán Gyula, Biberauer Richard, Szabó Zsigmond - Kovács J. István a főváros teológia igazgatójának elnöklete mellett. Dr. Good amerikai teológiai tanár előadásának lényege ez a felhivás volt: Vissza a Heidelbergi Kátéhoz és a II. Helvét Hitvalláshoz!

x/ Zajti Ferenc /1886-1961/ iró, történész, festőművész. Vallástörténeti tanulmányait a Budapesti Teológián végezte. Könyvet irt többek között Jézus gyermekkoráról és az Ószövetség hitvilágáról.

A Szövetség"nyitása" a főiskolások felé a következő, 1924. évi gödöllői konferencián következett be; a 14o résztvevő között a teológusok mellett szép számmal találunk képzősöket, jogászokat, müegyetemi, bölcsész- és orvostanhallgatókat,gimnázistákat, sőt 2o holland diákot is. Isten titkainak kutatására jöttek össze, "kezükben a Szentírással, szivükben a mácsesel; Egyedül Istené legyen a dicsőség. Ez előtt négy évvel teremtette meg ez a coucsgondolat az SDG Szövetséget, /.../ ezzel a gondolattal világtörténelmet irtak. Expanziv eraje van a Soli Deo Gloria gondolatnak. Minden foglalkozásu embernek életprogramot ad."

"Sebestyén Jenő: A predestináció, mint a keresztyén élet legmélyebb tapasztalata c. tartott előadást. Bemutatta e mélységes dogmának a gyakorlat mezőin szedhető gyümölcseit./.../ Csekey István a világnézet választásának döntő fontosságáról szólt. Bogdán Gyula előadásának cime:Mit akar a ref. keresztyénség a munkásokért? Id.dr.Szabó Aladár a Szentlélek cimmel szólt a konferenciához. Akkor is hiszek, ha senki sem hisz - mondotta. Komáromi János Az európai kálvinizmus szervezkedő állomásain cimmel szólt a konferenciához, ifj. dr.Szabó Aladár pedig A lelkészi és a világi elem együttmüködéséről, Hegyi Sándor A kálvinizmus hatása a társadalmi életre cimmel beszélt, Horváth László pedig Hollandia titkáról. Azért beteg egyházunk, mert a hitvalláskat elfelejtettük, eltértünk a Szentirástól is - mondotta. Ismeretlen hit cimmel tartotta a konferencia utolsó

előadását Szücs Ernő /.../ Sohs komoly órák ilyen gyorsan nem repültek el, nagy igazságok és forró egyéni bizonyságtevések izzottak a levegőben."x/

1924 őszén felpörgött az élet az SDG-ben. Elkészült és az Egyetemes Konvent elé került a Szövetség alapszabálya.

A "pedagógiai kollégiumnak" nevezett munkaközösség kidolgozta a nevelés evangéliumi elveit és ajánlható gyakorlati módszerét. A Muzeum krt. lo. sz. alatti központban megindult a "hétfő" esték" sorozata / erről külön fejezetben számolunk be/.És a karácsonyi ajándék: az SDG első kiadványa, Legátusprédikációk Bogdán Gyula, Sebestyén Jenő és Szücs Ernő tollából.

1925 a gyors terebélyesedés éve. Nyáron már négy jelentős találkozóra futotta az elkötelezett vezetők erejéből.

A fővárosban került sor a középiskolás leánykonferenciára 35 résztvevővel, megintcsak a Bethesda épületében. A háromnapos eszmecsere középpontjában a lelki élet és a szolgálat állt. Előadók: Ecsedy Alsdár, Szabó Miklós, Szücs Ernő, Biberauer Richárd, Budai Gergely, Kovácsy Margit.

A juliusi, Kiss Ferenc vezette zánkai sátortábor 15o diákot fogadott. Az áhitatot Szücs Ernő vezette, a tábor rendjéért Szőke Imre volt felelős. Már az első előadásban / a nagy triászról, Ádyról, Móriczról, Szabó Dezsőről szólt/ felkomorlottak a magyarság sorskérdései, hogy többé sose hagyják el az SDG rendezvényeit. A következő napokon előkerült az egyke, az alkoholizmus, a vérbaj, az öngyilkosság is, tehát

---

x/ Rácz Lajos i.m.

az önpusztitás számos kérdése. Jézus orvos szerepe, a nagyitó alá kerültek a zsákutcás valláspótlékok is, mint a spiritizmus, teozófia, stb.

A kápolnásnyéki 15o fős táborozás központjában a bibliatanulmányozás állott, a "magyar kérdések" között pedig legnagyobb hatást a Budapest mélyaségeiről szóló vitabevezető keltette. A résztvevőkre mégis a legazemélyesebb megnyilatkozások, önvallomások tették a legnagyobb hatást.

Augusztusban a budapesti teológián szervezték meg az első "munkáskonferenciát", az SDG tisztségviselőinek /-munkásainak/ mérlegkészitő tanácskozását: innen indult a mozgalom négy évvel korábban, mi lett belőle, hol vannak hiányosságok, merre tovább. A mozgalmon belül uj, a Pro Rege Christo mozgalom indult most el, a munkások négy csoportjának, az ujonnan coknak, katonáknak, diakónusoknak és a presbitereknek a szervezésében. Záborszky János elnök és Hegyi Sándor főtitkár mellé most már 11 titkárt választottak, közöttük Szőke Imrét és Töltássy Zoltánt.

Komoly lendületet adott a munkának hét kiváló elsőéves teológus jelentkezése az SDG-be: Fónyad Dezső, Kiss Sándor, Kovács József, Pap Béla, Pap Ferenc, Sághy Lajos, Szőles László, mint a későbbiekből kitünik, valamennyien kiváló vezetőkészségekkel rendelkező lelkész-jelöltek voltak.

Ekkor kezdett kialakulni az SDG negyedszázados működésének munkamódszere: rendszeres kiscsoportos találkozók az Irás körül az oktatási intézményekben, majd a legérdelődőbbek

országos, többnapos konferenciája az egyénekre külön-külön megszabott küldetés meghallása, értelmezése, megfogalmazása jegyében.

Ennek a feliemert szolgálatnak a lényegét jól jellemzi a minden régi és uj tagtól kért nyilatkozat, amelynek szövegét a következő oldalon adjuk közre.

Jelentős lépés volt 1925-ben a Református Diákmozgalom első számának megjelenése. Itt irja Sebestyén Jenő Hazatérés c. cikkében: "Különösen nagy örömmel üdvözlöm azt a nagyszerü tényt, hogy a református diákság öntudata már odáig jutott, hogy a munkára való szervezkedésnél tart és saját lapjával igyekszik hirdetni eszményeit. /.../ A nem református szellemü evangélizálás csak fél- vagy negyedrész munkát végez a diák lelki világában. Főhibája éppen az, hogy a diákot nem adja vissza Anyaszentegyházának, hogy ne csak a maga individuális életében szolgálja Isten dicsőségét és Krisztus királyságát, hanem az Anyaszentegyház szervezett életében is, mint annak öntudatos munkás tagja. A református diákmunka tehát nagyszerü egyházépitő munka is egyuttal, mert igazi egyháztagokat, presbitereket és lelkipásztorokat nevel."

/Azóta ez a megállapitás sokszorosan beigazolódott: ezrek és ezrek kerültek ki az SDG kohójában megedzve egyházi munkára; a négy évtizedes talponmaradás sem igen ment volna nélkülük./

Kiadta a Szövetség Szücs Ernő: Győzelem a halál fölött c. könyvét, mely egységben mutatta fel az Evangélium és a

természettudomány megállapitásait a halálról.

Karácsonyra jelent meg Makkai Sándor Öntudatos kálvinizmus c. könyve, Isten és az ember megrendítő találkozásáról.

Összefoglalóan elmondhatjuk az SDG történetének első éveiről: a mag jó földbe került, megfogant, szárba szökkent. A jézusi példa bevált. Kicsi, összekovácsolódott csapat, először megcsöndesedve, befelé figyelve, indittatást kapott: "Elmenvén, tegyetek tanitványokká minden népeket...!" Ettől kezdve már nem volt nyugtuk, tüz lobbantott tüzet, ágtek, szóltak, szerveztek, irtak, lobogtak, mint a gyertya, melyet első jelképül választottak:

Ez a szimbólum világolt a Szövetség levélpapirján, plakátjain is.

x x

x

A továbbiakban nem követjük az időrendet. Témánként, tevékenységi csokrokként idézzük fel a mozgalom életét, és csak szomoru zárókordként térünk vissza ismét az időrendhez: a háboru utáni ujraalakulási kisérlethez és a Szövetség felszámolásához.

Cornica-Magyarország négy református teológiájának Kolozsban konferenciára ifjuságra a hivatásról beszélgetésre hivta meg tanárait:

1. Ők, akik a jelen konferencián részt vettünk, Isten kegyelméből valóságos megtérők vagyunk, akik az Ur Jézus igazi követőivé, akik tudatosan Urunk Krisztussal, mint az ő személyes Megváltójával és aki élő összeköttetésben van az Országának Urával. Hiszünk Őt, hogy azokat, akiknek életében ez a találkozás valóban történt meg, és az összetartó kötelezés, nem lehetnek igazi Krisztus-követőknek. Ebből kiindulva a közösségünkről mindenkor úgy is, mint a Krisztus-testéről, mint az Ő szeretetének a 'szervezetéről' minél nyitottabb, megtartóan élő formáról törekszünk, hogy Isten kegyelméből a mi életünkben is megtörténjen annak megtalálkozás.

2. A fenti hatásunk javaslat alapján lelkileg egynek éreztük magunkat, megalakitjuk a „Soli Deo Gloria" (S.D.G.) szövetséget, amely nincs mindenkori hozzá, aki a fenti javaslatot magáévá teszi. A szövetségben semmiféle hierarchiát nem szervezünk, de az szükség az egyes területeken helyi csoportokat fölé.

3. Elhatároztuk, hogy 1922 januárjában Kolozsban II. theológus-konferenciát rendezünk, melynek megszervezésével az S.D.G. Kör vezetőségét bizzuk meg.

4. Az S.D.G. Kör, hogy működését emelkedettebbé tegye, elhatározza, hogy egész télen keresztül a munkaszünet kivételével a pápai theológus internátus ebédlőjében, a téli estéken összejöveteleket rendezzen.

5. Elnöke kivánjuk az S.D.G. Kört a ~~[illegible]~~ „Theologus-Tábor" Wesselényi és Lónyai Terézia a Romániai Jézus testvéreinek munkájukban támogatják) hogy a Theologus-Tábor, valamint a „Theologus" könyvbarátai és könyvkiadó

II. A SZÖVETSÉG SZERVEZETE

6. A keleti konferencia tiszteletteljes üdvözletét fordítja a négy református egyházkerülethez, hogy a négy református theologiára a vallásoktatásban számítva önálló tanszékek állíttassanak fel.

7. A „Soli Deo Gloria" Ifjúsági jótékonycélú estélyük tiszta jövedelmét a Szövetség rendelkezésére bocsátották, hogy azzal a munkásnövendékek terhére kiadandó, mintegy 60 frank összeget fedezhessük.

Az Úr 1921. esztendőjében július hó 10 napján aláírásukkal és életünkkel pecsételjük meg

Fábián Gábor
Vay Ferenc
Szentgyörgyi István
Kapi Béla
Kovács Sándor
Kiss Károly
Kovács Dezső
Szabó Imre
Nagy Ferenc dr.
Endy Vladár
Antal János
Szabó Zoltán
Szabó Pál
Nagy Ferenc
Szász Károly
Kiss Áron
Kovács Sándor
Kiss Károly
Kovács Dezső
Szabó Imre
Nagy Ferenc dr.
Endy Vladár
Antal János
Szabó Zoltán
Szabó Pál
Nagy Ferenc

A mozgalmak sulya és jelentősége - szemben a hivatalokkal és vállalatokkal - messze nagyobb, mint arra valamilyen statisztiksi adatból, az általa bárelt helyiségek nagyságából, alkalmazottainak vagy tagjainak számából következtetni le - hetne. Különösen áll ez az SDG-re és más hasonló szervekre, ahol a tevékenység 95 %-át társadalmi munkások végzik. AZ SDG fontosságát sem a számok felöl közelitjük meg.

Vezetői stilus

Mindenekelőtt az tünik szembe,hogy a vezetésben semmiféle vezárkodás, bsáskodás nem jelentkezett. Értheti: a kiválasztás itt kezdettől belülről, a szolgálatban legtöbb áldozatot hozók közül történt,s ha valaki anyagiakban próbálná mérlegelni az eredményeket,hamar felfedezné, hogy az ide "befektetett" energiák másutt többszörös hozammal /pénzzel/ jártak volna.

A balatonszárszói telep megnyitásakor, 1929 augusztus 31.-én a szárszói templomban Töltéssy Zoltán igy kezdte beszédét: "Első szavam a hálaadás és a magasztalás Isten iránt,aki csodálatos feladatok megoldását engedte meg az elmult esztendőben."

Az emberek tehát itt eszköznek tekintették magukat, villanydrótnak,amelyen a felülről kapott áram átfut a forgógépekhez, a világitótestekhez. Ezért választotta egy évvel később a Szövetség jelvényül az égőzsinóros emblémát:

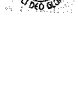

Kálvin jelmondatával:" Szivemet égő áldozatul emelem az Úrnak." Az első évek gyertya szimbóluma után ez a jelvény diszitette a mozgalom kiadványait, levélpapirját, az került a konferenciatelep reggelente ünnepélyesen felvont zászlajára is.

A Szövetség megalakulásától kereken tiz esztendő telt el, amig munkába állt az első teljes munkaidejü, fizetett alkalmazott. Amikor pedig egy évvel később az egyik vezetőt, történetesen Pap Bélát kollégiumi titkárnak választották,az 1931. évi közgyülésen ezt csak azzal a feltétellel fogadta el, ha nem kap tiszteletdijat.

Bármilyen volt is a készség, a feladat mindig többnek bizonyult, ezért örök elégedetlenség, örök tüz ágette a "munkásokat". Álljon itt ennek érzékeltetésére Soós Géza jelentése az 1933-34.tanévben végzett kollégiumi munkáról.:

"Soha talán olyan egységül vezetőink és diákjaink nem voltak,mint most.1934 -Talán egy voltam az SDG leghitványabb munkása,mivel két kollégium vezetésán és egy-egy vasárnapi segitségen kivül - szigorlataim miatt - semmit sem szolgálhattam. Főként rossz példát edtem... Az Ur kegyelme nagyobb a mi gyarlóságainknál. Ő szüntelenül munkálkodik. Az Ő ereje erőtlenség által végeztetik el. Kérem az Ő segitségét."

Az első mindig a FELADAT volt, ki-ki magát ennek rendelte alá.Ebből eredt a másik ember igényeinek,szükségleteinek szüntelen figyelése, a vélemény kutatása.Az 1929.évi felmárás ezt már számszerüsiteni is próbálta, és az eredményt

irásos foglalták:"A taglógusok 5o %-a szereti a Szövetséget, 3o %-a közömbös, 2o%-a ellenséges."

Az egyre színesebb, egyre keményebb munka a közömbösöket is választásra kényszeritette; az 193o. évi közgyülés jegyzőkönyve ezt igy rögzitette:

> "Megnövekedett kárlelhetetlen, ugyszólván gyülölködő ellenségeink száma, de Isten kegyelméből sokkal inkább megnövekedett kedves és fanatikus barátaink száma."

Különösen a főiskolákon szüntelenül folyó viták és vetélkedések kereszttüzében érték vádak az SDG-t. A támadásokra azonban nem támadásokkal, hanem munkájának erősitésével felelt. Ezt az alapállást jól megvilágitja az az eset,hogy amikor a Református Diákmozgalom egyik cikkére a Bajtársi Egyesület erőshangu levélben reagált, akkor az Intéző Bizottság ugy döntött, hogy ezt a levelet meg nem kapottnak nyilvánitja.

Magában a mozgalomban derüs, békés hangulat uralkodott. Ezt a vezetés is igyekezett elősegiteni. Közgyülési határozat alapján például a központi rendezvényeken két fiuból és két lányból álló "fogadóbizottság" gondoskodott arról, hogy a belépőt személy szerint üdvözöljék, és az első pillanattól otthon érezze magát.

Szervezeti keretek

A Szövetség irányitásának legfőbb szerve az éven - ként összehivott közgyülés volt, amelyre a funkcionáriusok

irásban készitettek jelentést; ezek és a jövőre szóló munkatervek megvitatása napokig tartott. 1928-ban és az azt követő években a közgyülést Balatonszárszón tartották,valamilyan konferenciához kapcsolódva, később Budapesten.

Amiképpen erősödött,terebélyesedett a mozgalom, olyan mértékben vált szükségessé a munkaterületek felosztása egy-egy tisztségviselő, egy-egy munkabizottság között. A feladatot vállalók között mind több lett a "világi" ember, a harmincas évek közepétől már ők voltak többségben. 1935-ben a jogász Sooc Géza lett a főtitkár /később elnök /, sokak csodálkozására,néhányak megbotránkozására.

A tisztikarban meglehetősen sok volt a változás, ezt a munkaterületek, s velük a súlypontok változása magyarázza. A mozgalom valóban mozgások összegezése volt,egyetlen időszakban sem tapasztalható a meglévők fetisizálása, valamiféle megcsontosodás. A változások- módosulások mellőzésével alább felsoroljuk a legfontosabb - és azért leghosszabb ideig fennállott - munkabizottságokat / a tisztikarra később térünk ki/:

főiskolás[x]/fiu- és leánymunka,
középiskolás fiu- és leánymunka, leánybizottság,
szenior osztály,
lelki épitőmunka,
diákszociális osztály, és annak ügyeit tárgyaló bizottság,
könyvkiadó bizottság,
évi munkaprogram bizottság,

x/ Az egyetemek és főiskolák egyaránt ide sorolhatók.

üdülő ügyek,
sajtó bizottság,
könyvtár bizottság,
szellemi és társadalmi bizottság,
anyagi és adminisztratív bizottság,
otthoncsinosító bizottság,
külügyi osztály,
sáfárnagi bizottság,
internátus bizottság,
nyomorenyhítő társadalmi bizottság.

Az egy-egy közgyülésre beadott bizottsági jelentések összeségükben 8o-15o oldalt tettek ki, ekkor került széles nyilvánosságra, hogy egy-egy "munkás" mekkora munkát végzett, milyen eredménnyel. A Zoinati Levéltárban őrzött közgyülési jegyzőkönyvek kötetek egész sorát teszik ki. A beszámolókból képet kaphatunk - igaz, ez már másodrendü jelentőségü - az elvégzett munka mennyiségéről, sürüségéről is. Néhány jellemző:

Kiss Sándor főiskolai lelkésznek az 1935. julius 11.-i balatonszárszói közgyülésre készitett jelentéséből megtudjuk például, hogy részben a központban, részben az egyetemeken a tanév folyamán 13 bibliakört és öt kollégiumot vezetett.

Ezen kivül szervezésében havonta voltak vitaestek, öt szeminárium folyt, s ezeket egészitették ki a kollégiumi, gyülekezeti, vidéki szeretetvendégségek. "A főiskolai cura pastoralis folyamán - irja - mintegy 5o élet nehézségeit, titkát bizta rám az Isten." Vidéki munkája során 6o utazás keretében 31 várost látogatott meg, 1ooo - 15oo főiskolás

és kétszerannyi középiskolás előtt tartott előadást. Ebben az évben ő vezette a tápiószelei Testvériség táborát és a balatonszárszói főiskolás konferenciát.

Soos Gézának ugyanerre a közgyülésre készitett jelentéséből megtudhatjuk, hogy januártól a közgyülésig 9o alkalommal 4o helyet látogatott meg. Debrecenben tizszer, Nyiregyházán nyolcszor utazott, összesen 15 564 km-t tett meg.

> "Majdnem mindenütt megéreztem - vallja -, hogy aratásra várnak a mezők. A legfásultabbnak vagy cinikusnak mondott diákok érdeklődése is felcsillant, mikor modern formában mint konkrét egyház; család, fenntartó és lélekformáló erőről intelligens ifjui módon hallottak a református keresztyénség igazságait. Intenziv, hivő utazó munka mellett csodákat fog még tapasztalni az ország." /És ezt követi a helységenkénti részletezés./

Egy másik tömör "mennyiségi" jelzés az 1929/3o tanévről:

Magyar Lajos a kórházmisszió vezetője budapesti kórházlátogatási során 176 izben 547 beteggel beszélgetett.

És sorolhatnánk hosszan, de izelitőül tán ennyi is elég. Hétköznapi logikával aligha fogható fel, mekkora terhet birtak vidáman és mosolygva viselni Istennek ezek a szolgái. Mint ahogy külső vagy utólagos szemlélő számára az is nehezen képzelhető el, hogy békés, csöndes volt minden

szolgálstuk és beszélgetésük, a sietség csupán az egyik kimenő kapu után kezdődött és a másik bemenő kapu előtt végződött, a falakon belül már arcukról nyugalom és szeretet sugárzott. Ha nem látjuk ezt magunk körül és -ennyi szerénytelenség engedtessék meg - nem tapasztaljuk ezt magunkon is, talán mi sem hinnénk el.

A már citált beszámolók képezték az éves közgyülések gerincát, ezek megvitatásából alakult ki a következő évi munkaterv. Ezen felül feladata volt a közgyülésnek a következő szorgalmi év költségvetésének megállapitása,döntés személyi és szervezeti ügyekben, állandó jellegü intézmények szervezése. /Erről és a mozgalom működési rendjéről átfogóan a Függelékben közresodott, 1935-ben jóváhagyott Alapszabály sd részletes tájékoztatót./

Az éves munkaterv végrehajtása és az operativ munkát érintő évközi döntések a legalább negyedévenként összehivott Intéző Bizottság feladatát képezték. Az IB a tisztikarból, továbbá választott és kiküldött tagokból állt,ellenőrizte a munkabizottságok és a tagegyesületek munkáját, határozott tagfelvételi kérdésekben. Ülései rendkivül intenzivek voltak.

Két intézőbizottsági ülés között sürgős ügyekben az IB által megalakitott Elnöki Tanács volt illetékes eljárni.

Magyarország négy egyházkerületében a helyi szervek részéről választott un. Kerületi Bizottságnak kellett volna koordinálnia a terület SDG-s szervezeteinek a munkáját.Ez helyenként és időnként valóban eredményesen működött, de jelentősége elmaradt az emlitett három intézmény mögött.

A tényleges munka három tagozatban: főiskolás, középiskolás felsős /collégiumi/ és középiskolás alsós /kiscollégiumi/ tagozatban folyt. Ezt egészitette ki a Senior osztály, és a néhány egyházközségben szép eredményt felmutató SDG-körök tagozata. A tagozatokat az Egyetemes Konvent által megbizott és általa fizetett missziói lelkész koordinálta.

A Szövetség élén elnök, ügyvezető elnök és főtitkár állt, súlyuk és hatáskörük időszakonként és az e tisztségeket betöltők karizmatikus adottságaitól függően változott. Elsősorban a közgyülésnek tartoztak számadással,de az intézőbizottsági üléseken is áttekintették munkájukat.

A Szövetség tagegyesületei döntő többségben az oktatási egységekben megalakuló, a Biblia köré csoportosuló diákok közösségei, a kollégiumok voltak. /Az Alapszabály furcsa módon, még a huszas évek arányait tükrözve, az itt rendre találkozó fiatalokat "csatlakozó tagoknak" nevezte./

A mozgalom célkitüzéseit elfogadó és azokért munkálkodó főiskolásokat a "rendes tag" jelző illette meg, emlékeztetve arra, hogy az indulást követően a Szövetség elsősorban az egyetemi és főiskolás ifjakat kivánta zászlaja alá toborozni. A tagsághoz szomban nem volt elegendő a jelentkezés; a rendes tagokat csakugy, mint a "szenior" és "vendég"-tagokat az Intéző Bizottság vagy a közgyülés hivta meg.

Az iskolából kikerültek, a Szövetséget önként támogató felnőttek "segitő" vagy "pártoló" tagok lehettek, attól függően, hogy mekkora évi felajánlást tettek.

A különböző tagok között főleg jogaik tekintetében voltak eltérések. A Szövetség konferenciáin és gyűlésein valamennyien részt vehettek, a vendég-tagok ezen felül tanácskozási joggal, a rendes tagok és senior tagok pedig tanácskozási és szavazati joggal rendelkeztek.

A vendégtagoknak elé kellett irniok a ~~részét~~ facsimilében közölt nyilatkozatot. A velük szemben támasztott elvárásokra az igazolványként is szolgáló, előnyomott, ágoszives meghivólevél is emlékeztette őket:

> "A vendégtagság komoly szolgálat abban a küzdelemben, amit Isten dicsőségéért készülünk megharcolni. A vendégtagok felelősségérzete Szövetségünk részére a legtöbbet jelentő biztatás. Az ő érdeklődésük, munkánkban való segitésük, szellemi és anyagi erőiknek céljaink érdekében munkába állitása mutatja a Soli Deo Gloria életelv diadalmas hódító erejét."

Tisztikarok

A funkcionáriusoknak, vagyis a tisztikarnak a feladat-köreit, ezek változását és a munkakörök kiemelkedő betöltőit az alábbiakban vázoljuk.

Az első három évben csak titkárok irányitották a munkát. Az SDG-sek annyira kis közösségként indultak, hogy voltaképpen még ennek sem érezték a szükségességét, de elképzeléseik bősége miatt mégis kellett választaniok valakit, aki

szelektálja, összehangolja ezeket a terveket. Igy eztán 1921-22-ben Töltéssy Zoltán, 1922-23-ban Komáromi János, 1923-24-ben Ecsedy Aladár vállalta ezt az összefogó feladatot.

A bővülő feladatok később mégis csak megkövetelték alapszabály készitését, mozgalmi keretek kialakitását, tisztikar választását. 1924-ben még csak elnök, titkár és öt jegyző szerepel a névsorban, 1925-ben már van főtitkár, középiskolás utazótitkár és budapesti főiskolás titkár is, valamint könyvtáros.

1927-től több éven át szerepel Kovács J. István teológiai professzor fővédnökként. 1934-től a Szövetség védnökéül általában az egyházkerületek püspökeit kérték fel.

1928-tól az egyik legfontosabb tisztség az üdülőtitkáré, aki a balatonszárszói telep gazdája, mindenese, és a nyári két-kétasfál hónapban a konferenciák nyugodt menetét biztositó felelős személy.

A tisztikarban 1929-től már szerepel a Diákszociális Osztály vezetője és a vidéki középiskolás fiutitkár is.

1930-ban megalakul a Szenior osztály Sabestyén Jenő elnöklésével, és bekerül a tisztikarba a Református Diákmozgalom c. lap szerkesztője is, 1931-ben pedig üdülőbizottság létesül a szárszói telep munkájának hatékonyabb segitésére. Ekkor lesz a kollégiumi munka titkára Fap Béla /életrajza külön kis fejezetet képez/. Az

1933-ban megindult alsós munka is külön titkárt kap, és az internátusok vezetői is bekerülnek a tisztikarba.

1934-ben a Szövetség munkáját az Egyetemes Konvent a magának ismeri el, és a Soli Deo Gloria Szövetségen belüli feladatokra ifjusági lelkészi állásokat létesit. Ezek a lelkészek természetes módon az SDG tisztikarába is bekerültek. Igy lesz a főiskolások lelkésze dr.Kiss Sándor, a középiskolás felsősöké dr.Fónyad Dezső /életrajzukat lásd később/, az alsósoké pedig Morvay István. Megalakul a Külügyi osztály, külön titkára van az SDG körökmek és a debreceni munkának. Ekkor szerepel először a tisztikarban a Menza vezetője is.

1935-ben igen erőteljessé válik a debreceni csoport önálló szervezódása. A mozgalom országos vezetőségében is szerepel Debrecenből egy professzor-elnök és egy titkár, de külön debreceni tisztikar is működik, ezért a debreceni munkának külön fejezetet szentelünk.

Az emlitetteken kivül ebben az évben szerepelnek a tisztikarban a következő munkaterületek megbizottai is: szociális munka, kórházmisszió, otthoncsinositó-, üdülő-, művész-munka, munkatábor-felelős, budapesti körzeti látogatók, körzeti utazók.

Tizenöt év alatt a Szövetség missziója igen széles területre terjedt ki: 1939-ben a tisztikarnak már 5o tagja van./1/ Külön munkaterületként jelentkezik a Református Ifjusági Mozgalom /RIM/. Morvay István teljes hittel elinditott és végzett munkája volt az, ami a visszafordított történelmi események miatt a nagyivü látások és álmok ellenére sem teljesedhetett ki, ez a mozgalom ugyanis az átmenetileg visszatért Felvidék fiataljait ölelte magához.

Az ő nyári konferenciáik megalapozása érdekében alakult meg 194o-ben a Rozsnyói táborépitő bizottság. Feladata végülis a szilicei konferencia-telepben realizálódott, itt folytak 1944-ig e nyári táborozások.

194o-ben kapcsolódott a Szövetség vezetésébe Bercza Gedeon mozgalomközi titkárként, 1941-től pedig hivatalosan is Balla Péter /életrajzát ld.külön/ énekügyi titkárként, aki egyébként ezt a feladatot már évek óta ellátta.

1942-ben uj tisztség a végzett fiuk titkára, dr.Kupa László személyében. A végzett lányoknak már évek óta volt a tisztikarban képviselője. A végzett munka koordinálását egyébként gyakorlatilag a Kabay Márton Kör látta el, képviseletében különösen Borvető Bélának volt kiemelkedő szerepe.

1943-ban külön budapesti főtitkárt is be kellett állitani a megnövekedett fővárosi kollégiumi munka megsegitésére. A Diákszociális osztály védnöke Darányi Kálmánné, az akkori miniszterelnök felesége lett.

Az 1943-ban megválasztott tisztikar egészen 1946-ig vitte az ügyeket, mert az 1944-es német megszállás után a Szövetség vezetői illegalitásba kényszerültek, közgyülés összehivása is lehetetlenné vált.

1949-ben a szárszói üdülő gondozásában uj helyzet állott elő; a telepnek helyben lakó lelkész-vezetője lett, aki egyben a Külsősomogyi Egyházmegye ifjusági lelkészi szerepét is ellátta.

Az 1949-ben választott utolsó tisztikarnak szomoru feladat jutott: a politikai földcsuszamlás kényszerében intézkednie kellett a Szövetség vagyonának átadásáról és kimondania

a Szövetség "önkéntes" feloszlását. Mindez ugy ment végbe, hogy Hegyaljai György elnököt és Naszády Zsófiát, a Szövetség "mindenesét" beidézték az Államvédelmi Hatóság Andrássy ut 60. alatti főhadiszállására, és hosszabb beszélgetés során "meggyőzték" őket a Szövetség megszüntetésének kikerülhetetlenségéről.

Az SDG működése alatt megválasztott tisztikarokat a Függelékben teljes részletességgel közöljük, a főbb tisztségviselőket pedig az alábbiakban soroljuk fel.

Elnökök: Hegyi Sándor /1924/,Záborszky János /1925/,Töltéssy Zoltán /1927-28/, Dobos Károly /1929/,dr.Kádár Mihály /1930-33/,dr.Budai Gergely /1934-36/, dr. Kiss Sándor /1937-39/, dr. Soos Géza /1940-46/,Barcza Gedeon /1946-47/,Orgoványi György /1948/, Hegyaljai György /1949/.

Alelnökök: Szőke Imre /1931/,Pap Ferenc /1933-34/,dr.Soos Géza /1935-37/,Szőcs János /1940/,Bognár István /1941-45/, Farkas József /1946/, Balla Péter /1947/, Bódis István /1948-49/.

Főtitkárok: Hegyi Sándor /1925/,Fónyad Dezső /1929/,dr.Kiss Sándor /1930-33/,dr. Soos Géza /1934/,dr.Földes Pap Károly /1935/, Dobó László /1936/,Kalmár Lajos /1936/,Chodi Szabó Lajos /1937-38/, Vatai László /1939/,Hegyaljai György /1940/, Ablonczy Dániel /1941/, Papp János /1942/,Szabó Dániel /1943-45/, Kulifay Albert /1946-47/, Csah Lajos /1948/, Erdős Albert /1949/.

Utazótitkárok: Pap Béla /1928/, Bolemányi Margit /1934/, Fogarasi Ilona /1936/,Bereczky Klára,Szőnyi Julia /1941/, Veress Etelka /1942/, Vida Hajnalka /1946/,Mazányi Gabriella /1947-48/, Borsos Róza /1949/.

A Református Diákmozgalom szerkesztői: Hegyi Sándor /1928, Zeitler Rudolf /1930-31/, dr.Soos Géza /1934-35/, Soltész József /-1935/, Pap Ferenc /1936/, Kalmár Lajos /1936/, Barcza Gedeon /1937-40/, Székely György /1940/,dr.Kiss Sándor /1941-42/, Gesztelyi Nagy Zoltán /1943/,Palumby Gyula /1943/.

Főiskolás leánytitkár: Bajó Margit /1929/, Mikes Magda /1930/, Nagy Erzsébet /1931/, Tóth Margit /1933/, Bódis Ilona /1934/, Torday Lenke /1935/, Bolemányi Erzsébet, Mohai Margit /1936/, Vémossy Katalin /1936/, Tüdős Ilona /1940/,Nagy Katalin , Szabó Gizella /1942/, Szij Etelka /1946/, Vida Hajnalka /1947/, Balogh Mária /1948/, Pongó Erzsébet /1949/.

Főiskolás fiutitkár: Nagy Gyula /1935/, Barczán Endre /1936/, Ablonczy Dániel /1937/, Mászöly Pál, Székely György,, Gáspár László /1940/, ifj. Svingor Jenő /1946/, Péntek Sándor /1947/, Vizi István /1948/, Divinyi Sándor, Fejes Andor, Papp Kálmán /1949/.

Középiskolás fiutitkár: vidéki: Töltéssy Zoltán /1929/, budapesti: Pap Károly /1930/, Barczán Endre / 1931/, Soos Géza, Toldy Miklós /1933/, Toldy Miklós /1934/, Paál István /1935/,

Rácz Lajos /1936-37/, Kulifay Albert /1942/, Vágh József /1946/,Papp László, Kiss Szabolcs /1947-49/.

Középiskolás leánytitkár: Mikes Magda /1929/,Bolemányi Margit /1931-33/, Glasz Erzsébet, Szentiványi Zsuzsanna /1934/, Miklósy Sarolta /1935-37/, Tatár Éva /1942/, Csutora Ibolya /1946/, Balogh Mária /1947/, Horváth Erzsébet, Wolf Erika /1948/, Boros Róza /1949/.

Középiskolás alsós fiutitkár: Dobó László /1933/,Balogh Sándor, Kiss János /1934/, Hepp György,Balogh Sándor /1935/, Nyiri Sándor /1936/, Ürsi János /1936/, Hegyi Füstös István /1939/, Bata Elek /1940/, Katona Lajos /1942/, Bán -Bódi Aladár /1947-49/.

Középiskolás alsós leánytitkár: Pécsi Anna /1933/, Pécsi Anna, Vágó Eszter /1934/, Soos Ilona, Vágó Eszter /1935/, Biró Marianna /1936-38/, Mihály Ida /1940/, Kaposi Edit /1942/, Pászthói Éva /1947-49./.

A balatonszárszói üdülő titkárai: Pap Béla /1928-29/,Szőcs Géza /1930-31/, Psp Ferenc, Szőcs János, Madari Lajos /1933/, Szőcs János, Kis Boáz, Naszády Béla /1934/, Szőcs János, Naszády Zsófia /1935/, Kulifay Gyula /1936-37/,Naszády Béla, Farkas Bálint /1937-38/, Szőcs János, Farkas Bálint,Kádár Géza /1939/, Fábry György, Kádár Géza, Molnár György /1940/, Balla Péter, Kulifay Albert, Kolozsi Géza /1941/, Kulifay Albert /1942-43/, Bokros Lajos, Ila Gábor, Kovács Tibor /1946/,

Szabó Mánielné, Ila Gábor, Soos Gyula /1947/,Soos Gyula, Kuder László /1948/, Soos Gyula /1949/.

A Diákszociális osztály vezetői: Onodi Szabó Lajos, Székely Sándor /1929/, Jurány Erika, Székely Sándor /1930-31/, Nagy Gyula, Bolemányi Erzsébet, Csatáry Nelli /1933/,Boros Krisztina, Zoltány Mária, Székely Sándor, Gidai Mihály /1934/, Bolemányi Erzsébet, Völgyesi Erzsébet, Barkó Antal /1935/, Ravasz Vera, Madarász Lajos /1936/, Bónis Éva,Benedek Ferenc /1937/, Szmerka Irén,Szotyori Nagy Tibor /1946/,Barcza Gedeonné, H.Szabó Béla /1941/, Barcza Gedeonné,Molnár Ida /1942/, Tábori Irén, Horváthy Miklós /1946/, Baráta Katalin, Tábori Irén,/1947-48/,Baráta Katalin,Gosztola Edit /1949/.

Szenior osztály elnökei: dr. Sebestyén Jenő /1930- /, Demjén István /1941- /, dr. Fónyad Dezső /1946- /.

Szenior titkári: Bede Gyula, Thury Gyuláné /1930/,Psp Ferenc /1931/, Nagy Erzsébet, Morvay István /1934-35/, Onodi Szabó Lajos/1936/, Torday Lenke, Barcza Gedeon /1937/, Koszorus Ilona, Barcza Gedeon /1940-42/, Bognár Istvánné, Fábry György /1946-48/, Bognár Istvánné,Koronka Lajos /1949/.

Debreceni csoport elnöke: dr. Rugonfalvi Kiss István /1935-37 és 1940-42/.

Debreceni csoport titkára: Kalmár Lajos /1935/,Csikesz Tibor /1936/, Heretek Antal /1937/, Kiss Antal Jenő /1941/, Gáll Mihály /1942/, Arató ferenc /1943/.

Internátusvezetők: Nagy Erzsébet /1933-35/, dr.Kiss Sándor /1935/, Bognár István /1933-34/, Borzsák Sándor,Deák István /1934/, Földes Papp Károly,Parádi Elek /1935/, Sáray Géza, Parádi Elek /1936/, Abloncky Dániel /1937/, Bódis Ilona /1936-37/, Száll J. Imre /194e/, Kenyeres Katalin /1941-44/, Szilágyi Pál /1941/, Vatai László /1941-42/, Narancsik Elek /1942/, Vida Hajnalka /1946-49/, Domonkos Antal /1946-48/, Kulifay Albert /1946-47/, Soos Gyula /1948-49/, Nagy Géza / 1949/.

Internátusok felügyelője: dr.Tasy Kálmán /1937/, Krüzseli József /194e/, Kulifay Gyula /1946-49/.

Adminisztrációs titkár: Nagy István /1928/,Németh Erzsébet /1931/, Méreg Erzsébet /1933/, Naszády Zsófia /1934-49/.

Pénztáros: Bolemányi Margit /193e/, Pécsi Aranka /1934/, Naszády Zsófia /1935-49/.

Menzavezetők: Várady Lajos, Kiss Károly /1934/, Patsy Mária /1935/, Bognár István /1936-39/,Naszády Zsófia /1939-49/.

Ügyész: dr. Seres László /1935-48/,dr.Rada Tibor /1937-49/.

A Szövetség irodája, központja

Az a légkör, hangütés, köszöntés, amely a "központban" fogadja a belépőt, mint szemmér az embert, rögtön elárulja annak lényegét. Nem csupán a könyvekmek van meg a maguk regénye, hanem a mozgalmak központjának is; különösen áll ez az SDG-re. x/

A Szövetség egyik 1923. évi körlevele ujságolta a tagoknak: "Van szekrényünk és a falról a gönci konferencia képei integetnek felénk." Ez a fal még nem a mozgalom otthonának a fala; az Adria egyesület Múzeumkörúti helyiségének egyik termérői van szó, ahol a befogadók plakátjai és hirdetmányei között ott viritott az SDG képes hiradója is. Itt indultak meg a hétfő-esti evangélizáló és az ismeretközlő előadások. Gyakran fordult itt meg Karácsony Sándor és a MEKDESz több másik vezetője. Szinezte a hangulatot, hogy amig a fiúk az előadóra figyeltek, addig a lányok ruhákat javitgattak, varrtak.

Pár év múlva már közelebb húzódtak a Teológiához; a Kálvin tér 7. sz. ház egyik elsőemeleti szobájába költözött a központ, majd ez rövidesen kétszobás lakásra bővült. Ez már valóban otthon volt, függönnyel, terítővel.

---

x/ Az első másfél évtized központi irodájáról szólva nagymértékben támaszkodtunk Fónyad Dezső könyvére: "Bevezetés a diákmissziós munkába", 86-89. oldal

tővel. Az egyik szekrényben iratok, a másikban a diákszociális osztály szétosztásra váró holmija és az iroda: egy írógép. Egyik összejövetel a másikat érte; hamarosan kevés lett a szék, kicsi a hely.

1928-ban vonult át a központ a Lónyay utca 7. sz. ház egyik tágas, négyszobás lakásába. A lányok három napig takarították a szobákat, tisztították az ablakokat, varrták a függönyöket; külön leányszobát is berendeztek és az iroda is külön helyiséget kapott. A költözködés "gyalog"-jellű volt, a hórukk-emberek, maguk a teológusok: cipelték egymásután a könyveket, ujságcsomagokat, szekrényeket, diványt.

Két év se telt bele, ezt is kinőtte a központ. Irány a Múzeum-körút 37: itt már egész emeletet béreltek ki, amely mindvégig az SDG használatában maradt. A tágas előadóteremhe már bátran meg lehetett hívni akárkit. Egyik szobában a középiskolások találkoztak itt rendre, egy másikban ádáz ping-pong csaták zajlottak nephosszáb, már ameddig engedte a beköveltkező ímaóra vagy vita.

Időközben egyre sürgetőbbé vált a Pesten otthont nem találó, vidékről jött diákok elhelyezése; a Múzeum-körúti teljes emeletet főiskolás és középiskolás fiú-internátussá alakitották át, a központ pedig elköltözött az Üllői út 25-be. Később ezt a helyiséget is internátusnak rendezték be és a Szövetség átvonult végleges otthonába, a Kálvin tér 8. sz. ház I. emeletére. A

kétszobás iroda, a kb. 150 főt befogadó, térra nézó, sokablakos nagyterem, az impozáns hall, majd az emelet udvarra nézó szobái közül is jónéhány már méltó volt az országossá nőtt diákszövetséghez.

Az egyest formáló nagy- és mellékteremben folytak az értelmiségi fiataloknak szánt szerda-esték, a kisebb ünnepélyek. 1938-tól itt vezette Balla Péter a szokásos szombat délutáni összpépi együtt-éneklést, itt tanitotta - hol elméleti köritéssel, hol a dallam-vándorlás bemutatásával - a szebbnél szebb magyar népdalokat.

A Kálvin-téri otthon, akárcsak a szárszói tábor, mint testben a szív, a Soli Deo Gloria lüktető, hullámokat áramoltató központja, középpontja lett, hogy aztán az idegen-üldözés nehéz éveiben zsidó és lengyel menekülteknek adjon - ameddig csak lehetett - otthon-meleget, menedéket.

Részletek az SDG által 1928-ban kiadott

"Mit akar az SDG mozgalom?"

című füzetből.

/Irta és felelős kiadó: Soos Géza/

"Ha a trombita bizonytalan zenét tészen, kicsoda készül a harcra?" /I. Kor. 14:8/

Kik vagyunk? Egyszerű magyar református fiatalok. Diákok, vagy a diákokból nem régen kinőttek, akiknek fáj, hogy ezer és ezer magyar református diák- és ebertestvérünk vakon, nyomorultan botorkál mindennapjaiban és Isten nélkül élve, - önző hatalma vágyában, vagy végtelen árvaságában egyaránt magárahagyatottan - idő előtt elhull, vagy céltalanul hullámzik jó és balszerencse közt. Nekünk fáj, hogy a legmagyarabb egyház, református Anyaszentegyházunk külső és belső nehézségek folytán sokszor nem jelenti azt a súlyt, amellyel nemcsak önmaga, hanem az egyetemes magyar élet érdekében is birnia kellene. Nekünk fáj, hogy - amikor más népek megtalálják önmagukat, hivatásukat, erejüket, - magyarságunk határokon belül és kívül egyaránt sokszor nyomorult, testvértelen, erőtelen.

Hol keressük a bajok okait?

Szerte az országban sok becsületes, felkészült, magyaraságáért, egyházáért aggódó ember kutatott és kutat az okok után. Az elvesztett világháború, a trianoni béke, földbirtokrendszerünk elavultsága, a vagyonmegoszlás kedvezőtlen volta, a mezőgazdasági válság és még számos más ok jött így felszinre.

Érezzük, hogy nyomásak ezek az okok. Érezzük: nincs egészen jól, hogy az ország 16 millió kat. hold földjéből mintegy 5 millió van csekély számú 500 holdon felüli birtokos kezében; - az sem kedvező, hogy 4,5 milliónyi agrárlakosságunk 67 %-a /3 millió/ él mezőgazdasági cselédi, törpebirtokos és bérlőként - jóval az emberi színvonalon alul; - abból is csak gyengülés következhet, hogy az egyke rohamosan terjed.

A bajok gyökere

A mi látásunk szerint az egyének élettragédiáit kimarad az Isten a számitásból. Szdhasználatunkban benne van, de a szivünkben, az elhatározásaink megszületésénél nincs ott. Az ember épen Annak az irányitását nem keresi öntudatosan, Aki - Teremtője lévén - minden elrejtett adottságát, lelkiségét, faji, szellemi kincseit legnagyszerűbben tudná kifejlődéshez segiteni. Nincs, illetve alig van - "emberi" ember -, akinek köze van Istenhez, aki ennek folytán minden erejével törekedve becsületesség, tisztaság, közösségi szolgálat után, - a maga kisded érdekeit következetesen alá tudná rendelni Isten s a közösség magasabb érdekeinek.

Egy felfedezett kincs, - a megoldás

Ugyanakkor, amikor magyaraságunk s egyházunk a nyomorúság mélypontján volt: 1921-ben, néhány lángelkű fiatalember felfedezett egy régi, elfeledett, de ma is teljes erővel rendelkező kincset: a református keresztyén

hit, a kálvini világnézet kincseit. A liberális korszak ezeket is felhígította, erőtlenítette, eltemette. A budapesti Teológián dr. Sebestyén Jenő útmutatására Töltéssy Zoltán és baráti köre mohó vágyakozással kapott a megtartó erő után. Megérezték, hogy a református keresztyénség lényege: Jézus Krisztus által közvetlen élő kapcsolatot keresni Istennel, egyedül Őtőle függni, az Ő dicsőségére élni /Soli Deo Gloria/, az Ő felségjogait érvényesíteni az élet minden területén. /Egyéni, társadalmi, nemzeti életben./ Meglátták, hogy mindez kimondhatatlan erőt jelent, mely egyszer évszázadokkal előbb már megtartotta a magyarságot és meg is tudja tartani ... Ez a kincs az, amelyen keresztül Isten megint közvetlen tényező lesz a magyar református életben, amely által megint az Ő dicsőségét, az egyház, a nemzet közösségét szolgáló "emberi emberek" támadnak. Az öreg fát nehéz visszahajlítani, de a társtalan, árva diákság, ifjúság nemcsak a maga számára nélkülözhetetlen erőket tesz magáévá, mikor fiatalságában kutatja e kincs értékeit, de így lesz képes felnövekedvén - a maga idejében, - az egyetemes nemzeti és egyházi problémákat is megoldani.

Mit akarunk tehát?

Ujjá lett magyarságot, református egyházat. Hiszük, hogy ez tulajdonképpen az egyetlen, de ugyanakkor a leghatásosabb út, melyen keresztül már fiatalabb éveinkben készülhetünk nemzeti, egyházi hivatásunk betöltésére,

családi, társadalmi életünkre. A magyar élet azért küzd annyi nehézséggel, azért veszhet annyira jelszavakba, mert éppen tiszta, becsületes, felkészült emberekben van hiány.

Osztályellentét nélküli, alkotóképes nemzedéket. Tagadjuk az önczélú diákmunka értelmét és létjogosultságát. Az értelmiség a népesség elsőrendű rétege, a közösség érdekében tehát eszközzé kell lennie az egyezerűbb tömegek segítésére, gondozására. Magyarságunk számára végzetessé válhat az a különbség, amely az értelmiségi és nemértelmiségi népesség között támadt. A diákság - úgy is, mint a jövendő értelmiség - a maga szellemi lehetőségeinél fogva, szellemiekben idősebb testvére kell, hogy legyen a falu, az ipar, a kereskedelem magyar ifjúságának. Meg vagyunk győződve, ha a diákságot megnyerhetjük Isten ügye számára, rajta keresztül a nemdiák ifjúság is fokozottabban megnyerhető a a magyar református jövendő boldog körvonalai bontakoznak ki. Ezért vagyunk testvéri munkaközösségben a Református Keresztyén Ifjúsági Egyesülettel /RIM = Református Ifjúsági Mozgalom/.

Felekezeti torzsalkodástól mentes, hivő, egységes magyar frontot. Számunkra a hitvalláson, református alap nem jelent támadást senki ellen, hanem csupán legbelsőbb lelki, szellemi sdottságaink fokozott kifejlesztését, kiélését éppen egyetemes nemzeti, emberi érdekekből. Hiszszük, hogy részint közvetlenül is, részint egységes

erős Református Ifjúsági Mozgalom révén megtalálhatjuk a többi magyar ifjúsági frontokat s kiépithetjük a Magyar Ifjúsági Mozgalmat: az egységes magyar arcvonalat az új, boldog, hatalmas magyarság ügyéért."

Collégiumok.

A Soli Deo Gloria Szövetség munkája a kezdeti években jórészt a helyi konferenciákra fektette a fő hangsúlyt. Először az 1925-ös tervekben szerepel a következő évre elgondolt magyarszentkirályi közéniskolás konferencia. Ugyanakkor találunk feljegyzést arról,hogy a középiskolás munka műnöki ajánlás nélkül nem megy. 1926-ban július elejére terveztek egy három napos középiskolás leánykonferenciát Egerbe, a fiúknak pedig Tatára és Ónostagra. Ezek az első jelei a középiskolások felé fordulásnak.

A rendszeresen megindúló középiskolás munkára azonban még már évig várni kellett. Csak 1929-ben kerül ki az " SDG középiskolás collégium " szervezetét és munkaprogramját tartalmazó kiadvány,amelyik már pontosan rendszerezi a Szövetség elkövetelését és részletes anyagot ad kézbe az egész országban egységes collégiumi munkához.

/ A továbbiakban megtartjuk ezt a latinos "Collégium" irásmódot, hogy egyértelműen megkülönböztessük más - az idők folyamán kialakult kollégium típusoktól. Sajnos a multban az SDG dolgaival foglalkozó irások között még olyan minimális tájékozottságú is akadt,amelyik a történelmi multú /Debrecen,Patak,Pápa/Kollégiumokkal is összezavarta az SDG collégiumok munkáját. /

A már emlitett kiadvány szerint a Soli Deo Gloria collégium " olyan ügyekvő, református keresztyén,középiskolás tanulók közössége, akik az iskolai élet minden területén Jézus Krisztus elveit és mértékét akarják érvényesiteni."

Az SDG collégiumok alakitásának a célja: közösségbe tömöriteni mindazokat, akik a református keresztyén ideálok szerint akarnak élni, megismertetni velük a református világnézetet, alkalmat teremteni a szolgálatra, és a magyar nép, a református egyház részére gerinces és önzetlen vezető jellemeket nevelni.

Minden megalakult collégium a Szövetségnek egyik sejtje volt, a tagok felavatás után viselhették a Szövetség jelvényét.Kálvin János égő szívet tartó jelkénét vette át a Szövetség SOLI DEO GLORIA körirattal.Háromféle jelvény volt:ugyanaz a rajz és felirat,de a főiskolásoké és rendes tagoké sötétkék, a középiskolás felsősöké világoskék, az elsősöké fehér alapon.

A collégiumok hírei a Szövetség lapjában a Református Diákmozgalomban jelentek meg. Minden collégium havonta jelentést küldött a végzett munkáról az országos Központba.

A collégisták tagdija az induláskor heti 6 fillér volt,aminek egyharmadát a hivatalos református középiskolás munka kapta meg,második harmadát az SDG Központ részére küldték el, harmadik részét pedig saját céljukra megtartották.Ezt a filléres alapot egészítették ki a collégiumok rendezvényeinek /ünnepély,szeretetvendégség stb./ bevételei, s az egybegyűlt nénzen a szegénysorsú collégistákat küldték el egy-egy konferenciára,vagy szociális célra használták fel.

A kezdeti években csak a felső osztályosok / 14-18 évesek / között alakultak collégiumok, a kisebbekkel / 10-14 évesek /csak a harmincas évek elejétől kezdtek foglalkozni.

A megalakuló collégiumok mellé mindenütt szerveztek Tanácsadó Testületet,melynek elnöke mindig a vallástanár volt,tagjai pedig református tanárokból,szülőkből kerültek ki. A collégiumnak is,az új tagoknak is három hónapi próbaidő után nyílt lehetősége az elismertetésre,taggá avatásra. Avatás előtt meg kellett ismerni a " Collégiumi Kátét ", amelyik 27 kérdésben adta közre a collégiummal kapcsolatos legfőbb tudnivalókat.Ez középontba helyezi a Heidelbergi Káté 1.kérdését, amit minden avatandónak kívülről meg kellett tanulnia. A református diák legnagyobb kincseként a Bibliát nevezi meg,de mellé helyezi egyházunk hitvallásait is és ismerteti a világ reformátusságának legfőbb adatait, a református írókat,tudósokat és egyházunk akkori szociális

intézményeit és sajtóját.

A kiscollégisták foglalkozása a bibliaolvasást,imádkozást és az egyházi életben végzendő szolgálatot helyezi a szívükre.

Mindaz,amivel a collégiumi tagoknak meg kellett ismerkedniök, egyértelműen Jézus Krisztus követésére hív fel, a református egyházba igyekszik betagolni, a kálvinista világnézet megismerésére buzdít és következményként a szeretetből végzett szolgálatra késztet.

Elengedhetetlen alapfeltétele volt a collégiumoknak a teljes önkéntesség. Az iskolai év elején alakuló gyűlésen még megengedhető volt, hogy pl.egy egész osztályt együtt tartsanak,de a bevezető előadás után, mely Jézus Krisztus követésére szólított fel és ismertette a collégiumi élet lényegét, már csak az önként jelentkezők maradtak együtt.

Minden iskolai év kezdetén tartottak ilyen alakuló gyűlést,vagy a Szövetség vezetői,vagy a már egytemre járó tagok,akik a megalakult collégium életét tovább irányították.Minden collégium megválasztotta a maga vezetőségét: elnököt,titkárt,pénztárost és jegyzőt.Ez módot adott arra,hogy - elfogadva a Központot, a 4 éves programtervezetet, a sokszorosított "SDG Collégium" c.segítőanyagot - önállóan élhette minden collégium a maga életét,alakíthatta a közös megbeszéléseken tervelt.

Mivel a collégiumok túlnyomó többségben iskolai keretekben éltek a maguk életét,alkalmazkodniuk kellett az ottani rendhez.Az iskolák között azonban nagy különbségek voltak. Érdekes módon a református iskolák egy részében egy ideig ellenállás mutatkozott a Szövetség munkájával szemben. Ennek adódott abból is,ha egy iskolának pl.katolikus volt az igazgatója. A harmincas években harcok folytak még a különböző felekezetek között. Eredményesebb időszak csak 1932-ben következett be,amikor a Vallás és Közoktatásügyi Miniszter országosan javasolja az iskolák igazgatóinak az SDG munka támogatását. 1934-ben pedig az Egyetemes Konvent is hivatalosan a maga missziói munkájának ismerte

el az SDG-t.

Egy-egy collégium általában 10-15 tagból állt,néha ennél többől, de már 8-10 tag is működőképes volt. Egy csoportba 30 tagnál többet nem javasolt a Szövetség. Az összejövetelek 1 - 1 1/2 órásak voltak. Az idősebbeknél magától értetődött,hogy a bibliamagyarázatot a tagok közül tartotta valaki, ügyszintén a kezdő és záró imádságot is valamelyik tag mondta. A bibliamagyarázatot általában megbeszélés követte, ugyancsak az előadást is. Előadóknak idősebb,művelt egyetemistákat,vagy felnőtteket vértek fel.

Minden collégiumi összejövetelnek része volt a jegyzőkönyv felolvasása, anyagiak,tagdíj rendezése, távollévők számbavétele, tervek megbeszélése,kimunkálása. A kiscollégisták összejöveteleihez elengedhetetlenül hozzátartozott a játék is. Kapcsolódott a collégiumi élethez a szeretetvendégségek,kirándulások rendezése, a Szövetség konferenciáin való résztvétel,szociális munka,szegénytelepek látogatása,vasárnapi iskola vezetése, irattarjesztés,könyvek gyűjtése és adományozása.

A négyéves világnézeti program témái:

I. év. Iskolánk. Az otthon.Szolgálat.Takarékosság.Kálvinizmus. A mi magyarságunk.Karrierek.Snort.Barátság.

II.év. A diák és a Biblia. Kálvinista jellem.Egymás terhét hordozzátok. Advent.Diákbűnök.Keresztyén szórakozás.Magyar falu.Művészet.Modern próféták. Divat.

III.év. Hit és tudás.Öntudat.Szociális kérdések.Református templom. Módor. Technika.Kisebbségi kérdés.Irodalom.Fiúk,leányok. A világ körül.

IV.év. Csend.Önfegyelmezés.Külmisszió.Egyházi intézményeink.Hitünk hősei.Társadalmi élet.Revízió.A Szentlélek temploma.Sajtó.Modern ifjúság.

A középiskolát elvégzett,érettségizett collégiumi tagok főiskolára, egyetemre kerülve az ottani - általában fakultásonként működő - SDG-s biblia közösségekbe kerültek s mint "rendes tagok" vettek részt a

Szövetség életében.

Magától értetődően minden collégium igyekezett minél több tagjával részt venni a virágvasárnapi és a nyári szárszói konferenciákon. A résztvevők itt kapták azt a lelki töltést,többletet,ami új lendületet adott a következő évi munkához.

A harmincas évek közepétől kialakult mind a budapesti,mind a nyári szárszói konferenciákon a vezetők külön megbeszélése, majd a rendszeres vezetőképzés. Ez Budapesten hetenként egyszer,Szárszón pedig egyhetes konferenciákon történt.

Minden collégium nevet választott magának,általában a református történelmi múlt egy-egy jelentős személyiségét,akinek az életével, munkásságával,jelentőségével azután részletesebben is foglalkoztak. Így pl. Kőbányán az I.Rákóczi György Collégium, Zuglóban a Sylvester János,másutt Arany János,Jókai Mór,Szegedi Kiss István,Kálvin János, Augusztinusz collégium működött. A leányok Teleki Blanka,Árva Bethlen Kata,Zrínyi Ilona,Lorántffy Zsuzsánna,Bornemissza Anna személyét választották példaképül.

A collégiumi tagok avatása - kevés kivételtől eltekintve - már gyülekezeti keretben, általában istentisztelethez kapcsolódva történt.

A " Mit akar a SDG mozgalom? " c.kiadvány adata: 1938-ban 35o collégium működött az országban.Az akkori felmérés szerint mintegy 8ooo diákot ért el a Szövetség különböző collégiumaiban,rendezvényein, konferenciáján. Ennyi fiatalra hatott a négyes program,mely a

> gazdagabb lélek,
> okosabb fej,
> jobb egészség és az
> eredményesebb szolgálat céljait fogalmazta meg.

A középiskolás SDG-munkát néhány példával érzékeltetjük.

Egyazon évben,1928-ban indult meg az első collégiumok munkája Budapesten,Kőbányán és Szentesen. Az egykorú híradások mégis Szentesnek adják az elsőséget.Gilicze László szentesi lelkipásztor visszaemlékezésében ezt írja: " A gimnáziumba új református hitoktató kanott

megbízást,Kenász Nagy József. Ő tette itt a református hitoktatást többé,mint a tananyag elsajátítása. Bibliamagyarázat volt minden órán, exhortáció /buzdító beszéd/ minden szombaton a református tanulók összességének. Én harmadikosként beszéltem az exhortáción Gedeonról.... A diákok magyarázatát szuták Kenász Nagy József folytatta és tette egésszé.Osztályokként bibliaköröket alakított,minden osztálynak saját gondnokot engedett választani,aki az anyagiak terén való szolgálatot is végezte. A legfelső osztályokból főgondnokot választatott, a felsősök közül az alsó osztályosok vezetésére fiúkat osztott be... SDG volt ez ? Igen, a középiskolai collégiumi rendszer jó kiénitése. Állandó volt az összeköttetés az SDG Központtal, titkárok,missziói lelkészek gyakran Szentesre látogattak,minden évben több napos csendesnapi szolgálatot ők végeztek...

... 1928-ban nyáron Szentesen volt 5 napos konferencia. A bibliaórák a központi nagytemplomban voltak reggelente, a karzatnak, a templomtérnek különböző helyein. Az előadások a templomban és gyülekezeti házban voltak. Úrvacsoraosztásra a felsővárti templomba sereglettek össze.Vidéki vendégek,diákok és a helybeli diákok voltak a konferencia résztvevői..." /Cilicze László kéziratos jegyzetéből./

A Református Diákmozgalomban megjelent hírek alapján a szentesi collégiumi munkáról további adataink is vannak,1928 decemberében a szentesi SDG nagy ünnepélyt rendezett,melynek 4oo pengő volt a jövedelme, ezt az SDG helyiség bebútorozására szánták.A tagok heti 1 fillér tagdíjat fizettek. 1930 novemberi hír arról szól,hogy a vallástanár vezetésével megalakult a "legfiatalabb" leánycollégium a szentesi polgáristák között. Csak jelesen tanuló lehet a collégium tagja,de így is már 15 a létszám. / Ez a "jelestanuló" igény kivételesnek mondható, az azonban általános volt,hogy a diák rossz osztályzat,vagy évnen bukás esetén,míg ezt ki nem javította,nem vehetett részt a collégiumi munkában./

1931-ben a "Kiss Bálint Collégium"-mal kapcsolatban került feljegyzésre,hogy a szentesi SDG collégiumok tagjai ezer református gyermeket tanítanak vasárnapi iskolákban. Ez a szám önmagáért beszél. Februári feljegyzés szerint saját otthona,ének és zenekara van a collégiumnak. A felsőosztályosok heti 4 órában bibliaórát tartanak az alsó osztályosoknak. A könyv nélküli szegény diákokat a collégium látja el tankönyvvel, s a karácsonyi segélyezés alkalmával 75 gyermeket ruháztak fel. A Lorántffy Collégium maga 5o ruhát szedett össze.

A szentesi SDG áprilisban irodalmi estélyt rendezett,melyen Sz.Kún Béla debreceni egyetemi Rector tartott előadást,dr.Nagy Sándor debreceni vallástanár pedig humoros novelláiból olvasott fel. /Debreceni Protestáns Lap,17.szám,141 old./

1931 májusában a "Futó Zoltán Collégium" jól sikerült hangversenyt rendezett,melyre meghívta a debreceni Kántust is. A hangverseny egész Szentes közönségét megmozgatta, a napi sajtó is foglalkozott vele. A collégiumnak mintegy 2oo pengő bevételt eredményezett.

1928-ban indult a kőbányai Szent László főgimnáziumban az " I.Rákóczi György Collégium" munkája is.A munka beindítója Töltéssy Zoltán,de már az induláskor találkozunk Soos Géza nevével,mint megbízottal,aki innen nőtt bele a Szövetség vezetésébe,de később is figyelemmel kísérte a kőbányai SDG munkáját. Az ő irányításával a kőbányaiak a közeli szegénytelepeken végezték szociális segítő munkájuka Hogy milyen mértékben,mutatja,hogy 1933 karácsonyán 8o-1oo család segélyezéséről gondoskodtak. /25o kg.kenyér,8o kg.liszt,7o kg.zsír, 27 q.szén,11 q.fa,18o-2oo drb.ruhanemű és 95. pengő értékű élelmiszerutalvány stb.került kiosztásra./ 1934-ben már 16o családot gondoztak az Auguszta-telepen, 11-et a Mária Valérián.

A collégium szerveződés hamarosan elérte a budapesti Lónyay-utcai Református Gimnáziumot is. Itt mintegy 8oo református diák volt együtt 12 osztályban. Az alsós collégiumot a nemrég meghalt Töltéssy Zoltán-

ról, a felsőst Bethlen Gáborról nevezték el. Először a felsősök között indult meg a munka.Minden osztályban külön csoport működött,az alsósok vezetői a felső osztályosok közül kerültek ki. A harmincas évek közepén Szárszón külön egyhetes konferenciát tartottak a gimnázium collégistái részére. A felsősök 1931-ben az ósak gyülekezetet látogatták meg. Az alsósok minden évben sikerrel vettek részt a világvasárnapi konferenciák Biblia és zsoltárismereti versenyén.

A Baar-Madas Református Leánygimnáziumban csak 1939-ben indult meg a collégiumi munka.Ekkor 35 tagot avattak az év végén.Nyilván az iskola exkluzivitása miatt került sor ilyen megkésve a collégium megalakítására.

Jelentős eredményeket ért el a Verbőczi Gimnáziumban működő "Ruyter Collégium". Vezetője előbb Szőcs János /aki később a Szövetség elnöke is lett/, majd Gyarmathy László,cserkésztiszt,teológus volt. Az ő vezetése alatt a collégium 1937 áprilisában Művészestélyt rendezett a Budai Vigadóban,melynek fővédnökségét dr.Lázár Andor igazságügyminiszter és dr.Tasnádi Nagy András kultuszállamtitkár vállalták. A műsoron Áprily Lajos,Basilides Mária,Harsányi Zsolt,Hegyi Emánuel, Gárdos Kornélia,Cselényi József és a Kálvin-téri KIE zenekara szerepeltek.

Ugyanez a collégium 1940 decemberében jótékonycélú karácsonyi ünnélyt rendezett,melynek jövedelmét teljes egészében a Valéria-telep szegényeinek karácsonyi segélyezésére fordította.

Collégiumok olykor meglátogatták egymást.Pl. a budai "Bornemissza Anna", "Mária Dorottya" és "Zrínyi Kata" collégiumok közös összejövetelt tartottak. A kőbányai "I.Rákóczi György" és a "Bocskai István" collégiumok 1931-ben a gödöllői gyülekezetet látogatták meg együtt. Közös avatása volt a "Kálvin János","Károli Gáspár" és a "Bocskai István" collégiumoknak 1931 februárjában. A "Kálvin János" collégium ugyanebben az évben Visegrádra hajókirándulást rendezett.

A Mester-utcai női felsőkereskedelmiben működő "Lorántffy Zsu-

zsánna" collégium és a Vas-utcai fiu felsőkereskedelmi iskola " Augusztinász " collégiuma közös műsoros tea-délutánt rendezett 1939.decemberében; a tiszta bevételből a nyáron két diák maradott Szárszóra. A Mester-utcaiak egy meghalt collégista társuk emlékére gyümölcsfát ültettek Szárszón.

A Jurányi felsőkereskedelmi felsős leány collégistái a "Darányi Kálmán Diákház " javára nagyszabású ünnélyt terveztek a Zeneakadémia kistermében.

A Práter-utcai Zrínyi Ilona Leánygimnáziumban működő " Teleki Blanka" collégium műsoros délutánja bevételét, 80 nagyot,szegénysorsú collégisták szárszói nyaralására adta.

A Damjanich-utcai Tanítónőképző "Lónyay Anna" és a Veres Pálné Leánygimnázium " Árva Bethlen Kata" collégiumok tagjai az érettségizők búcsúztatására rendeztek ünnélyt.

A Teleki Blanka Kereskedelmi iskola "Lorántffy Zsuzsánna" collégiuma családi estet rendezett,ahol szülőkkel,testvérekkel voltak együtt. A Csalogány-utca Tanítónőképző collégiumát Szőcs Ernő tanár úr,/aki az SDG " A tudomány istentisztelete " c.kiadványát írta / rendszeresen látogatta.

A már említetteken kívül collégiumok működtek a Mátyás-, Árpád-, Fáy András-, Széchenyi-, Madách-,gimnáziumokban, a Bolyai Farkas reálban, Kossuth Lajos kereskedelmiben,Bezerédi-utcai felsőkereskedelmiben, a Rákóczi-téri női ipariskolában.

1939 áprilisában Újnesten egyszerre 100 collégistát avattak, akik 19 collégiumból adódtak.Ugyanők 1940 májusában 52 szegény reformátust vendégeltek meg szeretetvacsora keretében. 1941-től Kupa László a vezetőjük,aki később,mint külügyminisztériumi tisztviselő az ellenállás egyik résztvevője lett.

1939 májusában a Kálvin-téri Központban és a templomban 80 felsős fiút és leányt avattak fel különböző collégiumokból.Avatás után szere-

tetvendégséget tartottak,melyen Szabó Dezsőről hangzott el előadás.

A Református Diákmozgalom 1940 júliusi száma összefoglalót közöl: Budapesten 15 alsós fiúcollégium működött 172 taggal, 16 felsős fiúcollégiumban 174-en voltak, a legnépesebb tagozat az alsós leányoké volt: 33 collégium,347 collégista.A felsős leányok 24 collégiumában 242-en munkálkodtak. A budapesti középiskolás collégisták száma tehát megközelítette az ezret.

Az 1941 novemberi számban vedig Számadás címmel a következő adatok olvashatók: a budapesti SDG-sek között 81 csoport találkozott hetenként mintegy 1o72 taggal... az ország 87 városában folyt collégiumi munka. Budapesttel,Pestkörnyékkel és Debrecennel együtt 438 collégiumi csoportban mintegy 9ooo collégista tudakozta hetenként Isten igéjét.

A budapesti collégiumi életnek csak néhány jelentősebb részletét vetettük fel,de már ez is mutatja az érdeklődés és a szolgálatok sokrétűségét, a református egyháztársadalom felé forduló igényt.Ez a főiskolásoknál már határozatokban,memorandumokban,később politikai jellegű állásfoglalásokban is jelentkezik.

Az SDG vidéki munkájára térve; az lett volna természetes,ha a nagy református centrumokban alakultak volna meg az SDG munka súlypontját jelentő collégiumok,de nem így történt.Közrejátszott ebben az is, hogy az SDG vezetői gárdája a budapesti Teológián végzettek közül, Sebestyén Jenő tanítványaiból került ki. A történelmi kálvinizmussal szemben a többi Teológián elég korán jelentkezett a Barthiánus teológia ellenállása s az nemegyszer vitát váltott ki.

Pénán 1929.okt.21.-én jegyzőkönyvben rögzítik az SDG munka lehetőségeit. 12 teológiai hallgató vállalja a Szövetséggel való közösséget, bizonyos korlátozásokkal. " ... A munkaközösség magáévá teszi a Magyar Református Diákok Soli Deo Gloria Szövetségének céljait s vele a kapcsolatot fenntartja. Azonban szükségesnek tartja,hogy mivel

nem egyesület,mint ilyen,nem is lehet a Szövetségnek tagegyesülete, - tagjai azonban egyenként csatlakozhatnak, s ezt kívánatosnak is tartja - a nevezett Diákszövetség szervezetéhez és ezt anyagilag /megajánlás,sáfárság,tagdíj / csak egyénenként támogatják.... A nénai református gimnázium református tanulói számára nem áll módjukban a tagoknak külön összejöveteleket és bibliakörök rendezése és vezetése, így a meglévő egyesületek és bibliakörök munkájában való résztvételre kötelezik el magukat... "

Az első esztendők meredvsége után azonban Pénán is alakultak collégiumok,1936 novemberében már alsós collégium működéséről is van hírünk. 1937 júniusában,Áldozócsütörtökön a nagy templomban a püspök és a lelkinásztorok előtt két collégiumot is avatott a Szövetség alelnöke. Ez év novemberében újabb avatás: az állami polgári leányiskola 25, a polgári fiúiskola 4 és a tanítóképző 4 diákja tette le a fogadalmat. 1939 márciusi hír: a nem református intézetekben a diákok hűségesen végzik az SDG munkát. A tanítóképző diákjai február végén ünnélyt rendeztek. 1941-ben az állami polgári leányiskola 15 tagú csoportja alakul collégiummá.

Debrecenben a 3o-as évek tájékán megindúló SDG munka olyan jelentős lesz,hogy szinte konkurrensévé lesz a budapesti Központnak. Pár év alatt annyira fejlődik az ittani munka,hogy évenként külön,helyi tisztiházt választanak.Munkájuk olyan jelentős,hogy velük külön fejezetben foglalkozunk.

Sárospatakról az első híreket a Sárospataki Ifjusági Közlönyből vesszük. /193o/31.szept.19.old./ Az SDG Diákszövetség első sárospataki collégiuma "I.Rákóczi György" névvel Szabó Zoltán vallástanár vezetésével alakult meg.

1932-ben a tanítóképző intézetben a teológiai ifjusággal közös SDG collégium alakult. A "Koncsi István" nevét viselő collégiumnak tíz teológus és 3o tanítóképzős tagja volt. Elnöke Konos Sándor II. éves hittanhallgató. Ő tíz év múlva,mint középiskolás konventi lelkész

országos szinten szolgál az SDG-ben.

1933-ban: megalakultak az SDG collégiumok mind a gimnáziumban, mind a tanitóképzőben, és a Teológián egy vezetők collégiuma.A leányok között két collégium végzi a magvetés munkáját. A vezető mindenütt teológus.

1935 márciusában 48 fiú és leány collégistát avatott Morvay István és Soos Géza. Ugyanebben a hónapban a debreceni diákok SDG Szövetsége és a sárosnataki Hittanhallgatók Egylete a Bőiskola imatermében konferenciát rendezett. A konferencia minden tekintetben erősitette a debreceni és nataki ifjuság barátságát.

1936 : a sárosnataki collégisták naponként 4 fillért adnak a kinzős collégisták falumunkájára.Braziliai magyaroknak csomagot küldenek,bekötik a kiosztásra szánt,komolytabb külsejű zsoltárokat.A köztszherviselés olyan formáját hozzák be magukra nézve,hogy ha valakit kár ér,közösen viselik viadását.

A Református Diákmozgalom 1937 februári számában Ablonczy Dániel, / aki akkor vállalja a nataki SDG vezetését és már év múltán a Szövetség főtitkára lesz / vázli negyszabásu elgondolásuk tervét. Egy hónapig az egyházról volt szó. A következő hónapban hazafias kérdések kerültek sorra. Ezután a szolgálatok,szociális kérdések, majd falu-, egészségi-, és egyháztörténeti hónap következik.

1937 júniusában Kiss Sándor tanitóképzős,/akit "szegedi" jelzővel különböztetünk meg dr.Kiss Sándor lelkésztől/ akkori collégiumi elnök irja,hogy a braziliai magyarok részére magyar könyveket küldtek szeretetadományként. A makkoshotykai romokban heverő templom felépitésére, 10-15.000 rengő összegyüjtésére a belügyminisztériumtól kértek engedélyt. Már van 10 rengőjük.

A nataki SDG-sek vállalták fel a végardói,valamikor jelentős,de már elfogyatkozó kis református gyülekezet gondozását. Háziistentisztelet tartásával, Biblia,Énekeskönyv és egyéb könyvek ajándékozásával

igyekeztek reményeséget nyujtani a már rusztuló gyülekezetnek.Ugyancsak kijártak Halászhomokra, ahol Ifjusági Egyesületet készülnek alakitani.

Hogy milyen körülmények között élnek,akiket felkeresnek, annak jellemzéséül : " Egy 4 x 3 m.-es kis szoba várt,benne egy 7 gyermekes család. Hogyan is alszik itt egy 9 tagú család,ahol a férjen és feleségen kivül 3 nagyobb gyermek is van, egy 19 éves leány,egy 16 és 13 éves fiú. A szimnla ablak 8 ablakszeméből 4 hiányzik.... a 3 kis gyerek, 6 évesnél arróbbak, egy szál ingben fekszenek..." /Ref.Diákmozgalom 1937.márc./

1937 novemberében csendesnapokat tartottak.Megindult a collégiumi munka a polgáriskolás leányok között is.A gimnázium és polgári iskola közös Mikulás-estet rendezett,mintegy 50 résztvevővel.

1938 márciusában arról olvashatunk hirt,hogy a kéző dísztermében 70 fényi diákság avatása történt az igazgató és vallástanár jelenlétében.

1941-ben a "Lorántffy Zsuzsánna " leánycollégium egy öt gyermekes család gondozását vállalta el.

1942 februárjában dr. Enyedy Andor, Tiszánninan új müsnöke a Református Jövőnek adott nyilatkozatában arról szól,hogy beiktatás után első hivatalos útja Sárosnatakra vezet,ahol február 28.-án a Soli Deo Gloria rendez a Darányi Kálmán Diákház javára ünnélyt. Az ünnélyi előadójául öt kérték fel,amit örömmel vállalt.

1943 okt.12-16-ig a SDG Szövetség szórványkonferenciát tartott Sárosnatakon. A konferenciára az északi peremvidék diáksága gyült össze,hogy az élet kérdéseit az Isten igéjének fényében vegye vizsgálat alá. A konfesencia elnöke Szabó Zoltán teológiai professzor volt. A záróelőadást Enyedy Andor müsnök tartotta.

A Nagykőrösön működő SDG collégiumok munkáját Rácz Lajos ny.nagykőrösi vallástanár " Fejezetek a nagykőrösi református egyházközség

történetéből." / Ráday Kollégium Sokszorosító Műhelyének kiadványa 1988./ c.művében dolgozta fel. Ebből a fejezetből veszük át az alábbi adatokat.A nagykőrösi református diákok még a collégiumok megalakítása előtt résztvettek a SDG Szövetség különböző konferenciáin. 1925-ben a kánolnásnyéki konferencián 28-an voltak Nagykőrösről, ez volt a legnépesebb csoport.Az első virágvasárnapi konferencián 1927-ben 5 kőrösi fiú vett részt, a ceglédin 1928-ban pedig már 21.

1934-35-ben alakult meg a leányok között a "Márta" collégium,a fiúknak pedig a "Filó Lajos" collégium. 1935-ben a temlomban már 19 leányt és 29 fiút avatnak fel collégistává.Vendégül látták a kecskeméti ref.fiúgimnázium collégistáit, részt vettek a kecskeméti körzeti konferencián, a virágvasárnapi,sőt szárszói konferenciákon is. 1935 őszétől Hegyi Sándor / az SDG Szövetség alapító tagja,akit főtitkár és elnök is volt / a gimnázium vallástanárává lesz.Ekkor 12o tagja van a két collégiumnak. 1937-38-ban pedig már 2oo. 1939-ben Soos Géza 44 új tagot avat fel,194o-ben 29 kőrösi gimnazista vesz részt az SDG konferenciáin. 1942-43-ban Hegyi Sándor 28 munkatársával irányítja az SDG munkát.A felsőosztályosok a vezetői az alsósoknak és a polgáristáknak. A polgári leányiskolában a "Lorántffy Zsuzsánna" collégium alakult meg, küld adományokat az árvízkárosultaknak.

Az 1943-as Magyar Élet konferencián hatan vettek részt.

A református Tanítóképzőben 1938-39-ben indult meg a munka.Már a következő évben négy SDG collégium működött.

Rácz Lajosnak az SDG-re emlékező személyes leveléből még ilyen adatokat vehetünk a fentiek mellé: 1936-37-ben a collégiumi tagok létszáma 169-re nőtt. A kecskeméti konferencián 13o nagykőrösi SDG-s vett részt. 1938 májusában Onodi Szabó Lajos főtitkár 113 új tagot avat fel. 1941-42-ben tagdíjból befolyt 271 pengő.Ennek az összegnek a felét az országos Központnak küldték el, a megmaradtból pedig a Vöröskeresztnek 5o, a helyi KIE-nek 1o pengőt.Erdőszengyeli /erdélyi/

őrülő templomra 2o.--Külmissziói Szövetségnek 2o.--,énekjutalomdíj 15,--,misszíói könyvtárra 71,-- konferencia segély 4 diáknak 36.-- pengő. Jellemző itt a diákmunkára a széles látóhatár és az adakozás készsége. 1943-ban a Szövetség lanja, a Református Diákmozgalom 38 példányban járt a nagykőrösi SDG-seknek.

Kecskeméthről 1931 márciusában azt a hírt olvashatjuk,hogy megalakul a Tisza István reálgimnázium internátusában az első collégium. 1936 novemberében a collégisták tanyakiszállásáról olvashatunk hírt. Erről a munkájukról külön krónikát vezetnek. Jellegzetesen SDG-s munkamódszer: a nagycollégisták közül mindegyik három-három kiscollégistát kapott egyéni gondozásra, a velük való törődésre.

1937 februárjában 13o nagykőrösi és 13o kecskeméti diák jött össze SDG-s misszíói találkozásra.Ebben a hónapban tartották a jogászok is konferenciájukat.

Áprilisban Kecskeméten találkozott három város SDG collégiuma, Kiskunhalasról majdnem 5o-en jöttek,Félegyházáról pedig öten.

1939 iskolaévének végén már mint többéves szokásról számol be egy hír a nagykőrösi SDG-sekkel való találkozásról.Istentisztelet,avatás, diákelőadás és szeretetvendégség szerepelt az egésznapi együttlét programján.

194o februárjában a KIE-vel fűzik szorosabbra a kötelékeket, együttes gyűléseket tartanak.

Májusban a "Tisza István" collégium SDG ünnepélyt rendezett a televíziós akció és a sárosnataki nőnéfőiskola megsegítésére.

Decemberben a mezőgazdasági középiskolában is megindul a collégium.

1942 januárjában a kecskeméti collégiumok 3 családot gondoznak és újból megindítják a tanyamissziót.

A dunántúli városok ill.iskolák közül a <u>soproni</u> református gimnáziumban működő collégium küldte legrendszeresebben jelentéseit s így róluk részletesebben be lehet számolni.1936-ban itt is találunk feljegyzést arról,hogy a nagycollégiumi tagokat beosztották a kis-

collégistákhoz.

A csurgói collégiumok talán legjelentősebb munkája mégis a falukönyvtárak összegyűjtése és műsoros est keretében történő átadása volt. 20-25 könyvet vittek ki egy-egy helyre. Ebben az évben 36 collégiumi tagról szól a jelentésük. 5o könyvük már van s készülnek egy vándorkönyvtár átadására Nagymartonba. 1937-ben újabb 8o könyv összegyűjtéséről adnak hírt. Az év végén 35 felsős és 5o alsós collégiumi tagról számolnak be, akik 5 bibliakörbe osztva működnek s 25o-re növekedett a gyűjtött könyvek száma. 1939-ben egy 12o kötetes - kiolvasott - falukönyvtárt szeretnének elosztani másokkal. 1940-ben Magyar-estet tartanak, a következő évben pedig kétnapos körzeti konferenciára hívják a környéket.

Szombathely jelentős katolikus város, ennek ellenére itt is kialakul az SDG működési lehetősége az iskolákban. Jelzi ezt, hogy 1937-ben 4o kis-, és nagycollégistát avatnak és ugyanebben az évben ifjúsági konferenciát is tartanak. 1941-ben is kétnapos körzeti konferencia bizonyítja, hogy az SDG-s ifjúság a különböző iskolákból megtalálja a gyülekezeti keretben való szolgálat lehetőségeit is.

Kőszeg mint gyülekezet kicsinyszámnál kevesebb református lélek él a városban, de diákvárosnak számít s itt is kialakul 2-3 csoport. 1938-ban van az első avatás istentisztelet keretében. Ekkor 2 lány és egy fiúcollégium működik. Egyik szolgálatuk, hogy összegyűjtik a Vasutas árvaház kisleányait és vidám, énekes délutánokat rendeznek nékik.

Körmend jelentései is avatásról szólnak, gyülekezeti keretben, szeretetvendégséggel, gyülekezeti esttel együtt. 1939-ben 3o kiscollégista vállalja a lelki elkötelezést.

Nagykanizsán 1938-ban karácsonyi ünnélyt tartanak a leány és fiúcollégiumok s minden évben felavatják az új tagokat. 1942-ben 14 fiút és 11 leányt.

Zalaegerszeg nem tud nagy számokat jelenteni, mindössze 1-1 fiú és leánycollégium működik, viszont sokszorosított lapot adnak ki.

Kanosvár collégiumainak működése nem egyenletes. 1939-ben nehézségeket jelentenek, 1942-ben viszont könyvtárt állítanak fel s megemlékezést tartnak Széchenyiről.

Dombóvárról részletesebb adatok nélkül tudjuk, hogy a város iskoláiban folyamatosan működtek collégiumok.

Polgárdin az 192o-as évek végén volt egy jelentős SDG-s körzeti konferencia. 1936 nov. 15-re készülnek a második hasonló alkalom megtartására.

Hogy Keszthelyen is volt collégiumi élet, abból tudjuk, hogy egy feljegyzés szerint a vasárnapi iskolások között szolgáltak mesével, játékkal.

Győrött is - ugyancsak erős katolikus központ lévén - későn indult meg a collégiumi élet. Csak 1938 márciusában tudják az SDG munkásai megtartani az SDG-s napot. Előzőri jelentés szerint majdnem minden intézetben alakulóban van collégiumi munka, 1939 márciusában már ünnélyre készülnek, ugyanekkor csendesnap keretében avatást is tartanak, sőt collégium alakul az Ácsról Győrbe járó diákok közt is. A lányok házimunkákat készítenek a szárszói üdülő szobái csinosabbá tételére. 1941-ben énekkar is alakul az SDG-sekből, 1942-ben Ballada-est megtartása mellett gyűjtenek az érseküjvári református templom felépítésére. Később, a háború után annyira erősödik a győri SDG-sek munkája, hogy könyvkereskedést is nyitnak.

Komáromban a Felvidék visszacsatolása után indult meg jobban a munka, 1939 júniusában mindkét Komáromból avatásról adnak hírt.

Székesfehérvárott az első csendesnapi SDG-s szolgálat 1938-ban volt. 1940-ben a collégisták már könyvtárt visznek Vértesdobozra. 1942-ben 6 alsós és 1 felsős collégium működik 17o taggal.

Sárbogárdról rövid hír mondja:1937-ben a polgárista lányok között működött collégium,Ugyanilyen szükszavú hírünk van Bonyhádról is. Mohácsról is alig több: a polgári fiúiskolában és a gimnáziumban kiscollégiumok működtek.

Pécs egyetemi város lévén,jórészt a főiskolásokról ad hírt.1938-ban a Bethlen Gábor Körrel együtt a bibliakör mellett kéthetenként jönnek össze,1940-ben pedig ugyanosak közösen kisebb diákinternátus létesítését szervezik.

Veszprém az ott gyülekezeti keretben működött Református Nőnevelőintézetről emlékezetes. A collégiumok élete hamar kapcsolatba került vele. 1939-ben három csoport létezik s a bejáró hajmásékeket is bevonják működési körükbe.A következő évben könyvtárat létesítenek, majd 1943-ban a nővérfőiskolásokkal együtt finn estet tartanak.

Szekszárd SDG-sei már 1936-ban bekapcsolódnak a könyvgyűjtésbe, amit a KIE-nek juttatnak. Két év múlva a helyi "Tolnai Magvető" c. újság számol be a collégisták által rendezett műsoros tea-estről, amin több mint 300-an vettek részt. 1941-ben a leánycolgáristák küldenek jelentést arról,hogy náluk 26 tagú kiscollégium működik.

A Duna-Tisza közének legjelentősebb városait,Nagykőrösi és Kecskemétet már sorravettük.Mellettük Kiskunhalas a kiemelkedő református gimnáziuma miatt.Az itt működő collégiumok 1937-ben körzeti konferenciát rendeznek kecskeméti és kiskunfélegyházi résztvételével. A vándorkönyvtár részére a fiúk díszített ládát készítettek.

Kiskunfélegyházán az ottani tanítóképzőben végzett munka mondható jelentősnek. A 30-as évek elején Darvas József az SDG collégium elnöke.Ezek a fiatalok a város "London"-nak csúfolt szegénynegyedébe jártak ki s kenyeret,használt ruhát vittek a rászorulóknak. 1936-ban a kecskeméti ekkel közös műsoros estet rendeztek s volt idő, amikor a collégium elnöke helyettesítette szolgálatában a beteg segédlelkészt.

Kunszentmiklóson 1938-ban indult meg a collégiumi élet,három

év múlva arról adnak hírt,hogy a leányok három csoportban működnek.

Baján a collégiumi munka igen lendületes és sokrétű.Ünnepélyeket rendeznek, a nagyobbak kiscollégiumot és vasárnapiskolát vezetnek, résztvesznek a tanya és falumisszióban,bibliaórát tartanak,Kijárnak a környékre,Garán,Monostoron,Bácsalmáson,Baracskán végeznek szolgálatokat,látogatást tesznek még Szakszárdra is.

Pécsel nem is város mégis 1940-ben 35,1942-ben pedig 28 alsós leányt avatnak a collégium tagjává.Itt szárszói alapot létesítettek a szegényebbek nyári konferenciázásának megkönnyítésére.

Vácott is nyilván komoly előzményei voltak annak,hogy a református leánykör 67 tagját avatták a Szövetség tagjává.

Gyöngyös is hírt ad arról,hogy a fiúknál alsós,felsős, a polgáristáknál pedig alsós leánycollégium működött.

Szolnok collégistái 1936-ban vándorkelengyét adtak kölcsön rászoruló szegény kisgyermekeseknek.1938-ban van a második avatás,ahol 37 fiút és 23 leányt ünnepély keretében avatnak taggá. A következő évben a város színházában műsoros matinét tartanak a "Magyar a magyarért" mozgalom javára,1940-ben pedig az árvízkárosultaknak rendeznek előadást, majd két év múlva az özvegy pannók javára fog össze három collégium s küld el 70 nemű segítségükre.

Szegeden - Pécshez hasonlóan - inkább az egyetemisták és főiskolások között végzi a munkát az SDG s itt is a Bethlen Gábor Körrel karöltve. 1936-ban még a KIE-vel is bővül ez a kör s vezetőképző konferencián vendégül látják a mekói,hódmezővásárhelyi,szentesi,debreceni, hajdúböszörményi és hajdúnánási SDG vezetőket is. 1937-ben az összefogás még teljesebbé lesz,mert bekapcsolódik a Pro Christo egyesület is az újabb körzeti konferenciába.Ebben az évben a középiskolások között 22 csoportban folyik a munka. A szárszói üdülőben egy "Szegedi szobát" látnak el a leányok kézimunkákkal,A felsős leányok

a Vöröskereszt javára rendeznek teadélutánt.

Hódmezővásárhelyen az SDG a KIE-vel és a szegedi Bethlen Gábor Körrel együtt rendez egy kétnapos körzeti konferenciát 1937-ben. A következő évben egy hasonló alkalom keretében, melyen makói, szentesi és szegedi ifjúság vett részt, több mint 200 collégistát avattak a leányliceum, gimnázium és kereskedelmi iskolából. 1940-ben a városban 12 collégium működött 20 vezetővel.

Karcag SDG-sei 1938 karácsonyán egy 9 tagú család megsegítését vállalják el, az egyik 16 tagú collégium pedig karácsonyi vásárja bevételéből 427 pengőt küld el egy árvaház javára. 1940-ben 46 leánypolgáristát avatnak fel 5 tagnak.

Szeghalmon 1937 februárjában az összehívott körzeti konferencián 6 városból 150-en vesznek részt. Békés, Karcag, Mezőtúr, Gyula és Gyoma collégistái gyűltek ekkor össze.

Mezőtúron 1937-ben leánycsendesnapot tartottak. Az első SDG-s avatás 1939-ben volt. Itt is gyűjtik a könyveket s a következő évben egy könyvtárat adnak át Tiszakürtön. 1941-ben 2 felsős és 2 alsós csoportban 79 collégista van.

Gyulán 1936-ban a collégisták Reformáció-ünnepet tartottak. A következő évben 58 collégista avatása egyben zászlóavató ünnepség is volt. Két év múlva rongyszőnyeg készítéshez anyagot gyűjtenek s ezt a budapesti Mária Valéria teleni szociális munkaiskolának juttatják. 1941-ben 134 collégistáról adnak jelentést.

Nyíregyházán 1937-ben SDG misszió délután 70 tanítónénzős, gimnazista és polgári iskolai IV. oszt. tanuló volt együtt. Még ugyanebben az évben rendeznek egy másfélnapos konferenciát is. Ekkor 5 fiú és 7 leánycollégium működik a városban. Karácsonyi vásárjuk bevétele 160 pengő, amit a szegény gyermekek felruházására adnak. 1938 tavaszán újabb másfél napos konferenciát rendeznek az összes iskola részvételével. Áprilisban istentiszteleti keretében 232 diákot avatnak

collégistává. 1939 januárjában "Felvidéki Ház" ünnélyt tartanak, 1940-ben könyvtárt adnak át Szakolyban. Az egyik collégium elnöke Mezőcsátra kerül s ott is megindítja a collégiumi munkát. Egy árva collégiumi tagnak tornafelszerelést juttatnak.

Diósgyőrről egy rövid hír közli, hogy 2 collégium működik 47 taggal. Mátészalkán az első avatás 1939 Pünkösd hétfőjén volt. Negyvállón az ott működő 2 fiú és 1 leánycollégium Derényi Diákház ünnélyt rendezett.

Egerben 1938-ban az avatás a teljes gyülekezet jelenlétében történt. 1941-ben vétnamos konferenciát tartottak. A testvéri kapcsolatok versenyének szép példája, hogy az alsós leánycollégium a pénzi polgári iskolás leányokat fogadja testvér-collégiumává. 1942-ben 15 collégistát csendesnapok keretében avattak fel.

Makón a Szövetség vezetői az 1936. évi reformációi emlékünnepen új zászlót áldanak meg és 40 collégistát avatnak fel. Rendszeresen tartanak ünnélyeket, 1939-ben a résztvenni akarók egyharmada kiszorult a terémből. A bevételt a virágvasárnapi konferencián való részvétel megkönnyítésére használták fel. 1942-ben karácsonyi vásárjuk bevétele 230 pengő, amit megosztva a katonáknak és szegényeknek juttattak el.

Hajdúszoboszlón erőteljesen működő gyülekezeti életbe kapcsolódott be az SDG munkája. 1937-ben 4 kiscollégiumról szól a jelentés, 1938 Húsvét vasárnapján már 78 leányt és fiút avatnak collégiumi taggá. 1940-ben a műsoros teadélután 170 pengővi bevételét a Hozsnyón tervezett ifjúsági telep és a szegény gyermekek felruházására juttatják. A leánycollégisták a szárszói üdülő "műsoki szobá"-jának díszítésére készítenek kézimunkát.

Hajdúnánáson 1937-ben 33, 1940-ben pedig 54 collégistát avatnak fel. 1941-ben arról adnak jelentést, hogy a városban 3 leány, 4 fiú és egy vidéki fiúcollégium működik. A 8 collégium tagjainak száma 100 felett van. Ők is készülnek egy vándorkönyvtár összeállítására.

Hajdúhadházról rövid jelentés adja hírül,hogy 5 csoport alakult. Püspökladányból, Nádudvarról csupán avatások rövid hírei maradtak fenn.

Kisújszálláson olyan lendülettel indult meg a munka,hogy az alsósok mind, a felsősök 7o%-a részt kíván venni a collégiumi életben. Később az a nagy lendület bizonyára alábbhagyott.

Békésen 1938-ban SDG-KIE körzeti konferenciát tarottak.Ezen a kétnapos alkalmon 3oo diák és nemdiák vett részt.Szeghalomról és Békéscsabáról is jöttek résztvevők. 1941-ben 115 fiú és leány collégistáról szól a jelentés, a következő évben pedig a karácsonyi vásár bevételét, 3oo pengőt a telepitési akció, az erdélyi szegény diákok és a vezetőképzés között osztják meg.

A sátoraljaújhelyi eredményes munkát jelzi,hogy 1938-ban 8o collégistát avatnak,1941-ben pedig itt is kétnapos körzeti konferenciát tartottak.

Kevés adat van arról,hogy Orosházán és Szarvason is volt collégiumi élet.

A Felvidék,Észak-Erdély és a Délvidék visszacsatolása után a Szövetség teljes erővel igyekezett azeken a területeken is megszervezni a diákmunkát.Míg a Felvidék minden nagyobb városában az eredményes volt, az erdélyiek nem akarták a náluk kisebbségi sorsban kialakult és eredményesen működő IKE /Ifjuségi Keresztyén Egyesület / munkáját feladni, a Délvidéken pedig csupán Újvidéken indult meg a szervezés.

Léván 1939 márciusában műsoros délután keretében indult el a collégiumi munka 6 csoportban,Májusban már avatás is volt.

Ungváron ugyancsak 1939 márciusában kezdődött meg a szervezés,az év végén már 84 tagot avattak. 1940-ben RIM /Református Ifjuségi Mozgalom/ ünnélyt tarottak.Bavételét,1oo pengőt a rozsnyói táboranak küldték el. 1942-ben 14 collégiumban 3oo diák vett részt.

Munkácson az indulás évában már magyar dalestet tartanak.Az első avatást 1939 június 4.-én,Trianon évfordulója napján tartották. 1942-ben 65 alsóst és 55 felsőst avatnak collégiumi taggá.Ekkor 9 collégium működik a polgáriban,kereskedelmiben,gimnáziumban és a leányliceumban. Munkatervükben az Isten igéjének tudakozása mellett szemléltető anyagok beszerzése és gyűjtése, a környező református szórványokban előadások,ünnélyek tartása, egy munkácsi református középiskolás internátus létesitése,diákszociális munka és kölcsönkönyvtár felállitása szerepel. 1942 március 15.-én a középiskolások a beregszentmiklósi gyülekezetben vallásos és hazafias ünnélyt tartottak, melyen a 4o református család teljes számban résztvett.

Beregszászon 52o református diák között indult meg a munka Forgon Pál,mostani református püspök vezetésével.1941-ben arról adnak hírt, hogy minden iskolában van SDG,1942-ben Szenczi Molnár Albert estet rendeznek a Derányi Diákház javára.

Érsekújvárott a megindúló collégiumi munka résztvesz a vasárnapi iskolában,szórványmisszióban, terjeszti a "Kis magyar daloskönyv"-et és szeretetvendégséget rendez.1940-ben könyvtár létesitésének gondolatával foglalkoznak,1942-ben pedig ifjuségi otthont szeretnének létrehozni.

Kassán a gimnáziumban,kereskedelmi iskolában,polgáriban,reál és felsőipari iskolában indul meg a szervezódés. 1939-ben a virágvasárnapi konferencián 11-en vesznek részt.Készülnek egy komoly körzeti konferenciára ,amit azonban bizonyos nehézségek miatt nem lehetett megtartani. 1942 október 31.én a kassai rádióban 45 perces műsort adnak "Reformáció emlékünnepén " címmel. Ebben az évben még egy gazdag könyvtárt is felállitanak.

Rozsnyón készült a Szövetség egy újabb konferenciai telepet létesiteni.A város már adományozott is ehhez egy megfelelő területet, de a terv kivitelezésére anyagi nehézségek miatt itt nem kerülhetett sor,hanem Szilicén,ahol egy emeletes épületet kapott az SDG.Rozsnyón 1939-ben egy SDG Kör alakult meg.

Ivolyaságon a collégium tagjai a szórványmisszióban vesznek részt, sőt istentiszteleti szolgálatot is ellátnak,mert a gyülekezetben nincs

lelkész.1941-ben 11o kötetes könyvtárat gyűjtenek össze.

Huszton Orgoványi György./1948-ban a Szövetség elnöke lesz/vezetésével leány és fiú collégiumi munka indul a volgériban és gimnáziumban, 17 volgérista és 28 gimnazista taggal.

Losonc csak arról ad hirt,hogy megindult a munka és kiscollégiumok működnek. Rimaszombaton 6 vezető irányitásával a volgériban és gimnáziumban több csoport létezett.Máramarossziget en is csak a megindulásáról van hir.Szatmárnémetiben már tudjuk,hogy a tanitóképzősök is szerveződtek,a fiú kereskedelmisták pedig "Reményi-est"-et is tartottak.

Újvidékről a "mindössze 4 collégium van" feljegyzés sejteti,hogy sokkal több is lehetne,de nyilván a megbővült munkaterületen a Szövetség lelkészei,vezetői nem győzték a megőrsodott munkát,hiszen a katonai behivások már sok használható embert más területre irányitottak.

Eléggé részletes,de korántsem teljes ez a kép a Szövetség országos collégiumi szervezetéről.Inkább csak némi áttekintést nyújt erről, hogy az Isten dicsősége szolgálatára fogadalmat tett fiatalok milyen sokféle módon próbáltak szolgálni,mi mindenre terjedt ki figyelmük.Egyházi,néri,nemzeti,szociális gondok és kérdések,amik a látókörükbe kerültek s nemcsak megláttak,észrevették,de próbáltak a maguk módján segíteni is.

Egy-egy collégium munkája,élete nemzeti hullámzóan folyt.Ha valahol kiemelkedően jó vezető került a munka élére,ott már évig jelentős eredmények mutatkoztak.Eltávozásával elcsendesedett,hullámvölgybe került, esetleg 1-2 évig teljesen leállt a munka,hogy utána ismét újraéledjen.

A háború, az egész országon átvonuló front egyben mindenütt leállást is jelentett,1945-ben szinte elölről kellett kezdeni ezen a munkaterületen is mindent.

A Szövetség háború utáni,az újraéledést felmérő első körlevelében a vidéki collégiumi munkáról ilyen hírekat olvashatunk: Szentesen

a felsővárti egyházrész otthonában tartják a kereskedelmisták,volgáristák,végzetes összejöveteleiket.Avatásra készülnek.Csurgón a leányok közt folyik a munka.Sátoraljaújhelyen 7 collégium működik.Megnyílt az SDG könyv-,papír-, és játékkereskedés.Gyulán 8 csoport dolgozik. A legtöbb jelentést Szolnokról kaptuk.Kereskedelmi,gimnázium és ferenc-ari iskolák együtt tartják összejöveteleiket. Adventi estjük bevételét 58.000 rengőt az egyháznak juttatták.Avatásra készülnek.A lányok a Lorántffy Zsuzsánna collégiumot elakitották meg. Hajdúböszörményben 45-en kezdték meg a munkát. Sárospatakon a leányoktól kaptunk hírt. A gimnáziumból és volgáriból 33-an járnak collégiumba.Nagykőrösön 17 collégium működik.Szép munka folyik Hódmezővásárhelyen is. A menza részére onnan is küldtek élelmiszert.

A collégiumi élet háború utáni feléledése továbbfolytatódott, de évről azért,mert túlnyomórészt iskolához kötötten folyt ez a munka, az iskolák államosításával meg is szűnt.

Két évtized,amit ez a szolgálat felölel s ez alatt az idő alatt református fiatalok ezrei fordultak Jézus Krisztus és az Egyház felé, vitték magukkal egy életreszólóan az elhivatás és küldetés tudatát.

Az SDG kisközösségi vezetőinek támogatása

A már ismertetett bibliai vezérfonalakon és az "SDG középiskolás Kollégiuma" című szervezeti-működési segédanyagon felül Soos Géza összeállításában a Szövetség 28 oldalon kiadta a "Soli Deo Gloria Vezetői Kiskátét"-t is. Ennek I.-V. fejezete lényegében a diákmunka lényegét, módszerét írja le, indítástól a kollégisták avatásáig és fogadalomtételéig. A VI.-VIII. fejezetek a kollégiumvezető kapcsolatát tárgyalja a központhoz, más ifjúsági munkához, vallástanárhoz stb., stb. Ezt a három fejezetet az alábbiakban szó szerint közöljük.

Soli Deo Gloria

VEZETŐI KISKÁTÉ

~~A kollégiumvezető és ~~

Vezető és kollégisták, fegyelmezés

A kollégiumvezető és kollégistái között az idősebb testvér és a fiatalabb testvérek viszonya áll fenn. Testünkhöz kötött a gyarlóság: minden közösségben lehetnek, vannak "fegyelmezési" esetek. Éppen Kálvin hangsúlyozta az egyházfegyelem fontosságát. A vezető a bibliai fegyelmezést gyakorolja /Máté 18:15-17/. Minden dolgot szemén tart. Ha nehézség van, először négyszemközt beszél,

azután a tisztikar, vagy néhány komoly diák előtt, végül a kollégium előtt figyelmezteti a tévedőt. Ha nem használ: bizonyos időre kizárhatja a kollégiumból. Közben már élhet a jelvény-megvonás jogával. A jelvényviseléstől egy vagy több hétre eltilthat egyeseket. Pl. aki néha önhibáján kívül /betegség, családi baj stb./ intőt, rovót kap, attól javítási, akit hazugságon vagy csúf beszéden fogtak, attól 3-7-14 napig megvonható a jelvény; - aki félévben, évvégén nem vétlenül bukott, attól javítási /miről a vezető személyesen győződik meg a tanártól/ a jelvény megvonandó.

Kollégiumvezető és az iskola

A kollégiumvezető az iskolával összhangban munkálkodik. A munka gyakorlati következményei épen az iskolában kell, hogy először mutatkozzanak /jobb előmenetel, nagyobb fegyelmezettség, szorgalom, jobb magaviselet stb./. A vezető minden munkakezdetkor és év végén jelentkezik nemcsak a vallástanárnál, de az igazgatónál is. Igyekszik a tanárokkal minél melegebb kapcsolatba kerülni, a munkával rokonszenvező tanárokat egy-egy előadására, látogatására megkérni. Egyes jobb kollégisták esetleges vétlen nehézségeiben /családi, egyéb körülmények miatt/, igyekszik a tanári karnál közbenjárni, természetesen mindig a kérdéses kollégista tudta nélkül.

Gondoskodik arról, hogy az összefoglaló jelentését az iskola igazgatósága is megkapja.

A kollégiumvezető és a vallástanár

Az SDG munka - miként a KIE munka is - azon a módszerbeli tételen épül fel: "ifjakat ifjak által megnyerni Krisztus ügyének". A fiatal, fejlődő diák a legritkábban

tud oda felemelkedni, hogy számára az osztályozó hatalommal rendelkező tanár /vallástanár, hitoktató lelkész stb./ jelenléte valami feszélyezést ne jelentsen. - Ezért - bár általában a vallástanár az egész munka irányítója, s ő képviseli a kollégiumot az intézet felé is, - jó, ha rendszeresen nincs ott a gyülléseken, hanem azokat közvetlenül fiatal egyetemisták, nemrég végzett növendékek, - a tanárok bizalmát is bíró komoly, hívő diákok /kiskollégiumot rendesen felsős diákok/, esetleg az illető csoportot éppen nem tanító fiatal tanárok vezetik. /Hasonló elv a cserkészetnél, ahol a rajt, őrsöt fiatal diákvezető vezeti/

A tapasztalatok szerint az a legegészségesebb megoldás, ha a vallástanár az egyes csoportok vezetőit tartja össze heti, kéthetí, vagy havi vezetői gyülléseken, ott számonkér, irányítást ad stb., viszont magukra a gyülésekre csak havonta egyszer látogat el.

Amennyiben helyi okokból a vallástanár nagyon el van foglalva /cserkészet, gyülekezeti szolgálat stb./ vagy egészsége úgy kívánja, - jó, ha a munka irányítására az Országos Központtal egyetértve egy fiatal hívő református tanártársát, vagy egy iskolából már kikerült SDG-st kér meg. Persze bármikor beszámolót kívánhat, befolyásolhatja a munkába.

A kollégiumvezető minden munkakezdetkor, fontosabb eseménynél feltétlenül felkeresi a vallástanárt és semmi jelentősebb újítást nem visz a munkába előzetes jelentés, illetve hozzájárulás nélkül.

A kollégium és a csendesnapok

Az SDG kollégium minden módot megragad a szolgálatra. A csendesnapok idejét igyekszünk mielőbb megtudni s akkor a legelső kollégisták akár már hetekkel előtte

néhányszor összejöhetnek közös imádságra a csendesnapokért. A csendesnapok alatt pedig az összes kollégista megpróbálja: mindenki igyekszik nemcsak a maga számára minél több lelki ajándékot gyűjteni, de ehhez segíti többi nemkollégista társait is. Főképp azokat igyekszünk szeretettel, belső imádsággal megnyerni, akikről tudjuk, vagy sejtjük, hogy még rugódoznak Isten ellen. A vezető esetleg előre beosztja a "haditerületet", hogy melyik osztály melyik diákjaiért, kik fognak elsősorban felelősséget vállalni.

A kollégiumvezető és a gyülekezet

Az SDG munka lényegéből folyik, hogy a gyülekezet számára igyekszik munkásokat nevelni. Ezért hacsak egy mód van rá, a kollégiumvezető vegyen részt annak a gyülekezetnek az életében, ahova kollégiuma esik. Igyekezzék a lelkipásztorral több alkalommal találkozni, tanácsait kikérni, évenként legalább egyszer a kollégiumba meghívni /előadás, igemagyarázat/. A szolgálatra alkalmasnak látszó kollégistákat ajánlja segítségül vasárnapi iskolánál, EKIE munkákban, illetve leánymunkában, "dékás akciónál", stb. Ügyeljen fejlődésükre, hogy az SDG-sek valóban a szolgálat megtestesítői, só és kovász lehessenek. Fokozottan vonatkozik ez az SDG körök vezetőire is.

Ahol erre lehetőség van, igen jó, ha az év elején a kollégium egy délelőtti, vagy délutáni istentiszteleti keretében előadja jövő évi terveit, bizonyságot tesz esetleges nyári konferenciák, összejövetelek áldásáról, s a gyülekezet imádságos szeretetét kéri, év végén pedig ugyancsak templomban, vagy gyülekezeti teremben már összefoglaló jelentéssel, akár több rövidebb bizonyságtétellel számol be munkájáról.

Akik egy gyülekezetbe tartoznak, lehetőleg együtt járuljanak az Urvacsorához.

A kollégiumvezető és egyéb ifjúsági munkák

Az SDG tagsága önálló diákmunka igazgatásáról. A diák, mint szellemiekben nagyobb lehetőségekkel bíró testvér, szolgálni köteles, többi testvéreinek, mihelyt erre alkalmas, illetve erre alkalom nyílik. A kollégiumvezető állandóan épelje az egyetemes magyar és református testvériség gondolatát. Igyekezik legalább évenként egyszer /lehetőleg 2-3-szor/ a nemdiák ifjúsággal összehozni a kollégistákat. Az SDG hitvallásos és magyar nemzeti alapon áll, előtte tehát két nagy látomás van: RIM = Református Ifjúsági Mozgalom, az egész ország református diák, nemdiák, fiú és leányifjúsága egységes nagy táborban, a gyülekezeteken belül élő lelki közösségben; - MIM: Magyar Ifjúsági Mozgalom, ahol az egész ország hívő, magyar ifjúsága református, katholikus, evangélikus stb. egy nagy élő nemzeti közösségben veti le magáról a felelőtlenség, idegen erkölcsiség, szellemiség légkörét és áll be fokozott tudással, fajtája szeretetével, tiszta erkölcsi élettel a nagy magyar nemzetépítésbe.

Az SDG Szövetség tagegyesülete az Országos Magyar Protestáns Diákszövetségnek s ezen keresztül a Magyar Nemzeti Diákszövetségnek. Így igyekezik diákfronton egyetemes protestáns és nemzeti szolgálatot is vállalni. /Főiskolás tagozaton keresztül./

A kollégiumvezető és az SDG Központ

Az SDG vezető nem feledheti, hogy megbízását Istentől kapta, de Isten eszközül, összefogó diákmissziói szervül itt és most a Soli Deo Gloria Mozgalmat hívta el. Megbízólevelében foglalt szolgálati elveket szem előtt tartja: a Mozgalommal /Központtal/ élő összeköttetésben van, lapját járatja és olvassa, a vezérfonalat és az abban foglaltakat felhasználja, továbbadja; - a Mozgalom konferenciáin lehetőleg legalább évenként kétszer /virágvasárnap, nyáron pedig Balatonszárszón/ részt vesz - a vezetőképző konferenciáról, vezetői gyülésekről csak végső, elháríthatatlan nehézségek miatt marad el. Isten és emberek előtt felelős nemcsak a rábízott lelkekért, hanem az egész Mozgalomért. Ha bármilyen helyi, vagy országos nehézségről, a Mozgalom szolgálatát gátló körülményről tudomást szerez, teljes bizalommal azonnal köteles azt közölni a Mozgalom országos vezetőségével /elnök, alelnök, főtitkár/.

Közösen bejelentés és helyetteről való gondoskodás nélkül semmiképpen /kivéve valami egészen elháríthatatlan akadályt/ el nem marad a kollégiumi gyülésről, de az esetben is vagy azonnal, vagy a legelső lehetőséggel /akár egy óra múlva vagy másnap/ jelentést tesz elmaradásáról a vallástanárnak /az igazgatónak/ és az SDG Központnak.

A vezető különleges kötelessége hogyha lelki, szellemi /nyelvek, művészet, irodalom stb./ téren különösen kiváló egyéniséggel találkozik csoportjában, annak nevét, címét, családi körülményeit saját megfigyeléseivel együtt haladéktalanul bejelenti az SDG Központnak.

A vezérfonalhoz a vezető lehetőleg alkalmazkodjék, - az abban foglaltakat tovább kell építsa, de ha más szükségletekat lát, akkor a vezérfonal anyagát szükség szerint összevonhatja, vagy későbbre teszi, hogy a pillanatnyi lelki szükségletet is kielégítse.

A kollégium és a hatóságok

Mozgalmunk diákmissziói munkáját a Református Egyetemes Konvent 44/1934. számú határozatában - a sajátos mozgalmi jelleg fenntartása mellett - a maga misszió munkájának ismerte el. Kifejezetten református, hitvallásos

munkánk tehát anyaszentegyházunk missziói munkája, melyet református fiataloktól önkéntelenül, a maguk anyagi teherviselésével látnak el. /Évi 60-80.000 pengő között mozgó költségvetésünkhöz az Egyetemes Konvent és a Budapesti Református Egyházmegye részéről 4100 pengő segélyt kapunk, mely Központunk 2500 pengős karbantartási hozzájárulásának, /lakbér/ fűtésének, takarításának és vasúti bérletjegyeink árának /1000 pengőn felül/ fedezésére szolgál; missziói munkánk folytetására, intézményeink fenntartására az összes többi kiadást nekünk kell előteremteni, sáfárság, társadalmi adománygyűjtés stb. révén/.

Szövetségünk alapszabályait a m.kir. belügyminiszter 100.012-1927. szám alatt hagyta jóvá. Középiskolás munkánk elismerésére, illetve támogatására a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 757 ad 560/24/1931. számú rendelete, a polgári és egyéb középfokú iskolákban való működésünk engedélyezésére külön a 72.468/1933. V/a. M. e. sz. kultuszrendelet vonatkozik. A m. kir. kereskedelemügyi miniszter a kereskedelmi, ipari stb. szakiskolákra vonatkozóan 172.879/VII/a/1932. számú rendeletében hívta fel az iskolai hatóságokat munkánk támogatására.

A vezető és munkatársai /imagárda/

Csendesnapokon kívül is minden nagyobb feladat, vagy vállalkozás előtt azok, akik leginkább felelősséget éreznek az ügyért, jöjjenek össze imaközösségre. Ezek a vezető legjobb "munkatársai" lehetnek.

Igen nagyjelentőségű, ha egy imádságos gárda a rezzeli ébredtatók rendezését vállalja. Ott, ahol erre lehetőség van, a teljesen önként kívánkozó diákok 3/4 8-kor egy teremben összegyűlnek a ének, rövid igeolvasás után imádságban kérik Isten segítségét, hogy az olvasott Ige napi vezérigéjük legyen és becsülettel, az Ő áldásával folyhassék a nap.

E kis csoportokból növekednek igazi kollégiumi munkatársak. Fontos, hogy a vezető ne akarjon mindent maga elvégezni. Ő legyen ott mindenütt, segítsen, irányítson, de hagyjon teret szabad életnek kifejlődésére. Mihelyt valakit fejlődni lát, adjon neki bármilyen kis megbízatást.

A kollégiumvezető és a készkiadások

Az SDG vezető tudja, hogy mindent Istentől kapott, mindennel /pénz, tehetség stb/ Neki tartozik. A Neki való szolgálat kiváltság. Ezért minden lehetőség szerint igyekszik sáfárként készkiadásait is fedezni. Amennyiben erre Isten előtti lelkiismerettel nincs lehetősége, akkor előzetes bejelentés és hozzájárulás alapján az Országos Központ a készkiadásokat megtéríti. Aki maga fedezi készkiadásait, negyedévenként beadhatja elszámolását, a az igazolt kiadásokat az Országos Központ tagdíjként, ill. adományként nevére elkönyveli.

Kik a szórványvezetők és mi a teendőjük?

A szórványvezetők azok az SDG vezetők /főként tanítók, tanítónők, stb/, akik már benne voltak az SDG munkában, de életkörülményeik olyan helyre küldték őket, ahol nincsenek középiskolás diákok, vagy egyéb okból nem vezethetnek rendszeresen diákmunkát. Az ilyen vezetők legalább két havi /félévi/ rövid irással és kiadványaink elolvasásával tartsanak kapcsolatot mozgalmunkkal, minden lehetőséget ragadjanak meg, hogy RKIE, vagy leánymunkában résztvehessenek, esetleg ilyent létrehozhassanak, s ha csak egy más van rá a környéken lakó SDG-seket legalább negyedévenként egyszer gyűjtsék össze baráti SDG-találkozóra.

A kollégiumvezetés feltételeiről

Mi a kollégiumvezetés belső feltétele?

Az, hogy a vezető lélekszerinti indítást érezzen; Istentől kapott parancsnak tekintse a vezetést. Az nem lehet akadály, hogy noha hívést érez – gyengének, alkalmatlannak véli magát. Az Ő ereje erőtlenség által végeztetik el /II. Kor. 12:9/

Ha valaki lelki kincseket kapott Istentől, akkor minden rugódozása ellenére tovább kell adnia azokat, különben elvétetik tőle az, amije van /Máté 25:29/.

Mi a kollégiumvezetés külső feltétele?

Az, hogy az Országos SDG Központ megbízást adjon. A vezető előbb elolvassa, majd aláírja a vezetői nyilatkozatot, kitölti a személyi lapot és átveszi meghívó levelét. Aki egy gyűlésről előző bejelentés és kellő ok hiján elmarad, megintheti, – ski két gyűlésről marad el előzetes bejelentés nélkül, a vezetéstől hosszabb, vagy rövidebb időre felfüggeszthető. Megvonható a munka attól is, aki a Mozgalommal nem tart fenn kapcsolatot, vagy a Mozgalom lelki, szellemi egységét veszélyezteti.

Hogy készül a vezető?

A vezető minden alkalmat megragad, hogy lelkileg, szellemileg maga is a legteljesebb ember legyen a miről többet továbbadhasson. A készülődés kétféle: állandó és alkalmi. 1. Csak az lehető jó vezető, aki magát Istentől hagyja vezettetni /Róma 8:14/. Aki tehát – református hitünk tanítása szerint – naponként leborul Isten előtt: kéri, hogy Jézus Krisztus tisztítsa meg bűneitől, hogy

meghallhassa az Igéből az Ő parancsát s Isten felséges akarata valóban érvényesüljön engedelmesség által életében. Az állandó készülődés állandó készenlétet jelent: napi igeolvasást, imádságot, szolgálatot. 2. az alkalmi készülés azt jelenti: a vezető a gyűlés előtt alázatos imában kéri Istent, hogy a gyűlésen használja eszközül, hogy ne a maga akaratát, gondolatát adja tovább, hanem Isten üzenetét, parancsát. A vezető sohasem felejtheti el, hogy neki mindent meg kell tennie a készülésért, de a gyűlés értéke mégsem ezen fog múlni, hanem Isten kegyelmén, mely esetleg a vezető feltétlen engedelmességén át jelentkezik. /Megtörténhetik, hogy nem is arról lesz szó a gyűlésen, amire "készült", hanem másról. Isten mégis – éppen az engedelmesség folytán megáldja az együttlétet, noha a vezető látszólag arra nem készült, amit elő kellett vennie. Persze ez kivételes eset./

A vezető közösége

A vezető époly bűnös ember, mint a többiek. Ő is megakadhat. "Egymás hite által épüljetek", "egymás terhét hordozzátok", szól az Ige parancsa. A vezető igyekezzék egy-két saját nembeli vezetőtársával, vagy hívő egyénisséggel eleven ige- és imaközösségben élni /Gal. 6:1, 2, 3-10/.

Mit ad tovább a vezető?

Amit kapott Istentől. Nem többet, mert azzal farizeussá válik és munkája rombolhat. Nem is kevesebbet – ha bármilyen nehéz is őszintének, önmagát megalázottnak lenni, – mert az Isten meglopása volna. A vezető Istentől kapott lelki-szellemi ajándékait, Isten parancsa és a

gyűlés anyagának követelménye szerint egyszerűen, közvetlenül, élőnken adja tovább.A meggyógyított béklpoklos /Márk 1: 40-45/ nem tudja magában tartani, hogy Jézus meggyógyította; - András, Fülep első dolga volt továbbadni: "megtaláltuk a Messiást" /János 1: 41-46/. Akiknek nincs továbbadnivalója, tartson bűnbánatot, hogy nyilvánvalóvá legyen előtte Isten ajándéka: addig pedig nem adja tovább az Igét legjobb hite és tudása szerint, esetleg minden hozzáfűzés nélkül.

Milyen legyen a jó vezető?

Erre legtöbb fényt Jézus példázatából meríthetünk: János 10: 1-15. Röviden: 1. Minden léleknek megvan a maga "ajtaja", a jó vezető ezt keresi meg /imádsággal, Isten útmutatásával/, ezen megy be. Aki betör egy lélekbe - akár a legjobb elgondolásból is, "tolvaj az és rabló". Kárt tesz. 2. A jó vezető néven szólítja juhait. Nemcsak polgári nevüket ismeri, de lelki-szellemi szükségeiket, sajátságaikat igyekszik négy-hatszemközti beszélgetésekben megismerni, hogy a lelküket szólíthassa meg személy szerint. 3. példát ad, amit mond, azt teszi. 4. "Életét adja a juhokért": úgy szereti kollégistáit, hogy értük semmiféle időbeli, pénzbeli áldozatot nem sajnál, ha kell, vállalja a társadalmi és egyéb "karrierek" látszólagos feláldozását. Kigúnyoltatást, meg nem értést, stb. /Márk 8: 34-37/.

Mit nem feledhet el a kollégiumvezető?

Azt, hogy munkája a legmagasabbrendű nemzeti és egyházi misszió! Minden győzelmes, boldog közösségi élet alapja: a tiszta, hűségességre képes - igazságban, békességben, Szentlélek által való örömben folyó - egyéni élet. Ilyen élet nincs Jézus Krisztus váltsága, Isten akaratának komoly keresése, a Neki való engedelmesség nélkül. Amikor a vezető egy-egy magyar református életet Istenhez segít, Isten országát építi, a boldogabb nemzeti és egyházi jövendő egy-egy szilárd téglájét rakja le. - Aki hűtlenül otthagyja szolgálatát bármilyen okból /érdek, lustaság, szívügy stb./, az Isten ügyének, egyházának, hazájának egyaránt árulója!

AKI HŰ A KEVESEN, SOKRA BÍZATIK /Máté 25:21/

MEMENTO

Soli Deo Gloria Vezetőknek

"Te azért a munkának terhát hordozzad, mint Jézus Krisztus jó vitéze" /II. Tim. 2:3/

1. SDG vezető Isten országának munkása, magyar hazájának és református anyaszentegyházának hű gyermeke. Nem tesz "szívességet" sem Istennek, sem hazájának, sem egyházának, még kevésbbé az SDG mozgalomnak, hanem a gyermeki szeretet kötelezéséből: hálából, kitüntetésként szolgál.

2. SDG vezető legfőbb feladata fiatal életeket Jézus Krisztushoz segíteni, s őket az Isten dicsőségéért való, - tehát önkéntes, önzetlen - szolgálatban megerősíteni az általunk ismert legrövidebb úton: a református hit, a kálvinista világnézet kincsein keresztül.

E feladatot kivánják betölteni nemcsak az SDG kollégiumok, körök, az egyéni munka, de közvetve az összes SDG intézmények /internátusok, üdülő, stb/ is.

3. Az SDG vezető <u>belső élete</u> a naponkénti bibliatanulmányozás, imádság és szolgálat pillérein épül fel.

4. Az SDG vezető <u>minden munkáját</u> Istennel kezdi, mindenért Istennek ad hálát, tehát nem mehet készületlenül /Ézsus 6: 10-18/, egyéni elmélyülés nélkül sem kollégiumba, sem konferenciára, sem más munkába. A fiatal lelkek "titkos ajtaját" csak Isten mutathatja meg, ennek megtalálása nélkülözhetetlen vajmi keveset ér munkája.

5. Az SDG vezető <u>szeretettel gondoskodik minden</u> egyes rábízott lélekről. Igyekszik minden egyes rábízott lelket megismerni, személyes beszélgetésekkel, imával, idejével, tanácsaival stb. segíteni.

6. Az SDG vezető mindig <u>alázatosan szolgál</u> és a legkisebbeknek létező feladatot is lelkiismeretesen végzi, tudván, hogy csak aki kevesen hű, bízatik többre /Máté 25:21/. Mint Krisztus katonája, feltétlenül <u>pontos</u> és <u>fegyelmezett</u> , nem felejti el igéretét, adott szavát.

7. Az SDG vezető tudja, hogy sokak szeme rajta van. Isten parancsából is, ezért is <u>példaadó</u> kell, hogy legyen az élet minden területén /tisztaság szóban-tettben, becsületesség, mértékletesség, szolgálatkészség, hűség/.

8. Az SDG vezetőnek <u>semmije sincs, amit nem Istentől kapott</u> volna. Ő tehát csak sáfár, aki mindenét: tehetségét, idejét anyagi javait, életét gondelkodás nélkül kell, hogy Isten ügyéért kockára tegye.

9. Az SDG vezető az Országos Soli Deo Gloria <u>Központtal belegfagyer</u> viszonyt tart fenn, a Szövetség hivatalos lapját, a Református Diákmozgalmat járatja,

a vezérfonalakat, mozgalmi iratokat gondosan átolvassa, azok szellemében jár el, résztvesz a Szövetség Konferenciáin, minden lényeges ügyről azonnal értesítést küld és a Központnak való előzetes bejelentés nélkül semmiképen nem hagyja el munkahelyét, nem hiányzik kollégiumból, bibliaórából.

10. Az SDG vezető tudja, hogy munkája a <u>legmagasabbrendű nemzeti és egyházi misszió</u>. Minden boldog, győzelmes közösségi élet alapja: a tiszta hűségesség képes - igazságban, békességben, Szentlélek által való örömben folyó - <u>egyéni élet.</u> Ilyen élet nincs Jézus Krisztus váltsága, Isten akaratának komoly keresése, a Neki való engedelmesség nélkül. Amikor a vezető egy egy magyar református életet Istenhez segít, nemcsak Isten országát építi, hanem a boldogabb nemzeti és egyházi jövendőt is. - Aki szolgálatát bármilyen okból /"családi" ügy, érdek, lustaság, szívügy, stb./ hűtlenül otthagyja, az Isten ügyének, hazájának, egyházának egyaránt árulója.

SZOLGÁLJ SZERETETTEL! LÉGY HÍV MINDHALÁLIG!

SDG – Középiskolás Kollégium /szervezet, munkaprogram/

A Református Diákmozgalomban folytatólag megjelent a kollégiumvezetők számára a "Collegiumi bibliaköri vezérfonal". A kollégiumok számának gombamódon való szaporodása azonban szükségessé tette a közösségek megszervezésének és működtetésének könnyítésére egy szervezeti és munkaprogram segédanyag: SDG középiskolás Collégium /szervezet és munkaprogram/ kiadását is, ami a Szövetség kiadásában tizennyolc oldalon jelent meg.

Miután a füzet remekül hasznosítja az ifjúságpedagógiai alapismereteket és a Szövetség vezetőinek a munka során nyert tapasztalatait, e ezek közreadásával értékes eligazítást kínál bármikor, bármiféle ifjúsági szervezetnek, ennek szövegét teljes egészében fénymásolatban közöljük.

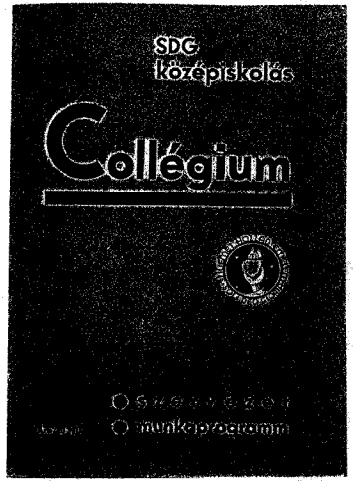

I. A Soli Deo Gloria Collegium szervezete.

1. Mi a Soli Deo Gloria Collegium?

Olyan ügyekvő, református keresztyén, középiskolás tanulók közössége, akik az iskolai élet minden területén Jézus Krisztus elveit és mértékeit akarják érvényesíteni. Akik bizonyságtevő és munkás tagjai református egyházunknak. Akik a régi magyar kálvinista diákélet értékes hagyományait felelevenítési és gyülekezetetni akarják szeretnünk szolgálatára. A tanuláló ifjúsági testületek (önképzőkör, cserkészcsapatok stb.) mellett önálló munkaterületen kívánja a tó és kovász munkáját végezni. Minden Soli Deo Gloria Collegium alkotó tagja a Magyar Református Diákok Soli Deo Gloria Szövetségének és a keresztyén ifjúsági világmozgalomnak. A Collegium tagjai az országos mozgalom jelvényét viselhetik.

2. A Collegium célja.

Olyan református keresztyén magyar diákjellemek kialakítása, akik iskolájukban és azon kívül is valamely áldozatos szolgálatot teljesítenek Isten dicsőségére.

3. Nevünk értelme.

Neve'nk: Soli Deo Gloria Collegium, azaz olyan diákok társasága, akik iskolájukban és azon kívül is valamilyen áldozatos szolgálatot teljesítenek Isten dicsőségére.

4. A Collegium jelszava.

Tisztaság.	Tisztaság.
Mértékletesség.	Hűség.
Becsületesség!	Szolgálat (hekny).

Te azért a munkának terhét hordozzad, mint a Jézus Krisztus jó vitézel (II. Tim. 2:3.)

5. Mire törekszünk?

Arányos fejlődésre a négyes programm alapján:
a) okosabb fej,
b) jobb egészség,
c) gazdagabb lélek,
d) eredményesebb szolgálat. (Lukács 2:52.)

6. Miért alakítunk SDG Collegiumokat?

a) Azért, hogy egy közösségbe tömörítsük mindazokat, akik az *igazi reformátusi keresztyén életelvek* szerint akarnak élni.

b) Azért, hogy minden középiskolás diák az élet minden kérdésével szemben a református keresztyén *világnézet* alapján foglalhasson állást.

c) Azért, hogy alkalmat adjon diákoknak arra, hogy legvékébbé szeretnék helyezhen levő ifjú testvéreinknek *szolgálatokat tehessenek.*

d) Azért, hogy a magyar nép és a magyar református egyház részére *gerinces és önerőben* nevelő jellemeket neveljen.

7. Miért van szükség SDG Collegiumokra?

a) Mert a középiskolás diákoknak szükségük van olyan alkalmakra, melyeken keresztül *egyénileg* a *reformátusi hitben* való *elmélyedésre* és *közösségi* a *reformátusi közösségben* való *felszentségre* találhatnak.

b) Mert a SDG Collegium előkészítő akar lenni arra, hogy a ma diákja később úgyanneen elvek alapján szolgálja a kálvinizmus ideálisait a magyar életben.

8. A Collegium jelvénye, pecsétje és címere.

A Collegium és az országos mozgalom jelvénye, pecsétje és címere Kálvin pecsétje, égő szívet tartó kéz ezen körirattal: „Cor meum velut sacrificium Deo in sacrificium offero". Azaz magyarul: „Szívemet égő áldozatul az Úrnak ajánlom", ami azt jelenti: ONKÉNT, ÖNZETLENÜL, ÖRETTTE! (Három Ö).

9. A Collegium Lapja.

Lapunk a „Református Diákmozgalom", melynek külön Collegium rovata van. E lapra lehetőség a Collegium minden tagja előfizet, de maga a Collegium, mint testület is előfizet rá 1—2 kivételű református tanuló számára.

10. A Collegium és az Országos Központ.

Az országos központ a Collegiumok munkáját mindenben elősegíti, utazó titkár révén állandó kapcsolatot tart fenn velük a minden hó 10-ig jelentést küld az országos központnak, mely „JELENTÉSLAPOT" küld.

11. A Collegium pénzügyei.

A Collegium minden tagja heienként legalább 6 fillért fizet, melyből 2 fillért a Középiskola Iskolái Országos Református Missziói Bizottsága, mint a reformátusu középiskolás munka felügyeleti szerve kap a mely összeg a református diákságon szolgálja. — 2 fillért a Soli Deo Gloria Szövetség országos központja, mint szervezőjének a 2 fillért a Collegium saját pénztára. Az előző két testületnek a 2—2 fillért a csoport ülési tagjai leírásra után.

12. Kik tehetnek a Collegium tagjai?

Középiskolák és középiskola szakiskolák tírvecsorázó református diákjai. Általában 14 évtől 19-ig bezárólag, számítva a gimnázumi negyedik osztályt és a tanítóképző utolsó évfolyamát is. A Collegium időnként és alkalmanként tagjai lehetnek végzett a 14 éven aluliak között vezérnagy iskolai jellegű kiválóbb munkát a vállalásnár segítségével.

13. Hogyan szervezzünk SDG Collegiumot?

Bibliai módszer szerint a kis körből haladunk a nagyobb felé. Az első gyülésekre vezérben a Collegium szervezetét bezzálijk meg, részben megkezdjük rendes programmunkat, hogy a fiik a munka lelkével megismerkedjenek.

Minden Collegium mellé szervezünk Tanácsadó Testületet, melynek az elnökével együtt 5 tagja lehet. A Tanácsadó Testület sincke mindig a vallástanár, vagy annak megbízottja.

Az új csoport 3 hónapi próbaműködés után a központ kiküldöttjének jelenlétében alakul meg véglegesen és átvelhető a Collegium nevet és a Soli Deo Gloria jelvényt.

14. Új tagok felvétele.

Belépni akaró új tag először is JELENTKEZÉSI LAPOT tölt ki. Mikor a Collegium rendes tagjai 3 hónapi próbaidő után döntöttek a meghívó mellett a jelölt a következő gyülésen bizonyságot tesz a COLLEGIUM KATEJÁNAK ismeretéről, ünnepélyesen tagjá avatják és a jelvényt viselésére felszólítják.

15. A Collegium munkája.

Két részből áll. A Collegium belső élete heti, de legalább kéthetenként tartott gyülésekben fut kiséjezésre. Idő: a többségnek alkalmas idő. Hálye iskola, egyházi helyiség, ifjúsági otthon, vagy tagok otthona.

A munka másik lele a gyakorlati tevékenység, melyeket később adunk hónapokra beosztva.

16. A heti összejövetel.

Az összejövetel ideje: -délutnak a kora reggeli órákról legyen egészen az esti órákig. olyan időben, mikor a iskolai munkával és foglalkozással nem ütközik a mikor a tagoknak is legmegfelelőbb.

Az összejövetelen jó levegő, lényelmes ülés, tisztaság, barátságos környezet, jó kedv (pl. zene) várja az érkezőket. Össze lehet kötni egy kis szeretetvendégséggel, szeleg egyszerű, alkohol és dohányzmentes közös vacsorával. Legcélszerűbb azonban egyszerű teái beizrejelölni.

A rendes heti összejövetel tartson kb. 1—1½ óráig 15—20 fiú elég egy csoportban. Lehetőleg üljenek egy asztal körül a vezetővel a középen. Semmi se legyen nyujtott, hanem változatos.

SORREND:

1. Ének.
2. Ima, egy fiú.
3. Ének.
4. Bibliaolvasás (fiú).
5. Bibliatanulmányozás 18—20 percig (ezzel mintegy atmoszférát teremtünk).
6. Rövid előadás. (Megkérdezhetjük a fiúkat, miről szeretnének hallani. Esetleg rászatunk kis cédulákra, másrészt megfigyeli a vezető, mik a fiúk szükségei s a szerint állítja össze az ismeretterjesztő összeesetek programmját. Különösen az „Ébresztő" vezetők lapja idevonatkozólag is közöl anyagot.)
7. Ének.
8. Folyó ügyek, jegyzőkönyv olvasása, távollevők számbavétele, tervek.
9. Pergely, vagy tagsági díj.
10. Játék 15—20 percig.
11. Ének.
12. Ima (egy fiú).

Mikor a legjobban érezzük magunkat, fejezzük be az összejövetelt. Így annál jobban fogunk vágyni a legközelebbi összejövetelre. Nagyobb fiúknál erre a játékra nincsen szükség.

Egy szeretetvendégséggel, vagy vacsorával kapcsolatos összejövetel programmja: (időtartama kb. 1½—2 óra.)

1. Vacsora és barátkozás. 30 perc.
2. Az összejövetel megnyitása, énekes, imádság. 10 perc.
3. Előadás vitatkozással (pl. életproblémák) (Szerzőhöz kiválóló is.) 40 perc.
4. A Collegium ügyei, gyakorlati munka megbeszélése. 20 perc.
5. Rövid bibliamagyarázat, ima, ének. (Esetleg közös imádkozás.) 20 perc.

Ha nincs tea, vagy vacsora, akkor az összejövetel megnyitásáig *játék* minden esetben. A Collegium munkája úgy lejtődjék, hogy eljusson a rendszeres közös imádkozás beszentelésig.

17. A Collegium létszáma.

Nagyobb létszámú Collegium korok szerint legalább két csoportra oszlik: 14—15 és 16—18. De alakulhatnak csoportok érdeklődési körök szerint is, pl. sztetikai, irodalmi, zene- és

énekes stb. csoport. Egy csoport létszáma azonban 30-nál több nem lehet.

18. A Collegium tisztviselői.

A Collegium tisztviselői csak Biblia olvasó és imádkozó lelkek lehetnek. Ne feledjék tovább azt, hogy a református keresztyén jellemről nemcsak beszélni kell, de azt tettekben kell megbizonyítani. Tisztviselőkké minősíg a Tanácsadó Testület tagjai és lehetőleg a Központ kiküldöttje jelenlétében iktatunk be.

19. Átlépés a Soli Deo Gloria Szövetségbe.

A középiskola elvégzése után a Collegium tagjai megbízás után tagjai lesznek a Magyar Református Diákok Soli Deo Gloria Szövetségének, mint a mozgalom főiskolai tagozata és a református diákmunka hordozója. Ha tovább nem tanulnak, ajánljuk, hogy csatlakozzanak a helybeli Református Keresztyén Ifjúsági Egyesülethez.

II. A heti összejövetelek és a gyakorlati munka négy évi programmja.

(4 éves világnézeti programmtervezet.)

SZEPTEMBER: I. ÉV.

Előkészület.
Jövő évi programm megbeszélése.

OKTÓBER:

„Jobalunk".
Iskolánk lelke. (Iskolánk multja. Diák és tanár. Diákélet.)
A tanulás művészete.
Bizonyítvány, vagy tudás.

NOVEMBER:

„Az Otthon."
Felelősségünk családunkkal szemben.
Édesanyám és én. Édesapám és én.
Imádság a családban.
Hála, — hálátlanság.

DECEMBER:

„Szolgálat".
A szolgálat lelke.

Segítés, vagy puskázás.
Szolgálat a családi körben.
Szolgálat az Anyaszentegyházban.

JANUAR:

„Takarékosság".
Az idő, mint diáktőke.
A pénz, a modern nagyhatalom.
Fillérekből milliók. (Ford, Rockefeller.)
Takarékosság.

FEBRUAR:

„Kálvinizmus".
A kálvinizmus nagy igazsági.
A kálvinizmus, mint a hőseinség vallása.
Jézus Krisztus hatalma a diák életében.
A kálvinizmus világmissziója.

MARCIUS:

„A mi magyarságunk".
Magyar, vagy kálvinista?
1848. Tett—cselekedet.
Nagymagyarország.
A magyarság missziója. Történelmi hivatásunk.

APRILIS:

„Karrierek".
Érettségi.
Elhelyezkedési és munkaellátottság.
Isten akarata és pályaválasztásom.
Állás, vagy hivatás; megélhetés, v. szolgálat.

MÁJUS:

„Sport".
A sport fontossága.
Játék és szórakozás.
Alsport. (Tömegfutball, porfürdő.) Sport és egészség.
Rekordok, vagy erőgyűjtés.

JÚNIUS:

„Barátság".
Barátaim. — Igazi barátság.
Egyesületeink, vagy baráti közösség.

II. ÉV.

SZEPTEMBER:

„A diák és a Biblia."
Kijelentés—fantázia. A Biblia inspirációja.
Kell-e ótestamentum?
Az Ú-Szövetség lényege.
Csodaszer, vagy napi táplálék?

OKTÓBER:

„Kálvinista jellem."
Tisztaság, mértékletesség, becsületesség, pontosság.
Hűség, szolgálat.
Összetartás, akaratosság.
Szeretet, önfeláldozást, hőseinség: Soli Deo Gloria.

NOVEMBER:

„Egymás terhét hordozzátok."
Szegénygondozás. (Kolduskérdés.)
Diáksegítő munka.
Munkásfiúnyok, cselédek. Inasok, tanoncok.
Lelki nyomor — testi nyomor.

DECEMBER:

„Adventi."
Egyházi év.
Diák és prédikáció.
Advent. Mikulás, „Jézuska".
Igazi karácsonyt.

JANUAR:

„Diákhősök."
Sógoród, puskagyár, másolóiroda.
„Osztályöntudat." — Klikk. (Alsósok — felsősök.)
Pad és katedra.
Beszámoltatás, bizonyságtétel.

FEBRUAR:

„Keresztyén szórakozás."
Mozi, színház, zene.
Foci, bál.
Diákbál, farsang.
Kártya, sakk, társasjáték.

MARCIUS:

„Magyar lelu."
A magyar parasztlélek.
A falu lelki arca.

Falunyomor.
A falu kivatása.

APRILIS:

„Művészet."
Kálvinizmus és művészet.
Népművészet.
Zene. Kálvinista zsoltár.
Az otthon művészete.

MÁJUS:

„Modern próféták."
Lenin.
Gandhi.
Mussolini.
Hitler. (Kivánatra *más.)*

JÚNIUS:

„Divat."
Divat élelsége. A divat, mint az előítélet forrása.
Divatmondor. — Divatkór. — Tömegmánia. (Világtörténelmi példák.)
Divatnagyság, mint bódítószer. (Felkapott emberek.)

III. ÉV.

SZEPTEMBER:

„Hit és tudás."
Hit.
Tudás.
Hitnélküli tudás.
Tudásnélküli hit.

OKTÓBER:

„Öntudat."
Collegista öntudat.
Magyar vagyok.
Evangéliumi öntudat.
Kálvinista vagyok. (Reverzális.)

NOVEMBER:

„Szociális kérdések."
Munka, munkás, nyomor.
Szocializmus.
Kommunizmus.
A keresztyén szociális etika.

DECEMBER:

„Református templom."
A collegiata, mint egyháztag.
Urvacsorai előkészület.
Református templom és templomstílus.
Istentiszteletek.

JANUÁR:

„Modor."
Tökfilkó. Fajankó . . .
Don Juan. Pompadour.
Szűz modor — gerinctelenség.
Illemkódex — etikett.

FEBRUÁR:

„Technika."
A modern technika sivárnyai.
A technika áldásai és kísértései.
Gépember — embergép.
Egyéniség, vagy uniformizálódás.

Vagy

„Női munka."
Az Otthon lelke.
Lakásművészet.
Magyar konyha.
Házipar.

MÁRCIUS:

„Kisebbségi kérdés."
Erdély.
Felvidék.
Délvidék. — Nyugatmagyarország.
Szellemi és lelki mozgalmak odakint.

ÁPRILIS:

„Irodalom."
A kálvinizmus és az irodalom.
Kedvenc regényem, költőm.
Az olvasás művészete.
Könyveim és a Könyvek Könyve.

MÁJUS:

„Fiúk, leányok."
Társaságban.
Ideálom és én.
VII. parancsolat.
Erkölcsös élet.

JÚNIUS:

„A világ körül."
Külföldi diáklélet (típusonként).
Külföldi kapcsolataink.

IV. ÉV.

SZEPTEMBER:

„Coena!"
Az otthon szentje.
Áhítatom.
Bibliaóránk.
Református ünnepnapok. Vasárnap megszentelése.

OKTÓBER:

„Összegyűlnesére."
Különféle hölgy.
Hangulat-malom.
Akarat-nevelés.
Kálvinista szikeresis.

NOVEMBER:

„Külmisszió."
Külmisszió — belmisszió.
Magyar református külmisszió.
A külmisszió nagy alakjai.
A külmisszió közgazdasági jelentősége.

DECEMBER:

„Egyházi intézményeink."
Egyházszervezetünk. (Egyh. község, megye, kerület, Konvent.)
Egyházunk szeretetintézményei. (Kórházak, árvaházak, Országmunkás, Szeretetszövetség.)
Gyülekezeti munkaképzés. (Presbiterneveles, gyülekezeti munkás, diakonissza, diakonus, szociális munkás testvérek.)
Belmissziói intézményeink.

JANUÁR:

„Hitünk hősei."
Kálvin.
Szegedi Kis István.
Szenczi Molnár Albert.
Károli Gáspár.
Kálvin felesége. (De Bure Idolette.)
Árva Bethlen Kata.
Hugenották.
Lorántffy Zsuzsanna.
Minden collegium foglalkozzék azzal, akinek nevét a collegium viselj; esetleg kívánság szerint mások életrajzával.

FEBRUÁR:

„Társadalmi élet."
Zeurtlé — zsúrdáma. (Cigaretta, bor, dizsebkendő.)
Párbaj — pletyka.
Kártya, tánc.
Diáktragédiák.

MÁRCIUS:

„Revizió."
Trianon. Nemzeti és gazdasági jelentősége.
Trianon és a külföld.
Magunk reviziója.
Magam reviziója.

ÁPRILIS:

„A Szentlélek temploma."
Élet és egészség.
A lélek tükre, a test lámpása.
A bün szolója a halál.
A Szentlélek temploma. (Harmónikus élet.)

MÁJUS:

„Sajtó."
A magyar újságírás.
A hitetlen sajtó (körüli zsargon).
Katolikus sajtó.
Kálvinista sajtó.

JÚNIUS:

„Modern ifjúság."
Fasiszták, hitleristák. Ifjú kommunisták.
Szivgárda. Mária kongregációk.
Modern kör. Atheisták, internacionalisták, modernisták.
Krisztus diákja.

GYAKORLATI MUNKA.*

I. ÉV.

OKTÓBER. *„Ismerjük."* Diák-társak szeretetvendégség.
NOVEMBER. *„Tehertkomsz."* Szláregi lét.
DECEMBER. *„Szeljetek."* Karácsonyi hócsr.
JANUÁR. *„Az Otthon."* Anyák-leányok, apák-fiúk. Szeretetvendégség.

* Az előadói gyakorlati munkák lásd belső borítóklapi mellett.

FEBRUAR: „A kálvinizmus." Tanulmányozásunk egy könyvet a kálvinizmusról.

MARCIUS:

ÁPRILIS: „A mi magyarságunk." Magyar estünkre.

„Karrierek." Tanítók ki pályázhatók a legjobban (és legkább fél) szeretett collegiumunk. (Ft. szerzeti tanf. rend. ülés.)

MAJUS:

„Smart." Rendezem a Collegium az ősfalu szezett vonatnapi tanulmányi sport és játék délutánt.

JUNIUS: „Barátság." Indítunk nyáron „sonnlbnec" levelezést.

FORRASMUNKAK:

OKTÓBER: Karácsony Sándor: A tanítás mesterfogásai.
Kövesi L.: A magyar énekoktatás bibe.

NOVEMBER: Szelnec: Munka.

DECEMBER: Szedlák: A szolgálat értelme.

JANUAR: Aldrich: . . . és támpát adott keresnbe az Ur.

FEBRUAR: Kerpen: A kálvinizmus térnyje.
Tarkay Sándor: A kálvinizmus világmisszíója.

MARCIUS: Mikkai Ernő: Bethlen Gábor országalkotó politikája.

ÁPRILIS: Szelnec: Országlás.

MAJUS: Józsel Ign. bonsz.: Sport és zenekoncertszalás.
Király Dezső tanulmányai. (Ref. Diákszövetség. Ebresuló.)

JUNIUS: Lubbock: Az élet öröme.

GYAKORLATI MUNKA.

II. ÉV.

SZEPTEMBER:

OKTÓBER: „A diák és a Biblia." Bibliaismereti versenv.

NOVEMBER: „Alleluiato fellem."

„Egynde terbés hardcorsbok." Ebedmegajanlók gyűjtése a D. tr. részére.

DECEMBER: „Adoreal." Minden collegista boplo meg valorisnel egy nem diák ismerőset.

JANUAR:

„Diákbánk." Segítsünk egymásnak anyron komolyan tanulmányainkban.

FEBRUAR:

„Keresztyén szórakozások." Lásd általános programm.

MARCIUS: „A magyar tele." Lásd általános programm.

ÁPRILIS: „Mardenet." Lehetőleg télegnnnk meg egy műnemet, kiállítast.

MAJUS:

JONIUS: „Diesi." Lásd általános programm.

FORRASMUNKAK:

SZEPTEMBER: Lészló Dezső: A Bibliu használata a keresztyén ifjúsági munkában.

OKTÓBER:

NOVEMBER: Szelnec: Jellem.

DECEMBER: Incze G.: A Szentírás tanítása.

JANUAR: Kovacsi L.: Hazaiak.

FEBRUAR: Karácsony Sándor: A tanulás mesterfogásai.

MARCIUS: Lubbock: Az élet öröme.

Bene Lajos: A magyar falu társadalma.
Gerlóczy Zsigmond dr.: Egészségi tanácsok a falusnak és tanulóknak.

ÁPRILIS: Oltik György: Harom millió kaldus.

Dosmegyei: Mélyedet és áradem Kálvinnal és a kálvinizmusban.
Bátky—Győrffy—Viski: A magyar népművészet.

MAJUS: Összefoglaló: Lenin.
Makkonai Gazdák könyve. (Athenaeum kiadása.)
M. Szefanti: Nemzetünk.
Emil Ludwig: Masaryk életrajza.
Hitler: Das Programm.

JUNIUS: Sebestyen Jenő dr.: A reformátor az ifjúságban.

GYAKORLATI MUNKA.

III. ÉV.

SZEPTEMBER:

OKTÓBER: Collegisták egyéni foglalkozása mas collegistákkal.

„Ontadat." Egy tanulmányi munka elvégzése.

NOVEMBER:

DECEMBER: „Szocdlis kerdések." Vasárnapiskola összeállítása.

„Református templom." Levelezőlapok gyűjtése református templomokról.

JANUAR: „Modor." Gyűjtsünk a Szentírásból illemszabályokat.

FEBRUAR: „Technika." Modern technikai alkotások bemutatása vetített képekkel.

MARCIUS.

„Kisebbségi kérdés." Irredenta lelkiek ünnepélyi a hulajdonával kapcsolatban.

ÁPRILIS:

„Irodalom." Küldjön a collegium egy darab könyvet a falusi collegiumi tárnak.

MAJUS:

JONIUS: „Fiúk—leányok." Közös szeretetvendégség.

„Világ körül." Levelezések még kaldlsk diakkal.

FORRASMUNKAK:

SZEPTEMBER: Dezsmondi: Természet törvénye a zeellemi világban.

OKTÓBER: Makkai S.: Ostobatos kalvinizmus. Heid. Kát. II. Hely. Hitv.

NOVEMBER: Groh—Károvári: Munkásbiblia.
Reglédi: A kalvinista politika alapelvei.
Oltik György: Harom millió kaldus.

DECEMBER: Pierjéus: Lelki orvba.
Dalocsai László: A ref. templomaitlka.

JANUAR: Szelnec: A jellem.

FEBRUAR: Ihalverenu könvei.
Spengler felszegtetései.

MARCIUS: Lászlé D.: A hivatásnyi élet áldása: E. D.
A TESz és Szenzor Ejga hozdvanyai megkérvendők.

ÁPRILIS:

Kovacsi: A kálvinizmus könyve.

MAJUS: Szalonnas: Ref. Hit.
Sebestyén: A ref. ml tolbevilág.

JONIUS: Lucier: Francia diakelet.
Lucier: Angol diakelet.

GYAKORLATI MUNKA.

IV. ÉV.

SZEPTEMBER: „Cuend." Hivogatás a Collegiumba.

OKTÓBER: „Gotegrelmuelm." Vond meg magadtól egyiddre, amit ma tenni szeretnél.

NOVEMBER: „Kálmicziek." Harcnak bátyeg gyűlése, szállapnte, personlvezés kölcsönzése céljaira.

DECEMBER: „Egyházi intézményeink." Egy lakrali egyházi intézmény meglátogatása. Beszámolók összpályát valamelyik áredukában.

JANUAR:

„A Szentlélek templomai." Kirándulás.

FEBRUAR: „Társadalmi élet." Collegiumi estám' dalatta.

MARCIUS: „Kerlzis." Imaprtalás. Levelezőrirk egy megszalloll telepiilés diákkal.

ÁPRILIS:

„Hitünk kincsei." Ki-ki tanulmányozza egy-egy nagy emberünk életét behatóbban.

MÁJUS:

JONIUS: „Sajtó." Vegyünk részt a kálvinista sajtópropagandában.

„Modern törekvés." Tanulmányozzuk nyáron e tapasztalt.

SZEPTEMBER: FORRASMUNKAK:

Vass V.: Gazdaságpolitikánk. Augustinus vallomásai. Kempis: Imitatio Christi.

OKTÓBER:

NOVEMBER: Fayot: Az akarat nevelése.

Kálvinizmus évkönyve, a Kálvin Szöv. kiadványai.
Szabó A.: Kálvinizmus összmérlege.
M. Prot. Irodk. Társ. kiadványai.

DECEMBER: Szivesztert Ref. évkönyv.
Spectes a 100 éves Kálvin-téri templom (Putsy Pál dr.)

JANUAR:

FEBRUAR: Botlz Dénes dr.: Egészséges élet.

MARCIUS: Goede B.: Fiúk könyve.

Makkai: Magunk revízlója.
Szent Hirlap Kertárs Albume.
Lagy hasáig irredenta.

ÁPRILIS:

Farkas István: Diákok hajnala.
Dr. Prunskovsky: Diákok kézei.
— — Hugenotta történet.

MÁJUS:

L. a Kálvinista Szemle ez az Új Magyarság szóvanyú cikkeit.

JONIUS:

Ref. Diákmozgalom. Új Magyarság cikkei.

III. A Soli Deo Gloria Collegium alkotmánymintája.

(A Collegium alapító tagjai főhárcsonalában az alábbi minta szerint készítik el a Collegium alkotmányát.)

1. Neve.

A Collegium alapítói egyakaratlal nevet választanak (A Bibliából, vagy a református egyház történetéből [pl. Ré-

Egyetemek, főiskolák, teológiák

Bár a Szövetség a négy magyarországi teológia ifjúságából alakult meg, de hatása nem egyformán jelentkezett ezek életében. Könnyen érthető ez, hiszen a négy egyházkerület mindig megtartotta a maga külön arculatát, a vezetőinek egyéniségétől függően ez bizonyos elzárkózást is jelentett. Budapest, mint az ország fővárosa, Debrecen pedig mint a reformátusság súlypontja igényelt magának bizonyos elsőséget. Patak és Pápa viszont jelentős történelmi multjára hivatkozhatott ebben a vitában.

A Seli Deo Gloria Szövetség a budapesti Teológiai Akadémián jelentkező és magát egyre lendületesebben megmutató történelmi kálvinizmus lelki gyermeke volt. Innen kiindulva először a többi teológiát kellett megnyernie céljainak, elgondolásainak. Ez a "hóditás", egyetértő együttmunkálkodás először és leginkább a debreceni teológusok körében jelentkezett. A külön megalakult Debreceni Csoport vezetése jórészt az ottani teológusok kezében volt. Az egyetemi professzor védnökök mellett közülük került ki a helyi főtitkár, kezükben volt az ottani középiskolás munka irányitása is.

A sárospataki teológusok ugyancsak résztvettek a Szövetség életében. Professzoraik rendezeres előddi voltak a főiskolás konferenciáknak, s a harmincas évek második felében a Szövetség jelentős vezetői gárdát kapott a Sárospatakon végzett ifjú lelkipásztorokból. Ablonczy Dániel és

kézi György S. D. G. Collegium, Debrecenl. A Collegium az országos közjelenlét és képességek, az ország több Collegiumához és a kiterjedt ifjuság Világszövetségéhez.

2. Célja.

Olyan református keresztyén magyar diákcsaládnak, akik diákjaikban és ezen kivül is valamilyen ifjúsági munkával szolgálnának Istennek.

3. Tagsága.

A Collegiumnak kétféle tagja van, rendes és tanácsadó.

a) *Rendes tag* lehet a 18. életévét betöltve a középiskolát végzett, vagy egyetemi, főiskolai hallgatói minőségben levő diákja, aki a Collegium célját magáévá teszi és a Collegium jelentkezési feltételeinek eleget tesz. A rendes tagok jogai és kötelességei egyaránt közösek. Közös imaközösségben, a Collegium fiúkának ismeretéről való bizonyságtételben, a Collegium munkájában.

b) *Tanácsadó tag* lehet az a diákon kivül olyan lelkipásztor, tanár, orvos, mérnök, vagy más szellemi foglalkozású, közéletileg megbecsült személy, aki a Collegium célját magáévá teszi és a Collegium munkáját anyagilag és szellemileg támogatni kivánja. A tanácsadó tagoknak a Collegium ügyeiben tanácskozási joguk van, szavazati jogot azonban az országos közgyülés kizárólagos hatáskörébe tartozó ügyekben csak a tanácsadó tagok választmányi tagjai gyakorolhatnak.

4. Tagsági díj.

A Collegium rendes tagjainak tagsági dija legalább heti 6 fillér, maximálva 2 pengő a középiskolai diákok részére. Főiskolai hallgatók részére heti 10 fillér, maximálva 3 pengő. Az országos közgyülés a Collegium vezető szervének a Collegium vezetőségének a javaslatára a tagsági dijak összegét felemelheti vagy leszállithatja. Az összegek a Collegium fizeti be a Collegium pénztárába.

5. A Collegium tisztviselői.

A Collegium tisztviselői a következők: elnök, titkár, pénztáros, ellenőr, könyvtáros, gazdasági vezető, de ezek száma szükség esetén növelhető. Ha a Collegiumnak szervetlai vannak, úgy a Collegium tisztviselői hivatalból választmányi tagok.

6. A választások és gyülések.

A Collegium tisztviselőinek, valamint a Tanácsadó Testület elnökével egyértelmüen a választások előkészítésére egy 3 tagu bizott-

Vatai László főtitkérokként is szolgáltak, Koncz Sándor pedig középiskolás lelkész volt.

A legkevesebb kapcsolat a pápai teológusokkal alakult ki. Itt a helyi tradiciók olyan erősek voltak, hogy az SDG csak többszöri erőfeszítés után tudott velük szerves kapcsolatba kerülni.

Az első években viszonylag szoros kapcsolatot tartott a Szövetség a Losonci református teológusokkal, főként Töltéssy Zoltán személyes látogatásai révén.

A formálódás, kialakulás évei után a teológus ifjúság céltudatosan a főiskolások, egyetemisták felé fordult. 1926-ban Ágtelekre a főiskolás fiúkat, Egerbe pedig a lányokat gyűjtik össze konferenciára. 1927-ben már a keszthelyi Gazdasági Akadémián és Szegeden is megindul a főiskolások között a munka.

A Szövetség és a Pro Christo közötti ellentétek jórésze is arra vezethető vissza, hogy a Pro Christo ekkor már évek óta foglalkozott az egyetemistákkal, kialakította a maga szervezetét, s ez felekezetközi munka volt. Emellett jelent meg egyre több helyen az SDG a maga hitvallásos, kálvinista programjával, s ez bizony több szembenállást, mint együttmunkálkodást eredményezett.

A Szövetség életében az ifjúság aránya annyira eltolódik, hogy 1928-ban, Töltéssy Zoltán jelentésében ez áll: "... a teológus nemzedék ma már csak részletet jelent a mozgalomban s a világi testvérek imponáló számban csatlakoznak a munkához." Az első szárszói SDG-s konferenciát is egyetemistákkal, főiskolásokkal rendezik, s velük alakitják ki a Szövetség "Elvi program"-ját. Ettől az indulástól kezdve

a nyári szárszói konferenciákon a legnagyobb hangsúly mindig a főiskolás konferenciákra esett. 1934-ig ezeket a konferenciákat külön tartották a fiúknak, külön a lányoknak, 1935-től már közösen.

1928-ban hirdetőtáblákat helyez el a Szövetség a bölcsész-karon, a Műegyetemen, a Horthy Kollégiumban, a Protestáns Menzán, a közgazdasági és jogi fakultáson, és ezeken a reformátusokat bibliakörökbe hívja. 1930-ban Debrecenben a teológusok és bölcsészek, Budapesten pedig orvosok, bölcsészek, jogászok, közgazdasági hallgatók között folyik a munka. A Horthy Kollégiumban nyolcvan résztvevővel tartanak összejövetelt. Pár helyen a főiskolások is SDG-s kollégiumot alakítanak /a budapesti Teológián "Timotheus", a bölcsészeknél "Apáczai Csere János", Szegeden "Pál apostol" elnevezéssel/, a legtöbb helyen azonban csak az SDG által irányított bibliaórán jönnek össze.

1936-ban arról szól a híradás, hogy a Testnevelési Főiskolán nagy számban vesznek részt, a Horthy Kollégiumban is, viszont elsorvadt a művész és jogász kollégium.

"Vidéken különösen Szegeddel voltunk kapcsolatban, ahol a Bethlen Gábor Körrel rendeztünk konferenciát. Itt azt a tanulságot vontuk le, hogy a Soli Deo Gloriának nagyon öntudatosan kell végeznie a maga munkáját, mert ennek sajátos ízét nem pótolja semmisem. Kecskeméten, Miskolcon, Keszthelyen egy-egy esetben szolgáltunk előadás tartásával. Sopronban komoly munkát végeznek bányászaink. ... Sárospatak nagyszerű lendülettel dolgozik. Pécsre csak a jövő félévben tudunk elmenni -" irja a főiskolás munkáról szóló beszámolójában a főtitkár. /Református Diákmozgalom, 1936. december/

Kiss Sándor külföldi tanulmányútjáról visszatérve, elsősorban az egyetemisták, főiskolások gondját veszi fel. Ez egyben a rendszeres egyetemi istentiszteletek megindítását is jelenti. Az első ilyen alkalmon 1937. február 7.-én Szabó Imre budapesti esperes hirdette az igét. "Milyen jó érezni, hogy a budapesti református egyházmegye, amellyel egyetemben ezeket az egyetemi istentiszteleteket most már vasárnaponként rendezzük, mindjobban odaáll mellénk az ifjúsági evangélizáció támogatására" olvashatjuk az erről szóló beszámolóban /Református Diákmozgalom 1937 február/. Ezek az istentiszteletek évekig a Központ nagytermében folytak 80-100 főiskolás résztvételével.

Ugyanitt tartotta a Szövetség Szerda-esti előadássorozatát neves előadók részvételével, szintén elsősorban egyetemisták részére.

Kiss Sándor 1937 szeptember 20.-án elhangzott évnyitó igehirdetése teljes egészében fennmaradt. Pár gondolatot ebből emelünk ki annak igazolására, hogy ez a legfontosabbnak minősíthető missziói szolgálat milyen lelki igénnyel lépett fel hallgatói felé. Igehirdetésének főgondolata: Az Urra bízzuk jövendőnket. Textusa: Dániel 3:17-18.

"Nincs izgatóbb és döntőbb jelentőségű kérdés egy fiatal élet számára: ki mellé áll, kiben bízik, kit szolgál, kit tisztel, egy szóval ki lesz az Istene? Különösen a mi korunkban olyan izgalmasan nagy kérdés ez, mert hamis istenkék prófétái járnak szerte újból, hogy a maguk istenkéinek mágiájával, új kultuszával fogékony fiatal szíveket vihessenek rabul oltáraik áldozatára. Jobb- és balszélső irányzatok állítólag új, világmegváltó terveket árulnak a szellem piacán s fanatikus buzgósággal keresik: kik lesznek ügynökei,

vagy házalói vélt igazságaiknak. /.../ Pőtételként így azt jelentem ki: a győzedelmes bizonyosságról hirdetem az igét. S ha címet akarok adni társadalmunknak, ezt egy ujjongó felkiáltásban fogalmazom: az Urra bízzuk jövendőnket! A tárgyalás során pedig három nagy igazság villanjon fel előttünk s lássuk mit jelent a szabadító, szolgálandó és imádandó Istenben való bizonyosság. /.../

El tudjátok-é képzelni, mennyire megváltoznék a magyar élet, ha a szerzés és kapás törvénye helyett az adás és a szolgálat lenne itt az uralkodó? Ha a vezérigazgató azt mondaná: azért van nagy jövedelmem, hogy ösztöndíjakat tegyek s abból tehetséges életek kutatásokat folytathassanak. /.../ A nagybirtokos: minőségi magyar életet akarok a földeken termelni, tehát ezt a szép és erős emberfajtát: a magyar parasztréteget testvéremmé fogadom. /.../ S te is, magyar értelmiségi ifjúság, ha szenvedélyeddé lenne, hogy te vagy a népért, a földért, nem ők szolgálnak néked. /.../

A legnagyobb metafizikai mélységekbe az utolsó része vezet el az igének: de ha nem tennéd is, legyen tudtodra, hogy a te isteneidet nem imádjuk, az arany állóképet nem tiszteljük. A lélek formálására ez a legdöntőbb. Kit ismersz el végső értéknek? Ki előtt hajtod magad igába? Kit halmozol el áhítatod jeleivel? Kinek készítesz kultuszt? Kit fogsz imádni? Vagyis kicsoda az istened? Ez a három fiatal élet jól tudta, hogy nem lehet a hamis és igaz Istent együtt imádni." /Református Diákmozgalom, 1937. szeptember/

Az évnyitó igehirdetés után érdemes feljegyezni az első félévi sorozatot is az igehirdetőkkel együtt:

Deus absconditus, Deus revelatus	Péter János
Tévol van-é a kijelentés?	dr. Victor János
Az abszolut kijelentés	dr. Sebestyén Jenő
Veszedelmek a válaszod körül	dr. Földes Papp Károly

Nem álom, valóság	dr. Fekete Lajos
Kikhez szól az Isten?	dr. Fónyad Dezső
Bűnöm egyik gyökere	dr. Incze Gábor
Mi az igehirdető felelőssége?	Szabó Imre
Ifjúság az Istennel szemtől-szembe	Ónodi Szabó Lajos
Elveszett és megtalált ige, elveszett és megtalált jövendő	dr. Kiss Sándor

Ugyanekkor a Szövetség közgyűlésén a főiskolás munka erősítésére különböző határozatokat hozott.

A gyülekezeti elv erősebb kidomborítása céljából kísérletképen az egyes missziói lelkészek mellé evangéliumot, kálvinizmust komolyan vevő világi főiskolások közül egy-egy gondnokot kell keresni illetve választani.

Visszaállítja a mozgalom főiskolás jellegű világnézeti havi lapját és világi embereket állít munkába.

Az egyetemi istentiszteletekre fokozottabb erővel gyűjti be a főiskolás diákságot.

Megszervez egy evangélizáló közösséget, amely az ország néhány főiskoláján evangélizáló munkát végez. A teológiai főiskolákon ismerteti a diákmisszió munkáját és felveti ennek gyakorlati problémáit.

Soos Géza alelnök jelentése: "Budapesten erős munka folyt a Testnevelési Főiskolán, működtek az orvos-, mérnök-, jogász, bölcsész-, közgazdász, iparművész kollégiumok, volt némi munka az állatorvosi Főiskolán és megindultak Központunkban az egyetemi istentiszteletek mintegy 120-150 állandó résztvevővel. Debrecenben az ottani csoport szintén intenzivebben munkálkodott e számos főiskolást nyert meg ügyünknek. Szegeden háromnapos körzeti konferencia volt Bethlen Gábor Körrel, Kecskeméten, Keszthelyen, Sopronban szintén volt egy-egy konferencia-jellegű alkalom több kisebb körű találkozás mellett." /RD, 1937 október/

Ezidőtájt megerősödik a Zeneművészeti Főiskolások közötti munka is. A Művész Collégium 1938 június 3.-án a Zeneakadémia kamaratermében Chopin-hangversenyt rendez diákszociális célokra.

Az 1939. évi közgyűlés "szükségesnek tartja, hogy a budapesti főiskolás kollégiumokat a budapesti főiskolás titkárok építsék tovább és hogy a főiskolás munkában, mint mozgalmunk leglényegesebb munkaágában a szövetség minél több munkása vegye ki részét. Szakonként és évfolyamonként megbízottak állítandók be. Az állástalan diplomásokat szakonként kell számontartani. /.../

Képzőművészeti célok szolgálata, valamint fiatal tehetségek bemutatása céljából főiskolák bevonásával képzőművészeti kiállítás rendezendő." /RD, 1939 július/

Az 1940 február 4.-én kezdődő egyetemi istentiszteletsorozat összefoglaló címe: Kell-é ma békében élni, tisztának lenni, prófétának lenni?

Vatai László főtitkársága után ugyancsak az egyetemisták egyre szélesedő munkakörét veszi át. Kiss Sándor 1942-ben a budapesti egyházmegye által létrehozott főiskolás gyülekezet lelkésze lesz. Ettől kezdve az egyetemi istentiszteletet a Kálvin-téri templomban tartják.

Vatai László átvéve a Szövetség főiskolás munkájának az irányítását, ezt írja: "Főiskolás munkánk az idén 23 szervezett bibliakörre van. Bibliakörön senki se értse elvont teológiai dogmák prelegálását, vagy általános kegyes frázisokba burkolt nagyképűséget, hanem a diákság legegzisztenciálisabb lelki kérdéseinek baráti úton való megbeszélését. Minden fakultáson más a hangnem, mások a kérdések,

úgy, hogy sokszor nem is hinné az ember, hogy ugyanezen város főiskolás diákjai között van, ha két különböző bibliakörben vesz részt." /RD, 1940. november/

Debrecen arról ad hírt, hogy megindult a hittanhallgatók bibliaköre, a joghallgatókké és az egyetemista lányok is két bibliakörben jönnek össze.

A szegedi munka különleges helyzetéről már többször adtunk hírt. Itt az SDG a Bethlen Gábor Körrel szorosan együttműködött. Kiss Sándor tanárképzős már Sárospatakon is résztvett a Szövetség munkájában. Szegedre elkerülve, itt is ő volt a szolgálatok mozgatója, motorja. A két egyesület különleges összekapcsolásáról ezt írja: "Minden munkát az ittenl Bethlen Gábor Kör keretében, azzal teljesen karöltve, egységesen végzünk. A hetente tartott közös bibliakör lányok és fiúk részére /változóan 40-60 taggal/ tartalmában kielégítő. Mivel itt a hallgatók szerepe passziv, csak elfogadnak, ezért szükség van külön bibliai közösségekre, ahol a maguk módján és ami nem kevésbé fontos, a maguk nyelvén keresik Isten életükre vonatkozó üzenetét. Ez külön van fiúknak és lányoknak. A fiúk az SDG, a leányok a Pro Christo bibliakörben keresik lelki igényük kielégítését." /RD, 1940. december/

1941 augusztusában a következő vidéki városokban volt főiskolás munka: Debrecen, Pécs, Szeged, Pápa, Sárospatak, Eger, Kecskemét, Miskolc, Keszthely, Magyaróvár, Pallag, Kassa, Nyiregyháza, Szombathely.

Vatai László utóda Orgoványi György lett, s az ő irányításával az evangélizáció került a középpontba

mind főiskolás vonalon, mind a Szövetség egészében. (1945-ben Vatai László és Kiss Sándor a Kultuszminisztériumba kerültek, s jórészt nekik köszönhető, hogy a háború után kialakított nagy állami kollégiumokban lelkészi állásokat is kezdtek szervezni. Tiszteletdíjukat a Minisztérium utalta ki. A hamarosan bekövetkező NÉKOSZ-offenziva azonban véget vetett ennek az elgondolásnak.

A Szövetség főiskolás és egyetemi munkájában mindvégig megmaradt a tendencia: minőségi, lelki szolgálat mellett megadni az anyagi lehetőséget, erősíteni a hivatástudatot a jövendő református értelmiségben.

S D G K Ö R Ö K

Az a kezdettől vallott alapelv, miszerint a Szövetség fiataljait nemcsak általánosságban az egyháznak, hanem valóban az Egyháznak, benne az egyes egyházközségeknek neveli, legtisztábban az SDG körökben érvényesült. Ezek többnyire a segédlelkész köré tömörült fiatalokból, minden rendű - rangu fiatalból állottak, a kör magját a vasárnapi iskola révén templomukat - egyházközséget megszerető gyerekek, kamasz- illetve csitrikorba felnőtt gyerekek alkották.

Csak a nagyon aktiv, kifelé is szolgálóra rendezvé - nyekre vállalkozó fővárosi körökről, ezek közül is elsőként a Kőbányai SDG Körről maradt fönn érdemi irásos anyag. Ez utóbbi a Kőbányán lakó SDG-sekből alakult 1932 szeptemberében. Szándékukat egyértelműen jelzi alapitó okiratuk, ebből idézünk:

> " Megragadva a drága alkalmat, életünket és minden adottságunkat, évek óta szövődő vágyainkat és terveinket Istennek ajánlva, szent félelemmel és rettegéssel, égő hittel és boldog reménységgel mega - lakitjuk a
>
> KŐBÁNYAI SOLI DEO GLORIA KÖRT.
>
> Körünk feladata, hogy Isten üzenetét minél szélesebb körben hirdesse kerületünkben, hogy keresztyén hi - tünk kálvini mélységeit közkinccsé tegye, hogy a

kőbányai református Anyaszentegyház lelki munkájában szellemi és gyakorlati téren kivegye részét, hogy szellemi müveltsége révén megnyerje a kőbányai értelmiséget, szociális segitségével Krisztus segitségét éreztesse meg a nyomortanyák nélkülözőivel.

Érezzük, hogy gyengék vagyunk a feladatra, de felénk hangzik évezredek távolából az Ő igérete és az Övéinek bizonyságtétele:" Elég néked az én kegyelmem, mert az én erőm erőtlenség által végeztetik el." II.Kor. 12:9."

A Kőbányai SDG Kör mindjárt alkotmányt is szerkesztett, hat aláirója között szerepel: Hatolkay Kázmér, az egyházközség lelkésze, Kiss Sándor, a Szövetség főtitkára, Scos Géza, a Kör elnöke, Szőcs János, a Kör gondnoka. A husz alapitótag között kilenc tanulót és négy főiskolai hallgatót, két lelkészt is találunk, a más foglalkozásuak között pedig a Szövetség későbbi lelkes és minden áldozatra kész irodavezetőjét. A Kört másfél tanévig Scos Géza, utána pedig Barczán Endre vezette.

Az 1933/34-es év első felében általános témákat beszéltek meg, a másodikban összejöveteleik középpontjában az Evangélium állt. 18 gyülésük, három kiránduláseuk, négy ünnepélyük, két jótékony célu vásáruk volt mindjárt ebben az első évben. Rendszeresen kijártak " szegény - munkás" az Auguszta nyomortelepre, itt csütörtökönként a bibliaóra mellé zsíroskenyér is járt, a vasárnapi mesedélutánhoz

pedig komolyabb uzsonna. A karácsonyt és a husvétot csomagosztással kötötték egybe.

Hasonló programja volt a Tisztviselőtelepi SDG Körnek is. Ők az említett év II. felében Kuypar: A kálvinizmus lényege. könyvét dolgozták fel. Ők egy másik nyomortelepre, a Mária Valériára jártak, és az Irás gyerekeknek szóló mondanivalóját "lekváros expedició" keretében közvetitették.

A budai /Szilágyi Dezső téri/ SDG Kör volt talán a legnagyobb, minden szombaton 35-40 fiatal vett részt a biblia-beszélgetésen. Többször tartottak szeretetvendégséget, három ünnepélyük bevételéből -egyetlen évben -négy szegény családon tudtak segiteni.

A megemlitett körökön kivül SDG-s gyülekezet élt és működött Kelenföldön és Ujpesten is. Az utóbbi, a Mády Lajos Kör Kupa László vezetésével még az SDG-t is túlélte, a baráti kör még évtizedekig összejárt.

A debreceni SDG csoport

A huszas- harmincas évek fordulóján,amikor a főiskolák mellett az SDG sorra hóditotta meg a középiskolákat is,a kollégiumok közös akcióiból természetszerüen alakultak ki az iskolavárosok helyi SDG csoportjai. Ezek közül a legnagyobb,legerősebb a debreceni csoport, vele mint modellel,mintával érdemes alaposabban megismerkedni.

Szemben a budapesti Teológiával, ahol az induló SDG-nek frakció jellege volt,Debrecenben az SDG kezdettől az egyház diákmozgalma volt.Feladatát elsősorban a missziómban,az egyházépitésben látta,ez sugárzott ki társadalmi munkájára,mig a központi-budapesti mozgalomban 1925 után az evangéliumi és társadalmi munka - ha változó hangsullyal is - közel párhuzamosan futott.

A Nagykollégium "ifjusági gyülekezete" közel ezer fős volt,a kétnapos "csendes napok" résztvevői az SDG zászlóbontása után 80 %-ban már SDG-sek voltak. Az uj SDG-tagok avatását sokáig a központi konventi lelkészek végezték,de mindig templomban, a gyülekezet előtt. Valamennyi iskolában volt csendes-nap,de a levente-foglalkozásokon, a cserkészetben sem volt ritkaság a bibliaóra.

A debreceni egyetemen Lelkészképző Intézet működött,függetlenül az egyháztól, ennek Teológus Gyülekezete volt az SDG magja, olyannyira, hogy a kettőt nem is lehet egymástól elválasztani. A teológusok léleképitése nem maradt falak között. Jól tükrözi ezt a szórványmisszió, melynek keretében rajtuk kivül bölcsészek és medikusok vasárnaponként járőrrel kirajzottak a pap nélkül maradt településekre; távolabbi helyekre különbusz vitte, sorban letette őket, majd este visszafelé sorra fel is szedte a legátusokat. Küldetéstudatuk vitte őket városuk, a " kálvinista Róma" tanulóifjuságához is.

Nem zavarták, sőt a személyi összefonódások révén inkább megkönnyítették a helyi SDG csoport kialakulását, majd megerősödését a már korábban megalakult és jól működő szervezetek, a Pro Christo, a Bethlen Gábor Kör, az Ady-Társaság... A püspökök, mind Baltazár Dezső, mind Révész Imre jó szemmel nézték, sőt személyes részvételükkel segítették is a diákmozgalmat. A lenyűgöző előadásaival és közvetlenségével hallgatóközelbe kerülő professzor, Makkai Sándor védnökségét, tanácsadó testületi elnökséget, Rugonfalvi Kis István egy. tanár pedig elnökséget vállalt a csoportban.

A rendezvényeken, konferenciákon való közös részvétel mellett erősítette az integrálódási folyamatot a Debreceni Protestáns Lap 1929. évi két cikke is, egyik "A helmiszsió egyházisitásához", a másik " A balatonszárszói diáktáborban" címmel /75., ill. 270. oldal/.

Ilyen körülmények között alakult meg 7o taggal, Gergye Gyula orvos elnökségével 1929. október 6.-án a Debreceni Református Diákok Soli Deo Gloria Szövetsége, amelynek fő szervezője Kántor József hitoktató volt. A 15 alapító tag között rejtá kivül még két lelkész volt /egyikük maga Töltészy Zoltán/ és hét hittankari hallgató. Feladatukat igy határozták meg:

'Alulirottak átérezve a felelősséget a magyar, közelebb - ről a debreceni református diákság sorsáért, ünnepélyesen elhatározzuk Isten akaratát követve, hogy megalakitjuk a debreceni református diákok Soli Deo Gloria Szövetségét. Szövetségünk célja a Református Keresztyén életeszmény szolgálata a diákélet minden megnyilatkozásában; a kálvinizmus világnézetének megismerése és propagálása, továbbá olyan baráti kör létesitése, hol a keresztyén testvériség legmelegebb áldási leszenek hozzáférhetőkké.'

Első konferenciájukat 193o februárjában Baltazár Dezső nyitotta meg, többek között ezekkel a szavakkal:"Szeretetem egész melegével és energiám teljességével szokat a mozgalmakat támogatom - mint sminő mozgalom a Soli Deo Gloria is, -amely specializálja a maga életében a tiszta, színmagyar kálvinizmust a maga szilárdságával, tisztaságával és orthodoxiájával. Amely

a maga mozgalmának körét nem lokalizálja tisztán csak az egyéni hit vallásos körére, hanem igyekszik átvinni az életbegmert a maga kálvinista lelkének van a magyar társadalomban elvégezni és megoldanivalója bőven."ED.1931. jan. 1oo-1o1.oldal/.

Ezen a konferencián már 4oo fiatal vett részt. A csoport programadó novemberi értekezletének ugyancsak a püspök volt a fővédnöke. A csoporttá kovácsolódását nagymértékben elősegitették a kollégiumokat vezető teológusok, akiket a társadalmatlan Bodonhelyi József irányitott. 193o-ban már Debrecenben külön nyári konferenciát tartottak 1oo-12o fő részvételével, itt a központot Dr. Kiss Sándor képviselte.

1932-ben Szentpéteri Kun Béla egy. tanár lett a csoport fővédnöke, aki azt azzal a feltétellel vállalta, hogy az SDG és a hasonló célra törekvő más ifjusági szervezetek - Pro Christo Szövetség, Bethlen Gábor Kör - között ne legyenek ellentétek.

1934-ben a teológus kollégiumon kivül már a bölcsész, jogász és orvos karon is rendszeresen tartottak SDG-s összejöveteleket, szombat délutánonként pedig kultur-szociális szemináriumokat tartottak időszerű előadásokkal, vitával. Ekkor még a református gimnáziumban nem működött SDG-s csoport, de ezenkivül minden iskolában volt kollégium, 18 az alsósok /1o-14 évesek/ között, kettő éppen a piarista gimnáziumban. Az iskolát végzett, de tovább nem tanult lányokat a Kuyper Katalin leánykör fogta össze.

A debreceni munka irányitásával a központ ekkor Kalmár Lajost bizta meg, fizetésének - és általában a költségeknek - a fedezését a debreceniekre bizta.

1936-37-ben már vezetőképző táborokat tartanak külön lányok, külön fiuk részére.

1936-37-ben a Kálvin tér 11 alatti háromlakásos házban berendezik szálkházukat, ahol 4-6 vidéki diák is otthont talál. Itt rendkivül élénk mozgalom alakul ki, kulturdélutánoktól bibliakörökön át háztartási tanfolyamig és a vasárnaponként rendezett"Kalákáig", amelyeken az áhitat mellett népdal, társasjáték, vita szerepelt. Irodalmi délutánjaikon megfordult Gulyás Pál, Gallért Sándor is.

Vidám szinfoltot jelentettek a nagyerdei kirándulások.

A főiskolások SDG-s Kálvin köre evangélizálás mellett közéleti témával vált népszerűvé. 1932 és 1936 között itt tanult a zseniális képességű Barcza Gedeon,a későbbi sakkolimpikon,aki hamarosan a bajtársi mozgalmakban képviselte a debreceni SDG csoportot, s átgondolt felszólalásával mind a Tisza István Egyetemen,mind az Ady Társaság Hungarológiai Szakosztályában je - lentős szerepet vivott ki.

1933 őszén az Ady Társaság hívta Debrecenbe Németh Lászlót,hogy a féktelen étvágyu hitlerizmus porondra lépésével megzavart értelmiségnek adjon eligazitást.Kérésükre Németh az eldődást megelőző éjszaka megirta a magyarság szerepfudástának megerősitésére szánt Debreceni Kátét,amit Barcza Gedeon az egyetem Uj Vetés c. lapjának következő, novemberi számában tett első izben közzé.

A továbbiakban három kiemelkedő esemény adott országos súlyt a debreceni fiatalok mozgalmának: az 1935, majd az 1936 tavaszán megtartott két diákparlament,ittenni elnevezéssel: diéta, és 1937 tavaszán a Márciusi Front memorandumára adott debreceni válasz.

Az első diétán Németh László harmadik utas programja ragadta meg az egyetemistákat, a másodikon a szálló bal- és a szálló jobboldal összecsapása tüzelte fel a kedélyeket.A három rendező egyike mindkét esetben az SDG volt.1936-ban a marxistákat többek között Zöld Sándor és Donáth Ferenc,a jobboldalt a TURUL képviselte, az uszitó beszédsoról hires Rajniss Ferenc személyében.Rajniss kifejtett "programja" lett az elindítója a pár hónappal később az egyetemeken megkezdett zsidóellenes hecceknek. Barcza tételről-tételre megcáfolta Rajniss tudományos köntösbe bujtatott demagógiáját, a józan "középre" terelésben rajta kivül is nagy szerepe volt Veress Péternek,Kovács Imrének, a Magyar Utat szerkesztő Pap Bélának és Hilscher Rezsőnek.

Nyáron az SDG szárszói telepén találkoztak egymással a budapesti és a debreceni baloldaliak/Donáth Ferenc és Mód Aladár,illetve Béki Ernő és Zöld Sándor /.Jellemző ez az SDG nyitottságára: teret nyitott ideológiai ellenfeleinek is.

Ez a találkozó és a debreceni meg a fővárosi SDG közötti szoros kapcsolat nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy a 12 pont felolvasásával a Nemzeti Muzeum lépcsőin 1937 március 15.-én megindított Márciusi Front nem maradt csupán Budapestre szoritkozó esemény, hanem a debrecemiek március 31.-én bejelentett csatlakozásával országos mozgalommá vált. /Rövidesen csatlakoztak a győri fiatalok is./

/A haladó egyetemi ifjuság mozgalmai Magyarországon 1918-1945. Kossuth, 1978. 273.,278-9., 292-3.oldalak/.

Az országos SDG mozgalom és az Egyetemes Konvent hullámzó kapcsolatának rendezéséhez hasonlóan 1939-ben Debrecenben is sor került a Hivatalos egyházzal való viszony legitimizálására.Az SDG Szövetség debreceni csoportja bedványban kérte,hogy az Egyházkerület ismerje el öt diákmissziói munkájs egyik ágának./Közgyülés jegyzőkönyvei, 1939. november, 445.sz./

Nagy Sándor gyulai lelkész Debrecenbe kerülésével jó kapcsolatok alakultak ki a két város SDG mozgalma között;1939- és 1942 között ennek szép megnyilvánulása volt az évenként Dobozon /s Fehér és a Fekete Körös összefolyásánál/ tartott "zöld konferencia", amit mindig a szabadban tartottak.

A harminces-negyvenes évek fordulóján már egyre nehezebb volt a megnövekedett mozgalom és a megnövekedett ország Budapestről kiinduló utazólelkészekkel való ellátása,ezért az SDG-hez beosztott utazólelkészekkkxxxxkét egymás között felosztották a munkaterületet; A Tiszántult - egészen Ujvidékig - Kiss Antal Jenő kapta, rajta kivül számosan segitették az SDG munkáját.Közülük kiemelkedett Illyés Endre,Árstó Ferenc, Berényi József,Török Pál, Szentimrey Jenő munkássága. Debrecenbe helyezték át a tiszántuliak az eddig Pesten országosan tartott találkozójukat is,ahol már 194o-ben nem kevesebben, mint 8oo-an vettek részt,számosan a visszatért erdélyi területekről.

Ebben az évben ünnepelte a csoport tizéves jubileumát is nagyszabásu ünnepéllyel. Ünnepi hangulatban zajlottak le a márciusi és a novemberi csendes napok és az áprilisi kétnapos világnézeti ankéta is.

Az intenziv lelkiélet és a nemzet iránti elkötelezettség kettős elkötelezettsége legszebben a nagycsaládosok áttelepitésében jelentkezett.Kik Géza,Kodolányi, Illyés és mások munkái nyomán már ekkor ország elé tárult Dél-Dunántul lassu tragédiája: a népesség-ritkulás.A debreceni SDG-sek felvették a kapcsolatot a kákicsi és a zengővárkonyi lelkipásztorral/Kiss Gázával,Fülep Lajossal/, saját szórványmunkájukból pedig ismerték a környék nyomorgó népes családjait, s ebből nőtt ki a hídmunka: vinni a

sokból a kevesek közé. A diákok hetente kétszer csak főzeléket ettek ebédre: a megtakarított pénz az áttelepítésre ment. Téli vásárt rendeztek. Az első áttelepítés további segítséget hozott, a kormányzó adományát, tizezer pengőt. A lebonyolításban Kovács Péter KIE-titkár is segített. Az akció minta kívánt lenni, a talán az is lett, legalább is azok számára, akiket érintett, akik a munkában résztvettek.

Debrecen ezernyi munkája közül ne maradjon említés nélkül a bodrogkeresztúri üdülőtelep építése, ami régi álmot váltott valóra. A hely Tiszánínnanre esett, mintegy bizonyítéka annak, hogy Debrecen nem provinciális. 1937-ben a bodrogkeresztúri egyház és annak főgondnoka egy-egy holdat, más 2oo facsemetét ajánlott fel, elkészült az építési terv, az egyházkerület jóváhagyta a szerződéseket, megindult a munka, Nagy Sándor Béla irányításával. Már ebben az évben hatszámál is többen vettek részt az itt rendezett KIE-konferencián. Két év mulva már használhatóvá volt az épület, de teljesen kész csak 1944 nyarára lett, amikor végleg el is veszett.

SZENIOROK, VÉGZETTEK, KABAY KÖR

Az ifjúsági mozgalmakból kiöregedő tagok, akik nem akarják elveszíteni a közösség melegét, egyideig még afféle hátteret alkotnak. Így biztositanak maguknak baráti, rokon-elvü társaságot, fiataságuk kollektiv nevelőanyját, mozgalmukat pedig hol érdeklődő megjelenésükkel, hol tanáccsal s pénzzel támogatják.

Az "öregebbek", vagyis a szeniorok részére már az 1929. évi közgyülés külön szakosztályt alakitott, s annak elnökül Sebestyén Jenőt választotta. A következő esztendőben a szeniorok már konferenciát is tartottak Balatonalmádiban, itt Pap Ferencet választották titkárrá.

Lassan kialakult valami rendféle is: negyedévenként találkoztak fehérasztal mellett, tázzgetve, beszélgetve. A mozgalom folyamatossága érdekében meghivtak ide néhány diákot, elmondván tapasztalataikat, tanácsaikat. Aztán jöttek évek, amikor már havonta rendeztek vacsorával összekötött találkozót. Az igazat megvallva, a Szövetség nem annyira rájuk, mint inkább esetenkénti támogatásukra, tagdijukra számitott, számuk 3oo-4oo között ingadozott.

Erőteljesebb volt a középiskolát már befejező, de egyetemre nem kerülő fiatalok toborzása, az u.n."végzett munka".1935-től a fányokkal Pap Béláné, a fiukkal Schmidt Frigyes foglalkozott. Bekapcsolódtak a Mária Valéria nyomortelepen rendezett já-

ték-és menedékhelyekbe, tartottak szeretetvendégséget:, rendszerint a Szövetség központjában.

A negyvenes évek elején a mozgalomnak ez az ága uj tartalommal telítődött,kialakult az a kristályosodási pont,amely minden eleven szervezetben meghatározó jelentőségü.

Balla Péter szombat-esténként az SDG központjában tartott népdal-óráin és a különböző vitadélutánokon lassacskán összeverődött néhány, iskolapadot már nem koptató, húsz év körüli fiu, akiket a laza-töltésü szenior-tagság nem elégitett ki. 1940-ben formálisan is körré szerveződtek, és Ezze Tamás tábori papjának, Kabay Mártonnak a nevét irták zászlajukra.[x]

Kerek kör volt ez, akár hierarchia-nélküliségét nézzük, akár a kör tagjainak foglalkozását. Volt ott gazdálkodó,müszerész, kereskedősegéd, tisztviselő, mérnökhallgató, teológus, munkásfiu, néprajzos egyetemista. Ez rendkivül szinessé tette éjszakába nyuló heti beszélgetéseiket, a későbbiekben pedig megkönnyitette kapcsolat-teremtésüket az ugyancsak tagolt hazai társadalom különböző csoportjaival.Áhitataik,intenziv tanulmányaik és vitáik növekvő küldetés-tudattal párosultak,cselekvési dinamikájuk a történalem egzisztenciális szoritásában felgyorsult.A nácizmus és a háboru rettenete lendületbe hozta a nemzeti identitást ápoló közösségeket. A Kabay Kör a felivelések metszéspontjába került, és a fiatalok ösztönösnek tünő gyors reagálásával tört be a cselekvési lehetőségek pillanatsdta rásajbe.

Jóllehet itt mindössze 12-15 fiuról van szó,azért irunk

x/1697-ben a sátoraljaujhelyi vásáron kitört a hegyaljai zendülés, a Rákóczi szabadságharc előképe.Vezetője,Tokaji Ferenc mellett ott állt Kabay Márton református prédikátor,a felkelés szellemi vezetője.Feltehetőleg ő irta a felkelésre hivó kiáltványt is. A mozgalom leverése után az osztrákok elfogták, börtönben halt meg.

bővebben róluk, mert aktivizálódásukban - mint tükörcserépben - a közösségi erő villan fel. Eredményeik is igazolják, hogy a társadalom kis mozaikje is mozgósitani tudja legtudatosabb, legértékesebb csoportokat, ha szilárd ország-szemlélet bázisán áll. A Kabay-fiuk első feladatukat az SDG-n végzett -tagozatának létrehozásában látták.

> "Nagy fogyatékossága volt Szövetségünknek, hogy hiányzott belőle az a tagozat, amelyik a végzetteket összegyüjti. /.../ Az ifjuságban 18-2o éves korban lesz tudatossá, hogy nem egyedül él a világban, s hogy egyéni érdeke csak egy része a közösség érdekének. Most van abban a korban, amikor a benne rejlő erőt komoly munkára akarja fordítani.
>
> Voltak itt kisérletek a végzett munka összefogására, de ezek nem vették figyelembe az ifjuság komoly munkavágyát, s nem munkaközösséget, hanem csak beszélgető gyülekezetet alkottak; szokat a célokat, melyeket maguk elé tüztek, a gyakorlati életben nem valósitották meg, közösségük csak elvi síkon mozgott." /Juhász Sándor cikkéből, Református Diákmozgalom, 1940. december 4./

Első szinrelépésük 1941 márciusában volt a Zeneakadémián: A BKIE bevonásával Molnár István tanitotta a népi táncokat, majd - Muharay Elemér rendezésében - népi játékokat adtak elő, Balla Péter itt, mint hegedümüvész szerepelt. Különös volt ez a veszprémi népfőiskola javára rendezett ünnepély: a meghivón vőnökként két püspök mellett kiválóságok egész sora szerepelt, de a függöny előtt nem ők, hanem egy csizmás medinai parasztt-

legány, Szabó József mondta a bevezetőt. Ez a rendezvény adta az első alkalmat arra, hogy a Kabay Kör a végzett lányok másik két, világi problémákkal kevésbbé foglalkozó körével, a Mikldssy Sára, illetve a Kis Margit vezetése alatt működő bibliskörrel együttműködjön.

Később, 1942 decemberében ez az érdeklődési irány vezette a kört arra, hogy a Györffy kollégiummal és a Magyar Élet kiadóval 3 napos népfőiskolai konferenciát rendezzen a magyar írók, a kultuszminisztérium és a népfőiskolákat fenntartó szervezetek részvételével. Jelen volt az érsekujvári és a kolozsvári népfőiskola küldötte is. Benda Kálmán, a tatai népfőiskola vezetője, leszögezte, hogy a parasztság soraán csak maga a parasztság segithet, egységes tantervek nélküli, tájadottságok alapján szerveződő népfőiskolákra van szükség.

> " Nem irányitani, vagy intézkedni akarunk, hanem csak szolgálni" - irta Nagy Ákos, a Kör soros vezetője, a találkozó házigazdája. - "Hogy miért épp mi rendeztük ezt az enkétet? Hát halljak: testünk - lelkünk minden idegszálával benne élünk a magyarság jelenében. Örőme örömünk, sebe sebünk, reménye reményünk. A népfőiskola az uj arcu Magyarország egyik pillére, ezért a mi ügyünk is, kitéphetetlenül. Egyébként valóban: semmi közünk hozzá."

A konferencia fontos állomása lett az irók és a népfőiskolák, a Györffy, a Magyar Élet Kiadó és az SDG szorosabb együttműködésének.x

x/Fája Géza: Egy kongresszus /Magyarország, 1942.december 13./ Darvas József: A népfőiskolák hivatásáról /Kis Ujság, 1942. december 12./

Az SDG-ben - később irunk róla - hagyománya volt az irattterjesztésnek. A Kabay Kör ezt egészitette ki és futtatta fel a népi irók müveinek terjesztésével, elsődlegesen az SDG tagságát tekintve vevőkörnek. Az irott szeme terjesztésének küldetéstudata és mozgalmuk pénzügyi alapjainak megteremtése együttesen érvényesült.

> " Olvassunk magyar könyvet! Vigyázzunk azonban: nem elég, hogy egy művet magyar nyelven irtak. Nemcsak betü, de lélek szerint is magyarnak kell lennie, ne legyen benne semmi, ami semmibe veszi, vagy megcsúfolja a magyar soraközösséget; a magyarságot ne távessze bele egy-egy osztály szük korlátai közé, a ne hirdesse a munka nélküli, a sirvavigadásom kivül máshoz nem értő élet spotheozisát." (Barcza Gedeon karácsonyi könyv-ajánlásából, Református Diákmozgalom 1940. december./

A központ egy ablaktalan helyiségének három falát mennyezetig bepolcozták és ezek a polcok napokon belül több mázsa könyvvel teltek meg, elsősorban Püski Sándor kiadványaival. Levelezés, könyvelés, csomagolás, éjszakai cipekedés a főpostára - a fiziki munka és lelki elhivatottság ritkán fondhat össze olyan egységbe, mint ahogy az megtestesült a Kabay könyvterjesztésében.x/

Igy gyült össze tiz vándorkönyvtárxx fedezete, pénz a körlevelekre, konferenciára, postára.

1941-ben és 1942-ben a Kálvin-téren állitott fel a Kör könyvsátrat, de ekkor már az ország számos helyén nyilt SDG

x/Ld. Kepré József: Kabay Márton Kör. Magyar Út,1941.okt.31.

xx/ 1. tuloldalon

könyvnapi sátor: Munkács,Huszt, Debrecen, Szeged,Budapest, Ungvár, Kassa, Csurgó, Ujpest forgalma a három napon 8.ooo,- pengő volt, ennek használói 5oo,-P jutott a végzett munkára.

Bár a nehézéletü családokkal való kapcsolat a Kör tagjainak már emlitett származásából természetesen adódott,kollektive is "mélylélegzetet" vettek két területen: a nyomortanyákon és a szórványmunkában. Mindkettőben nagy segitséget jelentettek a végzett lányok.

A nyomortelepeken - erről a munkáról már szóltunk - a nagycsaládok látogatása, a fiukkal és a lányokkal külön csoportban való foglalkozás, a kicsinyekkel való játékos összejövetel és néha egy-egy müsoros-est volt a kapcsolódás módja.

"Vigasztaló az az általános felfelé való törekvés,ami egyre erősödik bennük. Tudják, nem jó az,amiben élnek, szeretnének kikerülni belőle. Szégyellik a testi szegénységet, és a szellemit is. Néha meglepő irodalmi vagy zenei érdeklődést árul el egyik-másik. A gyakorlati irányu előadásoknak nem is volt olyan visszhangja,mint pl. az irodalmi tájékoztatónak, nem is szólva a népdalokról tartott ismertetőkről. Háromszor rendeztünk a gyülekezet számára müsoros-estet:itt adják tovább, ami felhalmozódott bennük. Mindhárom est teljes jövedelme

xx/ /előző oldal/ A kisfalvakban alig-alig volt akkor müvelődési lehetőség, e hiány áthidalását szolgálták a falvak között félévenként mozgatott, 2oo-2oo kötetet tartalmazó polcos ládikák,a vándorkönyvtárak,szükségmegoldásként. Gondolata az SDG-ben Szárszón, az 1939. évi vezetőképző konferencián vetődött fel. A Kabay tiz vándorkönyvtárat hozott létre,s mozgatott a vidéki SDG.-és kollégiumok segitségével.

ak gyülekezeti könyvtár célját szolgálta" /Kulinyi Erzsébet beszámolója, Végzett mozgalom körlevele, 1942 február./

Az anyagi, szellemi és lelki igények ilyen-olyan kielégitése nemcsak a gondozottaknak volt fontos,kellett ez a munka a végzetteknek is, az elesettekkel való azonosulás folyamatának egyik állomásaként. Mint a szórványmunka is.

A magyarság önpusztitásának gyorsuló folyamata mellett egyre több jelzés érkezett a Volksbund dunántúli szoritásban megfélemlitett magyarokról. A Kabay Kör felvette az érintkezést a Táj- és Népkutató Intézettel, ahol adatszerüen tekintették át azt a - Hitleráknál készitett- térképet, amely Dunántúlt mint a náci birodalom részét ábrázolta.

Szórványmunkájukat Budakeszin kezdték. Az akkor még a fővárostól különálló alvótelepülés volt, az emberek többsége nem ismerte egymást. A református gyermekek összegyüjtése,majd a rendszeresen tartott vasárnapi iskola és játszódélután révén lassankánt sikerült a szülőket is összeismertetni. Végül 1941 novemberében megalakult a fiókegyház, azon belül a "vigalmi bizottság" is.

Etyeken akkor 2oo magyar, közöttük 59 református lélek élt; sötétedés után akkor már nem is mertek kimenni házaikból. A Kör tagjai összebarátkoztak lelkipásztorukkal, Fejes Ádámmal, akinek komor hangulatát árzákeltették "A temető papja" c. versének kezdő sorai:

" Azt hittem, élők papja lettem.
S vallathatom a temetőt:
palástomat egy sirra tettem,
a gyülekezetem egyre nőtt ...."

x/ Kiss Géza: Ormányság /1937/, Kodolányi János: Baranyai utazás /1941 /.

A Kabay-ak beszélgetésekkel, műsoros estekkel, a gyülekezeti terem kifestésével próbálták erősíteni a kis magyar csoportot, ébren tartani bennük a magyarsághoz -tartozás tudatát.

Nem csak a Berlinből felpiszkált nápótek, hanem a földnélküliség szoritásában is vergődtek emberhez méltatlan létfeltételekbe taszitott magyarok. Szalkszentmártontól 12 kilométerre Fekete-halom pusztán egy végzett SDG-és törökany tanitónő, Háry Erzsébet /később lelkész-feleség/ mutatta sorra az eda kijáró Kabay körösöknek a közös konyhára nyiló négy nagy szobából álló családházakat; egy-egy szobában többnyire 10-12 lélek lakott. A nyomor nagy sötétjében egy-egy karácsonyi ünnepély, vagy műsoros-est csak pislákoló mécses lehetett, de nagy eredmény, hogy végül maguk az ottani fiatalok is megalakitották kis kulturcsoportjukat.

Bár ezek a szolgálatok teljesen kitöltötték a fiuk életét, a történelem kihivásával szemben mégis kevésnek bizonyultak. Az ország belesodródott a háborúba, nagyhatalmi malomkövek között őrlődött. A tettvágy már nem fárt bele a Szövetség keretébe. Olyan országos találkozásokat tervezgettek, amelyeken a legkülönbözőbb világnézeten álló fiatalok egyeztetik teendőiket.

Ezek előkészitésében meghatározó segitséget jelentettek Somogyi Imre /1902-1947/, a "Kerékpáros apostol" utmutatássi. Munkásmozgalmi testvére, Miklós révén jutottak el a Kabay-ak a munkásifjakhoz; a népfőiskolásokat már ismerték, a Györffy-seket is, igy jöhetett létre 1942 február 15 és 22

között 50-50-50 fő részvételével az SDG központjában az egyhetes parasst- munkás- értelmiségi találkozó.[x]

Ez valóban minden tekintetben találkozó volt. a KALOT részéről Bonnyay Sándor, a KIE részéről Kovács Bálint,az SDG részéről dr.Kiss Sándor szólott. A forró hangulatu zárósesten jelen volt Németh László is. Soos Géza, mint házigazda meghivta a konferencia résztvevőit Szárszóra. A találkozót követő Végzett körlevélből:

> "Mennyire más lenne a mi belső életünk,ha igy összeülve beszélnénk meg közös kérdéseinket,rosszaságainkat. Itt megértettük a munkásság un.'nemzetköziségét'és'sunyiságát', az értelmiség különállását. - Már első este megállapithattuk: értelmileg teljesen egységes a találkozó: egynek éreztük magunkat.A gondolkodásban bizony sok a különbség és ez a találkozó végéig mind meg is mutatkozott. Dehát csoda ez? Más irodalom,más osztály, más iskola nevalt bennünket.Az lenne érthetetlen, ha egyszerre összekerülve ugyanugy vélekednénk volna mindenről"
>
> "Mindannyian visszatérünk hétköznapi munkánkhoz,ekéhez, üllőhöz, irószobához, de szentül nem külön táborokban, esetleg más más irányban igyekszünk megépiteni az uj országot, hanem együtt, közös akarattal, a közös cél egységében."

A konferencia végeztével a három réteg négy-négy tagjából bizottság alakult a továbbiak koordinálására.Első teendőjük

---

x/ Ld. Sebestyén László: Találkozás az 1942. évi ifjuségi egységtalálkozóra. Confessió, 1982.2.szám.

a március 15.-i tüntetés megszervezése volt. Délelőtt lezajlott a hivatalos ünnep a Nemzeti Múzeum kertjében, délután pedig közel tízezren gyültek össze - köztük számos SDG-s - a Petőfi szobornál, majd a koszorúzás után háborúellenes jelszavakat skandálva elindultak a Kossuth szobor felé. Útközben a rendőrség szétverte a tömeget.[x] Az a tüntetés egyedülálló volt a nácik ellenőrzése alatt álló Európában.

A 150 fős rétegtalálkozó jelentőségét emléktábla hirdeti a Kálvin tér 8.számú háznak a templom tornácára néző falán.

Nyáron a februári találkozó 150 fős létszámával szemben már 300 főt számláló egy hetes táborozás volt Szárszón, ezt a számot is megduplázta a következő évi, történelmi sulyu 1943. évi Magyar Élet konferencia. Ezekről a balatonszárszói táborozások között szólunk bővebben.

Másutt említjük a Kabay Márton Kör és a helyi SDG-sek által 1943-ban rendezett székesfehérvári és nagyváradi irodalmi esteket is.

A sürüsödő katonai behivások megrenditették az 1944 március 19.-i náci megszállás pedig lehetetlenné tette a munkát. Az erről szóló utolsó, áprilisi körlevélből:

> "Kedves Barátunk! A Kabay Márton Kör, mielőtt egyelőre a semmittevés homályába süllyed, szeretne becsületesen elbucsuzni Tőled, aki a körlevélen, konferencián vagy személyes ismeretségen keresztül érintkezésben állottál velünk./.../ Ugy gondoljuk/.../ csalódást éreznél hallgatásunk miatt. Erre nincs okod! Lelkünkben ég a tüz, baráti közösségünket komoly levelek szálai erősitik, és ha Isten megengedi és akarja, ugy

[x] Hevesi Gábor: Petőfi utján. Élet és Irodalom, 1959.márc.13.

katonai kötelezettségünknek eleget téve, ismét találkozhatunk majd, és lélekben - szellemben - testben megerősödve ujból bekapcsolódunk a krisztusi magyar jövőért vivott nagy harcba. Addig pedig ki-ki bástya a maga helyén. Te is, mi is."

SDG
VÉGZETT MOZGALOM
1943. január hó KÖRLEVELE III. évfolyam, 1. szám

Őszinte beszéd

Ez az első az utolsó körlevelünk.

Első két szavát SDG-sünk, akiknek neve nem volt eddig kapcsolatunk, de akiket szeretnénk hűséges végzet-közösségünk érzésében leírnosolni.

Utolsó mondatokban, akik legalább egy levelezőlappal nem hérik, hogy kilépjék címükre a körlevelet.

Hadd legyünk egész őszinték. Szakítószakítók új összetartók számára mindjárt kezdőlapunk is. Pro A Sól. Deo Gloria mélységig diákvégzi önzőlevelére kiszakadnak az életbe, a csak kis töredékükre tartjo meg a szövetség, mint szerves vagy vendégtagok. De még mi lagok is negyedhárom megalakításunk után, hogy anyagilag és „erkölcsileg" támogassuk a Szövetséget. Ehhez ugyan elmaradhatott, akiknek pedig — ez a szervezetünk — elvedérkezhetlenül.

Persze, sokan kitűnek, hogy jó lenne, ha az iskolapad után „szakmát" az életben maradt és fontos közösség segítsen a kollégiumban kibervelt kicsiszolt érdekeit megvalósításában, végzett-szervezés szemben ezek szervezésében. Ellenőrizhetik, hogy a [illegible] 1940. nyarán, [illegible] Kabay Márton, kérte a [illegible] Ifj. összelnöki Kabay Márton kérte a [illegible] végzett mozgalom tájékozódásra. Ezek [illegible] hogy nincs szükség egyletekre, őrei kezdődnek, a fáy hatnak, a végzettmozgalomnak segítségében munkálkodnak, vonzódó munkások lépjen, korlátozzelni tudjuk elmúlásnál. Forró munkaszínnak hét és pergett le: vándorkönyvtár, szórvány, regiók, nemzetközi[illegible] ünnepély, 150-es [illegible] parasztmunkás-találkozó, [illegible] kiküzdő, karácsonyi ünnepélyek, írástörzsök, könyvtárrok találkozók, konferenciák, no meg kik említhetők és a körlevél. De a végzett mozgalom az egyéni előrehaladásra hatmanati [illegible] munka, helyzetes költségeinek meg nagy figyelmességünk miatt csak töredékes volt. Inkább csak szétszórt[illegible] a más hét fiú is [illegible] nem hérem.

Körlevelünket havonta legyen küldték 500 címre. De ezek közül igen sokról nem tudtuk, kiemelve. Hogy vonta-e 40 pengőre kerülő a körlevél a nem pl[illegible] kapcsolatunk, de akiket szeretnénk hűséges végzet-közösségünk érzésében leírnosolni.

Utolsó mondatokban, akik legalább egy levelezőlappal nem hérik, hogy küldjék címükre a körlevelet.

Hadd legyünk egész őszinték. Szakítószakítók új összetartók számára mindjárt kezdőlapunk is. Pro A Sól. Deo Gloria mélységig diákvégzi önzőlevelére kiszakadnak az életbe, a csak kis töredékükre tartjo meg a szövetség, mint szerves vagy vendégtagok. De még mi lagok is negyedhárom megalakításunk után, hogy anyagilag és „erkölcsileg" támogassuk a Szövetséget. Ehhez ugyan elmaradhatott, akiknek pedig — ez a szervezetünk — elvedérkezhetlenül.

Persze, sokan kitűnek, hogy jó lenne, ha az iskolapad után „szakmát" az életben maradt és fontos közösség segítsen a kollégiumban kibervelt kicsiszolt érdekeit megvalósításában, végzett-szervezés szemben ezek szervezésében. Ellenőrizhetik, hogy a [illegible] 1940. nyarán, [illegible] Kabay Márton,

1252

Itt. d. 2345.

SOLI DEO GLORIA SZÖVETSÉG KABAY MÁRTON KÖRE
Bp.Kálvin-tér 8.

Kedves Barátunk!

A Kabay Márton kör, mielőtt egyelőre a semmitevés homályába süllyed, szeretne becsületesen elbucsuzni Tőled, aki a körlevelen, konferencián vagy személyes ismeretségen keresztül érintkezésben állottál velünk. Szomoru dolog, ha a tűz kialszik, sokat égető közösségek felhamvalnak és nki ilyet lát, az emberekbe vetett bizodalma, az evangéliua összetartó erejében vetett hite rendül meg. Épp ezt a csalódást szeretnénk elkerülni, mikor megirjuk Neked, hogy munkánk megszakitása nem a csökkent lelkesedés, kiábrándult hit, torzsalkodás vagy egyéb bomlasztó erő következménye, hanem kizárólag egyéni életünket átmenetileg másfelé térítő kényszer.

Szövetségünk kötelezettségeivel ellentétben körünk nem keret, amiben jönnek-mennek az emberek és időnként teljesen kicserélődnek, hanem szorosan összeforrott baráti munkaközösség. Egy-két besodródó testvérlélektől eltekintve nem akarunk a kör keretén belül utánpótlást nevelni magunknak, mert barátságunkat és komolyan munkált fejlődésünket csak igy látjuk lehetségesnek.

Az ország határán kivül és belül, de a fővárostól távol nyolcan teljesitenek kötelünk katonai szolgálatot: Debreczeni József, Denke Gergely, Gyenes Lajos, Havas Gábor, Kiss Árpád, Nagy László, Sebestyén László, Tóthfalusy Imre. - Vidéken van Bagói György és Nagy Lajos, tulnyomórészt vidéken van Borvető Béla, Juhász Sándor, Sebestyén Sándor.

Csupán hárman élnek Budapesten: Kálmán Lajos, Nemes Mihály és Szentesi Ferenc.

Ez a tizenhat fiu vagyunk mi, Kabayak.

Három év alatt sok mindent csináltunk: jártuk a szórványt, mensakadémiai ünnepélyt, majd vezetői konferenciát rendeztünk a népfőiskolákért, irattterjesztést végeztünk, könyvnapot csináltunk, vándorkönyvtárkat állitottunk fel, kisdtuk ezer példányban a Népballada-estet, vidám és komoly müsort,bábjátékot, karácsonyi ünnést vittünk a tanyákra.

Megindittottuk az SDG végzett munkát. Ennek irányitását és havi körlevelünk szerkesztését Dr.Kupa László vette át.

Ugy gondoljuk, Testvér, hogy Te, aki fenti munkánkat vagy szok valamelyikét ismerted, családdat éreznél hallgatásunk miatt. Erre nincs okod! Lelkünkben ég a tűz, baráti közösségünket komoly levelek szálai erősitik és ha Isten megengedi és akarja, ugy katonai kötelezettségünknek elugat téve ismét találkozhatunk majd és lélekben-szellemben-testben megerősödve ujból bekapcsolódunk a krisztusibb magyar jövőért vivott nagy harcba.

Addig pedig ki-ki béstye a maga helyén. Te is, mi is.

1944 március 22.

Testvéri köszöntéssel

a KABAY MÁRTON KÖR

P.R.: Havas Gábor.
Cokes.: Diósnagi Bp.Keszkeméti-u.13.

III. A M O Z G A L O M

A diákszociális munka

Az evangélium légüres térben való hirdetése komoly eredményeket sohasem hozott. A vesztett háború utáni infláció 1926-ig tartott s az ország általános elesettségében is kiemelkedő volt a főiskolás és egyetemista ifjúság. "1925-26-ban kereszk számban tizezer budapesti egyetemi és főiskolai hallgató közül kilencszáznak télikabátra sem telett és több mint egyjnegyede felöltő nélkül húzta ki a tavaszi és őszi hónapokat, amikor egészségüket tönkreteszi az ijesztő mértékben pusztító tüdőbaj, akkor valóban emberfölöttit kivánunk, ha mindegyiktől jó eredményt várunk."x/

Ebben a helyzetben csak evangéliumot hirdetni, megtérésre buzditani, farizeusi magatartás lett volna. Azért a Szövetség az első évek útkeresése után, a nehézségek ellenére, sőt éppen azok leküzdésére a konkrét tennivalókat, az anyagi segités módozatait is kereste. Jézus szava: "adjatok nékik ti enni", minden időben feladatot jelent az Isten országa valóságos jelenlétét hirdetőknek.

Az első felhivásra, amelyik a diáknyomor enyhitésére a Szövetség felől elhangzott, három nyakkendő, két gallér, egy pár harisnya, egy felöltő és egy kalap érkezett. Az ilyen jellegü adományokhoz hozzájárult

x/ Weis István: A mai ifjúság. Magyar Szemle, 1928.

még a szegény diákok ruhájának megvarrása, foltozása, a pénzadományok szétosztása - leginkább karácsony előtt.

Szervezettebbé az ebédeltetési akció lett. Ennek keretében egy-egy budapesti vagy vidéki család hetenként egyszer saját asztalánál adott ebédet valamelyik részoruló diáknak. Az már szervezés kérdése volt, hogy mindenki, aki igazán részoruló volt, mindennap megtalálja az áldozatot hozó református családot.

Ilyen szoritó kényszerüségek alakitották ki a Szövetség életében a Diákszociális Osztályt, amely 1926-tól gyüjtéseket, ünnepélyeket rendezett az anyagi háttér biztositására. Ennek a szolgálatnak is Töltéssy Zoltán volt a kigondolója, mozgatórugója. "Ő volt az ébredés korának legbátrabb kolduse és legjobb evangéliumi kéregetője."x/

Az ebédeltetési akció is csak átmeneti megoldást jelentett pár évig, jelentősebb javulás akkor következett be, amikor 1933-ban megnyilt a Szövetség Menzája, ahol a főiskolások igen olcsón kaptak ebédet és vacsorát. Pár adat jól mutatja az intenziv fejlődést:

1928-ban még csak 50 ebéd juttatása szerepel, 1937-ben 7620 ebéd, 840 vacsora és 420 reggeli - 423,- pengő értékben. 1941-re ez a szám már 12.224 ebéd és 10.877 vacsora.

1936-ban a reggeli 10, az ebéd 46, a vacsora 30 fillér volt. 1938-ban, amikor 60 étkező volt,

x/ Fónyad Dezső: Bevezetés a diákmissziós munkába, 80. oldal

reggelit már nem adtak, ebédet 56, vacsorát pedig 36 fillérért lehetett kapni. Ezt az alacsony árat csak úgy lehetett tartani, hogy vidékről gyülekezetek és a Szövetség tagjai termányeket is küldtek ajándékként a Menzának. A kedvező árak mellett a Menzán étkezők segélyt is kaptak, 1936-37-ben például 4.300 pengőt.

A Diákszociális Osztály állásközvetítéssel is foglalkozott és az egyetemisták számára középiskolás diákok korrepetálását is megszervezte. A jelentkezőkről katasztert állított fel, döntött a Menzára és az internátusokba jelentkezettek felvételéről.

1937. november 21.-én a Zeneakadémián - az első kiadott ebéd tizéves fordulóján - ünnepélyt tartottak a Menza javára. Az ünnepi megnyitót Lázár Andor igazságügyminiszter, a zárszót dr. Kiss Sándor, a Szövetség elnöke mondotta. Országos nevű református művészek tették emlékezetessé és eredményessé ezt az estet.

1940. december 17.-én Dobos Károly fasori lelkész meghívására adventi hangversenyt rendeztek ifjú művészek Bach és Corelli műveiből. A 64,- pengő perselypénzen kívül 130,- pengő értékű egyéb adomány gyűlt össze itt a Menza megsegítésére.

Minden intézmény megsínyli a vezetők sűrű változását. A Menza munkája is akkor stabilizálódott, amikor Nagyáti Zsófia, a Szövetség adminisztrációjának intézése mellett a konyha vezetését is átvette s végezte több,

mint egy évtizedig. A Menza működését még Budapest ostromának idején sem szüntette meg, mert vezetője a kevésbbé biztonságos külvárosi otthonából beköltözött a Kálvin-téri Központba, ahol az ott lakó ifjúsági munkásokkal, odakerült menekültekkel élték végig a harcok idejét, kosztot pedig - ha egyáltalán főzni lehetett - a Menza konyháján készítettek maguknak.

A harcok elmúltával a Szövetség megmaradt intézményei közül a Menza volt az első, amelyik megkezdhette munkáját. Rövid ideig a budapesti éhező gyermekek részére, mint tejkonyha működött, majd folytatta megszokott szolgálatát egészen a Szövetség megszűnéséig.

Internátusok.

A Szövetség a diákok szociális segitését már 1926-ban megkezdte. Ez először ruhasegélyt, családoknál való ingyenebédet jelentett, és csak a hármincas évek elején terjedt ki az olcsóbb lakhatás megoldására. Egy-egy nagyobb-méretü lakás kibérelésével, berendezésével internátusokat létesitett a Szövetség, megadva ezzel a lehetőséget tagjai és jó előmenetelü református diákok számára az olcsóbb szállásra. Teljes ellátást csak a középiskolás fiuinternátus biztositott az ott lakóknak, a többiek a Kálvin-téren létesitett Menzán kaphattak olcsó ebédet és vacsorát.

A Főiskolás Fiuinternátus /IX. Üllői út 25/ helyiségeiben jó ideig helyet kapott a Szövetség Országos Központja is. Ez nyereséget jelentett, hiszen az itt lakó fiuk a Szövetség minden munkájába bekapcsolódtak. Az internátus a háború végéig folyamatosan működött, az ostrom idején azonban annyi belövés érte, a rongálódások olyan tetemesek voltak, hogy anyagiak hiányában nem lehetett ujjépiteni. Vezetői: Kiss Sándor, Borzsák Sándor, Deák István, Földes Papp Károly, Parádi Elek, Sáray Géza, Ablonczy Dániel, Szilágyi Pál, Narancsik Elek és Jobbágy Kálmán voltak.

Egy-egy szegénysorsu bentlakó költségeinek fedezésére alapitványokat lehetett tenni. Egy egri tanárnő alapitványát 1936-ban erdélyi menekült-család orvostanhallgató tagja kapta, egy fasori presbiter lakásalapitványát pedig egy igen szegénysorsu főiskolás.

A Főiskolás Leányinternátus /VIII. Üllői út 14/ élete volt talán a legkiegyensulyozottabb. Lelkiekben az alapitók a rendszeres áhitatok adták meg. Nagy Kresshez, majd Bódiss Ilona vezette. A főiskolás jelleg idővel eldőlt, egyszerüen leányinternátussá lett. Később Kenyeres Katalin vezetésével a Vas utca 19-ben indult egy főiskolás leányinternátus. Az ostrom idején - az orosz katonák szállásait kivédendően - a lányokat oltalmazva maga a vezető asszony dicsőitőd. Ez az internátus a háború után is tovább működött Vida Hajnalka, Orgoványi Györgyné vezetésével. Olyan terve is volt a Szövetségnek, hogy Ökumenikus segitséggel az egész házat megvásárolja, mintegy a létre nem jött Darányi Diákház pótlására, de a vételre nem került sor. /Ha meg is vesszük, egy-két éven belül államositásra került volna./

1952 óta működött a Közgazdasági Főiskolások Internátusa a Múzeum krt 37. alatt. Vezetője - haláláig - Bognár István volt. Az itt lakók teljes ellátásban kapták a járást ezért cserébe állandó anyagi gondok állták elő. Hogy az itt működő saját konyha kifizetődjék, legalább 60-70 bentes kellett volna a ténylegesen 29 helyett. Rövid ideig - a vezető katonai szolgálata miatt - a vezetést Zana István vette át.

Ez az Internátus a háború alatt szervezkedő ellenállás több megbeszélésének színhelye volt. Lőrik György, az internátus egyhori lakója, később Szentgyörgyi Albert vője, a stockholmi egyetem tanára, így nyilatkozott:

Figyelemfelhívó betétlapok

Sándor Ernőnek az SDG kiadásában 1935-ben megjelent Tudakozátok az irásokat c. füzetéből

DIÁKSZOCIÁLIS MUNKÁNK.

Nem demagógok irásai, „nem akarunk áhező diákot látni". A nincstelenség bezárja a lehetőségek ajtaját már sokszor a középiskolás diák előtt is. Számtalan diák marad ki, mert mert nem tudja tandíját fizetni. — Hogy megfogyott a magyar családok asztalán a kenyér, ez nem pillanatnyi valóság: sorozódnó próbatétele minden keresztyén küszönségnek és így a magyar református diákság egyetemének is. Megsejti-é Isten látogatásának mélységes titkát nyomorúság napjaiban, lesz-e hite a lehetetlenségen túl látni küldetése bizonyosságát, segít-e diáktestvérén a bővelkedő, tud-e dolgozni veritékkel és hőséggel a collégium a maga szegényeiért: atyák szive a fiakhoz fordul-é: ezen hitünk és fejtünk élete áll vagy esik. A SDG Diákszociális Osztálya a 70.000-ik ebédet nyujtja ebben az esztendőben arra érdemes, kiváló, de nélkülöző diákjainknak. Többeket és más módon is kellene segítenünk! A Te felelősségérzeteden és szolgálatodon is múlik, vajjon teljesítheti-e fokozottabb mértékben a Diákszociális Osztály feladatait. Gyüjts havi 4 P-s megajánló ebédadókat, kérj természetbenteket s értesítsd a Diákszociális Osztály titkárságát.

INTERNÁTUSAINK, MENZÁNK.

Otthont talál Budapesten a Soli Deo Gloria négy Internátusában minden református közép- és főiskolás leány és fiú. Internátusainkban keresztyén úri otthon várja a családjától elkerülő kis és nagy diákot. Részletes prospektust készséggel küld a Központ. Ajánld ismerőseidnek, beszélj róla mindenütt. Külön Menzánkon jó és bőséges ebédet, vacsorát adunk fillérekért!

Budapest az egyetemek és középiskolák városa, diákotthonok szempontjából is fellegvára kell, hogy legyen a magyar jövendő szolgálatára készülő református diáksságnak.

"Bognár Istvánt igazságérzete és jó szive, de ha kellett, határozottsága is, ideális nevelővé tették. Az 1944-es német megszállás után legendás személyiséggé fejlődött a Békepárt vezetősége között. Hozzájárult ehhez az is, hogy a Múzeum-körúti kollégiumban biztos menedéket adott számunkra ismeretlen, a nácik ellen küzdő új ismerőseinknek: Dzsingisznek /aki később Donáth Ferenc lett/, Karcsinak /Losonczi Gézának/, Sanyinak /Haraszti Sándornak/ és Gyurinak /Kállai Gyulának/, akinek valódi nevét akkor senki sem tudta.

Major Tamás különösen tisztelte és szerette a tanár urat, s engem magnyugvással és örömmel töltött el, hogy ez a két - elveiben ellentétes - ember ilyen jól megérti egymást, s annyira rokonszenveznek. Valamiképpen a távoli jövőben elrendő békebeli együttműködést láttam ebben szimbolizálva.

Bognár tanár úr a Népfront '44 őszi titkos tárgyalásain tudomásom szerint a Parasztpárt nevében vett részt. Kollégiumában alkalmam volt a nézetek szabad összehasonlítására és vitára. Ez a református egyház forradalmi beállítottságával és a vallásnak a katolikus államvalláshoz képest hajlékonyabb és kisebbségi jellegével magyarázható."

Bognár István a Budapestért folyó harcok utolsó napjaiban életét vesztette. Az épület pincéjéből, ahol családjával tartózkodott, felment a lakásába, hogy tájékozódjék a Múzeum-kertben folyó harcokról s egy puskagolyó halálosan megsebesítette.

Az internátus a háború után is tovább működött főiskolás fiúinternátusként 1948-ig Kulifay Albert vezetésével,

majd 1949-ben Gaos Gyula vette át irányítását a Szövetség megszűnéséig, 1949 végéig. Ezután még rövid ideig Borsos Róma vezetésével leányinternátusként szolgált.

Még két leányinternátus is állt fenn pár évig a Szövetség tagjaiból alakult Fenntartó Testület kezelésében. Az egyik a Ferenc krt.12-ben. Ez olyan jól működött, hogy az 1939. évi közgyűlésen határozat született: az elnökség jóváhagyásával ugyanabban a házban az internátus további bérleményeket vehet ki.

Leányotthon néven a Gönczy Pál utca 6. sz. alatt is fennállt pár évig egy internátus.

A Felvidék visszatérése után, 1939. február 15.-én a Szövetség megnyitotta a Lónyay utca 36-ban Felvidéki Internátusát. Ennek vezetője először Száll J. Imre volt. Jelentős szerephez jutott ez az internátus a háború vége felé, amikor Vatai László vette át vezetését.

A Szövetség megalakulásának 70. évfordulója alkalmával Vatai László köszöntő levelében ezt írja:

"... szeretnék megemlíteni az SDG életén belül egy alig ismert, sohasem emlegetett mozzanatot. Talán mindenki emlékezik a Lónyay utcai egyetemi fiúinternátusunkra, aminek kezdettől én voltam a vezetője. Ennek az internátusnak a diákjai közül többen résztvettek a nácik ellen irányuló diák ellenállási mozgalomban. Ennek a "Szabad Élet Diákmozgalom"-nak én voltam egyik országos vezetője. /Lásd: M. Kiss Sándor-Vitányi Iván: A magyar diákok szabadságfrontja c. könyvét/ Ténykedésemért el is fogott az akkori politikai rendőrség. A rendkívül hírhedt Rökk Szilárd utcai börtönükbe, kínzóhelyükre kerültem. Csoda útján szabadított ki az Isten.

Amikor az internátus lakói tudomást szereztek behurcolásomról, egy páran közülük azonnal – tudtom nélkül – önként beléptek az Ellenállási Mozgalom katonai csoportjába, az un. Görgey-századba. Végigcsinálták annak minden életveszedelemmel járó akcióját. Név szerint: Füstös Kálmán, Hajdú Attila és Vass Ferenc műegyetemi hallgatók. Közülük Vass Ferenc fiatal életét áldozta ezért a senki által meg nem követelt, önzetlen lépéséért. Nála tisztább, igazabb emberrel sose találkoztam eddigi életem során. Ez az esemény is hozzátartozik az SDG igaz történetéhez. Mint jól tudjátok, engem később az kommunisták is behurcoltak, az Andrássy út 60-ba kerültem ..."

Vatai László illegalitása, ill. fogsága idején az internátus vezetését Domokos Antal tanár vette át és az ő irányításával működött a háború végéig.

A népi kollégisták internátus-elfoglaló hadjárata idején mindegyik létesítményünket fenyegette ez a veszély. A Múzeum körútiba – aminek akkor vezetője voltam – /K.A./ be is költözött egy fiatalember, legfelsőbb egyházi ajánlás alapján, aki el is kezdte a propogandát, hogy csatlakozzunk a népi kollégiumokhoz, de akciója eredménytelen maradt. Talán azért, mert a Győrffy Kollégium az SDG-ben alakult meg, vagy mert már elhatározott volt az egyház intézményeinek felszámolása?

Az internátusok életének, munkájának egyeztetésére a Szövetség közgyűlése időnként feldgyelőket nevezett ki: dr. Tasi Kálmán /1937/, Krúzsely József /1940/, Kulifay Gyula /1946-49/.

1939 októberi hirsdás szerint a főiskolás leány-internátusban 28-an, a főiskolás fiúknál 23-an, a középiskolás fiúinternátusban 29-en, a Felvidékiben pedig 14-en voltak. A négy internátus együttes létszáma általában ingadozott, időnként meghaladt a száz at is. Helyileg mindegyik 5-10 percnyire volt a Kálvin téri Központtól, az internátusok lakói így - magától értetődően - részt vettek annak életében, programjain, a Szerda-estéken, bibliaórákon. A felvett főiskolások általában 2-4 évet folyamatosan az internátusban töltöttek, így bacsálás szerint közel ezer református fiatal élete ezeken az internátusokon keresztül kapcsolódott a református egyházhoz.

Darányi Kálmán Diákház

A társadalomnak állandó gondja az ifjúság oktatása, nevelése, és ehhez az anyagi háttér biztositása. Budapest, mint az ország fővárosa, egyben egyetemek és főiskolák sokaságát jelenti, így diákok ezreinek kellett helyet, tanulási lehetőséget biztositani. A nagy állami kollégiumok nem győzték mind befogadni a jelentkezőket. Külön gondot jelentett a tehetséges, de szegénysorsú fiatalok helyének biztositása.

A vidékről jött református diákok helyzetét tekintve, Budapesten csak a Teológiai Akadémiának és a két református gimnáziumnak volt internátusa, ezekben az iskolába járók kisebb része kaphatott csak elhelyezést, sokan marasztak lakás nélkül, a kényszerültek drága albérletbe. Az SDG Szövetség a harmincas évek elején létrehozott internátusaival igyekezett ezen a helyzeten javitani, de ezekben jó, ha száznál valamivel több helyet tudott biztositani.

1941 elején vetődött fel a gondolat egy nagy - 600 személyt befogadó - "Diákház" létesitésére. A gondolat mögé fel kellett sorakoztatni nemcsak az egyházi felső vezetést, de meg kellett nyerni az anyagiakkal rendelkező állami és gazdasági szerveket is. A gondolat mozgatója ismét csak a Szövetség elnöke, Soos Géza volt, aki ismerte ezeket a lehetőségeket, lelkesiteni tudta az állam illetékeseit és mozgásba hozta az egész gépezetet.

Darányi Kálmán - nemrég elhunyt miniszterelnök -

neve alkalmasnak látszott , úgyis, mint református egyházi vezetőé s mint volt országos szerepet betöltő államférfié, aki az ország védelmét erősítő programot végrehajtotta. Ravasz László így emlékezett meg róla: "Látta, hogy az új rendszert csak nemzetneveléssel, az új nemzetnevelést pedig Magyarországon csak politikai uton lehet megvalósitani."

Darányi Kálmán nevének vállalásával és a szervezésbe bekerülő vezető gazdasági személyekkel viszont az a veszély fenyegetett, hogy megtörik, vagy legalábbis fellazul az a törekvés, hogy a Szövetség szalgálata tisztán egyházi, evangéliumi legyen, és a hivektől kapott önkéntes adományokra épüljön. Az elképzelés azonban sokkal nagyobb léptékü volt, hogysem tisztán egyházi áldozatkészségből meg lehetett volna valósitani.

Megindult tehát egy grandiózus terv kimunkálása, melynek a célja tiszta és igaz volt: a jövendő református értelmiségi fiataloknak lelki otthont és anyagi lehetőséget teremteni a pályájukhoz szükséges felkészülésre. A terv kiviteleséhez mitagadás, nem volt alkalmas a történelmi időszak: egyre beljebb került az ország a háborúba, a terveket csak állandó megalkuvásokkal lehetett alakitani. Másdsul egyetetni kellett az egyházi, lelki szempontokat az állami elképzelésekkel, az adományokhoz fűzött elvárásokkal is.

1941 januárjában a Szövetség vezetősége Darányi Kálmán nevének megörökitésével kapcsolatban két tervet terjesztett elő.

Az egyik elgondolás a Darányi Kálmán visszatelepitési alap létrehozása lett volna, mint részmegoldása annak a nagy problémának, hogyan telepithetők haza a Magyarország határain kivül elszéledve élő magyarok.

A másik elgondolás a "Darányi Diákház" volt, amelyről még csak annyit olvashatunk, hogy "legnagyobb álmunkkal kapcsolatos és egyetemes nemzeti szempontból is rendkivüli jelentőségü." /Református Diákmozgalom, 1941 január/

A Szövetség húsz éves jubileumát élte, amikor kialakult már az egyházi és világi háttér, amelyik az első lépések sikerét valószinüsitette.

"1941. június 6.-án Ravasz László püspök vezetett egy csoportot: Boér Elek közigazgatási tanácselnök, Pedányi Jenő mérnök-képviselő /mindannyian mozgalmunk régi, hüséges támogatói/ részvételével Szendy Károly polgármesterhez, s átnyujtotta kérvényünket, melyben a Darányi Kálmán Diákház részére telket kértünk. Úgy volt, hogy csak ősszel dönthet a közgyülés. De jöttek segiteni mások is, akik szeretik ügyünket. Horthy István MÁV elnök, Lázár Ferenc kir. közjegyző, felsőházi tag támogatásával Karafiáth Jenő főpolgármester kitűzte a kérést a június 20.-i közgyülésre /..../. Budapest székesfőváros közgyülése 1300 n.öles telket adományozott nekünk a Horthy Miklós Körtértől két megállónyira, a Szent Imre herceg uton"/Református Diákmozgalom, 1941. jül./.

A Diákház megépitésének gondolata annyira szükségszerü és hódító volt, hogy támogatására sikerült felsorakoztatni még az olyan kimagasló szellemiséget is, mint Németh László, aki maga is évek óta valami hasonlót szeretett volna létrehozni.

Darányi diákotthon

(Előadás a Soli Deo Gloria Szövetség Délvidéki-utján) '41 X. 30. M. ÚT

Esténk rendezői ünnepélyt iktattak az ünnepélybe. Arra kértek föl, hogy a Délvidék napján a Darányi Diákotthon tervét bejelentsem. A rendelkezésünkre álló hét-nyolc perc afféle szellemi alapkőletétel tehát, „Szellemi": kivételesen nem azt jelenti, amit szokott, hogy sem kő nincs, sem telek, amibe lebocsássák, hanem, hogy aminek itt alapja vettetik, annak valóban mindnyájunk szellemében kell fundáltatni.

Rég mondjuk és sugalmazzuk, hogy úgy kell újraszervezkednünk, ahogy egy nagyszámú, de elhanyagolt és hatalmából kicsúszott szerény kisebbség foghat hozzá élete és álmai megszervezéséhez. Az irodalom kenyéradói azt mondták: mi vagyunk a magyarok; nálunk szolgálhatod a fajtádat. Az író szétnézett s összetörette magát egy talpalat helyért, amelyről e kisebbség lelkét, szempontját és igényeit megfogalmazhatta. Az utcákon húsz nagy újság nevét hordja a rikkancsok torka s mi óvatosan álmodunk arról az egyről, amelyet a magyar ösztön iránytűül elfogadhat. A magyarságnak azt mondták: az egész ország a tied s legjobbjai megvigasztalódva halnak meg, ha fajtájuknak annyi öntudata és önkormányzata lesz, mint egy emberségesen tartott néptöredéknek.

Kisebbség számára a legnagyobb sérelem, ha nem a maga véréből támadt vezetők kormányozzák. Ez a magyar többség fájdalma is. Az iskoláztatás nyolcvan éven át olyan volt, hogy a városok nemzetiségeiből húsz-harminc jutott be a középosztályba, ameddig a színtiszta magyar tájakról egy. Ahová más fajták száz fő után küldtek egy delegátust, a magyarság mélyei ezer vagy tízezer után. S mi lett a sorsa ennek az egynek is a többiek szolidaritásában? A magyar irodalom, ahol ezek az egyek (ha nem is számban, de tehetségben) többségbe kerültek: életerőnknek csodája. De az egyetlen tér, ahol javunkra történtek csodák.

Néhány éve az írók intése a történelem szorításában kapott tanítótársat. Emlékeznek még a kétfelől sújtó vesszősorra, amelyeknek az utcáján Szabó Dezső futott tanításával s fülünkben a hujsza, mely a kisebbségben szó elkiáltásáért járt. A vesszőzők és hajtók mögött szerencsére halló fülek és értő elmék is álltak s ma a magyarság is halmazállapotot cserél; keményebb semhogy minden vödörbe beleöltyintene víznek. Száz kis kezdés küzd, hogy magunkból neveljünk magunknak legjobbjai lelkével eltelt vezetőket: a népfőiskolák a népből a népnek, a különféle diákinternátusok a színmagyarság mélyeiből a nemzetnek. Ebben a mozgalomban mintha a felszabadult magyar reformátusság is rátalálna végre virtusára. Nem késtünk-e el? Minél többet fúj el tervbevett intézményeinkből a História, annál nagyobb szükségünk lesz a szellemre, amely ma létre hozná őket.

Ezek közül az intézmények közül a Darányi-diákház lesz tán a legnagyobb. Célja *egy* fedél és *egy* lélek alá gyűjteni a fővárosban tanuló református főiskolásokat. Akik a Bólyai-kollégiumról hallottak: ismerik kicsiny és szegényes miniáját. Hatszáz egyetemi hallgató számára épül; a hatszáz helynek legalább kétszáz pénztelen diákot kell eltartani; a szegény magyar tehetségesek középiskolai internátusaiból felkerülőket elsősorban. A diákháznak van már egy 1300 négyszögöles telke; a négyésfélmilliós építkezési költséget állami támogatás és gyülekezetek gyűjtése fogja összehozni. Kicsiny kísérleteink után a milliós számok s a Darányi név azzal biztat, hogy nem vagyunk már a kisemberek pőre hősiességére szorítva. Darányi Kálmán volt az első államférfi, aki megértett bennünket s a megajánlásokból úgy látjuk, hogy a mai vezetők közt is vannak Darányi Kálmánok.

A Soli Deo Gloria bizonyára kitüntetésnek és nyugtának szánta, hogy ezt a hírt velem jelentesse be. Az én számomra inkább megszégyenítés volt. Hat évvel ezelőtt reformfortyogásaink meddőségét látva, úgy éreztem, hogy a szavak olcsó forgalmából kivonva magamat, ennek a gondolatnak kell szentelnem életemet. Egy példafarmra akartam visszavonulni s ott parasztokból és diákokból a tisztább életnek s a magyar ellenállásnak nevelni rostokat és idegeket. Megtudhattam volna csinálni, de nem tudtam s ez a mezei kollégium életem problémája lett. Szégyenén az sem enyhít, hogy a gondolat, melyen elvéreztem, írott vérzéseimmel az ifjúságba szétment a ma tán többekben hat, mint megvalósítottan. Akik itt vannak vallásos emberek s tudják, hogy az üdvösség dolgait nem lehet szellem és hatás dolgaival mérni. Nem mint első hirdetője, hanem mint első elesettje állok tehát önök előtt az eszmének s kívánom, hogy szenvedjenek kevesebbet miatta, de szolgálják jobban, mint én.

NÉMETH LÁSZLÓ.

1941 őszén, a Délvidéki Esten teljes írói tekintélyével állt ki a Diákház gondolata mellett. A Szövetség felkérésére elvállalta az ünnepi beszédet, s ebben mondta: "Száz kis kezdés küzd, hogy magyarságunkból neveljünk magunknak legjobbjai lelkével eltelt vezetőket: a népfőiskolák a népből a népnek, a különféle diákinternátusok a színmagyarság mélyeiből a nemzetnek. /.../ Ezek közül az intézmények közül a Darányi Diákház lesz tán a legnagyobb. Célja: egy fedél és egy lélek alá gyűjteni a fővárosban tanuló református főiskolásokat. /.../ A Diákháznak van már egy 1300 négyszögöles telke; a négyésfélmilliós építkezési költséget állami támogatás és gyülekezetek gyűjtése fogja összehozni." /Az előadás teljes szövege a Függelékben olvasható./

1942 februárjában előzetes felhívás közölte, hogy márciusban megindul az országos gyűjtés. Ennek inditásaként a Városi Szinházban nagy ünnepséget tartott a Szövetség, amelyen Darányi Kálmánról Ravasz László tartott megemlékezést; az ünnepi beszédet pedig a miniszterelnök, Bárdossy László mondta "Az értelmiségi ifjúság nemzeti hivatása" címen.

1942 március 1-től indult a Diákház-gyűjtési akció. Indokolása: "Közel ezer főiskolás diák hónapos szobában, ágyrajárással, éjszakánként pályaudvaron, vagy tömegszálláson, napi egyszeri meleg étellel, alamizsnaként kapott ebédjeggyel tengeti életét." A Diákház célja: hajlékot adni a magyar jövőnek, megadni népünk tehetséges szegényei számára a felfelé vezető útra lépés lehetőségét, friss induló életek tudatos, áldozatos, hatalmas feladatok betöltésére hivatott

akaratát egy sokemeletes épület evangéliumi kohójában megmenteni és felerősíteni a magyar jövőnek.

Az elképzelés szerint 100.000 pengőt gyűjtene össze ötszáz SDG-s diák olyan gyűjtőkönyvvel, amelyben kétszáz aláírásra van hely, egy-egy könyvbe tehát legalább 200 pengő értékű megajánlás került volna. Az algonçolás reálisnak látszott, de még ez az összeg is a szükségesnek csak kisebb része lett volna.

A Diákház Bizottság fővédnökségét ifj. Horthy István kormányzóhelyettes vállalta el. Segítőkészségéről így emlékezik a Szövetség lapja: "Mint idegenek, halkan, félénken kopogtattunk a MÁV elnökénél. Előtte már több helyen kaptunk előkelően hűvös fogadtatást, itt szinte elbódított az a közvetlen kedvesség, az a gyors segítő készség, amit tapasztaltunk. Nem kellett magyarázkodni, azonnal megértettük egymást. Nem kellett sokat kérni, ott helyben szólt a telefon, és két nap alatt elintézést nyert egy olyan ügy, amelyet hónapok alatt kívántak csak elintézni." /Református Diákmozgalom, 1942. március/

Fél év multán, korai, tragikus halála után már csak az emlékezés szavai foglalták össze addigi támogató segítségét: "Öntudatos református volt. Sosem bántott más felekezetet. Szerette a katolikus, evangélikus, unitárius magyarokat, de se hatalomért, se előnyért, semmi kincsért a világon nem volt hajlandó megtagadni őseink református hitét /reverzálissal sem/ ...

Azt kívánta, hogy a magyar ifjúság a lehető leg-

nagyszerűbb intézményekben, a legmélyebb lelki alapokon, öntudatos magyarsággal és egyetemes látókörrel nőjjön fel, s így biztosítsa a magyarság újabb ezredévi küldetését a Kárpát-Duna-medencében. Ezért állt olyan páratlan szeretettel, lebilincselő készséggel a Darányi Kálmán Diákház és a Soli Deo Gloria ügye mellé." /Református Diákmozgalom, 1942. szeptember./

A budapesti indító ünnepség után szerte az országban folytak a Darányi Diákház ünnepélyei. Elsőknek Debrecen, Sárospatak, Beregszász és Szombathely mozdultak meg, de már folyt az előkészület hasonló ünnepélyek tartására Pécsett, Kassán, Miskolcon, Kecskeméten, Sátoraljaújhelyen és Balassagyarmaton is.

A terjedő mozgalomról hírt adtak az ujságok is, például:

"Szabolcsi Hétfő": „Milyen jó érzés tudni azt, hogy odafenn a fővárosban van egy SDG, és lesz egy ház, a Darányi Kálmán háza, amely mint bevehetetlen vár, csak azok előtt nyílik meg, akik a magyar tudást és szellemet szomjuhozzák."

"Pesti Hirlap": „A legszegényebb, legtöbb-gyermekes családok legtehetségesebb gyermekeit akarják összegyűjteni, az elkallódott tehetségekből kitűnő értékeket nevelni."

"Szabadság": „A Diákház célja az, hogy minden társadalmi rétegből, lehetőleg egyenlő feltételek mellett legyenek összeválogathatók a lelkileg és szellemileg legértékesebb elemek."

"Pest": „A Diákház célja a magyar értelmiségi rétog nemzeti és valláserkölcsi kiképzése a nemzet szolgálatában.

A gyűjtés és adakozás kiterjedt a legkülönbözőbb területekre, mint pl. tornaversenyek és bemutatók tartása, iskolai hangversenyek, sakkversenyek, érettségi bankettek megváltása, vásárok tartása, könyvterjesztés, fegyalatt-délután, tizórai- és dohánymegváltás, stb. A téglajegyek árusítási versenyének első díjai: két-két diáknak egyheti ingyenes konferenciázás volt Balatonszárszón.

A visszacsatolt erdélyi országrész református főiskolája magmarsát régi keretei között, ott újabb diákmunka nem szerveződött, de a kolozsvári teológiai fakultás énekkara a Zeneművészeti Főiskola nagytermében készségesen rendezett hangversenyt a Diákház javára. Kolozsvárott is rendeztek ünnepélyt 1943. február 27.-én, e ezen ugyancsak a miniszterelnök mondta az ünnepi beszédet.

A nagy ünnepségek jelentőségeik mellett érkeztek a kisebb közösségek hírei is; például a nyíregyházi végzett lányok is, a huszti SDG-sek is 100-100 pengőt küldtek a Diákháznak.

Említésre méltó a nagykőrösi kollégiumok és a gyülekezet megmozdulása, amelynek eredményeként 25.000 pengő gyűlt össze, Kökény Dezső volt főgondnok pedig 40.000 pengős alapítványt tett a Diákház javára. A moziban rendezett matinén Szeleczky Zita művésznő lépett fel, az ünnepi beszédet pedig dr. Imre Sándor mondta.

A Szövetség 1942. évi közgyűlése felhatalmazta az Elnökséget, hogy a Darányi Kálmán Bizottság részére november 1-től "Új Értelmiség" főcímmel és a "Darányi Kálmán Diákház

Miért kell és milyen lesz a Darányi-Kálmán Diákház

A magyarság széles rétegeinek önhódoltatása és állandó emelése olyan vezető társadalmat kíván, amely belőle származik és vele egynek érzi magát

A magyarság, de talán főként az orra alá nyomva a korviszonyoknak, rájött arra, hogy a XX. sz. autóstempo-korában is van, de nyugaton még inkább, az intézmény új fajtájára van szüksége, amely a hagyományos polgárokon kívülállók s azokon belül is a legszegényebbek számára nyújtson az egyetemi oktatáson kívül is lehetőséget arra, hogy a tudományos ismeretek mellett a közösségi élet szokásait is elsajátítsák, a nemzeti élet eszméit is átérezzék, személyes kapcsolatokat szerezzenek, azért a magyar társadalom minden rétegének képviselői összefogtak, hogy a szükséges anyagi eszközöket előteremtsék, amelyek a célhoz vezetnek, s megalkossák az új intézményt, amely a magyar értelmiség nevelésének, önképzésének és közösségi életének egyik legfontosabb tényezője lesz.

Ez az intézmény a Darányi Kálmán Diákház.

Ez a gondolat nem egyszerű ötlet, nem is valamilyen szervezési kérdés, amelyet a körülmények hívtak életre, hanem a magyar társadalom fejlődésének szükségszerű következménye. Ez a fejlődés a magyar középosztály kialakulásával kezdődött, amely a XIX. század közepén a nemesség és a parasztság közötti szakadékot volt hivatott áthidalni. Ez a középosztály a XIX. század végén és a XX. század elején a magyar szellemi élet minden területén a legjelentősebb tényezővé vált. Ez a középosztály nevelte ezeket a kiemelkedő embereket, akiknek nevét a fentebb említettük.

Az átalakulásnak hatalmi mozgatói, a történelmi erők, amelyek létrehozták a modern középosztályt, a kapitalizmus és a modern állam voltak. Ezek a hatalmi erők hozták létre a modern tőkés gazdasági életet, a modern közigazgatást, az egyetemeket, a középiskolákat és a modern hadsereget

mozgalom lapja" alcímmel, új lap kiadására kérjen engedélyt. Ez a terv azonban már nem valósult meg, de jelentős eredményeket /felszerelés, filmek/ tudott felmutatni az Országos Református Kulturfilmterjesztő Szolgálat, amely a Darányi Kálmán Diákház Bizottság Filmbizottságának megbízásából jött létre dr. Tóth Zoltán minisztériumi tisztviselő vezetésével.

1942-ben az országos szervezés erősítésére külön lelkészt - Végh Dánielt - állítottak szolgálatba. 1943 novemberében már 217.000 pengő van együtt, ami bizony kis része az egyházi adományokból tervezett 2.5 milliónak, de jelzi, hogy az ország minden részéről érkeznek adományok. Hiába azonban az erőteljes szervezés, hiába készültek el az új épület tervei, az egyre nehezebb háborús helyzet, az anyagi nehézségek, majd a szervezők egy részének illegalitásba vonulása miatt még az összegyűlt pénzt sem lehetett értelmesen felhasználni. Ennek felvételéhez ugyanis a Szövetség elnökének, Szabó Gézának aláírására is szükség lett volna, ő azonban ellenállási megbízással elhagyta az országot s csak 1946 januárjában tudott hazajönni. A bankban kezelt összeget végül is Ravasz László közbenjárására lehetett csak felvenni, akkor, amikor azt az infláció már jelentéktelen összeggé zsugorította. A pénzt Kuliffay Albert, a Szövetség akkori főtitkára vehette fel, és azt az ostrom alatt romossá vált internátusok és a menza ujjáépítésére, működtetésére használták fel.

Nem lenne etikus, ha egykori akciókat utólag, összefüggéseikből és a kor szövetéből kiragadva ítélnénk meg. Azt azonban tényként leszögezhetjük, hogy a Darányi Diákház mozgalom volt az SDG egyetlen nagy kudarca, a egyben az az akció is, amely kora világi nagyjait leginkább törekedett rendezvényei során felhasználni.

BALATONSZÁRSZÓI KONFERENCIA TELEP

Minden kialakuló közösség igyekszik megteremteni a maga otthonát. Kialakítani egy olyan helyet,ahol szabadon formálhatja terveit, meghatározhatja annak tartalmát, ahol mindent a kitűzött cél érdekébe állíthat.

Már a Soli Deo Gloria Szövetség 1921. évi alakítólevelében az 5. pont így szól:" Elvben hozzájárul az SDG Szövetség "Theológus-telep" létesítéséhez és Zajti Ferenc és Komáromi János testvérünket munkájukban támogatjuk úgy a Theológus telep,valamint a Theológus könyvkereskedés és könyvkiadó vállalat" lé - tesítésében."

Ebből a gondolatból előbb valósult meg a könyvkiadás,hiszen 1927-ben a Melkei könyv: "Magyar fa sorsa" már a Szövetségnek nem az első kiadványa, de alig március a konferencia telep lé- tesítésének gondolata is. Először a Balaton tuloó partján,Zánkán kapott a Szövetség egy telket dr.Máté Elek lelkész-tanártól,a 1926-ban tartott is itt konferenciát, de a hely nem volt alkalmas. Maga a terület köves, a Balaton északi oldala gyorsan mélyül, s hirtelen támadó északi viharok a Balatonban fürdőket, csónakázókat menthetetlenül odadöntik a mély víz felé.

Ezért mezindul a Balaton déli partján a keresés.A célkitűzésekből eredően,mely nemcsak a lelkipásztorok, hanem a gyülekezetek megujulását is szolgálta, olyan helyet kerestek,ahol gyülekezeti háttérrel is rendelkezhetnének,hogy egymást segítve,támogatva alakulna ki a jövendő szolgálat. A Balaton déli partján Kiliti-n kivül - ez is 3 km.-el baljebb van - Szárszó az egyedüli ősi református gyülekezet. Anyaegyháza, özsöd 4 km.-re van,s a szárszói gyülekezeti szolgálatot praeoráns kántor végezte évszázadok óta. Mindenkép alkalmasnak látszó hely tehát a résdául a telep létesítésével megbízott Komáromi János szülei is itt laktak, tehát volt tájékozódási és kapcsolódási pont is.

Az SDG 1927. évi jegyzőkönyve 118. oldalán ilyen bejegyzést találunk:

"Balatonszárszón az ingatlanforgalmi iroda mutatott egy telket mely 2000 öl. A telek félig be van kerítve,van kb. 70 gyümölcsfa, gazdasági udvar, konyhakert.Amikor Kováts igazgató úrnak / dr.Kováts J.István, a Teológiai Akadémia akkori igazgatója/ elmondottuk, hogy az egész 14.000,- pengő s hogy milyen alkalmi vétel, a legnagyobb örömmel ajánlotta fel segítségét, a felajánlott szükség esetére 10.000,-pengőért jó értékpapirt a felveendő kölcsön fedezetául. Ezután Pap Géza felolvassa a leltárt, azután az ideiglenes szerződést. Április 14.-ig meg kell szerezni a 14.400,-pengőt. A KIE-től kérünk 15.000,-pengő kölcsönt. A kölcsön törlesztésére a következő akciókat indítjuk:

1.- Kiküldöttünk 20 db.kérvényt módosabb egyházak lelkészeihez, hogy küldjenek 100-100 pengőt barakok építésére, a barakok szután az adományozó egyház nevét fogják viselni.

2.- Kováts J. István igazgató urral és több református képviselővel küldöttségbe mentünk a Néppjóléti Miniszterhez,Vass Józsefhez a nagyobb összegü segélyt kértünk.

3.- Ugyanilyen tartalmu levelet,ill. kérvényt küldünk a Konventhez is.

4.- Érintkezésbe léptünk a holland diáksággal is.

5.- Középiskoláknak és vallástanároknak is felajánljuk az innen befolyó összegek ½-ét az üdülőtelep javára.

6.- Téglajegy akciónk is szépen folyik. "

Ezt az elsőnek megvett telket nagyságrendjéhez lehet csak hasonlítani, mert a szélessége alig volt 10 méteren felül, a hossza viszont meghaladta a 300 métert. A Pusztavölgyi-soron /ma Petőfi-utca/ volt - és ma is megvan - a Nefelejcs villa,a telep végán pedig már az első nyárra megépült 3 fsbarak.Mindháromban 40-40 személyt lehetett elhelyezni szalmazsákokon egymás mellettu,az első soron huszat s az egy méter magasan épitett felső deszkapriccsen is ugyanennyit.

Kerekes kut volt a villánál is, a barsknál is,s ugyanitt egy kis 25 kilós harang, melyet Slezák László haranggyáros adományozott. A harang mellett zászlórud.

Ezzel a telekkel egyidőben a Szövetség a Balatonparton is vett egy parti telket, hogy az ifjuság saját területéről mehessen a Balatonba fürdeni. Itt egy kátrészes öltöző kabin épült a konferenciázók kényelmére.

Később bővült a telep területe, mert általában 3-4 évenként, amiker a szomszédos területek tulajdonosai eladásra szánták el magukat, a Szövetség ezeket a telkeket megvette, s igy pár év mulva a Telep területe több mint 5 holdra nőtt.

Az induláshoz elengedhetetlen volt, hogy konyhája is legyen az üdülőnek. A villát ilyen célra nem akarták felhasználni, azt másképen tették értékessé.Az első konyha kicsiny fabódé volt, elől fel és lehajtható résszel.Ez egyben asztalpótlék is volt. Pap Géza üdülőtitkár jelentésében erről ezt olvashatjuk: "Az üdülőtelep bizettság felhatalmazást és 2.ooo.-pengőt szavazott meg erre a célra.Ezt az összeget azonban tul kellett lépni,mert csak a konyha maga 8oo.-pengőbe került,a barak-építés és felszereléshez is sok pénz kellett s a vége az lett, hogy minden szükségletet kielégitve 82oo.-pengőbe került a befektetés. A 62oo.-pengős tullépés megszavazását kéri.,..." /1925-28-as jegyzőkönyv 155.old./

A Telep készenállt, s biztositani kellett annak kihasználtságát ugy, hogy anyagilag rentábilis legyen. Erről ugyanebben a jegyzőkönyvben ezt a határozatot látjuk:

" A KIE-vel megállapodás történt, hogy összes konferenciáit a Szövetség szárszói üdülőjébe hozza. Ezzel szemben átadja táberi felszerelését, fizet minden személy után 5o fillért és szobánként 1o pengőt.

Más konferenciák fejenként 1 pengőt fizettek. Az SDG Szövetség természetesen a használati dijakat nem fizeti. Igy a juniusi SDG főiskolás fiukonferencia nem fizetett, a KIE öt konferenciája 3oo pengőt jövedelmezett. Közben történt a Középiskolás Misszió Tanács konferenciája, melyért 17o pengőt fizettek.

Ugyanitt köszönetet szavaznak a szentesi, nagykőrösi és kecskeméti egyházaknak a tőlük kapott 1oo-1oo pengős adományért, valamint Slezák László harangöntő mesternek az ajándékba kapott kis harangért.

A balatonparti első telek 25o öles volt.Árát,18oo pengőt 18 havi 1oo pengős részletekben lehetett kifizetni.Később a Szövetség megvette a mellette lévő -s vasuti sinekre nézö - ikertelket is, igy a két parti telek elegendő volt a konferenciázóknak lakatárnek is. Itt alakult ki a konferenciákon résztvevő holland diákoktól eltanult röplabdázás is a megépitett pályán.

Hogy az indulásnál mennyi gond adódott, s mi mindenre terjedt ki az akkori vezetők figyelme,azt bizonyitja Töltássy Zoltán elnök előterjesztése./1925-28-as jegyzőkönyv 195.old./

"Előterjesztésére a Közgyülés elhatározza, hogy az adósságok törlesztésére az évben legalább 3.ooo.-pengőt kell összehozni, éspedig el kell helyezni 1oo drb. évi 12 pengős s havi részletekben fizetandő megajánlási ivet,melynek összege 1.2oo.- pengő, továbbá 5ooo drb. téglajegyet à 2o fill. összesen 1.ooo.-pengő, s ünnepélyekből be kell hozni 1ooo.-pengőt.

Elhatározza a Közgyülés, hogy a felső keritésre 2 sor drót huzandó,barsok eleje lácezendő és kátrányozandó,ősszel fák és bokrok ültetendők,elől az ecetfák kivágandók.Elhatározza, hogy a parti telek ügye véglegesen elintézendő,s evvel elnököt megbizza. Felkéri a tagokat, hogy szerezzenek az üdülő részére 1o drb. tollaspárnát s egy kis vallásos könyvtárat.

Elhatározza, hogy feltétlenül szükséges egy előadóte-

rem ill. ebédlő építése; a zárak megcsináltatandók és értékek szá-
mára egy vaskazetta beszerzendő. Jövő nyáron csolnak,kabin és rá-
dió szerzendő be.A barakokra vallásos felirat alkalmazandó.Jövő
nyáron a baraktábor kiadandó kb. 4 hétre leánycserkészcsapatok és
más evangéliumi egyesületek részére. A konferenciákra mindig hi-
vandók külföldi vendégek. Megszervezendő a diáküdültetés olyfor-
mán, hogy a gimnáziumok jelöljenek ki 2-2 jó előmenetelü s szeg-
ánysorsu diákot s esetleg nyaraltatását fizessék meg, hasonlóképpen a Konvent és Kultuszminisztérium vállaljanak bizonyos számu
diákot. Legyen a Telepen a nyári 3 hónap alatt szövetségi inspekciós, aki nem fizet a kapja a titkári szobát ⅔ kosztot. A leányok készitsenek egy 2 méteres SDG zászlót. Az üdülő villájának használatára propagandát kell inditani az ujságokban. Felhivja a tagokat, hogy a téli és őszi szezonban is rendelkezésére állván az üdülő, azt vegyék igénybe,ha pihenni akarnak, a napi ellátást szobahasználattal együtt 5 pengőben, ágynemü használatot 2,5o pengőben állapitja meg. Senior és rendes tagok részére napi 4,-pengő. "

Az elgondolással ellentétben sohasem valósult meg még a tavaszi és őszi kihasználtság sem. 1948-49 telén, amikor a szobákat műanyag boritásu padlóval léttuk el, próbálkoztunk téli konferenciával, de a szimpla sátaku helyiségeket nem lehetett kellően kifüteni, a következő évben már ismét csak nyári konferenciák voltak. A háboru utáni években annyit bővült a telep kihasználtsága, hogy a két nyári hónap előtt és után két-két hét üdülési alkalom volt, járászt az öregotthonnak, szenior tagok családjainak. A KIE a Telepet csak az első években használta, a nyarakat tulnyomó részt a diákkonferenciák töltötték ki. Pár évben szeptember első hetében a Külsőcsongrádmegyei Egyházmegye KIE-s ifjusága tartotta itt konferenciáit.

Már az első évben közgyülést határozat születik a telep fásitásáról.A megvett telek szántó volt,igy be kellett telepitani disznövényekkel, cserjékkel és gyümölcsfákkal.Meginditották a fásitási akciót. A tagok nevét,akik egy-egy gyümölcsfa csemete árát kifizették, kis táblán a fa előtt elhelyezték. Ugyanigy ölés-akció kezdődött a megvett ⅓ később megvasndő telkek árának fedezetéül. Egy öl megváltási ára az első évben 4 pengő volt.

Tervbevették vizvezeték épitését is,de erre még jóval később sem került sor. Készült viszont házi telefon,amelyik a villát,ahol az iroda is volt,összekötötte az ebédlővel és a barakokkal.Ez a telefon pár évig működött,elhasználódása után nem ujitották meg.

Ahol 1oo-15o ember van együtt, könnyen adódik kisebb-nagyobb megbetegedés. A betegház megépitésének terve is felvetődött már az első évben, de megvalósitására csak 1o év mulva került sor. Nyilván szért huródott annyi ideig,mert megbetegedés csak elvétve fordult elő.A megépült betegházban is inkább előadókat helyeztek el.

Fürdésre, a balatonparti telekre,át kellett menni a vasuti sineken. Ehhez külön szerződéssel vasuti átjárót kellett létesitteni, fenntartani.

Tervezték egy háromkerekü motorbicikli megvételét a beszerzések megkönnyitésére, de ez is csak terv maradt.

Szervezeti szabályzatot is létrehoztak,ami hosszu időre meghatározta a Telep életét.Ezt teljes egészében közreadjuk:

1.-A balatonszárszói SDG diküdülő és konferencia telep a "Magyar Református Diákok Soli Deo Gloria Szövetségének" tulajdona.

2.- Tulajdonos Szövetség a telep összes ügyeit a közgyülés által évenként választott "Üdülőügyi Bizottság" /öt tagból/ utján intézi.

3.-Az Üdülőügyi Bizottság öt tagból áll,bizottsági elnök,üdülőtitkárral együtt. Tényleges tagjai a Szövetség Intézőbizottságának számol be.

4.-Az üdülő titkára elsősorban felelős a telep ingó és ingatlan vagyonáért és az egész ügyvezetésért. Ugyanilyen felelősség terheli másodsorban a Bizottság többi tagját is.

5.- A titkár az üdülő minden más szövetségi használtól külön kezelt

pénztárból, saját hatáskörében esetenként 1oo pengőt meg nem haladó összegig felyósithat kifizetéseket. Magasabb összeget az Intézőbizottság határozata alapján.

6.- Az üdülő és konferencia telep az SDG Szövetség munkájának előmozditását és fejlesztését szolgálja. Más testvér mozgalomnak és testületnek is rendelkezésére áll, bizonyos általános és esetenként meghatározandó különös feltételek mellett.

7.-Minthogy telepét állandóan fejleszteni akarja és kivánja,a Szövetség vele szemben tulajdon tagjait illetően is bizonyos anyagi kötelezettséget vállal. A mindenkori részvétel dijait /75%-át/ az üdülő pénztárosa fizeti be. Ugyancsak a kedvezményt biztositja a KIE konferenciáinak résztvevőit illetően is.

8.-a/ A telepen konferenciázó testületek és mozgalmak az üdülő ingó és ingatlan vagyonáért felelősek. Ezt leltár mellett veszik át és szolgáltatják vissza.

b/ Kötelesek elfogadni és betartani a tábor szabályait.

c/ Tulajdonos Szövetséget ilyen konferenciák tartama alatt a szövetségi megbizott képviseli. Védi a Szövetség érdekeit s ellenőrzi a táborszabályzat megtartását. Részére tartandó fenn a villa irodahelyisége s az illető mozgalmak és testületek kötelesek részére ellátást biztositani.Ugyanigy a telepgondnokra és családtagjai részére,kiknek ez a konferenciák alatt végzett munkáért szerződés alapján jár.

d/ Az üdülőtelep területén rendezett összes konferenciák étkezési ügyeit is vezeti és intézi a rendezőkkel kötött megállapodás szerint.Ettől csak igen kivételes esetben tekinthet el.

e/ A konferenciák idején kivül a villa és telep a Szövetség tagjainak és barátainak rendelkezésére áll esetenként megállapitandó feltételek mellett. A konferenciák tartama alatt azonban a villában csak konferencisi vezetők és előadók helyezhetők el. Kivülük senki más, még közvetlen családtagjaik sem. Nem nyerhetnek étkezést ilyenkor a telep területén kivülállók sem. /1928-3a-as jegyzőkönyv 116. old./

Ugyanebben a jegyzőkönyvben található a gondnok dijlevele is. A telep létesitésétől kezdve majdnem az utolsó évekig volt a telepnek gondnoka. Helybeli falusi gazdaember, aki állandóan a telepen lakott, végezte szükséges munkáit a konyhakertben, baromfiak,sertések körül.

Dijlevele: "Készpénz havi 4e pengő, évi 12o kg. sertés. Fütés, világitás, lakás / nyáron 1 szoba, télen szoba-konyha/.A büfé tiszta jövedelmének 5o %-a. A kert jövedelmének 1/3-a. A baromfi jövedelmének 1/3-a. A konferencia ideje alatt a gondnok és családja teljes ellátást élvez. Kötelessége: az üdülő összes ingó és ingatlan vagyonára felügyelni, ápolni, takaritani, tisztántartani, esetleges kisebb renoválásokat elvégezni.A konyhakert gondozása,a baromfi állomány ápolása és növelése, a konferenciák ideje alatt a büfé és iratterjesztés kezelése. A villa takaritásáról a konferenciák ideje alatt a konferencia vezetősége köteles gondoskodni. A konferenciák idején kivül is személyig köteles a gondnok felesége az üdülőben lakók részére főzni. "

1949-től már nem volt állandó gondnoka a telepnek,napszámosokkal végeztették a szükséges munkákat. Ekkorra a telep lepos részén kialakult egy kb. másfél holdas konyhakertészet, ami a telep igényeit majdnem teljesen kielégitette. A háboru után, az élelmiszerjegyes időkben több saját nevelésü disznót vághatott a telep,igy sikerült kiegésziteni a jótévágyu diákok egyébként szükös fejadagjait.

A telep büfféje először az ebédlő mellett, majd később fent a lakóépületek közelében volt. Évekig a telep gondnoka árusitott itt, majd diákok, sőt egy ideig egy volt alezredes,valamikori ellátó tiszt,Jenő bácsi, aki amiker a hadseregből kitették, diákmunkként

egyházi szolgálatba állt. De a napszámosok között is pár hónapig volt két ezredes, aki, hogy megélhessen, kénytelen volt ilyen munkát vállalni.

A gondnokon kívül a telepre nyáron szakácsnőt szerződtettek és 1-2 konyhai kisegítőt. A nagyobb munkákhoz / burgonyahámozás, borsódfejtés, stb./ minden reggel egy bibliakör tagjai /12-15 személy/ mentek fel s végezték el a szükséges előkészítő munkát még a napi program előtt. Az akkori - a mostaninál jóval enyhébb -egészségügyi előírások ezt még lehetővé tették.

Már az 193o-as évek elején felvetődött a gondolata egy szenior üdülő létesítésének. /193o-32-es jegyzőkönyv 59.old./

"..... javasolja, hogy a szomszédos 45o öles telket megvegyék s ezen a Szövetség senior illetve üdülni vágyó tagjainak kistílusos téglabarakot építsenek. A napi ellátás 5 pengő volna. Hét kétágyas, és hat egyágyas szobát kellene építeni. Az üdülő részére külön kabint kell építeni. Ezért bizottság kári a közgyülést, hogy adjon felhatalmazást az üdülő és intézőbizottság jóváhagyása után való építkezésekre. "

Ugyanez a jegyzőkönyv közli a Telep évi költségvetését is:

Kiadások:		Bevételek:	
A gondnok fizetése	48o.-P	Barakkhasználat	1.2oo,-
Egy 12o kg.-os sertés	14o,-	Szobahasználat	16o,-
Világítás /télen/	72,-	Konyhakert	14o,-
Fütés / egy öl fa/	7o,-	Baromfiudvar	2oo,-
Konyhakertre /trágya/	25o,-	Adomány	1.5oo,-
Baromfitenyésztésre	15o,-		
Tüzbiztosítás	26,-		3.2oo,-
Adó	8o,-		
Fánitásra	1oo,-		
Karbantartásra	1oo,-		
Konzerválásra	5oo,-		

Nyári világításra	7o,-
Télre nem láthatókra	172,-
Újjárás /vasuti/	39o,-
Remet, tőke törlesztés	6oo,-
	3.2oo,- P

1934-ben még még sürgetőbben kerül napirendre a kérdés, hogy a Faberakok helyett rendes épületeket kellene építeni. Szőcs János, aki éveken át a szárszói üdülő hűséges gazdája, terjeszti elő a közgyülésen a terveket: "Építendőknek tartja a Bizottság: egy barak a nyaraltatás céljaira, egy barak az üdülők céljaira lehetőleg a parti telken, egy szenior üdülő épületét és egy sertés ólat." Itt tehát egyidejüleg három épületsegüttesről van szó, ebből a szenior- üdülő mint-egy tizszobás barak épület lenne 2o-3o személy befogadására. Ujból felvetődik két betegszoba megépítése egy mosdóval.

Az épitkezések anyagi fedezetát a konferenciák és a gazdaság nyeresége jelentené s készült egy olyan terv is, hogy budapesti és vidéki presbitereket el kell hívni Szárszóra presbiteri konferenciára, és meg kell xxxxxxxx szervezni legalább 1oo olyan presbitert, aki hajlandó legalább 1oo-1oo pengőt kölcsönadni olyképpen, hogy annak ellenében 3 évig, évenként egy hónapig ingyen használhatja lakásként az üdülőt. Természetesen a Szövetség áldozatkész tagjai számára is fennállana ugyanez a lehetőség.

Ez az elgondolás is bizonyítéka annak, hogy a Szövetség a legkülönfélébb módokon igyekezett biztositani azt, hogy a Telepet áldozatkészségükön keresztül a tagok és az ifjuság egészen a magáénak érezze.

A diákok számára adott könnyitések közé tartozott az is, hogy a n. üdülőbélyegekben az iskolai év folyamán össze lehetett gyüjteni a nyári konferenciázási dijat, igy már csak az utiköltséget kellett a konferenciára induláskor kifizetni. A balatoni kedvezményt mindenki igénybe vehette ezekben az években. Az ország bármely

pontjáról 50%-os kedvezménnyel lehetett utazni a Balaton mellé. Az első években, amikor az üdülőbélyeg akció megindul, 24 db 5o fillérés bélyeggel lehetett egy hétig konferenciázni.

Kezdetben a telep csak fekvőhelyet, egy szalmazsákot tudott biztositani mindenkinek, tehát párnát, lepedőt, pokrócot, evőeszközöket, törülközőt, fogmosószereket és egyéb sprőságokat mindenki hazulról hozta magával. 1931-ben Horthyné segitő akciójából kapott a telep 5o uj szalmazsákot és 12o használt katonai pokrócot. Ehhez még beszereztek evőeszközöket, tányérokat a ha nem is mindenkinek, de közösönzési dij ellenében később már ezeket a használati tárgyakat kitudták adni egy-egy konferencia tartamára.

Az 1935-ös közgyülésen Szőcs János beterjeszti a szenior üdülő tervrajzát. Kétemeletes épület lett volna, 29 lakószobával, terveztett költsége 12o.ooo,-pengő, de kivitelezésére nem került sor.

1936-ban, intézőbizottsági jegyzőkönyv szerint Soos Géza már azt a tervet terjeszti be az ujonnan megépitendő téglaépületek felől, amik végül 1937-ben kivitelezésre is kerültek. Az épületek az első tervek szerint 2.1oo-2.6oo,-pengőbe kerültek volna.

1937-ben két egyforma téglaépület épült Padányi Gulyás Jenő, akkori nagynevü épitész tervei szerint somogyi stilusban. A két -tornácos, oszlopos - épület igen szép külsejével kizonyitotta, hogy a Szövetség irányitutsító módon a népi épitőmüvészet gyakorlati megvalósitásával is erősiteni akarja. Az épület belső beosztása azonban sajnos nem érte utol a külső formát. Mégis ezekben az épületekben, emeletes ágyakon 96 személyt lehetett viszonylag kényelmesen elhelyezni. Az épületekben négy mosdóhelyiség is volt s a közelükben épült egy 6 fülkés illemhely is. A következő évben pedig megépült a kétszobás betegház is.

Ettől kezdve - ha a szükség ugy hozta - kisebb-nagyobb sátrak felállitásával 12o-15o személyt is el lehetett helyezni a telepen.

Az uj épületek kiadássi 12.571.- pengőbe kerültek. Pap Béla már akkor javasolja, hogy téliesitsük Szárszót a jobb kihasználás érdekében.

A telep konyhája azonban még akkor is az a kicsiny deszka épület volt, amit 1928-ban épitettek. Uj konyha épitésére azonban csak a háboru után, 1947-ben került sor, amikor az ébredés hatására sokkal többen jelentkeztek a szárszói konferenciákra, mint az előző években. / Az 1942-es és 43-as két nagy konferencia tömegeit jórészt kint a faluban, közeli kiadó lakásokban lehetett csak elhelyezni./

A Nefelejcs ville közelében épült meg az uj konyhaépület, kamrával, irodával, pincével és egy tornáco előtérrel, ahol az előkészitő konyhai munkákat rossz időben is el lehetett végezni.

A majdnem állandó helyhiány hozta magával azt a gondolatot is, hogy a Szövetség igényelt egy szétszedhető katonai fabarakot. Vargas péter akkori honvédelmi miniszter révén, aki a szárszói telepen sokszor megfordult, elsőrendüeket tartott. 1947-ben ezt a régi fabarakok helyén felállitották, s egy-két évig jelentős segitséget nyujtott az elhelyezési gondokban. Az egyik nyár végén azonban kigyulladt s leégett. Ezután az Ökumené segitett ki egy 5o személyes amerikai katonai sátorral.

1949 végén a Soli Deo Gloria Szövetség utolsó közgyülésén kimondotta feloszlását. Már előzőleg nagy viták voltak arról, hogy mi legyen a szárszói teleppel. Ugy látszott, hogy alapitványként tovább létezhetne, s el is készült az alapitólevél teljes szövege, de megvalósitásra nem kerülhetett már sor. Igy a megszünésekor a Szövetség teljes vagyona - a szárszói telep is - átkerült a Református Egyház tulajdonába. Ebben az időszakban a missziói munka nemcsak hogy megkérdőjeleződött, hanem az állam részéről nemkivánatossá lett. Egy ideig még a Makkai Sándor által irányitott Missziói Munkaközösség működhetett, de mind több jel mutatta, hogy ez is

hiábavaló erőfeszítés. A megjelent "Testvéri üzenet" végül egyértelművé tette, hogy az egyház visszavonul a templomi keretek közé, a miközben forma szerint a szárszói telepen minden folytatódott, bekérték a Konventre a következő évi költségvetést, irányították az előkészítő munkákat, megbeszélésre hívták össze a vezetőket, 1952. február 23.-án várstlanul megjelent az átvevő bizottság s a telep akkori vezető lelkésze, Kulifay Albert jelenlétében pár óra alatt felvették a leltárt, állami tulajdonba vették a telepet.

A szárszói telep utóélete

Az állam, ill. annak Egyházügyi Hivatala és az egyházak felső vezetése közötti formális és informális kapcsolatok kuszasága miatt csak feltételezésekkel élhetünk, mennyire volt "önkéntes" a Szövetség közgyűlési keretben történt önfeloszlatása, továbbá, hogy mennyire volt felülről diktált a konferenciatelep két évvel később történt "államosítása". Az utóbbit illetően több momentum arra enged következtetni, hogy Rákosiék minden egyházi kérdésbe történt beleszólását enyhitendő az Egyház mintegy elébe ment a netán bekövetkező elkobzásnak.

Koncz Sándor, az SDG egykori egyetemi lelkésze, Kulifay Albertnek irt levelében igy emlékezett vissza a "felajánlás" körüli vitákra:

" .... 1951-ben, amikor a megmaradt kollégiumok felszámolásának kezdetén megjelentünk a konventi elnökségen, Bereczky Albertnál és Kiss Rolandnál a szárszói telep tervezett átvétele ellen is tiltakoztunk: Nagy Barna, Farkas László és én, mint pataki tanárok. Még azt is ajánlottuk, hogy Szárszót meg lehet tartani lelkészcsaládok üdülőjének egyelőre. Mivel megtudtuk, hogy az evangélikusok Gyanesdiását nem adják fel, ezzel is próbáltunk érvelni. Te tudod legjobban, hasztalan."

„1957 után istenhegyi lakásán többször meglátogattam a beteg Beraczky Albertet. Mindig, ahányszor egykori főnökömt Ravasz László meglátogatására mentem Leányfalubs. Albert bácsi bűnbánatokat, önkritikákat tartva, mint nyugdíjas beteg többször 'szememre vetette', hogy a kollégiumokért és Szárszóért miért nem harcoltunk jobban.... Hiszen azért is,ahogyan küzdöttünk, majd 'felakasztott'az egyházkormányzat, feleltem. Ő szonban változatlanul hajtogatta:jobban kellett volna harcolnunk érte...."

A kommunista kormányzat részéről feltehetően az volt a fontosabb, hogy ne legyen az xxxxxxxx egyháznak konferenciatelepe, s nem az, hogy valakinek - valaminek kellett a hely.Az átadást követően - emlékezik vissza a telep lelkész-vezetője, Kulifay Albert - több szakszervezet részéről jöttek a telepet megtekinteni, de el is mentek azzal, hogy számukra a telep adott állapotában semmire sem alkalmas.

Az átadás tehát erőltetett volt.Erre utal az a mód is, ahogy az átvétel - átadás 1952 március 31-én megtörtént. A telep addigi vezetője ezt igy irja le:

"... táviratérkezett:'Holnap, hétfőn világi elnök kiséretében érkezem, nyolc személy részére ebédet kérünk 2 órára. Konvent.' Kiss Roland világi elnök kiséretében Finta István, P. Tóth István konventi osztályvezetők, valamint a SZOT illetékesei érkeztek.

A telep körüli változások mentalitását talán legjobban az jellemzi, hogy Kiss Roland az autóból kiszállva, köszönés, kézfogás nélkül azt kérdezte: 'Fiam, borról gondoskodtál?' Az asztalhoz ülésnél feleségemet meg sem várva - ski mágiscsak háziasszonynak számitott- meritett magának, s az étkezés alatt az ételre, borra állandó kritizáló megjegyzéseket tett. Ebéd után végigmutogatta a telepet a SZOT embereknek, s agyondicsért mindent,csakhogy az átvételt biztosabbá tegye. Előttem a leutazás bizonyitéka annak, hogy a telep átvétele nem az állam részéről indult ki. Akkor nem kellett volna igy bizonygatni a hely kitünőségát. " Kulifay Albert: A balatonszárszói Konferencia Telep utódlete. Kézirat, 7. oldal./

Végül a SZOT csak átvette a telepet. A konyhakertet vagy öt évig hasznositotta, aztán azzal is felhagyott. Rövidesen az egész telket tüskés bőzöt boritotte el. Az épületek közül csupán a bejáratnál álló Nefelejcs-villába tettek egy gond - noket. Az ebédlő-barakkot lebontották, hogy valahol másutt épitsék fel ujra. A diákoknak oly kedves, tornáces dunántuli házak magukra hagyva omlottak - málladoztak,mig aztán a hetvenes évek elején a SZOT egy összekötő szárny épitésével csárdát nem varázsolt belőlük; egy-egy gőrbe estére idehozta a környéken üdülő vendégait, főleg külföldieket. Később hasan -

ló célra bérbe adta a csárdát, ami ujabb átalakitással disco-klubbá lépett elő, Ott, ahol minden nyáron esténként pattogó tábortüz sziporkái és zseltárok hangjai szálltak az ég felé, most vad tánczene szólt hajnalig, a közelben pihenni -aludni vágyó üdülők nagy keserüségére.

Visszatérve az 1952. évi átadásra: a telekkönyvben nyoma van annak, hogy az Egyház a több parcellából álló telek egy darabjáért cseretelket kapott. Ez balatenszabadin három szobából álló villa volt egy 4oo négyszögöles telken,ennek későbbi sorsáról különböző hirek keltek szárnyra, de ezeket nem állt módunkban ellenőrizni.

1957-ben, a "konszolidáció" évében az állammal folytatott tárgyalások során felvetődött a telep visszajuttatása is, de az Egyházügyi Hivatal szerint legfeljebb egy üdülők telekrészről lehetett volna szó,Végül az ügy teljesen elaludt.

1968-ban, az 1943. évi nagy találkozó negyedszázados fordulóján több cikk emlékezett meg a szárszói konferenciákról, a harmincadik évforduló alkalmával pedig ünnepség keretében táblát lepleztek le a csárdaépület falán, hamis szöveggel: "Az 1943-ban Balatenszárszón rendezett irodalmi tanácskozás emlékére." /Ezt a táblát 199o-ben már a valóságnak megfelelő szövegü másikkal cserélték ki. /

A negyvenedik évfordulón, 1983 augusztus 2o-án a telep egy gaztól megtisztitott részén rendezték a somogymegyei Alkotmány-ünnepet, többszáz résztvevővel, köztük számos régi

SDG-sel. Ehhez kapcsolódva a Népfront egy hetes, álvomalbeli közéleti és egyházi előadókat megszólaltató konferenciát is tervezett, ez azonban kutba esett.

A telep ügyét azonban ettől kezdve már nem lehetett elhallgatni. Az 1983-ban alakult Szárszó Baráti Kör alapitólevelének első pontja a régi konferencia-telep Egyháznak való visszaszerzését tüzte ki főfeladatának. Helyi bejárásuk,felmérésük szerint az eredeti öt ás fél holdból hármat,továbbá a két vizparti telket már parcellázták,eladtak, a megmaradt részen azonban még mindig lehet konferenciát tartani.Küzdelmükhöz csatlakoztak a régi SDG-sek, meg a Kabay Márton Kör tagjai, s végül 1988 október 31.-én magasszintü megállapodás történt a történelmi multu telek visszaadásáról.

199o-től megkezdődött a hely rekonstrukciója, és szellemi-lelki épitőtáborok formájában ujból elkezdődtek a konferenciák is, kezdetleges körülmények között, igen kicsi létszámmal.

1991-ben elkészült a "vizes blokk", 1992-ben pedig befejezték a "Nefelejcs villa" rekonstrukcióját és a terveknek megfelelően három egyemeletes házat huztak fel, külföldi pénzadományból és külföldi épitővállalat közreműködésével.

Nagy örüm ez a még élő egykori SDG-seknek: fáradt, eres kezükből nem hull a földre a stafétabot: van már hol, és van már kinek - a ma ifjuságának - kezébe adni.

Református Lapok, 1989. szeptember 24.

A Szárszó Baráti Kör memoranduma a Magyarországi Református Egyházhoz

A Szárszó Baráti Kör tagsága nevében a lelkészek és világiak 36 református képviselője az egykori Dec Gimnázium jogutód-iskolájának épületében összejött, hogy megbeszélje az egyház jelenlegi helyzetét és feladatait. Ezen a tanácskozáson elhangzottak alapján a Kör tagsága az alábbi memorandumot fogalmazta meg.

Visszatekintve Szárszó történetére, a mait és a jelen eseményeket egy hosszú távlatú folyamat részeként szemléljük. Ezért szükségesnek tartjuk, hogy a memorandum megírásához a történelmi előzményeket is felidézzük.

Szárszón 1936-ban, 1937-ben és 1938-ban a magyar református egyház történetében példátlan jelentőségű konferenciák zajlottak le. Ezek a konferenciák a magyar református egyház megújulását tűzték ki célul. Ezért nevezték őket ébredési konferenciáknak. Az ébredés szükségessége abból a felismerésből fakadt, hogy az egyház a maga korában nem tudott megfelelni a rá váró feladatoknak. Ezért a konferenciák résztvevői a Szentlélek kiáradását kérték, hogy megújítsa az egyházat, hogy az képes legyen a rá váró feladatok elvégzésére. Ezek a konferenciák a magyar református egyház történetében páratlanok voltak. Soha nem volt olyan, hogy az egyház vezetői és tagjai közösen, egy helyen, egy időben, egy témáról tanácskoztak volna. Ezért ezek a konferenciák a magyar református egyház történetében páratlan jelentőségűek voltak.

Ezek a konferenciák a magyar református egyház történetében páratlan jelentőségűek voltak

szerzik a vonatkozó telekkönyvi adatokat.

1987. A volt SDG-sek hagyományos találkozóinak egyikén, decemberben levelet írnak a Zsinat új elnökének, Tóth Károlynak és felajánlják szolgálatukat Szárszó visszaszerzéséhez. Többek között ezt írják: "Úgy érezzük, hogy nemcsak érlelődik az idő ennek a népünk és egyházunk együttes javát szolgáló intézménynek az újjászervezésére, hanem éppen itt van az alkalmas idő, hogy ne mulasszuk el a cselekvést, hiszen az a nemzedék, amelyik még élményeiben hordozza a népünk és egyházunk fennmaradását segítő, sok jó gyümölcsöt termett mozgalom emlékét, immár elmenőben van, és kevés ideje van arra, hogy bizonyságot tegyen róla."

1988. április. A Szárszó Baráti Kör levelet ír Tóth Károlynak a Telep visszaszerzése érdekében. Csatolja a tulajdoni lapokat, a térképvázlatot, az értékbecslést és vázolja a Telep visszaszerzésével és az ott tartandó konferenciákkal kapcsolatos terveket.

1988. május. A püspök fogadja a Kör vezetőit, köszönni fáradozásait és ismerteti az Egyház magára vállalt feladatainak súlyos anyagi terheit; Szárszó visszaszerzésére sor fog kerülni.

1988. szeptember. A Kör vezetői baráti beszélgetésre felkeresik Somogyi József Kossuth díjas szobrászművészt, a Zsinat világi elnökét, aki vállalja az igény tolmácsolását az állami vezetők felé.

1988. október 31. Tóth Károly püspök és Huszár István, a Hazafias Népfront főtitkára egy-egy delegáció élén megbeszélést folytatnak a szárszói konferencia telep visszaadásáról. Zárszavában Huszár István kifejezi egyetértését azzal, hogy a Telep ismét az Egyházé legyen.

1989. június 26.-án Kocsis Elemér, a Zsinat új lelkészi elnöke és Nagy Sándor, a szárszói telepet eddig "kezelő" Szakszervezet főtitkára megállapodást ír alá a Telep átadásáról. Az egykori öt és fél holdból két hold és 1200 négyszögöl került így vissza az egyház tulajdonába. Értéke - a rajta lévő egy igen nagy és három kisebb épülettel együtt - a Baráti Kör becslése szerint - akkori áron meghaladta a 30 millió forintot.

1990. március 13.-án Szárszón megalakult a Telep Kuratóriuma.

1991. nyarán már több építőtábor munkálkodott a Telepen.

1992-ben befejeződött az egészségügyi komplexum építése, a tereprendezés és házépítések következtében a Telep alkalmassá vált konferenciák megtartására. Soli Deo Gloria!

Szárszói konferenciák

A konferencia szó és ami mögötte tartalomként meghúzódik, igen sokféle értelmezést nyerhet. Teljesen más egy tudományos, vagy szakmai jellegű, s ezektől egészen eltérő egy egyházi – ifjúsági konferencia, attól függően, hogy 2-3 napos, vagy egy-, kéthetes alkalmat jelent-e.

A szárszói konferenciákban kezdettől fogva volt azonos elem, akár alsós /10-14 éves/, felsős vagy főiskolás jellegűek voltak, mert pl. a reggeli bibliatanulmányozás, megbeszélés elengedhetetlen részét képezte minden konferenciának, akárcsak a vitákat bevezető előadások. Az üdülő jellegű konferenciákon kevesebb volt a kötött műsor, a vezetőképzőknél viszont majdnem az egész napot kitöltötte a program.

A reggeli után bibliatanulmányozással kezdődött a nap. 10-15 fős csoportokban a telep területén és kint a lilkas-part fölött ugyanazt a bibliai textust vették sorra minden csoportban. Ezt megbeszélés, imádság, esetleg imaközösség követte. Majd előadás hangzott el, hozzászólásokkal, vitával. A délután szabad volt fürdésre, játékra, kirándulásra. Estefelé még egy előadás következett, vacsora után pedig táboritűz műsorral, népdalokkal, szoltárokkal.

Gyakran jártak Szárszón külföldi látogatók is: hollandok, németek, amerikaiak, lengyelek, stb. Ha számuk nem is volt jelentős, rajtuk keresztül kapcsolat nyílt külföldi diákmozgalmakkal is. 1928-ban, a telep nagyitása évében pl. megfordult Szárszón Montgomery Róbert teológiai

tanár, dr. Koenig minneapolisi KIE-titkár, Pozsonyból hat tót evangélikus ifjú, Kecskemétről tizennégy porosz, Debrecenből pedig tizennégy szász cserkész, Krakkóból egy lengyel KIE-titkár.

Igen sok konferencián a bibliatanulmányozás során a "via salutis"-t, az üdvösség útját vették sorra, s így megvitatták az elhívás-küldetés, megtérés, hit, újjászületés, megszentelődés bibliai alapjaival kérdéseit. Ez volt az egyik nagy témakör, aminek kapcsán a fiatalok Krisztus közelségébe kerültek, döntés elé állíttattak.

Magától értetődően nem maradhatott ki az Egyház problémaköre sem a konferenciák életéből, s ez nem csupán a gondok, feladatok felvázolását jelentette. Az 1934-es Memorandummal kapcsolatban a Konvent Elnöksége is állást kellett foglaljon.

Elmaradhatatlan része volt minden konferenciának legalább egy bibliamagyarázat, vagy előadás erejéig "az ifjúság örök sebe." Fónyad Dezső fogalmazta meg igy a személyes élet örökké megoldásra váró kérdéseit. A tiszta élet, az önmegtartóztatás, a házasságra való felkészülés, a családi élet nehéz kérdéskörei minden fiatal elmaradhatatlan vitatémája.

A konferenciákon szembesültek a részvevők a magyarság létkérdéseivel: Trianon következményei, az ország elszakitott területei, nemzetiségi és kisebbségi kérdések, földosztás, nemzeti szocializmus, szocializmus, jobb- és baloldal kérdései kerültek megvitatásra.

Magától értetődően a diákság lelki életének s kérdései is foglalkoztatták a részatvevőket. Az SDG Szövetség felavatott tagjai vállalták a rendszeres bibliaolvasást s minden felmerült problémára keresték a bibliai választ. Ez szonban nem vált a világtól elforduló, szemlélenzős magatartássá. Ellenkezőleg: a teljes életre törekvés arra kötelezett, hogy a társadalom minden területére, egyház, család, hivatás, erkölcsi tisztaság és magyarság legkülönbözőbb kérdéseire is keressék a hívő ember számára elfogadható feleletet.

Az indulás

1928 nyarán még nagyobbrészt a KIE vette igénybe a telepet. KIE cserkésztábor, - fiútábor, - üdülő és vezetői táboruk mellett a református KIE is külön konferenciával volt jelen.

Az SDG ekkor még csak egy főiskolás fiúkonferenciával, vezetői gyűlésével és a Közgyűlés ittani megtartásával indította útnak jövendő konferenciáit. A főiskolás konferenciák hitbeli kérdések mellett "A magyar középosztály problémái" és "A kálvinizmus és nemzeti újjászületésünk" címmel is hangzottak el előadások. Ezen a konferenciák fogalmazta meg a Szövetség "Elvi program"-ját. Ebből itt most pár gondolatot emelünk ki, teljes szövegét a Függelékben adjuk közre.

A program hangsúlyozta a tiszta családi életet, a sáfárság szükségességét. Felemelte szavát a jobb és igaz-

MEGHÍVÓ

a Magyar Református Diákok Soli Deo Gloria Szövetségének

1928. évi

NYÁRI KONFERENCIÁIRA

Főiskolás fiúkonferencia: Balatonszárszó 1928. június 26—július 2.

Főiskolás leánykonferencia: Mezőszentgyörgy 1928. június 27—július 2.

A konferenciákon részt vehet Szövetségünk minden szépen-, rendes- és vendégtagja. Ugyancsak minden református egyetemi és főiskolai hallgató leány- és fiú-testvérünk, egyszeresen a középiskolák (gimnázium, tanítóképző, leány-kereskedelmi) két utolsó évfolyamának fiú és leányosztályaiból.

Részvételi díjak: a balatonszárszói főiskolás fiúkonferencián 12·— P (tizenkét pengő), a mezőszentgyörgyi főiskolás leánykonferencián 6·— P (a leányok a gyülekezet vendégei lesznek). A részvételi díj egy'k felét a jelentkezéskor, a másik felét a megérkezéskor fizetik a résztvevők mindkét konferenciára. Vasuti féljegyet minden résztvevő kap, aki erre igényt tart és ezt feltüntetni jelentkezésén ivén.

Jelentkezési határidő: 1928. június 15.

A balatonszárszói fiú-konferencia részletes programmja:

Minden reggel Biblia-tanulmányozás; tárgya: a predestináció.

Előadások:

Junius 27. (szerda)	délelőtt:	**A holnap feladatai.** I. A hűtlenség.
	délután:	**Intelligens szemmel, hivő szívvel.** I. Vallásosság a modern irodalomban.
Junius 28. (csütörtök)	délelőtt:	II. A magyar középosztály problémái.
	délután:	II. A modern természettudomány és a hit.
Junius 29. (péntek)	délelőtt:	III. Kálvinizmus és nemzeti újjászületésünk.
	délután:	III. Keresztyénség és a modern filozófiai irányok.
Junius 30. (szombat)	délelőtt:	IV. A jövő prestőtere.
	délután:	IV. A református theologia modern problémái.
Julius 1. (vasárnap)	délelőtt:	Ünnepi istentiszteleti a templomban és urvacsora-osztás.
	délután:	Vallásos ünnepély.

Minden este táborűzinél áhítat. Tárgya: Tamás, Péter, János, Pál.

A mezőszentgyörgyi leány-konferencia részletes programmja:

Minden reggel Biblia-tanulmányozás: tárgya: az elhivatás.

Előadások:

Junius 28. (csütörtök)	délelőtt:	Kálvinista hitünk szépségei.
	délután:	Modern leányok. Egészségos kirándulás Balatonaligára.
Junius 29. (péntek)	délelőtt:	Kálvinizmus és irodalomban és művészetben.
	délután:	Mai leányok szellemi táplálékai.
Junius 30. (szombat)	délelőtt:	Kálvinista kegyesség.
	délután:	Látható és láthatatlan élethivatás.
Julius 1. (vasárnap)	délelőtt:	Ünnepi istentiszteleti a templomban és urvacsora-osztás.
	délután:	Vallásos ünnepély.

Minden este táborűzinél áhítat. Tárgya: Ruth, Mária, Mária Magdolna, Mária.

Részletes tájékoztatás a konferenciai meghívóban. Kérj a központtól.

Minden a konferenciával kapcsolatos ügyben a Szövetség központja készenlétben áll:

Budapest, IX., Kálvin-tér 7. II. emelet 15.

Az 1928. évi balatonszárzói elvi program főbb tételei

"Az SDG Szövetség tagjai Isten szuverénitásának nagy igazságától áthatva testüket a Szentlélek templomának tekintik: teljes lelki és testi tisztaságban élnek, kötelességeiket lelkiismeretesen teljesitik, az életnek Istentől adott nemes örömeit bölcs mértékkel használják. A sok kisértéssel járó s oly sok nagyrahivatott és nemesen származó életet tönkretevő szórakozások /tánc, kártya, szeszesitalok, dohányzás/ terén Isten gyermekeihez illő mértékletes és megtartóztató életet élnek /Titus 2:12/. Öltözködésükben és társadalmi érintkezésükben Isten gyermekeihez méltó magatartást tanusitanak.

Az SDG Szövetség tagjai a családi életet Istentől rendelt magasabbrendű lelki és testi életközösségnek tekintik, amelyre nem csak a hajadonoknak, hanem az ifjaknak is tiszta testtel és tiszta lélekkel kell készülniök. Az isteni alapon kötött és Isten törvényei szerint folytatott házasságletet természetszerűleg holtigtartónak és abból származó gyermekeket Isten áldásainak tekintik.

Az SDG Szövetség tagjai Isten uralmának szükségességét vallják a nemzeti élet minden vonatkozásában. Szivüklelkük minden erejével küzdenek a "Regnum Christianum" megvalósitásáért. A magyar nemzet Istentől rendelt önállóságát minden emberi érdek fölé helyezik. Teljes erejükkel küzdenek az ellen, hogy a magyar fajt azon a földön, amelyet Isten adott neki és szeretéy viharaiban tartott meg számára, bárki háttérbe szoritsa. Az SDG Szövetség tagjai szivük mélyéig át vannak hatva annak a tudatától, hogy hazánkat az evangélium eszével szolgálhatják a legjobban.

Az SDG Szövetség tagjai vallják, hogy a gazdasági életben is Isten törvényeinek kell uralkodniok. Anyagi javaikat Istentől rájuk bizott értékeknek tekintik, amelyeknek az Ő törvényei szerint való felhasználásáért számadással tartoznak /Sáfárság/.

Az SDG Szövetség tagjai minden erejükkel küzdenek a jobb és igazságosabb társadalmi rendnek békés eszközökkel való megteremtéséért. Vallják, hogy mindenkinek joga van a munkához és becsületes munkája után a tisztességes megélhetéshez. Isten törvényeinek alapján állva küzdenek az ellen, hogy az erősebb a gyöngét kizsákmányolja.

Egyházunknak a nemzeti művelődés terén századok folyamán végzett értékes szolgálatait anyagi erejük teljes megfeszitésével fenntartani, fejleszteni és az uj idők követelményeinek megfelelően kibővíteni kivánják.

Az SDG Szövetség tagjai át vannak hatva annak tudatától, hogy az irodalom és művészetnek is Isten dicsőségét kell szolgálnia, ennélfogva csak olyan irodalmi és művészeti termékeket és törekvéseket támogatnak, amelyek ezzel a nagy céllal nincsenek ellentétben.

Az isteni kijelentés alapján álló SDG Szövetség tagjai minden erejükkel küzdenek a vallást pótolni kivánó tanitások és törekvések /spiritizmus, teozófia és okkultizmus/ stb. ellen, mint amelyek a lét nagy kérdéseit emberi okoskodás útján amúgy sem képesek megoldani."

1928. Balatonmenti gyakorlati célkitűzések

"A nemzetünk boldogabb jövendőjének megalapozására hivatott diákság érdekében az SDG Szövetség tagjai küzdenek:

1. Jól berendezett, olcsó református internátusok és menzák /konviktusok/ szervezéséért minden egyetemi városban, középiskoláink és szakiskoláink székhelyein.

2. Küzdenek azért, hogy a szegénysorsú, tehetséges diákok tanulmányainak folytatása - Egyházunk százados tradicióihoz hiven megfelelő alapitványok és intézmények létesitésével lehetővé tétessék.

3. Egyházunknak a nemzetünk szempontjából is rendkivül értékes külföldi összeköttetéseire való tekintettel is szükségesnek tartják, hogy tehetséges ifjaink számára külföldi tanulmányutak és kirándulások, -alapitványok, állami ösztöndijak, cseredijasság, stb. útján - lehetővé tétassenek és megkönnyittessenek.

4. A szegénysorsú diákoknak ruhanemüekkel és tanszerekkel való ellátása, ingyen gyógykezelése érdekében erőteljes tevékenységet fejt ki. Küzd azért, hogy az egyetemi és nyilvános könyvtárak a diákok számára is könnyen hozzáférhetők legyenek. Küzd a beirási-, kollokviumi-, vizsga- és tandijak leszállitásáért. Küzd azért, hogy a diákok tanulmányaik idejére hazánkba is félárú vasúti jegykedvezményt kapjanak.

5. Elengedhetetlenül szükségesnek tartja, hogy az egyetemeket és főiskolákat látogató református ifjakkal és leányokkal az ilyen városokban lakó református családjaink eleven összeköttetést tartsanak fenn.

6. Tagjait tehetségüknek és képesitőüknek megfelelő álláshoz segiti."

ságosabb társadalmi rend mellett. Olcsó internátust, menzát, tanulmányi alapitványok felállitását, ruha- és tanszer-segélyt, a vizsgadijak leszállitását követelte.

1929 – 1933. A válságok évei.

1929-ben a főiskolás konferencia előadásai között szerepelt "A beteg társadalom" és "A forrongó Európa". A középiskolás fiúkonferencia elemezte a fiatalok magatartását az élet különböző területein: otthon; az iskolában; a játéktéren; tanulás közben; ifjúsági egyesületben; válságos órákban; a fiatalság viszonya Istennel, Egyházával; felelőssége magyar fajával szemben; felelőssége jövőjével szemben.

1930-ban a főiskolásoknak többek között dr. Puky Endre, a képviselőház alelnöke tartott előadást "A magyar élet az Irás mérlegén" cimmel. Ugyanekkor egy másik előadás "A bizonytalan jövő"-ről szólt.

Ebben az évben rendezte meg a Szövetség a középiskolás kollégisták első szárszói konferenciáját. A bibliakörük témái:

"Az ajtó előtt leselkedik és reád van vágyódása."

"Azt cselekszem, amit nem akarok."

"Tiszta szivet teremts bennem ó Isten."

Az előadások ugyanekkor: "Az elvtelenség diktatúrája", "Szemtől-szembe" és "A férfiasság vallása."

DIÁKTELEP. További tervek.

Olvasóink között sokan vannak már olyanok, akik nemcsak hallomásból vagy fényképekről ismerik a Soli Deo Gloria Diáktáborát. Balatonszárszón, de személyes jó ismerőink az ujonc telepnek a három nagy barakkal, a kocsus kis harangjával, a szegénygömlőcskáival a korlben (nem rossz értelemben!) a Mandula hágóval, a két csónakkal stb. ...

Az üdültelep baraktábora.

Találkoztam a nyári konferencián olyan diákokkal, akikvel cagyogóti a szemük a lelkesedés és örim tárától, amikor arról beszéltek, hogy a magyar református diáksagnak is van már üdülője, konferenciáin tábora, ahol úgy érezheti magát, mint otthon, ahol minden az Övé, az ő segítségére szolgál.

Isten áldja meg a Soli Deo Gloria Szövetséget ennek a nagy és hasznos intézménynek a megszervezésével és berendezésével. Csak így lehet megtörni azt a különösen vakmerőségnek és meggondolatlanságnak látszó vállalkozást, amelyhez e telep megvételével épen ez a diákszövetség fogott bele, amelyik munkálkodása óta mindig szegény volt anyagiekban.

15.000 P vételár és 8—9000 P tőzi befektetés terhét vette magára a Soli Deo Gloria, amelyből egy év gyülésének eredményeképpen már 3000 pengőt le is törlesztett.

Igaz, hogy igaszáik összetakarani minden fillért, s felhasználni minden alkalmat a pénzgyüjtésre. Ezért hircsatoltak el több rendszámzemi és irigy ellenségei, hogy anyagiasa, mindig csak a pénz után futkos. Erre a rossakarzás támadásra azonban a Szövetség nem sokat ad, hiszen, aki közelebbről ismeri életét és munkáját, látja, hogy legelsőcsorban magukat a vezetőket és tagokat edőzitiji meg minden nagy cói szolgálatában. Ez az anyagiakra való gond ugyanaz, mint amikor mi a testünket ápoljuk, erősitjük és feltiik, tudván azt, hogy az ember

Tavaszi jelentősége és fontossága van már most is — a évről-évre nagyobb lesz — úgy egyházi, mint nemzeti szempontból ennek a diáktelepülésnek.

Csak most már minden református diáknak ki kell venni a részét e nagy nőssség törlesztéséből.

Azzal nem némithatja el senki a lelkiismeretét, hogy szegény, s nem tud eldönni, vagy gyüjteni erre a célra. Ha önnek is ezzel érveltek volna, amikor 100—150 kil-

vinista családunk templomot, iskolát és papokat kellett építeni, mert az előzőt elvitték a róm. katholikusok vagy leromboltak, akkor bizony ma egy templomunk sem lenne s azóta régen elnéptelenült volna az óriási kálvinista erőtér a magyar földön.

Nincs olyan szegény református diák, aki legalább egy-két fillért ne tudna megtakarítani, vagy másoktól gyűjteni egész tanévben erre a célra!

A szövetség vezetősége a következő tervet dolgozta ki az adósság leírásáról:

Évente legalább 3200 pengőt kell összegyűjteni a törlesztésre. Ez pedig: El kell helyezni 100 drb. évi 12 pengős megszánással.

Aki úgy érzi, hogy ebben a munkában neki is ki kell venni a részét akármilyen formában vagy akármilyen csekély összeggel, az jelentse be csatlakozási a központi irodába erre a címre: Soli Deo Gloria Diákszövetség, Budapest, IX., Kálvin-tér 7. II. 15. Címeket és kezeket, hozzanevelő tanácsokat is szívesen veszünk.

A fontos az, hogy minden református diáktestvérünk érezze át azt, hogy itt a legszemélyesebb ügyéről, lételéről, egyházáról, nemzetéről a legfőképpen Istun dicsőségének a szolgálatáról van szó.

Meindr Albert.

Az ádámlötelep konyhája.

fiúk, amelyek elfogadói egy éven keresztül havi egy-egy pengőt fizetnek az ádámi célokra, esetleg bekötve ezeket az egy pengőket minden hónap elején. Ezeknek az összege évi 1200 pengő. El kell továbbá adni egy év alatt 5000 drb. téglalapnyi darabonként 20 fillérért. Ennek az összege 1000 pengő. Itt meg kell jegyeznem azt, hogy az elmult tanévben a cegléd országos konferencia óta, amely 1928 január végén volt, szeptember 1-ig már elfogyott a téglalapok első szorozata, az első 5000 darab. Ez is mutatja, hogy egy kis lelkesedéssel milyen könnyen lehet nagy dolgok megvalósítása szegődni és ott hűségesen kitartani. Végül 1000 pengőt kell összegyűjteniök ebben az új tanévben ünnepelyekből és más egyéb alkalmakból.

Ezzel a tempóval és lelkesedéssel 7 év alatt kifizetjük az adósságunkat és folytatjuk a telep továbbfejlesztését, kiépítését.

Beküldő emberek mellőzésével!

Ifjúsági vezetők, cserkészek, vasárnapi iskolai tanítók, teológusok, tanítók, lelkészek, bibliakörvezetők könyvei közül nem hiányozhat a

PELDÁNAK OKÁÉRT...

243 beszéd-illusztráció
Ára 2·80 pengő

Soli Deo Gloria kiadás

Isten dicsőségéért fanatikusan dolgozni akaró diákok keresetnek!

A harmincas évek elején próbálkozott a Szövetség a református munkások megszervezésével is. Megalakult a Református Munkások Országos Szövetségének Előkészítő Bizottsága. Ennek egyik alkalma volt az 1930. augusztus 11-13. között a szárszói református munkások üdülőtábora.

Ezekben az években a Szövetség évi rendes Közgyűlését rendszeresen Szárszón tartotta, előtte egy-két napos vezetői megbeszéléssel.

1931-ben a kollégiumvezetők már négynapos vezetőképző konferencián vettek részt. Az egyik előadássorozat a serdülő kor problémáit tárgyalta. "A serdülő biológiai szempontból, - érzelmi élete, - akarati élete, - vallásos élete, és környezete."

A "győzhetetlen világnézet" sorozat témái pedig: Isten szuverénitása; A diák és a predestináció; Hit és tudás; Az egyház; A választott magyarság.

1931-ben a főiskolás leánykonferencia összefoglaló címe: "Uj nőtipusok". Főbb témái: A szovjet leánya; A török nő; India asszonya. A főiskolás fiúkonferencia pedig "Az ismeretlen Magyarország" és "Az ismeretlen magyar református egyház" mellett a rejtelmes kelet kérdéseivel foglalkozott: "A forrongó szovjet". "A sárga veszedelem". "A mai Japán és India lelke."

1932-ben a főiskolás leánykonferencián "Kendős leányok - proletár leányok" címmel hangzott el előadás, a főiskolás fiúk pedig "Gyárban, Üzletben", "Közéletben", "Falun" és "Megunk revizióját"címeken hallgatták lelkészek és professzorok előadásait.

1933 a gazdasági nehézségek és a fasizmus jelentkezésének az esztendeje. A főiskolás leányok: "Állás nélkül - munkában." "Amit a város ad." "Mit vár a vidék?" és "A nemzet országútján", a fiúk pedig "Nacionalizmus és internacionalizmus", "Háború és keresztyénség" kérdéskörében próbáltak tájékozódni.

A középiskolás fiúk a "Modern izmusok /marxizmus, fasizmus, hitlerizmus/" és "Nemzeti hivatásunk" című, a leányok pedig "Írók, művészek a magyar életről", "Krisztus a magyar életben" és a "Kínzó holnap" című előadásokat vitatták meg. Elég korán jelentkezik tehát a magyar írók véleményének, mondanivalójának kutatása és személyes jelenlétének a bevonása is a konferenciai telep életébe.

1933-ban a konferenciákon összesen 791-en vettek részt. A legnépesebbek a vezetőképző, a leánytábor és a főiskolás, ill. a középiskolás fiúkonferencia volt.

1934. Memorandum.

1934-ben az eddigi konferenciákhoz viszonyítva új jellegű konferencia jelent meg, amelyet a Szövetség akkori újságja, az Uj Magyarság rendez. Itt a közélet, az egyház és a lap kérdései kerültek megvitatásra. Az előadók a közéleti elit, a képzőművészek, a zenetudósok, a népi írók és a Szövetség vezetőinek köréből kerültek ki:

Mester Miklós, Buday György, Csaba Rezső, Tóth Kálmán, Tóth Béla, Szabó Pál, Kerék Mihály, Pap Béla, Morvay István, Fórvad Dezső, Kiss Sándor, Ottó Ferenc.

A főiskolás konferencia Memorandumot állított össze és juttatott el a Református Egyház felső vezetőségéhez. Ez a Magyar Út 1934. szeptemberi számában "Cselekedjen az Egyház ...A fistaság felirata a református püspökökhöz és a Konventhez" címmel jelent meg. A Memorandum kiállt a földműves proletariátus megmentése mellett, telepitást sürgetett, radikális birtokreformot és új örökösödési törvényt követelt. Az új gazdasági rendszer kialakitása mellett a közoktatás átszervezését is elengedhetetlenül szükségesnek tartotta. Hangvétele olyan radikális volt, hogy utólag olvastán alig gondolnánk, már kilenc évvel a szárszói Magyar Élet konferencia vitái előtt fogalmazódott. /Teljes szövege a Függelékben található/

A főiskolás konferencia alábbi programja egyébként is jelentős, mert mind a témák, mind az előadók személye mutatja azt az igényességet, amit a következő években a népi írók előadóként történő bevonása jelez a legjobban:

D.e.	Hazugságok földjén	Móricz Miklós
	Uj középosztályt	Pap Béla
	Uj magyar munkásság	Hilscher Rezső
	Uj magyar falu	Kerék Mihály
D.u.	Halódó gyülekezetek	Fülep Lajos
	Az élő Isten beszéde	Makkai Sándor
	A megmentő garas	Barabás Endre
	Élő kövek	Berkes József

1935-1936. Megújulás, fellendülés. Magyar Út Táborok Napok

1935-ben a Szövetség lapja, a Református Diákmozgalom rendkivüli számot adott ki, amely elsősorban a szárszói konferenciák programját tartalmazza, de mellette közölte a Szövetségnek az ország más részein tartandó nyári konferenciáit is.

Jellegzetes, hogy már a középiskolás fiúk is a következő témákat tárgyalták meg:

Az ismeretlen lélek zörget. /Uj keresztyénség/

Fajok harca és az elszakitott magyar kisebbségek. /Amit környező világomról tudnom kell/.

Az igazi internacionalizmus.

A hazai magyarság sorsa és az uj nemzedék. /Mit vár tőlünk a magyar nép?/

Hogyan tanulmányozzuk a magyarságot?

A főiskolás konferencia a bibliikus, lelki program mellett "A mai főiskolás munkafront" címmel a szegedi főiskolások, a debreceni regősök, a pécsiek Baranya-munkája, a sárospataki falumunka és a Magyar Út munkája témákat vette sorra. Előadást tartott az Ifjú Erdély szerkesztője: Farkas Jenő, és Szabó Gyula tanító a népdalgyűjtésről. Záróelőadásukat Ravasz László püspök tartotta.

A Szövetség nyári négynapos vezetői gyülése a Közgyüléssel záródott, ezen ugyancsak Ravasz László iktatta be az uj tisztikart.

A leánytábor előadásai között "A titkok az Úréi" /túlvilági élet, spiritizmus/, "Mit vár tőlünk a holnap

társadalma?", "Mit vár tőlünk a holnap családja?" címekkel a lányok életének sajátos kérdései kerültek sorra. A kiadott program végén még egy felhívás is szerepelt: "Az esti tábortűzeknél sorraveszük a résztvevő vidékek népi sajátosságait, meséit, mondáit, verseit, mókáit. Éppen ezért minden jelentkező készüljön már előre, gyűjtse össze saját vidékének sajátos népi kincseit, hogy megismertethessük egymással."

A középiskolás leánykonferencia résztvevői a Földnélküli Jánosok, Proletársors, Nyomortanyák, Munkáslányok, Családek - kérdéseivel szembesültek.

Az Új Magyarság az MCC lapjaként jelent meg 1932-től 1934-ig. Ezután Magyar Út néven új folyóiratot indított meg a Szövetség. Az 1935-36. évek jelentős konferenciái közé tartoztak a Magyar Út Társas Napok. Mind a témák, mind az előadók érdemesek a feljegyzésre:

1935. aug. 18. A magyarság középeurópai helyzete.
Előadó: Bajcsy Zsilinszky Endre főszerkesztő
Hozzászóló: Gál István, az Apolló főszerkesztője

19. Átrendezett magyar föld.
Előadó: Matolcsy Mátyás országgyűlési képviselő
Hozzászóló: Kovács Imre közgazdász
Népies szellem a magyar művészetben.
Előadó: Féja Géza író
Hozzászóló: Nagy Tibor tanárjelölt

20. A szellemi élet magyar útja.
Előadó: Cs. Szabó László író
Hozzászóló: Béke László egyetemi gyakornok

1936-ban augusztus 14-17-ig tartották meg az azonos című konferenciát a következő programmal:

A tőke a magyarság szolgálatában. Előadó: Gulyás Gábor
A föld a magyarság szolgálatában. Előadó: Kovács Imre
A magyarság Európában. Előadó: dr. Fónyad Dezső
Nemzeti kultúránk alapvonalai. Előadó: dr. Makkai Sándor
Nemzeti kultúránk az európai kultúrában. Előadó: Féja Géza

Ezen a konferencián jelen voltak a baloldali fiatalság képviselői is: Donáth Ferenc, Fehér Lajos, Ujhelyi Szilárd és Zöld Sándor.

A középiskolás vezetőképző konferencián "A református falumunka ábc-je" címmel Kovács Imre közgazdász tartott előadást, a főiskolai konferencián pedig "Az iparos- és munkásifjúság", "Mit tehetünk a proletár testvérekért?" és "A földmives fiúk" című előadások vetették fel a megválaszolandó kérdéseket.

Az alsós fiú- és leánykonferenciák világméretű kitekintést adtak, feltéve a kérdést: Mit tanulhatunk a népektől? A konferenciák egy-egy napja japán, hindu, kínai, cigány, török, szigetlakó, néger és magyar nap volt.

1937-1938. Arccal a falu felé.

1937-ben a főiskolás konferencia előadói között ismét ott volt Kovács Imre, aki a magyar földről tartott előadást, és Sass Tamás, a Magyar Út szerkesztője, aki

"Miben látom nemzeti küldetésemet?" címmel vezette be a megbeszélést. A középiskolás fiúk "Zsidókérdés - németkérdés", "Keresztyén unió", valamint "Diák és politika" témaköreivel foglalkoztak, egy évvel később pedig ugyanők a teljes magyar életet próbálták áttekinteni a következők alapján: A tiszaháti magyar, a tanyai magyar, a baranyai magyar, a székely, a svábság, a zsidóság, a gyáriminkás. Az előadók közül csak Kiss Géza kákicsi lelkészt, az Országság gondjainak ismerőjét és szakértőjét említjük meg.

1938-ban ismét új szín jelentkezett a szárszói konferenciák sorában: a faluvezetők konferenciája. Az előadások összefoglaló címe: "Beszélj a földdel."

Cím:	Előadó:
Kisebbségi kérdés - nemzeti politika	dr. Mester Miklós
A reformátusság, mint nemzetfenntartó elem	dr. Szabó Zoltán
A magyar falu lelki, szellemi és erkölcsi arca	Kovács Imre
A magyar vitalitás felébresztésének útja	dr. Batiz Dénes
Református népmisszió	Pap Béla

A délutáni előadásokon Áchim András, Tessedik Sámuel, Nagyatádi Szabó István, Péter András, Szántó Kovács István és Balázs Ferenc életével, munkásságával ismertették meg a fiatalokat.

Erdei Ferenc a Magyar Út september 1-jei számában többek között így írt:

MAGYAR ÚT 1938 szept. 1.
Politika szemlélő. PAP BÉLA Szerkesztő és Kiadóhivatal: Budapest, IX. KÁLVIN-TÉR 8. emel. 2. Telefon 184-074. II. sz.

„Faluvezetők" Balatonszárszón

Irta: ERDEI FERENC

Azt hittem, hogy nagyon jól ismerem már a magyar falut. Tudom parasztjainak fojtogató gazdasági nyomorúságát és érzem társadalmi sorsuk ellenállás kétségét, s ismerem a falura szakadt, vagy falun nőtt polgárfiúk vívódását. Azt is hittem, hogy ismerem a mostanában falainkat lelé hajló érzékenységét és bizonyos ügyben tudom a magyar parasztot félemelkedésért küzdők minden erejét és szándékát.

Balatonszárszó után be kell vallanom, hogy nagyon keveset tudtam és reménykedésemet nagyon kevés biztató jelre alapítottam. A balatonszárszói konferencián különös új bonással gazdagodott számomra a magyar falu és új reménységekkel és új szomorúságokkal töltött el a parasztságért lelkesedők nem parasztseregé.

Az egyszerre üdítő és lehangoló kis balatoni üdülőhelygen szárnyrontó hangulat uralkodott egybe a faluvezetők konferenciájára. Végeredményben nem a falusiak gyűltek egybe — pedig nekik is nagyon jó lett volna — hanem azok seregletek összeáradt mozdulni tudtak a magyar falvak tehetetlen alélttságából. Azok álltak Szárszóra, akiknek nem jól van úgy a magyar falu, ahogy van és azt remélték titkon, vagy nyiltan, hogy itt a kezükbe kapnak egy-egy ügyben szálakat, amivel munkálhatják a feljődést, vagy legalább is a reménységet nőhetik bana a szivükbe, hogy van bizodalom a változásra. A tábor felét falusi parasztlegény volt. Dunántúliak, tiszahátiak, erdélyiek, tiszántúliak, dunatisaköziek, szóval szerte az egész régi Magyarország területéről mindenfelmek jöttek a Keresztyén Ifjúság Egyesületek tagjai közül. A konferencia másik fele még mindig nem volt tiszta értelmiségi fiatalság. Lelkészek, lelkészjelöltek voltak néhányan, s csak a kisebbik rész volt falusiakból vagy már végzett pap, tanár, tanító, orvos, legtöbbjük a Soli Deo Gloria Szövetség tagjai. Lengyek is voltak, de kötték nem voltak parasztok, sőt kötük akadtak olyanok, kik nagyon is értelmiségi ötlöttek az egész parasztburkoltságban.

Amit eddig nem tudtam a magyar falvakról, azt itt szenjéről, sonnagyi, versi és pestimegyei legények tanították meg nekem. Úgy jelentek meg előttem, mint ahogy eddig is ismertem a falusi legényeket. Napégetett nehézmozgású emberek, kicsit tudtak és tudakozódnak, amikor nem parasztok közé vegyednek, annál inkább mindi jobban akarják őket megbecsülni és befogadni. Gyermekben, hosszúszárú fekete cipőben és kiterjedt kezűek ruhákban játsza, pusztai, a hiéki, meg a Hajtások, meg a fürdőre való jelvétel, pedig volt a cipőnál darab rajtuk. De vannak megszólalnak főparesztáit bennem is ott, hogy már ezek sem jámbor falusi parasztok: lázadók, tűrelmetlenek, nem akarnak már parasztok lenni, hanem emberek, szóval olyanok, mint amilyeneknek én eddig csak a mezőgazdasági parasztokat ismertem. Úgy estik beléük a megrettentett életösztön, mint a legtehetőbb és a legkeserveseb szokás. A attók során onnan kiderült minden. Elmondták, hogy ők milyennek látják a falujokat és megrémlették a konferencia egy-egy nem parasztlegát beszédük rideglségével és problémáik különösségével. Szóltak azután a viselestől. Fojtott szenvedélyt vallottak be, hogy ők úgy érzik, hogy őket is megtiltott a „nincs elég és a vesuit szárny". Ezt a mellonnást azonban csak akkor tették, amikor előtte már a csirma megbecsülését kötelezték és bizalmat is kaptak a többiek részéről. Vallomásuk megszorarta a konferenciát. A parasztakért őszintén lelkesedők sem tudták mikor cselekszenek jobban, akkor-e, ha a csirma megbecsülésére biztatják őket is a parasztokat, vagy akkor, ha elmaszik a „dörgetőpé" fogát. Én úgy érezem, hogy amennyire kívánták menekedni a csirmától a parasztok, olyan fájdalmas volt a lemondás róla azoknak a nem parasztoknak, akik nem voltak.

Két nagy vitatárgy volt. Az egyik a nemzetiség, nép, faj kérdése, a másik a parasztság ügye.

A fajkérdésben mi „fajmagyar" parasztok lemaradtunk. Megtiltódve látjuk és hallgattuk, hogy milyen tűz járt és hevült a konferenciát, amikor a nyugatról fonnmaradtaknak és allogénoknak a kérdéséről van szó. Mi ebben nem tudunk teljes lelkekkel részt venni. Nekünk emberi és társadalmi gondjaink annyival erősebbek és fojtóbbak, hogy a faji-népi-nemzeti kevélységnek csak akkor tudjuk értelmét érezni, ha ez a nemzet keretei között teljes emberi eggyenrangúságot, szabadságot és megbecsülöttséget jelent. Innen támadnak nehézlnk. Eltagadhatlk a nép értékét és erővagyonságát, hiszen mi tudjuk legjobban, hogy minden kultúra csak faji kultúra lehet, de nem vallhatunk másképen, minthogy a népközösség másik értékét csak politikának tudjuk feltagnni: lelkesedünk akkor, ha ez annál a hevülettel is, hogy minden magyar eggyforma emberi megbecsülésére és életkeretéséget követeli.

De tanulunk. Megtanultuk, hogy parasztoknak és munkásoknak közül mindenkit csak a népnevo gondjai tudnak igazi lelkesedésbe sínni, tehát mindezeknek a csoportoknak a politikai ereje eggyedül a népi eszmével támasztható föl. Megtiltódve látjuk ezt és aval az érzéssel, hogy itt nagyon

is"jó mederben dusznak ez a folyam. Nem volt itt antiszemitizmus és antigerman dáh, hanem olyan értelmű fajodelem, amely csak másfajta fajodelem dáhás elfogultsága által tűnhet föl emberieknek és oktalanoknak.

A másik nagy kérdés a parasztság úgye fogalnbh ennyire fölgyerjesztette az elméket. A vita e tekintetben eggyértelmű megállapításokra vezetett. A parasztság emberteken elhaggyatottságban és nyomorúságban él, tehát segítség kell, és pedig nlnali gyorsasbon. „Az eltérés ott kezdődött, amikor a segítés módjáról esett szó. Czukkfalusiak a parasztok voltak szóló, akik az legalmas szamaritánus példáját alkalmazták, mondván: a parasztság képtelen segíteni magán, tehát föjtennk az irgalmas értelmiségiek és emeljék föl a parasztságot. „Értelmiségieknek" kellett fölállani és elmondani, hogy igazlan és keresztvédek nem segít ilyen, hanem az emigyetlen két réteg szolidaritása mellett a parasztság sajáit erőfeszítése és fölfeleiőrése is elengedhetetlen föltétele a fölszabadulásnak. Eggyértelmű itt nem jött létre, de bizakodás mindenkiben erősödött.

Nyilván csak bennem maradt egy kis szomorúság. Különösen sajnott ez a szomorúság akkor, amikor a tűbeszélt a parasztkultúra reneszánszáról mondták, énekeltek a tűz körül erdélyi és magyarhoni nem parasztmagyarok eggyforma lelkesedéssel és eggyforma kielégüléssel. Hallottam, hogy palották: a parasztmagyar kultúra kincseinek az épolása még nem minden és nem is legjobb, de bűtűnésem nem is legszégyenlőbb mentése földadat, azonban, amikor énekeltek és szavaztak, akkor úgy szállott a hang, hogy mégiscsak ez a minden.

Akkor a tűz mellett hangulatban és a legigazabb szépségek tiszta légkörében nem mondhattam el, de most szeretném ha megértenék a parasztkultúra nem parasztbajnokai: nekünk az a sok szép szépség együtt jár parasztéletünkkel, parasztdialógusainkat pedig immár végképpen megelégítik, s ebben együttérzenek velünk az énekiők is, tehát csak akkor lehet kedves nekünk a saját termeite műnknk, ha már bizos, hogy nem nagyunk parasztok. Azok pedig, akik itt voltak a konferenciára, bizony még keresnek azok, tehát higgjék el nekik, hogy számukra fontosnnb az emberi és a társadalmi megbecsülésünk, mint az esztétikai. Énekelgenek csak és bizossák is a „romlottságról" parasztokat, hogy ezeket énekelgék, de ne csesnek kétségbe, ha ezek nem tudnak úgy telkesedni. Próbáljunk ellenben lelkesedni az énekiők azokért, ami ezeket a nálságos életü parasztokat lelkesíti. Ha közösbnbe megy, mindjárt könnyebben megy.

Hiltet viszont minden szomorúság nélkül adott a konferencia. Ha csak annyi igen emberi volna is Magyarországon, amennyi a konferencián jelen volt, már akkor nem kellene olyan kétségbeesetten beszélni. De én tudom, hogy vannak még: készenet a konferenciának, hogy ennyit is összegyűjtött belőlük.

ERDEI-VERBŐCZY.

DESZÁMOLÓ A BALATONSZEMSZŐI „SOLI DEO GLORIA" FŐISKOLÁS LEÁNY ÉS FŐISKOLÁS FIÚ KONFERENCIÁJÁRÓL.

Nehány év óta sok szó esik a konferenciák eredjéről. A Magyar Református Diákok Soli Deo Gloria Szövetségének konferenciái mindig az ellenkezőjét bizonyítják. Talán revideálnunk kell a konferenciák eddigi módszerét, de annak eredbejutásáról semmiképpen nem beszélhetünk. A tiszta reformáció tényeu alíól evangelizálás a nehéz gazdasági helyzet ellenére is diákjainknak nagy számát tudje mozgásba hozni.

A balatonszárszói konferenciák szervezési a főiskolás leányok nyíloita meg, kik reggeienként „Az Ige tanácsái" tárgyalták az élet mindennapi vonatkozásaiban. Leányielkek mélyéről tört föl a legaktuálisabb kérdés: Miesoda az élő Isten akarata magyar református leányok mindennapi életében. Találkozási volt ez a tanulmány az örök és mérvkadó kérdéssel:

tól a legnagyobbakig, mikor halálunk pillanatában Isten színe előtt remegve áll meg a lélek s a megvilágításnak szent őrömében átéli, hogy Krisztus váltsághalála az életnek legtöbbegesebb ralálása.

A délelőtti előadások a református theológia mely vizein járták. Szűcs Ernő főrédiskolai tanár-lelkipásztor nem mindennapi megvilágításban a „hit és tudás" fontos elmetése eredjátos harmónjába olvasti, majd Ewody Andor dr. miskolci lelkipásztor bizta szívekre mélyelt a „Szabadakarat, predestináció" égbenyúló eredjait járták.

A modern keresztyén uő multba nézése s jövőbelátása Tury Gyuláné nagyszerű előadásaiból csillogott ieányaink felé. Az első táborűtnek vidám, nótázó, majd az úrvacsoravevés előtti napon a szent aktus komolyságához illő hangulatban folytak. A konferencia hangulatát a bűnösöthorítás tette teljessé, mikor előbb Szőke Imre, majd Szűcs Ernő írásvetítés mellett hangsúlyozták a jövő változatos sémo fogadások boldog ígéretei.

A főiskolás főiskonferencia bibliai tanulmányozásra alapított bűnbánattal összekapcsolt a magyar főiskolás élet „pazarlását". Ezek ifjak, vallják, hogy Krisztus nélkül életünknek nincs egyéiens reális értéke, de hívő reménységgel tekint szemük a református jövőnek megújhodására, mikor „az áldott lelkesülés" válik a diákság egyetlen meghatározójává.

A délelőtti előadásokban a mai magyar református élet legelső reprezentánsai voltak életünk legaktuálisabb kérdéseinek tolmácsolói.

Dr. Paky Endre, a kényszelőhás alelnöke megrázó adatokkal ecsetelte, hova vezet a vörös vasceolyon lelenélkülvalósága. A nehéz kérdésre dr. Ravasz László püspök előadása adja meg fiaink lelkében a választ, mikor hirdeti az ezrelen gyözyzelmet lehetőségét a soha nem kiszmiló de mindig a valóságot látó s realiter győzni kívánó Krisztusban. A harmadik nap délelőttén Győry Elemér győri ref. lelkipásztor hirdeti az „élő kövek s lelki ház" egyéni s társadalmi életi újjáélevő ízmeleti a magyar református egyház egyénekben s közösségben való megújulása által.

Az esti előadások Berkes József nagyszékelyi lelkész, majd dr. Mátyás Ernő theol. professzor előadásaiban foglalkozták a cseőálatosan bizató ihonvilatban jövő-vel, mai ami a ma reformátusságának egyik legaktuálisabb kérdése, a „kitvinista szakcsizmus" lelen ütvéneik befogadása az úrvacsorai szent tezyek magunkhoz vételéve. Töltássy Zoltán KUE mozgalmi titkár szolgálatán keresztül hatolt lelkeinkbe.

Az előadásokra főlhangzó, szinte néha vulkanikus erejű bizonyságtételek s mélyről jövő kérdések bizonyították, hogy magyar református főiskolás diákságunk az Anyaszentegyház és Haza minden kérdését fölelmetes komolysággal veszi. lelkét az Ige erejével oltal a jövendő csatáiára s hogy nehézségei nyomorúságéból Isten már készítgeti a mindnyájunk számára „kivánatos boldogabb időt."

Spectator.

"... azok siettek Szárszóra, akiknek nem jól van úgy a magyar falu, ahogy van, és azt remélték titkon, vagy nyilván, hogy itt a kezükbe kaphatnak egy-egy gyönge eszközt, amivel munkálhatják a fejlődést, vagy legalábbis a reménységet vihetik haza a szívükben, hogy van bizodalom a változásra. ... Két nagy vitatárgy volt. Az egyik a nemzetiség, nép, faj kérdése, a másik a parasztság ügye. A fajkérdésben mi "fajmagyar" parasztok lemaradtunk. Megilletődve láttuk és hallottuk, hogy milyen tűz hevíti és fűti a konferenciát, amikor a magyarság fönnmaradásának és virágzásának kérdéséről van szó. ..."

1939. Magyar Testvériség Konferenciák

1939-ben a megszokott konferenciák mellett ismét falukonferencia volt az, amely Magyar Testvériség néven gyűjtötte össze az ország érdeklődő református fiataljait.

Magyar Testvériség névvel a Szövetség már 1934-ben Póton, 1935-ben Tápiószelén is tartott konferenciát. Az elgondolás lényege, hogy a diákság vegye fel a kapcsolatot a parasztt, munkás és iparos fiatalokkal. Ezt a célt szolgálta ez a konferencia is, amelyiknek délelőttii előadássorozatán ez szerepelt: A falu szociográfiai felmérése, - ecclesiológiája, - hungarológiája, - humora, - pogánysága. Krisztus a falun.

Délután: A falu erkölcse, - politikája, - egészségügye, - ujsága, - igehirdetése.

Este a tábortűz mellett: A falu jegyzője, - papja, - orvosa, - tanítója, - presbitere. Az előadók között volt dr. Szabó Zoltán, dr. Illyés Endre, dr. Szabó Lajos, Bonczos Miklós, dr. Móricz Miklós, dr. Révész Menyhért, mind egy-egy terület szakértője. A konferencia titkára Kulcsár Ernő közgazdász volt.

1939-ben Balla Péter már tanította Szárszón a Református Ifjúsági Mozgalom indulóját, a fiatalok százai énekelték: "találjuk meg végre testvérünk jobb kezét, mert jó a béke vágyával."

1940. Zsoltár és népdal.

Az 1940. év konferenciái között megint új szín jelentkezett: az Egyházi ének és népdal hét. A konferencia elméleti tudása Csomasz Tóth Kálmán, lelki motorja és az énekek tanítója Balla Péter volt. Ő 1938 óta, amikor bekapcsolódott a Szövetség életébe, elhivatottságával, tanári és zeneművészi adottságaival, egyre energikusabban vette kézbe mind a zsoltárok és reformációkori énekek, mind pedig a népdalok tanítását. Az esti tábortüzeket hosszú éveken át az ő jelenléte, eredeti népdalgyűjtő fonográf felvételei, énektanítása, lelkesitő indulata tette emlékezetessé. Ezekre a tábortüzekre a falu lakóinak egy része is rendszeresen eljárt. A száz-százötven konferenciázó éneke a fél faluba elhallatszott.

DIÁKUDVAR.

Két földdarabot a magyarnak tudhat hálaadással minden magyar református diák. Mint új honfoglaló vetette meg fundamentumát Balatonszárszón 1927-ben a Soli Deo Gloria Szövetség — hitünk szerint — egy nagy — hitünk szerint — egy nagy magyar református bélmissziói telepnek. Azóta közel 10.000 fiatalember és leány talált feltüdülést konferenciáinkon és üdülőtáborainkban. Napfény, meleg, ág vár a magyar tenger partján, tábort jólét diákbarakkjainkban, testvéri találkozó az ország minden részének diákságával! — Mátrafüred a hegyek pihenője, várja a gyógyulást keresőket! Mind a kettő diákok fillérein épült, hogy hiredése egy nemzet diákságának és egyetemes diákságának is egyetemes diákhatásnak erejét! Nem mulhatnak el diákvakációid nyári konferenciák mestermékenyítő üzenete nélkül! Még ma kérj üdülőhelyügyi kollégiumi vezetőségtől, vagy a SDG üdülőtitkárságától, hogy a nyárikonferenciák gyújthessed a nyári konferenciák költségeit.

NYOMORENTHITÓ MUNKÁNK.

Családok az utcán, három napja egy betevő falat nélkül, bűnöző gyermekek a gyermekbíróságon, stb. ismert ujságcikkek. Megszokottak, feledkéltő címek. Megszokottak, feledkéltő történetük sűket tudja olyan mértékben nyujtani a segítséget, ahogy az a Krisztusi vigasztalásnak megfelelő jenne, mert nincsenek hozzá tagjai, s így a segítés a szeretetmunka jellegét veszítve, hivatalos ügyvé lesz. A Soli Deo Gloria református és számos magyar nyomorotelepeken tevékenykedő, lélekben gyökrövé vármak hitünk családjai. Collégiumaink, Körtink, tagjaink, az elmúlt években kb. 180 gyermek segítségében részesítettek segítségében. Kapcsolódjatok be sürgősen a nyomortelepek családgondozó munkájába: mesedélutánok, foglalkozató órák, vasárnapi iskola, bibliaórák, családlátogatás, kórházmisszió stb. vállalásával. Az elmaradhatatlan lépésnél készséggel segítségetekre lesznek.

REFORMÁTUS DIÁKMOZGALOM.

A Református Diákmozgalom az aktív fiatal magyar kálvinista segítőjának gyökrére, a collégiumi munkásgárdának thletője és segítsége. Állandó vezérfonalat ad az alsó, és felső collégiumi munkához és a Soli Deo Gloria mozgalmi életének eleven körüljéje. Mások hitén és munkáinak eredményein magunk is növekedhetünk a hitben és szolgálatban. Járassa minden vezető és collégiumi tisztviselő, Lelki világnézeti nevelőeszköz a diákmisszió munkája kezében. A Soli Deo Gloria tagjainak tagsági igazolványként jár, mások megtendelhetik a Központban.

Egész évre diákoknak 1.20 P
Nem diákoknak .... 1.80 P

/A zsoltár- és népdal-konferenciák annyira keresettek lettek, hogy pl. 1947-ben 453-an jelentkeztek, százak részt vételét kellett visszautasitani./

1940-ben a délelőtti előadások az egyházi éneklésel voltak kapcsolatosak: Kálvin és a gyülekezeti éneklés. Egyházi énekléseink a multban. Egyházi énekszövegeink dogmatikai alapvetése. Protestáns egyházi zenénk. Énekeskönyveink és gyülekezeti éneklésünk reformja.

A délutáni sorozat: Népdalaink. Népdalaink régi és ujabb stilusa. Énekes népi gyermekjátékaink és népi hangszeres zenénk. Népdalaink a szomszéd népek és távoli rokonaink zenéjében. A népzenei kutatás tudományos módszere. Magyar muzsika.

A felsőfiúk konferenciája is igyekezett lehetőleg teljes képet adni a magyarság sokori gondjairól: Ormánság, Kodolányi János, Egyke, Népdalok, Sárköz, Babits, Kisebbségeink, Földreform, Dunántúli telepités, Természeti szépségeink, Irodalmunk.

1941. Végzettek Konferenciája

Az iskolákban működő kollégiumok mellett egyre több helyen alakultak gyülekezetekben SDG Körök. Közülük a Kabay Márton Kör munkája az Országos Központhoz kapcsolódva lett maradandó emlékűvé. Gyülekezetileg a budakeszi-i kis szórványgyülekezethez kötődtek. Kijártak a Budapest-

környéki svéb falukba összegyűjteni az ottani magyarokat, vándor-könyvtárakat küldtek szét az ország minden részébe, jórészt a népi írók könyveiből. Szorosk kapcsolatba kerültek a Magyar Élet Könyvkiadóval - Püski Sándorral -, s rajta keresztül magukkal az írókkal. A népi írók akkor már évek óta kapcsolatban álltak a Szövetséggel, írásaik jelentek meg a Református Diákmozgalomban, az Új Magyarságban és a Magyar Útban, s nem egy közülük már valamelyik szárszói konferencián is előadó volt.

Ismét új konferencia-típus a Végzettek konferenciája, amelyet 1940-ben a Kabay Márton Kör rendezett. Feltett kérdésük: "Mit tesz az ember, ha magyar?" - a következő előadásokban fogalmazódott meg. Egyéniség - közösség. Új magyar gazdasági rend és mi. Mit tesz az ember, ha magyar? " A konferencia másik gondolata: Szántsatok magatoknak új ugart... Mi mindenben csalódtunk? Pótlékok az éhező lélek számára. Ister igéje kemény eledel és napiparancs.

A felvetett kérdésekkel kapcsolatban Veres Péter gondolatából idézünk: "...Egy nép a maga egészében lehet tehetetlen a külső erőkkel szemben, de egyes emberein, legjava emberein keresztül mégis urа lehet a sorsának. Nem úgy, hogy a lehetetlen kísérletében felőrli magát, hanem úgy, hogy megkeresi az egészséges alkalmazkodás formáit, a miközben kívülről hajlik, belülről keményedik. Ezt csinálták mindig a kicsi és leigázott népek, amelyekben még volt erő és életakarat. Ezt csinálta mags a magyarság is parasztjaiban és íróiban. Így tartotta meg a parasztság a magyar jelleget és így őrizték meg írónk a magyar szellemet.

Az egyes ember számára hát a pozitiv feladat:

különbnek lenni. Különbnek lenni, hogy az egyéni példa vonzza és magához ragadja, mint a mágnes, a közösség legjobbjait. Mert végülis ebből történelem lesz. Nincsenek örökkétartó állapotok. A túlzott, az egészségtelenül felfokozott szólamokra és lelki injekciókra épült hatalmak holtbiztosan meggyengülnek, vagy összeomlanak." /Református Diákmozgalom, 1941. szeptember/

Az 1941. évi nyár konferenciáira nyomtatott hívogató szövegrésze kiemelt nagybetűkkel közli a konferenciák lelki irányát: Válságból váltság felé. A főiskolás konferencia így részletezi ezt a gondolatot: A nyugtalanító Isten, a nyugtalankodó ember, fejtsd fel, amit életedre férceltél, a kijelentés Istene, válságból váltságba.

Az új közösségformáló szellemi erőkről pedig ilyen alcímekkel szóltak az előadások: a család tragédiája felé, az új jogalkotás szelleme, az ember hatalmától megszabadított Isten, a szabadság, mint a mai élet gerince, a tudomány misztikuma és csődje.

1942. Ifjúság az új magyar szellemért.

Már eddig is többen megfordultak a konferencia telepen a népi írók közül, mint egy-egy téma előadói. Az 1942. év azonban minőségi fordulatot hozott. A nyár a Leánytáborral indult. Az előadások témái: Parasztlányok, munkáslányok, értelmiségiek, keresztyén nő. Az előadók között ott volt Veres Péter mellett Nagy István is, a kolozsvári munkás-író.

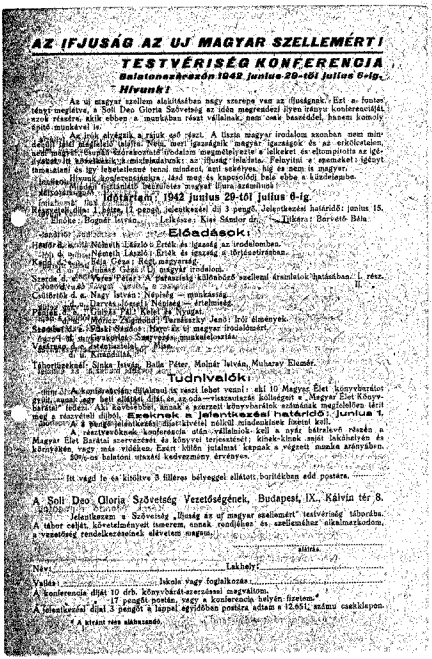

AZ IFJUSÁG AZ UJ MAGYAR SZELLEMÉRT!

TESTVÉRISÉG KONFERENCIA

Balatonoszkeszün 1942 junius 29-tól julius 6-ig.

- Hivunk!

Az uj magyar szellem alakításában nagy szerepe van az ifjuságnak. Ezt a fontos tényt megértve, a Soli Deo Gloria Szövetség az idén megrendezi ilyen irányu konferenciáját, ezuttal részére, akik ebben a munkában részt vállalnak, nem csak beszéddel, hanem komoly épito munkával is.

Az irói alkotók a rájuk váró részt. A lirain magyar irodalom azonban nem mint "szép" irást megbecsülni tanitja. Nem, mert igazságuk magyar igazságok és az erőlködésben, sőt magyar-ellenes korszakok irodalom megmételyezte a lelkeket és elcsompositotta az igényeket. Ti készülnek a mélységek: az ifjuság feladata. Felejtsd el a csemadet: igéket tanulni és igy lehetetlenné tenni mindent, ami sekélyes, hig és nem is magyar.

Irodalmunk kérdezősködjön, ideg meg és kapcsolódjon bele ebbe a küzdelembe.

Mikor és hol lesz ez? Ezt a következő adatok mutatják meg:

Időtartam: 1942 junius 29-től julius 6-ig.

Jelentkezési határidő: junius 15.

Részvételi dija: 1 pengő, 13 pengő, jelentkezési dij 3 pengő. Jelentkezési határidő: junius 15.

Elnöke: Bognár István. Előadók: Kiss Sándor dr. Titkár: Borvető Béla

Szombat: Megérkezés után vacsora.

Vasárnap d. e. 9-10: Németh László: Értek és igazság az irodalomban.

10-11: Németh László: Értek és igazság a történetirásban.

Kedd: dr. Szabó Béla Géza: Régi magyarság.

Szerda: Szabó László: Magyar irodalom.

Szerda d. e. 9-10: Veres Péter: A parasztság különböző szellemi árnalatok határában. I. rész.

Szombat: Vacsora után: a parasztság különböző szellemi árnalatok határában. II. rész.

Csütörtök d. e. Nagy István: Népiség — munkaság.

Péntek d. e. Darvas József: Népiség és értelmiség.

Péntek este: Darvas József, Kodolányi János, Gulyás Pál, Kelet és Nyugat.

Szombat d. e. Móricz Zsigmond: Parasztok, Jancsi, Iró élményei.

Szombat d. u. Szabó László: Magyar és az magyar irodalomért.

Vasárnap d. e. Darányiné: Szervezés, munkaelosztás.

Vasárnap este: Befejezés, ima.

Előadások: dr. Kovácsné, dr. Kiss, dr. Kovács, dr. Kiss, dr. Kovács, dr. Kiss, dr. Kovács

konferencián. Borvető Béla személyében - aki ekkor már Püski Sándor munkatársa volt, de az SDG-ben is betöltötte a végzett titkár szerepét - a Kabay Kör és a Magyar Élet Kiadó közötti kapcsolat egészen szorossá vált. /Egyes dokumentumok /pl. a Végzettek 1942. novemberi körlevele/ már ezt a találkozót is Magyar Élet konferenciának nevezik, ami a Kiadóval és a folyóirattal való közösségvállaláson túl az előadások tartalmára is utal./ A kapcsolat szorosságát mutatja, hogy a színes szórólap hátoldalán "A magyar könyv barátaihoz" felhívás olvasható a Kiadó könyvbarát mozgalmába való belépésre. A program zsúfoltságára jellemző, hogy a felelős szervezők, Borvető Béla és Havas Gábor éjjel kettőig-háromig rendezték a következő nap fogadási-szervezési-anyagi teendőit, utána Ady- és József Attila verset olvastak, s végül imádkoztak a másnapi viták sikeréért.

A találkozóhoz fűzött várakozásaikat, reményeiket a Kabay-ak egyértelműen megfogalmazták /ld. a Végzettek 1942. júniusi körlevelét/:

"Légüres térben nem terjed a hang: az ige csak emberek, életek közt teremhet gyümölcsöt. Szép a világszeretet és a zulukafferek iránt érzett felelősség, de mi tudjuk, hogy Krisztus életparancsát csak a megújhodó magyarságban, nagy íróink mellett haladva teljesíthetjük. Félreforalt azoknak a gondolkozása, akik tiszta evangélium hirdetése címén kiirtják az életaszagot a vallásos egyesületekből, s a nemzeti-népi munkát szép, de más számára rendelt feladatnak tekintik. Vagy a népi magyarságba gyökerezve leszünk keresztyének, vagy sehogy.

Fájó tény, hogy a szépirodalmi szemlélet és a keresztyén szemlélet sok esetben kettő, Magyarországon ez talán legjobban nekünk fáj, mert idő- és alkalompazarlást, eredmény elvetélést látunk mögötte. Emért hivtuk meg Szárazúrra íróinkat, a magyar szellem képviselőit, tanítókat és tanítványokat. A program önmagáért beszél: élmény, kincsesláda. A vendégek sokat tudnak adni. Vajon leszünk-e oly igaz próféták az igének, hogy a szellemi mellett a lelki program nem odalökött pótlék, hanem életet jelentő tartalomnak bizonyul? Tudjuk-e annyira meglátatni az igazságot, hogy nagyjaink is meglássák: mindent megtehetnek, de egy nép történelmileg tartós ujjáformálását Krisztus nélkül: soha. Felmérni a lehetőségét annak, hogy ez a konferencia Szárszón lesz, szédítő kísérlet: az ország sorsa fordulhat rajta meg."

A konferenciának - meghívó szerint - Bognár István lett volna az elnöke, az ő másirányú elfoglaltsága miatt azonban a Szövetség a jobboldali támadások kereszttüzébe került Móricz Zsigmondot kérte fel erre a tisztségre, a mellette való kiállás demonstrálásáért is. Móricz ezt egészségi állapota miatt nem vállalhatta, előadás tartását azonban igen /sajnos ezt sem tudta teljesíteni/. Végül Nagy Sándor Béla lett az elnök, aki a találkozóra így emlékszik vissza:X/

"A konferencia minden napja csoportos bibliatanulmányozással kezdődött, délelőtt és délután előadások, megbeszélések voltak, este pedig tábortűz, ahol versmondással, énekléssel, majd rövid áhitattal fejeződött be a nap. Tehát evangéliumi légkörben folyt a konferencia, mégis egészen más volt, mint bármely eddigi, megszokott egyházi rendezvény.

X/ "A népi írók első balatonszárszói konferenciájáról." Református Lapja, 1982. július 4. Szubjektiv emlékeit a Confessio 1982/4. száma közölte.

T.i. más volt a résztvevők és az előadók személyi összetétele. Más volt az előadások témaköre is, amely ebben a hármas egységben mozgott: Nép, nemzet, magyarság.

Hazánkban ez volt az első kísérlet arra, hogy evangélikumi légkörben, különböző álláspontot képviselő emberek, nagyszámú hallgatóság előtt, tartsanak előadásokat és tárgyaljanak egyrészt örök időszerűségű, másrészt akkor különösen időszerű, népi, nemzeti és társadalmi kérdéseket, őszinte és nyílt magnyilatkozásokkal, akkon amikor már jól benne voltunk a II. világháborúban, és szellemi életünk elitje érezte a közeledő veszedelmek tragikumát. Ennek ugyan előzménye volt a Soli Deo Gloria keretében működő Kabay Márton köre februári konferenciája ..."

"Kedves epizódja volt a konferenciának az utolsó estti tábortűz, amikor dr. Kiss Sándor egyetemi /ifjúsági/ lelkész tartotta olyan meggyőző erővel, hogy utána odament hozzá a konferencia egyik résztvevője, aki szociáldemokrata párttag volt és ezt mondotta: "Így már én is elfogadom a Bibliát. Mondjátok meg, hol kaphatnék egyet?"

Mi történt a konferencián? Milyen mély, életrevaló élményt vésett a résztvevők lelkébe? Erről leghitelesebben a korabeli résztvevők fennmaradt írásai tanúskodnak. A Tiszántúl vezércikke ezt írja:x/

"Szárszón derült ki, mennyire csonka, egyoldalú volt idáig minden írói szervezkedés. Itt is abból derült ki, hogy tulajdonképpen most jöttek össze először egészséti közös munkára az SDG hitvalló szervezete keretei között papok, írók, nevelők, szellemi és testi munkások, iparosok és parasztok, a között a gondolat terjesztője is: a könyvkiadó. Úgy igaz, ahogy Széchenyi tudta, vallotta valaha: hit nélkül nincs reform, míg a "hitel" is a hiten alapszik. Hitben fogan a gondolat, s ha csakugyan hitből fogan, tetté is válik. Ez a tett pedig: a földadatára szemált magyar társadalom öntevékenysége. Magunknak kell megoldanunk életünk nagy kérdéseit, s magunkon kell kezdeni a reformálást.

A hit kérdésének fölvetése nem bontotta szét a tábort felekezetekre, ép ellenkezőleg, ez kovácsolta eggyé. Az íróra minden felekezet igényt tart, a katolikus Vörösmartyra a protestánsok is, a kálvinista Ady-ra a katolikusok is. Az író hivatása közös a lelkészével, hivő természet, vallásos igénye van, de az egyetemes magyarsághoz, sőt a legnagyobbjaiban az egész emberiséghez kell szólalnia, nem süllyedhet bele semmiféle földi intézménybe, pártba, az ő országa a szellem birodalma."

Darvas József írása a találkozón szerzett friss élményei mellett megörökíti a telep hangulatát és saját - Szárszóval kapcsolatos - korábbi élményeit is:

"Egy kicsit olyan ez a telep, mint valami nomád táborhely. Nincsenek összkomfortos, folyóvizes szobák és szépen berendezett hálótermek, deszkabarakkokban egymás fölött álló, gyomorbarangási, kemény deszkapriccsek vannak s az étkezés félig az ég alatt, terítetlen, hosszú, kecskelábú asztaloknál történik, fürdőszobának meg ott a Balaton. A testi kényelem külső feltételei nem mindenben hiánytalanok, - de ez egészen stilszerű is, mert ekik idejönnek, lélekben sem a tespedő nyugalmat, a kényelmes elpihenést keresik."

"Tíz évvel ezelőtt voltam itt először, - akkor még mint fiatal diák. Még ma is emlékszem, milyen felszabadító hatással voltak rám az itt töltött napok. /.../

---

x/ "Mit adott Balatonszárszó?" címmel Juhász Géza írása, Tiszántúl, 1942. július 8.

"Egy nyaraltelep két arca." Kis Ujság, 1942. július 7.

a többi társakkal folytatott, éjszakába nyúló beszélgetésekben, vitatkozásokban egy egészen új világ tárult ki előttem. S azt hiszem, nem csak én voltam így: azóta is minden esztendőben, minden nyáron tizével, százával mennek innen ezéjjel fiatal diákok, fiatal értelmiségiek, a szabadabb látás, a nagyobb felelősség tanulságait vivén magukkal. Ha ma mégis tisztább, világosabb a magyar látóhatár, mint tíz esztendővel ezelőtt, ezeknek a szárszói konferenciáknak is részük van benne."

"A különböző vallási árnyalatok, a legkülönfélébb felfogások is szépen megférnek itt egymás mellett, mert - mint éjjel az alvók fölé a deszkabarak közös fedela - a viták fölé egyetlen gond és szándék terit sátrat: hogyan lehetne jobbítani a magyar nép sorsán? A vélemények nem mindenben egyeznek. Hiszen éppen az a cél, hogy őszintén elmondjuk egymásnak, mit és hogyan akarunk? Azaz, abban, hogy "mit", nincsen is semmi különbség. Jobb és biztosabb jövendőt a magyar népnek, s rajta keresztül az egész magyarságnak. Az utat és a módot ki így látja, ki úgy, de az előadások, a viták, az esti tábortűz melletti őszinte beszélgetések mégsem annyira az elvek és eszmék csatái, hanem inkább a népért való szolgálat szép szándékának tanácskozásai. Ami itt folyik, az nem csak a hallgatóságnak, de az íróknak is tanulság - he nem is mindig a hozzászólók szavain, de azok emberi magatartásán keresztül. Szinte látjuk, hogy ezekből a "középosztályi" fiatalokból hogyan sodródik össze és hogyan forr ki egy új magyar értelmiség, amelynek a hiányát annyiszor hánytorgattuk."[x]

Ez a szociálista Darvas József csendes belső örömére szinte rímel a Református Élet tudósítása a konferenciáról:[xx]

[xx] "Nyelvek csodája a népi írók balatonszárszói találkozóján." /Református Élet, 1942. július 18./

[x] Egy nyaralótelep két arca. Kis Ujság, 1942. julius 7.

"A lelki arckép fölötte változatos. Bibliás, imádkozó SDG-mellégisták, a pogány vallásrendszerekkel, a filozófiával, mint vallástalálókkal kínlódó fiatalok, néhány buzgó római katolikus, öntudatos evangélikusok és unitáriusok, komoly népfőiskolás fiúk s a hit útjára éppen csak rálépett emberek, de nincs köztük egyetlen cinikus se. Mindegyik szemében ott lobog saját hivatásának tüze."

" Nagy élmény volt az egyik író ajkáról hallani, hogy nincs írói nemzedék, amelynek mélyebb élménye lett volna vallás, mint a mienk. - Valaki anyanyelvek csodájának mondotta ezt a konferenciát. Közös nyelvre kell szert tennünk a jobban megértjük egymást. Az egyik író úgy tett bizonyságot, hogy a konferencia visszaadta hitét az élő szó erejében. Áldozni is tud az az ifjúság. A régi magyar irodalom értékeinek kiadására egy negyedóra alatt 5500 pengőt ajánlottak meg."

Az SDG tiszteletben volt a találkozó történelmi jelentőségével, ezért a Református Diákmozgalom 1942. évi augusztusi számát teljes egészében a konferenciának szentelte. Közölte néhány résztvevő levelét, emlékezését is, ezekből idézünk alább kettőt.

Balogh István kereskedőségéd: "Többet jelentett számomra ez a szárszói hét minden eddigi 'felejthetetlen' élménynél. Nem szükséges itt a leg- és legesleg fokozatok használata, mert ezek úgyis eltörpülnének a konferencia értéke és jelentősége mellett. Az első előadásnál némi szorongás vett ugyan rajtam erőt. Nem bíztam a négygimnáziumos agyam teherbíró képességében. Hála Istennek, ez a félelem mindjárt az első pár mondat után eloszlott. Megéreztem, hogy az itt megvitatásra kerülő sorskérdések nemcsak az értelmemnek, hanem a magyarul érző szívnek is szólnak. Később aztán egyre szomjasabban vártam íróinkat.

/.../ Különösen jól esett éreznem a kedves baráttá lég-
kört. Nem hangzottak itt el szólamok a testvériségről,
mégis egy diák sem fanyalodott el, ha eszmecseréink
közben megtudta a foglalkozásomat. Még mindig előttem
áll az öreg diófa alatti kerekasztal, amint körülültük
fróink, a jezsuita páter és a református esperes és
derűs hangulatban kenalazták zománctényérról a zöldbab-
levest. Ön hiszem, hogy ez a kép nem csak szimbólum,
de igérete is az új magyar szellemiségnek."

És egy részlet egyik fiatal erdélyi réeztvevő
hasonlóan lelkes leveléből:

"Távlatokat nyitottak, egészen meggazdagítottak
az írók előadásai. Nagy élvezettel hallgattuk végig
őket. Hajnal derengését éreztük a magyar éjszakában.
Azoknak az eszméknek és gondolatoknak a fejtegetését,
amelyek bár az erdélyi lélek előtt nem újak, de ere-
tiségükben a különösen képviselőikben olyan páratlanok.
És hogy az előadásokból annyi terméknyitó erőa sugár-
zott, én azt Veres Péter tételéből magyarázom, hogy leg-
fontosabb minden dolgunkban a becsületes önkritika és
az elfogulatlan tisztánlátás megőrzése. Ha valóban be-
csületügy a mi ügyünk, ahogy Németh László mondta, való-
ban ezzel az önkritikával kell haladnunk további utunkon.
A hitetlenség bántóan kicsillanó hangjait eltakarták
a nagyszerű előadások, a tüzes viták, a fel-felcsendülő
népdalok úgy, hogy végeredményben megnőleesedett lélek-
kel, dacos hittel történ haza, hálát adva az Istennek
az elgondolkoztató, gazdagító szép napokért."

A konferencián elhangzott előadások a következők
voltak:

Németh László: Érték és igazság az irodalomban és a történet-
íráshan I-II.

Féja Géza: Régi magyarság

Veres Péter: A parasztság a különböző szellemi áramlatok
hatásában I-II.

Nagy István: Népiség – munkásság

Darvas József: Népiség - értelmiség

Gulyás Pál: Kelet és Nyugat

Püski Sándor: Harc az új magyar irodalomért

Az elhangzott előadásokról nem készült jegyző-
könyv, így ezekről csak töredékesen tudunk beszámolni.
Teljes hitelességgel egyedül Nagy István előadása maradt
fenn.x/ Beszéde során felpanaszolta, hogy a városi mun-
kásság helyzetének feltárására egyetlen népi író sem
vállalkozott, holott annak három és fél milliós tömege
/akkor 14 millió volt az ország lakosságy/ megérdemli,
hogy vele külön foglalkozzanak. A polgári demokrácia
nem engedte be az alkotmány sáncaiba az alullévő réteg-
ket, ezek vágya az egyetemesebb közösséget megteremtő
szocializmusban teljesülhet.

A többi előadó kiállására, gondolatmenetére
helyesebb lesz szóról-szóra idézni a korabeli cikkekből,
mint több-kevesebb sikkerrel megkísérelni – több évtized
távlatából – a visszaemlékezést.

Németh László konferenciai szereplásáról ezt
írja Kovács Endre falvidéki történész-regényíró:xx/

---

x/ Nagy István: "Népiség-munkásság". /Szárszói beszéd/
Erdélyi utan, Budapest, 1945.

xx/ "A népi megujhodás jegyében folyik a balatonszárszói
konferencia." Ársekujvár és Vidéke, 1942. július 4.

"Péter-Pál napján összegyülekezik a hallgatóság a nagy előadóteremben s megnyitják a konferenciát. Az első nap előadója Németh László. Előadásának címe: Érték és igazság az irodalomban és a történetirásban. A hallgatóság megtelik kíváncsi érdeklődéssel. Nem az író-sztárnak kijáró érdeklődés ez, inkább a szellem iránti heves nyugtalanság, az iránt a magyar szellem iránt, amelynek egyik legnyugtalanítóbb kivetülése éppen Németh László. Látszatra fiatal ember, alig valamivel több negyven évesnél, - de mi van e mögött a negyven év mögött? Kíváncsian kutató tekintetében egy gyermek pajkossága villanik, örök diákra emlékeztet hajlott testtartásával. Ez volna a rettegett kritikus, aki Dávidként vállalkozott arra, hogy leteritse a Góliát-Szekfű Gyulát, ez volna az, aki megteremtette korunkban a komoly szinikritikát a mikinek minden műve vihart támaszt az irodalmi közéletben? Németh László az új magyar történelmi érzés kialakításának fontosságáról beszélt megnyitó előadásában. Szavai egyképpen vonatkoztak az ifjúságra és a népi irodalomra. Az írói igazságszeretetet állitotta oda legfőbb szinmértékül gyanánt minden szellemi munkás szeme elé, mert ebben látja a legjobb ellenszert a kor betegségei ellen. /.../ Az idők fejlődése legujabban azt bizonyitja, hogy ez a helyes magyar történelmi ösztön kezd érvényesülni a magyar életben s nyomában újra fogalmazzuk európai hivatásunkat. Több irányban is mutatkoznak e változás jelei. /.../ Ezzel egyidejűleg felfedezzük a magyarság mély belső értékeit, a népi kultúrát. Megváltozik európai helyzetérzésünk is. Kelet és Nyugat határán felismerjük a Széchenyi által megpillantott igazságot: Kelet népe vagyunk. A jövőben egyre kevésbé akarunk a nyugati kultúrák lerakodóhelye lenni. Új helyzetérzésünk azt parancsolja, hogy a távoli kapcsolatok helyett a legközvetlenebb keleti szomszédjainkkal teremtsünk összeköttetést. Az európai kultúrában új hangot, egyéni szint jelent a magyar nemzeti kultúra."

A találkozó mély benyomást tett magára Németh Lászlóra is. Visszaemlékező kötetében erről igy ir:x/

"Hogy a két előadáson, a délelőttin és a délutánin miről is beszéltem, azt most már csak Vatai László emlékezetemben maradt megjegyzéséből gyaníthatom. Az ő iskolázott, filozófusi esze /akkoriban jelent meg Dosztojevszkij-könyve, az egzisztencializmus első magyar előhirnöke/ rögtön megállapította, ami nyilván igaz is volt, hogy tulsidonképpen nem az igazságról, hanem a valóságról beszéltem. /.../ Este egy egész kis csoport kisért át, Földvár széléig, a birkalegelőn, s másnap, amikor felébredtem, s a nyüzsgő táborra gondoltam, /a rám sugárzó leányszemekre is talán/, nem tudtam megállni, hogy elhatározásommal ellentétben negint át ne sétáljak Szárszóra. S ott voltam azután mindennap, reggeltől sötétedésig, egészen a szombati táborzárásig. Továbbra is a szünetek vonzottak inkább, nem az előadások s hozzászólások. Az ebéd és a délutáni előadás közt két órán át pihenőt, fürdési időt hagytak s főként ez alatt fürdtem én a magam megtalált elemében - a lelkesitő és viszontlelkesitő, a rágitől annyira elütő és érezhetően rajtunk felnőtt értelmiségi ifjúságban. Egy-két hónap múlva így emlékeztem vissza naplójegyzetemben erre a rég hiányzó fürdőzésre: 'Szárszón a homokparton erre a régi fiatalember ült mellém beszélgetni. Lassankint tizemötenhúszan is odakéredzkedtek fiuk és lányok. Ott sütöttük ki a régi magyar könyvtár terveit. S ott egy negyedórára azt éreztem: igen, igy körülvéve, igy gyönyörű szellemi embernek lenni ... Ez az este - mintha csak önnön variációit hegedülte volna: a páros társalgást, a rokon lelkek közbeszólását, az abból kipattanó tervet

x/ Homályból- homályba. Budapest, 1977. I. kötet. 614-619. oldal

a ragyogó, megigézett jövőt - újra és újra megismétlődött."

"...alig telt bele tíz nap, a fáradt és kedvetlen ember úgy tele volt fénnyel, tervvel és igazi reménységgel, mint hosszú évek óta sosem."

Veres Péter előadása sem maradt fenn írásban, a részatvevőkre gyakorolt hatását azonban jól érzékelteti Kovács Endre pár sora:[x/]

Németh László mellett "a legkitörőbb népszerűség a népi írók legeredetibb egyéniségét, Veres Pétert övezi. Veres Péter önmagát és osztályát magától értetődő természetességgel parasztnak nevezi, de mi ismert okokból nem merjük ilyen névvel illetni őt. Pedig azt kell mondanunk: Veres Péter a magyar parasztság legnagyobbformátumú kiteljesedése. Intelligenciája, befogadóképessége határtalanul nagy. Tudása meglepő, egyénisége pedig mélyen emberi vonásokból szövődik. Körülötte állandó a sereglés. A fiatalság már túljutott azon, hogy megcsodálja Veres Péterben a csizmás parasztot, aki könyveket ír - a fiatalság tanulni jár Veres Péterhez. Benne látja a népi felemelkedés élő zálogát, a magyar haladás helyes irányát."

Ha Veres Péter beszédét nem is, akkori gondolatait idézni tudjuk pár hónappal korábban megjelent cikkéből:[xx/]

"Ez a kis nép, a mi népünk, amelyhez a mi emberi és szellemi létünk kötődik, történelme legválságosabb

---

x/ Ld. Kovács Endre hivatkozott cikkét.

xx/ "Béke és Szolgálat". Magyar Csillag, 1942. április

éveit éli. Ez nem vezércikkszólam ma, hanem valóság. S még nem is a bajok és veszteségek miatt aggódunk, ezt még eddig szerencsésen elkerültük. Az igazi nagy veszedelem az, hogy népünk most, amikor erre legnagyobb szüksége volna, nem adhatja önmagát, mert nem is jutott el még önmagához. Hogy most a háború közepén emeljük nemzetté a népet, az lehetetlen, ha mágannyi jószándék fogna is össze." /.../

"A dolgozó magyar nép rétegeinek össze kell fogni, de nem úgy, hogy a történelmi szorongás, a közös veszély hangulatában az egyik réteg, a baráti szövetség könnyelmű jóakaratában, balekmódra odadobja magát a másiknak. Beszéljünk egészen világosan: minden réteg életérdekei fontosak, de nekünk arra kell vigyázni, hogy a mi szavainkkal, a mi eszméinkkel és a mi becsületünkkel ki ne fosszák a legszegényebbeket, az igazi sokaságot, a munkásokat és a parasztokat, azokat, akiknek nincsenek intézményeik és nincsenek szószólóik rajtunk. ún. népi írókon kívül." /

"Mi írók vagyunk, nekünk nem kell a hatalom: nekünk az igazság kell. A történelmet nem mi hozzuk, a történelem rénkgörög, mint a lavina, de akármi lesz is, ha csak egyetlen egy is megmarad közülünk, annak az a kötelessége, hogy a legalulmaradtakért, a munkásokért, parasztokért, cselédekért, napszámosokért szót emeljen."

Darvas József Népiség - értelmiség című előadásának egyes gondolatai újra megjelennek az 1943. évi szárszói felszólalásaiban. Az ellentételeken kívül élénk érdeklődés kísérte Féja Géza, Gulyás Pál és Püski Sándor előadását. A hozzászólók között ott találjuk Sinka István költőt, Bakó Józsefet, a szellércszaládból származó írót, Boda Gábor szobrászművészt, Fónyad Dezső és Vatai László lelkészeket, Nagy Töhötöm pátert, KALOT-vezetőt, Somogyi Imrét, a "Kertmagyarország" kerskpáros apostolát.

Féja előadása és Németh beszélgetései arra inspirálták a konferencia résztvevőit, hogy elhatározzák a feledésbe merült magyar irodalmi értékek közreadását. A "Régi Magyarság" megjelölésű sorozat szerkesztésére Féja Géza vállalkozott, a sban minden jelentős szépírói mű megjelentetését tervezték. A vékonypénzű diákok, néhány pap és tanító percek alatt nem kevesebb, mint 5500 pengőt ajánlott meg erre a célra, mintegy jelezve, miként válnak a szavak tettě.

A vasárnapi igehirdetést Szabó Imre esperes végezte. Scos Géza így nyilatkozott a konferenciáról: x/

"Az SDG új nagy szolgálata volt ez a konferencia. Felekezetközi munkát kezdtünk ezzel, hitvallásos irányunkat fel nem adva. A szövetség most érte el nagykorúságát."

150 - 300 - 600. Ez a számsor az 1942. februári, az 1942. nyári és az 1943. nyári rétegtalálkozók résztvevőinek számát jelzi, meghatározva "Az ifjúság az új magyar szellemért" találkozók felvállaló-továbbfolytatá szerepát. De jelzi ez a kettőződés azt is, hogy a Budapest Kálvin-téri, szárszói kereteken túlradva mekkora sebességgel terjedtek az igék, vagyis a cselekedtető belső parancsok szerte az országban.

A felsős fiúk és leányok külön konferenciákon, de azonos programmal: Testem - lelkem, magyarságom kérdései,

x/ "Háromszáz résztvevő a népi írók balatoni konferenciáján." Református Jövő, 1942. július 9.

viharzóna, biológiai csata és az Uj magyar honfoglalás kérdéseivel foglalkoztak.

A Kabay Kör ezen a nyáron is megrendezte a Végzettek konferenciáját. Előadásaik: A társadalom betegágyánál, egyedül vagyunk, miért éppen én?, felszámolás, a mi utunk. Előadóik: Boda József, Németh László, Fényad Dezső, Kiss Sándor, Pap Béla, Scos Géza és Vatai László voltak.

1943. Magyar Élet Tábor

Az 1943. év a konferenciák megszokott rendjében új kezdeményezésekkel jelentkezett. Uj volt a vallástanárok részére tartott konferencia. Balla Péter a zsoltár és népdal hetek keretében már az előző évben is tartott egy-egy bibliai napot. Ez a kezdeményezés most odaművekedett, hogy augusztusban egy egész héten a résztvevők csak a Biblia megismerésével foglalkoztak. És új kezdeményezés volt a Református Diákmozgalom sajtótábora is. A Szövetség ujságja ebben az évben új, nagy formátumban, új elgondolásokkal jelent meg, s ennek a továbbfejlesztését szolgálta a sajtótábor.

Messze kiemelkedett azonban a konferenciák közül a népi írókkal való újabb nagy találkozás. Ennek a külön meghívóján is ugyanaz a fejcim: "Az ifjúság az új magyar szellemért", mint az előző évi konferenciáén, de a háború fejleményei, a sztálingrádi vesztett csata, a határainkhoz közeledő front kiélezték a gondolatokat, az előadások vitáit.

A másik fejem: "Magyar Élet tábor", a Magyar Élet könyvkiadóhoz, személy szerint Püski Sándorhoz kapcsolta a konferenciát. Utólag vita alakult ki afelől, ki is rendezte a találkozót? Majdnem félévszázad történelmi távlatából nézve az a legvalószínűbb, hogy sem az SDG Diákszövetség, sem a Magyar Élet könyvkiadó külön-külön nem rendezhette volna meg. Az a szerencsés összefonódó kettősség, amely gyakorlatilag a Kabay Kör személyein és munkáján keresztül alakult ki, tette lehetővé ezt a konferenciát, amely hatásaiban mind a mai napig jelen van az ország életében.

A németektől ellenőrzött Európában hátborzongatóan bátor vállalkozás: hatszáz cselekedni vágyó fiatal egy álló hétig tartó testvéri találkozón lesi, hallgatja szellemi vezetői ajkáról, hogy a németek biztosra vett veresége után hogyan kell hozzáfogni az új Magyarország felépítéséhez.x/

x/ /A Magyar Élet Kiadó 1943. végén "Szárszó" címen megjelentette a konferencia jegyzőkönyvét. A jegyzőkönyv 1963-ban újból napvilágot látott a Kossuth Könyvkiadó gondozásában, kiegészítve a találkozóhoz vezető utak dokumentálásával és a sajtóvisszhang-vitával. Balla Péter előadása csak az utóbbiban szerepel, csonkán, kiegészítése a Confessio 1984/1. számában található. Formai-terjedelmi okokból Karácsony Sándor előadása mindkét kiadásból kimaradt, ezt viszont a Confessio 1985/3. száma közli. A Kossuth-kiadvány ettől eltekintve teljes; Kiss István előadása, Gombos Gyula és Marosi Péter felszólalása kimaradt, ők a közléshez nem járultak hozzá./helyszűke miatt folytatás a következő lap alján!/

A konferencia élnökBognár Istvántanár, az SDG ügyvezető alelnöke, fiú-internátusának vezetője. Titkára ugyancsa Borvető Béla, aki az 1941. és 1942. évi találkozókon ellátta ezt a tisztet, s aki az SDG Kabay Körben is, a Magyar Élet Kiadóvállalatnál is fáradhatatlan szervezőnek bizonyult.

Szemben az előző évi szárszói táborral, ez megint - a 42 februárihoz hasonló - rétegtalálkozó. Az értelmiségiek között itt vannak a parasztszármazású Győrffy-kollégisták, a Parasztszövetséget és a kalászos gazdákat legalább harmincan képviselik, élükön Dobi Istvánnal, Nagy Ferenccel, Dancs Józseffel. A Dióspyőri Vasgyárból tizenkilencen jöttek el, és általában: a népi írók olvasói: diákok, parasztok, ipari munkások, pedagógusok, mindenfajta felekezet papjai. Hatszáz fiatal, "akinek lelke vivódik a magyar jövő kérdéseivel. A problémák, amelyeket megvitattak, a magyar föld, a gazdasági élet, a társadalmi és állami fejlődés, művelődés és politika megoldásra váró kérdései. Hat napon keresztül pedig szinte vezérfonalként vonult végig az előadásokon és hozzászólásokon az összefogás nagy kérdése.

Hogyan engedhették meg ezt a találkozót Horthyék? Bizonyos, hogy a front közeledése a kormányzat

/az előző oldalról folytatás/ A kétezer is kiadott jegyzőkönyvre tekintettel eltekintünk az előadások és viták ismertetésétől, annak lényegi visszaadása az igazat megvallva túlerős tömörítésben nem is oldható meg, bár arra "A református ifjúság a két világháború között" c., rövidesen megjelenő kötetben kísérletet teszünk.

realistább tagjait az angolszász hatalmakkal és a baloldali való párbeszédre sarkallta, közéjük tartozott a belügyminiszter is. Dobi István viszont éppen Szárszón, Nagy Ferenc környezetéből hallja, hogy "Keresztes-Fischer véleménye szerint kommunista összejövetel folyik Szárszón és hamarosan szétüttet a gyülekezet között." /Dobi István: Szárszói emlékek. In: Vallomás és történelem. Budapest, 1962./

Melyik a valóság? A helyi őrs két csendőre - talán véletlenül - megjelent a telepen, de Püski találékony felesége elküldte őket. "Hiszen tudják, itt vallásos konferenciákat szoktak rendezni." Találgatások. Két dolog mégis biztosra vezető. Az egyik: Soos Géza SDG elnök, külügyminisztériumi tisztviselő, a tervezett kiugrás egyik előkészítője, kellő biztosítéknak tűnhetett "odafent", hogy a találkozón nem lépik át a megengedhető határt. A másik: messze átlépték, igaz, de ezt, az állásfoglalások radikális forradalmiságát senki sem láthatta előre.

A találkozón a következő előadások hangzottak el:

Kodolányi János:	A konferencis bevezető előadása
Erdei Ferenc:	A magyar társadalom I. Társadalomtudományi tájékozódás II. Modern magyar társadalmi fejlődés III. A magyar társadalom a két világháború között IV. Társadalompolitika
Németh László:	/cím nélkül/
Jócsik Lajos:	A Közép-Dunamedence közgazdasága

Kiss István:	Az állam természetrajza
László Gyula:	Régészeti néprajz és magyar őstörténelem
Dömötör Sándor:	Hagyományaink élete
Balla Péter:	Népdal-néptánc, magyar múzene
Muharay Elemér:	Népi kultúra, közösségi kultúra
Erdei Ferenc:	A magyar földkérdés
Karácsony Sándor:	Magyar nevelés
Püski Sándor:	Bevezetés az általános vitához
Veres Péter:	Záró előadás

Az előadásokon kívül értékesek, fontosak voltak a /jegyzőkönyvben is megörökített/ hozzászólások, de a beszélgetések, reggeli bibliakörök, baráti párbeszédek is. És a tábortűzek, ahol Balla Péter énekeltette - Kálmán Lajost is segítségül véve - a lobogó lángokat körüláló fiatalságot, ahol Muharay Elemér népi játékokat idézve szórakoztatta a népet, ahol Gulyás Pál, Sinka István, Szabódi László, Bakó József cenzura elé nem adható verseiket, Asztalos István, Bözödi György, Kádár Lajos, Nagy István, Szabó Pál rövid novelláikat mondták el. Felejthetetlen estéik a csillagos ég alatt.

A találkozó résztvevőinek összetételéből következett, hogy mind az előadók között, mind az előadók és az igen aktív hozzászólók között eleven dialógus alakult ki, és éppen a vita adta meg ennek a nem-mindennapi találkozónak a különleges jellegét. A hozzászólók közül kiemelésre kívánkoznak az alábbiak: Asztalos István, Bözödi György,

Dobi István, Féja Géza, Juhász Géza, Kardos László, Kovasz János, Somogyi Imre, Szabédi László.

A legnagyobb vitát kéteségtelenül a "nemzeti" szocializmus és a "nemzetközi" szocializmus közé szorult szerencsétlen ország kiút-keresése váltotta ki, ezen belül az értelmiség és a népi írók szerepe az ország remélt újjászületésében. Az író feladatát legtisztábban a debreceni irodalmár, Juhász Géza fogalmazta meg:

"A két ellentétes oldal közt, a szakadék alján ott hömpölyög az egységes magyar életakarat. Harmadik oldal? Én is úgy hiszem és vallom: ez a magyar oldal. Lélekben mindnyájan odatartozunk. Elsősorban az írók maguk. Az író, míg meg nem valósul az új, dolgozik érte, ragyogó képet fest róla. De mihelyt megvalósult, ha csakugyan író, azonnal ellenségbe kerül vele: ahogy bírálta a régit, ugyanúgy kell bírálnia az újat is, kikerülhetetlenül. Minden rendszer egyoldalú, az író pedig a milliónyi életet ábrázolja, a teljes embert szolgálja. Kellemetlen ez a szolgálat a rendszernek, mégis magát ítéli szellemi elsorvadására az, ha lemond róla."

Veres Péter az országra váró feladatot történelmi léptékben jelölte ki:

"Ma különb emberek, parasztok és munkások nevelődnek körülöttünk. A világtörténelem nagy erőivel úgysem fordulhatunk szembe, mert akkor megsemmisülhetnénk. Azt kell tennünk, amit minden életrevaló nép tett a történelem folyamán: alkalmazkodni, hogy megmaradhassunk. Ez minden más szemei vagy világnézeti igazság előtt áll: Megmaradni. Ahogy lehet. S hogy lehet? Úgy, ahogy a nép nagy többsége hiszi, hogy lehet. Mert a hit nagy erő, a történelemben talán a legelső erő."

A találkozó vulkáni erejét az utórezgésekből ítélhetjük meg. Alig ért véget a szárszói találkozó, a sajtóban egymásután láttak napvilágot a legkülönfélébb beszámolók, mérőben eltérő álláspontokat képviselve. 1943 végén megjelent a "népi országgyűlés" /így nevezte az egyik cikk/ jegyzőkönyve, utána megint fellángolt a vita, egyes hullámai 1944-re is átterjedtek. Felbukkantak később a szárszói emlékek az írók, közéleti férfiak visszaemlékezéseiben is. És amikor elkövetkezett a 40. évforduló, és megjelent az ötödfélszázoldalas "Szárszó 1943" kötet, a recenziók - és ez már meglepő - ugyanolyan éleséggel feleseltek egymással, mint maguk az egykori állásfoglalások, amelyeket ki-ki a maga meggyőződése szerint idézett.

Itt most csak a korabeli sajtóvitára, annak is csupán néhány részletére térhetünk ki. A támadások főként a szélsőbal- és a szélsőjobb-oldalról érkeztek.

A hivatalos országvezetés jobbratolódásakor életveszélyes volt a szélsőjobb ideológiáját képviselő Egyedül Vagyunk durva, vastagbetűs szedéssel is kiemelt támadása /"Mi történt a szárszói konferencián?" Egyedül Vagyunk, 1944. január 28./:

"Szövetségeseink és katonáink a nyári offenzíva legvéresebb áldozatait élték, és a konferencián egy-két egész halvány észrevétel kivételével senki sem kongatta meg a vészharangot, senki sem hirdette a lelkeknek a bolsevizmus elleni nagy mozgósítását. Helyette egy hangos és erős tábor nyíltan állást foglalt a történelmi materializmusnak egyedül üdvözítő volta mellett."

"De nem szóltak a konferencia résztvevői a fegyveres honvédelemről, a katonai szellemről, a magyarság harci kiállásáról. /.../ Lét és nemlét kérdése ma nekünk a honvédelem, az arra való lelki felkészülés minden más eszmei és elvi kérdést megelőz és egy ilyen hosszú, nagy átfogó tanácskozás jegyzőkönyveiben egyetlen betűt sem találtunk róla. /.../

A felszólalók kilencven százaléka egyszerűen úgy kezelte a zsidóproblémát, mint a középosztály egyik elfogult magánügyét, tudomást sem akarván venni arról, hogy a nagy élet-halál-küzdelem, amelyben a mi sorsunk is eldől, egyben a világszidóság fennmaradásának és hegemóniájának egyik legfélelmetesebb történelmi erőfeszítése."

A szociáldemokrata sajtó az egész konferenciát sajátos pártérdekei szerint értékelte, azaz abból a szempontból, mi hasznosítható abból a maga számára /Népünk, 1944. február 18./:

"...a szociáldemokrácia számára minden politikai szövetségnél különb nyereség lenne éppen ezeknek a csoportoknak a szövetsége. Fiatalok, szervezetekkel és orgánumokkal rendelkeznek, já kapcsolóddásokkal, esetleg a protestáns agrártömegek egyik legjobban harcálló rétegét jelentik. /.../ Milyen különös és érdekes, hogy hosszú elszigetelődés után a magyarországi szociáldemokrácia politikai és mozgalmi szövetséglehetőségek középpontjába került ..."

A vélemények eltérése nem csupán a politikai lapokra jellemző, átcsaptak a vita hullámai az egyház területére is. Az elmaradás olyan súlyos volt, hogy az SDG vezetősége védekezésre kényszerült, hiszen az ellenállás potenciális bázisává felkészített Szövetséget fenyegette a leleplezés. Soos Géza az SDG éves munkáját

ismertető közgyűlésen negyedórát fordított annak megmagyarázására, miért volt szükséges és érdemes megrendezni a tanácskozást. /Református Élet, 1944. márc. 4./

Az alábbiakban Bognár István cikkéből idézünk /"Egyik népi iró sem az igazság". Református Diákmozgalom, 1944. január/:

"Nyugodt lelkiismerettel mondhatjuk ma is, hogy bennünket tiszta szándékok vezetnek. Nem tudunk különbséget tenni ember és ember, magyar és magyar között, úgy ahogy a politikai pártállás, vagy a világnézeti harcok felparcellázták a magyar társadalmat, mert Krisztus evangéliuma mindenkihez szólhat. Szervezeteink nem igazodhatnak a világ berendezéséhez. Társadalmi és emberi nyomorúságokat csak egyféleképpen lehet megoldani s ebből ember ki nem rekeszthet senkit. A Soli Deo Gloria mozgalom ifjúsága ezt a táborozást is igazi konferenciázásnak tekintette. Reggelenként bibliakörbe gyűjtötte a konferencián megjelent református testvéreit, a tábortűznél az utolsó szó az evangélium üzenete volt, majd amikor a tábor már elcsendesedett, imaórára hívogatta a háládatos lelkeket. Ennek az ifjúságnak igen nagy tapasztalatot jelentett ez a konferencia. Igyekezett testvéri légkört teremteni és meglepődve tapasztalhatta, hogy az általa eddig nem ismert munkás testvérek milyen érdeklődéssel és odaadással tudnak résztvenni minden beszélgetésben. De ugyanakkor éreznie kellett igen nagy fogyatékosságát, amely a sokszor csak formálissá lett nevelésnek a csődjét jelentette. Éreznie kellett, hogy milyen kevés szóval tud érintkezni azokkal a testvérekkel, akik foglalkozásuknál fogva is mereven az élet realitásait ismerik csak el. Mondanunk sem kell, hogy szociológiailag teljesen kiképzetlen. S az a legnagyobb tapasztalat, ami már nem új az evangéliumi

ifjúság körében, hogy ő nem vezetőszerepre készül a magyar társadalomban, hanem szolgáló szerepre. A vezető-ember, a vezetőréteg fogalmát a mai értelmezésben és használatban törölni kell szótárunkból."

Végülis Fónyad Dezső, a református ifjúsági munka egyik reprezentáns képviselője "Vihar Szárszó fölött" c. cikkében így összegezte az egyházi sajtóban lefolyt vitát /Református Jövő, 1944. február 9.; 35 nappal Magyarország náci megszállása előtt/:

"A Soli Deo Gloria szövetséget kezdettől fogva azok a nagy szellemi örökségek, szabadságelvek vezették, amelyeket a magyar kálvinizmus századokon keresztül a legnagyobb üldözések idején is megőrzött. Ezek között nem éppen a legkisebb: a szellem szabadsága. A gondolatok nagy vérkeringésének akadálytalan, szabad forgalma. Elképzelhetetlen minden reformáció, minden szellemi ébredés, ha emberi beavatkozással próbáljuk az idők méhében vajudó gyermeket abortuszszal elkergetni. Az eszmék, gondolatok, világnézetek elé hiába állítunk szorompókat, haszontalan emelünk védőgátakat, azok a bennük rejlő belső erők nyomása folytán a szellemi világ hajszálerein szétáradnak a társadalmak és népek testébe. Balatonszárszó szellemi és lelki gyújtópont volt. Olyan darázsfészekbe nyúlt ott bele egy fiatal nemzedék meztelen, csupasz kézzel, olyan kérdésekkel nézett farkasszemet, amiktől hivatalosak és félelmekkel bélelt maradiak visszariadtak. Szárszó fiatal népe sokkal jobban és erősebben hitt a maga igazságaiban, hitének abszolut erejében, magyarságának kétségbe nem vonható szeretetében, hogy bátran megengedte az ellenvélemények, a más felfogások szabad hangoztatásának kockázatát.

Minden párviadalt vállalt, akár az Ady-kérdésre gondolunk, akár a csonka határokon átnyúló mozdulatokra, vagy éppen nemzetközi ifjúsági fórumokra. Nem félt a destrukció vádjától, de a sovinizmus szemrehányásitól se, tudott szabad, bátor, őszinte lenni felfelé és lefelé. Átlépett a társadalmi válaszfalak drótsövényein, leült még a Sarlósokkal, marxistákkal is, hogy megismerje őket, mintahogy félretéve százados elfogultságokat, könnyen átlépett felekezeti ellentétek konok, sötét falsin is, testvéri jobbot nyújtva a magyar katolicizmus fiataljainak ... Szerintünk, ha a szárszói gyülésnek semmiféle gyakorlati haszna nem lett volna, akkor is történelmi szerepe volt: tisztán látunk. Igen hálásak lehetünk ezért, hogy ez a konferencia megszületett: választóvizére szükség volt. /.../ A valóság talán mégis csak az volna: ha a marxizmus helott, akkor felesleges az aggodalmaskodás, ha pedig valami Marx redivivust, valami megelevenedett és új hóditó körútra induló történelmi materializmus arcát látják felbukkanni a szárszói előadások többségében, akkor ezt józanul tudomásul kell venni, hogy a magunk misszijóban, keresztyén magyar programjában számot vessünk olyan erőkkel, amelyekkel sdott esetben mérkőznünk is kell, mégpedig saját fegyvereinkkel. /.../ Ebből pedig az következik, hogy az Evangélium senki számára sem lehet puha párna, amelyen nagyot nyújtózkodik abban a reményben, hogy a keresztyén Magyarország megvalósulásához jelszavak is elegendők."

1944. Üldözöttek bujtatása.

1944. március 19.-én a németek megszállták az országot, a számukra kellemetlen, vagy éppen veszélyes

embereket összefogták. Emiatt sokan már akkor, vagy később, az év vége felé illegalitásba kényszerültek.

Az 1943-as Magyar Élet konferenciát még a Konventi Elnökség is kifogásolta, mint ami nem tartozik a Szövetség "profiljába", de 1944 nyarán még folyamatosan lehetett konferenciázni. Az a tény, hogy az SDG a Magyar Református Egyház hivatalos diákmissziói munkája, védettséget, oltalmat jelentett továbbra is. Mivel Szárszón minden héten /ritkábban kéthetenként/ új konferenciát rendeztek, amire az ország minden részéből jöttek a fiatalok, velük idősebb vezetők és előadók, így igen jó alkalom adódott a két nyári hónapon az üldözöttek bújtatására. Személy szerint Soos Géza és Balla Péter voltak azok, akik ebben az életmentő szolgálatban is elöljártak. Soos Géza, mint külügyminisztériumi tisztviselő, Balla Péter mint az egész országban ismert missziói munkás, óriási ismeretségi körrel rendelkeztek, a védenceiket vagy a Telepen, vagy a közeli házakban helyeztek el a nyári hónapokra. A nyár végén Soos Géza arra adott megbízást a sorok írójának, hogyha Veres Pétert, aki akkor munkaszolgálatos volt, sikerülne megszöktetni, a Telepen biztositsanak neki helyet, hogy a következő nehéz időket átvészelhesse.

Soos Géza és Balla Péter körül alakult ki egy csendes, a munkájukat támogató háttér, amelyben jelentős szerepet játszott Bognár István, a Szövetség Ügyvezető alelnöke, dr. Kiss Sándor és Vatsi László főiskolás lelkészek. Az év végén szinte mindnyájan illegalitásba

vonultak, a Szövetség más tagjaival együtt.

1944 nyarán tehát a szárszói konferenciázók még alig éreztek meg a hamarosan bekövetkező nagy változást, legfeljebb a Balaton felett gyülekező bombázó repülők bizonyitották, hogy egyre közeledik a front. A főiskolások konferenciája a teológusokéval bővült. A két konferencia ugyanabban az időpontban folyt, de külön programmal. A vallástanárok konferenciája is kibővült, mert pedagógusokat is hivtak erre az alkalomra. Külön volt diák- és nemdiák Testvériség Konferencia leányoknak és fiúknak. Egybekerült a zsoltár- és bibliai hét. A sajtó és iratterjesztési konferencia jórészt a Kabay Kört jelentette, de küzülük egyre többeket hivtak be katonának; így már a megszokott, s általuk rendezett Végzettek Konferenciájára sem került sor.

1944. decemberében a front már elérte a Balaton vonalát. A szárszói Telep azért vészelhette át viszonylag épen a háborús változást, mert a Szövetség főtitkára, Szabó Dániel, Szárszóra költözött, s néki sikerült a Telep felszerelését a háborús széthordás elől megmenteni.

1945. Háború utáni Újrakezdés.

Ebben az évben a háborús cselekmények elmultával mindent elölről kellett kezdeni. A budapesti Országos Központ éledezett először. Hogy a Balaton mellett mi történt, annak kideritésére 1945 áprilisában volt mód először.

Az akkori gyér vasúti közlekedés mellett ez közel százkilométeres gyalogutat is jelentett. A szárszói Telep épületei sértetlenek maradtak, a felszerelés szinte hiánytalanul megvolt. A főtitkár személyes jelenléte mellett ez főként annak volt köszönhető, hogy a Balaton középső részén nem volt frontvonal, s így ez a terület harc nélkül került a szovjet csapatok kezére.

Az élet, a közlekedés ebben az évben csak nagyon lassan indult meg, ennek ellenére július közepétől augusztus 19.-éig öt kislétszámi /15-30 fő/ konferenciát sikerült rendezni.

Az első hét egyéni elcsendesedésre hívott fel. A főiskolás konferenciára munkásfiatalokat is hívtunk. Július-augusztus fordulóján bibliai hét volt, utána vezetőképző, majd ifjúsági munkások találkozója.

1946. Ujraéledés.

A háború után az ország ujjáépítése rendkívüli terhet jelentett minden vonatkozásban. A jegyrendszer minimális adagjaival fiatal diákok étvágyát kielégíteni lehetetlen volt. Kétféle részvételi díjat kellett megállapitani. Vidékieknek csak élelmiszert kellett hozni, budapestieknek pedig a hivatalos fejadagot jegyekben és 70.000 adópengőt egy hétre. Többen voltak a vidékiek között, akik hazautazásuk biztositására pár tojást hoztak magukkal, mert egy hét alatt az adópengő értéke annyit romlott, hogy pénzzel nem győzték volna, a tojás éra viszont együtt emelkedett a vasutjegy árával.

A szükös anyagi ellátottság ellensúlyozására a Telep sertéseket állitott hizóba, s minden konferencián egy sertés levágásával lehetett kiegészíteni a jegyre biztositott szükös adagokat.

A nyári konferenciákon ismét jelentős számban vettek részt. A háború az egyházi ifjúsági munkában azt a változást is magával hozta, hogy mind szorosabb lett az együttmüködése a KIE-vel, különösen annak református ágával.

A nyár június közepétől üdülő, pihenő-héttel kezdődött. A középiskolás alsós- és felsős fiúk részére közös konferencia volt, s ugyanígy összevonva egy leánykonferencia is. A főiskolások "Mi történt itt?" cimmel keresték a választ a háború után kibontakozó élet kérdéseire. Az esti evangélizáló alkalmak "Itéletből kegyelemre" összefoglaló gondolattal ugyancsak a háborúban történt megitéltetésünk lelki távlatait igyekeztek megmutatni.

Közös volt a Református KIE-vel a vezetői konferencia és a Református KIE Ifjúsági Tábora. A nyár végén a Parasztszövetség faluvezetőképző táborának adott helyet a Szövetség. Ez részint személyes ismeretségekből, részint a Szövetség multban tartott hasonló jellegü konferenciáiból adódott. Az 1945-ös Magyar Élet konferencián Nagy Ferenc és Kovács Béla is megismerkedett a Teleppel, annak lehetőségeivel, de döntő volt az a tény, ahogy ekkor "szegedi" Kiss Sándor volt a Parasztszövetség ~~Pá~~ titkára, aki régi aktiv SDG-s tag is volt.

1947-1948. A lelki ébredés esztendei.

A háború pusztitásai, az éhezés, hadifogság, a végtató infláció, az élet teljes átrendeződése nagymértékben megnövelte az érdeklődést a lelki élet iránt. Bün és büntetése, itélet és kegyelem, "azt bünteti, kit szeret", megváltozás - megváltás kérdéssorozatára kereste a választ a vivódó lélek. A sorozatos evangélizációs igehirdetések nyomán lelki ébredés támadt az országban mindenfelé. Szárszó vonatkozásában ez azt jelentette, hogy tömegek jelentkeztek, s mivel a Telep befogadóképessége alig nőtt, sok jelentkezést vissza kellett utasitani.

1947-ben a zsoltár- és népdalkonferencia 453 jelentkezőjéből a felének sem lehetett helyet biztositani, a leánykonferenciáról pedig 250-et kellett visszautasitani hely hiányában.

Mivel ujabb épitkezésekre nem is lehetett gondolni, pótlásul kért és kapott a Szövetség az Ökumenétől egy 50 személyes nagy katonai sátort és 4-5 kisebb, négyszemélyest, ezekben szalmazsákokon helyezkedtek el a résztvevők. Veress Péter, akkori honvédelmi miniszter segitségével - aki a Telep életét jól ismerte -, egy katonai fabarakkot juttatott a Telepnek, ez azonban csak rövid ideig volt használatban, az egyik nyár végén, a konferenciák után, leégett.

Mindkét nyár a már megszokott konferenciákra hivogatott: a nyár elején és végén üdülés, a két nyári hónapban pedig főiskolás, alsós-felsős fiú és leány-,

zsoltár- és népdal-, szenior és vezetőképző konferenciák. 1947-ben volt egy bibliai hét, 1948-ban pedig az Alliance Szövetség konferenciája.

1948-ról a Szövetség egyik körlevele feljegyzete: tizenkét héten át kb. 2500-an voltak Szárszón.

1948. A Soli Deo Gloria Szövetség megszünése.

Az országban végbement történelmi méretü s már akkor ateista jellegü változások magukkal hozták az egyesületek felszámolását is. Ennek lehető ellensúlyozására 1948-ban megalakult az Országos Missziói Munkaközösség, s ebbe beletagolódott a Református Egyház minden missziói munkája, a Soli Deo Gloria Szövetség is. Makkai Sándor vezetésével az ország összes konferenciái egységes koncepció szerint folytak tovább.

Utolsó közgyülésén a Soli Deo Gloria Szövetség kimondta feloszlását azzal, hogy vagyona, Országos Központja, internátusai és a szárszói Konferenciai Telep is a Református Egyház tulajdonába kerül. A Szövetséghez beosztott ifjúsági lelkészek egyházmegyei beosztásba kerültek. A Somogyi Egyházmegyébe beosztott konventi lelkész - e sorok irója, Kulifay Albert - egyben a szárszói Konferencia Telep vezetője lett és maradt a Telep megszünéséig.

1948-ban még egy új kezdeményezés is indult a Telep téli konferenciákra alkalmassá tételére. Az épületek betonpadlója helyett az akkor ujdonságnak számító műanyag-padló került. Kályhák beállítása után sor került 1948 végén, 1949 elején két téli konferenciára, de a szimpla ablakozású helyiségeket nem lehetett kifűteni, igy ez a kezdeményezés rövidéletű volt.

1949-ben a nyári konferenciákat még az SDG rendezte az előző évekéhez hasonló módon.

Az 1947. évi konferenciai meghívó volt az utolsó, amelyik még a dátumon és megnevezésen kivül, ha csak egy mondatban is, de adott valami támpontot a konferenciák bibliai, kálvinista világnézeti alapgondolatairól. Egyre veszélyesebb volt az uralomra jutott ateista világnézettel bármi más elgondolást szembeállitani, ill. fenntartani. Az 1948-ban - az Egyház és Állam között - megkötött Egyezmény a főként annak végrehajtása /"Testvéri izenet"/ a teljes egyházi visszavonulást, leépülést jelentette. Az SDG kezdettől fogva a kálvinista világnézet harcos szövetsége volt, érthető, ha a 43-as Magyar Élet konferencia sem került "beszámitásra", nem jelentett jó pontot a Szövetségnek, fel kellett adnia állásait.

Az 1947-es meghívó még igy jelzi a régi igényt és igényességet:

Leánytábor. "Istennel járni, lakozni."
Alsós leánykonferencia: "Krisztusnak szolgáló élet."

Zsoltár- és népdal: "Tanitvén és intvén egymás zsoltárokkal, dicséretekkel, lelki énekekkel."
Szenior konferencia: "Váságból - megújhodás."
Alsós-felsős fiúkonferencia: "Kié vagy?" "Krisztusért küzdő élet"
Főiskolás konferencia: "Keresztyén akadémia." "Krisztusért küzdő élet."
Felsős leánykonferencia: "Isten terve velünk és a mindenséggel."
Vezetőképző: "Tolvaj, béres, vagy pásztor?"
Bibliai hét: "A kegyelem csodái."

1948-tól kezdve a meghívókon már csak a dátum, a konferencia neve és a lelkészek, vezetők felsorolása szerepelt.

1950 - 1951. A Missziói Munkaközösség konferenciái.

A Telep utolsó két évének programját már az egységes elgondoléseknek megfelelően alakitották ki. Ezzel megszünt a Telep ifjúsági jellege, helyette a különböző munkaközösségek tervezett alkalmai kerültek sorra. 1950-ben a következő rend szerint:

Családok evangélizációs tábora
Alapfokú bibliai tanfolyam leányok és nők részére
Hitmélyitő konferencia
Nagybudapesti gyülekezeti közösségek konferenciája
Két hét az Énekeskönyvvel
Kántorjelöltek hete
Evangélizáló konferencia
Ökumenikus tanulmányi konferencia

Ez utóbbi most jelentkezett olyan igénnyel, hogy az érdeklődők egy hétig ismerkedjenek az Ökumené munkájával. Ebben jelentős része volt annak, hogy két éve alakult meg az Egyházak Világtanácsa /Ökumené/ s a vele való foglalkozás egyre élőbbé lett, annál is inkább, mert a háborút követő években jelentős élelmiszer- és ruhasegélyt nyújtott egyházunknak, s többek között a szárszói Telepnek is /Tejport, sajtot, kakaót, magyorókrémet, zsírt, stb. kaptunk/.

1951-ben ugyanezek a konferenciák ismétlődtek, kiegészülve a székesfehérvári gyülekezet evangelizáló konferenciájával, valamint a nyár végén a külső-, és belsősomogyi egyházmegyék hitmélyítő konferenciájával.

Szárszó utóélete, konferenciák kezdeményezése

A Zsinati Levéltár, felvállalva az SDG táborozások szellemi hagyatékát, 1983 óta minden év szeptemberében egy-háromnapos szellemi konferenciát rendez Szárszón, a község közepén, a régi találkozókra emlékeztető, felkiáltójelként magasodó templomban és a gyülekezeti teremben. E szimpóziumok hangulatát jól érzékelteti Czine Mihály, az 1986. évi konferencián elhangzott előadásának nyitószavaiban:

"Szárszónak már történelmi a csengése. Népfrontos találkozó volt itt, a történelem fordulása idején; a magyarság jövőbe vezető útját próbálták a résztvevők

keresni. Az utakat, a módokat, amelyeket meg lehet tartani egy népet a jövendőnek, meg lehet tartani a magyarságot az emberiségnek. Ezért is olyan nagy öröm, hogy az egykori történelmi jelentőségű tanácskozás szerény folytatásán való résztvétel lehetősége megvan: az ember szinte felelkezik is kicsiségéről, és lobbanó örömében még előadás tartására is vállalkozik." /Czine Mihály: Helyünkről, sorsunkról. Confessia,1987/2 szám, 18. oldal/

A szárszói szellem felpezsdülésének első jelentősebb találkozóján, 1984. szeptember 2.-án adott hálát a helyi gyülekezet templomának külső- és belső felújításáért, és az ünnep keretében leplezték le a templom külső falán az azóta is minden évben megkoszorúzott emléktáblát:

"Balatonszárszó volt a színhelye a Magyarországi Református Egyház Soli Deo Gloria Diákszövetsége országos konferenciáinak. Történelmi hatásával kiemelkedik közülük az 1943. augusztusi Magyar Élet tábor. Hálás emlékezéssel állították 1984-ben a konferenciák egykori résztvevői és a Magyarországi Református Egyház. Soli Deo Gloria! Egyedül Istené a dicsőség!"

Ez alkalommal a Zsinat lelkészi elnöke, Bartha Tibor "Jövőbe mutató örökség" címen a hálaadó istentisztelethez csatlakozva emlékezett az SDG-ről, megállapítva, hogy "gyülekező helyévé vált a magyarság sorsát, jövőjét kutató, építeni akaró fiatal nemzedékeknek." Merétey Sándor lelkész az SDG szolgáló szellemét idézte meg, Ecsedy Aladár - az alapítás hiteles tanúja - az első, Kulifay Albert a második SDG-s nemzedék álmányvilágáról vallott, Balla Péter az éneklést vezette.

A következő évben már az örökre eltávozott Balla Péterre emlékeztek. A konferencia fővonulata a magyar tár-

sadalom változása és gondja volt, Cseh-Szombathy László szociológus, Varga Domokos író, Adorján József esperes, Kontra György orvospedagógus és Mézes Zsigmond főorvos vita-bevezetővel. /Az előadásokat közölte a Confessio 1986/1. száma/

Az 1986. évi konferencia a következő témát tűzte napirendjére:"Helyünk, sorsunk és a népek barátsága Kelet-Közép-Európában." Bolyki János teológiai tanár, Czine Mihály irodalomtörténész, Kiss Gy. Csaba magyarságkutató, Kósa László néprajztudós, Tóth Károly püspök előadásait a Confessio-ban lehet olvasni.

Bolyki János előadásának a címe ez volt: Egyházunk törekvései a népek barátságáért a múltban - és ma. Ebből idézzük az alábbiakat:

"Minden keresztyén etika a szeretettel kezdődik, témánk esetében ez hazánk, a magyar nép szeretete /.../. A szeretet elsősorban önmagunktól kívánható meg , de annak valóravélthető zsépénzét: az igazságosságot, mindenkitől megkívánhatjuk. A szeretet azt adja, amire a másiknak szüksége van,az igazság azt adja, ami a jogos, ami a másiknak jár /Róma 13:7/. /.../ Az igazságosság a legkevesebb, amit adnunk kell, a szeretet a legtöbb, amit adhatunk, mert a bibliai norma szerint nem szóval és nyelvvel, hanem cselekedettel és valósággal kell szeretnünk. /I. János 3:18/ "

Az 1988. évi találkozó összefoglaló címe: Magyar sorskérdések. A konferencia Tóth Károly püspök megnyitójával indult és Tenke Sándor teológiai tanár zárszavával

ért véget. Az előadógárda megintcsak rangos volt: Albert Gábor író, Berend T. Iván akadémikus, Für Lajos történész, Huszár István politológus, Merétey Sándor lelkész, Nagy Imre a KISz első titkára, Szeredi Pál irodalomtörténész. /Az előadások olvashatók a Confessio, 1989/1. számában, 5-58 oldal/. A következőkben Für Lajos "Magyar demokratikus hagyományok" című tanulmányából idézünk:

"Ideje, hogy a magyar mult valóságos értékeit, szinte szálanként és darabonként újra felemeljük, a rájuk fröcsköt sarat róluk letöröljük. Olyan diszkontinuitásre lenne mülhatatlanul szükség, amelyik a hagyománytalanítás hosszú éjszakáját, sötét ködét eloszlatná végre. Mert a józan tények tömege azt bizonyítja: a demokratikus hagyományok hiánya ügyében a megrövás és elitélés nem a népet és az országot illeti: elitélnünk azokat kell, akik a demokrácia hangzatos szólamait szajkózva elvették tőle a demokráciát, kivették a kezéből és ki akarták törölni a tudatából is."

1988 júniusában az Akadémia Történettudományi Intézete más társrendezőkkel együtt a Széchenyi Könyvtárban egésznapos szimpóziumot szervezett az 1943. évi konferencia értékelésére. Az előadások könyvalakban is megjelentek.x/ Facsimilében csatoljuk Merétey Sándor itt tartott előadásának kivonatát.

Az évforduló alkalmából még több megemlékezést is tartottak. Ezek közül kiemelkedik a Széchenyi Casino által augusztus 22-24. között a Várban tartott "Nemcsak történelem: Szárszó 1943" című konferencia, amely az ezt

x/ "Kiútkeresés - 1943". Kossuth, 1989.

követő, augusztus 25 - 31. között Szárszó határában rendezett hatszáz fős világi ifjúsági találkozóra való történelmi előkészítést szolgálta. Mindkettőről a facsimilében mellékelt korabeli meghívó, ill. értékelő jegyzet számol be. /Az utóbbiról naponta adott tudósítást a Magyar Nemzet augusztus 22 és szeptember 3 között/

1988 augusztusában a Magyar Élet konferencia 45. évfordulója alkalmából rendhagyó ünnepi megemlékezés is volt Szárszón, a templom mellett emelkedő közösségi házban. A megnyitót Kanyar József, a Szárszó Baráti Kör elnöke, az ünnepi megemlékezést Huszár István történész tartotta "Szárszó öröksége a nemzet történetében" címmel. A konferenciák egykori rendezői közül Kulifay Albert és Sebestyén László tettek tanúságot Szárszó lelkiségéről.

1989-ben tartották a szokásos rendet: hálaadó istentisztelet, megemlékezés, koszorúzás. A templomi szolgálatot Kulifay Albert és Dobos Károly látta el, a megemlékezések keretében pedig két előadás hangzott el. Kovács Bálint: "A szárszói konferenciák hatása a református egyház életére" és M.Kiss Sándor történész: "A szárszói konferencia hatása a magyar társadalomra" címen. A Szárszón elmaradhatatlan éneklést a hagyományoknak megfelelően Kálmán Lajos vezette. A Szárszó Baráti Körnek a Református Egyházhoz címett "Memorandum"-át Somodi István olvasta fel. /Ennek hasonmását közöljük/

1990 szeptemberében, az Egyház részére visszajuttatott konferencia-telep birtokában már kettőzött tartalommal telítődött az egyébként megszokott hálaadó nap. Az istentiszteletet Tóth Károly püspök tartotta, utána a 90 éve született Túltéssy Zoltánról Horváth Erzsébet, a Zsinati Levéltár igazgatója emlékezett meg. A "Somogyi Ház" falán - most már helyes szöveggel - új emléktáblát leplezett le Csire Mihály főgondnok és Kulifay Albert. A paróchián tartott délutáni megbeszélés során Csoh József építészmérnök ismertette a Telep rekonstrukciójára készített terveket.

1991. - Az SDG alapításának 70. évfordulója. Ennek megfelelően az ünneplés is rendkívüli volt. Kezdődött Somogyvilliben. Itt tartották 1921-ben a teológusok nevezetes konferenciájukat. Itt a templomban Márkus Mihály dunántúli püspök igehirdetésével, Hegyaljai György visszaemlékezésével szalgált, utána a helyi gyülekezet vendégelte meg a résztvevőket. Ezután a siófoki színház melletti kertben leplezték le az Andrássy Kurta János által készített - a Soli Deo Gloria indulását idéző - emlékkövet. Az avatóbeszédet Matyikó Sebestyén József, a siófoki múzeum igazgatója tartotta /szövegét mellékeljük/, Denke Gergely méltatta az SDG közéleti szerepét. Innen az ünneplő gyülekezet buszokkal átment Szárszóra; itt a templomban Kulifay Albert ismertette Vatai László visszaemlékezését és Szabó Dániel adott tájékoztatót arról, miként vészelte át a Telep az ostromot.

Matyikó Sebestyén József

A SOLI DEO GLORIA BÖLCSŐJÉNÉL

Egy nagy nemzeti kezdeményezés bölcsőjénél jöttünk össze, emlékezve a 70 évvel ezelőtt történtekre. A Soli Deo Gloria Református Diákszövetség megalakulásának helyszínén állunk, ahol – a Jókai-parkban –, az *Andrássy Kurta János* szobrászművész álmodta mementót lepleztük le és avatjuk fel.

Jelképszerű, hogy e morgalom bölcsője itt Siófokon, a Balaton parton volt. Most az egykori „favázas" siófoki Színház helyszínén állunk, ahol 1921-ben a Soli Deo Gloria Szövetség létrejött. Az akkori ifjúság megszállottan kereste az evangélium tükrében a magyar társadalmi kérdések megoldását, nemcsak bibliai igazságokat akartak kimondani, – mint elvont tételeket – hanem az igék világával a nemzet aktuális gondjaira igyekeztek a figyelmet felhívni.

Az indulást érzékletes képben örökítette meg *Tóthéssy Zoltán*, a Szövetség tulajdonképpeni alapítója. Az ő mondatait idézi *Fónyad Dezső*, amikor ezt írta: „Különös látványnak volt tanúja 1921. július 11-én a siófoki fából ácsolt színház tiszteletre kongó nézőtere. A színpadon 30 egészen fiatal diákember állt körül egy korhadt lábú asztalt, s egyenként odalépve a gyenge alkotmányhoz, tollat mártva aláírtak egy papírcet. Ez a harminc diák így alapította meg a magyar Református Diákok Soli Deo Gloria Szövetségét. Csendben, ahogy a nagy dolgok nőnek. A Balaton olvadt-csöndet tetsző vizén egy habfodor sem mutatkozott, az emberek közül senki sem gondolta, mi történt az elhagyott színház hétfő reggeli csendjében.

Nem szeretnék volt unk, akik akkor is mennek, ha senki sem küldi őket, hanem a szó legszentebb értelmében: küldöttek, akik gyéván és benső szorongások között indultak neki, de ha már neki indultak, fanatikusan mennek előre, az utolsó lehelletig..."

Késeníekvő a magyarázata, miért éppen Siófokon alakult meg a Szövetség. *Dr. Nagy István* néhai balatonkiliti lelkész szerint *Komáromi János*, ideális teológus hallgató is azok közé az ifjak közé tartozott, akik mintegy „belső forradalmat" hirdettek meg az egyházon belül, hogy ébredést kellene életre hívni a református egyházban és a gyülekezetekben, ezzel szorgalmazva egy új a társadalmi kérdésekre érzékeny lelkipásztor-típus kialakítását.

Komáromi János hívta meg társait a Balatonhoz, mivel Siófok Balatonkilitivel közös egyházkerséget alkotott. Az egyik alapító, *Fónyad Dezső* testvére, *Fónyad Gyula* emlékezete szerint: „Siófokot találták alkalmasnak a megalakulásra és egyben szimbólikusnak is".

Végzetes bajokat okozott az elmúlt évtizedekben az a monopol ateista szemlélet és vulgáris magatartás, amely a hitet és a tudást, a haladást és a valláserkölcsöt szembeállította egymással és a szakkörökben értelmezett *materializmus* álláspontjára helyezkedve mitsem törődött a tömegeket mozgató szellemmel; az emberi kultúra teremtőjével, haladása – fejlődése egyetlen alapjával. A kis nemzetek egyházai, intézményei, népfőiskolái, közülk a szárszói SDG-tábor, – mint egykori nemzet- és nemzedéknevelő műhely is, – mindig a magyarság sorskérdésein, így a fennmaradás nagy kérdésén törték a fejüket.

Munkájukkal a nemzeti öntudatot növelték, a nemzet önismeretését fokozták. A hit erejében hívva, ráhagyatkozva kultúránkban a *gregorián-dallamot*, ugyanúgy bevonták, mint a nemzetet énekeltető *Szenczi Molnár Albert* zsoltárait. mert éppen úgy saját kultúránkhoz tartoznak, mint nemzetmegtartó népdalaink, amelyekre a szárszói dombhajlatban tanították *Balla Péterék* a magyar ifjúságot.

Egyházaink kulturális értékei, archaikus imádságaink, a népi játékok egyszerűsége, bizakodó hite, morália tisztasága, mind- mind közrejátszott abban, hogy népünket a nemzet és az emberiség tartós egyetemességébe emeljék fel. Szársző így készíthetett fel a magyar népi irodalom és népi művelődés egyre bővülő keretében, társadalmunk égető kérdéseinek megválaszolására.

Mi volt a szárszói találkozó lényege? Amióta magyar irodalom létezik, mindig történelmi szerepet vállalt és történelmi felelősséget is. Az irodalom szuverén, úgy érlve, hogy e maga módján külön felelősséggel ítéljen koráról és az irodalom külön szekire át nem hárítható felelősségével kell a társadalom kérdéseiben, a nemzet ügyében, a közügyekben állást foglalnia.

Kis népeknél többnyire az író kongatja meg a harangot! A nemzet nagy kérdéseiben az irodalom fő vonulata mindig jelen volt, állást foglalt, sőt – egy-egy történelmi pillanattól eltekintve. – az irodalom állásfoglalása vált történelmi érvényűvé hazánkban. Szárszón olyasvalami történt, hogy realizálták az irodalomnak ezt a történelmi szerepét és felelősségét. Az irodalom mindig vállalta a gondot, vállalta a felelősséget a népelődésért, hogy vajh mi is lesz ezzel a néppel?!

Az irodalom a nép élő lelkiismerete kellett, hogy legyen és Szárszó ennek egyfajta megjelenés formája volt. Ott gyűltek össze a szellem legnagyobbjai, főleg az irodalomé és csinálták, amit akkor, a gazdasági-, a társadalmi és kulturális bajokkal terhes, pusztító háború előestéjén kellett, hogy csináljanak. Meg kellett hányni-vetni az országot, a nép dolgát – mondták eleink. Ilyen arányú találkozó a szellem emberei között, – ehol minden korosztály és minden társadalmi réteg képviseltetve volt; munkások, parasztok, értelmiségiek, szinte együtt lélegeztek – Szárszón sikerült leginkább! Nyílt teret adtak, fórumot biztosítottak a szellem embereinek, hogy ott nézzenek szembe a jelennel és a lehetségesjövővel egyaránt. Így válhatott egyetlen táborhellyé a második világháború utolsó esztendejében Szárszó, ehol is a nemzet jövendőjének akkori demokratikus lehetőségeit keresték és keresték is az avatott tollú írók, történészek, szociológusok és egyéb tudósok részvételével, irányításával.

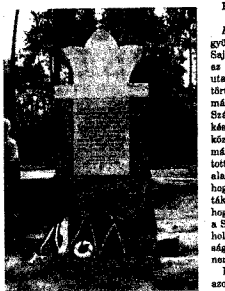

Kedves megemlékezők!

Kovács Imre a „bátor emberek gyülekezetének" nevezte Szárszót. Sajnos, a szektás korlátoltság ezt az állítást hosszú évtizedekig elutasította. Istennek hála, hogy a történelem ítélőszéke előtt Szárszó már kiállta a nagy próbát! Bár Szárszó vágó mérlege még nem készült el, az értékítélet a nemzet közvéleménye előtt éppen a református világtalálkozó kapcsán tartott jelentőségteljes tanácskozásokon már alakulóban van, annak ellenére, hogy kezdettől fogva hangsúlyozták és hangsúlyozzuk most mi is, hogy a szárszói táborozás, jóllehet a SDG szárszói telepén volt, nem holmi szűkkebli református ifjúsági tanácskozásnak indult és soha nem volt az!

Bizony egyetemes emberi és azon belül egyetemes magyar ügy volt az! Erre, illetőleg ezt a szárszói

tábort is létrehozó, megszervező és lebonyolító *Soli Deo Gloria Református Diákszövetség* megalakulásának 70. évfordulójára, emlékezünk most és lepleszlik le *Andrássy Kurta János* emlékművét. És szóljunk a művészről is és nemcsak ennek az emlékműnek a kapcsán, hanem egész pályájára gondoljunk! *Andrássy Kurta János* most lesz *nyolcvan éves*, ő is jubilál. Tíz éves volt akkor, amikor az SDG megalakult. A szárszói konferenciák, a mindjobban kibontakozó magyar népi kultúra, népi irodalom és népművészet hatására már ismert szobrászművész volt. Pályája ilyen formán szorosan összefüggött népi kultúránkkal, illetve az amellett lándzsát törő Soli Deo Gloria Református Diákszövetséggel is. Ezért nem is lehetett volna más alkalmasabb alkotót keresve se találni ennek az emlékműnek az elkészítésére.

Ezekkel a gondolatokkal leplelezem le a 70 éves Soli Deo Gloria Református Diákszövetség emléktábláját és ajánlom ösztönző emlékezetükbe, tisztelő hagyományaik körébe.

(Elhangzott Siófokon 1991. augusztus 15-én.)

„Kiútkeresés — 1943"

A balatonszárszói Magyar Élet Konferencia 45. évfordulójáról a fenti címen emlékeztek meg június 14-én neves történészek, irodalmárok, szociológusok az Országos Széchényi Könyvtár díszteremében. A magas színvonalú, egésznapos konferencia előadóinak hangoztak el a korabeli Magyarország politikai, gazdasági, kulturális életéről. A konferencia lehet arra vállalkozott, hogy sok szempontú és árnyalt történelmi elemzései értékelje a balatonszárszói konferenciát, feltárja a nevezetes 1943-as konferencia szerepét, értékét a 40-es évek Magyarországának viszonyai közepette. A felkért előadók között volt *Mérész Sándor* levéltáros is, aki a Soli Deo Gloria Diákszövetség, a balatonszárszói konferenciák és a református egyház kapcsolatáról, egymást kiegészítő voltéról tartott előadást, amelynek legfőbb gondolatát az alábbiakban ismertetjük. *(A szerk.)*

A Trianon utáni Magyarország belső feszültségeinek ideién, a kiútkeresés nyomasztó évelben feltűnően és reményteliesen hatott egyházmunkban a történelmi kálvinizmus, amely teológiai irányait szellemi hátteret adott a bontakozó SDG-nek. Ez a teológiai háttér a magyarázata annak, hogy a Soli Deo Gloria Diákszövetség nagy eredményei és vonzóan tudta egybefogni az evangéliumi ifjet és a társadalmi nyitottságot. A kereszlyén hit és a szociális felelősségvállalás együttes megvalósításának ez a programja tette lehetővé hogy az SDG nemcsak a teológusok, hanem az egész magyar református diákság egyik igen markáns szervezetévé válhatott.

A szárszói konferenciák történetéjól mutatja, hogy az SDG a korabeli Magyarország jövőjéért felelősségét vállalá, és ezért történelmi eseményekre is tően ifjúságának egyik fő szervezőjévé vált. Az SDG a tagok létszámát tekintve nem volt nagy (a 40-es évek taglétszáma 8–9000 között mozgott, ám országos szervezetén, ifjaterjesztésén és könyvkiadásán, diákszociális intézményein, nagy hatású konferenciáin keresztül az ifjúság széles rétegeire hatott. Ez érthető is, hiszen társadalmi és közhivatali Magyarország társadalmi méretű gondjainak a megoldását tűzte. Elég csak emlékezni például arra, hogy az 1934-es konferencián memorandum született, amely olyan horderejű kérdésekhez szól hozzá, mint az „egyke-kérdése", a földműves proletárdiákság nyomorúságos helyzete, a birokreform, az öröklésdési törvény, a gazdaságpolitika, a közélet reformja. Ugyancsak emlékezni kell arra is, hogy az SDG nyitott volt más ifjúsági egyesületek felé is, így pl. a 40-es években a KIE-vel együtt rendezik meg az ún. Testvéreség Konferenciákat, amelyeknek az volt a jelentősége, hogy főiskolás és földműves fiatalok isten fogjének a tényében és társadalmi felelősségről áthúvo együtt vitatták meg a korabeli Magyarország nagy kérdéseit.

Az SDG-nek ez a széles ölelésű programja vezetett aszián az 1942-es falurdzi konferenciához, a Kabay Márton-kör szervezésében, ahol az előadók között találhatjuk pl. Veres Péterl, Kovács Imrét, Kodolányi Jánost, Korácsony Sándort —, hogy csak néhányat nevezzünk meg közülük —, de ugyanúgy ott voltak a munkásmozgalom képviselői is, pl. Apró Antal, Marosán György, Nyers Rezső. Es év júliusában már több mint 300-an hallgatják a népi írókat a Magyar Élet táborban.

Ilyen történelmi és szellemi háttér után került sor az 1943-as konferenciára, amelyre a június 14-én megtartott tudományos konferencia emlékezett.

Az SDG-re és a balatonszárszói konferenciákra való hűséges történelmi emlékezés legyében szólnunk kell arról is, hogy a Soli Deo Gloria Diákszövetség a Magyarországi Református Egyház hivatalos ifjúsági szervezete volt, követően irányítás mellett. Főjtükrát évente a dunamelléki püspök rendelte ki, a legtávolibb végzős teológusok közül. A legfelsőbb kérdésekben az SDG egyházunk vezetésével szorosan együttműködve mondotta ki a döntő szót. Ezért az SDG, a balatonszárszói konferenciák története, elválaszthatatlanul hozzátartozik egyházunk történetéhez. Az SDG közel három évtizedes pályafutása, a Bibliához ragaszkodó, közhézegi célokat szem előtt tartó, a nemzeti felemelkedést szolgálni kívánó református szellemi örökségünk.

Jegyzet

Szárszó — zárszó nélkül

Az 1990. *év a Magyar Élet Kiadó Kódu rendezvényében* 1942-ben *összeszervezte, tartott történelmi, politikai találkozó 45. évfordulójának — mint arról a Reformátusok Lapja* 1990. *július 15-i számában olvashatjuk — időpontot határoz. Ha — a Kárbizottság és a szellemi* [illegible] *egyetértésével a szerkesztő Zsigmond-sáfrár.*

Egy ugyanott közreadott, hagyományait ápolására a Reformátusok Szárszói Baráti Körének megalakítására irányuló felhívás is szerint: A szervezet találkozót is fog tartani, és így szervezni kívánja a jövőben is. Ezt a találkozót — amelyet a Magyar Élet [illegible] *mintegy folytatásának szeretne tekinteni — nem csak a közeli jövőben szeretnék megtartani, hanem azt is szeretnék elérni, hogy a találkozó hagyományt teremtsen a közeli jövőben.*

Ezt a találkozót — mondotta Vitéz-nyi Iván, a Találkozásának 1942-ben részt vett egyik résztvevője — nem azért és nem azért akarják megtartani, hogy a múltat újra felidézzék, hanem azért, hogy a jövőt szebbé tegyék.

*Ez a találkozó

R I M – Rozsnyó – Szilice

Az első bécsi döntés /1938 november/ alapján visszakerültek Magyarországhoz a felszabadult Csehszlovákia déli, magyarlakta határ-területei. A "bevonulás" körüli lelkesedés nem hagyta érintetlenül az SDG-t sem, és új célt, új irányt adott a református ifjúsági munka különböző ágainak összefogását célzó hagyományos törekvéseknek.

Az együttműködés korábban is számos közös rendezvényben, a balatoni konferencia-telep közös használatában stb. valósult meg, az 1934. évi főti "Testvériség-konferencia" pedig ennek kiemelkedő megnyilvánulása volt.

1938 augusztus 20-ára a református KIE és az SDG nagyszabású közös mozgósítására készült /Református Diákmozgalom, 1937. december/ a diák és nem-diák ifjúság testvériségének kifejezésére.

1939 áprilisában az SDG "Református Ifjúsági Mozgalom" címen füzetet adott ki /SDG Kiskönyvtár 2. sz./, amely beszámol a mozgalom indulásáról és ennek keretében arról, hogy "az ifjúsági lelkészek javaslatot terjesztettek az Egyetemes Konvent elé a kettős ifjúsági munka egybeépítésére. Egyetemes Konventünk elrendelte az egybeépítés előmunkálatait. Ennek következtében az elmúlt István király évben augusztus 14-én országszerte RIM-napokat rendeztek gyülekezeteink." – Az indító mozgalmat felkarolta az 1938 nyarán Szárszón rendezett "Faluvezetők Konferenciája" is, amelyről másutt számolunk be.

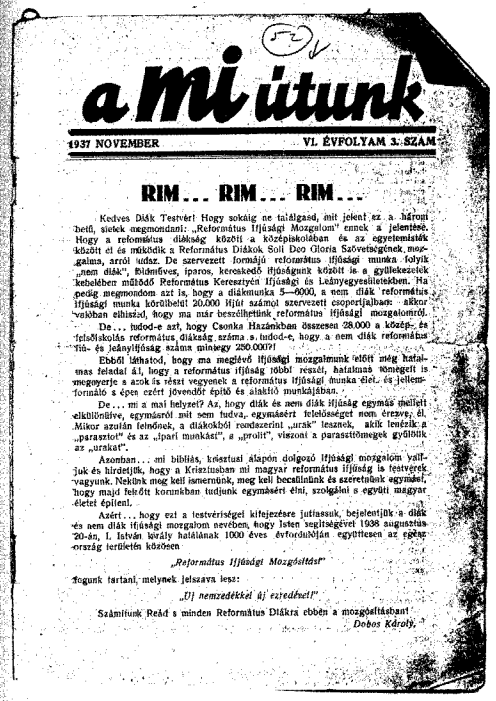

a mi útunk

1937 NOVEMBER VI. ÉVFOLYAM 3. SZÁM

RIM... RIM... RIM...

Kedves Diák Testvér! Hogy sokáig ne találgasd, mit jelent ez a három betű, sietek megmondani: „Református Ifjúsági Mozgalom" ennek a jelentése. Hogy a református diákság közöli a középiskolában és az egyetemisták közöli el ő mélyedik a Református Diákok Soli Deo Gloria Szövetségének mozgalma, arról udaz. De szervezett formájú református ifjúsági munka folyik „nem diák", földműves, iparos, kereskedő ifjúságunk közöli is a gyülekezetek kebelében működő Református Keresztyén Ifjúsági és Leányegyesületekben. Ha pedig megmondom azt is, hogy a diákmunka 5—6000, a nem diák református ifjúsági munka körülbelül 20.000 ifjú számot szervezett csoportjaiban: akkor valóban elhiszed, hogy ma már beszélhetünk református ifjúsági mozgalomról.

De... tudod-e azt, hogy Csonka Magyarországban összesen 28.000 a közép- és felsőiskolás református diákság száma a tudod-e, hogy a nem diák református fiú- és leányifjúság száma mintegy 250.000?!

Ebből láthatod, hogy ma megélő ifjúsági mozgalmunk előtt még hatalmas feladat áll, hogy a református ifjúság többi részét, hatalmas tömegeit is megnyerje a szók és részt vegyenek a református ifjúsági munka élet- és jellemformáló s épen ezért jövendőt építő és alakító munkájában.

De... mi a mai helyzet? Az, hogy diák és nem diák ifjúság egymás mellett elkülönülve, egymásról mit sem tudva, egymásért felelősséget nem érezve, él. Mikor azután felnőnek, a diákokból rendszerint „urak" lesznek, akik lenézik a „parasztot" és az „ipari munkást", a „prolit", viszont a parasztfömegek gyűlölik az „urakat".

Azonban... mi bibliás, krisztusi alapon dolgozó ifjúsági mozgalom vallunk és hirdetjük, hogy a Krisztusban mi magyar református ifjúság is testvérek vagyunk. Nekünk meg kell ismernünk, meg kell becsülnünk és szeretnünk egymást, hogy majd felnőtt korunkban tudjunk egymásért élni, szolgálni s együtt magyar életet építeni.

Azért... hogy ezt a testvériségi kifejezésre juttassuk, bejelentjük a diák- és nem diák ifjúsági mozgalom nevében, hogy Isten segítségével 1938 augusztus 20-án, I. István király halálának 1000 éves évfordulóján együttesen az egész ország területén közösen

„Református Ifjúsági Mozgalmat"

fogunk tartani, melynek jelszava lesz:

„Új nemzedékkel új ezredévet!"

Számítunk Rád s minden Református Diákra ebben a mozgalmatban!

Dobos Károly.

A Felvidék visszatérése után a Szövetség igen rövid idő alatt kiépítette a hazatért városok iskoláiban a kollégiumokat, és az itt elért eredményektől ösztönözve színes, nagyívű elképzelések születtek. A Református Diákmozgalom /1938. november/ részletes terveket közöl, ezek szerint a RIM-ben összefogna az SDG, a református KIE és a Magyar Út című lap.

A teendők közül első helyre a szárszói üdülő mellett megvásárolandó 3600 négyszögöles területen "Felvidéki Ház" megépítését sorolták; ez 1939 nyarán már 100 felvidéki fiatalt látott volna vendégül. Ebből annyi valósult meg, hogy a Szövetség valóban megvett a telep mellett egy 400 négyszögöles telket /ez volt akkor megvehető, a mostani Cserépipari Vállalat - Tégla szálló - területén/. A Felvidéki Ház körül üdülőtábort is terveztek, ahol nyaranként 300 földműves-, iparos-, kereskedő-fiatalt lehetne összegyűjteni a RIM keretében.

A RIM felhívása a Szinai tagjaihoz /Magyar Út, 1939. február 4/ bolmissziói telepet javasolt a Felvidékre, nem csupán az ifjúság, hanem a gyülekezeti- és szeretetmunkák, a misszionárius-képzés számára is.

A további ambiciózus tervek közé tartozott ezerszemélyes táborhely létrehozása a felvidéki hegyek között. Kassa városa fel is ajánlott egy erre alkalmas területet, előnyösebbnek látszott azonban tábori célokra a Rozsnyó melletti Ördögkaszál alatt fekvő ötholdas erdő, amit a város a RIM-nek ajándékozott. A beépítési terv szerint egy nagyobb

A Református Ifjúsági Mozgalom

a Felvidékért

Telefon: 388-054.

A RIM „FELVIDÉKI HÁZAT" épít a Felvidékről hazatérő diákifjúságnak Balatonszárszón a „SOLI DEO GLORIA SZÖVETSÉG" balatonszárszói üdülőtelepén.

A RIM „FELVIDÉKI HÁZAT" épít a Felvidékről hazatérő nem diák — földműves-, kereskedő-, iparos-, munkásifjúságnak — a REF. IFJÚSÁG részére Balatonszárszón.

A RIM a te adományodat is kéri!

Mindennemű adomány a Magyar Református Diákok „Soli Deo Gloria" Szövetségének 12.851. számú csekkszámlájára fizetendő be, de befizethető minden Lelkészi Hivatalnál, valamint a „Soli Deo Gloria" valamennyi tagozatánál fővárosban és vidéken.

A RIM 100 felvidéki diákot és
300 felvidéki nem diák ifjút nyaraltat ingyen 1939 nyarán üdülőtelepén, Balatonszárszón.

A RIM 1000 ifjút befogadó ifjúsági tábort épít a Felvidéken, hegyek közt.

A RIM hivatalos lapja a „Magyar Út". Előfizetése évi 6 pengő. Egyes szám ára 12 fillér.

JÓJJ, SEGITS!

Felelős kiadó: Morvay István. 57338 Bethánia, Budapest.

központi épület létesült volna előadóteremmel, elszárva pedig "cardei kunyhók" 8-12 főre és egy-egy "családfőre" /Református Élet 1939. okt. 14/. Megindult az építkezésre az országos gyűjtés is, lásd Morvay István mégfelelődolas cikkét a Református Diákmozgalom 1939. októberi számában. 1939 végéig már több mint 6.000 pengő gyűlt össze, még az Angolpark Liliputi raluja is elküldte a táborépítésre a maga adományát. /Református Élet, 1940. április 15./

A RIM elgondolásait és terveit Budapesten utcai és villamosokon elhelyezett plakátok hirdették. A szükséges pénz egy részét a szurkálós RIM autókból gyűjtötték össze /a kísérdiákok kaptak egy kartonlapot, rajta a tervbevett RIM autó kipontozott képe. Minden pont kiszúrása egy fillér adomány/. Rendszeressé lett az ország református gyülekezeteiben a RIM-napok tartása, adakozással egybekötve.

1939 elejétől már külön lelkésze van a RIM-nek Morvay István személyében, márciustól pedig titkár is segít neki: Rigó Ibolya.

1940. július 20 és augusztus 10 között Rozsnyón egy tíznapos fiú-konferencia és egy tízmapos leány-konferencia /voltaképpen építőtábor/ indította volna meg a táborozások sorozatát. A táborhely támogatását kérve 2500 körlevelet küldtek szét az országban.

A táborépítés súlyos feladatával szemben azonnali és könnyű megoldást jelentett a Szilice határában álló két-emeletes, húsz-azobás egykori pénzügyőri laktanya megszerzése /Soos Géza bravurja/.

A Soli Deo Gloria indulásától kezdve a teljes kibontakozásáig csapatmunkára épített mozgalom volt, a RIM azonban kivételt képezett: ez döntően Morvay István látomására épült fel. Ezért róla külön kell szólnunk.

Morvay István konventi díjlevéllel az SDG-hez beosztott ifjúsági lelkészként szolgált. Mint a gyermekek lélek kiválő ismerője, valósággal lenyűgözte a diákokat. Lelkesedett és lelkesített, prófétai erővel vázolta fel a teendőket, de ugyanakkor prófétai hévvel tárta fel - és ebből nem kis problémája támadt - az egyház fogyatékosságait is. Egy - a Magyar Út 1938. évi 39. számában megjelent - írása vihart kavart és fegyelmi eljárást eredményezett. Ami nem is csoda, mert írása erős kritikával illette az egyházi vezetés hiányosságait. "Árccal a falu felé..." című esszefutattásában így ír: "A falu akkor idegenedett el a papoktól, amikor a pap idegenedett el a falutól. Amikor a theológiák elvesztették kapcsolatukat az élettel, és neveltek avas írástudókat, fanatikus farizeusokat, élhetlen filozófusokat, szélhámos képmutatókat, szájas népszónokokat, hordózsákokat, és neveltek papokat az asszfaltnak s városnak és elfeledkeztek a faluról." Majd később így folytatja:

"A falu felett pedig kavargott a német agyasság, a német szórszélhasogatás, az amerikai rágógumi az amerikai gründolással, a holland szórágás a szlávbaltott gyűlölettel, patkányindulattal. Spiclik, törtetők, árulkodók, hízelgők, kegyes kegyetlenek és kegyetlen kegyesek kedvetlnitették el a becsületes magyar keresztyéneket az igazi munkától és akkor jött a kormánytátmácsosság. Jött a politika. A papokat a főispánok, főszolgabírók, pártkartesek, élharcosok kezdték választani és politikai pártszolgálatuk jutalmául címekkel méltányolni. Tetszeni a hatalom uraínak kicsit az egyház javára /?/, kicsit a magunk javára és előrulni a falut, a holnapot és talán Krisztust is."

Másik írásában: "Ne küldd a pappal!" ... az egyházi pénzkezelési lelkület egy részletét kifogásolja, s írását egy amerikai aztorival zárja. "Prédikált az egyszerű amerikai prédikátor az imádság erejéről. Igen szívhezszólóan pedig. Istentisztelet után bontják a perselyt, s a pénzek között együgyű írású levelet találnak. Egy jómbor néger könyörög az Úrtól benne 100 dollárt, igen hathatós indokokkal. A lelkipásztort meghatja az ártatlan bizalom, gyűjteni kezd és össze is gyűjt 80 dollárt. A másikvasárnapon ismét levél hull ki a perselyből: "Köszönöm Istenem a küldött pénzt, de máskor ne küldd a pappal, mert lám, most is ellopott belőle húsz dollárt."

A prófétai bátorsággal megírt két cikkecske elegendő volt ahhoz, hogy Morvay Istvánt az egyházi bíróság perbe fogja, és ellene így érveljen: pemasztett az egész magyar református egyház lelkészképző munkáját támadta meg, lelkipásztorhoz méltatlan, rombolá módon. .... Súlyosbító körülménynek vette a bíróság azt a bizalminak is tekinthető állást, melynek hatásköre az egész magyar református egyház tanulóifjúságára terjed ki.

A fegyelmi bíróság Morvay Istvánt munkahelyéről való elmozdítására ítélte. Az SDG Szövetség körlevélben állt ki Morvay István mellett, s minden vonalon felvállalta a közbenjárást további ifjúsági szolgálata mellett. A tiszántúli püspök ez ügyben külön körlevéllel kereste meg az egyházkerület református közép- és középfokú iskoláinak igazgatóit, s vele szemben is a Szövetség vezetőségének kellett - hosszú levélben - kiállnia Morvay István mellett.

Morvay István egyházát féltő indítékát végül felismerték, és folytathatta ifjúsági lelkészi szolgálatát. Tette ezt erős hittel és őrzési lendülettel.

1940 januárban elsejével Morvay István lemondott addigi megbízatásáról. Magyarázatot nem fűztek a hírhez, de nyilvánvalóan a túlméretezett tervek és a nehezedő nemzetközi helyzetből adódó problémák indokolták a RIM-mel kapcsolatos tervek kényszerű feladását.

1941 januárjában a Református Diákmozgalom használ feltett kérdésre, hogy "Mi van a rozsnyói táborral?", az a válasz: "Szerettünk volna ez év nyarán Rozsnyón, Krasznahorka várs közelében, fenyveserdőben épített táborban konferenciázni. Nem lehetett ... A tábor nem építhetett fel az általános nemzetközi helyzet /mozgósítás stb/ miatt. A pénz azonban, mintegy 11.000 pengő kezeink között van, s Szövetségünk vezetősége az illetékesekkel újra felvette az összeköttetést."

Rozsnyó helyett Szilice lett a felvidéki táborhely. 1941 nyarán már a következő konferenciáknak adott a "laktanya" helyet:

július: üdülő tábor /lányoknak/
vezetőképző /lányoknak/
testvériségtábor /lányoknak/

augusztus: azonos tematikájú három tábor fiúknak

A vezetőképzőkön csak a meghívottak vehettek részt.

A táborok elnökei a következők voltak: Fónyad Dezsőné, Pap Ferenc, Dóczy Antal, Zsiros József. Az ünnepélyes "táborsvatás"-ról a Református Diákmozgalom 1941. augusztusi száma számolt be.

1942-ben és 1943-ban kisebb-nagyobb változásokkal hasonló konferenciák folytak Szilicén. 1944-ben már színesedett

a kép: a programban Művésztábor, Felfüldi testvériségtábor, SDG harsti tábor, Néprajzi tábor, az SDG lelkészbarátainak, majd a felvidéki lelkésznek a tábora is szerepelt.

A szilicei fűthető kőház lehetővé tette a téli táborozásokat is; ezek részben a sí-sportot, részben a vezetők ünvizsgálatát és stratégia-kialakitását szolgálták.

Mindez azonban már nem a RIM keretében történt; Szilicén a balatoni telep mellett az SDG második, sajnálatosan rövidéletű bázisa alakult ki.

Fél évszázad multán kutatva a RIM megszűnésének okait, megkerestük Kovács Bálintot, akkori KIE földmüves ifjúsági lelkészt és Ónodi Szabó Lajost, a Szövetség egykori főtitkárát. Egybehangzó véleményük volt, hogy a KIE akkori országos vezetése /Bárd György elnök/ erőteljesen kifogásolta, hogy az általuk a földmüves és iparos-tanonc fiatalok körében már évek óta folytatott munkájukba a diákmozgalom bevonuljon.

A tragikus méreteket öltő második világháború, az azzal járó belső korlátok, amelyekhez ráadásul csatlakoztak a református ifjúsági mozgalmak közötti egyeztetési hiányosságok is, végül megakadályozták ennek a nagy lendülettel indult stratégiának a kiteljesedését, valóraváltását.

A Református Ifjúsági Mozgalom egyetlen, de igen szép maradandó eredménye az ötvenezer példányban megjelent Kis Magyar Daloskönyv kiadása. /Először ezt százezer példányban szerették volna kihozni, huszonöt egyházi és ugyanennyi

Erdei szerpentinút az üdülőhöz.

Sem S. angyal

TÁJÉKOZTATÓ

REFORMÁTUS IFJÚSÁG TÁBORA SZILICÉN

(Gömör vm.)

A MAGYAR REFORMÁTUS DIÁKOK SOLI DEO GLORIA SZÖVETSÉGE VEZETÉSE ALATT

CÉLJA: Isten Igéje által öntudatos, hivő református magyar ifjúság nevelése. A Krisztusban megtalált testvéri közösség által lebontja azt a válaszfalat, mely ma még osztályokra tagolja szét a magyar fiatalságot és megépíti az egységes magyar református ifjúság egyháztnegbecsülő közösségét. Ezért gyüjti össze foglalkozásbeli különbség nélkül nyári és téli táborába a magyar református fiatalságot.

Magulatí levegőjű üdülőjében felfrissülést, pihenést nyujt az egész évi munkában elfáradt fiatalságnak. Református családjainknak olcsó nyaralást biztosit.

Tiszaponkint:

Konferenciák

Üdülőtáborok

Külön fiuknak és leányoknak

Testvériségtáborok

(Családok is nyaralhatnak)

A református ifjúság üdülője, melyben egyszerre számái lőhben üdülhetnek. 20 szobájában kényelmes elhelyezést biztosit családoknak is.

Szilice (Gömör vm.) vasúton közelíthető meg: Hatvan—Fülek—Hánréve—Rozsnyó vonalon feksik, közel Rozsnyóhoz. Vasútállomása Gombaszög, ahonnan gyalog (turista útou), vagy hocsival (8 km) juthatunk el. Ha nincs korlátozás, a felvidéki üdülők vasúti kedvezménye érvényes

magyar dallal./ Mórvay István lelkesedése és Balla Péter szakértelme így is egyedülálló eredményt hozott: abban az időben nem volt a Biblián kívül más kiadvány, ami hasonló példányszámban jelent volna meg. Minden egyes énekeskönyv áráért egy másik példányt ingyen juttatott el a Szövetség egy falvidéki fiatal számára.

A könyvecske zenetörténeti értéke, róla a Szövetség ének- és szoltármisszíója kapcsán bővebben szólunk.

VIRÁGVASÁRNAPI KONFERENCIÁK

A Szövetség központi munkája és az ünnepi alkalmak mellett eddig főleg a kiskösségekről szólottunk. Az azonban, hogy ezek az Isten-kereső összehajlások - önállóságuk megtartása mellett - egy nagyobb test sejtjei lettek, a nagy találkozóknak köszönhető, ahol százak és ezrek döbbenthettek rá: legszemélyesebbnek hitt problémáik rokonlelkek egész seregének kérdései is. A kiscsoportok segítőkeresö vágya hozta létre a konferenciákat, az életre szóló konferenciai élmények éltették a sejteket.

Töltéssy Zoltán irja 1926-ban a konferenciára készülőknek:

"1. Miért is jössz tulajdonképpen a konferenciára? Ezer és egy ok lehet. Mi szeretnénk, ha az ezerről nem beszélnénk, de végérvényesen megállapitanád azt az EGY okot. /Krisztusért!/

2. A konferencia olyan, mint egy jól felszerelt bolt, mindenki azt kapja benne, amit akar. Vigyázz, hogy ne kétkrajcáros árukkal tömd tele a zsebed, nyisd ki jól a szemed.

3. Határozd el, hogy mindenkihez testvéri szivvel fogsz közeledni. Bizonyára te is azt szeretnéd, ha veled is mindenki igy beszélne.

4. Azt akarjuk mondani, ne gombolkozz be állig. A konferencia azt üzeni: testvérek vagyunk

5. A konferencián mindenkinek nagyon őszintének kell lenni. Lenni. Hiszen testvérek leszünk. Valld meg te is, még nem tudod világosan, miért vagy református keresztyén. "

Már 1928-ban - a szárszói telep életrehívásának évében - több mint 800-an vettek részt többnapos országos konferenciákon:

a Wekerle-telepi téli konferencián	338
a főiskolás lányok Fadd-i konferenciáján	40
főiskolás fiúk Szárszón	80
leánytábor Szárszón	250
Középiskolás fiúk Szárszón	50
	818

/ Az Intéző Bizottság 1929 május 23.-i jegyzőkönyvéből/

Bár az országos találkozók tarka képet mutatnak, általános jellegűek mégis a kis-és nagyközösségek együttese. A konferenciák szinvonalát ismert nagy egyéniségek plenáris ülésen elmondott eredeti, megragadó előadásai határozták meg, amelyeket vita követett; a résztvevők lelki- érzelmi felpezdését viszont igazából a kiscsoportos megbeszélések, bibliakörök tették lehetővé. Szinezgették, gondozgatták a programokat az azokba iktatott különleges alkalmak / szinházlátogatás, városnézés, kirándulás, táborüzs stb./is.

A sokféleségben két találkozó-tipus dominált: a virágvasárnapi seregszemle és a Szövetség saját telepén jól szervezett program szerint zajlott nyári konferenciák.

Az 1929. évi téli nagy, 338 fős találkozót /ld.az "Egyéb konferenciáknál"/ értékelve a vezetőség felismerte,hogy nemcsak a Szövetség "munkásainak", tisztségviselőinek és potenciális tisztségviselőinek van igénye demonstráló nagy összejövetelre, hanem a diákok minden rétegének; ezért elhatározta, hogy a konferenciát ezentul a főváros szivében, következetesen virágvasárnapon rendezi meg.

Nem is véletlen, de nem is számitás hozta, hogy a tavaszi nagy találkozók rendszeres időpontja virágvasárnap lett. Hideg napok multán, virágok bomlásakor test és szellem fiatkolni kezd, a fiatal lélek más fiatal lelkeket keres. Az egyháznak nagy ünnepe virágvasárnap: Krisztus Jeruzsálembe érkezik, a tömegek elé lép, hogy az egyházi-világi hatalmasságok haragjával dacolva betöltse rendeltetését.

Jézus szamárháton vonul be a történelembe. Szimbóluma ez, az olykor lázadó és csökönyös, máskor engedelmes és terhet hordozó eszközember jelképe.

Ennek jegyében indult 1930-ban a virágvasárnapi konferenciák hosszu sorozata, hogy 1950-ig számos fiatalnak adjon alkalmat a Vele és az Ő keresőkkel való nagy találkozásokra.

Hamar kialakult ezeknek a találkozóknak a rendje. Kezdődött a reformátusok puritán "székesegyházában", a Kálvin-téri templomban, folytatodótt a résztvevők sokaságának kamerás megörökitésével a szomszédos Nemzeti Muzeum lépcsőjén. A jelentkezőket az előzetesen bázis-szerepet vállaló fővárosi egyházközségek köré telepitett szekciókban, ezen belül bibliakörökben soroltuk,a vidékieket internátusokban és erre vállalkozó családoknál helyezték el.

Az idővel másfélezresre nőtt találkozók szép rendben, gördülékenyen zajlottak le. Nem maguktól: jóidőben és gondo-

san összeállított feladat-jegyzék és szereposztás állt a siker mögött. Ennek érzékeltetésére idézzük az 1932.évi találkozó stratégiáját:

- a megszállott területekről érkezőkkel való foglalkozás,
- iratterjesztés,
- bibliatanulmányozás,
- kirándulások vezetése,
- a Nemzeti Muzeum előtti csoportosulás engedélyeztetése.

Ehhez járult a szállások biztositása, az iskolákkal és egyházkösségekkel való előzetes megbeszélés, a csoportok fogadása a pályaudvarokon, az étkeztetések megszervezése és igy tovább /az 1932 március 15.-i intéző bizottsági ülés jegyzőkönyve alapján/.

A virágvasárnapi találkozók tartalmát és szinvonalát jelezzük - a teljesség igénye nélkül - az alábbiak.

Az 1930. évi virágvasárnapi konferencia 8 oldalas meghivóját a Kálvin-téri templom fényképe diszíti; ez volt a szinhelye az április 12.-i vasárnapi nyitó istentiszteletnek is, amelyen Kovúts J.István teológiai tanár prédikált. Az ünnepi beszédet már a Teológia disztermében tartotta Sebestyén Jenő igazgató.

Az ebédet Budapest nevezetességeinek megtekintése követte, az irodalmi esten pedig Makkai Sándor és Revasz László püspökök mondtak beszédet, Falló Imre az Operaház müvésze énekelt.

Hétfőn is, kedden is csoportos bibliatanulmányozással indult a program. A második nap foglalkozásaira a 670 résztvevő Gellért-hegyi sétája tette fel a koronát: innenről gyönyörködtek a kivilágitott Budapestben.

/A rendezés gondosságát dicséri, hogy a meghivó felsorolja a legfontosabb befutó vonatok indulási és érkezési időpontját, minden résztvevőt bizottságok fogadtak a pályaudvarokon, szállásukra kisértek minden megjött vidékit, féláru utazási kedvezményt biztositottak és igy tovább./

A Református Diákmozgalom 1935 áprilisi rendkivüli száma - egyben a virágvasárnapi konferencia programja - igy hivogat:

" Konventi statisztikánk szerint négyezeregyszázötvenkettő SDG-és tag van szerte az országban. Tudjuk, hogy az idő nyomasztó. Robbanó feszültség mindenfelé.

Akinek van köze Krisztushoz, magyarsághoz, aki nagy missziók, nagy álmok látásaival jár keblében, akiben van még valami győzelmi vágy a ma millió versengések közben: - jöjjön!

Győzze le önmaga kishitüségét. Keresse meg villamos- vagy cigarettebüjtőn, ondolálás elhagyagyáson, esetleg egy uj ruhán a minimális költséget - és jöjjön.

Hivja a halálba-szaladó magyar élet, a mindenütt kisebbségben tengődő magyar gondolat, -
hivja egy kéz a kézben nagy profétiákért küzdő fiatal tábor -
hivja maga az Ur Jézus Krisztus."

A program már előadásokat tartalmaz főiskolásoknak, külön a középiskolásoknak és a kis kollégistáknak; az utóbbiakat még egy mese-hajózás is várta a Dunán. Az előadók között szerepelt Németh László, Ravasz László, Makkai Sándor, Fónyad Dezső, dr. Kiss Sándor, Soos Géza. A konferencia összefoglaló címe ez volt: "Nem forradalmat, - Reformációt!". Nagy érdeklődés kísérte a már hagyományossá vált szoltár- és bibliaismereti versenyt.

Uj szint hozott a szokásos virágvasárnapi menetrendekbe 1937. ammenyiben a Vigadóban tartott nagygyülés rendezésében az SDG mellett résztvett az Egyházmegye, a Hitoktatók Testülete és a KIE is, ennek megfelelően ez a diákok és az iparostanoncok nagy találkozója lett.

1938-ban /cimszó: Öntudatos kálvinizmust/ az egyik este négy különböző egyházközség szervezett müsoros szeretetvendégséget a konferencia négy különböző tagozatának. A főiskolások ennek keretében "A kálvinizmus a népi értékekért" cimmel hallhattak előadást Lajtha László Bartók-tanitványától, Gunda Béla néprajzprofesszor és Bella Péter népzenegyüjtő, meg persze a Szövetség kamarakórusa szerepelt. Ravasz László előadásának a cime ez volt: "A kálvinizmus küldetése a mai magyar társadalomban."

Hit Jézus Krisztus ... a főiskolásoknak
a felsős fiuknak
a felsős lányoknak
az alsós fiuknak
az alsós lányoknak

programtagolással zajlott le az 1940. évi virágvasárnapi konferencia. A különböző tagozatok közös zsoltárestjén, a Zeneakadémián Szabó Zoltán teológiai tanár volt az ünnepi szónok. A találkozó meghivóján szereplő felhivásnak megfelelően minden /majdnem minden/ résztvevő 1 kg élelmiszert hozott a pesti menza gondjainak enyhitésére.

Az 1941 évi találkozó már az SDG megalakulásának huszadik évfordulóját ünnepelte. A tárgyi épitkezés mellé a rendezvény jelszava ez az ige lett: "Épüljetek lelki házzá!" Ebben a szellemben mondta köszöntőjét a Vigadóban, majd a záróelőadást is Ravasz László püspök, és tervbevett diákházról szólt Makkai Sándor egyetemi tanár.

A Baranyi Kálmán Diákház jegyében folyt az 1942.évi konferencia is. Ez már háborus esztendő volt, a hivogató is igy kezdődött: "A fejsze imár a fák gyökerére vettetett: ez azt jelenti, hogy itéletes időket élünk./.../ Nem vonulhat senki ünnésének sáncai mögé, a feleletadást nem lehet elháritani, nem lehet a tétlen semmitevést szép jelszavak mögé rejteni." A Zeneakadémián tartott ünnepélyen Kodolányi János tartott előadást "A Biblia a magyar nép könyve" cimen. Az evangélizációk mellett vitára tüzték a "Nép- és családvédelem" témát is, a főiskolás tagozatban Boncsos Miklós államtitkár, a felsős tagozatban Kerék Mihály / a faluszociológia, különösen a földkérdés szakértője/ bevezetésével. Németh László "Az ifjuság

a mélymagyarság szolgálatában" címmel tartott előadást. Téma volt a nemzetiségi kérdés is. A hagyományoknak megfelelően negyedik napként kaposolódott a konferenciához a sénioroké és a vezetők találkozója. A konferencián 12oo - an vettek részt, ebből 935-en vidékről jöttek.

1943-ban, az egymással élet-halál harcukat vívó két imperialista hatalom malomkövei közé szorult országban még mindig ezren felül vettek részt a virágvasárnapi konferencián. A nagy kérdőjelre, hova tartozunk, mi vár ránk, a találkozó címszava felelt: "Istenszövetségben."

1945-49 viharos történelmi éveiben a megfogyatkozott vezetőség és a megfélemlített reformátusság közegében tartották még ugyan virágvasárnapi konferenciákat, de kevésbé ünnepélyes keretek között, kevesebb résztvevővel.

1945-ben csak a "törzs", számszerint harmincan jöttek össze, hogy erőt nyerjenek egymás hitéből, szemot vessenek a multtal és felvázolják a teendőket. 1946-ban azonban már ismét ezer fő vett részt a találkozón. Igaz, délelőtt a Református Gimnázium és a Baar-Madas leánygimnázium tanulói részére ez kötelező volt, de délután is majdnem teljes volt a létszám. Ez volt az SDG huszadik virágvasárnapi konferenciája. /A számozásnál joggal vették figyelembe az 1927 és 1929 között tartott téli konferenciákat./ Az itt elfogadott - a Függelékben teljes egészében közölt - deklaráció felhivással fordult a világ keresztyén diákságához, ne szünjön meg imádkozni az itélet alatt élő magyarságért. A nyilatkozat ma is érvényes állásfoglalást tartalmaz a határmegvonások és az etnikumok kérdésében. "Bármennyit is vétkezett egy nép - mondja ki - nem szolgálja a megbékélés és az egészséges jövendő útját, ha a gazdasági bajok majd minden terhét reá zuditják, életképtelen határokkal, elbirhatatlan terhekkel. Széles rétegekben oly nélhetetlen elkeseredés él, mely ujabb bünök és nyomoruságok kirobbanásával fenyegethet."

Az 1947. évi konferencia közel ezer résztvevője a "Pax Evangélica" /evangéliumi megbékélés/ jegyében találkozott. Farkas József, Koncz Sándor, Morvay István, Kádár Imre, dr. Fiss Sándor, Orgoványi György, Szabó Dániel, Enyedi Andor, Baroza Gedeon, Zsindelyné Tüdős Klára, Vida Hajnalka vitabevezetői, katartikus hatást váltottak ki.

Az 1948-as találkozó három napjának címszavai már a defenzivába szoruló SDG erőkeresését tükrözik: "E világ rabságában", "A lélek szabadságharca", "Velőséggal szabadok." Az SDG vezetői mellett szerepel az előadók között Enyedi Andor, Makkai Sándor, Gyökössy Endre, Ravasz László, Pilder Mária is. Az 12oo résztvevő 57 várost képviselt.

1949-ben már nem volt közös nagy találkozás, fényképezkedés; az egyes tagozatok a Teológián, a Református Gimnáziumban és a Szabadság-téri gyülekezetben konferenciáztak. A Szövetség lelkészein kivül előadott Kiss Ferenc, Makkai Sándor, Bereczky Albert, Szabó Imre. A konferencia előtt a gyermekmisszió munkásai külön megbeszélést tartottak. A történelmi-

- gazdasági háttérre jellemző a jelentkezőknek szétküldött értesitésből: "Az étkezéshez szükséges zsirt és lisztet ne felejtse senki! Imádságos lélekkel készüljön mindenki a konferenciára."

A virágvasárnapot követő pünkösdi ünnepeken is tartottak konferenciát 1946-ban, 1948-ban és 1949-ben; ezek is háromnaposak voltak. / 1948-ban erre 15o-en jöttek el, 2o városból./ E találkozók hangulatára jellemző az 1949-es pünkösdi találkozó első evangélizációjának témája:"A Lélek megfeddi a világot: bün tekintetében."

A virágvasárnapi találkozók tovagyürüző hatásáról nem lehet mérleget készíteni, hiszen ez nem számszerüsithető. Legfeljebb abból lehet következtetni erre a hatásra, hogy 2o év alatt husszezer diák vett részt a konferenciákon, megerősitést és indittatást kapva a további kiskötösségi munkára, szerepés tehervállalásra. A Szövetségnek, amely sosem akart homogenizálni, sajátos jellegét mégis ezek a nagy közös lelki élmények gyurták, alakitották ki.

A XI. Országos Főiskolás Virágvasárnapi Konferencia Programmja.

1937. március 21—22—23.

A konferencia elnöke: Dr. KOLOSVÁRY BÁLINT egyetemi tanár.

Március 21, vasárnap.

Reggel 8 ó. Megnyitó istentiszteletet a Kálvin-téri templomban. „Üzent az Isten" címmel igét hirdet *Dr. Fónyad Dezső* konventi lelkész.

Reggel 9 ó. A konferenciát megnyitja *Dr. Rugonfalvi Kiss István*, debreceni egyetemi tanár, a debreceni SDG Csoport elnöke. Utána közös fényképezés a Nemzeti Múzeum előterében.

D. e. 10 ó. Bibliakörök a SDG Központban. (Kálvin-tér 8.) „Az a beved, hogy élsz . . ."

D. e. ½12 ó. **Református Ifjúsági Nagygyülés** a Vigadó nagytermében.

Egyetemi hallgatók, fő- és középiskolás diákok, iparostanoncok stb. első budapesti találkozója. Readeat a budapesti Református Egyházmegye, a Hitoktatók Testülete, a Soli Deo Gloria Szövetség és a Keresztyén Ifjúsági Egyesület.

A nagygyülés programmja:

XXV. Zsoltár.

Bibliát olvas és imádkozik *Kalmár Lajos* főtitkár.

„Mit ad az Egyház az ifjúságnak" címmel előadást tart *Szabó Imre* esperes (hozzászólásokkal)

„Mit vár az Egyház az ifjúságtól" címmel záróelőadást tart *Ravasz László dr.* püspök.

XC. Zsoltár.

D. u. ½2 ó. Ebéd.

D. u. 3 ó. Tanyérállatványár megtekintése.

D. u. ½6 ó. Templomi ünnepély a Kálvin-téri templomban.

Igét hirdet *Maradóky Gyula* lelkész.

„Ifjuság kenyér nélkül" címen a protestáns ifjuság kérdéseiről előadást tart *Kemjdéky Aladár dr.* szék. lelkész.

Művészi számok: Énekel a Budapesti Református Főgimnázium Énekkara. *Hajdu Anna* énekel, *Tóth Károly* orgonaszámokat ad elő.

Március 22, hétfő.

Reggel 8 ó. Vezetői gyülés a Központban.

D. e. 8-10.30 ó. Bibliakörök. „Aki győz, az fehér ruhába öltözik".

9—10.30 ó. Bibliakörök a Központban „Erősítsd meg a többieket!"

11—1 ó. „Az egyetlen háború" címmel előadást tart *Maller Kálmán* soproni lelkész (hozzászólásokkal).

D. u. 3 ó. Látogatások. Vetítettképes előadás.

5 ó. A sablétrom-utcai templomban „Ifjuság vezető nélkül" címmel a földmüves ifjuság kérdéseiről előadást tart *Dobos Károly* konventi lelkész. A földmüves ifjuság nevében hozzászól *Kovács Péter* KIE tiltkár.

Március 23, kedd.

Reggel 8 ó. Vezetői gyülés a Központban.

9-tyl1. ó. Bibliakörök. „Aki győz, az fehér ruhába öltözik.

11—1 ó. „Az egyetlen béke" előadást tart *dr. Enyedi Andor* egyházk. főnagyző.

D. u.

½4-½5 ó. Záróbibliakörök.

5 ó. Salétrom-utcai templomban „Ifjuság testvér nélkül" címmel előadást tart *Dr. Ravasz László* püspök, a Szöv. védnöke.

6 ó. Záróhitst. Urvacsorai előkészítő: *Pap Ferenc* vallástanár, a budapesti coll. munka elnöke.

7 ó. A konferenciát bezárja *Dr. Budai Gergely* theol. tanár, a Szöv. elnöke.

ÜZENT AZ ISTEN...

A virágvasárnapi konferencia ezt az üzenetet akarja tudtodra adni. Feleletet kapsz benne szorongató kérdéseidre és útmutatást tévelygéseid közbeq. A döntés pillanata elé állit. Végre választanod kell, hogy milyen irányba menj. A Sátán világa hazug ígéretekkel csábit, Isten pedig kemény és komoly feladatokat ad elédi. A két szolgálat között alapvető különbség van: a Sátán elveszi életedet, Isten pedig megajándékoz vele. Az dönti el a magyar holnapot is — nemcsak a Te jövődet, hogy kinek a szolgálatába szegődsz. Virágvasárnapi konferenciánkon drága indittatásokat kaphatsz, mert maga az *Isten üzen.*

Középiskolás konferencia.

Középiskolás diákoknak ugyancsak március 21., 22., 23. napokon rendeznik virágvasárnapi konferenciáikat. A programm itt is ugyan az, mint a főiskolásoknál, csak az előadók változnak és a konferencia helye.

Elnökök: felsős fiúknál Böszörményi Ede vallástanár, felsős lányoknál Szilágyi Zoltánné p. ü. főtan. neje, alsós fiúknál dr. Horkay László vallástanár, alsós leányoknál Nagy Lajosné ref. lelkész neje.

Március 21. vasárnap. Megnyitó istentiszteletet, konferencia megnyitása, fényképezés, ifjuségi nagygyülés, templomi ünnepély együtt a főiskolásokkal.

Március 22. hétfő. Reggel 8 ó. Vezetői gyülés a Központban. D. e. A bibliakörök és előadások ideje és cime azonos a főiskolásokéval.

Előadók: felsős fiúknál Barcza Gedeon tanár, felsős leányoknál Csanádi Györgyné vt., alsós fiúknál Babos Sándor misszionárius, alsós leányoknál Fesedy Aladár lelkész.

D. u. A programm azonos a főiskolásokéval

Március 23. kedd. Reggel 8. Vezetői gyülés a Központban.

D. e. A bibliakörök és előadások ideje és cime azonos a főiskolásokéval

Előadók: felsős fiúknál Darányi Lajos lelkész, felsős leányoknál Fazekas Lajosné ref. lelk. neje, alsós fiúknál Morvay István konventi lelk., alsós leányoknál Döbrössy Lajos misszionárius.

D. u. A programm azonos a főiskolásokéval.

A bibliakörök és előadások helye mind a három napon: középiskolás fiúcsportok; Ref. Theol. Akad. (Ráday-u. 28.), középiskolás leányok és kiscollegisták Ref. Gimnázium (Lónyai-u. 4/c), Középiskolás felsős leányoknak csak a bibliakörök lesznek a Református Gimnáziumban, az előadások pedig a Kálvin-teremben.

Március 24. szerda reggel 9 ó. Vezetői konferencia a Központban Este 8 ó. szenior vacsora a Központban.

EGYÉB KONFERENCIÁK

Aligha vitatható, hogy a Soli Deo Gloria sorozatát sikeresen a heti-kétheti rendszerességgel összegyűlő kiskőzösségek és a nagy nyári meg a virágvasárnapi országos konferenciák határozták meg. Nem maradhatnak azonban figyelmen kívül azok a regionális kisebb konferenciák sem, amelyekre általában nem az ország különböző tájairól seregleltek össze a fiatalok, hanem forditva, a fiatalokhoz utaztak el a szervező SDG-központ munkatársai. Ezek többnyire a téli iskolai szünet idejére estek.

Az ilyen jellegü találkozók a Wekerle-teleni un. "munkáskonferenciákból", vagyis a diákmisszióra vállalkozó szervezők az vezetők évi rendszerességü csendesnapjából nőttek ki. Az első ilyen találkozón, 1926-ban Budapesten a fővárossal együtt 16 helység volt képviselve 140 fővel, a következő évi kőbányai találkozóra már 315-en jelentkeztek.

A háromnapos konferencia - valóban vezetőknek szóló - címe ez volt: "Mert ha a trombita bizonytalan zenéjét hallaná, ki készül a harcra? " - Az előadók között két püspök szerepelt: Baltazár Dezső és Ravasz László, a Teológia igazgatója; Kovács J. István, továbbá Sebestyén Jenő teológiai tanár, Pap Géza főtitkár. Az elnöki tisztet Töltássy Zoltán látta el.

De már a vezetőknek szóló találkozókat is megelőzték a táj-jellegü konferenciák. 1925-ben Zánkán /15o fő/, Kápolnásnyéken /141 fő/ és Budapesten /153 fő/ folytak táj-konferenciák. Az SDG kapujának szélesre tárását jelzi a zánkai konferencia címe: "A történelmi kálvinizmus ideáljának szolgálata a magyar református egyházban." A konferencia elnöke Kiss Ferenc, táborparancsnoka Szőke Imre, helyettesei Varga László, Szabó Károly és Paczolay György, csapatparancsnoka Bede Gyula volt. Az előadók közt szerepelt Töltássy Zoltán is. A táborozáson csak Pestkről negyvenen vettek részt, a teológusokon és főiskolásokon kivül már ott voltak a középiskolás bibliakörök vezetői is.

1926 juniusában párhuzamosan öt helyen: Aggteleken, Egerben, Poroszlón, Diósgyőr-Vasgyárban és Tatán tartottak [illegible] négy-négy napos konferenciát, központi kiküldöttel.

1927 áprilisában a lányok Bakonyszentkirályon / 5o fő/ és a fiuk Felgárdin / 12o fő/ konferenciáztak, a ceglédi téli konferencián pedig 3oo-an vettek részt. Fordulatot jelent és ezért külön említést érdemel, hogy ezen a találkozón az öt előadó közül három világi volt, közülük az egyik Móricz Zsigmond.

1928-ban Debrecenben külön konferenciát szerveztek az egyetemistáknak /1oo fő/ és a segédvezetőknek / 5o fő /, továbbá 8o lány vett részt a mezőszentgyörgyi táborban.

Az 1929-ávi téli konferencián /Wekerle-telep/ már 338-an voltak. 1930-ban Gödöllőn is, Gyulán is tartottak "Hit és szolgálat" cimen téli konferenciát. Még '29 -ben Fedden is volt találkozó 4o főiskolás lány számára.

A balatenszárszói SDG telep megnyitása után a konferenciák súlypontja oda helyeződött át, ezután már inkább csak néhány táj-jellegű konferenciával találkozunk.

Uj szint jelentettek a "Magyar Testvériség" konferenciák. Az első Fóton 1934-ben. főiskolás, iparos, földműves, kereskedő ifjak részére, a rákövetkező évben ugyanezzel a jelleggel találkoztak Tápiószelén.

Jelentősebb konferenciák voltak még Mátrafüreden /1934, 1935/, Makón, Dunavecsén, Rezsnyón, Bedrogkereszturon.

A szárszói és szilicei, valamint virágvasárnapi konferenciákon kivül a következő jelentősebb találkozókról adunk az alábbiakban áttekintést:

1921 julius 1 - 6. Somogykiliti

1922 junius 26 - julius 2. Vámosujfalu és Olaszliszka

1923 január 15. Budapest

junius 28-julius 1. Gönc

1924 junius 26 - 29. Gödöllő

szeptember 25. Budapest -Bethesda

1925 julius 7 - 12. Zánka
Kápolnásnyék

augusztus Budapest

december Budapest- Wekerle-telep

1926 Eger
Diósgyőr
Aggtelek
Perosztó
Tata

1927 április- Bakonyszentkirály
Polgárdi

1928 junius 29 - 31 Cegléd
Mezőszentgyörgy
Debrecen
Szentes

1929 Budapest- Wekerle-telep
Fadd

1934 Decs
Mátrafüred
Hajdúdószörmény
Fót

1935 Dunavecse
Rezsnyó
Bedrogkeresztur

MEGHÍVÓ.

A MAGYAR REFORMÁTUS DIÁKOK SOLI DEO GLORIA SZÖVETSÉGE 1943. évi október 11—16-ig a felvidéki magyar ifjúság részére

KONFERENCIÁT

rendez SÁROSPATAKON, a magyar szórvány-kérdésről. A konferencia utolsó napján a tiszáninneni egyházkerület püspöke DR. ENYEDY ANDOR „Az egész magyar látóhatár" címen tart összefoglaló előadást a magyar sorskérdésekről. Ugyanezen a napon, okt. 16-án tartja közgyűlését a MAGYAR REF. DIÁKOK SOLI DEO GLORIA SZÖVETSÉGE. — Másnap a konferencia résztvevőit a bodrogkeresztúri hídfőt látogatják meg.

Mindezekre az ínségtől készített alkalmakra Tégedet is szeretettel hívunk és várunk!

A konferencia részletes programja:

„Én előmbe az országért."

„És keresék közülök valakit, aki falat falazna, és állana a törésen én előmbe az országért, hogy el ne pusztítsam azt; de senkit sem találék." Ezékiel 22 : 30.

Lelkésze: *Dardnyi Lajos.* Elnöke: *Dr. Szabó Zoltán,*
Titkára: *Palumby Gyula és Berecz Árpád.*

Napirend:

7-kor felkelés és reggeli torna. — 1/4 8-kor reggeli.
8—1/2 10-ig bibliakörök.
1/2 10—11-ig „Ismerkedjünk a pataki tanárokkal." (Közös tanulás rádióiskola helyett, különös tekintettel a Felvidék egyházi életére, föld-, nép- és természetrajzára, irodalmára, történelmére és művészetére.)
11—1/2 12-ig szünet.
1/2 12—1-ig előadás. (Hozzászólásokkal.)
1—2-ig ebéd.
2—4-ig szabadidő.
4—6-ig a „Magyarság-szolgálat forrásainál". (Szeminárium a magyar népfőiskolai-, falu- és regősmunkáról, a munkatáborokról és tehetségmentésről.)
6—7-ig közös énekóra. Egyházi ének és népdal tanulás. (Az énekórán a sárospataki gyülekezet és a városi közönség tagjai is résztvesznek.)
7-kor vacsora.
1/2 8—9-ig „Amit egymástól tanulhatunk." (Evangéliumi önképzőkör. Találkozás a theol. ifjúsággal. Az SDG-munkája és munkásai. Képek felvidéki iskoláink életéből és szórvány beszámolók.)
9—1/2 10-ig áhítat. — 1/2 10-kor lefekvés.

Világnézeti kérdések
Szerda-esték

A történeti kálvinizmus teológiai alapvetéséből magától értetődően következett a kálvinista világnézet – mint követelmény – megfogalmazása és megvitatása is. Az SDG Szövetség "Szerda esti"-jei rendszeres alkalmain – az egyetemi félévekhez igazítva – sorozatokban tartotta előadásait, vitaestjeit kezdetben a budapesti Teológiai Akadémián, majd országos Központja helyiségeiben, a Kálvin-téren. Az előadássorozat már az alakulás utáni második évben megindult, de teljesen rendszeressé csak 1928-tól lett. Ebben az évben még "Hétfő-esték" néven futott, de a második félévtől áttevődött szerda estére. Ezeken az alkalmakon egyetemisták, főiskolások és részben gimnáziumok utolsó éves tanulói vettek részt. 80 – 100 – 120 résztvevő volt jelen egy-egy alkalommal.

Az előadások a legkülönbözőbb témákat vetették fel és fejtették ki. A fő cél az volt, hogy a jövendő Magyarország református intelligenciája tájékozott és felkészült legyen az élet minden kérdésében. Húsz esztendő anyagát rendszerezve, az alábbi kép formálódik ki ebből a jelentős előadás-sorból, amihez hasonló sem előtte, sem utána nem volt egyházunk ifjúsági munkájában. Sebestyén Jenőnek a háború után, a Kálvinista Szemlében megindított világnézeti mozgósítása folytatódott nagyobb területen és hatott a szélesebb tömegekre az SDG Szerda-esték sorozatain.

Az Egyház témakörében ilyen című előadások fogalmazták meg a kifejtendő gondolatot:

Viszonyunk a Szentszékhez
Üres templomok
Az Egyház a/ Az intelligencia egyháza – az egyház intelligenciája
b/ Zwingli és Kálvin: vagy humanizmus, vagy reformáció
c/ Integrálódás és differenciálódás az egyházban
Külmisszió
Kollektivista kísérletek és az Egyház
A magyar református egyház és a kálvinizmus
Alvó egyház
Ébredő egyház
Deformált egyház
Reformált egyház

Volt esztendő, amikor az egész sorozat az egyház problematikáját vette sorra.

A Szövetség életében a Biblia volt szálas, így a Biblia kérdéskörének tisztázása is központi helyre került.

Néhány szó a Biblia illusztrálásáról
Misztyánk
Kérdezem az Igét
Az Ige kérdez engem
Mi hasznát vehetjük az Ótestamentumnak?
Hogyan találkozik a Bibliával a történelem és mi lehet a mi találkozásunk?
Történelem és kijelentés
A Biblia a pusztai nép kezében
A Szentírás szociális igazságai az Ószövetségben
A Szentírás szociális igazságai az Újszövetségben

Misztériumok az Igében
A bibliafordítás műhelytitkai
"Zsoltárokat és dicséreteket énekelvén ..."
A zsidókérdés a Bibliában

A sorozatok jellegéből folyóan a világnézeti előadások is kiemelkedő helyet foglaltak el:

Az adyták és a keresztyén morál
Kálvinizmus és szocializmus
Kálvinizmus a világ szolgálatában
A kálvinizmus szociális missziója
Az igazság az emberiség életében
Isten és a szegénység
A fasizmus és kálvinizmus
A magyar református intelligencia
Ifjúság és demokrácia
A kálvinizmus megszervezése
Parlamentarizmus és diktatúra csődje
Állam: omnipotencia és individualizmus
Hitlerizmus
Revízió
Pozitív és negatív irredentizmus
A kálvinizmus nemzetmentő szerepe
Az utolsó század világnézeti küzdelmei és a mi helyünk
Hol a kálvinizmus helye a magyar proletár-kérdésben?
Világnevelési kérdések
A világnézet etikai kényszere

A szerda-esti sorozat 1928-tól, tehát abban az időszakban erősödik fel, amikor az ország életében a trianoni békeszerződés revízióját egyre erősebben hangsúlyozzák, majd a 30-as évek közepétől a "néma forradalom" égető kérdései kerülnek a középpontba. A magyarság és a határon

túli kisebbségek kérdéseit az alábbi előadáscimek mutatják:

A román uralom berendezkedése Erdélyben
Magyarország sorsa a versaillesi Európában
Kisebbségi magyar problémák
Az erdélyi lélek
Erdély utolsó tíz esztendeje
A magyar föld problémája
A magyar falu lelke
Református falupolitika
Magyar lélek és a szekták
Megszállott területi diskélet
Test, vér, lélek: magyarság, fajiság
Mi lesz a magyar földdel?
Románok és szászok
Segíthet-e a magyar kálvinizmus?

Rendre visszatérő előadások vették sorra a népi kultúra aktuális kérdéseit is. A Szövetség életében nagy lendületet adott ebben a kérdéskörben Balla Péternek 1938-ban történt belekapcsolódása. Ő mint aktív népdalgyűjtő, egyfelől közvetlen élményként tudta továbbítani a népdalokat fonográf felvételeiről, másfelől a nép teljes művészetéről, köznapi életéről elhivatottan adott teljes képet hallgatóinak. Néhány előadáscimet kiemelve érzékelhetjük a Szövetség ilyen irányú tájékozódását, elkötelezettségét:

A magyarság megújító erői
A magyar népdal fejlődése
A magyar népi zene
A tárgyi néphagyomány
A szellemi néphagyomány
A magyar néplélek formakincsei
A magyar értékrendszer

A világnézet és a filozófia testvérfogalmak. Különösen felerősödtek a filozófiai kérdések, amikor Vatai László lett az egyetemi lelkész, de már előbb, főtitkár korában is hatással tudott lenni a filozófiai jellegű kérdések előtérbe állítására:

Az egyetlen bélványimádó állat
Szépség
Uj középkor felé
Kierkegaard
A metafizika feltámadása
A tudományok harca
Kultúra és vallásos metafizika
Civilizáció és a váltság misztériuma
Az élet korlátai
Közösségi élet, anarchia
A szenvedély igazsága
A haláltudat merészsége

A Szövetség 1927-ben Makkai Sándor könyvével egy olyan irodalmi vitába szólt bele és segített a tájékozódásban, ami már maga is jelezte, hogy az ifjúsággal foglalkozva, foglalkoznia kell a Magyar irodalom kérdéseivel is. Ismét előadások sora bizonyítja, hogy tette is:

Az elsodort falu
A mai erdélyi irodalom
Modern északi irodalom
Hindú irodalom
Diák a magyar regényirodalomban
Az 1932. év irodalmi értékű művei
Keresztyénség és újságírás
Modern lelket kereső magyar irodalom

A mai magyar irodalom keresztmetszete
Az irodalom "nemtudományos" gyökerei
A férfi és nő viszonya irodalomi szempontból
Testek harca
Lelkek harca
Beteljesedés – lemondás

Ha kevesebb előadással is, de nem maradt ki a vitákból a művészet területe sem:

Divatok a képzőművészetben
Modern építőművészet
A Biblia képei a képzőművészetben
A kálvinizmus művészi látása
Az élet művészete
A magyar népdalok formakincsei

A sorozatok előadói püspökök /Ravasz László, Makkai Sándor, Soltész Elemér/, teológiai professzorok /Sebestyén Jenő, Kovács J. István, Budai Gergely, László Dezső, Victor János, Pákozdy László/, lelkészek /id. Szabó Aladár, Patay Pál, Szabó Imre, Muzsnai László, Máthé Elek, Veress József, Incze Gábor, Péter János, Kiss Sándor, Fónyad Dezső, Morvay István, Pap Béla, Koncz Sándor, Vatai László, Farkas József, Gyökössy Endre/, írók, újságírók /Karácsony Sándor, Móricz Miklós, Áprily Lajos, Kerék Mihály, Bella Antal, Kovács Imre, Németh László, Kodolányi János, Páloczi Horváth Lajos, Móricz Zsigmond, Féja Géza, Juhász Géza, Szabó Pál, Sinka István, Berde Mária/, egyetemi professzorok /Kanász Nagy János, Komáromi Kacz Endre, Illyés Endre, Benedek Marcell, Lajtha László,

Szűcs Ernő, Ribédi Varga Sándor, Kis Ferenc/, politikusok /Hegedüs Lóránt, Finkey Ferenc, Lázár Andor, Balogh Jenő, Pataky Tibor/ és a Szövetség vezetői /Soos Géza, Bercza Gedeon, Székely György, Mézes Zsigmond/ voltak.

Ezt az áttekintést teljesebbé teszi a Szerda-esték Függelékben található, majdnem teljes előadás-sora.

Ünnepélyek

A harmincas évek közepe után jelent meg a Szövetség kiadványa: "Kik vagyunk, mit akarunk?" címmel. Ebben kétszerűen fogalmazta meg munkájának, szolgálatának lényegét, terveit, elképzeléseit, elérendő céljait. Már ezt megelőzően is hasonló célt szolgáltak azok a rendezvények, amelyek egyházterzadalmi alkalmakként tanúsították a Szövetség életét, lelki igényét. Egyrészt beszámoltak adtak, másrészt terveket is közöltek.

Ezeknek az ünnepi rendezvényeknek a kezdete egybeesik a középiskolás kollégiumi munka megindulásával. A Szövetség teológus ifjak között elinduló munkája természetszerűen az egyetemisták felé fordult először, s amikor elérte a középiskolák diákjait is, felismerték, hogy ez a szolgálat már társadalmi méretűvé nőtt. Időnként tehát számot kell adniuk magukról olyan keretben és körülmények között, amik a Szövetség életét még szélesebb körben megismertetik és vonzóvá teszik.

Az első ünnepi műsorokat a "régi képviselőházban", ill. a budapesti Teológiai Akadémia diszteremben tartották.

1928 november 12.-én Kovács J. István és Sebestyén Jenő professzorok mellett Móricz Zsigmond előadása váltotta ki a legnagyobb érdeklődést. Előadást tartott Tsuwussen amerikai lelkész, és "ez alkalommal a volt nikolaiusszurisi hadifoglyok is szép számmal felvonultak" - írta az egykori híradás. Az ünnepélyt hegedűművész előadása és a teológiai akadémia zenekarának fellépése tette vonzóbbá.

1929. február 10.-én már négyszáz fő résztvételével Balthazár Dezső püspök "Mit várhat a magyarság a kálvinizmustól?" című előadása került a középpontba. Mellette Haraszthy Zsolt és Bészörményi Jenő írásai kerültek felolvasásra, Orosz Júlia operaénekesnő áriákkal szerepelt.

Ugyanebben az évben a speyeri birodalmi gyűlés négyszázéves emlékére a Teológia diszteremében rendezett a Szövetség ünnepséget. Énekkar, szólóének és hegedűszámok keretében az ünnepi beszédet Szentmiklóssy Kun Béla, a záróbeszédet pedig Mészveszay Vince püspök mondotta.

1930-tól az ünnepségek egy része a virágvasárnapi konferenciák programjához kapcsolódott. Ebben az évben - még a régi képviselőházban - Puky Endre, a képviselőház elnöke az előadó, mellette Komáromi János író, Babó Imréné hegedűművész, Pallós Imre operaénekes és a Goudimel Énekkar tesznek ünnepélyessé a műsort.

1931 március 29.-én ugyancsak a virágvasárnapi konferencia templomi ünnepélyén Makkai Sándor "A kálvinista demokráciáról" tartott előadást. Közreműködött még Basilides Mária operaénekesnő.

1932 január 17.-én a Teológiai Akadémián Ravasz László püspök és Zilahy Lajos író az előadók, mellettük Kiss Ferenc színművész, Gárdos Kornélia szavaló-, Palyinczy Takács Alice hegedűművészek, Komáromi Katz Endre vonósnégyese és Vikár Sándor orgonaművész fellépése emelte az est színvonalát.

Ugyanez év október 9.-én a budapesti fiúcsellőgimnek tartanak irodalmi és művészestélyt országos nevű szereplőkkel.

1933-ban az előadó Lázár Andor igazságügyminiszter. Előadásának címe: "Református ifjúságunk szerepe a magyar holnapban." A közreműködők: Basilides Mária, Venczel Béla, Zsámboky Miklós, Ákom Lajos és Kádár Mihály.

1934. január 25.-én: Szenczy Molnár Albert-emlékest. Az ünnepi beszédet Árpáthy Béla mondotta. December 2.-án Ravasz László előadása mellett három operaénekes, hegedű- és zongoraművészek, szavalat tették teljessé a műsort.

1936 március 8.-án az Institutio megjelenésének 400. évfordulója alkalmából tartott a Szövetség nyilvános emlékestet.

Reprezentatív alkalommal készült a Szövetség fennállásának 15. évfordulójára, e ennek ünnepélyét már a Zeneakadémia nagytermében tartották december 12.-én. Az ünnepi est védnökei között Darányi Kálmán miniszterelnök, miniszterek, egyházunk püspökei, egyetemi professzorok, egyházi és állami vezetők találhatók. Az ünnepélyt a Rádió is közvetítette. Ravasz László ünnepi beszéde után Fényes Dezső tartott előadást. A debreceni Kollégiumi Kántus, Zsámboki Miklós gordonkajátéka, Báthy Anna operaénekes és Szelecsky Zita szinművésznő fellépése biztosította a sikert.

1937 március 21.-én ismét a virágvasárnapi konferencia keretében folyt a Református Ifjúsági Nagygyűlés a Vigadó nagytermében. Ezt a nagy seregszemlét közös összefogással a budapesti Református Egyházmegye, a Hitoktatók Testülete, a KIE és az SDG Szövetség rendezte. Két előadását Szabó Imre esperes "Mit ad az Egyház az ifjúságnak?" és Ravasz László "Mit vár az Egyház az ifjúságtól?" címmel tartotta. A nagygyűlésen 2500 fő vett részt.

Ugyanez év április 10.-én egyedülálló művészestélyt rendezett egy budapesti gimnázium SDG-s csoportja, a Ruyter kollégium, Gyarmati László vezetésével. Ezt követően Lázár Andor igazságügyminiszter a gyermeknevelésről tartott előadást. A művészi színvonalat Górdos Kornélia, Basilides Mária, Árpily Lajos, Hajdu Mihály, Zsámboki Miklós, Csalányi József és a Kálvin-téri KIE zenekar biztosította.

November 21.-én a Menza tízéves jubileuma alkalmából, a szegény diákok megsegélyezésére a Zeneakadémián volt hasonló jellegű ünnepi est.

1938 április 10.-én ismét a virágvasárnapi konferencia keretében, a Vigadóban az országos református leánymunkás zászlóbontó nagygyűlésén Ravasz László és Victor János tartottak előadást.

1938-39 a különböző falvidéki ünnepségek sorozatát jelenti. Balla Péter szolgálatának eredményeképpen szinte minden ünnepi alkalmon szerepelt az SDG Daleegyüttes, népdalokkal, zsoltárokkal és lelki énekekkel. Ez a vegyeskar 50-60 taggal - kisiskolásoktól egyetemi hallgatókig - a Szövetség megszűnéséig fennállt, kamarakórus formájában pedig a mai napig is működik.

1938 december 3.-án tartotta a Szövetség "Falvidéki Hét" ünnepélyét a Zeneakadémián. Ezt az estet is közvetítette a rádió. A magyarító és zárószón kívül csak népdalok, népi táncok, kanásztülök, dudaszó, furulyaszó, népmese és egyházi énekek hangzottak el.

1939 január 28.-án a zeneakadémiai hallgatók SDG kollégiuma rendezett "Felvidéki Ünnestly"-t. Fiatal, induló művészek Erkel, Paldini, Kodály és Bartók művekkel léptek fel.

Március 7.-én Felvidéki Délután volt az SDG központban. A Felvidékről átkerült fiatal írók, költők jelentkeztek itt saját írásaikkal.

November 12.-én a Felvidéki Internátus lakói rendeztek Felvidéki Délutánt. A Szövetség nagyterme zsúfolásig megtelt erre az alkalomra.

Egészen új jellegű volt december 6.-án a Moncon, gyülekezeti keretben rendezett Zsoltáresti. A gyülekezet egész este zsoltárokat énekelt, ill. hallgatta azokat versmondóktól és szavalókórustól.

1940 március 18.-án ismét a virágvasárnapi konferencia keretében a Zeneakadémián volt Zsoltáresti, amelyen Szabó Zoltán teológiai tanár, országgyűlési képviselő a "Történeti Jézus - élő Krisztus"-ról tett bizonyságot.

A Felvidék után Erdély egy része is visszatért. Az Országos Protestáns Napok keretében rendezte a Szövetség Erdélyi Estjét 1940 október 28.-án. Az ünnepség negyven vándorke között ismét egyházunk püspökei, miniszterek, teológiai és egyetemi professzorok szerepeltek. Az ünnepi beszédet Biró Sándor kolozsvári professzor mondotta, a műsor erdélyi népdalokból, székely balladákból és táncokból állott. A műsort hevesi kürtszó nyitotta meg és zárta be.

1941 március 2.-án a Lehoczky Márton KÖR rendezett műsoros estet a veszprémi Népfőiskola megsegítésére a

Zeneakadémia kistermében. A műsor nagy részét itt is az SDG Dalegyüttes adta.

Április 6.-án a Szövetség 20 éves Jubileumi Estje a Vigadó nagytermében került megrendezésre a Darányi Kálmán Diákház javára. Ravasz László köszöntője után Makkai Sándor tartott ünnepi beszédet. Ebből idézzük: "Ez az ifjúsági mozgalom volt nálunk az első, amelyik határozottan arra törekedett, hogy a diákság önszántából az egyház szolgálatába lépjen. Felismerte azt a nagy igazságot, hogy a keresztyén személyiség sem alakítható ki döntően másként, csakis abban a küzdésségben, amely e világban Krisztus jelenlétét és hatalmát egyedül teszi élő valósággá: az anyaszentegyházban... Öntudatos hitű, tiszta életű, nemzeti és szociális lelkületű ifjúságot építeni a magyar jövendőnek: ime ez lett a cél, amelynek munkálásába az SDG elszántan belekezdett."

Az ünnepi est további előadói Sebestyén Jenő, Kádár Mihály, Dobos Károly és Kiss Sándor voltak.

A Felvidék és Erdély után a Délvidék visszatérésérőI is ünnepi alkalmon, a Délvidéki Esten emlékezett meg a Szövetség 1941 október 28.-án. Délvidéki, szlavóniai, bácskai székely népdalok és táncok mellett Boncsos Miklós államtitkár, délvidéki telepítéssel kapcsolatos előadása, Ágoston Sándor püspök ünnepi beszéde, Csuka Zoltán tanulmánya mellett itt hangzott el Németh László pártoló felhívása a Darányi Kálmán Diákházzal kapcsolatban. /Előadásának teljes szövege a Függelékben./

1942 március 1.-én rendezte a Szövetség a Városi Szinházban "A magyar értelmiségi ifjúságért" címmel ünnepélyét. Darányi Kálmánról Ravasz László püspök tartott

megemlékezést, az ünnepi beszédet Bárdossy László miniszterelnök tartotta "Az értelmiségi ifjúság nemzeti hivatása" címmel. Az előadásokhoz kapcsolódó művészi műsoron részt vett ifj. Horthy István kormányzóhelyettes is.

Március 30.-án újabb típusú ünnepély: Zsoltár és Biblia-est következett a Zeneművészeti Főiskola nagytermében. Az SDG Énekegyüttes zsoltárok és lelki énekek mellett mint szavalókar is szerepelt. Előadást Pap Ferenc vallástanár tartott "A Biblia a magyar nép könyve" címmel.

Május 4.-én a kolozsvári Református Teológiai Fakultás Énekkara rendezett hangversenyt a Darányi Kálmán Diákház javára a Zeneművészeti Főiskola nagytermében. Ez volt az első szereplésük az anyaországban.

Az SDG Szövetség volt az első, amelyik a nemrég elhunyt Mórics Zsigmondra emlékezve 1942 november 7.-én emlékestet rendezett a Magyar Művelődés Házában. Kardcsony Sándor, Vargha Péter és Féja Géza emlékeztek a nagy íróra. Írásaiból, szindarabjából részletek hangzottak el.

Az először légiriadókban, majd bombázásokban jelentkező háború ezeknek az ünnepi rendezvényeknek is véget vetett. 1943 március 11.-én a Városi Színházban még a tragikusan elhunyt Horthy Istvánra emlékezett a Szövetség, mint a Darányi Diákház volt fővédnökére.

Másfél évtized több mint harminc rendezvényével /a felsorolás nem teljes/ igyekezett a Szövetség arra, hogy megmutassa magát, céljait, szervezze a református egyház mozdíthatóbb részét, megláttassa az ifjúsággal egy bibliai alapozású világnézetet. Ünnepi estek, nem a szórakoztatás, hanem a megnyerés érdekében. A folyamatosan végzett lelki munka megállói, csúcspontjai, a "kik vagyunk, mit akarunk?" kérdésre adott ünnepi - majdnem hitvalló - feleletek.

EGYÉB MOZGALMI TEVÉKENYSÉG

Bármilyen sürü volt is az SDG előbbiekben ismertetett gazdag tevékenysége, akadt még más mozgás is - nem is kevés -, amelyet nem lehetett a korábbi fejezetcimek alá beosrolni. A következőkben ezekből villantunk föl néhányat.

A huszas évek végéig minden erőt a kínálkozó módszerek kipróbálása és kiválogatása, az önszerveződés, az alkalmas vezetők megnyerése és nevelése kötött le. A munka kereteinek hozzávetőleges kialakulását követően -ez a második szakasz - csak ugy burjánoztak a legkülönbözőbb tervek és ötletek, miként lehetne szinesebbé, vonzóbbá tenni a vezetők számára oly drága mozgalmat, milyen szolgálatokkal lehetne maguk és a világ felé bizonyitani, hogy lélek és Lélek munkálkodik bennük, mivel lehet diáktársaik keresztyén és magyar öntudatát erősiteni.

A harmincas évek vége felé a progresszív mozgalmak -ezen belül elsősorban a népi irók munkássága - integrálták a Szövetség törekvéseinek jelentős részét, miképpen ezt az 1934 -től 1943-ig rendezett társadalmi töltésü konferenciák sora tükrözi.

Ez a magyarázata annak, hogy az alábbi tevékenységek nem az első /utkereső/ és nem a harmadik /felivelő/ időszakot, hanem inkább a középső szakaszt jellemzik. Voltaképpen pluszteváékenységekről van szó, amelyek kapcsolódnak ugyan, de nem közvetlenül kapcsolódnak az eredeti célkitüzésekhez.

Tanulmányutak

Az első tanulmányutat Bécsbe szervezte az SDG. Az ezen résztvett 36 fő a viszonylag szerény összegért /36 P/ olyan

jó szervezést és szakvezetést kapott, hogy az ut sikere hamarosan széles diákkörben ismertté vált. A következő évben már két bécsi utat kellett szervezni, sőt ezután is évről-évre meg kellett ismételni.

1930-ban egyidőben futott egy tanulmányut Bécsbe, egy pedig Valencába. Ebben az évben szervezték a balkáni tanulmányutat is, amelyen 177-en vettek részt.

1931 husvétján a wieni tura utvonala meghosszabbodott: Szoo Géza vezetésével eljutottak Genfbe, Párizsba is. Ezévben a közgyülésen utazási iroda felállitását tervezték, megszervezésére Töltássy Zoltán és Papp Ferenc vállalkozott; a lehetőségek felkutatása és a legtartalmasabb programok összeállitása országonkénti referensek feladata lett volna.

Tul a szórakoztatva tanuláson az utakat a már akkor is hiányzó, jóértelemben vett magyarság-propaganda szolgálatába kivánták állitani. Ha ilymódon az iroda nem kezdhette is meg működését, a külföldi és belföldi kirándulások a továbbiakban is szinesitették az SDG mozgalmi kaleidoszkópját.

Kirándulások

A fiatalság természetes mozgásvágya elsősorban a cserkészetben találta meg a maga kifutási terát, de lehetőséget kapott több vallásos mozgalomban is, igy az SDG-ben is.

Az első SDG-s kirándulásról a főiskolás lányok 1926 juniusában Egerben tartott nágynapos, "imádság" tématu konferencia hiradásából tudunk, ezt követte egész sor, Visegrádra, a Magas-Tátrába, Felvidékre, Tahiba, stb.,stb. A Szövetség tisztikarában a kirándulásokmak külön felelőse volt, ezt a tisztet először Szőke Imre töltötte be.

1940-ben egymással párhuzamosan már három regős utat is szerveztek a tisztelők: az előőt Sárközbe és az Ormánysógba, a másodikat Felső-Magyarországra, a harmadikat Veszprém megyébe. Az országjárások nem csupán a természet és a falu megismerését szolgálták; alkalmat adtak a városiak és falusiak ismerkedésére - barátkozására, bibliás közösségek összekovácsolódására is.

Ünnepi estek

A művészet és az irodalom átszőtte a szárszói tábortüzeket, a kisebb találkozókat, és ünnepélyes formát kapott a nagy rendezvények /korabeli szóhasználattal: estélyek/ során. Az utóbbiak általában nem voltak nyereséges vállalkozások, hanem inkább a nagyközönséggel való találkozást szolgálták.Lehetővé tették a közélet és az irodalom nagyjainak élőben való bemutatkozását is, ezen kívül az SDG énekkarának, művészeinek, működvelőinek szereplését, és nem utolsósorban felkészítették a rendezőket és szervezőket a nyilvánossággal való lámpaláz nélküli kapcsolatra. A Városi /ma: Erkel/ Színházban visszatérően rendezett monstre ünnepélyeken például a Szövetség Balla Péter által vezetett énekkara adott számot egészávi munkájáról, ezek a "vizsgák" mintegy visszafelé értalmet adtak - a szórakozáson felül - a hetenként tartott,önként vállalt próbáknak is.

A teátrális nagy ünnepélyek mellett, között számos kisebb, családias jellegű ünnepélyt is tartottak. A virágvasárnapi találkozók kulturprogramjában többször szerepelt színházi előadás /például Kodolányi:Földindulásának/ megtekintése,

amikor is valamelyik színház nézőterét arra az estére az SDG béralta ki. Gyakran tartottak ünnepélyt a Teológia dísztermében.

Eredetileg /az 1930 szeptemberében tartott közgyűlésen/ úgy határoztak, hogy Budapesten minden tavasszal és ősszel tartanak irodalmi és művészeti "estélyt". Ha ezt a gyakoriságot nem is lehetett tartani, az ünnepélyek színvonala és népszerűsége, majd később a közéleti témák felé való kiszélesítése lényegében valóra váltotta a kezdeti elgondolásokat.

Mindez nem volt külsőség. Az SDG-sek egyvétartozását, hitük erősítését szolgáló nagy seregszemlék igen eredményesnek, de ugysnakkor kevésnek is bizonyultak. Kifelé is meg kellett mutatni az utat-találás örömét, hatni, toborozni. Az első ilyen nyitott ünnepélyt a régi képviselőházban tartották XIXXXXXXXXXXXXX 1928 novemberében. Egy amerikai és két hazai teológiai tanár tartott előadást, az irodalmat Móricz Zsigmond képviselte, a zenemővészetet pedig Balázs Árpád hegedűművész és a Teológiai Akadémia zenekara tolmácsolta. A zárszót Túltésy Zoltán mondta. Vallásnak és művészetnek ez az együttes debogórs vitele szután jellemző maradt a következő évek ünnepélyeinek hosszu sorára is.

1929 februárjában és 1930 áprilisában ugyanott rendezték az ünnepélyeket. Az előbbin Orosz Julia, az utóbbin Pallé Imre énekelt.

1929- és 1934 között a Teológiai Akadémia négy nagy SDG-s ünnepélynek adott otthont a diszteremben, Ravasz László püspök kétizben tartott előadást, Kerék Endre és Osváth Julia az Operaház művészei a zeneirodalom remekeit adták elő, Zilahy Lajos novelláját olvasta fel. Az ünnepi estek szintje egyre emelkedett.

1936 és 1941 között a Zeneakadémia nagyterme volt a Szövetség ünnepélyeinek színtere. A sort 1936 decemberében a Soli Deo Gloria születésének 15 éves jubileumi rendezvénye nyitotta meg, védnöke a miniszterelnök volt, a műsort a rádió is közvetítette. A második ünnepélyre az SDG diákmenzájának tiz éves működése adott alkalmat. Itt Lázár Andor igazságügyi miniszter volt az ünnepi szónok.

Rendhagyó módon ünnepelték a Felvidék visszatértét 1938 december 3-án: távirati üdvözletet küldtek a Kormányzónak, a kerszetről nyitányként felhangzott a Kanásztüzek, Balla Péter az SDG énekkarát vezette, megénekeltette a közönséget is. Még egy Felvidéki Est 1939 januárjában, majd a Protestáns Napok keretében tartott Magyar Est következett /1939 október/.

A Szövetség 1940 októberi Erdélyi Est-jét - az alkalomhoz illően - havasi kürtszó nyitotta meg, a közönséget a Kolozsvári Kollégium képviselője köszöntötte, a műsort kalotaszegi és székely népdalok színesítették;ezeket részben az SDG énekkara, részben pedig Hajdu Anna operásénekesnő adta elő. Kalotaszegi legények mutatták be a tájegységükre jellemző "figurás" táncot.

Az előbbihez hasonló felépítésü volt a Délvidéki Est

is /1941 októberében/. Ennek színvonalát Csuka Zoltán előadása "A Délvidék arcáról" és Bonczos Miklós államtitkár előadása a délvidéki telepitésről emelte. - Nagy sikere volt a Kolozsvári Theológiai Fakultás önálló hangversenyének 1942 májusában.

A rendezvények sürüsödő sorára a csucsot - ha a közönség létszámát nézzük - a Városi Szinházban 1942-ben tartott két SDG ünnepély tette fel. Március 1-én "A magyar értelmiségi ifjuságért" rendeztek ünnepélyt a tervezett nagyméretü Diákház javára, itt a református egyház vezetője és a Kormány feje mondott beszédet. Móricz Zsigmond, akkor legnagyobb regényirójának halála adott szomoru alkalmat novemberben emlékest megtartására. A tartalmas műsorból Móricz Lili, Karácsony Sándor, Veress Péter és Féja Géza szereplése emelkedik ki.

A magyarság iránt elkötelezett, sommás elnevezéssel "népi" irók és az SDG közötti egyre szorosabb kapcsolatot jelzi két nem-fővárosi irodalmi est is. 1942. május 3-án a Kabay Márton Kör és a helyi SDG-sek rendezésében Székesfehérvárott 5oo fő hallgatta Veress Péter,Sinka István, Darvas József előadásait, az SDG tolmácsolta népdalokat, részleteket Kodály Háry Jánosából és ujonnan induló népi költők verseit.

Hasonlóan sikeres volt a Püski Sándor által szervezett és a Kabay Kör bábáskodásával rendezett Nagyvársid Est is junius 8.-án. Itt Veress Péter mellett Nagy István, Somogyi Imre lépett a dobogóra, a Református Leánygimnázium énekkara szere-

pelt. Másnap Somogyi Imre a Református Kulturházban vázolta fel a parasztság felemelkedésének utját. Nagyváradról az irók Marosvásárhelyre utaztak. /A fehérvári és nagyváradi irodalmi estekről a helyi lapok és a korabeli végzett körlevelek számoltak be./

és másfélék,

melyeket már valóban nem lehet semmiféle alcim alá sorolni. Az 1934 juliusában Szárszón tartott közgyülésre két - született egyik jelentés azt irja, hogy 1933 "a praktikumok éve" volt: anyák iskolája, főző tanfolyam, SDG körök életrehivása, erdélyiek magyarországi látogatása, indul a főiskolás leányinternátus ....

Lehet, hogy ezt az évet elsősorban a "praktikumok" jellemzik, de bőven találunk ilyeneket a mindenkori SDG krónikában. Izelitül néhány érdekesebbet kiemelünk.

1927/28 fordulóján SDG-s diákok és szüleik együtt töltötték a szilveszter-estét. Egyik azoknak a jó alkalmaknak, amikor a gyermekeiket féltő szülők meggyőződhettek arról, hová is jár el gyermekük, és ahol a mozgalom inkább erősiti, mintsem gyöngiti a szülő-gyermek kapcsolatot. A központban ezt követően még számos esetben rendezték meg a lányok - szülők szeretetvendégségét. Alkalmat kináltak erre az anyák-napi ünnepségek is. Már 1930-ban ezen a kiemelt vasárnapon majd minden nagyvárosi templomban az SDG lelkészei prédikáltak, a templomajtókban pedig 4000 szekfüt adtak el.

1930-ban indultak a nyelvórák az SDG-központban,

klubfoglalkozások keretében. A német és angol kezdő foglalkozásokat Pap Béla, a franciaórákat Soos Géza tartotta.

Debrecenben már az 1929-30 tanévben tartottak művészi-irodalmi estélyt, később itt is, a Budapest-környéki gyülekezetekben is hasonló rendezvények sora következett, az országos gyakorlattá terebélyesedett.

A harmincas években indult és rendszeres szolgálattá vált a kórházi betegek látogatása, röviden: a kórházmisszió. Szociológiai célja az adate és tapasztalatgyüjtés vot, küldetése pedig az Ige vigasztalását vinni a betegekhez. Egy - egy kórház egy-egy látogatócsoport /két fiu és két lány/ munkaterülete lett. Hetenként, a hét meghatározott napján kerasták fel a kórházat, főorvosi engedéllyel mindig látogatási időn kivül. A teológusok csoportja az Irgalmasok kórházát látogatta, Legerőcsebb az Ujpesti SDG Kör volt, hát csoportban dolgozott.

A Kórházmisszióra vállalkozók nem kerültek el az olyan nehéz helyeket sem, mint a Rókus-kórház öngyilkos-osztálya, a lipótmezei elmeszanatórium, Angyalföld, a fertőző kórházak. Az Uj Szent János kórház tüdőosztályának fentjáró betegei részére hetenként bibliakört, és több kórház gyermekosztályán rendszeres vasárnapi iskolát tartottak.

A nyomortelepek látogatását - mint másutt emlitjük - a Kőbányai SDG Kör kezdte meg, de az az un. szegány-munka hamarosan kiterjedt az Auguszta-telepen kivül a Mária Valéria telepre is. Az elsett családok látogatása másfél évtizeden keresz-

tül az SDG legrendszeresebb /nem diák- / szociális munkája volt.

A társadalomból kiszorultak között nem szóval, legalábbia nem csak szóval hirdették az Igét. Kezdetben mindig a gyermekekat gyüjtötték össze, uzsonnával és mesével vasárnaponként, ez volt az érthetően igen népszerü "lekváros akció". A játék,adal, a vers aztán idevonzotta a szülőket is,később már az ő számukra is lehetett - hétköznap - bibliaórákat szervezni. Évente kétszer, húsvétkor és karácsonykor az SDG körében végzett gyüjtés eredményeképpen csomagosztás volt; mégis a legfontossbb, amit adni lehetett ebben a komor korban, a beszélgetés lehetősége, a jó szó volt.

A radikális mozgalmak nem egy militánsa - mint Stollár Béla is - ifjukorában az SDG nyomortelepi látogtássi során ismerkedett meg a főváros mélyvilágával.

RD Hossu ideig rendszeres rovat volt az "Apácai Cseri Utján"/1925/

és nem képesíl hivatásom beültetésre. *Meg kell kötnöm* önmagunkra nézve, ha ez nem megy, *meg kell oldanunk* az „En"-t, hogy helyette urrá legyen az új teremtmény, a felkí ember, amelyik Istent szolgálja és Krájt keresztül a közösséget. Ez az élet a szabad szolgálat, amelynek legalsóbanb képviselője a református diakonissza, de képviselője lehet minden tájékozódásra képes ember, aki Istennek és embertársainak szolgálatát tudja hivatásának tekinteni. *Ancilla.*

Apácai Cseri útján.

A mesterdalnokok városában.

Tanulmányutam első szenzációi vetítsen papirra a lenti jegyzeteket. Skócia nagy gyárvárosában, Glasgowban, egy hajnalragyogás kandúr-mellett: kint a Clyde-on nagy tengeri hajók körüljei bógtak bele tompán és rekedtem a kikötő éjszakába.

Amszterdámban

A *tóczi* hajó mindkét kéménye ontotta a dús fekete füstöt, mikor az ujjég hatalmas ingerével, keresztes boldogan a hajóhídra léptünk. Egyszerre elfelejtettük a vizumszerzés gyötrelmeit. A hajó fehér teste megmosdott alattunk és lassan távolodtunk a parttól. A *budai* oldalon a királyi palota fekete körvonalai rajeolódtak ki az októberi égre. Elmacad a *Lánchíd*, a *Parlament*, *Margitsziget*, és nemsokára Pest csak egy lapvéli örlő a Duna partján . . .

Lent a hajó zsúfolt éjszakai kivilágított étterem, könyelmes pilsn-ülésekkel tózött terem, kabinok, büfé, mosdók stb. Persze külön hálófülkét szegény diák bérelni nem tud, hanem csak végigdől rohanást a piros diványon. Mindenki így csinál. Senki se bánt érte.

Az elmaradhatatlan hold megszülétési az öreg Dunát, most éppen a *tóczi* fegyház komor sziluettje magasodik előttünk. Soha sem feledtem el, hogy *Pozsonyban* egy leányiskola növendékei mentek párosával a kiépített parton és integettek felénk. Egyszerre azonban feltünt a gumibotos csch rendőr és gyorsan leereszteltük a kendőket. *Dévenyél* egy méter és itt cent volt a vis, mikor nagy kimat átsuszott rajta a hajó, fenekével súrolva a kavicsot. Magyar határ. Öt diák a fedélzeten sürmégi: „*Terj magadhon drága Szent . . .*"

Amszterdámban

vagyunk. Civil-ruhás detektív jön és ütlevelet vizsgál. Rendkívüli udvarias. Ausztriában mindenki udvarias. *Hatebergban* kikötünk. Szép vár. Itt gondosan őrzik a történelmi emlékeket. Javitgatják, restaurálják, megbecsülik. *Néhnyk istálót csinálnak a múltból.* Másnap vonaton folytatjuk tovább utunkat.

Bécsről szép panoráma kreádőlk. Mintha Erdélyben kanyarognz az utunk. Friss zöld mezők, kis fenyvesek, legelésző tehenek, villák, egy-egy bérci vár . . . kolostor . . . *Amstett*-ben megállunk, — mindenki viszli eszik.

Szégyelljük magunkat, mert minden földrajz tudományunk ocerben hagyott. Semmit sem ismerünk és egyelen emlrnk sincsünk figyelmeztet, hogy most forduluk be az *Inn* völgyébe. Két oldalt hatalmas szikafalak, lent középen a csillogó folyó, partján csak éppen hogy elfér egy útpár. Az egész olyan, mint a mesék világából egy kiasakított lap, és-szépségek bemőnyége, kendőzetlen, áltatos nélkl szent természet. Kluger bércen *Wernstein* vára, falán hatalmas régi freskó: *Keresztes a keresztes.*

„Wir sind Sindelen"

monájuk a jókép bajor finémcoknek és ki se kell nyitni szájnos csomagjaikat. *Itt kezdődik a valódi Nyugat.* A vonat már is

Világnézeti kérdésekre felel a KÁLVINISTA SZEMLE.
Gyüjtőink ír előfizetőket!

gyorsabb irammal robog, . . . német pálya, . . . német mondony. Szép sűrűre zsúfolásozott vasúrvek.

Rendesett falvak maradnak el, énémet-stilü emeletes házak, templomok keresztjei és a *keresztfelejtés kabát!* Sima, gondosott országutak, csinos őrházak, előtte az őr, kék blúz, piros sapka, fekete ég. A sokfunyu *Regensburgig* a Duna még mellettünk van. Ez a mindenütt a párallan szép bajor ősztem haldokló nyár . . . Este 7 órakor begördülünk a *nürnbergi* pályaudvarra.

A képeslapnyéri hódoltsági konferencia csoportképe.

Egy hétet tölt város

fogadott minket. Megcsodáltuk a hatalmas és modern pályaudvart, aminek tulajdonképen az első emelettére futnak be a vonatok. Minden vonathoz külön felüró nyílik az alagutakból. 14—15 percet osztja el a forgalmat a Németbirodalom minden részére. No de nincsünk már a csomagokkal a ruhatárba és nézzünk azállás után. H. barátunk meg is találja a *Christliches Hospiz* négyemeletes épületét, ahol lehorgonyzunk. Mindnyájan fürdési szeretnénk: kapunk hideg fürdőt. Mentől hidegebb, annál egészségesebb. Másnap kávét reggelunk: egy liter fekeléhez egy deci tej.

Nürnberg az emlékek városa. 307 ezer lakosa körül 200 ezer a protestáns, 100 ezer a katholikus. Összehasonlítások, methodisták, dissidensek és egyebek teszik a többit. Református gyülekezet mindössze egy van. Népessége Németország kilencedik, Bajorország második helye. Az egész város olyan, mintha Luther idejében becsuktak volna a város kapuit és csak most nyitották volna fel először. Ez a lövő vált múlt, a tiszta középkori Germánia, a hűbér- és polgár-korszak Nürnbergje, ahol minden antik, történelmi és harmonikus: a *beszélő kövek* városa. *Németország legnagyobb múzeuma.*

Futurista másolatokat

találtunk egy éppen nyitva levő kiállításon, ahová bepottyantak Nevesincs, vergődő, tehetségtelen egyénv vásznak. Kár volt az időért, mert a *Germanisches Nationał-Museum* hatalmas épületének minden termében ott tündökölnek a középkori Német 200 ízben zsufolva: ácsorok, képtár *Kupetzky* és *Rembrandt*. *Dürer* képek, falfaragás, ötvösmunkák, csuprgyártás, ezüstök, hangszerek, orvosi műszerek, szemüvegek minden változatban, viseletek, cipők, csizmák, papucsok, szoba és konyha, másolatok különböző német vidékekről, üvegrek, üvegyártás, régi gyógyszertárak, nürnbergi játékipar remekei, gobelinek, csont és bőrárúk mindjárt, furfangos zárak, damaszkusi kardok, tegyvernekek, hajó-modellek stb. alig elképzelhető gazdagságban.

Délben a *Dürer-Haus* mellett egy kiscsarnokban ebédelünk, csupa zsenialitás lit is minden. Utána folytatjuk a felfedező útat: *Frauenstor, Jakobsior*, a híres *Neusaner Haus* az 1400-as évekből, az impozáns *Lorenzo Kirche* romok portáléjával. Közben mindenütt terek mesteri szökőkutakkal: *Tugendbrunnen, Neptunbrunnen*. Meglátja a *Frauen Kirche*, melynek toronyórája külön nevezetesség. Az órászerkezet a két van ugyanis a császár szobra és mindennap, mikor a tizenkettőt veri, a császár mellett megnyílik egy kisajtó és azon kilép két bőkötő válaszító fejedelem figurája, körbejárva uruk előtt.

A Schönes Kirche őrzi

emlékét azoknak az asszonyoknak, akik férjeiket a hátukon cipelték ki a nürnbergi várból, mikor annak kapitulási kellett a császár előtt, aki megengedte, hogy legnagyobb kincsüket — annyit egy asszre elhirnak — szabadon elvihetik. *„Die törichten und klugen Jungfrauen“*. Külön meglepetéseket jelent a nürnbergi vár megtekintése. Így mindjárt a *Fünfeckiger Turm* a kinéz-szeretnivalókat. Nyujtó pad, hűvelyk-szorító, szöges bilincs, pallosok, vasélü kerék (az áldozatot a földre vert karóhoz kötették és a mellébe vágták). Itt a „kelitka“, a piacon állt és ebbe zárták azt a pórt, aki a megszabottnál kisebb súlyú cipót sütött. Az utca-gyorsekét azután plankáltatták a szégyenkalitkába került delikvenst.

Dróttengeri, kalodu, nyaviex vénaszanyok számára, spanyol ló az más egyéb hajszerező dolgok használati utasításnál feiszerelve, képeiken bemutatva. . . .

Aztán megnézzük a képolnát, a császári termeit, audencia-terem, dolgozó-szoba, szalonok, hálá és ebédlő termek, egészen jókarban, a menyezetén a sanok birodalmi címer. Pompás kilátás a városra . . . . egyforma nürnbergi házak . . . . magas tetőkkel, mik mercdeken csúcsosodnak bele a horizontba. Piros cserép mindenütt. Lent a hástyán sétál a nyárspolgár leányaival . . . .

„Hoffmann meséi“ adták

a Stadt-Theatteren, azt a bűbájos darabot, itt bucsúztunk el Nürnbergtől. A fültemesző musziikat diidolgattuk, mikor a vonat kerekei meg-megsökkentek a váltókon, a zöld mozdony nagyot szivott és fejét nekiszegve elindult a Rajna völgye felé, hol az őr állt . . .

Töltössy Zoltán.

IRODALOM·MŰVÉSZET.

Özönvíz előtt.

Irta: BARTÓKY JÓZSEF.

. . . Mialatt ezek így bajlódtak Boriánéval, a Holdi Angyala, aki most járt kint először a földi világban, a Körtúrói összeszállott a Holdi bicskalmaba. Az ifjú Angyalnak, mikor a sötétnihi ciprusok csendes ligetében a Holdi oló járult, egy kicsit hevesebben dobogott a szive, de amint felcsatolta szemét a szép, szelíd, galambos öregre, egészen megnyugodott.

— Nos, fiam, — kérdezte a Holdi szelíd szóval az ifjú Angyalt, — hát mit csináltál legelső utadon?

— Két asszony szivvelobogását állítottam meg. Megsajdítam a nyomorultakat!

— Kifélék? Mifélék?

— Az egyik egy özvegy, nagy dámi. Ez ünkest jött. Megunta az életét, amelyről mindig azt gondolta, hogy örökre fáreasság, s nem egyéb. Azt, hogy mi a hit, az erkölcs, a kötelesség, a hivatás, sohasem tudta; az ő szemében az ő személye volt a világ közepe. A földnek a gyorsekével sohase törődött s folytos azt a földet kereste, aki végre, megértí őtt! A szive, lelke második üres volt; csak az szórakoztatta, ami ingatlan s csak az gyönyörködtette, ami divatos, hóborton, vad s csatelen . . .

IV. AZ SDG KÜLSŐ KAPCSOLATAI

Kapcsolatok a Református Egyházzal

Joggal gondolhatnánk, hogy egy református diákszövetség, amelyik a négy magyarországi Teológiai Akadémia jövendő lelkipásztoraiból alakult, a református egyházzal teljes egyetértésben végmi minden munkáját és már kezdettől megnyeri annak teljes elismerését. A kapcsolat azonban nem volt ilyen felhőtlen. Nem is lehetett, hiszen a Szövetség éppen a megújulás árdekében jött létre, mert sok változtatni, javítani valót talált az egyház életében, különösen a lelkipásztorok képzésében. A megújulást az ifjúság nagyobb ütemű lendületával óhajtotta véghezvinni, gondolatai, elképzelései sokszor nem találkoztak a hivatalos egyházi vezetés irányvonalával. Révész Imre Tiszántúli püspöke, még a Szövetség húszéves jubileuma alkalmával tartott beszédében is ezt mondotta:

"... panaszolni szokta az egyház az ifjúságról azt is, hogy derék, kedves gyerekek ezek, de nem tekintélytisztelők, márpedig hol legyen az ifjúság inkább tekintélytisztelő, mint az egyházban. Már csak ezért sem lehet nagyon hangosan szóhoz engedni az ifjúságot az egyházban, mert természeténél fogva tekintélyromboló..." /SDG-évkönyv, 1941/

A Szövetség azonban egyértelműen az egyház szolgálatát akarta népszerűsíteni az ifjúság körében. Erre utal már az a határozat is, amelyik egyoldalúan ugyan, de határozottan vállalta az egyház felső vezetése részéről történő ellenőrzését is.

"Ezután minden esztendőben - akár olvassák, akár nem - mi a legőszintébb tisztelettel, igaz hálával egyházunk vezetése iránt, az esztendő munkájáról az Egyetemes Konventnek jelentést küldünk be." "Különös felelősséget érzünk minden magyar református diák iránt. Mi saját elhatározásunkból, a nagy felelősségtől indíttatva a Soli Deo Gloria Szövetséget életre hívtuk, ezért dolgozunk és Isten dicsőségét, Krisztus királyságát ezen keresztül akarjuk szolgálni, a diákságot a református egyháznak akarjuk nevelni és ezt a magyar református egyházat haláluntig hűségesen akarjuk szolgálni." /Intézőbizottsági jegyzőkönyv, 1925. november 9./

Ugyanebben az értelemben vall a Szövetség tagsági nyilatkozata:

"... Magyar Református Anyaszentegyházamat missziói lélekkel szolgálni, a református teológiát - úgy, amint a Heidelbergi Káté és a Második Helvét Hitvallás azt körvonalazta - megismerni, művelni és diadalra jutásáért dolgozni ... egyetlen célomnak tartom."

Hogy ez a kapcsolat a Szövetség és az egyház vezetése között nehezen rendeződött, az jórészt abból adódott, hogy az SDG-nek a belügyminisztérium által jóváhagyott Alapszabálya is volt, s ennek alapján önállóan dönthetett ügyei intézése felől; a Szövetség vezetőinek kiválasztásában is érvényesíthette elképzeléseit. Jórészt e miatt kellett várni 1934-ig, míg végre az Egyetemes Konvent magáénak mínősítette a Szövetség munkáját.

A kollégiumi alapszabály előírta, hogy a munkájukat segítő Tanácsadó Testület elnöke a lelkipásztor, vagy a vallástanár legyen. A Szövetség munkájának védnökei

kezdetben teológiai professzorok /dr. Kovács J. István, dr. Sebestyén Jenő/, majd egyházunk püspökei közül kerültek ki. Különösen szoros volt a kapcsolat Ravasz László konventi elnökkel és Enyedy Andorral. A Szövetség közgyűlésén megválasztott díszelnökét a harmincas években általában a balatonszárszói református templomban iktatta be Ravasz László. De templomban avatták fel a kollégistákat is az ország minden részében, nemegyszer a gyülekezeti istentisztelet keretében.

Az Egyetemes Konvent előbb kisebb segélyek juttatásával, majd a Konventi díjleveles missziói lelkészi állások megszervezésével segítette az ifjúsági munkát több ágát, így a Szövetséget is. Ezeket a missziói lelkészeket beosztotta a KIE-hez, az SDG-hez, s ezzel jelentős anyagi terheket vállalt át. Így kerültek a Szövetségbe s egyben a Szövetség Közgyűlése által megválasztott felelős vezetői is lettek: dr. Kiss Sándor, dr. Fónyad Dezső, Korvay István, Kiss Antal Jenő, dr. Vatai László, Koncz Sándor, Farkas József, Szabó Dániel és Kulifay Albert.

A konventi elismerés évében, 1924-ben született meg Szárszón az a Memorandum, amelyet, mint az ország legégetőbb problémáit /egyke, telepítés, földbirtok-reform, stb./ feltáró S.O.S. jelzést azzal terjesztettek fel az Egyetemes Konventre, hogy kérik és várják annak állásfoglalását. Komoly intézkedés, határozat sajnos nem született, ad acta tették az ügyet.

Ebben az esetben csak az egyház felső vezetőségének tehetetlenségi nyomatéka jelent meg abban, hogy félretesz egy ügyet, amelyet az ifjúság fontosnak tart. A Magyar Út dolgában viszont már jelentős kifogásokat emeltek. A Magyar Út kezdettől, tehát 1934 óta a Szövetség lapja volt, s Pap Béla irányításával evangéliumi, de radikális hangnemben foglalkozott az egyház és az ország kérdésével. Az 1935. évi közgyűlés jegyzőkönyve így rögzítette Pap Béla felszólalását:

"Az Egyetemes Konvent Missziói Bizottsága nem tartotta helyesnek, hogy az SDG olyan könyveket és lapokat adjon ki, amelyek nem kimondottan diák- és evangéliumi jellegűek. Ezért a Szövetség elnöksége a további bonyodalmak elkerülésére 1935. május 13.-i intézőbizottsági ülésén a Magyar Út tulajdoni és kiadói jogát Pap Béla felelős szerkesztőnek adta át." "A Magyar Út elindul az önállóság útján, hogy többet szolgálhasson annak a szellemnek, amelyből megszületett, az SDG evangéliumi és reformátori gondolatának."

Ugyanez a közgyűlés ad számot arról, hogy a Szövetségnek két kiadványa volt az előző években, amiket a konventi bizottság kifogásolt: Matolcsy Mátyástól "Agrárpolitikai feladatok Magyarországon" /néhány hónap alatt elfogyott/ és Pap Bélától "Társadalmi rendszerváltozás: Evangélium" című könyvek. Az egyház ifjúsága tehát harcot indított az ország megoldatlan problémáinak feltárására és megoldására, a felső vezetés azonban óva intette ettől.

Hasonló jellegű figyelmeztetést kaptak a Szövetség ifjúsági lelkészei, mert nevük összefüggésbe került-

hetett egy "Magyarok..." kezdetű röpcédulával: ne avatkozzanak ilyen ügyekbe.

Még ennél is komolyabb volt az a fegyelmi eljárás, amelyet az egyház vezetése Morvay István ellen indított a "Magyar Út"-ban megjelent egyik cikke miatt. Felfüggesztették állásából, s csak meglehetős huzavona után mentették fel s engedték tovább szolgálni. /Morvay István fegyelmi eljárásának részletes leírását lásd a Református Ifjúsági Mozgalom című fejezetben./ Ez az intézkedés már egyben figyelmeztetés is volt a többiek felé: nem járhattok a magatok útján!

A Szövetség azonban ugyanebben az évben - éppen önállósága jelzésére - egy újságnyilatkozatot tett közzé:

"Az Uj Magyarság 1938. április 12.-i számában oly értelmű közlemény jelent meg, mintha Szövetségünk dr. Darányi Kálmán miniszterelnök urat a 'zsidótörvény' alkalmából köszöntötte volna. Szükségét tartom hangsúlyozni, hogy Szövetségünk 12. Országos Virágvasárnapi Konferenciája alkalmából 1200 diákja nevében köszöntötte a Miniszterelnök Ur Önagyméltóságát és nem bármilyen politikai esemény alkalmából."

Érdekesen alakult a helyzet az 1943-as Magyar Élet konferencia idején. Ezt a konferenciát akkor már csak az egyház védőhálózata alatt lehetett megrendezni. Ebben az időben már rendszeres találkozások voltak a Szövetség elnöke, Soos Géza és Ravasz László között, az elgondolásokat, terveket egyeztették, s az ellenállásban már akkor résztvevő Soos Géza bizalmas tájékoztatást adott az egyházi vezetésnek. Igy pl. az Auschwitzi Jegyzőkönyvet is ő juttatta

el Ravasz Lászlóhoz. Igy a Magyar Élet konferencia is az egyház hallgatólagos beleegyezésével kerülhetett csak megrendezésre, utána mégis megszületett a konventi figyelmeztetés:

"Az Egyetemes Konvent felkéri az SDG Szövetség vezetőségét, hogy mielőtt a diákmisszión túlmenően munkát kezdeményez, mint pl. a Magyar Élet sokféle oldalról megvilágított és sokféle véleményt teremtő konferenciát, erre vonatkozólag a konventi missziói bizottságot keresse meg." /1944. V. 4.-i konventi ülési jegyzőkönyv 90. sz. határozata./

Ez, az akkor kifogásolt konferencia, az 1975-öt követő másfél évtizedben a református egyház legfőbb pozitiv érvének számított, amire vezetőink bőven hivatkoztak is, a '89-90-es fordulat óta viszont az ott elhangzott szccialista állásfoglalások miatt inkább hallgatnak róla . Pozitivumai és kifogásolható gondolatai végső kiértékelésének előbb-utóbb meg kell történnie.

Alapvető törés vagy ellentét az SDG és a református egyház között sohasem jelentkezett. A valamikori kollégisták ma presbiterek, gondnokok, lelkipásztorok, sőt püspök is került ki közülük. Amint magától értetődő volt az is, hogy a kényszerű megszűnéskor a Szövetség minden vagyona a Református Egyház tulajdonába került át, s ha valamikor újraalakulhatna, ismét Krisztus egyháza szolgálatát végezné tovább.

- . - . - . - .

Amíg az előbbiekben a Szövetség vezetése és az Egyház vezetése közötti kapcsolatokra helyeztük a hang-

súlyt, a továbbiakban azt kívánjuk bemutatni, hogy az elismertetés és a befogadás milyenné zajlott le magán a "terepen", az iskolákban és az egyházközségekben.

Az iskolákban a huszas évek derekától a harmincas évek derekáig kétfrontos közelharc folyt: meg kellett küzdeni magával a lanyhus lelkű, közönyös diáksággal, de ki kellett érdemelni a hitoktatók rokonszenvét is.

"Az ifjúság nagy tömege előtt - írja Fónyad Dezső[x] ellenszenves volt a "szentéskedők serege". Túlságosan elhanyagolt parlag volt a lelke, hogysem egész méretében felfogta volna a Soli Deo Gloria mozgalom országos jelentőségét. A helyi színekhez ragaszkodtak, ami olykor talán helyénvaló volt, de gyakran nem jelentett egyebet kihalt pojányos hagyományok ápolásánál.

Maga a mozgalom is elkövetett egy-két módszertani hibát, amivel maga ellen hangolta őket. A tánc, a dohányzás, a kocsma elleni erkölcsi támadások ok nélkül felizgatták a diáksságot és kihívták ösztönös ellenállását. Ezzel a Szövetség nem érte el, hogy rávette volna őket a bűnös szokások elvetésére, hanem elterelte figyelmüket a lényegről: a Krisztusban újjászületett emberről. Az okozatnak oki jelentőséget tulajdonított, ezzel a tételcserével kazuisztikába esett és elidegenítette azokat is, akiknél a döntő útkötést után magától szakadtak volna el a diákbűnök gyökerei /.../.

A református diákmisszió eme vaskorszakában nehézségek merültek fel az iskolák részéről is. Egy még kiforrásban lévő mozgalom előtt sok helyen a pedagógiai felelősség óvatossága zárta be az ajtót. De, ha őszinték akarunk lenni, nyugodtan elmondhatjuk: sok helyen nem vették szívesen azt, hogy egy hívő diákmozgalom kellemetlenkedik az alma mater falai között. Volt valami nyugtalanító abban, hogy a diáksság többet talál majd kérni a tradicionális vallásóráknál és az osztályzatnál, hogy kinyílik a diák szeme és észreveszi a való és kalló keresztyénség között tátongó űrt, a tan és élet ellentmondásait. Meg aztán többletet is jelentett mindenütt a diákmisszió: több szolgálatot igényelt akár a bibliaköri, akár a kollégiumi munkában /.../. Hogy ne említsük /.../ azt az egészen jogos mentséget, hogy a vallásoktatók közül akkortájt még sok a régi világból való volt, akik minden hajszálgyökerükkel a Mozgalommal ellentétes világszemléletből szívták életnedvüket és így jóindulatukon kívül egyébbel nem szolgálhatták a hívő diáksságot. Ezt a körülményt a sokszor túl hevesen fellépő, ügybuzgó evangelizátorok nem vették figyelembe, a szándékuk ellenére fájó sebeket okoztak.

Csak a történeti hűség kedvéért említjük meg, hogy a szórvány-kálvinizmus területén szinte mindenütt nyitott kapu fogadta a misszió embereit, akármelyik mozgalomtól jöttek. Viszont a másik területről már 1923-ban a Lelkészegyesület közlönyében keményen támadás éri őket.

Építésre szánt erők pusztultak el azáltal, hogy a diákmozgalom létjogát kellett bizonygatnunk akkor, amikor külföldön már majdnem egyszázados történelem igazolta az életéhez való jogát. De így volt rendjén. A magyar diákmisszió munkának is le kellett fizetnie az úttörés adóját; 'aki fel nem veszi az ő keresztjét, nem követhet ...' ".

Fónyad Dezső szövege azért hiteles, mert egy volt azok közül, akik megjárták a bezárt kapuktól való kényszerű visszafordulás, a téren álló padokon alvás, a "jogosítvány-hiányra" hivatkozó elutasítások kálváriáját.

---

x/ Bevezetés a diákmissziós munkába. 43 - 45. oldal

A harmincas évek derekára azonban az SDG küldetéstudattól erős lelkészei már az iskolák falai között rendezhették meg a "csendes napokat", és a hitoktatók zömét nyerték meg annak a törekvésnek, hogy az oktatás és a mozgalom együttese hatványozza meg az egyébként különkülön elérhető eredményeket.

Lent a "végeken", az egyházközségekben a kollegisták munkára jelentkezése szívélyes fogadtatásra talált, amint ez a korábbiakban említett közös rendezvényekből egyértelműen kitűnik. Országosan általános volt a közös megmozdulás, formálisan is jelezte a gyülekezeti befogadtatást a templomokban - a konfirmálás analógiájára - történt fogadalomtétel. A virágvasárnapi szekciómülések is templomokban, parókiákon folytak, az 1939. évi virágvasárnapi konferenciának pedig a jelmondata is ez volt: "Adjátok vissza az ifjúságot az egyháznak!"

A Soli Deo Gloria Szövetség kapcsolata más protestáns ifjúsági mozgalmakkal

A természetben nincs légüres tér. Hasonló a helyzet a társadalomban is, ahol minden új kezdeményezésnek meg kell küzdenie a már meglévőkkel, még akkor is, ha ez utóbbiak csak mellékesen, lazán érintették, művelték a megszületett új mozgalom által megcélzott munkaterületet. Különösen áll az a megerősödés, kibontakozás, intézményesülés időszakára, ami az SDG történetében a huszas évek közepétől a harmincas évek közepéig tartó periódusra tehető.

A rokonmozgalmakhoz való kapcsolatokat hullámzó, nemes és kevésbé nemes vetélkedés jellemzi. Az SDG-nek hozzájuk való viszonya szempontjából e mozgalmakat három csoportba sorolhatjuk.

Az elsőbe egyértelműen a Keresztyén Ifjúsági Egyesület tartozik, mert itt kicsi az ifjúsági missziós munkával "átfedett" közös terület, és ha olykor támadnak is viták, a kölcsönös rokonszenv és a gyakori személyi összefonódás ezeket hamar feloldotta.

A második csoport elsőcsorban a protestáns cserkészet és a Bethlen Gábor köröket foglalja magába. A fiatalabbaknál az előbbi, a főiskolásoknál az utóbbi már jelentett itt-ott "lélekhalászati" versengést, egészében mégis itt a semlegese viszonyulás, sőt ismétlődően a testvéri együttműködés a jellemző.

A harmadik kategóriába a Magyar Evangélikusi Diák-szövetség /MEKDESz, 1926-tól: Pro Christo Szövetség/ tartozik, érthetően, hiszen mind az SDG, mind a MEKDESz diákmisszíót végez, ötkózási zónájuk jelentős, és a harc feloldása csak 1934-ben következik be.

Az országos egyesületeken kívül gazdag változatban virulnak az országban a helyi tömörülések, amelyek nem, vagy alig függenek csak valamiféle központtól, ezért a helyi csoportok között kialakult versengés vagy együttműködés nem tükörképe az országos vitáknak.

A sérlődések gyökere visszanyúlik az 1921-25 közötti indulásra, ezért röviden át kell tekintenünk - most ebből a szempontból - az akkori helyzetet.

Új hajtás a protestáns mozgalmakban.

Töltésnyék egymásra találása kezdetben a budapesti teológus-internátus egyetlen szobájára korlátozódott, és bár az 1921. évi siófoki konferencián már nem-teológusokat is érintő mozgalom alapjait rakták le, akkor még nem az egész magyar diákságot célozták meg, hanem döntően a langyos lelkész-képzést kívánták hitűkért harcba szállá református lelkészek felkészítésével fölváltani. Ezért a nem-velük-tartókkal, később a kevésbé harcos, sípadtabb rekonmozgalmakkal szemben is szívesen jellemezték összefogásukat "hitvalló" mozgalomnak.

Valóban, a homályt oszlató, itt is ott is fellobbanó kis tüzek a teológiákon sem akarták lobogó nagy tűzzé összeolvadni. Sebestyén Jenő[x] hiába hivatkozott a holland "szigorú reformátusok"-nak a századforduló körül kibontakozott nagyszikerű mozgalmára, az ifjúságot is megbabonázó Kuyper Ábrahámra[xx], hiába bontotta ki - katedrán és a Kálvinista Szemlében /lászlaját, melyre "a történelmi kálvinizmus lelkeket ujjászülő, népeket és társadalmakat ujjáteremtő egyszerű igéi vannak feljírva, /.../ az a zászló /.../ már régóta begöngyölve pihen Magyarországon." "... a református keresztyénség tiszta és öntudatos szellemé Magyarországon már évtizedek óta meggyengült, elszintelenedett, elszürkült /.../. Ennek a hatalmas, harcos, egyedül csak az Isten dicsőségét kereső, a magyarságot megtartó és megacélozó magasabb keresztyéni világnézetnek, a kálvinizmusnak hirdetése, talpraállitása és fülébresztése céljából indult meg ez a lap is, a cél nem lehet más, mint az, hogy a kálvinizmusnak, mint világnézetnek úgy teológiai, mint etikai, társadalmi, mint politikai, egyházszervezeti, mint egyházpolitikai alapelveit hirdessük a magyar református egyház és a magyar nemzeti és társadalmi élet minden területére alkalmazva.

---

x/ Sebestyén Jenő /1884-1950/, a budapesti teológia tanára, igehirdetésein, katedráján és az általa kiadott Kálvinista Szemle és Magyar Kálvinizmus c. folyóiratokon keresztül teológusok és egyházi munkások egész generációját állította a "hitvalló egyház" szolgálatába.

xx/ Kuyper Ábrahám holland teológus, államférfi, jelentős hatással volt Hollandia újkori fellendülésére. Az általa vezetett "történelmi kálvinisták" célja a krisztusi tanoknak a társadalomba való átültetése volt.

/.../ A kálvinizmus reneszánsza bontakozzék ki!" /Kálvinista Szemle indító számában, 1920. április 4./ Ugyanez a prófétai, programhirdető hangvétel jelenik meg a lapba irt további - június 6.-i, június 20.-i és július 25.-i cikkeiben is.

Attól kezdve, hogy a "tönt" és a "lent" összefogása megtörtént, és Tóthfalusy Zoltánék Sebestyén Jenő kibontott zászlaja alá sorakoztak, ez a láng világitja be a Soli Deo Gloriát. De a tűz még a teológiai akadémiákon is csak lassan terjedt.

A budapesti teológia urbanizálódott, a hallgatók keveredtek más egyetemek ifjúságával, túlságosan is evilágiak voltak. A maguk kebelében létrehozott Kálvin János kör elsősorban tudós-képzést szolgált.

Pápa fogékony volt az uj szellemre. Számos mozgalmába /önképzőkör, képzőtársulat, énekkar stb./ azonban már nemigen férthetett be ujabb mozgalom.

A patiki teológia - helyesen - a magyar falu lelki-szellemi gondozására alkalmas papokat nevelt, a debrecenieknek nyilatkozatok nélkül is folyamatosan végezték diákmissziójukat a tradicióira méltán büszke Kollégiumban. A református egyház más középiskoláiban is sokszínű, intenziv diáktevékenység folyt, ezért itt kevésbé érezték szükségét az SDG befogadásának. Az SDG más protestáns diákszervezetekkel való vetélkedésének súlypontja ilymódon inkább a nem-református városokban alakult ki.

Az SDG és a KIE

A magyarországi Keresztyén Ifjúsági Egyesület,indulásakor Budapesti Református Ifjúsági Egyesület, a Williams György angol lelkész által 1844-ben alapitott Young Man's Christian Association /YMCA/ keretében alakult meg, 1883-ban. A technikai civilizáció fejlődésével robbanásszerűen növekvő nagyipari munkásságnak megváltást hirdető tudományos szocializmus, majd az arra támaszkodó forradalmi tanok kihivására feleltek a különböző nemzetközi keresztyén mozgalmak, protestáns oldalról a Keresztyén Diákok Világszövetsége /1895/.

"A diákifjúsági evangéliumi munka bölcsője is a Keresztyén Ifjúsági Egyesületben ringott. Az 1886-87-es tanévben alakult a magyar gimnáziumok protestáns ifjúságához szóló felhivásával: a konfirmált ifjak tömörüljenek egyesületbe."x/

Az SDG életének első, 1921-től 1925-ig terjedő periódusában, amikor döntően teológusok mozgalma volt és ifjúsági szolgálatát minden megkülönböztetés nélkül végezte a fiatalok legkülönbözőbb köreiben, nem is volt szükség a KIE és az SDG megkülönböztetésére. A munkaterületek

x/ Dr. Kiss Sándor: Ifjúsági munka a magyar református egyházban. Budapest, 1941. 54. oldal

meghatározása és kapcsolatai tisztázására akkor került sor, amikor az SDG diákmisszió jellege kialakult, és igénye a hazai református ifjúságra megfogalmazást nyert.

Ekkor az SDG belépett a KIE Nemzeti Szövetségébe, 1926. május 1.-től Tóthfalusy Zoltán mint nemzeti titkár kezdte el KIE-szolgálatát. Az SDG Intézőbizottság 1926. július 19-20.-i ülésén a két egyesület szoros együttműködését regisztrálta, a rövidesen határozat született a konferenciák idő- és térbeli egyeztetése tekintetében is. /Budapesti Theológia Évkönyve, 1925-26. 25. oldal./

A következő évi közgyűlésen /szeptember 9./ Tóthfalusy Zoltán javasolta a szoros kapcsolatot a földműves ifjakkal és az SDG felvételét magába a KIE-be is. A KIE vezetése készségesnek mutatkozott és tárgyalásokat javasolt, ezek során - ha formálisan és szervezetileg nem is, de jó munkakapcsolatokat alakítottak ki, programjaikat és rendezvényeiket egyeztették, és ez a jó viszony mindvégig érvényesült is. A KIE vezetőképző tanfolyamain az SDG-sek is résztvettek, a KIE lapja rendszeresen hírt adott SDG-s eseményekről.

Megosztották egymásközt a szárszói telepet is. Mindjárt a telep megnyitásának évében, 1928-ban az SDG konferenciája után a KIE vonult be, négy teljes héten keresztül öt különböző táborában nem kevesebben, mint 542-en vettek részt. "Vidám szavak csengenek a levegőben, büszke zászló röppen a nevető ég felé, Krisztus jó illata

terjeng azon a darab földön, ahol az ő törvényei szerint akar élni pár száz magyar ifjú, pöttömnyi gyermektől ízmos fiatalemberig mindenki." /Kálvinista Szemle, 1928. szept.1./

Figyelemraméltó a KIENSz /Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Nemzeti Szövetsége/ 1929. évi tízoldalas hivogatójának - fénymásolatban ideeszközölt - címlapja, amelyből kiderül, hogy ebben az évben az SDG szárszói telepén négy KIE-konferenciát tartottak. Az evangélikus KIE[x] táborozáson résztvehetett minden "16 éven felüli evangélikus fiú, foglalkozásbeli különbség nélkül". A KIE Főtábor felekezeti különbségre tekintet nélkül minden ifjút várt. /Itt külön táborhely várta a cserkészcsapatokat./ A KIE Világszövetség táborában csak evangélikusi ifjúsági egyesületek tagjait fogadták. Végül a Református KIE konferencia - Dobos Károly vezetésével - 16 éven felüli református fiatalokat fogadott be. Ez utóbbin a négy nagy előadás közül az egyiket "A református ifjú és a társadalmi ellentétek" címen E. Sartorius svájci KIE titkár tartotta. A telep közös használatán túl országos és helyi szinten egyaránt az együttműködés gyümölcsözőnek bizonyult. Az SDG delegáltjai rendszeresen résztvettek a KIE ifjúsági parlamentjében, a KIE pedig a nemzetközi YMCA-táborozásra többnyire magával vitte az SDG képviselőit is.

---

x/ A KIE-n belül a felekezetközi eredeti törzs mellett működött egy református és egy evangélikus ág is.

A személyi kapcsolatok szorosságára elegendő megemlíteni Dobos Károly, Töltésy Zoltán, Kovács Bálint nevét, akik számos esetben szolgáltak mind a KIE, mind az SDG rendezvényein, és hol az egyik, hol a másik egyesület tisztikarában szerepeltek.

A közös rendezvények közül országos jelentőségük miatt ki kell emelnünk legalábbis hármat.

Első a téli Testvériség Konferencia 1934. június 20-25. között, ahol többek között Szabó Pál író tartott előadást. /Ld. Református Élet, 1934. Július 21.-i szám, 241. oldal/ Ezt több Testvériség-konferencia követte.

Másik az 1938. évi "Faluvezetők Konferenciája", arról szólunk a szárszói konferenciák fejezetében.

Harmadik az 1942. februárjában tartott nyolcnapos egységkonferencia, az első a közéleti kérdéseket a hitélet kérdései elé sorolló népes konferenciák között. Mindhárom konferenciának előkészítésében fontos szerepe volt a KIE-nek, és a résztvevők zömét is KIE-tagok, népfőiskolások adták.

A két mozgalom együttműködését és egyben munkaterületi elhatárolódását jelzi az "SDG Középiskolás Collegium" c. füzet ajánlása a tovább nem tanuló középiskolásoknak: "... csatlakozzanak a helybeli Református Keresztyén Ifjúsági Egyesülethez."

Az együttműködés során többször felvetődött a két egyesület összevonása, sőt ezt célzó tárgyalások is folytak, de ezek sohasem vezettek formálisan megragadható eredményre. A munka szempontjából ennek nem látta kárát, sőt megállapítható, hogy bizonyos mértékű specializálódás a megszólítottak körét és az alkalmazott módszereket illetően összességében az ifjúsági munka magasabb színvonalát eredményezte.

Az SDG és a Magyar Evangéliumi Keresztyén Diákszövetség /MEKDESz, később Pro Christo/

Többévi kísérletezés után 1905 áprilisában tartotta alakuló közgyűlését a MEKDESz. Vele egyidőben született meg a kisgyermekek evangelizálására a Vasárnapi Iskolák Szövetsége. Szilassy Aladár és Megyercsy Béla lendülete indította, bontakoztatta ki a MEKDESz-t, majd Victor János[x] szuggesztív egyénisége segítette országos mozgalommá való kiépítését. Debreceni konferenciáján /1912/ bátran ítélte meg az Evangélium fényében kora legaktuálisabb társadalmi kérdéseit /földreform, falu, munkások/, mindezekben a problémákat, amelyeket a világégés négyéves tragédiája és a rákövetkező kaosz az elviselhetőség határáig kiélezett. A szociális kérdések iránti fogékonyság, majd a kiszolgáltatott ország védelme vitt számos hívő fiatalt, köztük teológusokat is /Ld. Pápai Theológiai Akadémia Évkönyve, 1918-19. 1-9. old./ az 1919-es vörös hadseregbe, ez később alapot szolgáltatott az antibolsevista korszakban kemény elmarasztalásukra.

x/ Victor János /1888-1954/ 1913-ban egyetemi lelkészként kezdte szolgálatát. 1929-től teológiai tanár, 1949-től püspökhelyettes. A diákmisszió vezetőjeként, folyóirat-szerkesztőként az ébresztés teológiájának tudományos művelőjeként és az ökumenikus kapcsolatok kiépítése terén korának meghatározó egyénisége volt.

A Kálvinista Szemle /1920. április 11.-i szám, 4-5 oldal/ az egyházi élet két vérlázító jelenségét itéli el: "Egyik a felekezeti tanárok és tanítók egyrészének hozsannája, amellyel az iskolák államosítását és így a titokban régóta gyűlölt egyháztól való elszakadását üdvözölte; a másik pedig az a tény, hogy a proletárdiktatura hirhedt agitátorképző iskolájába hitehagyott római katolikus papok mellett ugyancsak hitben hajótörött református papok is beiratkoztak."

A megvádolt és kivérzett MEKDESz a háború után nehezen szedte össze magát. 1918. januárjában "Evangélikumi Diákszövetség" néven próbált megújulni, 1921. februárjában pedig ismét megjelent lapjának, a Diákvilágnak az első, háború utáni száma.

Töltésyék ágáeszives mozgalma felől nézve a MEKDESz langyos mozgalomnak tűnt, és amikor - a huszas évek közepén - az SDG széles fronton hódító harcra kelt az országos református fiataljai körében, sajnálatosan éles versengés támadt a két diákmisszióa mozgalom között. Az SDG vezetői alighanem túlhangsúlyozták a két szövetség közötti különbségeket, a versengésnek azonban - utólag nézve -, mint minden versenynek, pozitiv, serkentő hatása is volt.

"A református diákmozgalom programja semmi újat nem nyújt... A részünkről történt hivogatásra az SDG Szövetség részéről semmi érdemleges válasz nem érkezett" - írja a MEKDESz-körlevél 1925. áprilisában.

Töltésy Zoltán a Református Diákmozgalomban válaszol:

"A MEKDESz felekezetközi munka, az SDG pedig teljes szívvel odaáll református egyházunk mellé." - "Erősen érvényesül a MEKDESz-nél a szubjektiv liberális hang..." - "A MEKDESz nem áll hitvallásos alapon. Az SDG pedig a református hitvallások alapján áll. Dogma nélküli keresztyénséget éppúgy nem tudunk elképzelni, mint képletnélküli természettudományt."

A MEKDESz 1927. évi nyári intézőgyűlésén úgy találta, hogy szervezeti különbség helyett inkább lelki kapcsolatok keresése volna ajánlatos. A súrlódások elkerülése érdekében területi elhatárolódást javasolt, az SDG azonban egyetlen lélekről sem tudott lemondani, hiszen konfessionális misszióa tudat hevítette. Volt némi eltérés a két mozgalom célja között is. A MEKDESz felekezetközi, az SDG pedig szigorúan kálvinista irányzatot képviselt. "A MEKDESz - irja Draskóczy István - az un. általános keresztyén irányzatot képviselte, azaz felekezeti hovatartozás nélkül gyűjtötte össze az ifjakat. Az egyház számára akart rem-lelkészi vezetőket nevelni. Az egyházias nevelés érdekében hozta létre a felekezeti ágakat. Nemcsak református, evangélikus, hanem római katolikus felekezeti ágai is voltak. /Draskóczy István: A Magyar Evangélikumi Kereszténység Diákszövetség Története. Lajosmizse, 1977. kézirat, 177. oldal/

A megújult MEKDESz elhatárolta magát egyes tagjainak a közelmultban kifejtett tevékenységétől. 1920. augusztusában balatonendrédi közgyűlésük kimondotta: "Az utolsó hat év abnormális körülményei között a Diákszövetség olyan alakot öltött és oly irányba fejlődött, amelyet a Diákszövetség életében egészségesnek és a jövőre nézve kívánatosnak a közgyűlés nem tarthat."

1926-ban oldódni látszottak az ellentétek. Victor János és Töltéssy Zoltán, a két mozgalom vezetője hónapokon keresztül folyó tárgyalásaikon közelebb jutottak egymáshoz. Maga a MEKDESz azonban nem osztotta Victor János nézeteit, és követelte, hogy az SDG az ő szövetségük református ágaként folytassa működését. A megegyezés meghiúsult, a kibékülés még váratott magára.

Az SDG 1926. július 26.-án tartott közgyűlésén Záborszky János elnök így számolt be a MEKDESz vezetőivel folytatott megbeszéléseiről: "A tárgyalás hangja olyan volt, mintha az SDG valami alacsonyabbrendű keresztyén típust képviselne, amely alatta áll a MEKDESz-nek és vele nem egyenrangú fél." Az SDG vezetősége a diákok között végzendő munkák koordinálását a Keresztyén Diákegyesületek Nemzeti Szövetségétől várta volna. Az év végére ismét szaporodtak a közeledés jegyei. Az SDG lapját a Kálvinista Szemle mellett már az Erő /a MEKDESz középiskolai lapja/ is ajánlgatja, mindkét mozgalom szerepet vállalt a Református Középiskolai Missziói Tanács létrehozásában, az SDG-s rendezvényeket és kiadványokat hírül adja a MEKDESz lapja, a Diákvilág is.

Ravasz László felvetette /Egyetemes Konvent jegyzőkönyve, 1927. május 5./ a középiskolai munka összehangolását, amelyet mind a két szövetség helyeselt.

A MEKDESz lapja beszámol arról, hogy közös szeretetvendégséget tartottak az SDG-vel a fasori iskola tornatermében. Itt Töltéssy Zoltán a felekezeti, Victor János pedig a felekezetközi munka értékeiről szólott. "Szőke Imre SDG főtitkár bibliát magyarázott. Ezt az együttlétet az imádság tette lehetővé." /Diákvilág, 1927-28. évfolyam, 3. sz. 15. oldal/

Végülis az SDG-t és a Pro Christot a losonci teológusok 1927. július 1-je és 3.-a között rendezett konferenciához hozta össze. /Ugyanott, 14. oldal/ "Felejthetetlen óra volt számunkra, amikor a három mozgalom képviselői: a losonci teológusok, az SDG Szövetség és a Pro Christo képviselői ünnepélyesen imaközösségre léptek és minden hónap első hétfőjét közös imanappá választották." Dr. Kiss Sándor könyvében ehhez hozzáfűzi: "Félreértések, nehézségek még évek múlva is merültek fel a két mozgalom egymáshoz való viszonyában, de az imádságnak nyilvánvaló eredménye mutatkozott abban, hogy mindegyik keresni kezdte a maga sajátos feladatait, a elsőrenden ott igyekezett szolgálatát elvégezni. Kétségtelenné lett, hogy mindkét mozgalomra szükség van, bármelyik is árt a másiknak, önmaga ellen is vétkezik." Ravasz László nyilatkozatát 1931-ben már mindkét mozgalom hátsó gondolat nélkül tette

magává: "Szükséges az, hogy különböző egyházak, vallásos kultúrák missziói lelkülettel bíró ifjúsági munkásai az Ige egyetemes vezérkarában találkozzanak. Ez a találkozás biztosíthatja az ökumenikusságot és a rendszerességet az evangéliumi diákmunkában. Ebből azonban az is következik, hogy az interkonfesszionális evangéliumi diákmunkának közvetlen üzényt kell találnia mindegyik érdekelt egyház kapujához. A munka célja mégis az, hogy a megragadott és felébredt lelkeket az Anyaszentegyház pitvarába vezessék." /Diákvilág, 1930/31. 91. oldal/ /Dr. Kiss Sándor: Az ifjúsági munka ... 71. oldal/

Ilymódon – döntően a hivatalos egyház kívánságát tudomásul véve – a huszas évek végére a viták elcsitultnak a két szövetség között, mindegyik tudomásulvette a másik munkáját, munkaterületét, ha nem is minden keserves hang nélkül. "Az SDG szükségtelennek tartja az egyeztetési kísérleteket, mert mindez csak fölöslegesen erőpocsékolás. A terület elég nagy, elférünk rajta. Nem igényelünk felekezetközi munkát, mely a MEKDESz lényegéhez tartozik, mi a református ifjúsághoz érezzük küldetve magunkat" – írja Könyvesi Dezső. /Levél Victor Jánoshoz, 1929. szeptember 23.-án, Zsinati Levéltár, MEKDESz Ráday Tudományos Gyűjtemény, Victor János iratai II. 3-3 doboz/

A harmincas években a MEKDESz gyakorlatias munkája is fellendült. A Diákok Háza magasszintű előadásaival, faluszemináriumával, cserkészcsapatával, továbbá az ezekből kinőtt falukutatással maradandó nyomot hagyott a népi mozgalomban is, főleg annak szociográfiai feltáró tevékenységében.

Az SDG és a Bethlen Gábor körök kapcsolata

A MEKDESz-t némileg megelőzve 1901-ben alakult meg a református gimnázium nagytermében Magyarcsy Béla teológus lelkes szervezőmunkája nyomán az első Bethlen Gábor Kör. Rövidebb-hosszabb idő után az egyetemi városok mindegyikében megalakultak ezek a körök, amelyek a református értelmiségnek, ezen belül elsősorban az egyetemi polgároknak kívántak szellemi fórumot biztosítani. Megalakult a körök országos szövetsége is, de nem alakult ki az előzőekben ismertetettekhez hasonló országos mozgalom. Rendezvények és konferenciák alkalmából – kimondottan ilyen volt az 1936-ban és 1937-ben tartott két un. "Debreceni Diéta" – az SDG helyi szerve és a helyi Bethlen Gábor Kör esetenként másokkal is összefogva, együtt és eredményesen lépett föl.

Az SDG és a cserkészet

Ismeretes, hogy az első magyar cserkészcsapatot 1912-ben a budapesti református KIE alapította, és a hazai cserkészetre Karácsony Sándor asszimiláló nyomta rá bélyegét. Ebből következik, hogy a két mozgalom között nem alakult ki rivalizálás, erkölcsi célkitűzéseik – akárcsak a bibliai tízparancsolat és a cserkészek tíz törvénye – közel álltak egymáshoz. A protestáns csapatok az Ichthys /=hal, őskeresztyén szimbólum/ jegyében összehangolták munkájukat

és minden év pünkösdjén közös nagytábort szerveztek. A kettő között az volt a különbség, hogy míg a vallásos cserkészcsapatok a keresztyén morált mintegy készen kapták és azt tagjaik hétköznapi etikus magatartásává kívánták tenni, addig az SDG-ben a hangsúlyt a megtérésre és a Jézusi normák szerinti életre tették.

Amikor a cserkészet egyes területein a gyakorlatiasság háttérbe szorította a morált, az SDG igyekezett a mozgalom segítségére sietni. Legegyszerűbb lett volna SDG-cserkészcsapatot létrehozni. Erre már 1924-ben is volt törekvés, mint az egyik körlevél írja: "Az az óhajtásunk, hogy a Soli Deo Gloria osztályaként egy olyan cserkészcollegiumot alakítsunk, amely hivatva lenne a jellem és testnevelés, ügyesség-fejlesztés hármas célja alapján, református elvek szerint és a magyar életnek megfelelően a cserkészeszmével tudományosan és gyakorlatilag foglalkozni."

A Szövetség vezetői tudatában voltak annak, hogy a "mozgalom" cselekvést jelent, vagyis megdöbbenik, megromlik minden közösség, gyakorlat hiányában. Ezért tisztában voltak azzal is, hogy a fiatalok motorikusabb része elsősorban a cserkészetben találja meg a hajlamainak legmegfelelőbb terepet. Ezért a protestáns cserkészetet testvérmozgalomnak tekintették, az ott bekövetkezett apályt aggodalommal figyelték. Álljon itt ennek érzékeltetésére F.D. /Fónyad Dezső/ "A református cserkészet sorsa" című cikke a Kálvinista Szemle 1930. december 13.-i számából /406-407 oldalak/:

"A református cserkészet Mohamed kuporajaként lebeg ég és föld között. Az első lelkesedés tüze jóformán kialudt. Nem volt gazdája egyházunkban ennek a munkának. A baj ott van, hogy az idő ma nem ekhós szekéren döcög a népek teste között, hanem elszabadult csamák, örsmalacok száguldó paripáit cibálják a láthatatlan utakon. /.../ Az ifjúság soraiban gigászi vágyak nyüzsögnek: eszményeket keresnek, új messzeséget vág erejük, az Isten predeszitináló akarata meg látásokon át kergeti őket egészen új világok, más szellemű feladatok betöltése felé." Melyik mozgalom adja a legtaljesebb szintézist? - teszi föl a kérdést Fónyad Dezső. Melyik nem emel válaszfalat a vörös vagy fekete internacionálé téglájából magyar ifjú és magyar ifjú között? "Ezt csak a református ifjúsági és cserkészmunka tudja elvégezni."

Egyértelmű, hogy itt egymás mellé rendelt mozgalmakról van szó. A vagy egyikben, vagy másikban otthonukra lelt fiatalokon kívül ezrekre tehető azoknak a száma, akik kiscserkész korukból átnőttek az SDG-be, többnyire úgy, hogy 14-16 éves koruk táján még mindkettőben buzgólkodtak.

A református ifjúsági mozgalmak egységéért

A szárszói táborozások és az SDG-kapcsolatok ismertetése során említettük a Testvériség-konferenciákat. Ezek alkalmi találkozók voltak, nagyszerű lehetőséget nyitottak más-más társadalmi réteghez tartozó fiatalok ismerkedésére, barátkozására, de voltak ennél célratörőbb próbálkozások is a párhuzamos mozgalmak egységbe kovácsolására.

Mint ez a református ifjúsági mozgalmak előbbiekben ismertetett hullámzó, olykor nagyonis fogyatékos kapcsolatairól és azok egyházi megítéléséből kitűnt, az egyesületi törekvések differenciálódása nem vágott egybe az egyházfők kívánságával. A Kolozsvárról átjött Ravasz László püspök különösen fontosnak ítélte a rokonmozgalmak közelítését, ezért kezdetben inkább rokonszenvezett az ökumenizmusra hajló MKDESz-szel, mint a maga útját járó, sajátosságait kihangsúlyozó SDG-vel. A KIE igyekezett egybehangolni a párhuzamos törekvéseket. Már 1927-ben Pécelen is "olyan lelkészek,tanítók és világi hívek számára rendezett konferenciát, akik a keresztyén ifjúsági egyesületi munka különféle ágaiban szakszerű ismereteket és útmutatásokat akarnak nyerni. /Kálvinista szemle, 1922. április 8. 12l. oldal/ Ez egybevágott az egyes teológiák tanári karának óhajával és az ország-vezetés elképzelésével is, amely "keresztyén-nemzeti" nevelést kívánt adni az ifjúságnak és ehhez egységes vezető-kiválasztási, -képzési és -továbbképzési rendszert szeretett volna bevezetni.

Az SDG - mint láttuk - nem igen illett bele ebbe a képbe, mondhatnánk nagyonis határozott "individuum" volt, és az együttműködést sajátos profilú egyesületek önkéntes együttműködésére kívánta alapozni. Ilyen értelemben eziveesen vett részt az "egységmozgalmakban."

Sebestyén Jenő ezt a differenciálódást, illetve egységet "református, nem-református" alapon képzelte el, amint ezt 1926. február 27.-i, Victor Jánosnak írt levele egyértelműen tanusítja:

"Gondolatom ez: Mi felállítjuk és megszervezzük református alapon a Hit és Szolgálat keretében az összes evangélizációs munkásgákat. És kötelezzük magunkat arra, hogy ezek kizárólag csak református területen fognak mozogni /.../, nektek átengedjük az összes nem-református mezőket és ti ennek fejében visszavonulván a református területekről, a nem-református világ evangélizálására vetitek magatokat. /.../ Ezen az alapon azután soha többé össze nem ütközünk."
/Ráday Tudományos Gyűjtemény, Victor János iratai, 2. doh./

Victor János a Pro Christo nevében a következő Diákvilág-ban /1926. február, 9-10. oldal/ adta meg a választ, a keresztyén diákmisszió egységét a Krisztusnak való engedelmességben jelölve meg.

Ravasz László említett nyilatkozata alapján a következő évben már határozott lépések történtek. Az 1927. január 17.-i vallástanári gyűlés a különböző ifjúsági mozgalmak egybeszervezésére, majd országos vezetésére egy tizenkét főre bizottságot kellett választani. A bizottság, pontosabban Tanács valóban megalakult, abban mind az SDG, mind a Pro Christo helyet kapott. Az indító gyűlésen megegyeztek abban, hogy az ifjúsági misszió az egyház feladata és idővel annak a kezébe kell adni, de "addig sem maradhat gazdátlanul és irányitás nélkül." /Egyetemes Konvent 1927. május 5.-i üléséről készült jegyzőkönyv./

A Tanács munkája azonban nem vezetett eredményre, hiszen az ördög - mint mondják - a részletekben bújik meg, magyarán a részletekre térve egyre inkább ütköztek a szemléletek. Olaj volt a tűzre Makkai Sándor ekkor megjelent Ady-könyve, amelyet - a kötetet kiadó - SDG természetesen védelmébe vett, a többiek azonban megbotránkoztak rajta.

Ösztönzést és lendületet adott az egységtörekvéseknek a KIE világtitkárának, Prosch-nak és az Evangélikus Diákszövetség titkárának, t'Hooft-nak a látogatása 1934. decemberében, amelynek fő célja a KIE, az SDG és a MKDESz működésének összehangolása volt. Az idő szorítása, közelebbről a nácizmus ~~felnyomulása~~ terjedése is egyre szélesebb körökben váltotta ki az egységre való törekvést. 1935-ben a két mozgalom közös bizottságot hozott létre külföldi kapcsolatok együttes ápolására. 1936-ban a Protestáns Diákegyesület keretei között létrejött és erősödött a "Magyarországi Ifjúság Egységmozgalma" c. munkacsoport, akkor alakul meg az Ökumenikus Ifjúsági Bizottság, amely aztán 1940-41-ben bekapcsolódott az EKE /Egyetemközi Együttműködés/ és a Nemzetpolitikai Szalgálat munkáiba. /ld. Református Diákmozgalom, 1941. április hó, 6. oldal/

Ugyancsak 1936-ban alakult meg az értelmiség találkozásának helyet adó Kálvin János Társaság. 1939-ben a Teológiai Akadémia dísztermében diák-munkás-parasztfiatalok előtt mondta el Ravasz László "A nagy szakadék" című előadását, amelyet később az SDG kis füzetben ki is adott.

Mindenki a maga helyén

Az előbbiekből nyilvánvaló: az "egységesülés" eredményei nem valamiféle homogenizálás gyümölcsei, hanem azon a belátáson alapulnak, hogy az együttműködésre lépő mozgalmak őrizhessék meg a maguk sajátos arculatát. Ez nem csak

a protestáns ifjúsági mozgalmakra áll. Szekfű Gyula a "Három nemzedék" című könyvében ezt így értékeli:

"Az orvosság abban áll, hogy az emberekbe átfolyjon a vallásos világnézet, mindenkibe a magáé, a ennek alapján cselekedjék az ő cselekedeteiket. Vallásosak legyenek, de belsőleg; ne politikából és ne emlékezés-vágyból.

Hogy ez lehetséges, erre ismét a fiatalság tanít meg bennünket, amely sokkal szélesebb rétegeiben vallásos, semmint a harmadik nemzedék öregei, s még sem nyilatkoznak meg benne felekezeti ellentétek.

A fiatal katolikusok folyóirata, a Korunk Szava, a fiatal protestánsok az Új Magyarság nem akar többé szivárványhidat építeni protestáns és katolikus között, nem folytatja többé a hiábavaló küzdelmet a "felekezeti békéért", hanem mindegyik megy a maga világnézete útján, önmagának belsejével törődik, s ha véletlenül találkozik a másikkal, mint magyar testvérrel beszél vele.

A vallásos irányú protestáns ifjúsági szövetség, a Soli Deo Gloria és a katolikus Emericana-ifjúság nem öltögetik egymásra nyelvüket, s hagyják a felekezeti kérdés hánytorgatását azoknak az ifjúsági égaknak, amelyek pozitiv vallás nélkül szükölködnek."

A második világháború során formális egységesülési törekvések helyére már az akciókra szövetkezés lépett. Ezt szolgálta - többek között - az SDG Kabay Márton Köre által szervezett 1942. februári és nyári, valamint az SDG és a Magyar Élet Kiadó által közösen rendezett 1943. évi szárazdi 600 lelkes táborozás; ezekről külön is szólunk.

1943. januárjában ült össze az egyházak közti segítség un. különbizottsága is, amiben a protestáns felekezeteken kívül a KIE, a Keresztyén Diákszövetség, a görögkeletiek, az unitáriusok, a baptisták, a metodisták és az Üdvhadsereg is résztvett.

Amikor a front elérte az országot, akkor már a barrikádokon, az illegális ellenállásban találkoztak a különböző mozgalmak leghátrahúzottjai. Többek között ott találkoztak az SDC vezetői és a Tutaj-utcai KIE tanoncotthon lakói, amint ez a Magyar Diákok Szabadságfrontja című, az Antifasiszta Ifjúsági Emlékmű Szervezőbizottsága által 1983-ban kiadott könyv soraiból és 1945. évi névsorából is kitűnik.

A Magyarországi Ökumenikus Ifjúsági Bizottság mátraházi deklarációja 1943. december 19-én

Hisszük, hogy:

1. A béke ügyének az evangélium szemében való szolgálata egyúttal ügy.

2. A keresztyén erkölcsben az élet egészére vonatkozik; az a cselekedet sem menne alóla, amely nem a cselekvőnek, hanem a közösségnek számít be; a politikai élet tehát nem mentes az erkölcsi megítélés alól.

3. Az állam nem önczél, hanem Isten eszköze az emberiség javára.

4. Az egyház Corpus Christi; sem nem individualista, az egyéneknek csak a közösségben, a közösségnek csak az egyházban van értelme; lehát egyik sem boszorkányló fel a másik pusztulására.

5. Az emberek testvérek. Az, hogy egész fajok és nemzetek kiválóbb, nemesebb, sőt hivatottabb szerepet játszanak, semmiképpen sem jelenti, hanem oka annak, hogy ezek hódítást történő formái: nem évtizedek, hanem évszázadok bűnös politikai befolyása s az ezáltal létrehozott lelkiség.

6. Ennek a szellemnek a kiirtásáért, amely annyire ellentétes az evangélium tanításával, az összes nemzetek felelősek.

7. Ezt nem azzal érnék jóvá, ha a győztes a legyőzöttet időnként bűnösnek nyilvánítja. A békeszerződések alapelve ne a büntetés, hanem a megelőzés legyen. A kollektív bűnösség ugyanis fikció: megállapítására etikai alap nincs, csupán jogi. A kollektív bűnösség elérése viszont csak összemberiségi reménytelen.

8. Az evangélium szellemével nem egyeztethető össze, hogy egyik ember a másikat elnyomja. Ezért a világ új szervezetét nem mutcháta (jogosítással), hanem demokrata (federális) elv alapján kell felépíteni.

9. A hatalmi elv mélyén rejlő materialista életfelfogás ellenében áll az evangélium szellemével és az emberi szellem mai fejlettségi fokával egyaránt. A békét nem a hatalom, (erőnek), hanem a szervezet (szövetség) biztosítja emberileg. A hatalom kísérletek vizsgálata szerint a szervezet viszont megerősíti a gyengéket.

10 A számbeli többség, vagy pillanatnyi technikai fölény nem ad erkölcsi alapot egyetlen fajnak, sem nemzetnek sem arra, hogy kisebb lélekszámú, vagy szegényebb fajokat és nemzetcsoportokat politikai, kulturális vagy gazdasági rabszolgaságba vessenek. Annál kevésbbé, mert a kisebb nemzetcsoportok sokszor érdekesebb tulajdonságai vannak az emberiség szempontjából, mint a nagy népeknek.

11. A világ új szervezetében a kis népek kizolgáltatása a nagy népek érdekeinek: ellentétes a politikai okossággal, az emberiség valódi érdekeivel s az evangélium tanításával egyaránt.

12. Az az elmúlásra vigyony, amely jelenleg a "magyarság és a szomszédos kisnépek közötti fennálló, természetellenes" fázek a népek egymásra vannak utalva. Érdekellentétek feloldhatók, de közös érdekek szakadhatatlan összefonódnak. Ez összeverek a Jézus Krisztusban.

13. Az ökumenikus mozgalomban egyesült egyháztagoknak fel kell hívniok ezeknek a szempontoknak az egyházait, kísérljék meg egyesült erővel összehozni népeiket, amelyek egymásratalálását eddig is főjeg idegen érdekek akadályozták.

14. Kísérlünk a közösségi szervezkedésünk megtartásához, hogy a magyarságnak részére visszaálló az Istentől rendelt bizott hatalomnak; elhatározás a demokrácia elvével, a federalizmus alapgondolatával és az evangélium tanításával.

15. Az ökumenikus mozgalomban egyesült egyháznak és mozgalmak ifjúsága indítványozzák, hogy a háborúnak a során a elszabadított szenvedélyek elkövetnek. Ezzel az ökumenikus ifjúság megállapítják, hogy ezeknek hasonló emberiességekkel viszonzása nem kevésbbé ellentétes az evangélium szellemével.

16. Az egyháznak és mozgalmunk ifjúsága előtti a kisebbségi sorsban élőknek az állam legnagyobb része által történt elnyomatását. Akármit hozzon a béke, testvéri jóvágás gondoskodni kell arról, hogy ez semmilyen formában ne ismétlődjön meg.

17. Az egyháznak és mozgalmunk ifjúsága őszinte bűnbánattal vallja meg, hogy Jézus Krisztus evangéliumát nem hirdette minden a kellő erővel és következetességgel, hogy részéről az egyetemes keresztyén felelősségnek és áldozatosan kért Istent: adjon erőt, hogy a jövőben több hűséggel és bátorsággal munkálkodhassunk Isten országáért és a népek megbékéléséért.

Kapcsolatok külfölddel - Ökumené

A Szövetséget alapító teológusok járásze - évszázados hagyományokat követve - egy-két évig ösztöndíjas volt Amerikában, Hollandiában, Skóciában, Német-, vagy Franciaországban. Az első évek külföldi kapcsolatait ők jelentették. De már 1924-ben a gödöllői konferencián jelen volt hész holland diák, akiket Horthy Miklós kormányzó is fogadott. A Szövetség arra törekedett, hogy legjobb diákjai, kollégistái kikerüljenek, világot lássanak, de ügyelt arra is, hogy a KIE, a Világszövetség, később az Ökumené jelentős ifjúsági munkásai Magyarországon személyesen is megismerhessék az SDG munkáját. Kezdettől jelentős súlya volt az un. utódállamokban élő magyar ifjúsággal való kapcsolattartásának is.

Hogy a Szövetség mennyire tág horizonton alakította ki terveit, jelzi az a hír, hogy 1925-ben felvetették azt a gondolatot: Budapesten kellene megalakítani a Református Világszövetséget. Kezdték kiépíteni a kapcsolatokat: 1927-ben Tóthy Zoltán meglátogatta a losonci teológusokat, a tanév végén pedig két Erdélyből jött főiskolai hallgató tartott nálunk előadásokat.

1929-ben két kezdeményezése indult meg. Egyik egy Omnibusznak nevezett körlevél indítása a külföldön lévő tagokhoz. Amerikába, Hollandiába, Németországba, Spanyolországba küldtek ilyen körleveleket embertől-emberig,

lélektől-lélekig. A másik: külföldi, olcsó tanulmányutak indítása. 1929-ben Bécsbe indult egy negyvenfős csoport, majd egy másik Erdélybe és a Balkánra, 1930-ban Velencébe. 1930-ban egy húsvéti tanulmányút tervéről olvashatunk Bécs-Genf-Párizs útvonalon. 1932-ben pedig egy Délkelet-európai tanulmányútról. Felvetődött az a gondolat is, hogy a Szövetség egy utazási irodát létesitsen, de ennek kivitelezésére nem került sor.

Az 1934. évi közgyűlésen a Külügyi Bizottság részletes terveket terjesztett elő. Ebben főcélként szerepelt kapcsolatok teremtése a külföldön élő magyarokkal és külföldi protestánsokkal. A "Magyarság titkár"-ok feladata a megszállott területeken élő és az Amerikába vándorolt magyarokkal való rendszeres érintkezés volt. A Felvidékkel inkább személyesen vették fel a kapcsolatot, Erdéllyel pedig rendszeres levélváltások formájában. A közgyűlés személy szerint kijelölte azokat, akik a Délvidékkel, Ausztriával, Németországgal, Franciaországgal tartják a kapcsolatot. Távolabbi lehetőségként szerepelt még Lengyelország és Hollandia, valamint Olaszország és Svájc is. Elképzelésik között ott volt még a genfi KIE világközpont, a külföldi sajtó tájékoztatása és SDG-stipendiumok létesitése.

1934-ben Magyarországon járt Viesert Hooft és v. Prosch világdiákszövetségi vezető. Velük az SDG-ben közös megbeszélésen jelen voltak az Evangélikus Diákszövetség és a KIE megbizottai is.

1935-ben több külföldi konferencián vehettek részt a Szövetség vezetői, ill. tagjai. A KIR németországi és csehországi táboraiba két-két SDG-s delegátust hívtak meg. Potsdamban Szabó Gyula és Porcsalmy János, Bulgáriában dr. Kiss Sándor, Csehszlovákiában Toldy Miklós, La Brocardiesben /Svájc/ pedig Vámossy Katalin és Barczán Endre képviselték a Szövetséget.

1936-ban a berlini Olimpiára terveztek első utazást; tíz napra 160, húsz napra pedig 240 pengőért. Ez év októberében 16-án H. Clavier montpellieri teológiai professzor tartott előadást a Központban.

A Református Diákmozgalom 1936 márciusi számában jelent meg az első tájékoztatás Keresztyén Ökumenicitás címmel Makay Miklós vallástanár tollából. Ő az ökumenikus mozgalom magyarországi előfutára, aki "Ökumenikus Kiskáté" című kiadványával próbálta a sokfelé szétteredezett keresztyén egyház Krisztusban való újratalálkozásának eszméjét népszerűsíteni.

A Külügyi Osztály egyik vacsoráján harminc vendég jelenlétében R. Ambrose Reevest, a Keresztyén Világdiákszövetség titkárát köszöntötték.

Ebben az évben szeptember 11-16 között a Világdiákszövetség őszi nemzetközi konferenciáját Tihanyban tartotta. Ezen Szövetségünket Kalmár Lajos, Kovátsa Sarolta és dr. Tasi Kálmán képviselték.

1937-ben ugyanezt a konferenciát az ausztriai Salzerbadban tartották. Beszámolójában dr. Fónyad Dezső ezeket írja:

"A Világdiákszövetségnek az utolsó évek folyamán egyik leggondozottabb és legtöbb gondot okozó földarabja az u.n. Közép-délkeleteurópa. Az óvilág viharsarka, ahol a háború végén készült békeszerződések új tűzhányó hegyeket csináltak a népek gyomrába, s most szüntelen az a veszedelem fenyeget, hogy egy új 'kitörés' véget vet a nyugati geográfiai őrültnek."

A konferenciát Vissert Hooft ezzel a gondolattal zárta be:

"A világ fegyverkezik, a mi programunk a leszerelés.
Leszerelni Istennel szemben.
Leszerelni egymással szemben.
Leszerelni a felekezeti harcokat.
Leszerelni a hitetlen nacionalizmust.
Leszerelni az atheista kommunizmust.
Leszerelni önmagunkat."

Dr. Kiss Sándor kétéves tanulmányút után 1937-ben tért haza és állt újból munkába. Egy évig Németországban, egy évig Svájcban tanult, de megfordult Hollandiában, Párizsban, majd Oxfordban, ahol egy ökumenikus konferencián is résztvett, továbbá Londonban, Beligumban és Lengyelországban.

Dr. Scos Géza szintén ebben az évben tett hathetes tanulmányutat Classzországban, Franciaországban, Angliában. Oxfordban ő is résztvett az ökumenikus konferencián, majd Farnholm Castle-ban a Keresztyén Világdiákszövetség intézőbizottsági gyülésén. Hazafelé Hollandiában, majd Németországban töltött néhány napot. A Külügyi Osztály vezetője, Széll J. Imre ugyanakkor Lengyelországban járt.

A harmincas évek közepén felerősödött a lengyelekkel való kapcsolatteremtés igénye. 1936-ban már egy lengyel diákcsoport jött nyaralni Balatonszárszóra. A lengyel-magyar barátságot erősítő ittlétük tragikus mozzanata: egyikőjük belefulladt a viharos Balatonba.

Csehszlovákia szétesésével, a lengyel-magyar közös határ megvalósulásával ez a barátság tovább erősödött és igazi értéke akkor mutatkozott meg, amikor tömegesen kerültek át lengyel menekültek Magyarországra s kaptak itt védelmet, oltalmat.

A Református Diákmozgalom 1938 januári száma adott hírt arról, hogy a Nemzetközi Jóbarátság Egyházi Világszövetségének és az "Élet és Munka" egyetemes keresztyén tanácsának közös ifjúsági bizottsága két pályatételt tűzött ki. A pályatételek általános ezzmekűre: "Krisztus és az egyetemes testvériség." Az ifjabbak /1920-1924 között születettek/ tétele: "Milyen sajátságos módon járulhatnak hozzá a keresztyének a béke munkálásához?" Az idősebbeké /1916-1920 között születettek/: "A béke keresztyén alapjai." Az első díj 500 svájci frank volt.

A kéziratokat Makkay Miklós ökumenikus ifjúsági titkárhoz kellett küldeni.

Általános ifjúsági probléma, így a Szövetségnek is gondja volt, hogy még az egyetemi ifjúság is alig tudott idegen nyelveket. Ezért a Külügyi Osztály francia, angol, német és holland nyelvű társalgó-órákat szervezett.

1938 elején tartotta a Külügyi Osztály az első francia teát, ezen Deshusses professzor tartott előadást a francia-magyar kapcsolatokról. Az év végén lengyel-estet rendeztek.

Ez év őszén Juhász Ilonka és még két SDG-s Goisernben, Kiss Sándor Bievresben, Szőll J. Imre Sjöstrandban vettek részt egy-egy nemzetközi értekezleten.

1939 már a II. világháború kitörésének az éve, de a nemzetközi érintkezés előtt még nem záródott be minden kapu. Február 20-24 között Belgrádban tartották a Keresztyén Világdiákszövetség keleteurópai konferenciáját, amelyen Kiss Sándor képviselte a Szövetséget. Nálunk járt Francis House a Világdiákszövetség titkára feleségével a meglátogatott néhány SDG-kollégiumot. Ugyancsak itt járt T.Z. Koo, kinai és keletázsiai főtitkár. Háromhetes ittartózkodása idején Koncz Sándor kísérte, a virágvasárnapi konferencián két előadást is tartott. Sittler angol titkár, a belgrádi KIE-munka vezetője és felesége az egyik szerda-esten szólottak az ifjúsághoz.

Már márciusban híradást olvashattunk arról, hogy az Ökumenikus Világszövetség 1939 nyarán Amsterdamban tartja egyhetes konferenciáját. Ezen Szövetségünk is öttagú delegátussal képviselteti magát. A Református Diákmozgalom szeptemberi számában Soos Géza számolt be erről a jelentős világmegmozdulásról.

1940 februárjában ismét Belgrádban volt ifjúsági vezetői konferencia, amelyen Kiss Sándor mellett Soos Géza a másik résztvevő.

1939 közepén olvashattuk a Magyarországi Ökumenikus Ifjúsági Bizottság megalakulásának a hírét. Ügyvezetője Mokcsy Miklós vallástanár, helyettes ügyvezetője Soos Géza, titkára Szőll J. Imre, pénztárosa Tüdős Ilonka lett.

Jellemző apró hír ezekből az évekből: Dobos Károly felhívta a kollégiumok figyelmét a Brazíliában épitendő református templom javára való adakozásra.

A megkeresbedő hírek között olvashattunk arról is, hogy a Szövetségnek volt némi kapcsolata a levente-mozgalommal is. Pontosabban annak külföldet járó művészcsoportjával. 1942-ben Német- és Olaszországba, Weimarba és Firenzébe ment egy-egy csoport levente. Vezetőik közt ott volt Bognár István, Balla Péter, Székely György, s a résztvevők jelentős része is SDG-sek közül került ki.

1943-ban Soos Géza ugyancsak egy levente művészcsoporttal Finnországban járt. Beszámolójában irta:

"... a leventék fele protestáns, kettő kivételével református, s ezek javarésze SDG-s. Két izben a zsufolásig megtelt Nemzeti Szinházban ősi magyar balladákat, táncokat, dalokat mutattak be sikerrel. Száz finn hadiárvának egy évre három mázsa vitamint vittek, és sok betegnek csokoládét, frissitőt."

Az 1943-as közgyülési beszámoló már arról adott hirt, hogy az Ökumenikus Ifjúsági Bizottság és a Pax Romana közösen megalakitotta a Menekültügyi Ifjúsági Bizottságot.

1943 végén az Ökumenikus Ifjúsági Bizottság mátraházai gyülésén "Az egyház és a nemzetközi ujjáépitése" témája került napirendre. Dr. Nagy Barna "Az egyház etikai valdsága és funkciója" cimmel tartott előadást.

A gyülés megfogalmazott deklarációját a függelékben közöljük.

A háború után a külföldi kapcsolatok minimálisra csökkentek. Az Ökumenikus munka teljesen egyoldalúvá vált, mert szinte kizárólag az Ökumenikus Segélybizottság adományait jelentette. A Szövetség megmaradt Internátusaiban ruhasegélyeket lehetett szétosztani, a Menza és a szárszói Konferencia Telep élelmezési alapanyagainak jórésze pedig a külföldről juttatott tejporból, margarinból, sajtból és egyéb élelmiszerből adódott.

Ez a külügyi krónika azt kivánja hangsúlyozni, hogy a Szövetség tagjaival az egész látóhatárt igyekezett megláttatni, világméretű kitekintést nyújtott, kapcsolatokat tartott a külföldre szakadt magyarokkal és a világban működő keresztyén diákszervezetekkel. A kapcsolatépitésben résztvevők köre meglehetősen szük volt, a nyelvtudás hiánya miatt. Az igény azonban nem csökkent. A leállás ezen a téren is kényszerű volt, a háború, majd az azt követő rendszerváltás miatt.

Az SDG és a közélet

A mozgalom közélet felé fordulását az 1933 körüli időkre, tehát Hitler uralomra jutásának idejére tehetjük. Az egybeesés aligha véletlen. A nácizmus világuralomra tört, céljai között ott szerepelt Ausztriának és a Dunántúlnak a "Birodalomhoz" csatolása és a Lebensraum /életter/ saját érdekei alá vetése. Az SDG-n belül a változások okát Fónyad Dezső a következőképpen írja le:x/

"A szervezkedés, a diákság széles rétegeinek megnyerése, a mozgalom intézményesülése kb. 5-6 évet foglal magába, és elhúzódik 1933-ig, amikor már a Soli Deo Gloria teljes szervezettségében áll előttünk /.../.

A mozgalom taglétszáma úgy fut fölfelé, mint ahogy a fejlődő gyerek szökken fel a magasba és veti le gyermekruháit. Egy napon azon kapja magát, hogy tömegmozgalommá lett, shové tódul a diákság. A szervezéssel elérte azt, hogy diákságunk ezreit mozgósította, de azt is, hogy a fejlődés iramával párhuzamosan nem volt ideje vezetők kiképzésére, éppen azért, mert a történelmi kálvinizmus, amelynek ez lett volna a feladata, a maga bajaival volt elfoglalva. Kiütnek a testen a tömegmozgalom foltjai, de máris lázas lépéseket tesz a veszedelem elhárítására /.../.

Egyet tehetett csak: vezetőket kezdett képezni.

A vezetőképzéssel lépett arra az útra, amelyen minden mozgalomnak már születése pillanatában el kellene indulni. Körülbelül három év munkájába került, amíg megbirkózott a tömegekkel és komolyan gondolhatott arra a világnézeti nevelésre, amire már Sebestyén Jenő figyelmeztette és amit már várt is az a réteg, amely az evangélizálás állandó dubpergését megunta.

---

x/ Bevezetés a Diákmisszió Munkába. 94-95. oldal

Nemcsak külső vonatkozásban, hanem belsőben is olyan volt ez a szakasz a mozgalom életében, mint a pubertásé. A szellemi és lelki munkára kelleténél kevesebb erő jutott a szervezés miatt, vagy ha elegendő, akkor az korántsem volt olyan mély és ütőtt erejű, mint az első időkben, mert a hatás nagyobb területen oszlott el, a tömegekkel való birkózásban sok energia emésztődött fel. Hozzájárul ehhez még az is, hogy szellemi iránya már nem evangéliziációs volt, hanem világnézeti jellegű. A felébresztett rétegek egyre erősebben kérték a kálvinizmus irodalmát, majd a magyarság kérdésének főhelyre kerülésével a mozgalmat arra szorították, hogy nemzet és társadalom problémáiban legyen segítségére a diákságnak."

Kétségtelen, hogy a harmincas évek második felében és attól kezdve végig az Isten szolgálata és a magyarság szolgálata olyan erősen összeforrott a Szövetségben, akár a török-dúlta XVI-XVII. századi Magyarországon. A két világháború között, a csonkult ország keserves közhangulatában, csinált értékrendjében ez az összeforrás ismét életkérdéssé vált. Krisztus és a nemzet szolgálatának kettős szála felbonthatatlan fonalként húzódott végig a Szövetség egész életén. Egyfelől ez adott tartós etikai alapot a társadalmi problémák súlyára ráébredő, megoldásukért tenni akaró diákoknak, másfelől a kegyesség felől érkezőknek munkaterületet kínált, javító szándékaiknak, energiáiknak értelmes-hasznos gyümölcsöztetését.

A mozgalomnak ezt a kettősségét, centrumát éppen az bizonyítja, hogy szép számmal voltak csak Isten-keresők, szociális kérdésekkel nem foglalkozó alkalmak és a másik

szélesség oldalán akadtak – sokkal ritkábban – a közéleti kérdéseket előtérbe állító rendezvények. /Az utóbbi jellemző az 1942. februári majd az 1942. évi és 1943. évi szárszói népes egyhetes táborozásokra./

A kettősség egysége Töltéssy Zoltántól kezdve az SDG minden vezetőjénél egyértelműen kimutatható, de különösen szembetűnő, megragadható Bella Péternél és még inkább Soos Gézánál, akinek karizmatikus egyénisége rányomta az SDG utolsó tíz évére a maga bélyegét. Róla tudjuk, hogy az érettségi után nem tudott dönteni: pap akar lenni, de bíró-épdespja fiának jogi pályát szánt. A vitát a család tanácsadója, Ravasz László döntötte el: "Legalább annyit tudsz használni az egyháznak – mondta a mindig szinjeles fiúnak – jogászként, mint tudnál lelkészként." Az élet igazolta ezeket a szavakat, sőt, 1950-től Soos Géza már papirforma szerint is lelkipásztor lehetett.

Voltak és talán lesznek is, akik a vallásos mozgalom társadalmi kérdések felé fordulását túlzottnak, indokolatlannak tartják. Mi, e kötet összeállítói, akik ifjú korunkban örömmel sodtuk át magunkat e kettős sodortatásnak, ezt nem csak lehetségesnek, hanem elkerülhetetlennek tartottuk, tartjuk. Ha elvonatkoztatnánk a földrajzi-gazdasági helyzettől, amiben akkor az ország volt, a nemzetközi hatalmi viszálytól, ami megsemmisüléssel fenyegetett, az apátiától, amely elsorvasztotta az akaratot

és a távlatban-gondolkodást, akkor fel lehet állítani azt az elméleti követelést, hogy – suszter a kaptafánál – maradjon egy hitbuzgalmi szövetség a Bibliánál. Más kor más országa ezt talán lehetővé is teszi, de ...

De bennünket éppen az Ige inditott annak az útnak keresésére, ami a társadalmi visszásságok felszámolásához vezet. Ha a szamaritánus példája pozitiv, ha Jézus csodatételei bizonyságtételek, akkor az egyes ember iránti szeretet társadalmi dimenzióba emelése is az. Keresztyén ember egyszerűen "nem tudja" tétlenül szemlélni a nyomort, az igazságtalanságot, a kiszolgáltatottságot. Ha ezek nemzeti szinten jelentkeznek – mint ahogy sajnos az SDG korában így jelentkeztek –, akkor nemzeti szinten kell kiáltani és lépni megszüntetésük érdekében.

Ez magyarázza az SDG társadalmi, szociális vonalát. Kezdődött a hétfő-, késébb szerda-estékkel, folytatódott a diákszociális munkával, majd ez kinőtt a diák-keretekből, s lett belőle népfőiskola-támogatás, nyomortelepiek gondozása, kórházmisszió, kisebb-nagyobb ankétok megszámlálhatatlan sora, amint ezt kötetünk bemutatta. Mi ebben a pár sorban csak tanúságot akartunk tenni, mi sodorta egyvé a hitbéli és a nemzeti szálat.

Front-évek jöttek, üldözés, fellélegzés, megint üldözés és az SDG-táborokban, -konferenciákon nevelődött ezrek 99 százaléka nem a bal- és nem a jobboldalon állott, hanem a hit és a nemzet oldalán.

Az SDG és a népi írók

Ha volt is csekélyke átjárás a társadalom különböző rétegei között, a jogi-, gazdasági-, civilizációs megoszlás a magyar társadalomban a Horthy-korszak végéig mozdithatatlannak tünt. Ady váteszi riadója, Szabó Dezső nagy felkiáltójelei, József Attila keserű jajkiáltásai felbolygatták ugyan a nemzeti gondokra fogékony értelmiség legjobbjait, felrázó hatásuk azonban egyéni jellegű volt, nem adott reményt közeli változásra.

Móricz Zsigmonddal már új, friss szél borzongatja meg a magyar szellemi közéletet. Erdély-trilógiájával modellt állitott elénk, publicisztikájával, a Kelet Népe szerkesztésével, országjáró kirándulásain tartott előadásaival kisvárosi-paraszti regényein túlmenően közvetlenül is mozgósitott. Az SDG-vel hamar egymásra találtak, már a Szövetség első jelentősebb ünnepélyén /irodalmi est a régi képviselőházban, 1928. nov. 12./ előadást tartott, s élete végén, amikor támadások kereszttüzébe került, az elnökség őt kérte meg az 1942. évi nagy szárszói táborozás vezetésére /amit elvállalt ugyan, de betegsége miatt már nem tudott teljesiteni/.

Fülep Lajos zengővárkonyi és Kiss Géza kákicsi lelkész - túl országos jelentőségű művészettörténeti, illetve monografikus munkáikon - előadást tartottak a Dunántúl negatív népesedéséről a szerda-esték keretében. Itt vázolta föl Bajcsy Zsilinszky Endre is politikai arra poétikáját. x/ I. Függelékben a Szerda-esték témáinak a jegyzékét.

Közéleti jellegű javaslataik az SDG a harmincas évek közepéig közvetve, az egyház vezetésén keresztül kivánta érvényesiteni, majd - az előbbi mellett - kezdte kitágitani érintkezési körét a protestáns ifjúsági egyesületeken kivül más szervezetekre is. Különösnhatás alakult ki a felvidéki Sarló mozgalom és az SDG között, a Bolyai-Györffy kollégium és az SDG között.

A német Burschenschaftokat utánzó, jobbra tolódó Turul bajtársi egyesület legjobbjainak leválasztásában, a népi-nemzeti gondolat térnyerésében alapvető szerepet játszó kollégium alig száz méterre a Kálvin-tértől, a Királyi Pál-utca 12. alatt rendezte be puritán otthonát. A kapcsolat közvetlenségét a kollégiumban vezetett "Naposkönyv" néhány bejegyzésével érzékeltetjük.x/

1942. február 17. "Nagyobb számmal vettünk részt Veres Péter előadásán a parasztságról a Soli Deo Gloriában ..." /99. o./

Február 19. "Kollégiumunk tagjai továbbra is szorgalmasan látogatják a Kabay Márton Kör konferenciáján elhangzó előadásokat. Ma este Darvas József beszélt az értelmiségről. Vita közben több kollégista felszólalt, azonban nagyon elvetették a sulykot, holott a mostani helyzetünk válságos, tehát meg kell húzni magunkat ..." /u.o./

Hegedüs András: "Csak az SDG konferenciáján döbbentem rá, hogy a munkásság és parasztság érdekei menynyire ugyanazok. Ekkor vált tudatossá bennem, hogy a népi

---

x/ Sej a mi lobogónkat ... Akadémiai Kiadó, 1977.

Magyarország felépítéséhez a paraszság mellett a munkáságra is szükség van ... Részt veszek az SDG konferencián..." /64. old./

"November 18.-án énekkar, utána az SDG tea-estet rendezett, amelyen részt vett a kollégium java része ..." /69. old./

"Április 15.-én dr. Soos Géza jött el hozzánk és megkérte a kollégistákat, vegyenek részt a Darányi-diákház akcióban." /70. old./

1942. október: "Ebben a hónapban az SDG-vel együtt Népfőiskolai Kongresszust rendeztünk." /77. old./

Soos Géza meghivására a Győrffy István kollégium alakuló, ill. a Bolyai kollégium névváltozását kimondó közgyűlését 1942. február 25.-én az SDG nagytermében tartották. /Soos Géza neve szerepel is a jelenléti iven, ld. a kötet 9. sz. képét/

A népi mozgalommal, a népi irókkal és azok kiadóival, Püski Sándorral /akinek pici könyvesboltja a Szerb-utcában, majd később lakása a Ráday utcában szintén beleesett egy képzeletben meghúzható 200 méteres körbe/ hasonlóan szoros volt a kapcsolat. Az SDG-ben megfordult, előadást vagy vitabevezetőt tartó irókat a szerda-esték és a konferenciák programjában lehet - többszörösen is - megtalálni. Az intenziv kertészkedés propagálásában fáradhatatlan, úttörő szerepet vállaló Somogyi Imre "Kertmagyarország felé" cimü népszerü könyvét a szerzővel baráti kapcsolatban álló Kabay Márton kör ajánlotta a Magyar Élet Kiadónak, majd a Kör szerkesztette és rendezte sajtó alá.

Szoros volt a kapcsolat Darvas Józseffel és Kodolányi Jánossal. Darvas már képzős korában /evangélikus

volta ellenére/ SDG-s kollégiumot vezetett, gyakran vállalt előadást az SDG-ben és irt annak lapjaiban, még a Végzett Körlevélben is /1942. novemberi szám/. Szakadék c. szindarabját tekintette meg az 1942. évi Virágvasárnapi Konferencia diáktábora kollektiven, a kibérelt Belvárosi Színházban, hogy másnap aztán viták tárgya legyen.

Ez volt a helyzet Kodolányi megdöbbentő, az egyke komor jelenségeit drámába sürítő Földindulás c. szinművével is 1941-ben. Kodolányi tartotta az indító hangot megadó bevezető előadást az 1942. évi, majd az 1943. évi nagy szárszói egységtalálkozókon. A legbensőségesebb barátság kötődött Németh László és az SDG között alakult ki, ezért erről bővebben szólunk.

A Kabay Márton Kör felkérte Németh Lászlót is előadás tartására az 1942. februárjában a Kálvin téren tartott egyhetes, 150 fős paraszt-munkás-értelmiségi találkozón. Németh a felkérést elháritotta ugyan, de mégis résztvett a konferencia utolsó, izzó hangulatú napján, majd hét munkásfiú kezdeményezésére körülültek a közeli tejivó egyik asztalát. Erről Németh László meleghangú cikket irt[x] és ebben a felkérés elháritásának okáról is szólt:

"Soosm vettem részt ilyen jól rendezett találkozón, /.../ Kettejüket ott láttam azon a zárt értekezleten is, amelyre - a Kálvin-téri hátsótmben - egyik előadásomról áthurcoltak. Ez az értekezlet akkor már kerek egy hete tartott.

---

x/ Találkozás a tejcsarnokban. Hid, 1942. március 3.

A Soli Deo Gloria rendezte: értelmiség, parasztság és munkásság összehozására. Énnekem az értelmiség álláspontját kellett volna elősznom. Nem vállaltam. Nem akartam a körém szegődött viharokat erre a békeértekezletre bevinni /.../ . Megérte eljönni? - kérdeztem. Meg! - mondták. Az egyhetes eszmecserében kipirultan."

Németh László naplójából is álljon itt pár sor, éppen 1942. februárjából.x/

"Örömök napja" - irta be, szinte összetorlódva érte több irói siker. "Ha azt, ami bennem van, imádságra fordithatnám, az ilyesféleképp szólna: csodát tettél; győztél előttem, Uristen. Mente meg most már közös győzelmünk mámorától. Add, hogy csak az alkotásra legyen szem, vonzás és szenvedély bennem."

"Vágy, hogy az Evangéliumot olvassam. Csak az angolt találom meg, ebből betüzgetem a Korinthusbeliekhez irt levelet, a másodikat. Karácsony Sándornak alighanem igaza van: a magyarság ügyét hittel kell összekapcsolni. Valószinüsége nincs a megmaradásunknak; a titkok azonban megmozdulhatnak javunkra. S mintha mozdulnának is."

A februári találkozó végén a Szövetség elnöke, Soos Géza meghivta a résztvevőket a nyári szárszói táborba. 1942. június 29-től július 6.-ig a Testvériség konferencián háromszázan vettek részt. A találkozó első napján Németh László délelőtt is, délután is tartott előadást, "Érték és igazság az irodalomban", ill. "Érték és igazság a történetiráshan" cimmel. Aznap reggel - bár gyöngélkedő állapotban volt - gyalog jött át a közeli Földvárról, a magas parton elterülő kopár birkalegelőn keresztül.

---

x/ Homályból-homályba, II. kötet 497-498. oldal

Emlékeiből idéztünk az 1943. évi nagy konferenciáról irott beszámolónkban, azt még pár sorral kiegészitjük.

"Az én problémám persze az volt, hogy lehetne a szárszói hat napot valami permanens telepben állandósitani. /.../ Karácsony - ő már komolyabb hatalom volt Debrecenben - most, hogy a szárszói konferencia után az állandó Szárszó ügyében levelet intéztem hozzá, szinte konkréten irta, készüljek én most csak az irodalomtanárságra."

Az idézettekhez engedtessék meg e sorok közlőjétől egy szubjektiv mondat is. Magam is ott ültem a Németh körüli gyürüben a magas parton; mellettünk vezetett az út, le, át a sineken, a vizhez. Fokoli meleg volt; egy - a tóhoz tartó - iró oda is szólt: -Laci, te nem jössz fürdeni? -Köszönöm - válaszolta Németh László - én nem a fürdés végett jöttem a konferenciára.

Azóta félévszázad telt el, de mintha ma lett volna. Mert az "örök Szárszó", irónk magasan iveló, gyönyörü gondolata, mindazokban az ezrekben és tizezrekben, akik ott lehettünk Balatonszárszón, belül ott tündöklő sápadás nélkül. S nincs bennünk nagyobb vágy, minthogy ez a fény kigyuljon uj és uj generációkban, s ott éljen lelkükben az "örök Szárszó" elthatatlanul, életünk végezetéig.

A Magyar Útnak nyilatkozik:

Szabó Dezső, Móricz Zsigmond, Németh László és Féja Géza

M. ÚT 1930 4-a.

A „Magyar Út" közli ma összes új- magyar írókkal folytatott interjúit. Ma közöljük nyilatkozatait az új magyarságról, a magyarságkutatásról, a magyar irodalom jelenlegi helyzetéről, a vezető magyar írók feladatairól, a vezető magyar írók egymáshoz való viszonyáról, a magyar irodalom jövőjéről, a magyar irodalom és a magyar közönség közötti szakadékról, a magyar irodalom és a magyar közönség közötti szakadék okairól és lehetséges áthidalásáról, a magyar irodalom és a magyar közönség közötti szakadék megszüntetésének módjairól

a meghatalodott magyarság bűnöli és lázasztói magezrabdult *tevenlő életét*, *úri emyolünkkal*" koldulni mehetünk szokhoz, akiknél most ezzel dicsekedünk. Nem tartjuk kutkségesnek, hogy akár *Nagyszöy László*, akár *Móricz Zsigmond*, akár *Mótony István* példáira hivatkozunk, de jellemzésül megemlítjük, hogy amikor *Mótony* oly hatalmas erővel rádolja *Móricz Zsigmondot*, ugyanakkor a cseh olvasókat. írásuk így írnak:*) *Móricz Zsigmond ... forrallt először a szerbiai ifjúsághoz, hogy "Nincs tétlenségre, üttörésekre, előkészítésre és megtorpanásokra mentes, erős és lankadatlan önbizalmat keltsen. Móricz Zsigmond a bennünk szunnyadó magyar értékek ébresztője, sok szegény magyar diák eltosztott magyarságának megtalálója, sorttasót csonkok összeszedője, fáitlanyujtó magyar tár.*" Nyilvánvaló tehát, hogy itt a kérdés lényege mogint belevesszett a szemvedélyek tárába. Egymásnak rohannunk, ahelyett, hogy leülnénk egymás mellé és ezeket a nagyon komoly kérdéseket Isten szine előtt megbeszélnénk.

A MAI MÁRCIUSI IFJÚSÁG KÉT IRÁNYBAN KERESI A NEMZET JÖVENDŐJÉT. Vannak, akik a jelenből, a kor tényeiből indulnak ki, mások pedig *visszatérnek a multba*. Ez a kétfajta törekvés nemcsak nálunk található meg. A német fiatalság egy része Ó-germán jelvényeket tűz gombjukába, az olasz ifjúság a latin hősökor jelvényeivel indul harcba, a franciákról is ott van még Bourbon lilium-kultusza a nálunk nemrégen még fehér ló áldozással kísértetesek. Ugyanakkor azonban van egy fiatalság, amelyik a semmiből építi fel világát, mindent észtétikai, magas erkölcsi alkotó magának programmot és világnézetet. Az egyik tehát a *multban* keresi az önformásokat, a másik pédig *saját magában*. Az egyik régi fegyvereket csörtet, a másik újakat kovácsol. A baj az, hogy a régi fegyverek csörtetése nálunk ritkán jelenti az igazi magyar erőnek és erők élő és ható szervebez jutásását, csak negatív lázadozás, csak *hiszékenység* a multra, de nem a mult igazságainak megélése és beépítése a haladó magyar életbe. Magyar mithosz és magyar történelem fiatfarredenizmussal felfogitva. De a másik törekvés is önmagában hordja tragikumát. Nem lehet olyan egyoldalúlan felfogni a helyzetet, ahogy egyik ifjú nemzetiségi vezérkikiről gondolja: „Március 15-ről keztve Budapestről is lehet telefonálni az óceánjárókra, az Atlanti-óceán közepére, de az ifjúság egy része még mindig azt hiszi, hogy a nemzet jövője nem a jelen továbbfejlesztésében, hanem a multjában rejtőnik". Ez a gondolkozás csak egy végsőesetes szellemi vágtgra vezethet. Marx a kultúrális fejlődésnek kétségkivül vannak konzekvenciái, de ez a fejlődés nem érinti az élet *alapvető nagy kérdéseit*, melyeken felépülhet egy nemzet új korszaka. Nem rághatjuk ki lábunk alól a mult talaját, amikor egy nép lelki, erkölcsi, társadalmi és nemzeti jövendőjéről van szó. Hiszen a történelem ifjak *sem* ezt teszik. Nem illuzókért küzdöttek, nem történelmi inspirációk nélküli értékek a kardot a lánc helyett, nem a többihe tagrottak, *hanem tudatos, történelmi szerepet vállaltak*. Ha nekünk most szintén történelmi szerepet kell vállalnunk, akkor bele kell fogódznunk a magyar történelembe, hogy biztosan, ronagás nélkül felemelhessük mások kezünket, amelyben forradalmi *szerepünk* fáklyáját tarjuk. Az itt a kérdés, hogy, *hogyan* lássuk a multat, *és hogyan* látjuk a jelent. És képesek vagyunk-e többre pusztá meglátásoknál. Multra és jelenre való hivatkozásunkon túl tudunk-e *felelősséget érző, keményt munkát vállaló ifjúságot lenni*. Ma az az igazi márciusi kérdés. Mi a mult kryékában hiszélő és a mai szenzációlótól megszédült ifjúságnak csak egyet mondhetunk: az üres „emlékezzünk" és a hiú „haladjunk a korral" helyett *cselekedjünk*. Cselekedjünk — de Isten szine előtt. Az „emlékezés" csak negatívum. „Haladjunk a korral" csak vezetőelmes jelszó. Az emlékezés komoly önvizsgálatából a haladó kor parancsainak körtszerűből cselekedjünk. Jegyezzük szomban meg, hogy mi magunk nem vihetünk történelemformáló szerepet, csak eszközei lehetünk, Istennek, aki általunk visz előre örök világtervét.

*) „Barátí Szó" II. évf. 1—2. sz. 21. oldal. Varga Imre: „Móricz Zsigmond a mának".

V. KIADVÁNYOK, SAJTÓ

Iratterjesztés

Már a Szövetség indítóit is a "föntről kaptam, tovább kell adnom" belső parancs égette; ez az alapélmény jellemezte a mozgalmat véges-végig. Bár a továbbadás fő módszere folyamatosan az élőszó, vagyis az Ige lélektől lélekig továbbársmoltatása maradt, nagy erővel társult ehhez az a szándék, hogy az Evangélium üzenetét nagy példányszámú nyomtatványokon keresztül is továbbadják. Egyértelműen kitűnik az Alapítólevélből is, amelynek egyik célkitűzése "Teológiai könyvkereskedés és könyvkiadó vállalat" létesítése.

A közgyűlések és az Intézőbizottság jegyzőkönyveiben visszatérően találkozni lehet az iratterjesztés feladatával, problémáival. Itt nem üzletről van szó. Az Intézőbizottság 1925. november 9.-i ülésén kimondta, hogy "az SDG könyvkiadója vagy iratterjesztése diákiratterjesztés", vagyis a mozgalom része, mai szóval: non profit tevékenység.

Az 1926. január 19.-i ülésen már 18 pontból álló szabályzatot is elfogadtak erről a munkáról, ennek 2/ pontja kimondja: "Az iratterjesztő csak olyan diákember lehet, aki az iratterjesztés ügyét Isten dicsősége szolgálatának tartja, érte missziói felelősséget érez és munkája felelősségének tudatában él."

Az 1927. szeptemberi közgyűlés már számszerűen is értékelhette az iratterjesztést: az évi forgalom 3.713,- pengőt tett ki.

Elsősorban az SDG kiadványait ajánlgatták, amint ez a református sajtóban található közleményekből is kitűnik. Ebben olykor "üzleti fogások" is megjelentek. Vegyük pl. a Szövetség 1934. évi karácsonyi könyvakcióját, amint az a Református Élet november 24.-i számában olvasható: "2.50 P-s sorozat: Makkai Sándor: Nem békességet; Nagy Per; Böszörményi Jenő: Verőfényes uton című könyvei. Aki 3,- P-t beküld, mind a hármat megkapja."

Az iratterjesztés eredményessége - elsősorban a központban ezt irányító személytől függően - erősen változó volt. Mindjárt kezdetben jelentkeztek anyagi problémák is, amelyek láttán maga Töltéssy Zoltán "az iratterjesztés fokozatos leépítését" javasolta /IB. 1925. nov. 9.-i ülésének jegyzőkönyve/. Később - mint jeleztük - fellendült ez a munka, majd amikor 1940-ben a Kabay Kör vette kézbe és kinálta a népi írók könyveivel is bővült, a forgalom megsokszorozódott és bevételével a "végzett munkát", a falu- és tanyajárást segítette.

Az SDG iratterjesztésének bevallottan olvasó-orientáló célja volt. Ebben nagy nyereséget jelentett Barcza Gedeon irodalmi tájékozottsága, aki frissen megjelent könyvekről, ezek szerzőiről sorozatosan írt a Református Diákmozgalomba, de összeállított ajánló jegyzéket is. Mutatóban mellékeljük az 1940. decemberi számban közzétett karácsonyi ajánlását.

Ezekben az években kapcsolódott be a Szövetség a Vándorkönyvtár mozgalomba, a gondolat az 1939. évi szárszói

vezetőképzőn merült fel. A központ kis, 150-200 könyv befogadására és polcszerű kiállitására alkalmas "ládákat" készittetett, ezeket a Kálvin-téri hallban szines magyaros mintákkal, az SDG égőszines jelvényével diszitették. Gyűjtések és vásárlások útján először tiz, majd később ujabb hat láda telt meg. Mindegyikbe került 2-2 biblia, néhány evangéliumi traktátus, a többi ifjúsági, szépirodalmi, gazdasági jellegű könyv volt. Tettek a ládikába kölcsönző-naplót, jegyzéket is.

Egy-egy vándorkönyvtárat egy-egy falusi KIE, vagy SDG kelléginm kezelt, forgatta-cserélte a maga környékén; később a kezelők egymás között is cserélték a ládikat. 1941-ben jutott egy a munkácsi kórház sebesült katonáinak is.

Kiemelkedő alkalma volt az iratterjesztésének az évente visszatérő könyvnap; ezeken az SDG a nagyvenes évek elején egyre nagyobb számi könyvsátrat állitott szerte az országban. Itt kizárólag szellemi értékat hordozó könyveket árusitott, és igy túl az eszme sikeres terjesztésén, mozgalmi feladatait is komoly bevétellel erősithette.

MOST ... magyar könyveket ajánlunk.

A karácsonyi ajándékozások és a szünet az olvasás és a másokkal való olvastatás hangsulyát teszik a decemberi időszakra. Ezért arról beszélünk, hogy mit olvassunk és mit ajánljunk másoknak elsősorban. Elsősorban magyar könyveket ajánljunk! Nemcsak azért, mert az elsőrendű magyar értékek pártolása, *kulturkötelesség*, a sok értéknek kik állandó kétes értékű káli. Hiszen szellemi árudával szemben, hanem a művészet szempontjából is: a művészet irásmű tartalmával és formájával egyaránt elmúlva kell, hogy legyen. Az olvasás nagyszerű örömét éppen ezért csak az gondját nyelvben olvasott mű elégitheti ki, hiszen a fordítás épen a forma eredeti szerben való elvezhetését akadályozza meg: vannak ugyan fordítások (trógyében Illyés Gyula két mostani Giono-fordítását emlitem), melyek a fordító sajátságos irómüvészetével szerencsés kárpótlást, de ez elég ritka. A nagy állag szórakozást, de — ami pedig általkorban elsőrendüen fontos — halves olvasásra, irodalomelvezésre nem nevel: a jó magyar regény ugyanekkor szórakoztatva müvelője a nevelés célját.

Kiválik tehát a tételt: olvassunk magyar könyvet! Vigyázzunk, azonban, mon elég, hogy egy müvet magyar nyelven irtak. *Nemcsak belső, de lelki szerint is magyarnak kell lennie: ne legyen benne semmi, ami semmibe veszi, vagy nehezitsőjön a magyar sorskérdésének a megoldását*, ne tévesszen bele egy-egy nagyon szép kerdésbe *kárt*, s ne bizdessen a mondanivalóját, a stilusgazdagságban *kinál* mindhez sem értő, élet ugyelhenzését ígyvirtuosnyelvnek). Nem azt kivánjuk, hogy csupa jóságot és igazságot szirpozitsák bele a regényekbe. — Bőt nem hoz létre az élet sem — hanem azt, hogy a rossz összunk, a jó pedig jósak lássuk az irő szemüvegén keresztül is. Hányszor felejti el ezt a szempontot az író, de az olvasó is! (a sok közül megemlitjük Zsigmy Juliannának, a „Szent Mens házasság" és folytatásaiban Dezsőke tevyérkedését, de azért szinte becsére dédelgetett alakját.)

A lélekrezisti magyar regény ozzel közelben tiszta irodalom, de hatásában társadalmi cselekedet is: bármit állitszel, nem sikkasztja a olvasóval sem elkkasztja el. — ismétlem — az egyetemes magyarság (nem kasztl szempontját.

Hogy juthatunk el oddig, hogy felismerjük az író jó vagy rossz! megoldott feladatát? Úgy, hogy nevelünk magunkat rá: olyan müvekel olvasunk, melyek lelkiismeret a művészet mellett az ipar magyarságával törekik át. Miután néhány irót és művet ajánlunk, ezt ezzel kövessel tosszük, hogy az olvasó lovítse a sort a maga ismeretkörével, mindazokat a müveket ajánlván másoknak, melyeket mélőnak itél arra, hogy értékűkről bizonyságot tegyen.

Ajánljuk a könyvkező, jóllohan meg-jelent müveket:

Régányi: Tollgyesélések).

Nyirő József: Madéfalvi veszedelem

Kodolányi János: Julianus barát. Sátyedő világ. Fóketavia.

Tamási Áron: Jégtörő Mátyás. Hagyod egy csillag. Rügyek' és remények.

Németh László: Kocsik szeptemberben. Szerdai fogadónap. Akáváros bécsé.

Szabó Pál: Szakadék.

Veres Péter: Számadás. Gyepsor.

Darvas József: Elindult szeptemberben.

Bálint Ferenc: A rőp alatt.

Kemény János: Kutyakomédia.

Németh László: A minőség forradalma. Kisebbségben. Téli hadjárat.

Tamásimagnak:

Szabó Dezső: Az egész látóhatár. Piszétlőkből hőrmelyik.

Veres Péter: Mit ér az ember, ha ma[illegible]ar.

Illyés Gyula: Puszták népe. Petőfi.

Mikáth Sándor: Az élet kérdezett.

Kuczióczy Sándor: A magyar ászárás.

Ortutay Gyula: Kis magyar néprajz.

Ujfalussy képeslapvyek. (Babitsn, Amerin, Perosztéknak élete, Magyar grafiktusok.)

Bucsay Gedeon.

R.D. 1940. December

Kiadványok

A megtalált igazság örömét nehéz magunkban tartani. Rendszeres heti összejöveteleken, vagy csendesnapokon, konferenciákon kibeszélhették ugyan magukból az SDG-sek a sok mondani-, hirdetni valót, de sokaknak, sokszor szerették volna igazukat felmutatni: ebből a vágyból születtek meg a kisebb-nagyobb kiadványok.

Ezeknek a fele kisebb traktátus, füzet; a másik fele már fogásra is jelentősebb, de az összesen huszonhárom kiadvány /alább felsoroljuk/ közül csupán hétnek nagyobb a terjedelme száz oldalnál.

Ha témák szerint csoportosítjuk a kiadványokat, az alábbi arányokat kapjuk:

8 kiadvány vallásos jellegű; bibliaolvasó kalauz, vagy a kálvinizmus érvényesítését kívánja szolgálni. A jegyzék sorszáma szerint ilyen az 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9 és 13. sz. alatti kiadvány;

5 az SDG mozgalomhoz kapcsolódik /16, 18, 19, 20, 21/. Ezek a Szövetség munkáját kívánják eredményesebbé tenni. Közülük kiemelkedik Fónyad Dezső könyve /16./, amely a diákmisszió legeredményesebb módszereit mutatja be.

6 kiadvány közéleti témát tárgyal, ideszámítjuk a nagysikerű Ady-elemzést /5./ is; a többi a 10, 11, 12, 14, és a 23. sz. alatt található.

3 könyvet a szépirodalomba sorolhatunk /6, 15, 17/ és végül

1 a lelki és népi énekeket adja közre /23/.

Két könyv a Magyar Út kiadásában jelent meg; mivel a hetilap az SDG közéleti fóruma volt, ezeket is bevettük a felsorolásba.

Nem szerepeltettük, de megemlítést kíván még a Sztáray Társaság és az SDG közös kiadványa: Tíz kánon /1944/, valamint Fónyad Dezső 1947-ben kiadott "Ki a felebarátom?" című füzete.

A következőkben felsorolt kiadványok zömérő1 rövid ismertetést is közreadunk, ezt az érintett könyvnél + jellel jelezzük.

Időrendben a Szövetség kiadványai a következők:

1/	1923	Pap Géza: Bibliaolvasó Kalauz /nyolc hétre, napi jegyzetekkel/, 19 oldal
2/	1924	Szűcs Ernő: Győzelem a Halál fölött + 158 oldal
3/	1925	Csűrös István: Példának okáért, 145 oldal
4/	1925	Makkai Sándor: Öntudatos kálvinizmus +, 67 oldal
5/	1927	Makkai Sándor: Magyar Fa sorsa +, 142 oldal
6/	1928	Böszörményi Jenő: Verőfényes úton +, 124 oldal
7/	1928	Szalonnás János: Református ifjú
8/	1929	Tavaszy Sándor: A kálvinizmus világmissziója +, 52 oldal
9/	1932	Makkai Sándor: Nem békességet +, 62 oldal
10/	1933	A Nagy Per /több szerzőtől/, 112 oldal

11/ 1934 Matolcsy Mátyás: Agrárpolitikai feladatok Magyarországon +, 154 oldal

12/ 1934 Pap Béla: Társadalmi rendszerváltás: Evangélium+ 120 oldal

13/ 1935 Sándor Ernő: Tudakozzátok az Irásokat+, 64 oldal

14/ 1935 /Magyar Út kiadása/
Kerék Mihály: A telepités félévszázada Németországban +, 220 oldal

15/ 1935 /Magyar Út kiadás/
Vatai László: Örök Sors /versek/ +,

16/ 1936 Fónyad Dezső: Bevezetés a Diákmisszió munkába +, 287 oldal

17/ 1936 Ondy Zoltán: Kelt Prága ...

18/ 1936 Soos Géza: Mit akar az SDG Mozgalom?+, 38 oldal

19/ 1938 Töltésy Zoltán levelei. 70 oldal

20/ 1938 Soos Géza: SDG Vezetői kiskáté, 28 oldal

21/ 1938 SDG Középiskolás Collégium. 17 oldal

22/ 1939 Bella Péter: Kis Magyar Daloskönyv +, 64 oldal

23/ 1939 Ravasz László: A nagy szakadék. 17 oldal +
Morvay Péter: Református Népfőiskolát! 48 oldal /egy füzetben/

A cimek legtöbbször keveset, vagy éppenséggel semmit se árulnak el a könyvek tartalmáról. Pedig rendkivül sok a kiemelkedő képességü szerző mondanivalója, erős és szines a stilusuk. Ennek érzékeltetésére a továbbiakban rövid ismertetéseket adunk közre.

Szücs Ernő: Győzelem a halál felett

A Biblia szavai a halálról a természettudomány fényében

A Bolyai főreáliskola matematika-fizika tanára nem csupán diákjai körében volt népszerü, előadásai és irásai mindazok számára maradandó élményt nyujtottak, akik a tudományt és a hitet egyeztetni szeretnék. Az SDG kiadásában háromszor is megjelent "Győzelem a halál felett" cimü, közel kétszázoldalas könyvének a varázsa abban van, hogy történelmi és természettudományi alapokról indul, egyértelmüvé téve, hogy az ember által megismerhető világ a valóság egészének elenyésző töredéke.

A féry és a hang rezgés-tartományából csak egy középső sávot tudunk megragadni - irja -, ha ezonban a rezgés csak ebből állna, nem látnánk és nem hallanánk semmit.

Még kevesebbet tudunk magunkról, az emberről. Ha csupán anyag lenne, nem tudnánk magyarázatot találni arra, hogyan indithatott reformmozgalmat a sanyergatással között élő Asszisi Ferenc, miként válhatott Laplace, egy szegényparaszt fia, a természet átfogó törvényeinek felfedezőjévé.

Az anyag elpusztithatatlanságát már felismertük, elpusztithatatlan és örök az anyagiakon túli valóság is; lényegére az Irás mutat rá. De idézzünk magából a könyvből.

"Ha az anyag túlélí az időt, mit csinál a lélek, aki állandóságában felülmúlja az anyagot. Bennem megváltozhat, kicserélődhet minden anyag, mégis azt mondom, hogy ugyanaz vagyok, kilehelem, belehelem a levegőt és mégis ugyanaz vagyok. A léleknek semmit sem tesz az, hogy minden

megváltozik körülötte, hogy átalakul minden, hogy a vértestecskék másutt foglalják el helyüket. Mi történik az ilyen változhatatlanséggal, ha a változó anyagi is csak évmilliárdokon keresztül csökken? Ha a semmi anyag annyire erős, mi lesz ebből a lélekből, amely kormányozza, amely összetartja testünket, ezt a testet, amelyben trilliárdok trilliárdjai törekszenek rendetlen mozgásra? Mi lesz ebből a lélekből?

A tudomány elvezet ahhoz a sejtéshez, hogy ha az ember ötmilliárd évig él, akkor a léleknek, ennek a bizonyára nemesebb valóságnak, hosszabb az élete. Most a tudomány lobogó fáklyája mellett kigyúl a Kijelentés fénye, és e kettő olyan lángolást indít meg, amelyre csekély ez a szó, hogy tűztenger. Nézzük, mit szól a Kijelentés és tudás együtt a lélek értékéről.

Márk evangéliuma 8:6. "Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkében pedig kárt vall?" Gondoljuk meg, kinek az ajkán hangzottak el ezek. Nála nem volt szóvirág, nem volt nagyítás. Mélységesen igaznak kell venni e kijelentést. A világot és a lelket hasonlítja össze. Nézzünk bele tudományos szemmel ebbe a szóba, hogy világ, mit jelent ez, és mivel van ez a szó, lélek, összemérve."

Szól a szerző történelmi személyek halálának társadalmi nyereségéről, arról, hogy a halál nem egyszerűen negatívum. Attila az Isten ostora, menyegzője éjszakáján fullad meg, de ezzel Európát vérfürdőtől mentette meg. Ogotáj dzsingisz kán halála hírére haza vonul Batu; százezrek szabadulnak föl és a nyugati kultúra menekül meg. A természetben is számos példa mutatja: egyesek halála mások életét szolgálja. És Szűcs Ernő zárszavában arról is vall, milyen szándékkal írta könyvét:

"Készült halhatatlan lelkek megmentésére, Krisztus segélyével. Nem írtam a magam dicsőségére, mert e benne felhasznált tudományt Isten engedte nekem megszerezni, a könyvben megnyilatkozó hitet pedig - ami nélkül ilyen munkát a legtudósabb ember sem képes megírni - ugyancsak Istentől kaptam.

Ezt a hitet szívemből kívánom minden olvasómnak, mert e könyv hatása csak úgy lesz teljes, ha követi ezt a Könyvek Könyvének, a Bibliának naponként való olvasása.

Kételyek tava, tengere szokta ezt megelőzni /.../. Úgy írtam e munkát, mintha láttam volna egy-egy olvasómat soraim fölé hajolni. Nem fiatalokat, nem erőseket, nem öregeket, nem gyöngéket láttam, hanem mindenütt a vívódó lelket s egy-egy bibliai idézetnél egy-egy képnél átjárt a sejtelem: Isten lelke itt ovatkozik be s a végtelen lélek találkozva az Örök Végtelennel, ott mondja el Kálvin János híres szavát: Megtaláltam, megtaláltam!"

Makkai Sándor: Öntudatos kálvinizmus - a református magyar intelligencia számára[x]

A nagy nemzeti katasztrófa ötfelé tépte az egyház szervezetét, a racionalizmus, moralizálás, majd a teológiai liberalizmus nagy veszedelembe szoritotta a magyar kálvinizmust. Isten csodája, hogy még egyáltalán él. Ebből a helyzetfelméréséből indítja Makkai Sándor, püspök, egyetemi tanár, iró tanulmányát. Gondolatmenete a vallástól kezdve a teológián, egyházon, világnézeten és kultúrán át jut el a nemzethez, mindezt a hit és a confessio lánca fűzi egységbe. Az alábbi részleteket a "világnézet" és a "nemzet" fejezetből emeljük ki.

"A vallás természetében rejlik, hogy amit lelki élmény gyanánt bensőleg tapasztalt, azt ki is fejezze a világ nyelvén. Az ember éppen azáltal lesz Isten nagy harcának terrénuma és eszköze, mert két világrend részesül teremtetett: fizikai és értelmi lényénél fogva tagja a földi, természeti világnak, hívő szellemi lényénél fogva pedig az Isten országának. De ugyanaz az ember ért és hisz s arra van hivatva, hogy hitével megszentelje értelmét, hitén át Isten országához kapcsolja s ezzel Isten tulajdonává tegye az értelmével megismert természeti világot."

"A világnézetnek az sd rendkivüli jelentőséget, hogy benne az egyes ismeretek egy központi érték körül rendeződve, s ahhoz viszonyulva egy életcél képévé csúcsosodnak ki, amely mint életeszmény,

x/ Soli Deo Gloria kiadás, 1925. 67. oldal

döntőleg befolyásolja az egyénnek a világban folyó egész életminőségét és gyakorlatát."

"A keresztyén ember megszabadult attól a kárhozatos szuggesztiótól, amely hazug módon el akarta hitetni vele, hogy ő a maga ura lehet. És hogyan szabadult meg? Úgy, hogy egy másik akarat hatalmas szuggesztiója alá került, az Isten uralma alá, aki sohasem áltatta azzal az embert, hogy a maga ura lehet, hanem nyiltan kijelentette, hogy az ő szolgálatára teremtette. A különbség azonban abban rejlik, hogy mig a Sátán eltitkolt uralma az ember romlására vezet, addig az Isten nyiltan követelt uralma az emberi, igazi életének megvalósulását jelenti.

Kálvin szerint tehát az értelem, akár tudja, akár nem, mindig szolga és eszköz, még pedig vagy a Sátán, vagy az Isten hatalmában."

"A kálvinizmus szerint mint az egyes egyéneknek, úgy az egyes nemzeteknek is külön, speciális hivatásuk (a világ istenivé válása nem egy kivülről jövő erőszakos aktus, hanem von a világban, gyökeresen az egyes nemzetek sajátosságainak keresztyén szellemben való kifejlődése által remélhető. A kálvinizmus saját történetének örök bizonyossága alapján vallja azt, hogy mindig az a legélettelibb s ezért legértékesebb keresztyénség is, amelyik nemzeti lélekben találta meg tökéletesen megfelelő életformáját s igy a nemzet életében mintegy természetes talajára talált, amelyből eleven és megelevenitő erővel buzog fel a világba.

Az a legéleterősebb keresztyénség, amely a maga egész tisztaságában nemzeti eszménnyé tud lenni és az a legerőteljesebb nemzet, amely minden életrevaló tulajdonságával tiszta keresztyénné tud lenni."

Makkai Sándor: Magyar Fa Sorsa - a vádlott Ady költészete x/

A huszas évek hivatalos irodalmárai a vergődő, a buja, az átkozódó Adyról írtak. Amikor az SDG megkérte Makkai Sándort, akkori debreceni püspökét, írjon tanulmányt a fiatalság eligazodására az elmaradottan költő életművéről, a vállalkozás kockázatos volt, szembekerült minden addigi Ady-tanulmánnyal. Művével Makkai fordulatot hozott Ady értékelésében, Isten-keresésében, Istenszomjúságában a magával-sorsával bátran szembenéző, a halál rokonságát vállaló költőt mutatja be, a farizeuskereszténységgel szemben a legigazabb, legmélyebb keresztyénséget.

A "Magyar Fa Sorsa" időtálló mű, az Ady-értékelések sorában csak Vatai László: Az Isten szörnyetege című nagytanulmánya hasonlítható hozzá. Részletek még tükörcserépként sem villanthatják fel a könyv nagyságát, lényegét, ezért arra szorítkoztunk, hogy a Bevezetésből és a Befejezésből idézzünk fontos részleteket.

"Ady Endre, a nagy, szomorú szemű, gögös, beteg vádlott, életében és halála után már több törvényszék előtt állott, de mostanság mind többen igyekeznek őt egy igazán döntő fórum, a magyar ifjúság itélőszéke elé állítani. Ebben a perben a magyar ifjúság, értvén alatta a 16-24 éveseket, igen érdekes és fontos pozíciót tölt be. A hivatalos irodalom és a nevelők, mint felperes, vádat emelnek Ady ellen az ifjúság törvényszéke előtt, az ifjúság feletti uralomért. Tehát az ifjúság itt egyrészt bíróság, de másrészt a per tárgya is, sőt bizonyos tekintetben vádlott is. Az Adyt érő vádakkal kapcsolatosan az ifjúságot is vádak érik és így ebben a perben az Ady fölött itélkező ifjúság önmaga fölött is itélkezni fog. Nemcsak érdekes, de félelmes, lelkünkbe jövőnkbe vágó per ez.

A vádak, amelyekről eleitől fogva szó van Adyval és költészetével kapcsolatban, a következők: gögös nemzetköziség és hazafiatlanság, satnya érzékiség és erkölcstelenség, nagyképű homályosság és érthetetlenség, beteg tagadása minden pozitiv szellem-erkölcsi értéknek, a romlás és halál dicsőítése, az ideiglenes bűnbánat komolytalansága, a vállalkozás affektálása, egyszóval, az ismert ősi fogalmazás szerint, hogy 'nem tiszteli az isteneket és a törvényt, s megrontja az ifjúságot.'

De ezzel kapcsolatban az ifjúság is vád alá kerül azért, hogy prófétájául fogadta ezt a költőt, hogy könyveit mohón olvassa és pedig a régebbi nagy nemzeti költők elhanyagolásával és lebecsülésével, hogy ideáljának, mintaképének tekinti a Halál Rokonát, akit életében is követni akar.

Tudom, hogy aki hozzászól ehhez a kérdéshez, az súlyos lelkiismeretbeli feladat előtt áll. Nem az a megbizatásom, nem is lehetek, nem is akarok bíró lenni ebben a perben. Én csak annak az ifjúságnak az igaz barátja lehetek és akarok lenni, aki a véleményemet kérdezte, az őszinte meggyőződésem szerinti igazság kifejezésével. Dönteni, magukre nézve, ők maguk fognak."

És a befejezésből:

"Református keresztyén öntudatom és álláspontom szerint olyan ifjúságot kell nevelni, amely az élet egész vonalán öntudatosan vállalja nemzeti és egyéni küldetésének súlyos, szent misszióját. Nemcsak lelkesedő, a jóért rajongó, idealizmusában fenntartott ifjúságot akarok, hanem öntudatosan nemes ifjúságot. A történelem

x/ A Soli Deo Gloria kiadása, 1927. 142 oldal.

és irodalom egyoldalúan 'fehér' kezelése, minthogy a valósággal nem egyezik, két nagy veszélyt rejt magában: dőlibábos, irreális nemzeti érzést növel és az élethercban erőtelen erkölcsi szentimentálizmust táplál, amelyek odavezetnek, hogy a nemzeti érzés is, az erkölcsi érték is frázisokká lesznek, amelyek nyilvános alkalmakkor szinesen és hangosan puffognak, de az élet harcában, a tettekben és a tényleges magatartásban csak takarói lesznek az egyéni érdeknek és a bűnnek ..."

"Igaz és nem is titkoltam el, sőt mindenütt kimutattam, hogy Ady a magyar költő és a magyar faj sorsának felpanaszolásában sokszor és sokban vad, túlzott, keserű és igaztalan volt, hogy szociális felfogásában tévedett, de viszont kétségtelen, hogy Széchenyi óta és mellett leginkább tőle lehet tanulni kritikai hazaszeretetet, amely a nemzet sorsának és bajainak belső okait látja, fájlalja, amely a régi bűnök ellen öntudatos harcra késztet és önámitás nélkül, világosan hirdeti, hogy a nemzetnek, ha élni akar, a maga életét kell élnie, hogy egyetemes értékű emberi életet kell a maga módján termelnie, s hogy a saját vezetését csak saját legértékesebb szellemű és jellemű fiaira szabad bíznia. És én rendületlenül meg vagyok győződve afelől, hogy erre a kritikai szeretetre nemzete iránt soha nagyobb szüksége nem volt a magyarságnak, mint ma és jaj neki, ha frázisokért és görögtüzért feláldozza ezt a megmentő és megtartó szeretetet. Én volnék a legboldogabb, ha a magyar ifjúság Ady tragikus látását 'az eltévedt lovasról' megcáfolná és bebizonyitaná, hogy a magyarságnak magvan az elvitathatatlan, mert pótolhatatlan polgárjoga Európa művelt népei között és az emberiség nagy közösségében. De ehhez az első lépés éppen az Ady által hirdetett tragikum ismerete, öntudatos feldolgozása a lelkekben és az így megedzett életakarat diadalravivése."

Böszörményi Jenő: Veröfényes úton

Elbeszélések. 1928.

Az ajánlás helyén: "A könyv egész jövedelmét a Magyar Református Diákok Soli Deo Gloria Szövetsége Balatonszárszón lévő üdülője javára adta át a Szerző"

Gyavasz László előszavával: - ... "egyszerű fotográfiákat nyújt, hű és jó fotográfiákat az előttünk álló egyetlenegy tárgyról, az szerzeszinü életről." /.../ "Érdekessége ennek a könyvnek az, hogy a magyar életnek éppen azt a metszetét adja, amelyik még nagyon kevéssé van feldolgozva. Suburbanus világ ez, de a nagyalföldi városok suburbanusa tárul itt elibénk. Magyar primitivek: A tanyai ember örök gyermeksége." /.../ "Mosolyog ennek a népnek sok megható és kicsinyes vonásán, de mintha mosolyát egy eltitkolt könnycsepp világitaná meg." /.../ "Van ebben a könyvben valami pásztori hangulat. Prózába átirt tilinkó hang."

Mustra a tizennyolc novella közül kettőről

A nagykendő

Egyik negyedikes gyerek mindig rongyos. Pincelakásban laknak, sok a gyerek, a mama tartja el a családot, reggeltől estéig napszámba jár, még sincs meleg ruhája.

A tiszteletes jó emberei összeadják a pénzt, jó meleg nagykendőt vesznek az asszonynak karácsonyra. Az áruház főnöke – amikor meghallotta, kinek veszi a pap a nagykendőt, ragaszkodott ahhoz, hogy a legdrágábbat vegyék, de – mint a pénztárnál kiderült – ő a saját zsebéből fizette ki. A gyerek anyja később szégyenkezve vallotta be: eladta a nagykendőt, hogy fázós kisfiának télikabátot vehessen.

– .–. – . –

A virágcsokor

A Mester-utcai polgári leányiskolában a hittanórán a tiszteletest névnapján virágcsokorral köszöntik fel. Kis Juliska sír, csak ő nem járult hozzá a csokor költségeihez, mert kenyérre sem telik nekik. A tiszteletes megvigasztalja, néhány koronát ad neki azzal a feltétellel, hogy azt cukrászdában költse el uzsonnára, ami habos csokoládéval kezdődjék és dobostortával végződjék.

Hazafelé menet a hitoktató betér a körúti élelmiszerüzletbe, s nicsak ott látja a Kis Juliskát, aki ijedten kér bocsánatot: a család éhezik otthon, azoknak vásárolt. És a befejezés:

"Amikorra hazaértem, már ott volt a csokor az asztalomon. Néhány napig éltek a virágok. Azután örök törvény szerint elhervadtak. De az a virág, amelyet Kis Juliska tűzött csokorba: ma is gyönyörűen illatozik. A szeretet az égi virág a földön, amely mennyei illatot áraszt maga körül. És amíg ez itt pompázik: addig nincs okunk a szomorúságra!"

Tavaszy Sándor: A kálvinizmus világmissziója x/

A szerző a kolozsvári Református Teológia igazgatója volt, aki az SDG szárszói konferenciáján a fenti címmel tartott előadást, majd annak szövegét – az SDG kérésére – könyvkiadás céljára megküldötte. A könyv előszavában előadásának szellemi-lelki környezetéről így ir:

"Ezt a tanulmányomat a balatonszárszói táborban, egy előadás keretében adtam elő. Gondolataimat egy komolyan tusakodó ifjúságnak mondtam el, talán több közvetlenséggel, mint amennyit abbe a tanulmányomba belevinni sikerült. De ott se vezetett a közvetlenségre törekvés vágya, mert a mi ügyünk nem a mi ügyünk, nem a mi szivünk ügye, hanem a minket megragadó Úristen ügye. Közvetlen, meleg testvéri környezet vett ott körül, de minden jelenlévő ifjú barátom tudatában volt annak, hogy a saját érzelmei, gondolatai és igazságai felett és azokon túl van az Úristen dicsősége, amely nemcsak nagyobb, mint a mi érzelmeink, a mi gondolataink és a mi igazságaink, hanem merőben és főlényesen más, tehát áldozatul is kell mindezeket vinnünk, hogy akarata szerint használja fel az Ő országa dicsőségére."

A Soli Deo Gloria mindig is a diákmisszió kemény és áldozatos feladatát kivánta teljesiteni, ezért Tavaszy professzor elmondott, majd könyvben is megjelent szavai mély hatást gyakorolt rá. Ezért könyvéből is a küldetés értelmezését idézzük.

"A misszió: misszió és nem propaganda. Más a propaganda és más a misszió. A propaganda célja valamely

---

x/ Soli Deo Gloria Kiskönyvtár, I. füzet. 1929. 52. oldal

egyéni, vagy pártérdek szolgálata, a misszió célja pedig túl van minden egyéni és pártérdek szolgálatán. A propaganda mindig az egyéni vagy klikk-érdek önérvényesülésének elvén, a misszió pedig az önmegtagadás és önfeláldozás elvén nyugszik. A propaganda csak az eredményen csügg, a missziónál nézve csak feladatok vannak, mert az eredmények felmérése egyedül az Isten dolga. A propaganda mindig az elismerésre pályázik, a missziónál nézve közömbös az elismerés, mert Isten előtt az ember számára nincs sem érdem, sem elismerés. A propaganda tőrtet és gyűlöl, a misszió csak szolgál és szeret. Imé! - tehát a misszió emberfeletti követelményeket támaszt, a missziót tehát ember nem üzheti s mégis az embernek kell üznie. A propaganda merőben emberi, a misszió pedig merőben isteni. A kettő közötti ki nem egyenlíthető, minőségi különbség éppen abban áll, hogy a propaganda alanya az ember, a misszió alanya pedig az Isten, és pedig a Szentlélek-Isten. Amíg a propaganda az erőkifejtésen, a misszió az engedelmességen fordul meg. A missziót a Szentlélek üzi s nem az ember, de nem az ember nélkül, a propagandát az ember üzi és nem Isten, de Isten nélkül. Ahol a propaganda vetette meg a lábát, ott a misszió holtpontra jutott, mert Isten az emberrel nem konkurrál, de az Istennel konkurráló embert Isten ítélet alá veti."

Makkai Sándor: Nem békességet ...

Evangélium és humánum
Az Evangélium szociális üzenete
Evangélium és egyház

SDG kiadás, 1932. 62 oldal

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság 1932. március 9., 10. és 11.i felolvasó ülésén tartott előadások néhány kiragadott gondolata.

/.../ A protestantizmusnak a korszellemmel való azonosítása valóban a lényeget: az evangéliumot hullatta ki a keresztyénségből. A XVIII. és XIX. századok új evangéliumot hirdettek, amely külső vonásaiban sok olyant hordozott, ami a reformáció által felszabadított igazi evangélium létezását mutatta, de egész lelkületében idegen tőle. Ez az új evangélium a humánum kultusza, amely a modern nyugati kultúra szülőanyja és éltető ereje.

- . - . - .

A világ szekere rohant a széles pompás úton és az egyháznak látnia kellett, hogy az emberek felülnek reá és őt ott hagyják.

Két lehetőség maradt. Az egyik: kiemelni a vesződelemből, letépni a világ szekeréről azokat a lelkeket, akiknek szívéhez az egyetemes romlottságban is elhatol a megtérésre hívó szózat, /.../ a másik lehetőség az alkalmazkodás. Az evangélium alkalmazása a humánumhoz, amelynek célja a kultúra keresztyénné tétele, átitatása az evangélium lelkével. Ez a törekvés szülte a modern protestáns teológiát. /.../

- . - . - . - . -

Elég különös, hogy nemcsak a világ fiai, hanem a keresztyének is elfelejtkeztek arról az életparancsról, amellyel az Ur Isten az embert útnak indította, amikor a világba helyezte: "A kert minden fájáról bátran egyél." Ez nem engedmény, hanem parancs volt, egyenes kötelezés arra, hogy marj enni, hogy ne engedd ki az életet a kezedből, hogy egyetlen lehetőséget se hagyj kihasználatlanul, amit a világ kínál, azzal az egyetlen korlátozással, hogy mindent szabad, sőt kötelesség fölhasználni, de csak legmélyebb értelme szerint, vagyis arra, amire Isten alkotta.

- - - - - - - -

A technikai kultúra fölhalmozó természete olyan jellemrontást eredményezett, amely ellen csak egy elszánt egyszerűségi és takarékossági szabadságharccal lehet fölvenni a küzdelmet, ami az evangéliumi keresztyénségnek és mindenekfelett a kálvinizmusnak a lelkéből folyó életprogram.

- - - - - - - - -

Az őskeresztyén kommunizmusa a lélek útjából akarta a nehézségeket eltolni, s nem a jevak elosztása, hanem teljes jelentéktelenné tétele volt a célja.

- - - - - - - - -

Az utópiák az ellentétek kizárásával az életet magát állítanák meg, míg az evangélium az emberek közötti különbségeket világrendi tényezőnek tartja, és pedig egyenlően alkalmasnak arra, hogy bennük a szeretet éppen a sajátos gátak és veszedelmek fölött győzedelmeskedjék.

A keresztyén szeretet munkáival a szenvedés nem fogyott, hanem hatványozottan nőtt. De miért? Mert a Szeretet láttatta meg a nyomort.

- - - - - - - - -

Abban az óriási ember-krizisben, amely a mai egész társadalmi és kultúrális életet összeomlásba sodorja, a Krisztus egyházára olyan misszió vár, amely minden eddigi megbízatását messze felülhaladja. Nem lehet többé a világtól menekülő hajótöröttek csendes azilluma, nem lehet összeroppanó emberi rendszerek asztala és igazolója, hanem az Antikrisztus ellen szervezetten és felfegyverzetten felvonuló, egyetlen parancszóra együttharcoló hadserege kell, hogy legyen Krisztusnak a Föld végső határáig.

- - - - - - - - -

Az egyháznak a maga hamis békességét, amelyet a világgal kötött, ezt a mindkét felet megrontó megalkuvást föl kell bontania. Nem szabad békében hagynia az embert, aki megbékült a benne lakó állattal és feladta a lelkét.

Matolcsy Mátyás: Agrárpolitikai feladatok Magyarországon /1934/

A 154 oldalas tanulmányt lezáró tartalomjegyzék után a következőket írta a könyvet kiadó Szövetség:

"Talán különösnek tűnik, hogy a Soli Deo Gloria ifjúsága ad ki egy ilyen könyvet, amelynek problémaköre látszólag igen távol áll a Soli Deo Gloria Szövetség programjától. Pedig ez így van rendjén. A Soli Deo Gloria már többször megmutatta, hogy az egyetemes magyar kérdéseket magához igen közeláll6nak tartja. A Soli Deo Gloria hiszi és vallja, hogy csak az evangélium ereje hozhat megigazulást, új életet az egész magyar földön. A kálvini világnézet szerint pedig az evangéliumnak ez élet minden területét át kell itatnia. Az Evangélium arányi, mint igazság, erő, élet."

A könyv jelentőségét Szekfű Gyula az előszóban így határozza meg:

"Matolcsy Mátyás könyve ... részletes szaktanulmányokra, a sajátjaira és az egész kiterjedt irodalomra támaszkodik, a nem csak hogy először foglalja össze szintézisbe az egész kérdést, de nem áll meg a föld és megművelése és jövedelme vizsgálatánál, hanem megmutatja azokat a módokat, amelyekkel a szegény magyarságnak néhány százezer tehetségesebbje tényleg földhöz juthat, s ezzel a mi földbirtokstrukturánk és társadalmi berendezésünk is szélesebb alapokra helyezhető ... Érdeme, hogy a kérdést kiemelte az elméleti és politikai vitákból s a pozitiv megoldás síkjára tolta át, ahonnan alig lesz eltávolíthatő."

A szerző - mindjárt látjuk - valóban nem áll meg a valóság bemutatásánál, hanem konkrét, számszerű javaslatokat ad a földreformra és az eredményesebb gazdálkodás feltételeinek megteremtésére.

A szerzői előszót és a bevezetést az alábbi négy fejezet követi:

I. A mezőgazdaság jelenlegi struktúrája Magyarországon

II. Az agrárpolitika feladatai

III. Az agrárpolitika által előidézett struktúraváltozás tőkeszükséglete és a megrázkódtatásmentes struktúraváltozás időtartama

IV. Magyarország nemzeti jövedelmének és közteherviselő képességének alakulása az agrárpolitika feladatának megvalósítása után

Már a "földreform" kifejezést helyettesítő fogalmak címekbe válogatése is jelzi a közgazdász-író taktikus-politikus vénáját. Karakánságát pedig az, hogy az SDG-nek kiadásra átadott tanulmányt Prohászka Ottokártól, az aranyszájú katolikus püspök-szónoktól kölcsönzött mottóval indítja. "Szükségesnek tartottam - írja -, hogy az új magyar agrármozgalom hajnalán egyrészt a nemzet legfontosabb problémáját, a magyar föld és a magyar nép viszonyát a rideg számok tükrében bemutassam, s hogy másrészt a viszonyok várható alakulására vonatkozó számításokat végezzek."

A "rideg számok" elsősorban a birtokmegoszlásra vonatkoznak, az 1930. évi statisztika alapján:

	gazdaságok száma	területe
	százalékban	
5 hold alatt	71,5	11,0
5 - 100 hold között	27,6	42,6
100 hold fölött	0,9	46,4
	100,0	100,0

Rámutat Matolcsy a birtokviszonyok és az egyke kapcsolatára is. Számokkal bizonyitja, hogy a kisbirtok a földből való részesedését messze meghaladóan járult hozzá az ország növényi- és állattenyésztési hozadékához, de az exporthoz is. Az agrárexport 70 %-át az állattenyésztés és a gyümölcstermelés adta, e termékek közel háromnegyede viszont a kisgazdaságoktól származik.

A 4,5 millió agrárlakosság 67,5 %-a 5 hold alatti törpebirtokos és mezőgazdasági család volt, ez a több mint 3 millió lélek igen alacsony színvonalon élt. Ez indokolta /volna/ a kisbirtokok számának jelentős növelését. Elég arra a sajnálatos tényre utalni, hogy ez a réteg adta az 1899 és 1913 között kivándorolt 1,2 millió magyar zömét.

Matolcsy leszögezi, hogy a gyáripart észszerűen támogató iparpolitika nincs ellentétben az agrárpolitikával. Átcsoportositási javaslata: a gazdálkodók összesen 15,9 millió katasztrális holdjából 5,1 millió hold volt az 500 holdon felüli birtok, ebből 3,1 millió holdat az 5 - 100 holdas kategóriába vigyenek át.

Áttekintéshez segit a szomszédos országok földreformjának ismertetése. Kitér a tagositásra, öntözésre, útépitésre, szövetkezeti mozgalomra, szakoktatásra, piackutatásra, tőkeszükségletre. Diagramban vázolja föld az útépités munkaszükségletének és a mezőgazdaság munkaszükségletének kapcsolódását az év tizenkét hónapjával. Érdekes gondolata a "kollektiv agrár reklám."

Nem lehet eltagadni e könyvnek azt az érdemét, hogy az ország legnépesebb rétegének legégetőbb problémáját higgadtan és meggyőzően tárta az olvasók elé.

P a p B é l a:

Társadalmi rendszerváltozás: Evangélium

Soli Deo Gloria kiadás, Magyar Ut könyvek sorozat, 1934. 120 oldal

A könyv három fejezetből áll:

I. Az Evangélium szociális üzenete és a XX. század legfőbb szociális kérdései

II. Az Evangélium szociális üzenetének érvényesülési lehetősége a modern igehirdetésben

III. Mérföldkövek a modern protestáns szociális igehirdetésben

A bevezetés egyértelműen megjelöli az irás célját:

"A ma emberének tragédiája abban van, hogy a tegnap világa kivetette magából és a holnapé még nem fogadta be. Káosz egy összedőlt világ romjain, de nincs benne elég erő, hogy részenként az uj világ hirnuszára. Mintha végnélküli kamaszkorban vajudnék: túl cinikus ahhoz, hogy gyermek legyen és túlságosan gyermek ahhoz, hogy férfiszámba menjen. Régi rendszerek sokáig foltozott ruháját kinőtte, kezeibe messzire kilóg belőle; ott is hiányos, ahol még takar az öltözete. Tehetetlenül tapasztalja, hogy a szellemi és gazdasági élet sok évig aluvónak hitt vulkánja újra kitört és kitörőben van. Uj lávarétegek jönek napfényre, e még nehéz eldönteni, mit fognak eldönteni, mit mentesen hagyni: a kihülő lávarétegeken a holnap kultúrájának milyen uj bora fog teremni?

Az e küzdés és bizonytalan jelentésü fogalom, amelylyel ezt az egész átváltozási folyamatot betakarja, a

tegnap bűnait és a holnap feladatait kifejezi: szocializmus. Szocializmus: ez az a varázsszó, amely ma minden embert tűzbe hoz, mindenkit érdekel, mindenki beszél róla, mindenki foglalkozik vele és mindenki mást ért alatta. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy a szociális kérdést a XIX., vagy a XX. század szülte, előtte nem volt és utána nem lesz. Nem! Szociális kérdés azóta van, hogy az első ember fellépett a történelem színpadára. Örök utitárs. Árnyék, amely hol halványabban, hol sötétebben, hol előre, hol hátravetődve, de elkísérí születésétől a halálig az emberiséget. De jelenti azt, hogy ez az árnyék ijesztővé nőve és sötétedve vetődött a ma embere elé. Szakadatlanul látja, nem térhet ki előle: van szociális kérdés és számolnia kell vele. A szociális kérdés-komplexum gerince és bélyege lett a XX. század nemzedékének és ezzel együttal a keresztyénségnek is. A XX. század keresztyénsége napról-napra találkozik a szociális kérdésekkel, de a szociális kérdések még nem találkoztak az Evangélium felelőtével. A keresztyénség, ha Krisztus Evangéliumának méltó hordozója akar lenni, nem odázhatja el tovább ezt a találkozást. Létkérdés lett számára annak tisztázása - úgy kifelé, mint befelé -: mi az Evangélium állásponja az egyes megoldásra váró szociális kérdésekkel, valamint a szocializmussal, mint történelmi jelenséggel szemben?

A kereszlyénségnek ezt a feladatát még sürgetőbbé és időszerűbbé teszi az a körülmény, hogy a megzavart, kifáradt világ hanu alatt parázsló, de fellángolni vágyó emberi szív, valami kényszerűséggel menekül az Igéhez. Van, aki azért, hogy meghallgassa, van, aki azért, hogy őrökre leszámoljon vele. A hitetlenség még sohasem volt ilyen művészileg megszervezett, mint ma, és az "idők teljessége" óta sohasem volt annyi Isten-szomjas lélek, mint most. Az igehirdetés előtt sohasem állott akkora lehetőség és sohasem fenyegette akkora veszedelem, mint a reánk következő évtizedekben. A ma emberének vannak kérdései, de nincsenek feleletei. Az Igének örök feleletei vannak, de szemtől-

szembe kell vele állítani a kérdező embert. Ennek a találkozásnak előkészítése a szociális igehirdetés feladata. De ezt csak akkor végezheti el, ha azzá lesz, amivé lennie kell: élesen zengő, határozott hangú kürt, előre kinyújtott kéz, Mene Tekel, tűzvészre, menyegzőre meghívott hareng szava, inspiráció a modern élet minden vonalú véleségében. Nagy istení "Igen"-ek és "Nem"-ek olyan erővel való hirdetése az új utakat kereső, szociális kérdések alatt nyögő és szociális kérdésekkel bibelődő világ számára, hogy az minden rémült sűketsége mellett meghallja, megértse, leboruljon előtte és boldog megvalőcitója legyen.

A szociális igehirdetés feladata annak a munkának felismerése, vállalása és betöltése."

- . - . - . - . -

Az I. fejezet alfejezetei: Az Evangélium szocializmusának alapelvei, A kenyér, A munka, A tőke, A család, Az állam, Nacionalizmus-Internacionalizmus, A háború.

II. Igehirdetés és közgazdaság, Közvetlen és közvetett szociális igehirdetés, Objektiv és szubjektiv elem a szociális igehirdetésben, A szociális igehirdető egyénisége, A szociális igehirdetés alaphangja.

III. A modern protestáns szociális igehirdetés felosztása, A német, A svájci, Az angolszász, A magyar szociális igehirdetés.

- . - . - . - . -

Ezekből néhány, alapvető fontosságú, önmagában is megállé gondolatot idézünk.

"Az Evangélium szocializmusa teocentrikus, tengelye és centruma az Isten. A humanisztikus szociológia szkeptikus és pesszimista az Istennel és az Ő világtervével

szemben, de optimista az emberrel és az ő munkájával szemben, mert abból indul ki, hogy az emberi természet önmagában véve jó és képes arra, hogy egyszer tökéletes legyen."

- - - - - - - - - - - -

„Meddig mehet és meddig kell elmennie a keresztyénségnek a szociális kérdésekkel kapcsolatban? A kérdés azért nehéz és kínyes, mert ha túl rövidet lép, elveszti a kapcsolatát az élettel, elvesztí aktualitását és így nem teljesítheti hivatását. Ha túl messzi megy, exponálja magát egy bizonyos társadalmi rend és berendezkedés mellett, megtagadja lényegét, meghasonlik önmagával: a divat és aktualitás miatt feláldozza abszolutságát és örökérvényűségét. Az Evangélium sokkal több, mint egy új világrend vagy társadalmi berendezkedés, de jaj a mi keresztyénségünknek, ha ez az új világrend az Evangélium inspirációja nélkül születik meg."

- - - - - - - - - - - -

„/.../ a szociális ujjászületését mindig megelőzi az egyéni ujjászületés. Nincs társadalmi ujjászületés egyéni ujjászületés nélkül!"

- - - - - - - - - - - -

„Minden humanisztikus és materialisztikus társadalmi elmélet szerint az első feladat a társadalmi keretek megváltoztatása vagy megőrzése. A régi formákat ki kell irtani gyökerestől és az új formák új embereket fognak termelni. Az Evangélium szocializmusa tudja, hogy nem a keret szüli a tartalmat, de a tartalom a keretet. Nem a meder a folyót, de a folyó a medret./.../ Ma az emberiség válsága azért mérhetetlen, mert nem arról van szó, hogy az egyik edény megrepedezett és kifolyik belőle a kultúra és a lélek tiszta nektára, hanem azért, mert maga a történelem bora, az emberi lélek erjedt és ecetesedett meg. Ezért hiábavaló kísérletezése a materiális szocializmus minden formája. Végső megoldást nem ad, mert csak azt teszi meg, hogy a megecetesedett és iszetlenné vált bőrét más formájú edénybe tölti. A történelem vérrendszere beteg, csak az Evangélium beoltásával gyógyulhat meg."

- - - - - - - - - - - -

„Minden materiális rendszer fegyvere szükségképpen az erőszak, módszere az uralkodás. Az Evangélium szocializmusának fegyvere a szeretet és módszere a szolgálat."

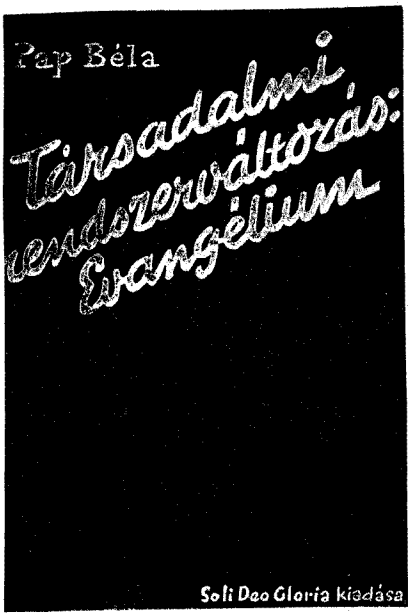

Sándor Ernő:

Tudakozzátok az irásokat

A Soli Deo Gloria Szövetség kiadása, 1935. 64 oldal

A szerző, a fiatalok szellemi-lelki életét jól ismerő egri hitoktató lelkész konferenciákon, csendesnapokon számtalan diákot vezetett el Krisztushoz, az Íráshoz. Bibliaolvasó vezérfonala rendhagyó: a hét minden napjára javasol az evangélistáktól néhány verset és ehhez hetenként összefogva mellékel féleldalnyi eligazitást.

A bibliaolvasó kalauz gyakorlati célokat szolgál: a kollégium összejöveteleire ajánlja, s a vezetők-résztvevők beszélgetésének indítására minden hét /minden oldal/ javaslatához a témát feldolgozó négy-öt kérdést csatol. Szándékát jól érzékelteti az előszó:

"Régi szükséget akarunk betölteni, amikor ezt a bibliai vezérfonalat s egyúttal bibliaolvasó kalauzt kezébe adjuk a Soli Deo Gloria Kollégiumok vezetőinek és tagjainak. Minden beszéd és minden munka hiábavaló addig, amig a kollégista nem lesz az Igével naponként társalkodó lélek. Csak ezen a fundamentumon épülhet erős, öntudatos református keresztyén élet. Luthert, Kálvint és az égőszivü magyar reformátorokat is az Isten Igéje tette látókká, hőssökké s mindig az Ige fegyverével győztek.

Ez évben az evangéliumokat dolgoztuk fel.

A hetenkénti vezérfonal lehetőség szerint kapcsolódik a kollégiumi munkaprogram második esztendei anyagához. A naponkénti textusokat is úgy válogattuk össze, hogy bizonyos mértékig vonatkozásuk legyen a kollégiumi gyülésekre szánt rövid magyarázathoz és a kérdésekkel ellátott részhez.

Most már kinek-kinek a hűségétől függ, hogy naponként tudakozza az irásokat. Aki Jézus Krisztust igazán akarja követni, naponként fel kell vennie az Ő keresztjét. Az Igeolvasás is kereszt, de akik naponként vállukra veszik, Isten igérete szerint megnőnek alatta és megtalálják azt, amit keresnek. Az Akinek hatalma van az emberi szivek fölött, tegye áldottá az Ige olvasását, hogy Isten dicsősége növekedjék ezen a földön, sok megváltozott diákélet által."

K e r é k M i h á l y:

A telepités félévszázada

A mezőgazdasági telepités rendszere és eredményei Németországban 1886 - 1935-ig

Magyar Út kiadása, 1935.

A magyar földkérdés szakavatott ismerője ebben a könyvében a kisgazdák németországi föld- és házjuttatásának eredményeivel ösztönözni, hibáival a buktatóktól óvni kivánta a hazai telepités hiveit. A németek luxus-telepitést végeztek: az igénybe veendő földeket készpénzért, drágán vásárolták meg és az I. Világháború utáni mezőgazdasági prosperitás lázában nem számoltak a dekonjunkturával, s igy a friss telepesekre háritott költségeket azok képtelenek voltak árbevételükből fedezni.

A könyv történeti áttekintést ad a nagyszabású német telepitésről, majd a föld, a telepesek és pénzügyek oldaláról világitja meg a folyamatokat. Bemutatja a terveket készitő és lebonyolitó szervezeteket, a telepesek hosszutávú segitését, majd jellemzi a telephelyeket és az eredményeket.

Magukat az uj házhoz-földhöz juttatottakat korábbi foglalkozásuk /paraszt, munkás, kisiparos, más városi elemek/ szerint csoportositva jellemzi.

Kezdetben a telepitése célja egyértelműen a Poroszországban élelmes lengyel parasztsággal szemben a német parasztság erősitése volt, a századforduló táján azonban

már a szociális és gazdasági szempontokra helyeződött át a hangsúly. Ekkor ki is bővültek a telepítés keretei, másfelől meg is változtak a szervezési módszerek és a pénzügyi feladatok.

A túliparosodott nyugati vidék évtizedeken keresztül elszívta a lakosságot a keleti tartományokból, ezek népsűrűsége egyre csökkent, a birodalom élelmiszerellátása veszélybe került; a telepítés ezeknek a tendenciáknak kívánt gátat állítani.

Századunk húszas éveiben ismét a városi irányzat kerekedett felül. A munkáspártok - igéreteiknek megfelelően - a városi lakásépítést és a béremelést támogatták, még a falvak elnéptelenedése és a proletarizálódás felduzzadása is hatalmi helyzetüket növelte. Ehhez járult a nagygazdaságok katasztrófális válsága, a nagybirtokok felosztása révén munka nélkül maradt parasztok önállósodás helyett inkább a városokba húzódtak.

A háború utáni telepítés földigényének kielégítésére a nagybirtokok a következő sorrendben jöhettek számításba: állami birtokok, termőtelen területek, majd kisajátítás vagy elővásárlás formájában mindazok a nagybirtokok, amelyek egy adott mezőgazdasági művelés alatt álló terület 10 %-át meghaladták.

A juttatott földeket - ha szükséges volt - feljavították, ehhez az állam a költségek felének fedezésével hozzájárult.

Sokat segített az önkéntes munkaszolgálat. Negyedmillió 20-25 éves fiatalember végzett egy időpontban mintegy ezer táborban telepítési-építési-melioriziós munkákat. Nem csupán a földnélküliek kerültek telepítésre, nagyobbították az életképtelen törpegazdaságokat is.

Kerülni akarták a nagyüzemek csonkítását /mert ez gazdaságosságukat veszélyeztette volna/, inkább teljes birtokok igénybevételére törekedtek.

A problémák a telepítés központosításával csökkentek. A pénz két nagy - államilag ellenőrzött - bankon keresztül áramlott a telepítésbe, a városba-költözés megállt.

Végül a könyv hangsúlyozza: a magyar birtokviszonyok mások, a német tapasztalatokat nem lehet egy az egyben hasznosítani.

\- . - - - .

Felmerülhet a kérdés: az SDG világnézeti lapja, úgyis, mint kiadó, miért foglalkozott ennyire intenzíven a földkérdéssel. A választ csak a kor ismeretében lehet megadni: a nagybirtok fojtogatta a parasztbirtokot, terjedt az egyke, a társadalom megújításának alapvető feltétele volt a földreform és a telepítés.

Vatai László: Örök sors /versek/
Magyar Ut kiadás, 1935

A szerző mészéves pataki teológus volt, amikor versesköteté lezárta. Lirai érzékenysége, gondolatainak mélysége még csak sejtetni engedte, hogy jelentős mondanivalója lesz az irodalom és a bölcselet számára, igényes költő tollából viszont el kellett fogadnia a bírálatot. Idézzük Jékely Zoltán kritikáját a Magyar Ut 1936. január 15.-i számából:

"Amit ebben a kötetben felvonultat, azt talán egy-két év múlva nagyobb nyelvi felkészültséggel és bölcsebb tömörítő erővel egyetlen nagyobb filozofáló költeménybe gyömöszölhetné." /.../

"Azonban jó úton haladását és közeli megérzését nem egy érdekes, lüktető zenéjű versezak vagy vers bizonyítja. Főleg erős bizonyíték maga az alkotó, kit hús-vér szerint érzünk ezekben a versekben és póztalanságát komoly, töprengő, morfondírozó mivoltában nagyon megszerettük."

Fónyad Dezső: Bevezetés a diákmissziós munkába
A Soli Deo Gloria Diákmozgalom története és módszere
SDG kiadás, 1936. 287 oldal

A szerző gazdag szakirodalmi munkásságáról szólva a kötetben található Fónyad Dezső életrajzban úgy említjük ezt a könyvet, mint "a protestáns ifjúsági mozgalmak nélkülözhetetlen segédletét." Valóban az, azzá teszi tudományos megalapozottsága, konkrétsága, a mozgalom bibliai megalapozottságának bizonyítása, az ifjúsági munka legjobb módszereinek ismerete.

Minthogy a közel háromszázoldalas könyvet ismertetni szinte lehetetlenség, az alábbiakban a tartalomjegyzék tömör bemutatására szorítkozunk.

Az első száz oldalban a szerző az SDG születésének előzményeiről, majd a mozgalom létrehozásáról és 1921-1935 közötti történetéről ir. Ezen belül külön fejezetet szentel az ifjúsági sajtónak.

A második fejezet a kollégiumot mutatja be, párhuzamba állítva a vallásórákkal.

A harmadik keményen fogalmazza meg az alkalmas vezető megkövetelendő tulajdonságait.

A negyedikben a kollégistákról ir. /A kiskollégistákról Dobos László, a diáklányokról Bolemányi Margit ir egy-egy részt./

Ehhez csatlakozik a lelki, világnézeti, testi és szociális nevelés tárgyalása Tordey Lenke és Morvay István munkatársi bevonásával. Külön tárgyalja a középiskolás és a főiskolás munkában alkalmazható nevelési módszereket és a biblia felhasználását azon a területen. "Tiz parancsolatba" foglalja a kollégiumok keretében folyó bibliatanulmányozás módját.

Az imádkozásra neveléséről Morvay István, a fegyelmezésről Padl István, a diák-nemdiák fiatalok kapcsolatáról Dobos Károly, az egyetemes keresztyénségről elsajátítandó tudnivalókról Makay Miklós, a szervezési kérdésekről Soos Géza ir egy-egy fejezetet.

Külön részben kinál mintát a könyv egy kollégiumi gyülés megszervezésére és levezetésére.

A bibliai szövegek feldolgozásáról szintén külön fejezet szól, ebbe a szerző Morvay István, Bolemányi Margit és Péter János irásait szőtte bele.

Végül közel ötven könyvet sorol fel a szerző az ifjúsági vezetők ismereteinek bővitésére, Kálvin és Kuyper alapműveitől kezdve a Heidelbergi Kátéig és lélektani könyvekig. Megkönnyiti a gazdag tartalmú könyv kezelését a gondosan összeállitott tárgy- és névmutató.

A "Bevezetés a diákmisszió munkába" cimü Fónyad-könyv ezer és ezer református mozgalmi vezetőnek lett jóbarátja, segitőeszköze; soruk reménlhetően még nem zárult le.

A magyar református diákmisszió útja.

(Dr. Fónyad Dezső: Bevezetés a diákmissziós munkába.)

Akkor ért a könyvet olvasóra az imbe, első összegezése ez, hogy egy a harcnyi régen még hittel teljes nép van. Hogy a szivek is tele vannak Istennek ezen mozgalom rendje a kongresszusi küldöttek, akiknek gyülésén a könyv megjelent, ezúton azt tudatták az egész magyar, minden hivő ember előtt, hogy ők ujra hisznek. Hogy ujra akarják, hogy ujra dolgozni akarnak az Istennek. Ez a könyv ezt a hitet, ezt a szeretetet, ezt a munkakedvet, amely ezen az országos kongresszuson, ezen egy nap délutánján a szivekben élt, mind-mind megörökiti. Ezért ez olyan fontos könyv a magyarságnak.

Ez a könyv nem csak azoknak szól, akiket ide igen sok kollégiumból összegyültek, hanem azoknak is, akiket ide nem tudtak elhozni, de akik ugyanazt a munkát végzik, amelyről most szó van. Ezért nem csak tudományos megállapításokról van szó, hanem sokszor gyakorlati tanácsokról is, amelyek közül mindenki azt veheti, amelyikre szüksége van. Ezért ajánlja a könyvet a szerző, aki csak tudományos megállapításokat vár

A visszatért felvidékiek köszöntésére 1939-ben Balla Péter szerkesztésében megjelent Kis Magyar Daloskönyv ismertetése helyett a kor abeli hangulatos írás:

KÖNYVISMERTETÉS

Kis Magyar Daloskönyv

Mikor a Földtől hazatértünk, a dalt Dicsőséges Istvetség Hatalmas elhatározta, hogy 50 szép régi magyar dalból csokrot köt és azzal ajándékozza meg a hazatérteket.

Hosszú kérdezés át után 50.000 példányban négre elhagyta a sajtót a „Kis Magyar Daloskönyv", hogy mindenkihez eljöjjön, aki hazatért és hazatérő és tévgenbe, asakult s messze Óceánokon túl hánpódó magyarjaihoz meg akarja ajándékozni egy Kis Magyar Daloskönyvet.

Ötven magyar dal. Ötven kincsgyöngy, kincsből szerezve, imádásra a mi drága fajtánknak. Gondosan összeállított, jól megválogatott, szakszerű jegyzetekkel ellátott „50 magyar dal. Olyan 50 dal, amelyik jó izállít ad az egész magyar lelki dalkincsből, annak minden jellegzetességét, szépségét, sajátságosságát felhozva, s olyan 50 dal, amelyet már addig is jó ezer egyesületnek, ifjúnak szívesítésére tett a könyv összeállítója. Zenegerek más országokra ezek a dalok. Rabsztonzsirázó, Losone, Dunavecse, Tahi, Mohács, Tiszakongár konferenciáró, áldozató ifjúsága egész nyáron át zengte a csillagos ég sátora jelé ezeket a dalokat. Mahelmap tudni fogja őket az egész ország.

Azonban ezekben a dalokban sok megbékítő is van. Egy az, hogy egyenlő mellett van benne a szolár, az intenc elemzést, a szerelmi dalról és a keserű búcsúdalról, mint, ahogy együtt van ez a magyarság életében évszázadok óta s más az, hogy szakszerű dalokat a református Istvetség adta ki.

Elkészítőink arra, hogy leszmeljenek, akiknek a kit dalok jelentenek és tit is olvasnak és leszmek, akiknek a mindennapi élet egyik dalat leszmek szakszerűnek. Mert a dal egy-két kedves történetünk szakrója. Eddig mindig azt hittük, hogy csak az anekdotában élnek azok a szemérmes bullások hajdanok, akik a gyötrelmet piruló szánalmak-nek mondják, de ímmel kezdünk rájönni, hogy a valóságban is vannak ilyenek. A sulyos propaganda során beszél, hogy nem egy családon egyesület, amelyik olyan daloskönyvet adott ki, amelyben ilyen hallatlan szavak fordulnak elő, mint „bubám, szerető, galambom stb. Rettenetes. . .

Egy kedves nemdig-be is loppan Sóhajelgondba.

— Igaz-e, hogy a Szövetség mostanában olyan daloskönyvet jelenteti meg, amelyikben bubám, galambom, szerelem szerepelt.

Egy tűzrőpattanó leánka hamar kezébe nyomja a Kis Magyar Daloskönyvet és már dalolja is vidámam:

„A menkácsi vásértéren
erre gyere galambom . . .

Az érdeklődő ár kedvetlene úti fel a fejét. De már szól a másik dal is:

„Összi frik bubám a fekete szőlő,
te voltál az igazi szerető . . .

Az érdeklődő kedves ár gyorsan vesz egy Kis Magyar Daloskönyvet és örömdezve távozik. A megbotránkozás csillat olyan kicsáb volt, amelyben megbotolva egyenesen a mi karjainkba hullanak a botránkozók. Mi tárt karokkal fogadjuk őket, emlékezve Valakire, aki megbolygatta a nép gyermekeinek dalát és nem botránkozott meg rajta:

„Hagyjátok nékik, de nem tanuljátok,
siratóna énekel énekelünk nékik,
de nem sirtatok."

A Kis Magyar Daloskönyvet ajánljuk a Magyar Ot minden olvasójának, dalolják, terjesszék ezeket a dalokat, mert szabó és a jóké, akiké es a dal.

Mórvay István.

MAGYAR ÚT
1939 VIII. ÉVFOLYAM. 12 OPL.
Felelős szerkesztő: 23
PAP BÉLA
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, IX., KÁLVIN-TÉR 8. SZ.
Telefon: 188—074

Revasz László: A nagy szakadék /15 oldal/ és
Mórvay Péter: Református népfőiskolát! /26 oldal/
SDG kiadás - egy füzetben, 1939

"Képzett vezetőt a falunak!" - kezdi az egy füzetben kiadott két tanulmány előszavát dr. Teleki László gróf, a KIE ügyvezető alelnöke.

Revasz László: A nagy szakadék

Lelki szakadék választja el a földmives ifjúságot a diáksógtól, a földmivest a középosztálytól. Ez történelmi örökség: a nemesség birtokolta századokon át a földet, kormányozta az országot, a honorácior réteg magas állásokat töltött be, az iparosság céhekben védte jogait, csak a földmivelők voltak kiszolgáltatottak. A XIX. század első felében a legkülönb emberek már felismerték: lehetetlen, hogy félmillió ember kötelesség nélkül birtokolja a jogokat, másik nyolcmillió pedig jog nélkül viselje a terheket. Széchenyi már úgy nevelte az apja, hogy egy arattási ünnepélyen meg kellett csókolnia a legöregebb jobbágy kezét, kifejezve a tiszteletet a kéz iránt, amely századokon keresztül adta a kenyerat a grófi család asztalára.

1848 után a jobbágyságból alakult kisgazdaréteg megállta a sarat, a nemesség azonban nem: fényűző, termőketlen életet élt. A vesztett háború után bebizonyo-

sodott, hogy nagy veszedelmek idején a nemzetet a földmíves és az iparos osztály látja el, tehát természetes, hogy az ország döntő politikai tényezője a földmíves osztály legyen.

A magyar földről az eddigi termés kétszeresét lehet kihozni, de ehhez kétszeresnél nagyobb szellemi, erkölcsi, fizikai erő kell. Lelki újjászületés: a nemzeti együttérzés felébresztése. Ez csak a krisztusi szeretet műve lehet.

Morvay Péter: Református népfőiskolát!

A faluból való menekülés megállítása érdekében a népi műveltség értékeit a magyar műveltség közkincsévé kell tenni. Nemzeti öntudatra, a feladatok felismerésére a egységes felkészülésre van szükség. A parasztság bemelése a művelődésközösségbe - elsősorban - a népfőiskolákon keresztül történhet. A református egyház mindig is fontos feladatának tekintette a nevelést, benne a parasztfiatalok nevelését /ld.Debreceni Kollégium, a hódmezővásárhelyi gimnázium ingyenes internátusa tanyai gyerekeknek./. A népfőiskola pallérozott vezetőket kíván nevelni a falu számára. A tanulmány ismerteti a veszprémi népfőiskola szervezési munkáit és a további feladatokat, valamint Boda József lelkész hívogatóját.

Református Diákmozgalom

Az a harminc fiatal teológiai hallgató, aki a Soli Deo Gloria Szövetséget életre hívta, jelentős közösségi igénnyel lépett fel. Tudni akarták egymásról, igényelték a szolgálatot és egymás megsegítését, misszió lélekkel fordultak a körülöttük élőkhöz. Többen közülük már az első években egy-két évre külföldi egyetemekre kerültek. Ezektől várták a híreket, s rendszeres levelezéssel, majd később körlevelekkel értesítették őket arról, mi történt a mozgalomban, amit elindítottak.

Már az első években volt íratterjesztésük /erről másutt írunk/, ami a kezdeti fellendülés után megtorpant. Tervezték könyvek kiadását is az ifjúság lelki problémáiról, de három-négy év kellett ahhoz, hogy a munka körvonalai kialakuljanak; ezalatt konferenciák sorozatán mértek fel ezt az igényt, amit ki akartak elégíteni. 1925-ben megindult a Református Diákmozgalom,1926-ban a Diákszociális Osztály, 1927-től a Virágvasárnapi Konferenciák, bizonyítva, hogy a Szövetség vállalja a református diáksággal, vagyis a jövendő református értelmiséggel való törődést, nékik akar biztos evangéliumi útat mutatni a vesztett háborút követő nehéz évtizedben.

Ha a fentiekhez hozzávesszük még Makkai Sándor Adytanulmányát és 1928-tól a szárszói Konferenciai Telepet is, akkor jogos a megállapítás, hogy a Szövetség életének

legkreativabb időszaka az, amiben kiemelkedő szerepet játszott az 1925-től folyamatosan megjelenő Református Diákmozgalom. Olyan ifjúsági folyóirat, aminek igényességét meghatározza az egyetemi és főiskolás ifjúság lelki-szellemi szomjúsága. Bevallottan a"történelmi kálvinizmus" mozgalmának eszköze, amely minden írásával Jézus Krisztusnak akarja megnyerni az ifjúságot és a Krisztus-követés széles horizontját kívánja megláttatni.

A Lap vállalt feladata, hogy széleskörű tájékoztatást adjon a Szövetség életéről, munkájáról, hogy bibliai rovataival lelki épülést nyújtson, hogy a kálvinizmus világnézetét propagálja, és tartsa a kapcsolatot mind a hazai testvérmozgalmakkal, mind a külföldi ifjúsági szervezetekkel.

Indulásakor a havi 32 oldalas terjedelem az igény, de ez hamar 20 oldalra csökken, majd hosszú éveken át 16, 1939 júniusától pedig csak 8 oldalon jelenik meg. 1943-ban volt egy rövid fellángolása az újságnak, amikor rövid ideig a napilapok méretében jelent meg.

Példányszáma 1927-ben 800. Ebből Erdélybe 19, Csehszlovákiába 27, egyéb külföldi területre pedig 50 darab jutott. Egy év múlva már 980 régi előfizető mellett 250 újról számolnak be. 1931-ben 1700 példány már kiemelkedően nagynak látszik. 1933-34-ben vissza is esik 1100-ra s emellett deficites is. 1935-ben 1300 példányszám mellett "először folyóirat és hiradó" 16 oldalon. Az 1943-as kampány célkitűzése az volt, hogy tizenötezer példányban jelenjen meg.

A Református Diákmozgalom mellékleteként többször is megjelent a nyári szárszói konferenciák meghivója, ezt a lappal együtt küldték szét. 1932-ben hétezer ilyen konferenciai meghivót nyomattatott a Szövetség, s küldött szét tagjainak és a kollégiumoknak.

A Szövetség a tagjaitól elvárta, hogy a Református Diákmozgalomra előfizetőket gyüjtsenek, viszont rendes tagjai a lapot tagdijjárulékként kapták.

Az újság indulásakor konkurrenciát jelentett az "Erő" cimü hasonló jellegü lap, majd később a "Mi Utunk", melyet a középiskolás református diákoknak szerkesztettek, de később a kollégiumok megalakulása a Szövetség újságjának előtérbe kerülését is jelentette. 1932-től külön középiskolás KD is megjelent. Ezt a lappal együtt küldték meg betétként.

1925-ben az újság a következő rovatokkal indult meg: A kálvinizmus világhelyzete, Csend, Irodalom-Művészet, Hirek, Hirdetések. A következő évben hozzájött még: Örök diákok, Leányszoba, Apáczai Csere útján, Könyvismertetés. 1928-ban, a szárszói Konferencia Telep megnyitása után állandó rovatot kapott a "Diáktelep". Az "Ige mérlegén" rovat meditációs jellegü, épitő irásokat közölt. Világnézeti jellegü volt az "Elvek harcában" és "A hivatás", a kollégiumi munka megindulása után pedig a "Kollégiumi levelesláda" néha oldalakon át hozta az iskolákban folyó munka hireit. Sporttal a lap keveset foglalkozott. A megindulás éveiben azonban volt "Porond" c. rovata is. Nem hiányzott a szerkesztői üzenet sem, és rendszeresen hozott diákriportokat is.

A Lap állást foglalt a magyar ifjúság életének minden lényeges mozzanatával kapcsolatban. Vitázott a Turullal annak németbarát tendenciája miatt, kiállt a Márciusi Front mellett, Felvidéki számot adott ki annak visszatérte után, és ugyancsak egész szám foglalkozott az 1942-es szárszói írói konferenciával. Magától értetődően propagálta a Szövetség kiadványait is.

A kollégiumi munka megerősödése után a lap egy része felsős és alsós vezérfonal volt. 1937 októberétől ez a rovat megszűnt, mert sokszorosított formában /6-8 oldalon/ megjelent az "SDG Kollégium" és "Alsós Kollégium"; ettől fogva ezen közöltek a bibliai és tájékoztató anyagot a kollégiumi vezetőkkel.

A lap cikkeit, riportjait szinte teljes egészében a Szövetség vezetői, lelkészei és tagjai írták.

1944 végén a Lap már nem jelenhetett meg, a háború után pedig újraindítására nem volt mód. A református ifjúsági munkák /KIE, SDG/ a hozzájuk beosztott konventi lelkészek irányításával "Tűzoszlop" néven közös lapot adtak ki, amely csupán pár évig jelent meg; a missziói munkák ellehetetlenülésével megszűnt ez is.

A Szövetség kereken húsz esztendőn át kiadott lapjának arculatát, hangvételét az e gyűjteménybe beemelt hasonmás oldalak hivatottak érzékeltetni.

A Református Diákmozgalom felelős vezetői, irányitói így következtek:

A megbizás időpontja	Felelős szerkesztő	Szerkesztő	Felelős kiadó
1925.	Csontos Béla		Töltéssy Zoltán
1925.IX.	Csontos Béla		Pap Géza
XI.	László Ödön	Szőke Imre	László Ödön
1926. I.		Szőke Imre	v.Komáromi János
XI.	Pap Géza	Szőke Imre	Pap Géza
1927. X.	Hegyi Sándor		Szőke Imre
1929. X.		Zeitler Rudolf	Szőke Imre
1931. IX.		Zeitler Rudolf Széles László	
1932.			Szőke Imre
		Zeitler Rudolf	Szőke Imre
1935. X.	Földes Papp K.	Soltész József	
1936. I.	Magyar Lajos		Magyar Lajos
1936.IX.	Pap Ferenc	Pap Ferenc Soos Géza Kalmár Lajos	Soos Géza
1937. X.	Barcza Gedeon	Barcza Gedeon Soos Géza	Soos Géza
1939. I.	Barcza Gedeon	Vatai László	Soos Géza
1940.VIII.	Barcza Gedeon	Székely György	Soos Géza
1941. XI.	Barcza Gedeon	Kiss Sándor	Soos Géza
1943. III.	Kiss Sándor x/	Gesztelyi Nagy Zoltán	
XI.	Kiss Sándor x/	Palumby Gyula	
1944. IX.	Barcza Gedeon		Soos Géza
X.	Kiss Sándor x/		Soos Géza

x/ főszerkesztő

III/26 I

REFORMÁTUS DIAKMOZGALOM

MAGYAR REFORMÁTUS DIÁKOK SOLI DEO GLORIA SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA.

1. folyam. 1. szám.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Muzeum-körút 10. Telefon: 1. 101-40

Veled vagy nélkülad? Megjelenik negyedévenként. — Előfizetési ára 1925. évre 1000 K.

TARTALOM: Csontos Béla: Nil desperandum Deo duce. — *Dr. Sebestyén Jenő:* Istentiszteleti. — *Gróf Szmrecsák Ilka:* (Költemény.) — (A képed.) — *Zsibrovszky János:* A magyar protestáns reformáció. — A kálvinizmus a világhatalmi harcban. — *Pálossy Zoltán:* Amerika. — *Dobay Károly:* A XX. század legnagyobb veresztyén gondolata. — Csend: *Sajó Margit.* — *Zsarnay Hegyi Sándor:* Isten pályáján. — *Szücs Rezső:* Az első pillanatok a hallé ifjúságban. — *Kondorosi János:* Diákmozgalmi hírek. — Irodalom. — Művészet. *Dudás Gergely:* Gyülekezeti énekek

Egyházunk legjobbjai Adyt nem csak bírálták,törődtek is vele
/1926/

Még egy pár szó Adyról.

Ady betegágya mellett.

Szalonnás János szép cikke, mely igazán meghatott, indít arra, hogy én is közöljek néhány sort Adyról. Szabad legyen előbb azt futtatnom kifejezésre, hogy szerintem más fróikkal és más jelenségekkel szemben is kötelességünk kellene az ifjaknak Szalonnás János elitárását. Bárhol és bárkivel szemben is ragaszkodjanak az ifjak a református keresztyén igazságokhoz, alkalmazzák a legmagasabb mértéket de „szeretettel alkalmazzák. Sőt bizonyára nem is szükséges, hogy ezt a szeretetet Szalonnás János is. Nem esett azok hibájában, akik Adyt az egekig magasztalják, de viszont távoltartotta magát azoktól is, akik lumpolták szemeiket Ady költészetének szépségei előtt is. Még vallásos és bibliai szempontból is találhatunk méltányolni valót Adyban. Sőt bizonyságot tehetek arról, hogy magasraszárnyalásában nemcsak a szépet kerests, hanem, bár nem egészen öntudatosan, az Isten után és az Isten által felajánlott tisztesség után vágyódott. Halála előtt néhány nappal az a vágy támadt fel szívemben, hogy meglátogatom ezt a nagytehetségű embert. Mielőtt végleg elhatároztam magam, én is azt mondottam az Istennek: Uram ne küldj engem oda. Ugy látszik azonban az Úr készteteti és elmentem. Óvatosan megtudakoltam, hogy elfogadja-e látogatásomat. A legnagyobb szívességgel fogadott.

Mikor bementem, szomorú mosolyt vettem észre ajkán, de szavai bizonytalanok arról, hogy miért látogatásom nagyon jól esett neki. Felejthetetlenül érdekes beszélgetés indult meg azután közöttünk. Hogy 6 miket mondott, azt még most sem közölhetem. De annyi bizonyos, hogy szívesen és nagy hálával fogadta mindazokat, amiket én mondottam neki. Pedig hallolos komolyasággal de természetesen egyúttal a legnagyobb szeretettel is szóltam hozzá. Elmondottam, hogy ügye-bár mégis csak az Isten a mi egyetlen és biztos menedékünk és pedig az az Isten, aki magát kijelentette és a Krisztus által oly dicsőséges váltságot szerzett bűnös, de megtérni hivandó emberek számára.

Hogy ő miket mondott, azt amint jeleztem, nem mondhatom el, de annyit közölhetek, hogy ez a hatalmas, de tévedező lélek kitárta szívét-lelkét az örökévaló fényesség előtt s karjaival kezdte átölelni azt a szikiát, amelyen nem rendül meg soha.

Beszélgetésünk után azt kérdezten, hogy szívesen veszi-e ha imádkozom vele. A leggyengébb hálával fogadta ezt a kérdésemet is, ahlatosan tette össze kezeit és el lehet képzelni, hogy nagy megindultsággal imádkoztam Ady Endrével.

Az imádság után mégegyszer megköszönte, hogy felkeresteni és elváltunk. Azzal a meggyőződéssel távoztam tőle, hogy bár sok részletkérdésre nézve véleményeink látogatásom után is bizonyára különbözők voltak, Ady Endre abban az ünnepélyes órában, melyet vele betegágya mellett eltöltöttem, komolyan és alázatosan fordult oda Istenéhez és tudjuk jól, hogy az Isten az alázatosan hozzáközeledőket nem utasítja vissza. Most is az az erős meggyőződésem, hogy bűnbánatot és Krisztus nagyságát és egyetlenségét hirdető költeményeit nem csak azért irta, mert igazán nagy költő volt, ahi időnként ott járt az Isten dicsőségének ha bár nem is a szentélyében, de az előtornácaiban, hanem azért is, mert néha-néha sejtette és érezte és hitte, hogy az emberi lélek nem nyugodhat meg addig, míg Istenben meg nem nyugszik.

Dr. Szabó Aladár.

K I E - titkár
a szibériai hadifogolytáborban
/R.D.1928/

Irodalmi és művészeti estély lesz Budapesten november 11.-én.A Régi Kávéház páholyában fél 6 órakor kezdődik,amelyen a budapesti református élet kiválóságai vesznek részt. Irók és művészek közül Móricz Zsigmond, Szentiványi Julika,Bajza Irmát, Az est előkelőnek ígérkezik. Tagsági jegyek a szervezőségben kaphatók. Belépődíj a volt Nikolaj-Nikolajevszkijeri hadifogolytábor javára lesz. Belépődíj 5 pengő. A műsorról később részletesen beszámolunk. Műsor változtatás jogát fenntartjuk.

ÖDÖK DIÁKOK.

Szociálistából Szibéria hőse.

Az október 1-i nemzetközi gyorsvonat érdekes vendégei bontt a Keleti-pályaudvarra. A kocsi ajtajában negyvenesforma férfi nagy alakja jelenik meg és a kivetkező pillanatban a reggeli szürkületből lelkes tárasaság tör ki fel, hogy a spontán szeretet elragadtatott szavaival köszöntsék magyar földön. Mindegyik szeretie volna külön-külön megismerkedni ezt a kedves embert.

Ki volt ez az ember?

Kilencven percig szibériai magyar hadifogoly főtisztje, apja, barátja, testvére, bátyja.

*

Ezzelkülönösenszázvenkilencet mutat a történelem szélje. Európa éj közképét lázasan rajzolják falánk érdekek. A Kárpátok tövében tápászkodni kezd egy szerencsétlen nép, mely legyőzhető álmaiban nem tudvalia, milyen istemi félet fog betelni rajta. Neve Nyomor-ország. Ittélt ezmere fölött kétségbeesetten vergődik a szíven lőtt lelke galamb a határain acél-sövény lékiik roham-szakokhoz és ágyúcsobol.

Messze Szibériában, Mandzsuria fölött ugyanekkor szörnyű nézetek farkasszemet éhhelálat, fagyűlöttséggel és istenlángoló szpátával ostffelejtett magyar hadifogolyok, kiknél nem visait gondot a csonkaország, de akik nem készültek meg. ha a korálok, vérének, fehérek időnként a gondviselés szeretőre vállalkoztak velük szemben.

A Nikolsk-Usurisk városától 6 kilométerayire, Vladivostoktól 90 versztnyire épiteti barakk-tábor volt a magyar hadifoglyok gyülhelye. Ez a tábor koncentrációs tábor lett, hova a 250 teljes értelmében összrdakott hajtották kikoplalt bátyámkat és apáinkat állatokat züllött orosz katonák.

Néha napokon keresztül nem volt ennivaló. Főtáplálmányuk a legtibb táborban sóhaj. 500 fogoly aludt egy barakkban, melynek bűnészhelyre az éjszakai „éjjeliedény" nem ment a szűm 2 fölé. A halál szívesen látott vendég volt már. Nyirkos szálmai kidőlt a sírokat, mert a betemetőmásye fagyott szibériai földbe télen nem lehetett volna beleverteségtelni másképp nevelem hősöinket.

„...De itt faj, itt oly szomorú lesz ódes Derítepte tarlón elhagyva felüdni.
Vén varjú kopog szikkadt koponyámon,
Amelyiben akkor utolsó álom.
Halál-hánstor vágad drága rim.
Tehorzád küldött bőcsd-üzenet lesz...
...Ez nem jut hozzád soha, soha, kedves."

Gyóni Géza, Szibéria vértanuja így érezte előre a Nagykarasz szörnyű munkáját. Ha

meggondolják, hogy volt orosz hadifogoly tábor, melyet 10.000 lakója közül 6000 csonkja tett emlékezetessé, gondolhatják, mit szenvedtek a nikolaki tábor halálraítéltjei.

1919 októberében egy amerikai vaggon és egy amerikai érkezett a nikolaki állomásra. A bir elnyolt a táborba. Vollak, akik alig mertek hinni az ideál gondviselésben. Hosszú volna elmondani a történetet. Teeuwissen volt az amerikai neve. Református lelkész. Az amerikait Keresztyén Ifjúsági Egyesületek tiltják. Először ő sem tudhatott be a táborba. Nagyrészben megnyílt előtte a négynyelvres palánkkal határolt szomorú börtön s megkezdődött a munka. A Y. M. C. A. (Keresztyén Ifjúsági Egyesület) történetében párailanul hősi korszak.

A foglyok azt mondták: „Nekünk nem prédikálni kell, de kenyér, meri ehsesk vagyunk!" Voltak tiszlek, akik háromszáz az amerikait, mert bibliakörökot szervezett az ehes táborban és a pokolba idvéntek munkájával együtt.

De Isten megadta Teeuwissennek az anyagi segítséget is és ekkor egy új világot teremtett a semmiből.

Az úgynevezett négyes programm minden ágái munkába vette. Lezongyolódott fiatalum? Fékmihelyet állított, konyhaverkészlet létesített, kávéeszmonkában hallatlan olcsó áron terjesztését mertek. Ki milyen hogyevel ment, annyit kapott. A petyhüdt izmok is megfeszítik a magukét: a sport minden ága meginditia körül.

A szellemi foglalkoztatás egyszerre kibakkenlette az emberekel latorfiúkorból. Analfabéta, továbbképzős, gazdasági stb. tanfolyamok létesültek. Esuklar, nagyszenekar, cégényszenekar. A bogdulkot es cimbalmot magok a foglyok fabrikálták, csak a hárokat vették a japanokból.

De pénzt is kerzalhetlek. Tiszlek megtanultak különböző mesterségeket. Nénszerű volt a kosárfonás, szuszteredő es szabósig. Van Budapesten ma magyarnyelvű kalonatiszt, aki ott buzgón és büszkén dicsőgetett a szabómühelyben.

Küldhettek már haza levelet, mert Teeuwissen tudta továbbilani. Sőt gondoskodott a szórakozásokról is. A színházban pezsgo a női szerepeiket is hadifoglyok játszották és pedig olyan sikerrel, hogy a részvevő orosz nők nem akarták elhinni, hogy a szereplő primadonna — férfi.

E mellett folyt a lelki munka. Rendes egyházi alakult létvitával és presbiteriummal. Kinevezeti őrszón a magyar KIE magalom irani közöli nehéry presbiteri gyülés fegyzőkönyvét.

Hogy ki volt nakik Teeuwissen, látiam a budapesti, miskolci, keeskemeti és debreceni nagy hadifogoly-gyülésekből, mikor hatéri viszontlátásra után it a könyvben illenő magyar hálának valóban megható jelei voltek körül a melegségvel embert

A Mazgliazigeten kőbovolva, kérem, hogy mondion el valamit egyéni életéből a magyar református diákság számára. Nem esiveen felel. Látom, hogy nem szeretl kiraknba rakni legsőbben ügyeli. De mikor odáer, hogy mint egész fiatalember hogyan kerüli a szocializmus karmaihe és hogyan fordult el az egyháztól, a hangja megerősödik és szóles gesztussal mondia: „A papok nem egyszer perzeltél a keresztyénségnek."

Hosszú kitudalmot harcoli meg, míg hiszakitva magát szociálista környezetéből a megtalálva egy szervezet fogyilhoság gondolatát, meg tudta ragadni Isten kezét és szivéhez szoritani a Bibliát. Ez az ember valóban a Bibliából él. Hétszálgyökerével onnan táplálkozik. Szónban és vonalon egyaránt.

Kérdem, milyen benyomásokat szerzett Magyarországon?

Sokat csalódott. Azt hitte, a lelki élet sokkal erőseb és szervezetebb. Szomorú emlékei vannak arról, hogy a bibi bent tanulni az egyházban is. Ugyanakkor pedig azt látta, hogy ebsek az emberek Isten után. A magyar református diákságnak azt üzeni „Fedezzek fel újra a Bibliát, végezzenek személyes keresztyén munkát, arra el lahoral"

Tóthássy Zoltán.

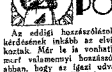

PORONDON. Az úriemberség jellemkérdés.

Az oddigi hozzászólások az úriemberség kérdésének inkább az elvi részével foglalkoztak. Már is a vonhatiuk a tanulságot, mert valamennyi hozzászólás megegyezett abban, hogy az igazi udvariasság a lelkiismeretben, sőt mundhatjuk, a meggyőződésben gyökerezik. Nem úriember ez. aki *utolsó* szokat a dolgokat, amik az úriemberség külső megnyilatkozásai. Csak az az udvariasnagi szabály fogsoult, *amit* lelki szükségemnel fogva szükségszerűleg tennem kell, amit emberiségsinem vonatkozó felismerésből kiovetkezésének nem érvényesül az a szempont, hogy *tud-e* bánni a társaságvéniségekkel, akkor *tiok* egy lelkesi munkájárol

Vegyük mindehhez ennek a kornak ki nem mondott, de tényleg gyokorolt matematikáiszmusát: intézetnek *szertőni* a régiekhez képest csodálatosak, *tanárai* a régiekhez képest ébolgomlolóti gyötörtek!

Ilyen körülmények közt a fent rajzolt ideált megvalósítani — mondja az olvasó — nem lehet. Igaza van. emberi erővel lehetetlen, de *emberfeletti* erővel lehetséges! *Hozzá* kell felemelkednünk, kiről pertenosos helyzetben így ír az apostol tanítója: *Mindenre* van erőm a Krisztusban, aki engem megerősít! Ez igazság változtathatnál fenadll ma is. Mikor e sorokat írom, fizelés lemállítás és *óra* felemelés. szabályok jól meghosszabbitás fellege nehezedik a magyar tanárságra: tudnak-e eszmények szolgálni, sőt tudnék-e nyugodtan tanítani, ha nem lennék meggyőződve: ez én legfőbb hatóságom nem a kormány, hanem a Szentháromság Isten! *Ő fog* segíteni!

Es itt elérkeztünk a tanári hivatás *legmagosabb* fokához: a Krisztussal járó tanár munkájához, aki tanitványaiban nemcsak a közel jövő *megoldóit* látja, hanem az örök jövő felé haladó lelkeket és Isten munkatársa lehet tanitványainak örök sorsában!

Ez a szempont magával hozza a tananyag revizióját is. Az iskola már rágma nem uz örök életre nevel és így el kellett jutnia oda, hogy az életre se nevel! A református anyaszentegyházra vár a feladat, olyan középiskola tipust megteremteni, ahol már a tananyag is *az* örök-élet szempontjából van összeállítva, amelyeknek a secundne cousse mellett a Prima Causa dominál.

*

A hivatás

II. A TANÁR HIVATÁSA

A tanári pályára készülő legtöbb ifjú nem veszi észre, hogy ez a lépését csak azért teszi, mert valamelyik tudomány szeretete vonzza; így nztán első katedrájún elköveti az a hibát, hogy tudósaink felől je *minden* tanitványába szeretné bele préselni! Ez a kisértet természetesen kudorcot vall, tanitványaink di-spositiókkal jöttek a világra, csak egy bizonyos hányadok fogja szeretni azt a tudományt, amely minket egészen betölt: keserű órák következnek tanárra, tanítványra egyaránt.

Ez a helyzet akkor változik, midőn a tanár *jobban szereti tanítványát a tantárgyánál* azért, mert bennük *egyéniségét* lát. Ekkor nemcsak észlével, hanem a szivével is tanít s valóságos felfedezés lesz számára a sokszor órán mit lehet egy osztálytól elérni. Ha a tanár nagy hatalmával vagy a kicsinyeknek *szólgál*: munkája művészet és lesz ej pedig a legérdekesebb művészet, mert nem agyagon vagy szinekkel dolgozik, hanem élő lelkeken, akiket formálni legszellőtésebb művészi élvezet.

Szomorú a kor, amelyben élünk és amely felé hódolunk, ennek a törekvésnek nem kedvez. A szülői házban a mindinkább gyakori civilések tort helyezelket teremtenek, e ahol a családi élet még fennáll, ott is az éetgond nemcsak az apát tartja a családtól távol, hanem sokszor az anyát is. A közel jövőben a jellemformáló tanár jen kevés szethen számithat a szülői ház együttmunkálkodására és még jó, ha az ódegen szülők nem ellenségei az iskolának.

Az igazgató kényteten adminisztrátor lenni. Nekem idealis igazgatóm is volt dr. Lóvay Ede személyében és *ha* lehetne ma állásokban válogatni, akkor az ifjú tanár ne a városi, hanem az igazgatói vállasza meg, mert ez nagy hatéssal lesz tanári jellemének kialakulására! Ha az igazgató kiszvezésének nem érvényesül az a szempont, hogy *tud-e* bánni a tanárszenvéniségekkel, akkor *tiok* egy lelkesi munkájárol

Vegyük mindehhez ennek a kornak ki nem mondott, de tényleg gyokorolt matematikáiszmusát: intézetnek *szertőni* a régiekhez képest csodálatosak, *tanárai* a régiekhez képest ébolgomlolóti gyötörtek!

Ilyen körülmények közt a fent rajzolt ideált megvalósítani — mondja az olvasó — nem lehet. Igaza van. emberi erővel lehetetlen, de *emberfeletti* erővel lehetséges! *Hozzá* kell felemelkednünk, kiről pertenosos helyzetben így ír az apostol tanítója: *Mindenre* van erőm a Krisztusban, aki engem megerősít! Ez igazság változtathatnál fenadll ma is. Mikor e sorokat írom, fizelés lemállítás és *óra* felemelés. szabályok jól meghosszabbitás fellege nehezedik a magyar tanárságra: tudnak-e eszmények szolgálni, sőt tudnék-e nyugodtan tanítani, ha nem lennék meggyőződve: ez én legfőbb hatóságom nem a kormány, hanem a Szentháromság Isten! *Ő fog* segíteni!

Es itt elérkeztünk a tanári hivatás *legmagosabb* fokához: a Krisztussal járó tanár munkájához, aki tanitványaiban nemcsak a közel jövő *megoldóit* látja, hanem az örök jövő felé haladó lelkeket és Isten munkatársa lehet tanitványainak örök sorsában!

Ez a szempont magával hozza a tananyag revizióját is. Az iskola már rágma nem uz örök életre nevel és így el kellett jutnia oda, hogy az életre se nevel! A református anyaszentegyházra vár a feladat, olyan középiskola tipust megteremteni, ahol már a tananyag is *az* örök-élet szempontjából van összeállítva, amelyeknek a secundne cousse mellett a Prima Causa dominál.

*

Az egyetemekről kikerült tanárjelölt ifjúság most vignastalan helyzet előtt áll: nem fog kinevezési kapnia! Havasz László pannók által „A belső jóság" bevezetésében festett, lehetőség nélküli tudomány vált! Az általános elszegényedés pedig maga után vonja, hogy az értékes tanárifjúság egyesek tanításával se tudja magát fenntartani.

Vajjon nem lehetne-e a magyar falunak jegyző, földtárlókos vagy pap családjából azért elhelyezhetni egy-egy tanárjelöltet, hogy tudásának örök értékű részletét alkalmazva a falu nitrovmalákor, sladja a mi felette intelligens református népünknek? Előzőre ingyen munkát végezne, óha itt is Isten munkatársa lesz, ón tanítását az evangélium logja irányítani; meg lesz az élmenti kenyere.

Nem utópia ez. A tanítás ilyen formája nyújtaljam egyik Vulkánióban népünknek oly közönyös községben, ahol még vasárnap délelőtt is csak néhányan járták túm, hanba és így hanap mulsa ez, magyar nép atra áldozott, amire zitkán szokott; összes szegény gyermekeinek volte meg az egész évi tanítónyerét! . . .

A magyar református tanárnak ez az élmenti hivatása megyabb, mint első példanlta látszik: amiről oly sokat szavalnak az utóbbi időben, a falu és város falkhozásáról, ennek legáltalvetőbb formája volna ez! Az ifjú tanár nem egy vastáky, hanem egy egész falu lelkében végezhet művével munkát és ha nem egyedül végzi, ha Krisztus által végzi, tapasztalni fogja a csodát. *Mindenek* lebetségének a hivőnek!

Szűcs Ernő
a budapesti Bolyai reáliskola matematika tanára.

Porond

BEFEJEZŐ GONDOLATOK A SZÓRAKOZÁSRÓL

Mivel újabb és fontos kérdések kívánkoznak már a porondra, kényelmek vagyunk a még szép számmal beérkező hozzászólások ellenére is ezt a kis eszmecserét lezárni: A szórakozás keresztyén szempontból mindig fontos kérdés volt s ez az eszmecsere is nem igazolta, hogy ebben a tekintetben sokszor még most sem látnak tisztán. A hozzászólások nagyobbrészt ellentétes véleményeket nyilvánítottak s igen sok hozzászólásból kiolvashattuk a kereső lelkek bizonytalanságát. Sajnos, nincs helyünk arra, hogy minden hozzászólásra külön visszatérjünk. Csak néhány tanulságot írunk ide, melyeket a felvetett gondolatokból szűrtünk le:

1. Szükséges! kell. A szórakozást keresztyén szempontból tiltani nem lehet. Ellenben fel kell állítani azt a mértéket, amely megvédi az ifjúságot attól, hogy a szórakozáson keresztül bukjék el.

2. A szórakozás ezen lehetősége között a keresztyén ember épolyan mértéket és épolyan szigorúsággal disztingvélyen, mint az élet bármely más előtte nyíló s élő alkalmai között. Ennek mértéke maga a hívő mentalitás, amely bizonyos fiel, ha kísértéssel találja magát szemben.

3. Szórakozási kódex-et felállítani fölösleges, mert minden beunfoglalttak az élet nagy „kódex"-ében, a Bibliában. Egyedül az ígéteni gyökerezzen élet emelhet fel egy ilyen élet megvalósgábba, melynek szórakozásai is tiszták.

4. Ha tehát kiszínni akarunk a szórakozás kísértései ellen, akkor vegyük fel a harcot az antikrisztusi, pogány mentalitással szemben. Ha lesz builadatos hívő ifjúságunk, akkor a szórakozás kérdése is automatikusan megoldódott.

ÚJ TÉMA A PORONDON

Egyik diákolvasónk vetette fel, hogy kezdjünk eszmecserét a *diákkonferenciákról*. Életesvaló gondolat. A konferenciák megrendezői ugyvan hálásak lesznek, ha véleményeket hallanak a konferenciák *részvevőitől* arról, hogy milyenek szerintük látni konferenciájukat. Sok érdekes új gondolat merülhet így fel, melyeket aztán újabb konferenciáink rendezésénél már alkalmazhatunk. A diákkonferenciákon egy új genczicsó arca alakul ki, egy elindább új élet forrásai itt buggyannak fel. Nagyon fontos tehát, ha erről most egy komoly és őszinte eszmecserét indítunk. Az eszmecserét alább *Nyárapáti* károly, cegiédi gimnazista barátunk vezeti be.

L (ZZTKK.)

ELVEK-HARCÁBAN.

EGYPÁR MEGJEGYZÉS A SARLÓS-MOZGALOM PROGRAMMJÁHOZ

Már mult számunkban megemlékeztünk röviden a *Tavaszi* egyetemi hallgatói mozgalmáról, amit *Sarló* néven alakít ismertnek. Azóta is élénk figyelemmel kísértük ezt az érdekes mozgalmat, melynek hatásai Csonka-Magyarországon is egyre jobban érezhetők. *Veress Endre szépírónk* rendszerével hogy a magyar diákság közöti és a mozgalom tagadhatatlanul meglevő ereje, már az ú. n. evangélikus diákcsoportok mozgalmának lassú vizelben is észlelhető változásaiknak idézett elő. Ha amint látjuk, a mozgalom hullámai egyre terjednek és nem tar juk kizárlnak, hogy a magyarországi egyetemi ifjúság nagy része elkövetésének fogja látni az idő egy hasonló mozgalom megindítására, mely alkotóan, programban, aktivitásban, felkészültségben eredményi jelentene a meglévő ifjúsági szervezetekkel szemben. A Sarló-mozgalom persze egyelőre jelligi a minden felekezetű diákra egyformán számít. (Sőt amint értesülünk, felvidéken főkép a református diákságra támaszkodik.) Ilyenformán a dolog mentalitási is érdekes s alább részleteiben foglalkozunk a mozgalommal.

„Még definitiv szervezet nélkül, tisztán a munka és szimbolumcsat felsetten szóródnak azét a területen és a mindennapi hevyér munkához — írja *Bevgyfnyi* Kalmán a mozgalom röpiratában. — *Az egészséges magyar élet, a falun nyugvó és minden magyar dolgozó rétegei magoba fűzik magyar demokratia, a fejt tolajtuli különleges magyar kultura hite kélt össze élhet.*"

Kisebbségi vallukból egy egészen eredeti irányú programalkotás indult meg amely az ifjúsági munkának egészen új szempontjait adott. Es amint *Balogh* Edgár, a mozgalom spiritus rectora írja magyarságuk jövőjén szempontjából legfényegesebb feladatunknak tekinti egy olyan diákmozgalom felépítését, mely megfelelő pedagógiai reformok igénybevételével a most fejlődő fiatal intelligenciát egy új társadalmi rend előkészítésére tesi alkalmassá. „De kell állítanunk a középiskolás ifjúságot és az egyetemi hallgatóságot a *szociális* magyar megújhódás hatalmas perspektivájába." Két főpilleren nyugszik mozgalmunk szellemi felépítése, az egyik a *magyar faji kultúra*, a másik a *szociális megújhódás*. Az egész programmon megláthatók az, hogy Szekfű Dezső adta az indításokat hozzá. „A tavalyi budapesti Ady Endre ünnepélyen... Szabó Dezső korábe lelke jo ra tálni Magyarország Ecdely Magyarsága és Csehszlovákia - haladó magyar diákság *egy trocinlis szellemű realja és produktív* „magyar élete" — írja *Balogh* Edgár, belépő „Ifjúság" első alkalma volt a Sarló programjait megfogalmazni. A program dinamikus motívuma mindenütt a szociális ideológia. Ez szóri át a hullurtörvényeseket is, mely a népi rétegek, a parasztság szerepher tuttalánabban bolmiedi. Egész theoria világát, azonban a történelmi materializmus ki nem mondott, de tudomásul ott bujkáló ismeretei körül helyezkedik el. Az a körülmény, hogy nálunk a szociálizmus nem elsőrendű elv, hanem tudomány, melynek theoretikai beállítása minden vonatkozásban imperativ, azt jelenti, hogy itt a szociális ideológia időben kerüli a világosításnak. Ebből következik az, hogy a vallás a Sarlóban megúnjúgy, viszszaparancsolták az új világ egyetlen megoldásának; a szociális rekonstrukciónak hátterének. Ez a megfordított viszonyt illuz ante patrem. Nyilvánvaló, hogy a társadalom eszmélet csak része lehet minden világnézetnek s amilyen a világnézetem, olyan a társadalom eszmélet em is. A puszta eszközi szerepű elv itt elveszti illetékes helyét. Ha

Karácsonyra szegény diákjaitnak szeretnénk csemagagi meglepni. Vidéki tesivéreink küldeményeit kérjük a főváros nélkülöző diákjainak.

pedig az új ideológia harcosai úgy képzelik, hogy programjuk tényleg csak alárendelt szerepű a minden világészerű ember beépítheti a saját személyiségába, akkor szamolniok kell olyan adottságokkal, melyek már kész programot tartalmaznak szokra a kérdésekre vonatkozóag; melyekkel itt szemben állunk.

A kálvinizmus személyegén át mésve az egészet, mindeu, amiről itt szó van nem *problémo*. A kálvinizmusnak óriási vertikalis és horizontalis dimenzió-spektre örökérvényes törvényeket tartalmaz az ember anyagi és szellemi életének minden vonatkozására. Meg van benne a szociálizmus épen úgy, mint a faj kultúrája. Nekünk nem kell az időkkel együtt változva a történelem által időnként felvetett problémákra megoldásokat keresni vagy találni, mert mi készen kapjuk az örök-érdemetség lehetőségét az ember-élet minden mezsjére. A kálvinizmus örök nagy kozmoszeredény rendszerének csak a feladatok csak egy-egy szeletét képezik. A mi feladatunk pedig az, hogy a szív vérét lüvezessük az életmezők formálkörlgzásába. Az *evangelium* az emi természetunk, tanokat köt össze, kultúr világokat tudjon és világokat szül.

Ha mélyére nézünk a Szellenk új ideológiájának, sejnálatlal kell megállapítanunk, hogy lelkiesi megét a materialis egyoldalúságával. Evangelium: erőtet akar szkendalizekthe fogni az evangélium nélkül. A megtalások szent bevilleténen lényegen pontokon hiennytalanokká valtak. A gazdasági kitöl, mely most literek életét lerjedzővá szabadult pokolként emészti a magyarságot, akkvitézva hevítette ezt a végsőmagyben tól akaró törzsanyagot. A magyar népben rejlő értékek megkötése és az idegen „ötvögy" arvétása a magyar kultúra literalgáltatott területeln érthető reakciót váltott ki szok részéről, akiknen magyar vér folyik. Mindezt mi is látjuk és ezért legnyegesebb, lelkiismeretünk a felvidéki diákság megoldásának. A csoban rejlik azt, hogy a diákság legnagyobb része a kódok világának hoorsilyos látásra csatlósa és a kor forrongásaban értékeinek észtetikuldezésben fix pontok hiján annyira tájékozatlan, he nem tirxtult világérzettel rendelkezik, hogy egy ilyen ideológia megjöjő varázsa betölthetí egész lelkének keresét s ezáltal annk a területnek, melyek nem vonhatók az ú ideológia körébe, kiskázatlanul pusztulnak el. Mi is akarjuk, hogy a magyar ág alatt a magyar is szóhos jusson, mi is akarjuk a történelmi magyarság megismosodását, kultúrális és szociális megoldását. szonban erezhek látása és szolgálete egyoldaló elvontkoestatásában: télmunka és félcvedmény. Ez kevés ahhoz, hogy belőle és általa komoly reménysínk lehessenek — nem a holnapok diadalára — hanem történelemcinalására. Mi teljesebb mentalitástól várjuk erzeink a feladatoknak végleges megoldását ezenben szeknek látása és szolgálata egyés állitsuk, hogy harcezyénség, evangelium nélkül nem lehet igaci szociálizmust és kultúrát csinálni. Természetesen mi a kálvinizmusban latjuk azt a kerezstyénságot, amelynek rasáls megtérésé és puritív megoldásai vannak gurdasági, szociális, faji és hasonló kérdezsekben. És úgy látjuk, hogy a Szellenk azonos feladatok megoldására tör, azonban csak részleteiben, meghatározottan világérzetiel és más módszerekkel.

—Mindezeket csak azért jegyeztük meg, hogy elveket tisztázzunk. Kétsis fenntan retvesen megvink nézzük, de mindig tolerálni akarunk lenni első az evangelium!

d. D.

Interjú ÁPRILY LAJOSSAL /1930/

IRODALOM · MŰVÉSZET.

Áprily Lajos Erdélyről, a modern íróról, budapesti benyomásairól, költői útjának érdekes állomásairól nyilatkozik a Református Diákmozgalomnak

Áprily Lajos az elmult napokban Budapestre érkezett s mint a budapesti református főgimnázium tanára működik határokon innen új otthonában. Munkatársunk felkereste Kürtöl-utcai csendes otthonában. Áprily Lajos a legnagyobb mai erdélyi költőnk. Az ő szavaival mondjuk: a Szellemi Kalauz ezzel a beszélgetéssel a kisebbségek érdekében folytatott harcában bevezeti szakembere lesz.

Amikor letiltan Áprily Lajossal beszélgetni, valami nagy feladalmas kérdés meredt elém. Szemeéről szivembe ötödött egy bús erdélyi poéta nehéz sorsa. Érkezése nekünk örőm, nekí egy csendes tanárúrre néma beletördösse, de egyben a költő heroikus elszánása is. Mert Áprily Lajos nem szakadt el Erdélytől egészen. Ő maga mondja:

— „Erdélyből való elszakadásom" — nem jelent Erdélytől való e l s z a k a d á s t. Negyvenkét esztendő korábban már nehezen változik az ember. Életem minden ezra tradicióját meg kellene tagadnom, ha Erdélytől való térbeli eltávolodásomat lelki eltávolodásnak is kelene tekintenem.

— Magyar és nem-magyar lapok, körözelek és gyanakvók, titkos irigyek és őszinte sajnálkozók sok mindenben kerestek az okot, mely bennem a távozás tervét megérlelte. Nézetnyik megtették a Pesttelátás irodalmi Tárgyéig titkárának s ezzel a feltételezett „erővényesülni-akarásnal" indokolták meg a magyk számára elhatározásomat. A román napilapok kinevették a magyar belügyminiszteri segédeszköly tisztviselőjének vagy pedig állami katheder-án helyeztek el azzal a megbizatással, hogy Magyarországnak a kisebbségek érdekében folytatott harcában bevezeti szakembere legyek. Egyetlen szót sem feljelem ezekre a találgatásokra, bár sokak számára tanulságos irással működési volna meg a felelletem. Apologiával szólesithettem volna, melyben az erdélyi irodalom tíz esztendésének hullámzása tükröződött.

— Ezt az általmat sem ragadom meg a védobeszéd elmondására. Nem azért, mintha nem érezném elég visszaverő erőt magamban, hanem azért, mert nem akarom gyengíteni az ügyet, melynek tíz esztendős karrasztől szolgálatában állottam. Inkább védoljanak, inkább állítsanak fintal transsylvanistáik nálam kitartobb erdélyieket a cetlgedő szamok alá, ha ezzel erősíteni tudják az erdélyi öntudatot.

... Hangjában a meggyőződés izzó ereje lohog. Majd rövid szünet áll be. Autótülkök hangzik be az utcáról. Balenk hull ismét a rohanó Pest. És én hirtelen új kérdéssel állok elő. Budapesti benyomásairól kezdek érdeklődni. Áprily Lajos hirtelen visszaemlékezik egy forróemlékü, meleg estre, a zenetudományi

— Első benyomásaimat budapesti életről nem most szeretném, hanem irodalmi szereplésemre alkalmával. Ezek a benyomások azonban mindan esetben csak néhány lázas hétszáló nap gyorsan elmosódó időleményei voltak. Ma, egy hónapi budapesti élet után, természetesen többet látok a mai Magyarországból, de a véleménynondásra még nem érzem feljogosítva magam. Voltam Visegrádon, látiam az ősperti szigot hatalmas visicserkéze tábordt. — gyönyörködtem a budai oldal brassói és szebeni hangulatú drag utcáiban, — de nagyponta hallom hásunk énekes kolduslat, láttam a tömegkirándulók szociális elégedetlenségre mutató érdes ingerültségét s a Schmoll-reklámok hangulatrontó felvonulását az Operaház feljérőlham.

Érdekes látás ez egy erdélyi poéta szemüvegén át. Külső élet színes morzalmassága és belső benyomások élő, friss emlékei sorok. Vajjon ez az új hanzája mit fog jelenteni számára és mit fog ő jelenteni új hazájának? A csonkaországi irodalomnak. A sajátos erdélyi költő, Erdély egy időszakadt, élő darabja. Mindjárt meg is kérdezem mihen látja az erdélyi irodalom szerepét az új magyar mentalitás kialakításában. És Áprily tanár úr feleletre nagyszerű megfigyelésekat ad:

— Az erdélyi irodalmi élet még nem termelte ki azt a reprezentánsait, aki művészetének általános magyar jelentőségével az új magyar mentalitást beleolvasónk tudná. Magunk is tisztában voltunk vele hogy magyarországi sikereinket a becsületesen végzett munkán és az esztétikumon kívül az Erdélynek kiáró politikai érdeklődésnek is köszönhettük. Ezen a korszakon ma már túljutott az erdélyi szép értékelésre. Az egyetemes magyar szellemiség belsőtisztázásról azonban csak akkor lehetne beszélni, ha a kezdet tiz hősi erőfeszítés esztendeje után olyan lehetség vagy munka bukanna fel Erdélyben, amely a korát és az új történelmi sorsot kifejező szemi átlás erejével érezé a magyar szellemiséget. A talni erre nem volna alkalmatlan. Megjön-e a mentalitás-alakító zseni: — az erdélyi jövő titka.

Mi azonban mindenáron tudjuk, amit a tanár úr csak sorában sejtelkkel vázolt, hogy erdélyi irodalom itt-szentendős pá-raiilanul értékes és gazdag természetével egy sajátos, eredeti, erdélyi erejét bontotta ki a jövő magyar irodalmának. Új levegőt, új színt, új hangot hozott, tiszta, őslorrásokból táplálkozó nemes művészetet. Nálunk az új termés sok szempontból is hozott. Ez hozott forrongást művészeti, esztétikai, irodalmi téren egyaránt. Az első nagy kultúrérmányi Ady, Móricz és Szabó Dezső nyomában erős harc indult meg különböző esztétikai és művészeti elvek és világnézetek körül. Ennek során teszi Áprily Lajos legérdekesebb nyilatkozatát:

— A szent kérdésre az Ady utáni költészet és jövőjének problémája is. Nem hiszek a lisa megtiszolt halálában. Erről csak azok a szalodottak és türetlenlenek beszélnek, akik ma még nem merik bevallani, hogy a szabad-vers, egy-két naglyalndiletű kép-viselőjétől eltekintve, nem változta ha azt a hozzálürtött reménységet, hogy a nyugtalanabb új ember lázas törekvéseinek nyugtalanabb és forradalmibb kifejezője lesz. Akik hálával vagy dekadenciával beszélnek, megfeledkeznek arról és iskola tgnaságéről is, mely arra tanít, hogy a szlajáknak is megvan a maguk korok szerint hullámuk ütuta. A fiu erejét és őcliikelvalóságát igazolá, új szennt követelnő a kortál Ady után, nairvág és megfeledkezés arról, hogy ezen a poslon a természet tekarékosan szokta kiosztani a nagy ajándékeit. Az előrvendő ió is megtalálja majd a maga ember-hangszerét, nkl — szabadszerűen vagy pogány alkotói formában: nem fontos — a magy korét a szó ellenállhatatlan rítmusával fogja kifejezni.

> Így jutottunk el beszélgetésünk során a legérdekesebb állomáshoz: magához a költőhöz, Áprily Lajoshoz, akinek a neve és költészete immár az irodalomtörténete. Különös elfogódás remeg a hangjában, mikor magáról kell beszélnie. Érdekes, szép mult és gazdag költői pálya körvonalai elevenednek meg szavaiban.

— Tizenkét éves koromban egész füzetre való verset irtam össze. Erekbeo a postmában a bürok harcáért belkeszdtem. Tizenhét éves ifjuságomban a kolozsvári református kollégium önképzőköri költője voltam. Farkas Imre és Reviczky után az új poétik nyugtalanitó hatása alá jutottam s egyik tanárom utigtorli elemenye elkedvetlenitett és alhallgattatott. Egyedeu irtam újra verset, de vers-szeretetemet abban az időben inkább az Elmerült Harang fordításában éltem ki. 1918-ban a kollégium egyik falusi tanyáján cikket irtam a tanyai nyárról, melyből néhány versnek első kötetembe is felvettem. Da erdélyi költői czseroplétemnet igazában az az őt vers döntötte el, mely Farádon, a bányatelepen született (Falusi elégia) Reményik olvasta ezeket a verseket s őtlala kapcsolódtam be az erdélyi irodalmi életbe. Ennek a kis csiknnak köszönhettem minden eredményét és eredményteleuségel, melyet mint író és mint szerkesztő elértem. A nyáron, Dámá-ti házikókban görög tárgyú egyfelvonásost fejeztem be, mely az Athenaeum kiadásában meg fog jelenni. A háború utáni ember vérszomyát akartam ebben a kis verses darabban kifejezni. Sok tervet a jövő szövetra sohasem szoktam tartogatni, de egy makacsul visszatér: önéletrajzi regényt szeretnék irni. Nem az olvasók beszerszatására, akik talán már torkig vannak ezzel a pseudo-lirai mélajjal, hanem azért, hogy a magam érzéseitől és furcsa emlékeitől megszabadulljak. De addig — egy iskolai év van még hátra. Örömszerző, tiszta gyermekszemek vesznek körül a Lónyay-utcai főgimnáziumban, nagy diákok komolyabb arcán batározm a magyar jövendőt s nyugodt vagyok, hogy az én két Ramat is az iskola tanitványai közé számithatom.

Ebben az utolsó mondatban a szerető apa fölött aggodását és jövőbelátó hitét érezzük. A szerető apát, a jó tanárt és a nemes poétát egy szemvillanásban.

Ha Áprily Lajos el is jött Erdélyből, küzdő értéke és ajándéka mesrad úgy Erdélynek, mint a csonka hazának. Poétaszerűban benne van szomoró levorésténk nagy emberi sokszínű és jövő felé hitünk újjongó himnusza is. Kell hogy mellé álljunk, ái küldetésében, új magyar renaissance-ot előkészítő református magyar diákság.

Ez az igéret volt benne bucsu-köszöntésunkban, mikor kiléptem az udvari szobácska sitaján, hogy egy nagy, forró emlékkel szivemben hazatérjek a csendesedő, komor, pesti éjszaka lappangó árnyai közé...

Csanádi József.

Már alakulnak leányblbliosköreink. Mikes Magda középiskolás leánytestvérünk vezetése alatt 15 bibliás lány működik már. Vidéki középiskolás leánytestvéreink minden kérdésnél forduljanak hozzá. Levelek a Szövetség központjába címezendők.

Akarsz-e egészséges, munkás magyar ifjúságot? Támogasd munkánkat azzal, hogy e folyóiratunk gondolatait tárcsás lapaidat, kapcsolatos minden diák ajtaján, terjesztod. Ott 30 előfizetői szerez, annak a lapot ingyen küldjük.

Előfizetőink egyre szaporodnak. A Református Diákmozgalom utat tört magának, a diákság figyelme kezd felénk fordulni. Te mit tettél eddig lapunk érdekében?

Képek a kolozsvári szobrászmű-szentelésről

Dobay Endre a képviselőtestület elnökének üdvözlő szavait veszi a szobrászati tábor ebédjében

Új Magyarság /1932. szeptember - 1934. augusztus/

1932 őszén új havi folyóirat jelent meg a magyar szellemi életben. Az első összevont /szeptember-október/ szám már cime alatt az "Aktiv kálvinista folyóirat" megjelölést is hordozta, ami lényegében a hivő reformátusok közéleti nyitottságát, cselekvés-orientáltságát fejezte ki. Az új lap szerkesztői: Kiss Sándor, Pap Béla, Zeitler Rudolf [x] eddig a Református Diákmozgalom legfőbb munkatársai voltak és azok is maradtak; ilymódon az SDG-nek a mozgalmi hiradója mellett most már közéleti orgánuma is volt.

Az új lap újság formában jelent meg, SDG-s létének két évfolyama során 352 oldalon. Az emlitetteken kivül egy-egy évig szerkesztője volt még Szőke Imre lelkész és Fónyad Dezső lelkész is.

A szerkesztőkön kivül gyakran irt az újságba Hargányi István tanár, Mervay István lelkész, de gyakran találkozunk a cikkek alatt Bogdán Gyula lelkész, Fülep Lajos lelkész-művészettörténész, Gyökössy Endre lelkész, Incze Gábor lelkész, Képes Géza iró, Makkai Sándor püspök,

x/ Kiss Sándorról és Pap Béláról a Függelékben irunk. Zeitler Rudolf /1903-1955/ templomtervező mérnök és publicista volt, névmagyarositása után Csaba Rezsőként /néha Rezső Zoltánként, máskor Szőlás Péterként is/ szerepelt. Számos cikket publikált a Kálvinista Szemlében, továbbá a Tér és Forma, a Hajlék c. lapokban is. /ld. Csaba László: A Református Diákmozgalomról a református templomokig cimü cikkét, Confessio 1984/1. szám/

egyetemi tanár, iró, Máthé Elek szerkesztő, Móricz Miklós publicista, Móricz Zsigmond iró, Revasz László püspök, Sebestyén Jenő teológiai igazgató, Szabó Dezső iró, Szabó Pál iró, Széles László lelkipásztor /olykor Só szignóval/, Tavaszy Sándor lelkész nevével is. Viszonylagos rendszerességgel foglalkozik az Új Magyarság a lassan ébredező antiszemitizmussal, az ifjúsági egység, a határokon-túli magyarság, a kettős mérce kérdésével, és rendszeres glosszákban tette mérlegre a közéleti eseményeket, magas szinvonalon értékelte a megjelent új könyveket és a képzőművészeti kiállitásokat.

A lapban közölt irások tematikus csoportositása alapján arculatát a következő arányok jellemzik:

átfogó cikkek, tanulmányok	30 %
evangélizáció	4 %
glosszák	29 %
szépirodalom	3 %
könyvszemle	9 %
ismertetés, kritika	23 %
egyéb	2 %
	100 %

A lap utolsó száma 1934. augusztus 31.-én jelent meg. Ekkor már javában folytak a tárgyalások, hogy a lapot, illetve annak kiadóját, az SDG-t ért támadásokat miképpen lehetne leszerelni. Létrehoztak az Új Magyarság Társaságot, hogy a kiadói jogot arra ruházzák át, de mielőtt ez idevágó elutasitás megérkezett volna, már jelentkezett a Magyarság cimü lap akkori szerkesztője, Milotay István, azzal az igénnyel, hogy az Új Magyarság nevet a továbbiakban ő használja.

Miután a Miniszterelnökség az Új Magyarság Társaságot kiadói jogi személyként (nem) ismerte el, az SDC a lap nevét Magyar Útra változtatta, s a továbbiakban az Új Magyarság Milotay szerkesztésében kormánytámogató lapként futott tovább egészen 1944-ig, az utolsó években már egyértelműen szolgálva Imrédy Béla jobboldali szemléletét.

Az Új Magyarság tartalmából

A Református Diákmozgalom - nevéhez hiven - megmaradhatott tisztán mozgalmi hiradónak, a belőle kiszakadt Új Magyarság pedig a fiatal értelmiségi kálvinisták világnézeti fóruma lett, amely "az Egyház és a magyarság nagy problémáira keresve a választ hasábjain, és ennek megfelelően mind szerzői gárdáját, mind olvasóit tekintve"x/ messze az SDC-tagságénál szélesebb kört ölelt fel.

Először nevesebb szerzők és jelentősebb témák szerint mustraként felsorolunk egy-két írást a nagyobb tanulmányokból, majd közreadunk néhány szemelvényt, olyanokat, amelyek valóban jellemzik a lap irányát.

Cikkek:

Papp Bélától: Az evangélium szociálizmusa - a kenyér

x/ Hartyányi Istvén rendelkezésünkre bocsátott, igen alapos Repertóriumának bevezetőjéből. Az összeállitás nagymértékben megkönnyitette a lap áttekintését.

/I. évfolyam 6. szám, 74. oldal/
/a továbbiakban rövidítünk, igy: I/6/74 - az esetleges visszakeresés megkönnyitésére/
A munka /I/7. 95/
A tőke /I/8. 110/
Az arisztokraták szociális hivatása /I/11-12/155/
A ma állama, a holnap állama /II/2/25/
Újra megszólal Szabó Dezső /II/4/52/
Mérföldkő előtt /az Új Magyarság átalakulásáról/ /II/12/179/

Révész Lászlótól:

A protestantizmus /I/6/73/
Semper reformari /II/3/35/

Makkai Sándortól:

Lélek és gyakorlat /I/10/137/
Üzenet az Új Magyarságnak /I/4/42/
A magyar kultúráról /II/12/183-184/

Móricz Miklóstól:

A bőr és a név /a lélek irányváltásáról/ /I/9/124/
Parcellázzák a végtelent /a földnélkül parasztságról/ /II/2/23/
A nemzeti vagyon /II/5/72/
Ki tart el?/II/5/105-107/

Fónyad Dezsőtől:

Szexualitás és világnézet /a szexuális válság a lelki válság része/ /I/1-2/19/

A szexuális forradalom és a kettős morál /I/3/54/
Lehetséges-e nemzeti ifjúsági egység? /I/9/122/
A modern ember /I/9/127/
Falanszter vagy új középkor /II/1/5-6/
A XX. század második magyar tragédiája felé
/II/2/21/
Mit kíván a magyar nemzet? /II/7/104-107/

Sebestyén Jenőtől:

Aktív kálvinizmust a magyar életbe /I/1-2/8/

Szőke Imrétől:

A kultúra válsága és az ifjúság /I/3/27/
Béke vagy háború /I/4/44/
A Jamboree /II/1/11/

Széles Lászlótól:

Olimpiai tüzek /I/1-2/15/
Kálvinizmus a mai magyar irodalomban /I/4/46/

Szerdahelyi Istvántól:

Magunk revíziója. Jogászok /I/6/78/
Filosopterek /I/7/99/
Mi lesz a filatelokkal? /I/10/145/

Fülöp Lajostól:

1934 a magyarság léthérdése /II/5/67/

Máthé Elektől:

Mérlegen /a fejlődés változatai/ /I/7/89/
Emberöltő felén /politikai helyzetkép/ /II/4/58/

László Dezsőtől:

Új magyarság /ifjúsági mozgalmat széles
bázison /I/1-2/6/
Utban Erdély új arcához /I/11-12/157/

Kiss Sándortól:

A kálvinizmus szerepe a magyar holnapban
/I/10/140/

Kádár Mihálytól:

A falu egészségügye /I/8/10/
Eugenetika-sterilizálás - házassági tanácsadás
/II/11/167-169/

Bogdán Gyulától:

A nemzeti egység feltételei politikai szem-
pontból /I/11-12/160/

Tavaszy Sándortól:

Úri gőg és paraszti gőg /II/1/9/

Szabó Páltól:

Parasztság és népművészet /II/3/42-44 és III/4/59/
Már a Tiszántúl is /II/6/89-90/
Van segítség /magyar sorskérdések, egyke/
/III/8/117-120/

Molnár Antaltól:

Kodály Zoltán /II/8/124/
A magyar népdalokról /II/11/167-169/

Veress Sándortól:

Magyar rádió - magyar kultúra - magyar zene-kultúra /II/9/136-139/

Vita Zsigmondtól:

Munkatáborok Erdélyben /II/12/164/

Evangélizáció

A cikkiró lelkészeken kívül itt találkozunk többek között Buday Gergely, Morvay István, Péter János, Soos Géza nevével is.

Glosszák

Műfajánál fogva a szálljegyzetek a legkülönbözőbb témákat vetették fel, az egyházi-mozgalmi kérdésektől a kül- és belpolitikán keresztül az ujságokig és az irodalomig. A "saját" szerzőin kívül többször irt Kárász József, Szabó Dezső, Muzsnai Lászlo, Morvay István .

Szépirodalom

Versek tarkitották a lapot. A beérkezett nagyok /Tóth Árpád, Áprily Lajos/ mellett bemutatkoztak az indulók: Gyökössy Endre, Képes Géza, Jékely Zoltán,

Csanády György, Székely András és mások. Az egyetlen próza Darvas József egyik regényének részlete volt.

Könyvszemle, ismertetés, kritika

Igen gazdag a megjelent uj könyveket bemutató, bíráló irás, szinte az értékes magyar irodalom egészét pásztázták végig. Mérlegre került sok más mellett Kassák Lajos, Márai Zsigmond, Szabó Pál, Fan Károly, Tamási Áron, Bánffy Miklós, Bartalis János, Mereskovszkij, Murakösy Gyula, Nagy Lóránt, Makkai Sándor, Szerb Antal, Kós Károly stb., stb.

Egyéb

A kiállitásokról, sajtóról, filmről és szinházról szóló irások, Buday György remek metszetei és a Memento rovat szines irásai azt tanusitják, hogy a lapszerkesztők figyelme kiterjedt az élet szinte minden területére.

- . - . - . - . - . -

Az SDG Uj Magyarsága huszonkét alkalommal, minden hónap első napján, összesen 352 oldalon jelent meg. Egy-egy szám terjedelme 16 oldal volt, kivéve az induló és az 1933 nyarán kiadott dupla számot; ezek

20-20 oldalt tettek ki. Egy szám ára ötven fillér volt, az évi előfizetés hat, diákoknak és az SDG tagjainak négy pengő.

A fent felsorolt témák és a lap fénymásolatban csatolt cikkei bizonyítják, hogy a lap jól szolgálta a nyitószámban megjelölt célját, nevezetesen, hogy az SDG ne falazza el magát egy ideológiai revíziótól, sőt építsen be tettel és hegyeket mozgató hittel a magyar ujjáépítés munkájába.

Az Új Magyarság Magyar Útként való folytatásának lényegét jól érzékelteti a megváltozott című lap első, 1934. szeptemberi száma, amikor azt írja, hogy az új lap is programot ad a teljes magyar életre. Forma a régi, de a lap megjelenése havi egyről kettőre növekedett. "Az SDG a nagy égő szociális kérdéseket memorandumban foglalva viszi az Egyetemes Egyház elé."

Alig telt el egy hónap, a Magyar Út már hetenként jelent meg.

Magyar Út /1934 szeptember - 1940 december/

1934. őszétől 1936. decemberéig havilapként, ettől kezdve pedig hetilapként jelent meg a Magyar Út, a haladó református ifjúságnak, ezen belül is elsősorban a Soli Deo Gloriának és a népi gondolat útvesztőinek a fóruma. 1941. januárjától átvette a lapot az akkor alakult Turul Szövetség Könyv- és Lapterjesztő Kft. Ezzel ugyan a Magyar Út SDG-hez kötődése végleg megszűnt, de nem szűnt meg a szerkesztőknek és a szerzőgárdának a kálvinizmushoz kötődése. Változás, némi jobbra tolódás csak évekkel később következett be.

A Magyar Útnak - írja méltatója, Salamon Konrád[x] - "elévülhetetlen érdeme, hogy olvasók - elsősorban az ifjúság - tömegeit fordította a népi-falukutató mozgalom irányába, s indította el egy olyan úton, amely jóval messzebbre vezetett az elindítók néha botladozó elvárásainál."

Az előbbi fejezetből kitűnik, hogy a Magyar Út az SDG Új Magyarságának újrakeresztelt folytatása. Az utóbbit havi folyóiratból kéthetente megjelenő lappá akarták sűríteni, e célhoz lapengedélyt kértek, az SDG lapkérelmét azonban visszautasították ők. Ekkor - az 1934. szeptember 22.-én tartott rendkívüli közgyűlésen - megalakították a Magyar Út Társaságot, amely - mondja a jegyzőkönyv - már nem volt jogutódja az Új Magyarság

x/ Salamon Konrád: A Soli Deo Gloria Magyar Útja és a népi mozgalom kezdetei. Confessio, 1982/4. szám, 18 - 30. oldal

Társaságnak, nem jogi személy, hanem a Szövetség autonómiával bíró szerve, intézi az SDG sajtóügyeit. Elnöke Fónyad Dezső lelkész lett. Egyidejűleg alapkezelő és lapkezelő bizottság is alakult. 1934. szeptemberében megjelent a Magyar Út első száma. Mint a beköszöntő írta: ~~Mint a beköszöntő írta:~~ "A Magyar Út elindul az önállóság útján, hogy többet szolgálhasson annak a szellemnek, amelyből megszületett,az SDG evangéliumi és reformátori gondolatának."

Ezzel szemben nem lehetett megszüntetni azokat a vádakat, amelyek az SDG fejére olvastak, hogy túlsokat foglalkozik közélettel. Ezért az Intézőbizottság 1935. május 13.-i ülésén lemondott a Magyar Út kiadásáról, bízva abban, hogy a további szerkesztők amúgyis érvényesíteni fogják a lapban az SDG szellemi irányzatát. Pap Béla -Lap eddigi és további szerkesztője - 1935. július 14.-i jelentésében a történteket így rögzítette:

"Az Egyetemes Konvent Missziói Bizottsága nem tartotta helyesnek, hogy a Soli Deo Gloria Szövetség olyan könyveket /Matolcsy Mátyás: Agrárpolitikai feladatok Magyarországon/ és lapokat /Magyar Út/ adjon ki, amelyek nem kimondottan diák és evangéliumi jellegűek. Ezért a Szövetség elnöksége a további bonyodalmak elkerülése érdekében /.../ a Magyar Út tulajdon- és kiadói jogát Pap Béla eddigi felelős szerkesztőnek adta át."

A lap irányvonalát egyértelműen és tömören fogalmazták meg a szerkesztők, mindjárt az első számban.

Pap Béla:

"Magyar földön, magyar veritékkel, magyar célok szolgálatára, magyar utat kell építeni még akkor is, ha ez beteg tradíciók leromboldását, klikk vagy látszólagos osztályérdekek összetörését jelenti. /.../ A Magyar Út ennek a nagy magyar gondolatnak akar szerény, de méltó szolgája lenni. Ezt a szolgálatot nem sajátítja ki magának, de ... Ez az a látás, amely meghatározza viszonyát a Tradicióhoz és a Forradalomhoz, a Tőkéhez és a Munkához, az Egyházhoz és a Kormányhoz. Nem tradicionális: ha a tradició ólomcsizma, de tradicionális, ha ez az örök magyar értékek megbecsülésében áll. Nem forradalmi, ha az felszabaditott szenvedélyek pusztító tüze, de forradalmi, ha az igazság hóditó lendülete. Nem kapitalista, ha a tőke kizsákmányolást jelent, de kapitalista, ha a tőke úr helyett szolga lesz: a magyar sáfárkodás alapfeltétele. Egyházias, ahol az egyház Evangéliumot jelent, egyházellenes, ahol az egyház csak megüresedett formát jelent. Nem hivatalból ellenzéki és nem hivatalból kormánypárti. Az abszolút mérték függetlenségével néz, lát, diesér és itél. Így lesz a Magyar Út a magyar holnap útja!"

Tiszta beszéd ez, példaként felmutatandó érték, hiszen a cikk-cakkos magyar közelmult "forradalomnak", "hagyománynak", "bal" és "jobb" oldalnak, szinte valamennyi fogalomnak hol pozitiv, hol negativ tartalmat adott, s így terminológiai tisztázás nélkül nem is tudjuk egymás szavát-gondolatát megérteni.

Hasonlóan egyértelmű útjelző ugyanebben az első számban a másik szerkesztő, Kiss Sándor elhatárolódása a napi politikától:

"Nem politizál, hanem országot épít az a fiatal nemzedék, a megújult harmincasok, amely nem kénytelenségből, nem érzelmi alapon, de értelmének hideg lemérése alapján megállapítja: Így nem mehet tovább! Nem okol elődöket, nem kárhoztatja a mát ez a nemzedék, csak megállapítja, hogy a magyar élet eddigi útja tragikus szakadékhoz fut s a jövőtbirás biztató szépségével keresi az igazi magyar útat. Ezért is nem halad a szokványos politika útján. Neki nem pártélet, nem protekció, nem könnyű siker kell; új magyar élet, új magyar embertipus kialakítása az égető szükség."

Bajcsy Zsilinszky Endre a Magyar Út induló számában /8-9. oldal/ a kicsinyes napi ügyekről, a magyar sorskérdések felé akarta terelni a fiatalságot:

"... a magyar ifjúságnak, ha valóban magasabbrendű szeretettel szereti önmagát és szereti önmagában a magyarság és az ifjúság kollektiv génjeit, nem volna szabad elfecsérelnie idejét és romlatlan erejét aprólékos, ugynevezett ifjúsági kérdésekkel, hanem rá kellene vetnie magát testtel és lélekkel a nagy és egyetemes kérdésekre. Ne Hitler Adolfban, hanem Kossuth Lajosban keresse az útmutatót, akinek egész nemzetpolitikai, szociális és külpolitikai eszmevilága ezerszer elevenebb és modernebb ma is, mint mindenki és minden, aki és ami magyar földön tényező volt 1849 óta mind a mai napig."

A szerkesztők az ország komor helyzetének tárgyilagos feltárását - lelkieket, szellemieket és anyagiakat egyaránt ideértve - előbbrevalónak tartották, mint az igénytelenségre nevelő sajtó langymeleg hangjához való igazodást, s ezt becsületesen le is szögezték /l. sz. 7. oldal/:

"/.../ nem alkalmazkodunk mindenben a közönség izléséhez és igényéhez. Nem könnyű, szórakoztató újság a Magyar Út. Ma igen súlyos problémákkal kell megbirkózmia annak, aki - jó üzleten kivül épiteni is akar. A magyarságnak meg kell szokni - vagy úgy is mondhatjuk, hogy tanulni - azt, hogy a mai magyar sajtó hivatása nem merülhet ki a szenzációk közlésében és a szórakoztatásban."

Ha a Magyar Útban közölt irások fontosabb témáit kivánjuk áttekinteni, akkor - a lapban elfoglalt összterjedelmet tekintve - a következő sorrendről számolhatunk be.

Messze legjelentősebb - a hat és fél év összes oldalszámának korelen negyedét teszik ki - az irodalommal foglalkozó irások. Ezt követik a művészettel foglalkozó tanulmányok, majd sorban: a külpolitika, a szocioló-gia és szociográfia, az ifjúság- és művelődéspolitika, a társadalomtörténet és világnézet, a vallás és egyház, a belpolitika, az agrárpolitika köréből vett irások. A felsorolás jól érzékelteti a Magyar Út irányultságát.

A szerzőgárda ugyancsak rangos. A publicisztikában a legjelentősebbek: Bodor György, Csaba Mezső, Féja Géza, Tónyai Dezső, Jócsik Lajos, Kelemen Sándor, Kiss Sándor /a lelkész/, Kodolányi János, Kovács Imre, Kovács István, Makkai Sándor, Móricz Miklós, Morvay István, Németh László, Ónodi Szabó Lajos, Pál Antal, Pap Béla, Revasz László, Szij Gábor /polgári nevén Szijgyártó László/, Szij Mezső, Sz.Weress Jolán, Veres Péter.

Az irodalomban-művészetben jeleskedők közül: Gyöngösy Endre, Kodály Zoltán, Nagy Imre /költő/, Sinka István, Szabédi László, Tatay Sándor.

MAGYAR ÚT

20

BUDAPEST, V. ÉVF. 1936. OKTÓBER 15.

MEGJELENIK 1-ÉN ÉS 15-ÉN.

SZERKESZTIK: PAP BÉLA ÉS ESZE TAMÁS

Makkai Sándor:

A nemzeti műveltség szervezése

ANTIBOLSEVISTA BLOKK?

Nyílt levél

a magyar ifjuság vezetőihez

Valósítsuk meg a diákegységet

A modern sajtó margójára

OLIMPIAI RIPORT

V. SZLAUD FIAI.

Szervolini: FÁLUSI KÉP.

QUO VADIS?

A háború utáni magyar politikában averféle szineződése mellett is tulajdonképpen két hang uralkodott, bár koncepció szőlatam, két elgondolás érvényesült.

Az egyik a magyar politika céljét és feladatát az érvényes jogok, történelmi tradiciók és szemek stabilizálásában és konzerválásában látta. A világháborut követő forradalomban megingott és zsiajtó veszélyt tárasadalmi és gazdasági rendet akarta ujra megszilárdítani, a szellemi és gazdasági élet kaotikus szétesését hullámait a régi partok közé visszaszorítani, a nyugalomnak és tőrvényességet megteremteni, a maradék Magyarországot a világháború előtti viszonyokhoz, javadalma és szemléletében szinte-illuzorikus keretben stabilizálni és konzerválni... Ennek a politikának volt klasszikus művelője, vér művésze Bethlen István gróf.

A másik gondolat szerint a politikával szemben új Magyarország szükségét álmodott. Nem stabilizálni és konzerválni akart, de átgyurni az új formákba. Ónerni a magyarság forrongó multját. Nem az egyedet akarta meggátolni, hanem a tehetséget hoz szónokra új hordót építeni így mélyebben szociális, népiasabb jobboldali Magyarország eszméjét az eszmények, ha kell, diktatúrán keresztül is megvalósítva. Ilyen koncepciók, Gömbös Gyula képviselte ezt a politikát, de távolról sem olyan klasszikusan, mint Bethlen a magát.

Ez Nem magyarságon van ebben van, hogy magát ebbe a konzervatív politikához kötötte le, hanem abban, hogy ezt klasszikus módon művelte. Gömbös történelmi jelentősége nem abban van, hogy politikai eszményeit hogyan képviselte, azokkal mit megvalósítani mennyit segített, hanem abban, hogy ebbet az új koncepcióban élt. Az első esetben nagyobb volt az ember, mint a koncepció, az utóbbiban nagyobb volt a koncepció, mint az ember. Ájlbó pedig nem a nagyobb emberé, hanem a nagyobb eszmé!

A magyar politika szemléra a változat az: — vezérelvű függetlenül — melyik gondolatot vinni diadalra! Egy biztos: a magyarságnak az utóbbi a létérdeke!

PAP BÉLA.

Ára 30 fillér.

Miután világnézeti és társadalompolitikai hetilapról van szó, mindenekelőtt a kor legerősebb politikai áramlati közötti eligazodást, önmeghatározást kellett tisztázni. Ennek a feladatnak a lap eleget is tett, már címével is jelezve, hogy sem balra sem jobbra nem kötelezi el magát, s elhatárolódik mind a maradi-konzervatív, mind a vörös vagy zöld radikális irányzatoktól. A saját út keresése végigvonul valamennyi évfolyamon, friss-sen reagálva a nemzetközi és a hazai politika eseményeire.

A hitlerizmus németországi uralomrajutását /1933/ követően a református egyházban ellentmondó nézetek kavarogtak. Még nem lehet megállapítani - írja a Magyar Út az első számában /6-7 oldal/ -, hogy "a Szentlélek tüze csap-e ki belőle, vagy az őri pogány ember gyűlöletének kénköves lángja."

A kérdés azonban már utat enged a legsötétebb gyanúnak, s a későbbiekben valóban hangot kap a lapban a nácizmus kemény elítélése /Ld. Magyar Út 1936. május 1.-i számát/. Kiss Sándor "A Harmadik Birodalom új arca" című cikkét így zárja: "Európának még nagy lecke lesz a Harmadik Birodalom, ha nem tud vagy nem akar feladatával őszintén és következetesen szembenézni." /1936. szeptember 1./

Teljes elutasításában részesül - már csak ateizmusa miatt is - a bolsevista út. Legtisztábban Endrődi János fogalmazza meg "Antibolsevista blokk?" című írásában /Magyar Út, 1936. október 15. 5. oldal/. Az evangélikus egyház vezetői /Raffay Sándor, Peathy Pál/ a

vörös fenyegetem elleni összefogásra szólították fel az egyházakat, a Turul Szövetség pedig antibolsevista ifjúsági világkongresszus megrendezésére készült. A cikk jogosnak ismeri el a riadalmat: "Mindezek mögött a megnyilatkozások mögött ott van az a félelem-meglátás, hogyha diadalmaskodni tud a vörös rém, akkor nekünk is jaj! és nekünk is százszor rosz."

1936-37-ben már nem lehetett kétség a náci birodalom szándéka felől, sem világuralmukat, sem a zsidók fizikai felszámolását tekintve. 1937. márciusában XI. Pius pápa az "Égő aggodalommal..." kezdetű enciklikájában tiltakozott a katolikus egyház németországi üldözése ellen, megbélyegezte a totalitárius rendszereket és elítélte a faji törvényeket. A Life and Work másodikvilágkonferenciája Oxfordban /1937. július/ elmarasztalta a nemzeti önzést és a faji megkülönböztetést, kimondva, hogy minden faj Isten teremtménye.

A "nemzet", a "faj", a "nacionalizmus" fogalmai más-más tartalommal telítődve kavarogtak a hazai politikában, sajtóban is. Nem maradt ettől érintetlen a Magyar Út sem. A népi tábor a "faj" kifejezésén azonban ugyeraz t értette, mint Ady: nem az eredetet, hanem azt, ki hova tartozónak érzi magát. Idézzük csak Németh Lászlót, "A magyar faj kialakulásának lehetőségei" című tanulmányát:

"A magyar faj kialakításának lehetősége megvan. Ez azonban évszázadok munkája /.../. A belső arc formá-

MAGYAR UT

VILÁGNÉZETI ÉS TÁRSADALOMPOLITIKAI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA: EGÉSZ ÉVRE 4.— P. FÉLÉVRE 2.— P. EGYES SZÁM ÁRA 12 FILLÉR CSEHSZLOVÁKIA: Kč 1.50

38

VI. évf.

1937. szeptember 16.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN

SZERKESZTIK: PAP BÉLA ÉS ESZE TAMÁS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, IX, KÁLVIN-TÉR 8. FSZT. 8. TEL.: 2-466-62

Nürnberg-Stuttgart-Nyon-Sinaia

Veszélyben a „Láthatár"!

Uj célok felé — régi ösvényeken

A falukutatást gyakorlati segítségnek kell követnie!

I. István királyunk lőmüve 900 év távlatából

A szentistváni állameszmék modernizálása

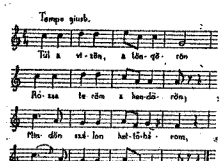

Hidak . . .

Nézem a vasárnap felavatott Horthy Miklós hid nagyszerű mérnöki. A hidat, a modern épitő technika legújabb remekét, a hidat, amely negyvenöt kilométer minden tehercsúcsát, a hidat, amelyet jól épitettek meg. A hidat, amelyet az XX. században, a XX. század emlékének épitettek . . .

És a nyugodtkivánságot, mellyel hid megépült, előtt, alatt, felett, mindhu a legkülönbözőbb szinü, méretü, konstrukciójú hidak egész sorozata rajzolta be. Hidak, amelyeknek a XX. században az akkor technikájával alkotják megépítőmi. Hidak, amelyeknek csak alkotóik épitett, de amelyeknek nem fejtették be mindenig. Hidak, amelyek, ha megépültek, nem bírták ki az első tehercsúcsát, hidak, amelyek nem összeköltek, de elválasztanak, élig kész pillérekkel, összegróbált travezetékek — mint égbolt merealt hiltáblái jelzőkkel — csak fémcélk a mélységgel, amely a hid jost hiányzik közöl. Olt-ahol a hid amelynek ivét annyi szép művel épitették Párosmohalmu és Pöbrecen között, de amelynek a pillérei megtörtéken elfogyt-telték forakat. A hidcsonk, amelyeknek az lenne a hivatása, hogy összeössze a proletárt a gyárosai, az urat a parasztal, a falubeli az ut-szomszédjával, a hidat, amelyhe annyi jóakarónk és egyéni kezdeményezés épült / bele és mégis sohasem ivelett hidak, mert épités közben belőle kuzni mindig elfogták az anyagot a hiányban le nem vágy hidaink vol-tak a szánalmasak.

Igen, a nyers nyugalt mér ünnepi hangot, ivaszból, bátonnél hidromérnöki épitmi. De az első nyugalt még nem. Még nem tudjuk, hogyan kell, hogyan lehet emberi szivek közöll, társadalmi és felekezeti különbségek közöll hidat építeni. Nem tudjuk, mert nem vesszük figyelembe a szivé különbségel. A Gellértheggyel a Bástyasétánnal nem lehet hidat összeköti. A hegyet előbb le kell vágni, a mélyét fel kell tölteni, a társadalmi ellentéteket előzőle át kell egyenlőteni, azután a pillérekel, az ivé alagvetést felépíteni a csak akkor jöhet az ivet feleakni. A társlát pedig, a csak ha minden bánt van, akkor szabad állani.

Azt a hidat, amely a régi idegyarorszégot az új Magyarországgal összeköti, csak mink épitheti meg, akik *mint* megtanultak a hidépitésnek ezt az ABC-jét. És az a hid az igazi, „Horthy Miklós" hid.

Pap Béla

lásának munkáját, ami ma nemzetmentő és jövőt építő munka, azzal a tudattal kell végezni, hogy teljes eredményt soha-sem fognak elérni. Minden erejüket meg kell feszíteni, hogy ne alakulhasson ki - bármilyen hajlamos is rá minden faj és nép - faj-imádás."

"A magyarság belső arcának formálását semmi mással, csak a sokszor emlegetett, de komolyan nem vett, leg-nagyobb élet- és lélekformáló hatalommal, az Igével lehet. /.../ Súlyos ítélet lesz szokon, akik ezt a szót: "keresztyén", frázissá tették, oda alacsonyították, hogy lassan-lassan nem jelent mást sz ajkunkon, csak azt, hogy: nem zsidó. A legnagyobb építő és lélekformáló hatal-mat ilyen negativummá alkudó vezetőréteg nem alkalmas a nemzet lelkének formálására. Nem igaz, hogy ma olyan erők formálják a magyar politikát, amelyek a keresztyén-ség alapjából, az Igéből születtek."

"Egyetlen lélekformáló hatalom előtt akarunk-e fejet hajtani s alázatosan kezébe akarjuk-e adni életün-ket, hogy átformálja és ujjáalakitsa? Révésődhetnek-e a magyar belső arcra a legnemesebb vonások a Mester keze nyomán, vagy magunk faragunk torzképet magunkból ?" /Magyar Út, 1940. december 12. 1-2.oldal/

Németh László soraiból kitűnik, hogy ő és vele együtt a haladó értelmiség túlnyomó hányada - belső erők-kel összefüződött - makroközösségként értelmezte a fajt. Így és csupán a később bekövetkezett tragédia szemüvegét letéve, a maga történelmi szövetében szabad csak néznünk azt is, hogy a Magyar Út sodródva a korral, a harmincas évek vége felé egyre többször emlegette a zsidókérdést. Mit értettek ez alatt?

Kovács Imre - alighanem a legradikálisabb falu-kutató - a Magyar Út1937. április 22.-i számában /3. old./

"A Földbirtokpolitika" cimü cikkében igy fogalmaz: "A Márciusi Front nem tesz különbséget kérdések között: a földkérdéstől a zsidókérdésig mindent számontart /.../. Valljuk, hogy van zsidókérdés, de van földkérdés is. Követeljük a földkérdés megoldását és ezzel együtt a zsidókérdését is."

A párhuzamosan kezelt két "kérdés" egyértelmüen gazdasági probléma: ahogyan egyetlen földreform-koncep-ció sem követelte a nagybirtokosok földtől való teljes megfosztását, ugyanúgy nem követelte egyetlen - a Magyar Úthoz közelálló - reformer sem a zsidók megfosztását egzisztenciájuktól, emberi jogaikról nem is beszélve.

Igazat kell adnunk Salamon Konrádnak, aki a már idézett Confessio-beli cikkének 25. oldalán azt irja: "/.../ a Magyar Út egyik legsúlyosabb hibája az u.n. zsidókérdés állandó feszegetése, ami felett még a Márciusi Front esetében sem hunyták szemet. Meggyőződésük volt ugyanis, hogy a 'zsidóság' a szükséges változások olyan kerékkötője, amely egyfelől saját kapitalizmusának fenn-tartása érdekében pénzeli az úri reakciót, másfelől vi-szont magyartalan forradalmi változásokat akar, amivel szintén nem tudtak egyetérteni." Valóban, a magyar-zsidó kapcsolatokat a Magyar Útnak - ha már egyáltalán boly-gatta - történelmi-szociológiai vetületben kellett volna tárgyalnia, és megoldásáról is az általa vallott kereszt-tyén etika talaján kellett volna változtatokat körül-járni. Ugyanakkor méltányos lett volna Salamon Konrád ré-széről elmarasztalása mellett rámutatni arra, mekkora

távoleság választja el a "zsidókérdés" fogalmának tartalmát a holocaust előtt és a holocaust után.

Összefügg a kérdés a nacionalizmus - patriotizmus kérdésével is. A hűvös szemlélőnek érthetetlen, a régiónk etnikumi egymásbaékelődését és a trianoni tragédiát ismerők számára kézenfekvő a nemzeti kérdés elsődlegessége Magyarországon. Barth Károly 1948. évi magyarországi útját követően így emlékezett vissza korábbi tapasztalataira: x/

"Amikor 1936-ban utoljára Magyarországon jártam, ugyanazokat a személyeket és köröket, akikkel és amelyekkel most dolgom volt, egy olyan nacionalista lázban találtam, amely mellett mindaz, amit én Németországban átéltem, halványnak és erőltetettnek látszott. A magyar református keresztyénség is tombolt akkor a trianoni békeszerződés ellen, az ezeréves királyság hamari visszaállításában reménykedett és a sárga irigység töltötte el a csehek és a románok ellen."

Amit Barth Károly nyugati szemmel lobogó nacionalizmusnak látott, annak bizony nagyon is valós gyökerei, motívumai voltak, kétségkívül azzal a deformálással, hogy a két világháború közötti korszak vezetői a szociális problémákról ügyeskedtek túlfűtött revizionizmussal elterelni a figyelmet. A Magyar Út dicséretére legyen mondva, hogy lapjain a magyarság sajátos nemzeti kérdései és a szociális kérdések egyensúlyban voltak, és törekedett a valóság józan, többoldalú megközelítésére.

---

x/ Jánossy Imre: Barth Károly politikai bizonyságtétele Theológiai Szemle 1977. július-augusztus, 238-244. oldal.

A Magyarország című hetilap 1934. évi karácsonyi száma körképet közölt tizennyolc hazai ifjúsági egyesület vezetőinek nyilatkozataiból. Ezek a megnyilvánulások - mint ezt a Magyar Út"Márlegan a magyar ifjúság" című két cikke /1935. február 1. és 15./ fehéren-feketén kimutatta, - a valóságtól való távolságtartás és a feladatok helytelen értelmezését tükrözték. Kivéltelt csupán Budav György, a Szegedi Fiatalok vezetője képezett, aki - Mester Miklós Magyar Út-beli cikke szerint is - reálisan mérte fel a fiatal magyar generáció előtt álló lehetőségeket.

Hasonló mértéktartás és realitás iránti fogékonyság érvényesült a lap hasábjain 1938-39-ben közzétett "Hogyan él a magyar nép?" című sorozat, amely a társadalmi rétegektől a főiskolásokig ismertette a lakosság szellemi-anyagi körülményeit.

A főkérdés azonban a huszas-harmincas évek fordulóján átszenvedett gazdasági válság utáni langyos konszolidációból, konzervativizmusból való kibontakozás, vagyis a reform volt, amelynek lehetőségeit és rész-teendőit Németh László a lap 1935. április 1.-i számában vázolta föl.

Fónyad Dezső jól látta, hogy a változás záloga a megváltozott emberekben van. Az újság 1935. december 1.-i számában cikket közölt "A reform kulcsa" címmel, amelyet így kezdett:

"Azok a reformok, amikkel ma tele van a magyar levegő és megoldatlanságukkal megülik az ország életét, mint nehéz köd ülli meg a mellünket, örökre álmok maradnak,

ha nem épül alájuk egy olyan nemzedék, amelynek nem csak szellemi csemegéje, alméleti vesszőparipája a reformok megvalósulása, hanem röviden és egyszerűen a létkérdése. Ahol egy nemzedék felismeri hivatását és ráébred arra, hogy tüdejéből kifogy a levegő, ha elálll a küldetéstől, ott nincs helye a tamáskodásnak, a paktálásnak, csak az engedelmességnek. A felismert eszme igazsága kényszerít olyan erővel, mint az éhező embert kergeti a gyomra egy falat kenyér után."

Keserű és felrázó Fónyad tanulmánya, mozgósító a befejezése is:

"Egy egész világ változott meg körülöttük és naponként a lét nem-lét határán állunk, de a mi diákságunkat úgy tanítják iskoláinkban, sőt főiskoláinkon, mintha a gazdasági liberalizmus boldog csemetéi volnának. Kifeszített kötél az élete, otthona szörnyű realitásai és iskolája múzeumi világa között. Fel kell őrlődnie abban a harcban, amit egyfelől a fiziksi létét fenyegető anyagiak hiányában, másfelől a szellemi életét fenyegető elavult, élettelen, korszerűtlen magyar közoktatással vív. Mesterségesen zárják el attól, hogy világa rányomakodó kérdéseivel szembenézhessen, ha egyszer látása nem egyezik a tegnapról ittfelejtett nevelői társadalom világ- és nemzetszemléletével."

Ami a diákoknak az elavult oktatási rendszer, az volt a politikában a konzervatív, nagybirtokos-nagytőkés elit. A harmincas évek derekán megreccsent az uralkodóréteg megabiztossége, Gömbös Gyula miniszterelnöksége és meghirdetett 95 pontja, továbbá a református egyházhoz sok szállal kötődő Darányi Ignác fiának, Darányi Kálmánnak a mezőgazdasági tárca élén vállalt szerepe

felvillantott némi reményt a bebetonozott társadalmi hierarchia megbontására. Ez a várakozás beszűrődött a Magyar Út hasábjaira is, de ezt hamarosan kiábrándulás követte, amikor világossá lett, hogy a felkavart állóvíz mélyéről fasisztoid, jobboldali nézetek és módszerek törtek elő. A csalódást Pap Béla ~~vezércikke~~ fogalmazta meg egyértelműen a Magyar Út 1936. október 15.-i számának vezércikkében, szembeállítva a Bethlen-i félfeudális hatalmat a Gömbös-i igéretekkel. Az előbbi "a világháborúban és forradalomban megingott és talaját veszített társadalmi és gazdasági rendet akarta újra megszilárditani /.../, a másik gondolat új Magyarország születéséről álmodott. Nem stabilizálni és konzerválni akart, de átgyúrni, új formákba önteni a magyarság forrongó multját."

És a végkövetkeztetés:

"Bethlen nagysága nem abban van, hogy magát a konzerváló politikához kötötte le, hanem abban, hogy azt klasszikus módon művelte. Gömbös történelmi jelentősége nem abban van, hogy politikai eszményeit hogyan képviselte, ezekből megvalósitásra mennyit segitett, hanem abban, hogy ehhez az új koncepcióhoz állt. Az első esetben nagyobb volt az ember, mint a koncepció, az utóbbiban nagyobb volt a koncepció, mint az ember. A jövő pedig nem a nagyobb emberé, hanem a nagyobb eszméé!"

"A magyar politika számára a válaszút az: - vezéreitől függetlenül - melyik gondolatot viszi diadalra? Egy bizonyos: a magyarságnak az utóbbi a létérdeke!"

A református értelmiség legjobbjainak kiábrándulása a "hivatalos" reformokból, párhuzamosan ment végbe a népi írók csalódásával. /Ismeretes, hogy amikor Gömbös

miniszterelnök meghivására a népi írók elmentek egy ismerkedő találkozóra, Móricz Zsigmond előhúzott egy cédulát és felolvasta, hogy miből áll Magyarországon egy gazdasági cseléd reggelije, ebédje, vacsorája; ezzel az "együttműködési" kisérlet be is fejeződött./

A hazai valóság mélyfúrásai mellett jelentősek a Magyar Útban a környezet, elsősorban a Dunamedence összefogásának a kérdése. Mester Miklós mindjárt az induló számban a Dunai Szövetségről irt súlyos tanulmányt. Több más cikk mellett ugyanerről szól Péter János /későbbi külügyminiszter/ is "Utkeresés a Dunavölgyében" cimü irásában /Magyar Út, 1936. május 1./ és ugyanitt találjuk a német és a magyar érdekek eltéréséről szóló bátor cikket is.

A kritikai rovatban a szinházi bemutatókról és az új filmekről, a megjelent könyvekről olvashatunk ismertetést, birálatot, képet kapunk a kiállitásokról. Különösen értékes Kodály Zoltán "Mi a magyar a zenében" cimü tanulmánya /1940. 7. szám, 3. oldal/ és Asztalos István erdélyi iró első bemutatása a magyar sajtóban "Elmondja János" cimü könyvének hazai megjelenése alkalmából /1940. szeptember 12. 6. oldal/

Méltán merül fel a kérdés: mennyire volt "vallásos" ez a folyóirat, mi jelzi, hogy az SDG magának tudhatta?

Mindenekelőtt a lap nagyivü, tiszta mondanivalóját az Irás alapján álló lelkész-szerkesztők határozták meg. Ezen túlmenően a már emlitett Repertórium 153, egyházzal

és vallással kapcsolatos irást regisztrál, ehhez csatlakoznak az SDG-ről, KIE-ről és a kálvinizmus művelődéstörténeti jelentőségéről irott cikkek. "Politizáljanak-e a papok?" cim alatt Pap Béla és más lelkészek mondják el erről véleményüket, egyértelműen az etikus közélet mellett téve le a voksukat /1936. július 1. és 15./

1937. december 10.-én a lap az SDG-t veszi védelmébe az őt ért támadások ellen a "Krisztus-Antikrisztus" cimü cikkben. Erdei Ferenc terjedelmes tanulmányban számol be az SDG faluvezetőknek tartott szárszói konferenciájáról /1938. szeptember 1./, ezt a cikket a Függelékben facsimilében közöljük. Bőven ir a lap a szilicei táborról és az ideiglenesen visszatért Rozsnyó mellé tervezett "Falvidéki Ház"-zal kapcsolatos elképzelésekről, feladatokról /1939. február 4. és április 22./.

A Református Diákmozgalmat, az Uj Magyarságot és a Magyar Utat folyamatként kell tekintenünk. A mozgalom is így tekintette, erre vall a szerkesztő Pap Béla irása 1939. szilvesztere "Magyar Út előre!" cimü cikkében:

"Az igazság mindig győz. A mi igazságunk is győzött. A kis szerény ifjúsági lapból Uj Magyarság, az Uj Magyarságból Magyar Út; a havilapból kéthetenként megjelenő, a kéthetenként megjelenőből hetenként zörgető; a kis formátumúból nagyobb alakúvá, egészen nagy alakú lesz, lett. Benne, általa megszületett az első alkalom a független magyar újságirás megteremtésére."

A folyóirat "egyirányú" komunikációja mellett a Magyar Út új formákban próbált kölcsön-kapcsolatot teremteni a lép és olvsói között. Az új formák között legjelentősebbek a "Magyar Út Társaslapok." Ezekről a szárszói konferenciák során szólunk, de érzékeltessük példaként itt is ezek jellegét és tartalmát az 1936. augusztus 14-től 17-ig Szárszón tartott "Társas napok" programjával:

14.-e, érkezés napja. Este 8-tól 10-ig:
Gulyás Gábor: A tőke a magyarság szolgálatában

15.-e, Péter János: Krisztus és az anyagi világ./Bibliai eszmecsere/
Kovács Imre: A föld a magyarság szolgálatában
Fónyad Dezső: A magyarság Európában

16.-a, Istentisztelet:
Ecze Tamás: Krisztus és a szellemi világ
Makkai Sándor: Nemzeti kultúránk alapvonásai
Féja Géza: Nemzeti kultúránk az európai kultúrában

17.-e, Misszió. Bibliai eszmecsere. Vezeti: Biberauer Richárd
Pap Béla: A magyar református napilap útja

Az olvasóközönséggel való közvetlen találkozást szolgálták a "Magyar Út estéi" is. Mint azt az 1936. május 1.-i számból megtudjuk, a lap "1936-ig már hét művészestélyt rendezett, hogy önmagát és munkáját bemutassa, hogy az igazi keresztyén magyar életért sóvárgókat és dolgozni akarókat egy táborba összegyűjtse. Kiskunhalas, Buda, Kőbánya, Szeghalom, Dévaványa, Fsor után a következő állomás Szeged lesz."

A cikk jól érzékelteti az alszánás lendületét is:

"Látásunk az a kerülőttünk forrongó világban, hogy újjá lesz minden és nekünk készülnünk kell az új politika új épületének magasra emelésére. Valljuk, hogy a régi magyarság kicsett az Idő rostájából. Az új magyarságnak pedig el kell hagynia a régieknek azt a gyávaságát, hogy mások életének elkésett utánzója, majmolója legyen. Föl kell szabadulnia - különben meg fog halni - abból a szolgaságból, hogy akár a maga bűnének, akár a mások önző érdekeinek öntudatlan nemtörődömségéből szolgája legyen. A magyarságnak az a küldetése, hogy saját nemzeti jellege és kultúrája által egyetemesen emberi értékű életet teremtsen ki és valósítson meg az élet minden területén, mert csak annyira van és lesz létjoga, és annyiban fog élete a jövendő számára elpusztíthatatlan értékat hordozni, amennyiben ezt meg tudja valósítani."

A Magyar Út cikk-szerzőinek egész sora híres ember lett, ismerjük nevüket, életművüket, másokról e kötet "Arcképcsarnokában" emlékezünk meg, mint az SDG kiemelkedő egyéniségeiről. Mellettük még számosan nagyogó tollal és fogyhatatlan lelkesedéssel szolgálták a lapot. Szolgálták szerényen, ezért nemagyszer nem is a saját nevüket írták a cikk alá, mint Szijgyártó László /1916-1983/, akinek írásai a Szij Gábor név fülött jelentek meg. "Alázattal szolgálni a közösséget" - ezen a címen írt róla nekrológot Zsigmond Gyula a Reformátusok Lapja 1983. december 11.-i számában, ebből idézünk.

Szijgyártó László ravatalánál már csak kevesen lehettek ott fiatalságának régi barátai közül. "Az ő szivükben az emlékek árja kavarog arról a szent tűzről, amely ifjúságukat hevítette és napjaikat ma is beragyogja.

Az Ige volt a szent tűz. De hogy ez a szent tűz nemcsak arra rendeltetett, hogy hódolattal körülálljuk és fázós lelkünket melengessük mellette, hanem parancsot is sugároz: ki-ki gyújtse meg e tűznél a maga fáklyáját és vihartól, esőtől, széltől ünnön kezével óva vigyen ragyogást a bűn és nyomor sötétségében vergődő világba, elsősorban szűkebb hazájába, - ehhez a felismeréshez olyan váteszekre volt szükség, mint Ady Endre és Szabó Dezső.

És a"Lélznak ifjú serege" kezdett felsorakozni. Ma már, a szárszói konferencia 40. évfordulóját méltató és elemző tanulmányok sora alapján nem minősíthető alaptalan büszkélkedésnek, hogy a sereg legszervezettebb, az Igén alapuló közösségi szolgálatot legtudatosabban vállaló osztaga a Soli Deo Gloria Református Diákszövetség volt.

A "Magyar Út"-at, amely az SDG lapjaként indult, s később is szorosan kötődött hozzá, nemcsak a Szövetség tagjai olvasták. A KIE, sőt a KALOT tagjai, hívő és nem-hívő fiatalok egyaránt kerestek benne eligazítást az ezmék és téveszmék akkor kavargó áradatában.

Szij Gábor, azaz Szijgyártó László ennek a lapnak egyik legszorgalmasabb munkatársa volt. A közéletet elemző cikkek egész sora mellett rendszeresen írt könyv- és filmkritikákat is.

Már akkor nyilvánvalóvá vált, hogy milyen csodálatos kegyelmi ajándékban részesült: sejtjeiben, idegvégződéseiben hordozta a "jót s jól" nagy titkát, éles logikával és ragyogó stilussal rostálta ki az ocsút a tiszta búzából, kérlelhetetlenül leplezte le a cifraságokba burkolt álságokat.

Alázattal szolgálni a közösséget - ez volt annakidején a Soli Deo Gloria Református Diákszövetség nem dobravert, de tettekben ható jelszava. Ezt az életelvet vitte innen tovább műfordítói pályájára Szijgyártó László. Törékeny testében hihetetlen energia lakozott. Negyvenkét könyvet fordított angolból, franciából, németből.

Alázattal szolgált egész életében. Enni adott nem egy, de sok ezer igazságra, szépségre és jóra éhezőnek."

MAGYAR UT

világnézeti és társadalompolitikai hetilap

15

SZERKESZTIK: PAP BÉLA ÉS FÖNTAD DEZSŐ

KÖZLÖNI ÁRA EGÉSZ ÉVRE 10.— P, FÉLÉVRE SZÁMÍ ÁRA 20 F

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, IV., EGRESY-ÚT 6.—8. EMELET

A HIRDETÉSEK MÉRSÉKELT ÁRBAN KÖZLÖNEK

V. É. SZÁMRA, 1921 ÁPRILIS 16.

S. D. G.

Ne a bérem kelli egy fél jövendőnek a hópa. Soli Deo Gloria, egyedül Isten a dicőség... Ha egy jobb ez legel tántalán dicőségvesy annyi mint összejő 30 vas tanulóival.

30 év egy emberi életben nagy idő. Egy diákcsoport-ban elválik vagy negyedik, ötöd vagy-ki fiúnak sem-ebből változja egymást. Egy időszaka tehát alighá nagy az is annak a határidnak, hogy azóta, hogy azokban az időben, amikor ez akarat végbe ugyanaz megtörtént a dolog. Az a szervezkedésnek, amely erőszakot az iskolaterem-ben tol, lehet tanyának, lehet fegyelmet, de mihamar kiderül-ben, a való életből kívülről s éppen azért jön-ide, mert ugyanazon, mind az a szervezkedésnek, amelyik ujjon „Soli Deo Gloria" mottóval, ugyanazon akarat-szándékot vallotta-ban. Pedig a magyar szellemiségnek az utóbbi időszakban éppen az a két vonalig hangsúlyozta: a szellemiség fölé törekvő az örökös vagyonkapcsolat és összeszorulás lelkében, a lelkiség fel drogokat a tudományság és egyházban tapogat. A történelem szomorúan lassú lassú-ban-ban-ban

Menekültek segitése

A Szövetség életének egyik fő feladata hosszú éveken át a súlyos gazdasági helyzet eredményeképp előállt szegénység, társadalmi elesettség, főkép a diáknyomor enyhitése volt. Ehhez járult később az üldözöttek, menekültek gondjainak felvállalása. A zsidókra az egymást követő zsidótörvények eredményeként egyre fokozódó nyomás nehezedett; várható volt, hogy az ország németbarát vezetése előbb-utóbb követi az embertelen hitleri példát.

Már 1938-ban, amikor Magyarországon ez a nyomás még nem öltött veszedelmes mértékat és az ország irányitói inkább a külföldi eseményekre figyeltek, a Szövetség egyik vezetője utazott ki titkos állami megbizatással - megfigyelőként - a svájci eviani konferenciára, ahol a nyugati hatalmak próbáltak Németországgal egyezkedni a zsidók helyzetének könnyebbitésére. Soos Géza még csak 27 éves volt, amikor ezt a feladatot kapta. Mentalitása, megbizhatósága, keresztyén elkötelezettsége közismert volt megbizói előtt. Jelentése sajnos eredményt nem hozott, ad acta került.x/

Soos Géza személye körül sokféle segitő, mentőakció összpontosult, különösen attól kezdve, hogy külügyminisztériumi beosztást nyert, s ott hivatali főnöke

x/ Kulifay Albert: Küldetéssel Evianba, Református Egyház, 1989. május.

révén beépült az ellenállásba és annak rövidesen egyik vezetője lett.

A zsidók helyzete egyre súlyosabbá vált. Vidékről Németországba deportálásuk, Budapesten pedig gettóba zárásuk megérttette a hivő emberekkel, hogy minden lehetőt meg kell tenni a megsegitésükre. Az egyik feladat ezen a téren az ország vezetőinek felvilágositása, a zsidók életét fenyegető veszély feltárása volt. Ebben a vonatkozásban ismét Soos Gézát kell említeni, aki két - a náci légerekből megszökött és azok borzalmait leíró menekült révén - a hozzá eljutott u.n. "Auschwitzi jegyzőkönyvet" magyarra fordittatta és a keresztyén egyházak vezetőihez eljuttatta.

Soos Géza felesége ezt igy adja közre "Mint a Jézus Krisztus jó vitéze" cimü, férjéről irt könyvében:

"Géza 1942-ben vonta be /.../ Éliás Józsefet, a Jó Pásztor Bizottság igazgatóját a Teleki csoportba, majd a Magyar Függetlenségi Mozgalomba a német megszállás után. 1944 tavaszán Gézához került az Auschwitzi Jegyzőkönyv, melyet két fiatal szlovák zsidó: Walter Rosenberg és Alfred Wetzler készitett. Irásban rögzitették a zsidóság elleni tervet: jogfosztó rendelkezések, sárga csillag, gettó, deportálás, gázkamra és égetés.

Géza titkos találkozás keretében adta át ezt a fontos dokumentumot Éliás Józsefnek a Múzeum-körúti Kávéházban. Szokatlanul ideges volt és a legnagyobb vigyázattal csúsztatta az iratot Éliás József aktatáskájába azzal a kéréssel, hogy fordittassa le magyarra hat példányban. Öt példányt megbizható emberekkel juttasson el az egyházak legfőbb vezetőinek, a hatodik és az eredeti német szöveget kéri vissza."

A valós helyzetről való tájékoztatás veszélyes munkája mellett a Szövetség az üldözöttek tényleges mentésében is résztvett. A háború vége felé Budapest tele volt menekültekkel, s ezek közül a budapesti Központban, Szárszón és Szilicén többszázan vészelték át a nehéz hónapokat, meradtak életben. Soos Géza munkatársai közül Bognár István, Balla Péter, Farkas József, Kádár Géza voltak az üldözöttek legtöbb segítői. Balla Péter egy ügyben még Wessenmayerhez is felment a Gestapo központjába, hogy egy elfogott hegedűművész kiszabadulását megpróbálja kieszközölni, sajnos eredménytelenül.

Személyes emlékként írhatom, mert 1944 novemberétől a Szövetséghez voltam beosztva segédelőkészként, /K.A./ hogy egyszer engem is figyelmeztetett egy volt iskolatársam: vigyázzunk, a Gestapohoz bejelentés érkezett, hogy az SDG-ben zsidókat rejtegetnek. Annak is személyes tanuja voltam, amikor Bognár István alelnök - aki szintén tagja volt az ellenállási mozgalomnak - a Kálvin-téren meglátva, hogy nyilas razzia közeledik, hazasietett a Múzeum-körúti Internátusba és sikerült is az ott elrejtetteket biztonságba helyeznie.

Mindl közelebb került Budapesthez a front, annál több menekült jelent meg Erdélyből és az ország keleti - már hadszintérré vált - részéből a Szövetség Központjában. A Menza mellett egy kisebbfajta átmeneti szálló is kialakult, az itt lakó "ifjúsági munkások" pedig

mind befogadtak lakásukba egy-két embert, ha csak pár éjszakára is. Amikor a bombázások miatt folyamatosan a pincébe szorultak, végleg ellenőrizhetetlenné váltak a menekültek, ki a zsidó, vagy katonaszökevény.

Más jellegű, de ugyanilyen fontos, életmentő akció volt a lengyel menekült főiskolások, egyetemi hallgatók bujtatása, felkarolása.

A Szövetség már a harmincas évek közepétől kapcsolatba került a lengyel ifjúsággal, 1936-ban egy lengyel diákcsoport jött nyaralni Szárszóra, 1937-ben pedig dr. Kiss Sándor és Szálli J. Imre, a külügyi osztály vezetője járt kint Lengyelországban.

Lengyelország megtámadása /1939 szeptember/ után katonák is, civil-fiatalok is tömegesen menekültek Magyarországra, ahonnan vagy továbbmentek nyugatra, vagy itt találtak menedéket. Amíg a németek meg nem szállták Magyarországot /1944 március/, helyzetük - mint befogadott menekülteké - viszonylag rendezettnek volt mondható, attól kezdve azonban itt is üldözöttekké váltak.

A Zsinati Levéltárban /SDG fond 24 b-l. dob., SDG Ifjúsági Alapítvány dosszié/ megmaradt a Svéd Vöröskereszt papírján egyfelől a Szövetség átírata: felajánlja a központot és a menzát a Svéd Vöröskeresztnek, másfelől a visszaigazolás: a Svéd Vöröskereszt és a Svéd Királyi Követ az SDG központot saját védelme alá helyezi. A facsimilét mellékeljük.

Két év alatt /1942 és 1944 között/ 150.000,- pengőt gyűjtöttek össze és osztottak szét a menekültek és az üldözöttek között. Bognár István fiúinternátusának lakója volt Libik György, Szentgyörgyi Albert későbbi veje, aki az üldözöttek mentésében maga is részt vett és erről könyvében is ír.x/ /Visszaemlékezéséből máshol idézünk./

Soos Géza így ír erről:

"Március 19 után nemcsak igényeltem, hogy a jelentéktelenné vált hivatali aktázás mellett komoly ügyekkel is foglalkozzam, de 'magától' is lehetőségem nyílt szinte mindenre, mert a kockázatossá vált engedelmesség szövetséges irányt a mindenkori hatalmat kiszolgálni kész 'kitűnő'-sök most már nem szorgalmasták. /Csak egy jellemző tényt említek: március 19 előtt négy lengyel előadó volt a Külügyben, március 19 után csak magam maradtam. Igaz, hogy az egyik előadó politikai meggyőződése miatt lemondott állásáról./ Március 19 után tehát teljesen beálltam arra a vonalra, amely - régi meggyőződésem és a magyar történelem tanulsága szerint - egyedül kínt magyarságunk számára a jövő felé." /Soos Gézáné: Mint a Jézus Krisztus ... 22. oldal/

Ugyancsak Soos Géza feljegyzéséből:

"Mivel az egyetem Pesten a Kálvin-tér környékén volt, sok lengyel diák 'Lukas drák' -ban, délben, délután nem tudta hol tölteni idejét - a mind erősebbő német nyomás következtében más diákegyesület nem fogadta őket be -, csak az SDG Központjába mehettek. 1940 őszétől egészen 1944 októberig végig a nagyteremben, a hallban, a menzán stb. tanyáztak napközben. Itt tartották az Egyetemi Hall-

x/ Üzenet a lesiklásból. Stockholm, 1961.

gatók Egyesületének gyűléseit, külön egyetemi 'lengyel' kurzusokat, hetenként egy-két kultúrestét és nótaestet. Itt volt hírközpontjuk is.

Az ifjúság gondozásával kapcsolatban külön kell megemlíteni a Magyar Menekültügyi Ifjúsági Bizottságot. Ez a bizottság 1942 őszén alakult a római katolikus Pax Romana és a protestáns Ökumenikus Ifjúsági Bizottság, mint cutus-szervek összefogásával. Két elnöke P. Tiefenthaler és dr. Pap László professzor volt. Protestáns részről az SDG tagjai /Noszádi Zsófia, Szabó Éva, Borbás Endre/ segítettek legtöbbet. Főként a karácsonyi ünnepre helyezett nagy súlyt."

/.../ "A német megszállás után a lengyel vezetők jelentős részét a magyarok eldugták, és a német terror akkore volt, hogy nyílt társadalmi érintkezésre, lengyelek ügyével való foglalkozásra, lengyelek nyílt befogadására nagyon kevesek vállalkoztak. A társadalmi egyesületek közül csak az SDG merte helyiségeit 'napközi otthon' céljára változatlanul átengedni. /Soos Gézáné I.m. 16. o./

A Magyar Menekültügyi Ifjúsági Bizottság "azért alakult, hogy a hazánk területére vetődő, hazájuktól messze került diákoknak a Krisztus-i szeretet nevében szeretetet és melegséget ajándékozzon" fogalmazza meg egy levél, amely fűtött helyiséget és telefonhasználatot kér a Kálvin tér 8. sz. alatt 1943. jan. 11.-én és amelyet Fremó Zsófia /Pax Romana/ és dr. Pap László /Ökumenikus Ifjúsági Bizottság/ írt alá.x/

A Szövetség Elnöki Tanácsa jegyzőkönyvében /1943. II. 22/ a következő feljegyzés található:

x/ Zsinati Levéltár, SDG fond 24 b-9, 1943/1944 dosszié.

"Dr. Soos Géza bejelenti, hogy a Szövetség szeretettől és missziói lélektől indíttatva a lengyel diákoknak délutáni óráira való tekintettel, szobát bocsájtott rendelkezésre."

A menekült lengyel diákok túlnyomórészt katolikusok, kisebbségükben zsidók voltak. Viselkedésük, magatartásuk elütött a Szövetség tagjaiétól s ezért egyesek kifogásolták ottlétüket, de Soos Géza és vezetőtársai biztosítani tudták számukra a kellő toleranciát.

A lengyel diákok mellett menedéket találtak a Szövetségben francia és holland diákok, sőt tisztek is. Amikor Soos Géza 1944 végén egy "requirált" német repülőgéppel - ellenállási megbízatással - elhagyta az országot, egy holland tisztet is magával vitt.

A különféle mentő- és segítőakciókkal kapcsolatban feljegyzés - a dolog természetéből folyóan - alig maradt. Így feltételezhető, hogy nem is igen fog több adat előkerülni. Ennyi is bizonyítja azonban, hogy a komoly bibliai alapozású hitnek a legnehezebb történelmi időkben is megteremnek a maga igaz gyümölcsei.

A SVÉD VÖRÖSKERESZT
MAGYARORSZÁGI FŐMEGBIZOTTJA
BUDAPEST, 82

SVENSKA RÖDA KORSET
SVÉD VÖRÖSKERESZT

Budapest, 1944. november 9.

A Svéd Vöröskereszt Magyarországi Kirendeltségének

Budapest

Hivatkozással személyes tárgyalásunkra egyidejűleg tisztelettel felajánlom a Soli Deo Gloria Református Diákszövetség főiskolás leányinternátusát /Budapest, VIII. Vas u. 19. I./ mellyben eziderint is szegénysorsu magyar és külföldről menekült leányokat fogadtunk be, hogy ennek helyiségeit a Vöröskereszt beutaltjai részére rendelkezésre bocsáthassák.

Akkor, amidőn a Svéd Vöröskereszt jótékony és emberbaráti tevékenységét felajánlásommal is elősegíteni kívánom, ugyanekkor kérem, hogy egyidejűleg a felajánlott internátust és annak eziderint berendezési tárgyait valamint tartozékait a Svéd Vöröskereszt és a Királyi Svéd Követség védelme alá helyeztetni szíveskedjék.

Mély tisztelettel:

elnök

Alulírott a fenti felajánlást a Svéd Vöröskereszt nevében tudomásul veszem és elfogadom, a védelembe vettek beutaltjairól gondoskodom és az internátust a benne lévő összes berendezési tárgyakkal és ingóságokkal együtt a Svéd Vöröskereszt és a Svéd Királyi Követség védelme alá helyezem. Felhívom az összes polgári és katonai hatóságok figyelmét ezen kiterjesztett védelemre és kérem, hogy azt minden tekintetben vegyék figyelembe.

Budapest, 1944. november 9.

főmegbizott

MAGYARORSZÁGI
KIRENDELTSÉGE

A Soli Deo Gloria és az ellenállás

Szemben a menekültek és üldözöttek segítésével, amelyet a mozgalom számos tagja és intézménye támogatott, az ellenállási mozgalomban – ezt a földalatti szervezkedés jellege parancsolta – elsősorban vezetői vettek részt. Bátor és kiemelkedő szerepüket mégsem tulajdonithatjuk kizárólag egyéniségüknek, hiszen az SDG meghatározó eleme volt annak a kapcsolatrendszernek, amely a szervezkedésnek lehetőséget, jelentőséget adott.

A magyar ellenállásban számos szervezet vett részt, közülük témánk szempontjából ki kell emelnünk a Református Egyház és a Külügyminisztérium szerepét.

Protestáns vonalon az ellenállás feje a református egyház püpöke, Ravasz László volt.[x] Az ország náci megszállását követően, 1944. április 3.-án a Református Konvent és az Evangélikus Egyház előterjesztése alapján bizalmasan Jaroshoz, az akkori belügyminiszterhez fordult, április 12.-én és 18.-án pedig magánál a kormányzónál járt, végül Mester Miklóssal[xx] május 9.-én Sztójay miniszterelnöknél

x/ Ez még távolról sincs feltárva. A tények vázlatos ismertetésében nagymértékben támaszkodunk Szentiványi Domokos hátrahagyott kéziratára, amelyeket két doboz rejt a Ráday Tudományos Gyűjtemény levéltárában.

xx/ A kormányzó és a magyarországi zsidóság vezetői között Mester Miklós kultusz-államtitkár töltötte be a titkos összekötő szerepét.

próbálkozott támogatást, de legalábbis jóváhagyást kicsikarni a magyar érdekek és az üldözöttek védelmében. Fellépésének egyik indító oka az ellenállást szervező Magyar Függetlenségi Mozgalom volt, amely közös akcióra akarta rábirni a hazai egyházakat és Ravasz Lászlót kivánta – főleg Sos Gézán keresztül – ilyen irányban befolyásolni.

Ugyancsak Sos Géza volt egyik kulcs-szereplője a Függetlenségi Mozgalom társadalom-mozgósító törekvéseinek, és itt kell kitérnünk a Külügyminisztérium titkos tevékenységére.

"A látható ellenállás egyik gócpontját – irja Szentiványi a fent már hivatkozott kéziratában – a Külügyminisztérium képezte /.../ Rengeteg külföldi családi és rokoni kapcsolattal biró, túlnyomó többségében liberális konzervativ szervezet volt ez, egy-két kivételtől eltekintve egészében náciellenes. Ez az ellenállás a nácizmus egész kora alatt megnyilvánult."

Néhány tiszt-barátja már 1941-42-ben arra biztatta a külügyben dolgozó Szentiványi Domokost, szervezzen ellenállási mozgalmat. Ő Sos Gézát bizta meg, találkozzon a csendőrség parancsnokával, Faragó Gáborral, majd bevonták a washingtoni magyar követségen korábban már négy évet töltő Boér Elket / a Református Egyház egykori főgondnokát/, és 1942-ben hárman megalakitották a Magyar Függetlenségi Mozgalmat. A csoport rövidesen 30 tagra növekedett, 1943-ban pedig már háromszázan voltak.

Hasonló gyorsasággal növekedett a később rossz hirbe kevert Magyar Közösség is. A két társaság között nem volt szervezett kapcsolat, de néhányan – igy Sos Géza is –

mindkettőnek tagjai voltak és a Magyar Közösséget a Függetlenségi Mozgalomnak mintegy előszobájául tekintették. x/

1943-44 fordulója körül Szentiványi vezetésével megalakították ifj. Horthy Miklós "Különleges irodáját", amit Soos Géza az ellenállás politikai és gazdasági bölcsőjének nevezett.

1944 utolsó hónapjaiban az orosz csapatok már a Kárpátokon belül voltak. December 9.-én repült át Soos Géza és Hadnagy Domokos az akkor már angolszász megszállás alatt álló olasz San Severoba, hogy az angolszász vezérkarnak tájékoztatást adjanak a magyar ellenállásról és

x/ Szentmiklóssy István„The Hungarian Independence Movement 1943-1947"~~es~~ könyvében /Praeger, New York, 1988/ így jellemzi Soos Gézát: "Egyike volt a fiatal generáció legtehetségesebb, kétségkívül legelhivatottabb tagjainak, aki legközelebb állt Szentiványihoz. Mélyen vallásos volt és még jogi tanulmányainak befejezése előtt vezetője lett a Soli Deo Gloria ifjúsági mozgalomnak. 1938-ban javasolták a Magyar Közösségbe, és rövidesen másokkal együtt vezetőszerepet játszott ott is. Az MFM részben az ő gondolata volt és miután Szentiványi megalapította 1942-ben, az elsők között volt, akit beszerveztek. 1944-ben, amikor az MFM már lényegesen megnövekedett, Szentiványi felállított egy központi titkárságot, hogy a fiatalabb tagoknak az aktivitását figyelemmel kísérhesse. Soos, mint egyike a három titkárnak, a külügyi kérdésekért volt felelős."

kedvezőbb békekötési feltételeket eszközöljenek ki. Miután a Szovjet nem ismerte el őket, 1945 márciusáig hadifoglyoknak minősítették őket, de módszeres kihallgatásaik szolgáltattak alapot az angolszász vezérkart a magyar helyzetről informáló hatvanhárom oldalas jegyzőkönyvhöz.

A Soos-Hadnagy misszió utolsó és sikertelen kísérlete volt a magyar ellenállásnak, hogy kivonja magát a náci szövetségből, a háborúból, és visszaállítsa a szövetségesekkel a megszakadt kapcsolatokat. Ez a remény az angolszász főhadiszállásnak azon a makacs álláspontján bukott meg, hogy országunkkal kapcsolatos minden katonai kérdés Moszkvára tartozik.

Maga a fegyveres ellenállás, mint ismeretes, több külön-külön induló, de egyre inkább integrálódó csoportból állott. A csoportok összekapcsolásában fontos szerepet töltött be a Szabad Élet Diákmozgalom /SZÉD/. Ezt 1944 júliusában heten hozták létre, közülük ketten: szegedi Kiss Sándor és Vatai László az SDG arculát meghatározó egyéniségek voltak. Rajtuk keresztül kapcsolódott a SZÉD - Bereczky Albert és Tildy Zoltán közvetítésével - a Magyar Fronthoz. x/

A SZÉD illegális kiadványát, a Szabad Életet a Vatai vezette sajtócsoport szerkesztette, az egységtárgyalásokon pedig Kiss Sándor képviselte a mozgalmat. A legve-

x/ Lásd M. Kiss Sándor: A Magyar Diákok Szabadságfrontja, Budapest, 1983. 64-68., 119. stb. oldalak

szélyesebb feladatot vállalta: öt különböző ellenállási csoport között biztosította az összeköttetést. Az ellenállók és a kiugrási, hivatalosan: "Különleges Iroda" között Soos Géza tartotta a rendszeres kapcsolatot.

A Gestapo az ellenállás számos vezetőjét – közöttük Kiss Sándort és Vatai Lászlót is - elfogta, kegyetlenül megkínozta. Szükségüket az ostromgyűrűbe zárt főváros káosza tette lehetővé.

Kegyetlen fintora a sorsnak, hogy az ország megszállóival szembeszálló SDG-vezetők hamarosan az új megszállókkal és azok hazai kiszolgálóival tűntek össze. Soos Géza csak 1946 januárjában térhetett haza, de mivel nem irta alá a kommunistákkal való együttműködést, már májusban újból el kellett hagynia az országot. Kiss Sándor és Vatai László ismét az Andrássy-út 60-ba, most már az ÁVH kínzókamráiba került. Végül mindhárman az USA-ban folytatták harcukat a magyar függetlenségért, ez és csak ez töltötte be életüket. A tisztaság és hűtőség példaképei lettek, emlékűket kegyelettel őrzi a kálvinista egyház és a magyar történelem.

A háború utáni évek

A háború minden életet, tervet, munkát ezétzúllesztő ereje a Szövetség életét egy időre teljesen leállította. Megszemdesedése után csak lassan és rendkivüli erőfeszitéssel lehetett újból bizonyos területeken megindulni.

A Szövetség elnöke, Soos Géza, az ellenállási mozgalom megbizásából nyugatra távozott, s csak tizenhárom hónap után tudott hazajönni, hogy aztán pár hónap múlva végleg elhagyja az országot. Legközvetlenebb munkatársa, Bognár István, a Múzeum-kert körüli harcokban egy eltévedt, - vagy talán éppen őreá célzott - golyótól eltalálva, meghalt. Lakása ablakán nézett ki, hogy felmérje a helyzetet, hol vannak a németek s hol az oroszok? Szabó Dániel főtitkár már hónapokkal előbb Szárszóra költözött le, hogy a Telep értékeit lehetőség szerint megvédje; Igy a legnehezebb időkben a Szövetség vezetés nélkül maradt. Az iskolákban leállt a tanitás, megszünt a kollégiumi munka is. Az egyetemistáket különféle katonai alakulatokba kényszeritették, vagy leventeként nyugatra "menekitették". A Központban pár bibliaóra még megmaradt, egyre fogyó létszámmal. Karácsonykor még tartottak a külföldiek számára /lengyelek, franciák/ is karácsonyestet állandó ágyudörgés kiséretében.

A Kálvin-tér január közepén került az oroszok kezére. Ezután pár hétig még az utcai közlekedés is azzal a veszéllyel járt, hogy a férfiakat valahol egy kapualjba - a

hiányzó létszám pótlására - begyűjtik, s viszik valahová Lágerbe.

A mégis megmaradt kevéseknek első feladata az volt, hogy felmérjék és rendbehozzák a károkat, a törmeléket elhordják, takaritsanak, beragasszák az ablakokat olajos papirral, hogy valahogy fűteni lehessen. Az Üllői-uti Főiskolás Fiúinternátus a belövésektől annyira megrongálódott, hogy helyrehozatalára nem lehetett gondolni, fel kellett adni. A Múzeum-körúti - eddig középiskolás - internátus is kapott lövéseket, de helyrehozható volt. Kisebb kihagyás után főiskolás fiúinternátusként működött tovább. Viszonylag épen vészelte át a háborús hónapokat a Vas-utcai leányinternátus, lakói is részben ottmaradtak.

A romeltakaritással párhuzamosan az SDG-sek szerte az országban bekapcsolódtak az ellátatlanok, elsősorban a gyermekek élelemmel való ellátásába, ami akadályok sorozatának napról-napra való leküzdésével járt. A Kálvin-tér körül gyülekezők a IX. kerületben felállott Nemzeti Segély szervezetében képviselték az SDG-t. Kulifay Albert erről igy emlékezik vissza:

"Vatai László ajánlására bekerültem - az ő helyére - a IX. kerületi Nemzeti Segély szervezetébe. Feleségemmel együtt részesei voltunk az indulás kinlódásának, de valamelyest beleszólást is kaptunk. Legfontosabb teendő a gyermekek ellátása volt: a legelső időkben csak erre adtak engedélyt és utalták ki a hozzávalót, illetve mi szedtük össze kiskocsival a Csarnokból a kofáktól. Elintéztük a menza újraindulását is, magam mentem a kapott engedéllyel az illetékes hivatalba; a hivatalnok elolvasta az irást,

aláirta, lepecsételte, visszaadta: 'Tessék a konyhát megnyitni.' Soha ilyen gyorsan még nem engedélyezték konyha működését."

A Szövetség anyagi szempontból is súlyos helyzetbe került, hiszen a megszokott s viszonylag rendszeresen érkező tagdijak, megajánlások is leálltak; nem kis gondot jelentett az alkalmazottak fizetésének előteremtése. A nehézségeket csak a Kultuszminisztérium alkalmi segélyeivel lehetett áthidalni, később az infláció ezeket is értéktelenné silányitotta. Megtörtént, hogy a kiutalt segély kézhezvételekor már csak két-három villamosjegy árát érte.

A szárszói Konferenciai Telep Szabó Dániel főtitkár jelenlétének köszönhetően károk és veszteségek nélkül megmaradt. A Balatonnak ezen a részén nem voltak harcok.

Szilice ujból a trianoni határ mögé került.

A megmaradt intézmények közül a Menza volt az első, amelyik életrekelt. Alig egy hónappal a front elhaladta után már főzött. Rövidebb ideig mint a Nemzeti Segély gyermekkonyhája, majd ismét régi hivatása szerint, egyetemistáknak, főiskolásoknak. Pár hónap elteltével már százegyven fő kapott itt reggelit, ebédet, vacsorát.

Az, hogy a Központ, s Menza és a Kálvintér 8-ban lakó "ifjúsági munkások" lakásai, helyiségei kiraboláson nélkül átvészelték a helyzetet, nem kis részben annak volt köszönhető, hogy Soos Géza még az ország elhagyása előtt megszerezte ezekre a helyiségekre a svéd követség oltalomlevelét, feltételezhetően magától Wallenbergtől. Mind a

Menza, mind a szárszói Konferenciai Telep élelmiszer ellátásában igen jelentős volt az a segély, amit a Dan Suisse, a Dán Vöröskereszt, majd az Ökumenikus Segélyszolgálat nyújtott élelmiszer alapanyagokban, de ruhában is a Szövetség munkási és az internátusok főiskolási részére.

1945-ben a Virágvasárnapi Konferencián még csak 25-30 résztvevő volt, egy év múlva viszont már közel ezren, majdnem békebeli számban gyűltek össze budapestiek és a vidékiek közül azok, akik pesti rokonaiknál helyet kaphattak a konferencia idejére. Ez a szám egyben azt is jelzi, hogy egy év alatt a kollégiumok is újraindultak, az egyetemi munkában is sikerült a kieséstet helyét pótolni.

Mivel a Virágvasárnapi Konferencia ebben az évben inkább középiskolás jellegű volt, - délelőtt az ugyanakkor csendesnapot tartó iskolák református tanulói részére kötelező, délután önkéntes jelleggel - igy a főiskolások Pünkösd ünnepén külön konferenciát tartottak 150-200-as létszámmal. Előadások: Magyarságunk jövője; A vallás reneszánsza; Uj ég, új föld; A jövendő egyháza.

Vatai László a főiskolások lelkésze a Kultuszminisztériumba került osztálytanácsosi beosztásban, majd egyetemi előadó is lett. Később, mint kisgazdapárti képviselőt, barátjával szegedi Kiss Sándorral, a párt szétbomlasztása idején vád alá helyezték, el is itéltek, barátai úgy menekitették át az országhatáron.

Vatai László utóda Orgoványi György lett. Az ő

szolgálata idején jelentős evangélizáció és munka indult meg az egyetemisták között. A háború után a lelki érdeklődés annyira felerősödött, hogy százával kellett visszamondani a jelentkezéseket a nyári szárszói konferenciákról. A Telep férőhelyeit bővíteni kellett. Veres Péter segitségével kaptunk egy kstonai faberakkot és az Ökumenikustól egy nagy - 50 személyes - és több kisebb sátrat. Igy sikerült az ekkori konferenciákon 150-200 fiatalt elhelyezni.

Ez az ébredési hullám egyben nagy vitát is keltett a szeniorok és az ifjúság között. Az előbbiek ragaszkodtak az indulásker kialskult elgondoláshoz, a négyes programhoz, az új generáció viszont azt vallotta, hogy a Szövetség feladata egyedül az evangélizáció legyen. A kétféle felfogás néha nagy vitákban robbant ki, de az egyre sürűbben jelentkező egyéb nehézségek a vita fölé nőttek.

1947. május 15.-én, Áldozócsütörtökön a Szövetség még megünnepelte fennállásának 25. évfordulóját a KIE székházában. Sebestyén Jenő, Morvay Istvan és Barcza Gedeon szolgáltak, szerepelt a Szövetség énekkara Balla Péter vezénylétével, Kálmán Lajos orgonajátékával.

Az ébredéssel kapcsolatban jelentkező nagy tömegek láttán felvetődött az a gondolat, hogy a szilicei üdülő pótlására nem lehetne-e az országban sokhelyütt megüresedett kastélyok közül valamelyikben újabb konferenciák rendezésére alkalmas otthont teremteni. A golopi Vay-kastély megtekintésre is került, de további lépések megtételére már nem kerülhetett sor.

Az az elképzelés, amely a főti Magyar Testvériség konferenciával indult, a RIM elképzeléseiben folytatódott, a háború után természetszerűen azt vezta magával, hogy a KIE, az SDG és a Református Leányegyesület munkája mind szorosabban kapcsolódott össze. Segítette ezt még az a tény is, hogy "Tűzoszlop" néven közös újságot adtak ki, az ifjúsági munkához beosztott missziói lelkészek pedig közös imaórákon egyeztették terveiket , munkájukat.

1946-ban az egyre agresszívebben fellépő baloldali pártok támadást indítottak az un. Magyar Közösség ellen. A Szövetség vezetői közül is többen vád alá kerültek. Soos Géznának ezért kellett az országot újra elhagynia, mert a detektívek már a lakásán keresték. A november 2.-án tartott közgyűlésre már külföldről küldte el összefoglaló jelentését, amelyben elnöki tisztségéről le is mond. Összefoglalta az utolsó három év eseményeit, leírta külföldi küldetésének főbb részleteit, s lezárta a Szövetség életének egy jelentős korszakát.

Ettől kezdve évenként új elnök került az élre. Barcza Gedeon, aki mindig nehéz helyzetekben került vezető beosztásba, Orgoványi György új elgondolásokkal, majd ismét Barcza Gedeon és végül Hegyaljai György.

1946-ban a Közgyűlés még elfogadta a változások miatt átdolgozott Alapszabályt. Az 1948. évi diktatórikus jellegű változások után azonban már látni lehetett, hogy az egyház nem jelent védelmet a megszüntetéssel szemben. Először ugyan megindult egy jelentős kezdeményezés: egyházi

kereteken belül - Makkai Sándor irányításával a Missziói Munkaközösség -, e ez egybeépítette az összes református munkaágat, de hamarosan kiderült, hogy a misszió a diktatúrában megengedhetetlen.

A szárszói Konferencia Telepet Alapítvány formájában próbálta a Szövetség átmenteni. El is készültek a részletes tervek, de az események felgyorsulása semmivé tette ezeket az erőfeszítéseket.

A Szövetség önkéntes megszűnését egyházi vonalon Kiss József konventi főtanácsos "javasolta", de támogatásául Hegyaljai Györgyöt és Naszádi Zsófiát behívatták az Andrássy-út 60-ba, meggyőző beszélgetést folytattak velük. Így végül is 1949 végén, utolsó Közgyűlésén a Szövetség feloszlatta önmagát. Vagyona teljes egészében az egyházra szállt át. A szárszói Telep a Missziói Munkaközösség keretében még 1952 februárjáig működött, akkor leltározták, állami tulajdonba vették.

- . - . - . - . -

A Szövetség történetével 1973-ig senki sem foglalkozott, akkor is csak megemlékezések utaltak - 30 év után először - a szárszói Magyar Élet Konferenciára. 1978-ban Debrecenben a Doktorok Kollégiuma egyháztörténeti szakosztálya foglalkozott először a Soli Deo Gloria történetével, a ettől kezdve egyre többen értékelték azt a szolgálatot, amit a Szövetség fennállásának huszonnyolc éve alatt végzett.

Az SDG-ről - visszatekintve

Az 1947-et követő négy évtizedben az Isten nevét ritkán, akkor is csak kis "i"-vel lehetett könyvben, sajtóban kiírni, következésképpen a "Deo"-val is legfeljebb az egyházi újságok lapján találkozhattunk. Itt-ott visszaemlékezésekben felmerült ugyan a Szövetség neve, munkája, de még az első áttörés is csak az 1945-ös nagy szárszói táborhoz kapcsolódhatott, annak örügyén szólhatott a kor rangos közéleti folyóiratában magáról a mozgalomról is.x/ Itt már nyolc-tíz oldal jutott az SDG, annak vezetői, munkaterülete, konferencia-telepe bemutatására, de akkor - és utána még jó másfél évtizedig - jóformán mindig a hatszázfős nagy tanácskozás volt az orientáló főtéma.

Ugyancsak szidótájt avatták föl Szárszón, az egykori tornácos dunántúli házak egyikének falán az emléktáblát, amelynek szövege - eltérően a valóságtól - "az írók konferenciájának" titulálja a '43. évi nagy találkozót.

Ez a sandaság jellemezte azt a táblát is, amelyet 1975 novemberében lepleztek le a Kálvin-tér 8. sz. ház templom felé eső falán, emlékeztetve az ott 1942. februárjában tartott egyhetes, százötven fős egységtalálkozóra. /Nem engedélyezték a tábla szövegében a Soli Deo Gloria

x/ Havas Gábor - Ohati Nagy László - Sebestyén László: A 43-as szárszói találkozó előzményeihez. Valóság, 1973. 8. szám.

kiírását, maradt annak egyik, a maga korában valóban főleg a közélet felé kinyúló csápja, a Kabay Márton Kör./

Az 1942. évi találkozó 40. évfordulóján, 1982. februárjában megkoszorúzták a Kálvin-téri táblát és a Hazafias Népfront Belgrád-rakparti székházában emlékülést tartottak. Itt többek között Tóth Károly méltatta az egykori találkozót, és annak öt, a későbbi évtizedekre is áthagyományozott feladatát emelte ki. Ezek: a népi-nemzeti egység ápolása, a valóság-látás kötelessége , bizalom az Istenben és ugyanakkor támaszkodás a saját erőnkre, a nemzeti tudat ápolása, végül a békesség munkálása.

A 45. évfordulón ugyancsak koszorúztak, majd a kelenföldi SDG-s találkozón Veres Péterre emlékezett - az író születésének 90. évfordulója alkalmából - Denke Gergely, Hajdu Péter és Sebestyén László.

1988-ban - még mindig a nagy találkozóra emlékezve - már egész sor rendezvény tárgyalta, vitatta a szárszói hagyományt. A Kossuth Kiadó gondozásában 480 oldalas könyv jelent meg "Szárszó 1943" címmel. A könyv magját az egykori konferencia jegyzőkönyve adta, előtte azonban 80 oldal szól arról a légkörről, ami Szárszót jellemezte: az SDG szellemiségéről, a konferencia-telepről, az 1942. februári és nyári találkozókról és azok rendezőjéről, a Kabay Márton Körről. Közli a könyv az egykori sajtóvisszhangot is, közte Bognár István és Fónyad Dezső cikkét.

Júniusban a Széchenyi Könyvtárban rendeztek tudományos szimpóziumot a 45 évvel korábbi eseményekről; az

egyház részéről Merétey Sándor tartott előadást az SDG-ről és annak az egyházhoz való kapcsolódásáról. Az előadások "Kiútkeresés 1943" címmel könyv formájában is megjelentek.

Ugyanebben az évben, augusztusban, a Szárszó és Szemes határán épült balatonparti Expressz-kempingben az 1943-as hagyománynak megfelelően ugyancsak hatszáz fiatal kereste a kibontakozás útját. A két konferenciát egybevető értékelés[x] egy elmarasztaló és vele szemben egy biztató eltérést állapított meg 1988 rovására, illetve javára:

"1943-ban utat-mutató írók-tudósok és utat-kereső fiatalok találkoztak, míg a mostani táborra inkább az együtt-töprengés volt jellemző /.../ A mögöttünk sorakozó négy évtized kemény tényei azt sugallják, hogy az akkori hitvallások nem voltak mentesek az utópiától, de talán éppen ez volt a szép, a magával ragadó bennük. Most bezzeg elkelt volna egy kis utópia, helyette azonban a hideg realitására törekvés jellemezte a találkozót. Leggyakrabban a 'válság' szót lehetett hallani, tükrözve az ország komor közérzetét, távlathiányát is.

A '43-as Szárszó'és a 'Szárszó 88' között szonban fellelhető egy másik, vigasztalóbb különbség is. Az egykori résztvevők zömmel a kiadó könyvbarátai, a népi írók olvasói közül kerültek ki /.../. Az idei táborozók nem kevesebb, mint harminc Örtevékny kollégium, kör, társaság tagjai voltak, a kényszerű mulasztásokat lázas gyorsasággal pótolni kívánó magyarság kisebb-nagyobb sejtjeihez tartoztak." /.../

"Szárszó nem csak mult, hanem jövő is. Ha erre épít egyházunk ifjúsága, jó talajra épít."

---

x/ Havas Gábor: Szárszó - zárszó nélkül. Reformátusok Lapja, 1988. szeptember 18.

A találkozónak széles visszhangja volt; ez segitette visszahozni a köztudatba a hajdani SDG-konferenciák jelentőségét.

Az SDG megalakulásának 70. évfordulóján emléktáblát lepleztek le a Ráday Kollégiumban és szobrot avattak a siófoki szinház parkjában, mindkettőt ünnepélyes külsőségek közepette.

Magán a Szárszói telepen, illetve a templomban és a hozzátartozó parókián 1983-tól évente rendszeresen tartottak emlékülést, ezekről a "Szárszó utóélete" című fejezetben szólunk számot.

VII. ARCKÉPCSARNOK

Ebben a fejezetben a Szövetség legmarkánsabb vezetőinek életpályáját adjuk közre, egyenként néhány oldalra tömörítve.
Jellemzésüknél többet mondanak ők maguk. Ezért életrajzukhoz egy-egy kisebb, de egyéniségükről hiven valló írást is csatolunk.
Az egyes "arcképek" ABC-rendben követik egymást. Kivételt Sebestyén Jenővel tettünk; az SDG életrehivásában játszott elsődleges szerepe életrajzát is az első helyen jelölte ki.

Sebestyén Jenő

/1884 - 1950/

A Kálvin jelmondatát nevéül választó mozgalom létrejöttében, majd missziós munkájában és közéleti kérdések felé fordulásában alapvető szerepe volt a XX. század elején és aktiv kálvinizmusát magyar földön meghonositó Sebestyén Jenőnek, ezért arcképeink sorát az ő bemutatásával kell kezdenünk.

A Kecskeméti Református Főgimnázium elvégzése után, 1902-ben lépett be a Budapesti Református Teológiai Akadémia kapuján. Mig a Szövetség utolsó hat-nyolc évét meghatározó Soos Géza lelkészi pályára készült és apja kivánságára lett jogász, vele szemben Sebestyén Jenő jogot akart tanulni és apja kivánságára lépett teológus-pályára.

1907 és 1910 között ösztöndijasként külföldön, nagyobbrészt Utrechtben tanult. Itt ismerkedett meg azzal a mozgalommal, amely az egyházat belülről akarta megujitani /"szigorú református egyház"/, hatása alá került, és nagy reformátorainк hagyományát követve ezt hozta magával, ültette el hazai talajba. A holland-magyar kapcsolatok kiépitésével a későbbiek folyamán is lelki és materiális segitséget közvetitett egyházunknak.

1910 és 1918 között vallástanár a fővárosban,

de eközben megszerzi az egyetemen a filozófiai doktorátust, órákat ad a Teológián és a Konvent megbízásából pásztorolja a cseh és osztrák hadikórházban fekvő magyar sebesülteket.x/

1918-tól 1946-ig a Teológia tanára, ezen belül 1928 és 1938 között betöltötte a Teológiai Akadémia igazgatói tisztét is.

Máról aligha mondható el, hogy az SDG születésétől megszűnéséig közvetlen és közvetett hatása a mozgalomra felmérhetetlen jelentőségű. Nem csak Tóltéssy Zoltán lelkében gyújtott lángot, a mozgalom aktivistáinak járószére is életreszóló hatást gyakorolt, hogy csak Záborszky János, Hegyi Sándor, Csontos Béla, Szőke Imre, Pap Géza, Zugor István, Dobos Károly, Morvay István, Kiss Sándor, Fónyad Dezső, Sipos István, Pap Béla, Pap Ferenc, Hörömpő Gergely, Kovács István, Tóth Endre, Rácz Lajos nevét említsük.

A Hollandiából hazatért fiatal lelkész azzal a kálvini küldetéstudattal tért haza, hogy az egyháznak ki kell lépni önmagából. Ahogy írta: "Az ideál a mi református igehirdetésünkben és iskolai nevelésünkben mindig az kell legyen, hogy a vallási öntudat a mi embereink lelkében világnézeti öntudattá és kiszélesedjék."

Ő nevezte el az egyházi élet megújítására vállalkozó lelki áramlatot történelmi-kálvinizmusnak, ezzel azt

x/ Az életrajz nagymértékben támaszkodik a Ladányi Sándor által szerkesztett és 1986-ban megjelent Sebestyén Jenő emlékkönyvre, ezen belül a szerkesztő tanulmánya mellett Rácz Lajos, Kulifay Gyula és Pál László írásaira.

fejezve ki, hogy a liberalizmus-racionalizmus százéves lelki pusztításának felszámolásához a reformáció alapjaiig. Kálvinig kell visszamennünk. Ennek az eszmének sokoldalú és tudományos kifejtésével, tanári katedrán és azon kívül százszámra tartott előadásain, hetilapján, tanulmányain, cikkein keresztül a két világháború közötti időszak egyik legjelentősebb teológusa lett. A reformáció a XVI. században megmentette a végső pusztulástól-beolvadástól a magyarságot, a történelmi-kálvinizmus új szívet plántált a XX. század református mozgalmába.

Hívei magukévá tették Sebestyén Jenő meglátását: a "kálvinista" így, önmagában, csak az egyházhoz való formai tartozást jelenti, viszont a történelmi-kálvinizmus fundamentumán állók ébredést, erőt akarnak hozni az importált ideológiák és elavult evangélizációs módszerek helyébe. Szerintük egyetlen kiút az I. világháború utáni református egyház összetört állapotából az eredeti kálvinizmus hamisítatlan szellemének újraélesztése, érvényesítése mind az egyház, mind a nemzeti és társadalmi élet minden területén. Nincs külön templomi hit, és a templom kapuját elhagyva egészen más jellegű hétköznapi magatartás.

Tanítás és mozgalom Sebestyén Jenő életében egyet jelentett. Hitvallásának terjesztésére inditotta 1920-ban a Kálvinista Szemle című hetilapot, amelyet később - rövid szünet után - 1934-től a Magyar Kálvinizmus váltott fel.

Ezért hozta létre az Institutio megjelenésének 400. évfordulóján, 1936-ban a Kálvin János Társaságot a kálvinista világnézet közéleti érvényesítésére, az elszintelenedett egyház szellemének felfrissítésére, "hogy az ősi hit igazságai teljes erejükben kivirágozzanak."

A Szövetség megszületésében játszott meghatározó szerepéről a kötet történeti részében már szólottunk, most az SDG-ben tartott előadásainak címeit idézzük fel, annak érzékeltetésére, hogy a mozgalom és Sebestyén Jenő között a kapcsolat végig szoros és töretlen maradt.

1923 A református életeszmény /Az SDG baráti csoportjában/

Miért legyen a református diáknak határozott és tiszta öntudata? /Az SDG központban/

1924 A predestináció, mint a keresztyén élet legmélyebb tapasztalata. És:
Hogyan lesz a református lélek? /Az SDG gödöllői konferenciáján/

1925 Életem érdekes emlékei

A református idealizmus

1926 Kálvinista életstílus /Debreceni SDG konferencián/

1927 A magyar református egyház ébredése /A kőbányai SDG-esten/

A kálvinizmus, mint a hősiesség vallása /Az SDG első virágvasárnapi konferenciáján/

A magyar kálvinizmus és 1848. március 15. /Hétfő-estén/

Öröktől fogva elrendelve /Bakonyszentkirály, SDG konferencián/

A református lelkésznő hivatása /Hétfő-estén/

1928 A kálvinista világnézet szükségessége és értéke /Hétfő-estén/

1929 Kiskorúság vagy nagykorúság. Beszámoló hollandiai útjáról /Budapest SDG-s teológusok között/

1930 A kálvinista internacionálé terve /Szenior osztályban/

Megnyitó beszéd a virágvasárnapi konferencián

1931 A református nő hivatása /Szárszó, főiskolás leánykonferencián/

Kálvinizmus és kapitalizmus /Szenior osztályban/

Kálvinizmus és közélet /Pesterzsébeti SDG-ünnepélyen/

Az élő szó mellett írásban, könyvekben és publicisztikában hirdette a felismert igazságot. Tanulmányainak és cikkeinek száma eléri a háromszázat.

Balla Péter

/1908 - 1984/

A Szövetség utolsó tiz éve nem képzelhető el Balla Péter munkássága nélkül. A magyar népdalok, a zsoltárok, a lelki énekek valóságos kultuszának megteremtésével uj szint hozott az SDG életébe, a nagy találkozók, a szárszói tábortüzek, az ünnepélyek vele és általa gazdagodtak. Egyike volt azoknak, akiknek jelentősége messze tulnőtt a református diákmozgalom keretein, de éppen ez a többlet tette értékessé, felejthetetlen élmánnyá a diákok körében végzett szolgálatát. X/

Az első zenei hatások már a balányesi /ma Beiuș-Románia/ alemi iskolában érték. Az itókát kedvelő kántortanitó nemegyszer magára hagyta az osztályt, hogy mig ő kialussza előzőnapi mámorát, szépen énekeljenek. Fujták is azok a zsoltárokat, az elsőtől a százötvenedikig, majd kezdték előlről. A magyar és román parasztdallamok mellett igy lett a különleges hallásu gyermek alapélményei a zsoltárok.

Ének- és zenetanára a gimnáziumban hegedü-tanulásra fogta, hatása alatt Balla Péter hegedümüvésznek készült. Később, amikor egy jutalom-ösztöndij megnyitotta előtte a Zeneművészeti Főiskola kapuját, kiváló tanárai biztostudásu kamaramuzsikussá képezték. Bartók és Kodály munkássága azonban a népzene felé forditotta figyelmét. Lajtha László mellett megtanulta a gyüjtés és a lejegyzés titkát, 1933-ban már a bukovinai székelyek között gyüjti fonográf-hengereire az ősi magyar dallamokat. Erről

X/ Havas Gábor-Kálmán Lajos: Balla Péter emlékezete c. tanulmányára támaszkodik ez az arckép-vázlat. Confessio, 1984.1.sz.

beszámolót tart a Tudományos Akadémián, az nyomtatásban is megjelent.

Bartók felfigyelt rá és további kutatásokra buzditotta. Támogatásával Balla Péter hidszerepet vállalt a román és a magyar népzene-kutatók között. 1934-es bukovinai és moldvai gyüjtéséről ismét az Akadémián számolt be.

A harmincas évek második felében készült a Rádió és a Pátria cég közös vállalkozásában az a 2oo lemez, amely a népzene terjesztésében áttörő jelentőségü; ezeknek a felvételeknek az előkészitésében Balla Péter kulcsszerepet játszott.

A harmincas évek második felében egyre többször hivták ifjusági egyesületekbe, kollégiumokba, népfőiskolákra, táborokba népdalt tanitani, előadást tartani. Legtöbbször az SDG vendége volt. 1937-ben már a szárszói konferenciák közel ezer fiataljába plántálta be a népdalok szeretetét, a következő évtől pedig mint az Egyetemes Konvent énekügyi titkára nagykart és kamara-együttest szervez a központban, szombatonként százfős diáksereget tanit, fáradhatatlanul járja az országot.

Veres Péter irja az 1941. évi végzett konferenciáról:

"... elhagyták az uri-polgári otthoni szokásokat, egyszerüen étkeztek és a közös szolgálatot örömmel teljesitették. Az ősi magyar énekeket már jobban tudták, mint én. Mesterük, Balla Péter felejthetetlen, felbecsülhetetlen munkát végzett közöttük. Ezeket az ifju lelkeket jó irányba inditotta: a népköltészetben, a népzenén és a magyar irodalmon át a nép felé."

De nem csak a közösségbe, táborba verődött fiatalokat,

hanem az Erkel /akkor Városi/ Színházben tartott nagy ünnepélyek nézőit is megénekeltette a maga sajátos és varázsos tömeg-daloltatási módszerével.

Tanítását - fogalmazza Kálmán Lajos, szolgálatkész munkatársa és művének folytatója - legtalálóbban a népdal átszármaztatásának mondhatjuk, lélektől-lélekig vive népünk örömét-bánatát. Azonosult a néppel, maga is"néppé" vált, így szinte közvetítés nélkül tudta - néhány magyarázattal kiegészítve - az összetartozás örömévá tenni a közös éneklést. A magyar nóták szinte kizárólagos uralma idején irgalmatlanul nehéz, uttörő munka volt a magyar népdalnak természetéből adódó, szájról - szájra való terjesztése.

1939-ben, az átmenetileg visszatért Felvidék köszöntéseképpen állította Balla Péter össze az ötvenezer /!/ példányban megjelentetett Kismagyar Daloskönyvet, melyben 40 népdal mellett tiz egyházi éneket is közölt.

Szárszó legnagyobb, 1943. évi értekezletén 600 résztvevő előtt "A népdal kérdései"címen tartott számos dallammal kisért előadását, s ezt pontos definicióval kezdte: "A népdal évezredek és emberemillliók ösztönös szépkeresésének közös szöveg- és dallambeli megnyilvánulása. Egyszerű, tanulatlan emberek művészi megnyilatkozása...." x/ Az előadás lényegesen bővitett változata jelent meg a Magyar Élet kisdónál 1944-ben "A magyar népdal kistükre " címen.

A sikeres gyüjtő, a tudós, a hegedümüvész, a népdaltanitás apostola cim mind ráillik Balla Péterre,de kevesen tudják,

x/ Az előadás szövege megjelent a "Szárszó 1943"c. kötetben. /Kossuth,1983/, és a Confessio 1984.1. számában, itt már kottákkal együtt.

hogy a nyilas időkben veszélyes életmentést végzett; mintegy hatvanan köszönhetik neki megmenekülésüket. Szabadjegye volt, igy están megállás nélkül utazott, vitte magával az "erdélyi menekülteket" különböző parókiákra, az általa e célra bérelt balatonszárszói házakba, saját vecsési otthonába, de jutott belőle a Muzeum-körúti fiuinternátusba és a szárszói telepre is. A háboru után sokan visszajártak hozzá, belföldről és külföldről egyaránt.

Az ifjusági mozgalmak felszámolása után egyre kevesebb szolgálatra nyilott alkalma, igy etikusabbnak tartotta elfogadni az akkor alakuló Népmüvészeti Intézet ajánlatát. 1951 és 1958 között itt intézte országosszinten a népdal-tanitás ügyát. Az Intézet megbizásából állította össze a "Dalolj velünk" c. füzetet, mely 64 Észak-Magyarország-i népdalt tartalmaz; ezt a Zeneműkiadó jelentette meg.

Szerzői munkája is kiemelkedő. Tizenhárom istenes éneke közül az "Uj éneket mondjunk éneki...", a "Mennyei seregek ...", a "Szenvedésben engedelmes...", az "Uj szivet adj..." kezdetüek lettek a legközkedveltebbek; ezek 1988-ban füzetbe gyüjtve is megjelentek.

B a r c z a G e d e o n

/1911 - 1986/

1937 - 1943 Szenior titkár

1937 - 1941 A Református Diákmozgalom felelős szerkesztője

1946 - 1948 A Szövetség elnöke

Kisújszálláson született, de négy évvel később tanár-édesapja a családdal együtt Debrecenbe került. Itt végezte a középiskolát, majd az egyetemet is, ahol 1934-ben nyerte el a matematika-fizika tanári diplomát. A debreceni SDG-ben, a Bajtársi Egyesületben, az Ady-társaságban vitt jelentős szerepe még három évig Debrecenben tartotta, jóllehet tanári állást itt nem kapott. Ezekben az években a debreceni diák-megmozdulások országos visszhangot váltottak ki.

A jobboldali szervezkedés megtört Debrecenben az egyetemisták egészséges gondolkozásán. Ebben a főszerepet Barcza Gedeon vitte. A Honvéd Vezérkar Főnöke 2. osztályának korsbeli jelentése őt és két társát védelte meg a diákszervezkedések vezetésével. A megmozdulások ... "mozgatói - írták - arra törekedtek, hogy a hazafias diákegyesületekben magukhoz ragadják a vezetést, és az ifjúságot észrevétlenül baloldali vizekre tereljék. Sikerült is nekik. 1936 tavaszán a Turul Szövetség nacionalista kerületi vezetőségét megbuktatták /.../. Az 1936-37. tanévben az Egyetemi Kör teljesen a kezükbe került. 1937-ben pesti elvtársaikkal egyetemben Márciusi Front néven nyíltan is kiálltak."

/Az elavult társadalmi szerkezetet féltékenyen őrző kormányzat a megújításért szorompóba szállókat "baloldaliaknak" nevezte, ezt a küzdelmet pedig később a kommunisták saját múltjukként akarták kisajátítani./

Fehér Lajos /Így történt. Magvető, 1979. 92-93. old./ a debreceni egyetemen elért mozgalmi sikereket a következőknek tulajdonítja:

"Mindez együttvéve oly meleg, nyílt, egymást támogató baráti kört teremtett az évek során egymás között, ami talán leginkább hasonlított - s ebben bizonyára szerepe van az öreg Református Kollégium patinás ihletének is - az albigensek, a husziták, magyar alföldi és erdélyi reformátorok nagy lázadásához. Mi is hasonlóhoz, a társadalom gyökeres megújításához igyekeztünk nekigyürkőzni, lelkileg és eszmeileg felkészülni ..."

Jelentős szerepe volt Barcza Gedeonnak a pesti és a debreceni "másként gondolkodó" fiatalok összehozásában is, amit jelez, hogy az indító összeismerkedés a Szövetség balatonszárszói telepén történt. /Ld. A haladó egyetemi ifjúság mozgalmai Magyarországon 1918-1945. Kossuth, 1978. 283. oldal/

Sakk-eredményeinek köszönhetően Barcza Gedeon 1936 végén fővárosi iskolában kapott állást, e ettől kezdve az SDG országos tisztikarában egymással párhuzamosan - mint azt az életrajz elején jeleztük - számos alapvető fontosságú funkciót töltött be. Társadalmi szervezőképessége itt bontakozott csak ki igazán. Támogatta a testvériség-konferenciákat, rétegtalálkozókat, az ezeket szervező

Kabay Márton Kört. Már az első, 1941. évi Végzettek Konferenciáján Szárszón Somogyi Imre és dr. Kiss Sándor mellett ő tartotta a harmadik előadást "Egyéniség - közösség" címmel.

Szárazó felejthetetlenül szép hangulata nem kis mértékben az esti tábortűznek, az azokon verset mondó Barcza Gedeonnak köszönhető. Amikor 1942-ben elmondotta - fejből, mint mindig - Dedda Jenő négyoldalas "Csokonai sirjánál" című versét, a ridegparaszt-író, Veress Péter szemében meggyűlt a könny és végigpergett az arcát. Az éhítatosat, a pesti szerda-estéket is számtalanszor tette gazdagabbá lélekből felszálló, tisztán-szépen artikulált versmondásával.

A kvalicités időkben a Városháza oktatási ügyosztályára helyezték át igazgatói ranggal, 1951-ben azonban a Magyar Sakkélet főmunkatársa lett és ettől kezdve 1972. évi nyugdíjazásáig csak a sakknak élt. Nyolcszor volt magyar bajnok és ugyancsak nyolcszor sakk-olimpikon. Sakk-könyveit többször kiadták, idegen nyelvre is lefordították.

Négy gyermeke, kilenc unokája született. Családi - SDG - sakk - irodalom "négyszögében" élt. A Református Életben Németh László, Veress Péter, Erdélyi József, Sinka István frissen megjelent kötetéről irt recenziókat. A népi irókról irt a Református Diákmozgalomban is, de rajtuk kívül Tóth Árpádról, Tamási Áronról, Szabó Lőrincről, Széchenyiről, József Attiláról is jelentetett itt meg tanulmányokat 1939 és 1942 között. Ezek közül kettőt mellékelünk.

Életrajzát pedig azokkal a gondolatokkal zárjuk, amelyekkel temetésén a Debreceni Kollégium és a Kollégium Baráti Köre nevében búcsúztatták.

" Körünk legutóbbi összejövetelén Dedda: Csokonai sirjánál c. költeményét mondta el. A vers alapgondolata az ekácgyökér-sors vállalása. Összefogni a futóhomokot, hasznositani azt a földet, amely talán minden szellőmozdulatra szertelebbenne. De az ekácgyökér szerepe-markolja, termővé teszi, hasznositja. Mikor ezt a verset mondta Gida-bátyánk, ott látta, ott érezte nemzedékének a sorsát, azt a sorsot, amely magában hordozta mindazt a szeretetet, amellyel az ember családja felé, nemzete és a világ felé fordulhat. Életének forrása volt az a szeretet, amely Krisztustól jövő és mindig megerősítő ajándéka volt. Ha a munkára gondolunk, a nevelés-tanitás munkájára, amely sohasem volt könnyű, azt mondhatnánk, ez a hetvenöt év a tanár munkája volt. Azé a tanáré, aki soha meg nem fáradt, soha személyt nem válogatott, jóeélt félve mentett.

Hálát adunk az Istennek azért, hogy Barcza Gedeon ilyen példával járt előttünk."

40 V
RD. 1940 okt.

SZELLEMMEL

ERDÉLYI JÓZSEF

Tamási Áron a próbában valóságolta meg a tiszta magyar népiességet. Erdélyi József a romlásban. Itt, ahonnét. Népiessége társaimban és formában egyaránt jelentkezik. Adyról állapítottak meg, hogy őt olvasva egyszerre közelebb érezzük magunkat Balassi és Csokonai korához, szaz Ady költészete nőnlegy ötödik Petőfinek látrájt, az est megoldzó korhoz kapcsolódik, természetesen a mai kor történelmi fokának megfelelő lezáró hatállyal. Erdélyi ugyanígy Adyékat érali át. Ezért volt újszerű megjelenésekor, hogy a népies klasszikusok hiteskserinti utódja ő. A népies nagyar versformákat a tongue teljes egyszerűségében jelenti vissza, mellőzvén a még oly patinyi cifrságokat is.

A paraszt született, nevelkedett első élményei a parasztban kapcsolódnak. A fák, virágok, állatok, a természet tárgyi világa alkot itt mozaikpet. A mese szoaban arról mese, hogy ne mondjon meg a pruszta szemléletéről. Így mozgósítja a képzelet a mozgalmban valóságot, így alakítja át jelleneződő a természet némo jelei a a csont már teljes jogú élet így nyer emberi értelmet. Az emberi értelemnek azután nem elég a „van", előtörekszik a „lesz" világát. Így folytatódik a valóság a vele a annak legtermészetesebb megjelenési formájában: az álmok világában, hogy végül is egy egységes, most már magasabbrendű mesekörben oldódjék fel. Ez azonban már nem elvonatkoztatott valóságkép többé, ugyanazok a létviszonylatok vannak benne, amik mindennapi életünk jellemzői, csak . . . csak épen a következményei mások. Mert hiszen, a mi életünkben is megvannak a nagy természeten ok-okozati törvényei, csak épen ez az ok tem korlátozódhatik csupán a külső világ érzékelésére a az ezt követő elsősleges emberi érzésekre, mint öröm, bánat, szomorúság, irtózás és így tovább.

Az Erdélyi költészete világában aronban ez a viszonylat érvényesül. Így nem lesz annyira differenciált ez a világ és sokkal természetesebb. Itt az ember kibúl könnyen a természetből, és nem tud kibékülni az emberrel. Azaz, hogy mégis! Az ember közösséget létesít, de ugyanakkor megtorolja ennek a közösségnek természetes rendjét. Szeretetlenség, nyomor, gyász fakad a nyomában. Az Erdélyi megoldásában elmarad a gyilok, a bosszú, helyébe az elzárkózás, lemondás lép. Új közösségi szolidaritásra van szükség: a magukban és megtermettiekben szolidaritásra. Valami ilyesmit hirdetett a mult század legnagyobb regényírója is. Dostojevszkijnek hívták.

Erdélyinek nemcsak érzéssel mesterkéletlen elsődleges *érzések*, kifejezésmódja is a legegyszerűbb. A nép világának egyszerűségében él, de vigyázat: az egyszerűség nem jelent egyúttal*tagot*! A nép *fia*, de annak szubalgézgazeretét, nyitott szemű, furfangos észjárású hajtása. Költészete a magyar népköltészet egyéni mélységeibe áhmosító sorja.

Erdélyi nem kóllő, tartalomban és formában egyaránt. A nép nyelvén ír, aron a nyelven, amely tele van még nem irodalmasított szakkifejezésekkel, frodalmosíthatásának lehetőségével. Hogy mennyire tudatosan törekszik ezek megvalósítására, arról nyelvi kérdésekre vonatkozó kutatásainak összefoglalása: az „Ardeli szép hold" tanúskodik. A magyar nyelv hagyományait, ősi árnyalatait, összetevőit kutatja. Pro és contra vitn alakult ki bőven e kérdés körül, a Könyv azonban ez: Erdélyi a kérdés magyar megoldását kereső írásainak lehetőségével. Hogy a nyelv mely területeit járható ösvényekkel tezik megismerhetőbbé.

Szólunk kell még verses *mesédről*. A népmese ősi világa a jó és rossz örök harcának szintese. Erdélyi mesében is e területre bukkanunk, de ugyanakkor, amikor a mese világába lépünk, mindennapi mai életünk alakjainak életét, harcait látjuk a mithológikus területen. Ami a valóságban nyomorúság, mogétlenség, az itt nagy vigaszatás megvalósítóhe torkollik. S minden összyszerűségel, a népmese árnyakat feloldó bűvös hatalmával.

Ha valaki tanácsot kérne tőlem, mit olvasson először Erdélyitől, először *mesét* ajánlanám. (Gyűjteményes címe: Örök kenyér.) Olyan találó ez, ami könyszerű tőzzel, hogy ichbet mertünk a asépnek már megkóstolt forrásából.

Bereza Gedeon.

RD. 1940 okt.
1941 okt

A LEGHIVEBB MAGYAR

Kossuth nevezte el a legnagyobb magyarnak. Ezzel nemcsak kortársai fölé magasztosította őt, nemcsak a magyar multi időálló értékei fölé helyezte, de szoburzerüsítette is Széchenyi István alakját, emlékét. Mit jelentett ez a szoborszerűsítés? Jelentette elsősorban azt, hogy emlékében csak magasztosító jelzővel lesz szabad közeltteni, hódolat nem bírálat. Hogy lehetett volna ilyen közelítésnek mellett meglátni a rugalmatlanná tett a *gyengeségeket*ől utólag csírájukban*lott* példamutatását? Hát nem is lehetett, s csak az a kérdés, kereste-é az utókor ezt a látást? Nem kereste, mert nem is igényelte. Nem igényelte, mert nem volt szüksége Széchenyi életének teljes tárgyi ismeretére, mert az általa is legnagyobbnak mondott — már sokszor az íkózás vel: ez csupán — magyar életből nem tanulni, nem új igazságokra rádöbbenni akart, inkább igazolni akarta ezzel az élettal *önmagát*. Nem a-zerint rendezte be önön-életét, hogy mit *mondott*, vagy mit csinált Széchenyi, inkább saját magatartásához kereselt *indokok*, ha úgy tetszik szentesítő Széchenyi-motívumokat. Ehhez kellett a tabuvá minősítő legnagyobb magyar elnevezés.

Ez mit tett az utókor tőrpe-magyarja, ha mindezek ellenére mégis például állhokták elője Széchenyi emberalakját? A „szobor" mögé menekült azzal, hogy neki nem adatott meg a Széchenyiévé születhetés kiváltsága. Nem akarta megláttai azt az evangéliumi igazságot, hogy *az istentől kapott adottságainkkal való hű sáfárság lényege nem további 10 talentum szerzése, sokkal inkább a kapott javak megőrtaszerzése*. Széchenyi grófi születése és emberi nagyszerűsége sáfárolagnak őriási, amit hozzászerzett, na nemcsak ő, de nemzetét is átmentette az örökévalóság számára. Éppen *ezért meg kell látnunk Széchenyiben a hű sáfár mintaképét*. S az ő eredményéig ha nemis is juthatunk el, magatartásáig eljuthatunk.

De meg kell látnunk bonne a *leghivebb magyart is*. Mert karriert csinálhatott volna e földi mulandóságban, ha nem azonosítja önmagát nemzete sorsával. De *nem csinálhatott karriert, mert önön lélne nemzete üdvével azonosult*. Nem vállalhatta a könnyebb és vigabb életet, amig hallgatia kellett, hogy *nép*, — mellyel egyé tevezette az Ur Isten — egyre rehzebben vesz lángzetet. S a körismét nyomon követte a eselekvésre könyszerülés. Így indította el a reformok sorozatát — ha lehetett, tettel, ha így nem lehetett, legalább az ót és cél világos megfogalmazásával. Így lett a magyar élet nagy reformátora, de nemcsak egyéni nagysága következtében, sokkal inkább emberségében és nemzetiségében való hűségen ragaszkodásával.

A nagyság éppen nagyságánál fogva nem lehet mindenki által elérhető mintaképe, követésének lehetnek adottságbeli akadályai is. A hűség azonban erkélnel jó, világit és üstönöz a mindannyiónk által megvalósíthatóé magatartást követel. Az igazság önálló felismerése nem mindenkinek adatott meg, de a felismert igazság követése mindannyiónk kötelessége.

Széchenyi István életéből a Kemény Zsigmond által megmintázott „leghivebb magyar" arcképe így lesz mindannyiónk számára követendő életszemléty: a magyar élet nagy nemzeti reformációjáért égő, ha kell földi jóléttét és sikerí is elhamvasztó áldozatos élet.

Bereza Gedeon.

Bognár István

/1907 - 1945/

1932 - 1945: a Múzeum-körúti fiúinternátus vezetője

1938 - 1941: a szárszói konferencia-telep és a menza felügyelője

1940 - 1945: ügyvezető elnök

Édesapja váltókezelő volt a komárom-megyei Kömlődön. Öt gyermeke közül egyével, szorgalmával kivált a legidősebb: István. Szegényen, olykor szociális segélyekkel megtámogatva végezte a gimnáziumot Sümegen, 1926 őszén pedig a Pázmány Péter Tudományegyetem polgára lett.

Élete ettől kezdve összeforrt az SDG életével, minden szabadidejét a diákmisszióra, a Szövetség megerősítésére fordította. Harcát a hitbéli és társadalmi megújulásért, egyházi és nemzeti elkötelezettségét tanúsítja az 1930-ban Szárszón tartott közgyűlésen elhangzott felszólalása, amelyben többek között a következőket mondotta: "Mi meg vagyunk győződve, hogy a harc nem önmagunkért folyik, mi a magyarság talaját: a falu népét akarjuk megjavítani, oda akarunk új erőket venni. Ebbe a szent, nagy vállalkozásba szeretnénk mi is bekapcsolódni."

1931-ben kapta kézhez a gyermekkorától áhított tanári oklevelet, amely történelem és földrajz tanítására jogosította. Ez éppen a gazdasági válság derekára esett, lehetetlen volt elhelyezkedni. De nemcsak ő volt hű az SDG-hez, az SDG is hű volt hozzá. Többféle segítség után neki is, a szegénysorsú, vidékről jött diákoknak is segített a Múzeum-körút 37. sz. ház II. emeletén berendezett fiúinternátussal, amelynek Bognár István mindvégig vezetője, igazgatója volt.

Küzdelmes ifjúsága, az örök útitársként hozzátársult szegénység, meg talán az átmeneti állástalanság is tette, hogy őt messziről ismerők túlkomoly, merev, szigorú tanárt láttak benne. Kollégistái azonban rajongtak érte, velük ping-pongozott, folyamatosan segítette őket tanulmányaikban, és problémák esetén betöltötte az apahelyettes szerepét is. Elfogadták a rendet, a tanulással kapcsolatos kemény elvárásait, hiszen maguk előtt látták páratlan munkabírását; a követelményeket elsősorban magával szemben támasztotta.

1934-ben nősült: Mikes Magdát vette el, a Szövetség főiskolás leánytitkárát, aki filigrán termete ellenére szintén fáradhatatlan volt, ha a mozgalomért tenni kellett. A Jóisten szép ajándékkal lepte meg őket: 1938 decemberében fiú-ikreik születtek. A háromféle SDG-megbízatás, a kollégium vezetése és a megnőtt család mellett Bognár Istvánnak most már nemigen maradt ideje Széchenyi-tanulmányaira, ráadásul megsúrüsödött a közélet, elkövetkeztek a háborús évek.

1943-ban, mint a konferencia elnöke, ő vezette a

hatszáz-fős Magyar Élet tábort Szárezón, szokása szerint szerényen, szinte a háttérben maradva, csak akkor szólott, ha kellett. Akkor valóban kellett, amikor Kovács Imre - körbeszólás formájában - az egyház szerepére nézve sértő megjegyzést tett; Bognár István figyelmeztette: ne felejtse el, hogy a református diákszövetség talepén van.

A náci befolyás növekedésével a Szövetség legfelső vezetése egyre tudatosabban kapcsolódott a szellemi honvédelembe, majd Magyarország 1944. március 19.-i német megszállása után az ellenállásba. Az internátus, pontosabban annak vezetője, Bognár István lakása illegális vezetők találkozóhelye lett. Szentgyörgyi Albert vejének, Lábik Györgynek a visszaemlékezését az "Internátusok" című fejezetben idézzük.

A fegyveres ellenállás során szoros kapcsolatban dolgozott Soos Gézával, akivel nem csupán a mozgalom élén működött együtt, hanem igaz barátok is voltak. Maga Soos Géza közgyűlési jelentésében erről - többek között - a következőket írta:

"Az egyik fontos sejtnek Bognár Istvánnál ketten lettünk az összekötői, és mindkettőnk lakásán, továbbá az SDG-központban, internátusokban felváltva bujkáltak fontos emberek s adtunk helyet fontos gyűléseknek. Természetes, hogy a Gestapo ügynökei is több alkalommal 'vendégeink' voltak. Ma is előttem van Bognár István komor arca, amikor közölte, hogy éjjel 3 és 5 óra között átkutatták az internátust, s főleg utánam érdeklődtek. Ugyanez történt a központban /.../ és másutt is /.../. Amikor Bajcsy Zsilinszky Endrééket összefogdosták, akikkel együtt dolgoztunk, akkor bennünket is börtönre, ill. bitófára szántak.

/.../ Bognár Istvánnal mind szövetségi, mind ellenállási mozgalmi területen a legteljesebb baráti egyetértésben dolgoztunk. Az ő feladata volt az üldözött baloldali vezetőkkel kapcsolatban lenni. /.../ Amikor december elején szükségessé vált, hogy egyikünk a balkáni főhadiszállásra repüljön, másikunk az arcvonalon menjen át az oroszokhoz: úgy állapodtunk meg, hogy nyelvi ismereteim miatt nekem kell a hosszabb útat vállalnom, ő vállalja a rövidebbet, de éppen oly kockázatost. Amikor /.../ biztos volt, hogy december 5-én reggel indulnom kell, 4-én éjjel a Körtér és a Gellért szálló között órákig sétáltunk Bognár Istvánnal kettesben és megbeszéltük részleteiben: mit csinál ő és mit én a mozgalomért, nemzetünk, egyházunk jövőjéért /.../. Különleges munkáját, néhány tervét csak vázlatosan említette, baloldali munkatársainak nevét biztonsági okokból nem kérdeztem tőle."

Egyikük sem érhette meg, amiben reménykedtek, amiért annyit küzdöttek: az ország felszabadulását. 1945 január közepén az utcai harcok már az internátussal /tehát Bognár Istvánék lakásával is/ szemben, a Nemzeti Múzeum környékén folytak. A ház lakói a pincébe szorultak. A 16-ról 17-re forduló éjszakán a bombazajtól gyerekei már annyira nyűgösek voltak, hogy Bognár István - és ez is jellemző rá - felment a lakásba játékokért, ott érte, találta el a halálos géppuska-sorozat.

Családját és az SDG-t pótolhatatlan veszteség érte. Ennek súlyát Soos Géza így értékelte: "Kötelességemnek tartom, hogy a baráti és munkatársi kegyelet zászlaját meghajtsam előtte és megállapítsam: Töltéssy Zoltán után mozgalmunk legkitűnőbb munkatársát, egyik emberileg is legkiválóbb jellemét, alázatosan szolgáló harcosát vesztette el benne."

Fónyad Dezső

/1906 -1965/

Dunántúlról indult: Szombathelyen született, Sopronban érettségizett. 1925 és 1929 között végezte teológiai tanulmányait, az utóbbi két évben már Zürichben. Az SDG keretében 1930-tól középiskolás missziói lelkész, 1934-től már az Egyetemes Konvent megbízásából. Tudományos felkészültsége, oldott stiluса, közvetlensége hamarosan meghódította a fiatalokat, szerkesztői tevékenysége és írásai révén egyházi berkekben hamarosan ismertté vált a neve. Könyve /Bevezetés a diákmisszió munkába/ a protestáns ifjúsági mozgalmak nélkülözhetetlen segédlete.

Cikkei mindig ujszerűek, frissek, megalapozottak. A Kálvinista Szemlében a hangos film jelentőségéről, a diáklelkészségről, a Népszövetség káros határozatlanságáról ir, és a kálvinizmus egyre időszerűbbé váló eszményéről, a "szabad egyház szabad államban" elv megvalósulásáról. A középiskolások hangulatát ismertetve szól az elkedvetlenedőkről, a Janusz-arcuskról és szokról a diákokról, akik mindenütt kérdésekkel ostromolják: ki is voltaképpen Jézus és mit kiván tőle, a fiataltól. Hősies ifjuságunk van - irja Fónyad Dezső -, érdemes szeretni őket, sóvárogva keresik a jobbat, a szebbet.

Az SDG közéleti folyóiratának, az Uj Magyarságnak egyik külső munkatársa. Ir a kettős morálról, a szexuális forradalomról, a nemzeti ifjusági egység lehetőségéről.

Hosszu ideig felelős szerkesztője az 1932-től 1944-ig

megjelenő diáklapnak, a Mi Utunk-nak. Ennek oldalain számos akkor induló tehetségnek ad helyet. Itt jelenik meg első irásaival Devecseri Gábor, Csorba Győző, Jékely Zoltán, Nemes Nagy Ágnes, Szabó Magda.

Ő fogalmazza meg, majd teszi közzé a Református Diákmozgalomban az SDG collégiumi munkaprogramját, hevi tagolásban. Ő irja a bibliatanulmányozás "tiz parancsolatát " is:

1/ A vezető személyes öröme a bibliatanulmányozás.

2/ A biblia-beszélgetés a vezető imádságának tárgya.

3/ Minden bibliatanulmányozással konkrét célunk van.

4/ A tanulmányozásban legyen férfias vonás.

5/ Fiatalos legyen.

6/ Legyünk a beszélgetésben szemléletesek.

7/ A A magyarázat legyen rövid.

8/ A magyarázat főgondolata legyen teljes.

9/ A beszélgetés minden izében biblikus.

10/ A bibllamagyarázatot imádság és ének kiséri.

SDG-szolgálata mellett Pap Béla oldalán a Magyar Utnak is arculat-meghatározó munkatársa.

Amikor az SDG 15. születésnapját tartja, ezt irja:

"Az SDG törpe volt a nagy időkhöz képest, de óriás volt az adott viszonyok között. Ha profétizmusa el nem vész és minden emberi tekintet fölé emeli Istenéért és nemzetéért őszintén, nyiltan, bátran vivott harcát, attól lesz jutalma, aki egyedül képes megfizetni a Hozzá való hűségt:Istentől. "

Fónyad Dezső egyszer elkötelezettséggel végzi tudományos

és hétköznapi misszidi munkáját. Olvasmányairól gyakran ad számot cikkeiben. "Az ifjuság örök szép" c. 166 oldalas könyve /Mezőtur. 1933/ a férfivá-nővé cseperedő fiatalok szexuális vergődéséről szól, ebben a tárgykörben irt disszertációja alapján svatják a filozófia doktorává Debrecenben, 1933-ban.

Munkatempója elképesztő. Csak példaként, az 1933-34.tanévben végzett titkári munkájáról: 48 városban vett részt csendesnapon, 122 előadást tartott 6000 diákmk. Cikkeinek terjedelme 125 oldalt tett ki. Budapesten 27 alkalommal szolgált; szemináriumot vezetett kéthetenként, vezetőképző összejövetelt tartott havonta, vezette a szárszói középiskolás konferenciát, irta a Református Diákmozgalom kollégiumi anyagát.

1938-tól haláláig Monor lelkipásztora volt; szolgálatát nagy szeretettel és hozzáértéssel látta el. Ebben az időszakban erősödött meg Monoron a gyülekezeti élet.

Fónyad Dezső szelid és határozott arcának sugárzését, coupalálek szavait nem csupán öt gyermeke és gyülekezetének ezernyi tagja, de diákok tizszerei is vitték tovább, áramoltatták be a hazai közéletbe.

A REFORM KULCSA.

Irta: Dr. FÓNYAD DEZSŐ.

Azok a reformok, amikkel ma telik van a magyar levegő és megoldatlanságukkal megölik az ország életét, mint nehéz kőzi kötő a mellükön ürvára dőnök maradnak, ha nem fyáli alájuk egy olyan szemszögből, amelynek nemcsak szellemi összegzők elmélyült vesszőparipája, a reformok megvalósítása, hanem erkölcsi és vallásos dőtérvénye. Ahol egy nemzedék felismerni bivatását a rábízott arra, hogy tűzfejtőből hitegy a levegő, ha előlő a kőlcsönzésből, ott utóra helye a tanácskozásnak, a paktálásnak, csak az engedelmességnek.

A főiskolát rezsmg igazsága kényszerít olyan erőket, mint az élnek emberi kezgeti a gyomra egy fiatal lányéte ellen.

Nálunk a reform még nem lelkiérdés. Nem az országra nézve nem lélkiérdés, hanem az lélnékre nézve, ezzi még nem élte át az objektív tények reliquiá nyomását és még nem lendült el a nyomás rányában. A mai magyar ifjuság szellemi és erkölcsi élje még nem mozdi át arra a tiszitélfüsön, amiből meg kellett volna szülelni annak a nagy rendnek, magyar Gondolatnak, az új Magyarországnak eszmélyének, amely nélkül lassú szerencsével, de végzetes bizonysággal elfelnik a magyar nép. A magyar ifjuságnak nincs eszmélyet, ezért hiányzik belőle a kendőz elkötelezés önfeláldozás és a magyar sorsnak való élkötelező azonosulása. Szinte megdöbbentő látványul mutat egy ez legnagyobb ifjuság lélkérdésünk mellett, mintha nem is a fiatalság aztrálról volna szó. Körülöttünk fiatal és öregfiatalodott népek, ifjuságuk vonalvonalát és mélyét lélkiről bevésték már tervekat adóvigyet a mainkét magyarság felosztásáról, első a döntésüli részeken szuverénen nyilatkozni élő pozsonyságát, de mintha még ezt ki lenne nagyobb emócióit, mintha arról hallana, hogy Gróbalandban hogy a fóka és egyéknek az maximuk. Ugy látszik, még lassúb fajti várni egy másik nemzedéket, amelynek már emlékvonás- sem lesz jobb magyar napjairól és így nyugszerint helyreállnak hete a magyarság lélkiéletében. Nem lesz, ni kösse, tartsa a gátolja abban hogy a magyarságnak új tartalmat adjon.

Még az a mondás is lélnek, amely 8—10, vagy 20 kilométerre akkor s a mega nedolján kerezi egy korszerű kihasználásra készített, bevált, lélkiélt gazdaságot, de semmi egyéni hibával és fajtája hiszivel a mondezt az országlásra világában, a magyarságnevelő emlőre szemszerű nevi vizsgálni, tehát fiatal nemzedéknek lelki magyarságlétet tartozik, *ugyanúgy függetlenül, téved ők.* Viszkedik. Történésként titkuk és erejét, szemmel-látható nélkülöző csak a magyk lázadgásban hajdanik össze. *Ismétlem keresem fiatal magyarok, de vgy kúnik Erzsébetpuszta a annak megvalósításában vagy nem találnak egymásra, nincs összeszerződik élettársaikban.*

Hiányzik nálnk a szuverénség irrálionális elmélyülésének.

Olyan lélpet mutat általánosságban a mai ifjuság, mintha nem is fiatalokból, hanem érett-ebült, kiábrándult-é az életről mitsem várő öregekből állna. Mintha megint csak a vater Széchenyi világában lete a fiatok lázgyöke.

A népek épúgy, mint az emberek csak ifjúságukban tanúskodnak és jellétlatásuk lesznek, ha öregednek.

Telét a mai magyar fiatal nemzedék tágondat a magyarság egészének. Mondatlatban, életeiben, előadó, magyarságéval, sem élő fél az illik partnerek s egyre jobban előtorzul annak a nemzedéknek arcára, amely a magyarság kitaszítottjának tekeres vélt. Ezért nagy vaviságtal csendesszámra, hu egy olyan ifjú magyarság lélkiről, mint a Turul egészséghez.

Ha már most ennek a nemzedéknek a sorsa élesztéggel ebből Szerencsét, lélkeiben észre nem vennék kél olmélt mozzanatot.

Az egyiket a mai magyar fiatalság kétségbeejtően lecsupolt anyagi helyzetében találhatjuk meg. Általjuk, hogy nem volt évtizedek óta anyagilag és előtől közvetkezőig egészségileg, lélkünkében nagyra megprobált és tönkrezett nemzedék, mint a mai. Még gyermekkorában *szuszni* tápláit nemzedék volt, később a fejlődés évében bánnyzott a szükségre mindennapja s mkor keserves koplalások közöt elvégezte tanulmányait, vagy megszerzett valami bizonyítványt, évvég elsőkötelét és lélsőkötés szülők, vagy rokonok nyakán, ha épen nem szülött ki ódr az uccára. Az elhelyezkedés hiá kiéleteivel után beállt tetargia jól megdolgozta lelkiéket a nálllimusz számára. Ez a nereg évek óta csak durvázott, kosuoly levszapadát kiéltet nem történt. Ha így nagy tudtuk, csak rövid időt kéredzsz hogy a megoldatlan ifjúsági problémra közelkeztében megemlékezhetetlen proletár tömegek hejtének él bnnünkét. Ezt csak az nem vesszi észre, aki nem jár az ifjúság lélnéti elég nyitott szemmel ahhoz, hogy a lélszenlélnek végzetesen elprolétárosító hatását lássa.

Hogyan szülessen ott kultúra és tömegben a fiatal-ságban tiszteli fiatékeke, ahol agyilmi lázas tervezni élmúl tallározgia a gyomra és a nyomora? Kultúra ott virul, ahol a vegetálás élétfeltételeit nem vonnak. Ahol a minimális élettalap elmerül, ott a megélyvő kultúra katasztrófáiba tervezmélnéket szülnöd kell.

A magyar ifjúság nagy tömegei pedig ma már a legfőbb eszében anyagilag a nyomorúlt kuzülleti fóvá erkölcsi cséli szélére került rnélélnéket plánok. Sőlete megtéldeztetni az a sok szakmát, ami ifjúságunk élete, lelki és szellemi arca nagyhez lélsőnk. Kerdés sőlgeti magát, elfúnni lnnak és egy hatlás élétlnél egyévtvonalig hiszéti, hogy lélsőnlét tenhé stazt egy ez a nemzedék a lélhárcdzetlén rámúgargo példái. Ez ma már épen az a legnagyobb veszélyforrás ifjúságban, — nálluek lélvatlás hiélkeben örülnek, — hogy olyan csöcsés, mint a tenni. Ez a cseső annyiban azt jelenti, hogy a kiválítte végheznnk eszmélyeznek, a nemzet problémáinál nem tőrik magát sem igenlő, sem nemlegező vonatkozásban azonosítani. Kivakad a nemzet testéből. A maga közén kívüleső jelenségnek fogja fél a magyarság lélkiéletében a csak egyéllen pontra tart vélt kapcsolatot, ott, ahol erre pozsla fiatkai lélé kényszerül.

Az a mentalitás, amely a maga kiválóságnak önvizsgálmazása nélkül, — az pedig lehetetlen ott, ahol nincs tudnd még önmaga felett sem gondolkozni — illuzórikus 1. l. mentére nagy vérkeringéshez, megállítja a fejlődést, vagy épen visszahúzza egy abádok felé. A mai magyar ifjúságban a hiéti folyásnak kiadalom azért nem lélete fel mindlélig az igazi nemzedéknek, mert erkölcsvélelik gondolják egy hanyó önrendülésre és nem tezélyk létfenntartásért érzemi mondhatlan. Ez a nemzedék az az illető, amelyik annak a mai fiatal nemzedéknek egyéni kiválóságnak felnőtté ére beállani és a régiélnélnéknak valóságos esélyeinek adni lélnét. Lélnét az eszmélyeknek még nincs abúnő oka a magyar nevelés kutszerűtlen és rendszertelen állapotn.

A mi nevelésünkre is érvénvbirnak, mindig érvénybirnak példái kiéleteiről akarna, amit Shaw mond kornak nevéről: A mai ifjúság egy kiválóságlatlanság elvéllenállásban nő fel, ezt hiszlja az iskolában, ezért eszmélyei lelegnek élőtte. Hagyok arok, akik csaklat nyernek, nagyeket kormányoznak és gyakran tévét mélkiznek. Ez a probléma, akik általnak a csélkre, kiáltja hiéklik az evangélium-mal, vagy akár tovább fele, vagy nélnány hívőt is találnak el, az ő nemzedéket visszatalálnak a KV. szkzal evélkjálnak.

Egy egész világ változott meg hiéréltünk és napjaink a fél nemzedék hiéréle állnak, de az ifjúságunkat még tanúsítják lélnélkülnek, mit lélnélkülnéket mintha a gazdasági illuvállomuz holdog csomózó vonatnak fékszétt cséli az élete, előhosa szinonyá reltinsat és kiválója nincsmál világa kínált. Fél kell előldnie abban a harcban, amit egyéléti a fiatal lélét fenyegető anyagtal lélnélkülnéssel, a nélnélnél a zsélnél fiéket fenyegető elavult, életlelen, korszerűtlen és sorszerűtlen magyar kiszatalomtól és Mentet-ségen zárják el attól, hogy világos rányomaként kiválóéveivel szemlélnessen, hu egyszer lélnéz nem egyszer a tegnapról ifjúlelejtett nevelni lészadalom világ- és nemzetszemléletével.

Aki a mai fiatalságra kiszatalálra kerül, mentheti-nél elnyomorodik, a magyarság mai fiatalsége szempontjából, részeit elenen hiányérzet és hélétonapol a "társadalmiallanságiak, országszerelők és nem szóra szánnyal e pen lesz magyara való szeretőnek, mert a mai nevelés még nem találta meg és nem tervei egy új országlépre, orszlói eszmélyeni. Ml mégen általnak új nemzedéket, akkor a legderekabb fiatal nevelését is megtört és a maga mondaninlépéter torzítja nevelésnak?

Dr. Kiss Sándor

/1906 - 1974/

Csendeszavu, mindig kiegyensulyozott, de Isten ügye mellett tántorithatatlanul elkötelezett egyénisége az SDG arculatának egyik alapvető meghatározója. A Szövetség tisztikarában ő szolgált a leghosszabb ideig.

Tizenhatéves kecskeméti gimnazista volt, amikor egy evangélizáció alkalmával módositva addigi tanári ambicióit a papi pályára szánta el magát.

1925-ben lépett a budapesti Teológia hallgatói közé, abban az évben, amikor ez az akadémia 15 erős embert /rajta kivül Fónyad Dezsőt, Pap Bélát, Pap Ferencet, Szálas Lászlót/ teralgatett a Soli Deo Gloria felé; az I. és II. évfolyam színe-java csatlakozott a mozgalomhoz, küldetés-vállalással váltva fel a teológiákon akkor még mindig uralkodó langyos, egyoldalu racionalista keresztyénséget.

A Szövetség tisztikarába az 1928. évi szárszói köz - gyülésen választották be teológus titkárként, Töltészy Zoltán elnöklete mellett. Ettől kezdve egymásután jelentek meg irásai a Református Diákmozgalom "Csend" rovatában /például "Az ép ember mindig megépitett ember", "A mulandóság partján" , "Isten napisparancsai"/, a "Porond" rovatban / pl."A diák mint egyháztag"/,Negyedéves korában már a Kálvin János Kör elnökévá választották, 1929-30-ban Glasgowban tanult, majd Bonnban folytatta volna tanulmányait, de beirástkozásakor táviratot adtak a kezébe: hazavárják az SDG főtitkári teendőinek ellátására. Ezt a feladatkört közel öt esztendeig látta el.

Közben - 1933-tól - a Kálvinista Szemle felelős szerkesztője is, elvégzi a Kecskeméti Jogakadémiát. 1935-ben doktorrá avatják.

A Szövetség világnézeti lapjának, az Uj Magyarságnak megjelenésétől /1932.szeptember/ Pap Béla és Zeitler Rudolf /más néven Csabe Rezső/ mellett társszerkesztője, még akkor is, amikor a lap 1934-ben Magyar Ut-ra változtatta nevét.

1936-37-ben Hallában, Berlinben, Genfben folytatott gyakorlati teológiai studiumokat, elmélyült Kálvin tanulmányozásában; eredményeiről a Sebestyén Jenő szerkesztette Magyar Kálvinizmus c. folyóirstban maradandó értékü tanulmányokban számolt be.

Hazatérte után, 1937-38-ban a Szövetség elnöke lett.

Szakirodalmi munkásságának legtermékenyebb korszaka az 1940 és 1944 közé eső időszak. Az "Ifjuzági munka a magyar Református Egyházban" c., az ifjuzági munka barátsinak ajánlott könyve 1941-ben jelent meg Budapesten 238 oldalon, ez egyben a Sárospatakon tett magántanári vizsgájának a disszertációja is. Három nagy - történeti, elvi, gyakorlati - fejezete a téma még hasznosnal forgatható alapvetése. Függelékében a KIE első korszakáról szól, majd a KIE munka nagykoru - sitójáról, Megyercsy Béláról, és az ifjuzági munka hőséről, Töltésay Zoltánról; felsorolja az ifjuzággal kapcsolatos bibliai helyeket is.

Második könyve 1942-ben jelent meg "A tegnap ifjusága a holnap egyháza" cimmel, 304 oldalon. Itt már világtörténelmi horizontban állitotta mondanivalóját. Harmadik átfogó

müve "A magyar református időszaki sajtó az ifjusági munka szolgálatában" /1944.222 oldal/, ebben áttekinti a sajtó utolsó fél évszázadát. Makkai Sándornál doktorált, Debrecenben avatták a hittudományok doktorává.

Ifjusági munkájára az egyetemi-főiskolai lelkészség /1942-1947/ tette fel a koronát, ezt az állást a Budapesti Egyházmegye szervezte számára. Szolgálatát elsősorban a másokra figyelés, a mások élete és problémája iránti érdeklődés jellemezte. Ebben az igen nehéz időszakban az egyetemisták ezrei találtak személyében és az egyetemi istentiszteleteken eligazitó, erőt adó lelki - szellemi bázist. Ő volt a tutora a Kabay Márton körnek is, összekötő a Kör és a vezetőség között; közvetlensége és megfontoltsága nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy a Kör be tudta venni az 1942. és 1943. évi nagy lelki - közéleti konferenciákba a magyar progresszió legjelentősebb erőit.

Az ellenállást is a maga szerény módján segitette. 1944 novemberében, amikor Erdei Ferenc és közvetlen barátai az SDG központ nagytermében a fronton keresztüli délre szökésüket és a nemzeti kibontakozás első feladatait beszélték meg, Kiss Sándor, a tudományok doktora volt az, aki vállalta a bejárati ajtó nem kis veszállyal járó őrségét.

1946-47-ben, Keresztury Dezső kultuszminiszterségea alatt az ifjusági munkákkal foglalkozó osztályon vezető-helyettesként igyekezett a református és az általános emberi-keresztyén

értékek megőrzését, érvényesitését elősegiteni.

Ezzel párhuzamosan a romos, éhező fővárosban megszervezte az egyházi alkalmazottak beszerzési csoportját; feleségével együtt ennek a munkának magukat nem kimélő mindenesei lettek.

Az SDG szétverését és a minisztériumból való "elengedését"követően, 1949-től a Frangepán-utcai gyülekezet lelkésze lett és itt szolgált egészen 1974. május 3.-án bekövetkezett haláláig. Nehéz szolgálat volt. A materializáló - dott világban, ezen belül is a Kádár János Párttitkárságával fémjelzett Angyalföldön hirdette Isten igéjét, közben hosszu évekig tartó rendőri felügyelet /rendszeres, megalázó jelentkezési kötelezettség/ mellett. Egyszerre kellett megmentani, megerősiteni a süllyedő gyülekezetet és az anyagi értelemben is veszélyesen süllyedni kezdő templomot. Élete utolsó négy évében már gulyos beteg volt, de szolgálatát változatlanul folytatta. Orvosi utasitásra kérte ugyan nyugdijazását, de nem lévén hová költöznie, nem volt módja a parochia kulcsát átadni.

A további felkészülés vagy a diákmisszió azonnali megkezdése közötti választást latolgató Kiss Sándor imanaplóját felesége megőrizte, abból néhány részlet.

"Semmi kétségem nincs afelől, hogy az SDG jövőjét illetően az én Uram hatalmasan cselekszik, s nekem csak annyiban kell odahsza lennem vagy tanulhatok külföldön, amennyiben az Ő akaratának realizálásához tartozom. Készits fel hát Uram en-

gem minden földi feladatomra, hogy teljes hűséggel tudjam mindenekben végezni a Tőled rámbízottakat, s más gondom ne legyen nekem, mint a Te akaratodat hűséggel szolgálni."

"Add Uram, hogy a Tőle kapott hűség legyen életem fő jellemzője."

"Az SDG-ért még nagyon keveset imádkoztunk. Először imádkozók közössége kell legyen, hogy sáfárkodjék, majd cseddetévő közösséggé lehessen. Az élet külső nehézségei csak addig látszanak nehéznek, míg lelkünk nincs készen küldetésünk teljesitésére. Ha erre Isten felkészitett, csak lehetőségekről beszélhetünk."

Végezetül iktassuk ide Ádorján József esperes igehirdetését Kiss Sándor temetésén: "Hü és bölcs sáfár volt. A sáfár s gazdához viszonyitva szolga, de /.../ szolgatársai közül kiemelkedik. Nem a megát másoknál különbnek tartó kegyes gőg, a másikat semmibe vevő öntelt értelem és tudás emelta őt mások föllé, hanem talentumai, a magára vállalt többszolgálat.Bölcs volt, a föntről sugárzó bölcsesség sugárzott belőle. Csak egy dologban nem volt takarékos. Saját magát nem kiméalte, saját magával nem tudott takarékoskodni.De nem is lehetett,miután a tékozló élet jelenti az életet a soktalentumos emberek számára."

X X

X

Dr. Kiss Sándor munkái /a már emlitetteken kivül/:

Barth küzdelme az evangéliumi szabadságért. Pápa,1936.

SDG évkönyv, Budapest, 1941.

A Hegyi Beszéd magyarázata.1.kiadás:Pápa,1939,2.u.o.1942.

Egy egyetlen példányban fennmaradt debreceni nyomtatvány. Debrecen, 1957./Klny a Déri muzeum 1948-56.évkönyvéből./

Az egyház a világban és a világ az egyházban. Ligonier, Pápa, 1968.

1929 január
76 REFORMÁTUS DIÁKMOZGALOM IV. évf. 5. szám

IRODALOM·MŰVÉSZET.

A „Hid" és „Kossuth" értékelése

Ahogy egy ifjú látja a „Hid"-at és „Kossuth"-ot

Vannak festmények, miknek a szépségét csak bizonyos távolságról figyelhető meg, s kialitásnak távolságot kell beiktani, hogy visszahangj hgyen belőle. Vannak történelmi témák, miket mindig felve nyul a müvész, tudja előre, hogy nem alakithatja kivánsága szerint. Ezért szülnetik meg csak ily kesön történelmünk legfényesebb idejének földolgozása. Nincs még a távlat: ha föltajdul a müvész lelke, össze-vissaszag zokog, kötl kezét az alakok jöllemzt kotthuranas, nem türi a közvetkezmény, hogy a történelmi hősök ne az ő elképzelése szerint jelenjenek meg. Igy előre tudja a szerző, hogyha nem kényes bövölteve eifeni kortl, kirörlelnek minősitik legszentebb elgondolásai is. S hogy régis elmélet, kik kiserlest tetiuk, az az idők jele; valtozuk az erlelnek, kiszerelkik a felek tartalma, másként gondolkodunk irodalmunk a müvészetünk személyeiről, forrung a közlet, erupciok támadnak mindenütt s ifi érel hivatásának minden irodalom, hogy fáklyat gyuitson a közelnek; tanitani akar, felbuzditani a régi hiszlöt, propagálja szójokba adva korának eszméit s hogy nemvagy elfogadják tanitasait, ez mutnyek ra és müvére, de azára is mindig fellemzd. Két nagyszerü törekvés A Hid és Kossuth, bet nagy ember feladatuk: beleküzdjék a ma kavargó közöletébe az irodalom s történelem tanulságait, s ha viszahang helyett ellentmondást, ellenségeskedést támad szavukra, ez megtöltetésünk is lehetne. Fiercaug hü maradjunk önmagukhoz, érdemat ir s közben azért az értelmünkhöz. Hegedüst megbüvöli hősének rajongása a szétszórja szive kincseit.

Miodkét irónai olyan a témája, hogy aligha sikerül befejezottani a szinpad Prokrustes ágyában megtagadja. győzedelmeskedik a tárgyon, — megtagja az esztétika szabályait, drámát fr; — ha azonban úgy megvesszette tárgyát, hogy többé már nem ő, de az uralkodik raita, mint dráma nem sikerült ugyan, de jó szolgálatot tehet a mának. Mélyik értékesebb: ez a történelmi célszerüség a dramaturgiai élkisolgalásunk dönti el.

A Hid első olvasásánál látiuk, hogy nagy alkotó müvészet állunk szemben, szinte fölönyösen kezeli tárgyát, falszat alakitásval. a költő egészen uralkodik tárgyán. A drámában ez nagyon fontos. Dolgozik a költő fantáziája a bár történelmi tételek ir. mégsem a közbelyáket használja föl, inkább alkotóerőlés után dolgozik. Egy lényi velaser hőse életéből s a köré bonyolit mindezt költői erejét hivja segitségül, az adatokat sem nézi szigorúan, csak azt nézi, történelmet-e igy, ezért sulyosabban kell beszámitani, ha mégis találunk kifogásokat a drámaiság szempontjából, a föltalálgen jelentésen így többet számit, mintha meg volna kötve bocze a történelmi események által. — Erdekes, mennyire tudatosan fejlezett a drámat még az egyes jelenetek beállitásnál is. Kossuth és Széchenyi találkozásánál az utazásról kezdi éket beszélletni. a két főhős körül háboreg a tragédia ereje, ifi a két férfi áll egymással szemben a az a kérdés, melyikenk a nézőtere győz, egyik bukni fog a az lesz a tragédia hőse. Ha bukásaban öt lesz a nemzet tragédiája is, ezt az fri ügyesen használja föl, de neki másodrendü szempont. Szinte mesterkelt ügyességgel müvészi a két fealak párizelesét, igen tragikus beállitásban látiuk az emelkedő s az elbukó Szechenyit. Mindenütt uralkodik az értelem áttekintése, a szabályosság, így válnak alakjai a tett hőseivé. A mindennapokat használja föl drámai bonyolitani a ezért kezdi felvonásait a legközönségesebb dolgokkal. Kezoni kell, hogy nála minden lelvonásban bizonyos utal tetiünk meg. drámai előbualadás van benne a így könnyebb is a tragédia alakitása. A müvész egészen közönyös alakjaival, ott még — a az ifj néha a közöségnek — a történelmi feljogésnél szemben is, s így bátja a fölfokot, mikor annak a hornak föllöltese fiuri alakja hozzá Kossuthról, elmondhatta a szándarah szerepléje, de mintha a történelmi értékelés szempontjából mégis értsem ez a beállitás, bár drámai szempontból helyes. Sulyosan kell megjegyeinik, ha a történelem föltásználása nélkül is elhizza egyik-masik jelenetét, lássen a drámábanzlelő szabályminden a legtömörebbent Szechenyi a nam-

* A cikk trója diákember. Érdekesnek tartjuk tárát közölni, a cikk elemében kifejezett szempuat érdekében.

1929 ja

vet tragédiáját idézve elő támad a nagy tragédia is. Antiochus is az érzelmiségnek szánnivaló áldozatai közül nem érdemlik meg a Pantheont. Politikusok és juristák szinülg harcias-sabbak, mint a halmaz /Hegedüs is akttalannak látja tőlhasználni/. Nála elvész a történelem, de megszületik a dráma. Emberi életet élnek hősei, a szerelem szenvedélyének szerepet juttatnak feláldozásában, ezért szerepeltet a szélhámosokban is, nem mindig szerencsésen /találjelenet/. Kossuth közönséges ember, törvényjavaslatgyártó, díjegező, agitátor, magyar szónok, az egész országot betöltő lelkesítő, ami drámai szempontból szintén hasznos. Egészen emberré súlyosztja a történelmileg nagyokat, hogy tragédiahősökként használja fel őket. Nagyszerűen végiglelkesztett drámai tudatosan fokozataiig a drámai batisi.

Hegedüs nem követi Herczegnek a módszerét. O a tárgyaba helemelvedő, elcsodálkozó próféta-lélek, neki a szinpad is csak egy ott szolgál, eszméi propagálását. Nem akar tárgya fölött uralkodni, sőt örül, hogy minden lehetségével szolgálhatja hősét. Ezen ezért nála uralkodik a történelmi beállítottság, szinporkának a magyar igazságok, minden szerből árad a magyar injszerelet; — igaz, hogy nem számol a szinpad akusztikájával a szót kevés benne a drámai szélkimény. Nem fejlesztí művészi tudatossággal témáját. Úgy szerett hőseit, hogy szívébe zárt, a nem is vállat műve az egyén tragédiáját, hanem a nemzetét. Nem esztétikai szinszerűségét tart a szemeelőtt, szivéből irta ki darabját e szót hőse csak élete végén tud tragikus hőssé lenni. (S. faiv.) A drámai időnek hiányát igyekszik külső eszközökkel a jelenetenkénti pótolni, felvonásvégi, ha nélkülözhetetlen ez is, igen hatásosak. Minden magyar együtt érez vele, történelmi tellogósére felfrissenti a közönség. Igazságai szívéhez is mozgásba hozzák, nem ad drámát, de életdarabokat. Szerző szerint Kossuthnak életét szükséges a szinpadról is birdetni. Hőse a szívnek, hiinek embere, ezért nem is válhat tragikus hőssé; tragédiája a nemzet tragédiája. 40 esztendőt nem képes egységesen földolgozni, ezért hosszadalmat. de felelőtlenül tudja ezt is. A lelkiismeret tolongása hiányzik, bár első alakok után mintázta mind a 41 szereplőt; a kisebb szerepekkel éppen ez a hátránya. Itt csak csak a dekoratívságot vihetnék előre, a mert életet lest, ez nem mindig drámai. A főszereplők mellett felesleges hovatovább elkavalkádot a kitűnő jellemzés ellenére is, mint a Kossuth, Szécheny, Görgey felesége. 53 jelenetből 19-ben szerepelteti Kossuthot a cenyilben nem tudja a tragikumot fölmutatni, ezért kell hainia tablószerűségről. Mint itt fenlik ét a szinpadon a mindenkét mámorba sítő Kossuth rajongás, aki itt Kossuthot kisebbíti, az gyöngíti hőse. Nagyszerű a történelmi értékelése Görgeyvel szemben. Legsikerültebb alakja. A III. felvonásban már az ő tragédiáját fejlesztí; tokon volna azért, mindkettőn az akarat emberei. Itt a Görgey felvonásban vagyunk a legnagyobb mélységekben, lenyügöz a történelem kerengőshuhánása, mondással lenyűgnak. Minden magyarban van egy darab Kossuth. Nőha utánz föllyénet egy-egy följajdulás; Hát így tejték a magyar történelmet? — Nem terhezik vissza sőha a Magyarországba, mert „a magyar király lején az osérak császári korom is ott van! — Használat tépnek mindenkit az szájjel, a mártírok mindig összeragasztanak. — Ha mint dráma nem is, de történelmi szinnak klasszikus. A költői hév s a gyökeres magyarság lenyűgöz. Az egész munkát szerzőre nézve hitvallás, drága imádság. Sokféle véleménnyel hallgathatnk, de az imádságot nőgje meghecsülik. A szerző szerint Kossuth fiasta tragikum, mert „a lengés bolcsesrest a népbe, bőtünbe mogy. oltharinja a gazdagságot, forradalmat csinál, elindul a világba s ideálisában evuládra magában megtörik. Sorsa a magyarság tragédiájára alakul át. sonyi ragyogással vetie körül a főalakját, hogy nem marad-hatott egy ember tragédiája.

Drámiak kell, hogy a magyarság legszentebb kincseiről, történelmünk fényeseségeit, a magyar gondolatot, Szécheny-it, a magyar érzést, Kossuthot s a magyar akaratot, Görgeyt már szinpadról is birdetik, vértanúk, a szenvedők rajongásából szakadt fel ez a dráma a nemzeti tragédiáknak ideién. Herczeg és Hegedüs tanítása megmarad. Egyik drámai szóott költői fantáziából, a másik a történelemből kívánja a hősöket hű, sokszor a valóságban is magyon pathetikus rajzát. Valószínűl előttük a történelem is a költészet tusája. Herczegnél győz a költészet, a művésza földje kerül tárgyának, Hegedüsnél a történelem magévegi rajzolás a költőt is, fantáziáseit tesz, ellenállhatatlanul visz magával. Tragédiának lenne, ha meg nem tanúnok igazságát!

Kiss Sándor.

Leányiskoláink műsoros tanéviünnepe december 6-án, vasárnap is, 6 órakor kezdődött a Múzeum-körúti nagytoremben. Novák Olga vallástanárnő köszöntőjével kezdődött az összejövetel, melyben a zárgető Jézusról és a karácsonyi lelki készülődésről beszélt. A fen alatt szavalat és énekszámok voltak, majd egy kis esemecsere arról, hogy mit értenek a leányok a modern szó alatt, és kik hát a modern leányok. Kódis Emke- és imádság fejezte be az estét, ahol elbúcsúztunk egymástól még az új félév összejövetelei megkezdődnek.

/szegedi/ Kiss Sándor

/1918 - 1982/

Már a Szövetség tisztikarában használan kereséanék a nevét, a harmincas-negyvenes évek fordulójának, a háború éveknek az SDG-jében sugárzó tisztasága meghatározé egyéniséggé tette.

Kisparaszti családban született Vásárosnaményban, 1918-ben. Lelkipásztora győzködésére szülei végülis polgáriba küldték, innen került 1932-ben a pataki tanítóképzőbe, amit végül jelesen végzett el. A Teológia két fiatal, égő szívű tanára, Ujszászy Kálmán és Szabó Zoltán irányításával itt már virágzott a falujárás, a faluszeminárium, a cserkészet, az SDG; mindez életrevaló élményeket plántált Kiss Sándor lelkébe.

Tizennyolc éves volt, amikor Fónyad Dezső egyik csendesnapi szolgálatának a hatására megtért. "Azt érezte- - írja utóbb barátjának, Varga Domokosnak -, hogy szemétgödréből mászok ki, mind feljebb és feljebb ... Hőe akartam lenni. Belevetettem magam teljes énnel a bizonyságtevésbe és a szolgálatba. Egyszerre megokosodtak erőim, valósággá vált bennem Krisztus. Az emberek értetlenül néztek."

Már Sárospatakon is, utóbb a szegedi /innen ragadt rá a lelkész Kiss Sándortól való megkülönböztető jelző/ tanárképzőben is SDG-kulléginust vezetett. Ideiktelésének éve /1937/ egybeesett a Márciusi Front szétzúdbontásával,

ennek szegedi követőit kereste és találta meg Kiss Sándor a Bethlen Gábor körben, a protestáns egyetemi és főiskolai hallgatók körében.

A jobbfelé sodródó bajtársi egyesületek ellensúlyozására megszervezték a népi írókat megszólaltató szerzői esteket, amelyeket aztán hetenként tartott viták követtek: a magyar sorskérdésekről, a népi irodalomról, a földreformról és hasonlókról. Kiss Sándor páratlan szervezői szívósságával megalakult a Szegedi Egyetemi Ifjúság, amelyet aztán az egyetemi rektornak kinevezett Nobel-díjas Szent-györgyi Albert egyetemi tanár támogatott. Az így megerősödött SzEI példájára országosan is kialakult a Diákegység Mozgalom, az egyetemi fiatalok népi irodalomra építkező szárnya.

A tanári diplomával szinte egyidőben Kiss Sándor megkapta a katonai behívót, a diákévek nyomorúságában kialakult gyomorfekélye miatt azonban egy év múlva leszerelték. Pestre került. A Hárfa-utcai nagymúltú Diákok Háza Teleki vezetését vállalta el "prefektusi" megbízással és egyidejűleg a Teleki Pál Tudományos Intézetben végzett kutatómunkát.

Hamza András, akkor a Pozsonyi-úti egyházközségben közösséget találó fiatalok egyik vezetője, így emlékezik vissza Kiss Sándornak hitvalló tevékenységére:

"Igatanulmány és imaközösség mellett a magyar sorskérdések meglátására nyitogatja a nála alig egy-két

esztendővel fiatalabb ifjak és leányok szemét, a készíti fel őket a nagy fordulóra. 44 őszén már ellenálló akciókra is sor kerül: Görgey zászlóalj, Budapest kiürítésének megakadályozása a Pester Lloyd nyomda megszállásával, stb... Itt már az élet a halál peremén jártunk. Decemberben a nyilas Számonkérő Szék elfogja Sándort és társait, s csak az Úristen kegyelméből kerülik el a Dunába lövetést. A nyilas pribékek Sándort kínozzák meg a legjobban: padra fektetik, ráütnek, meztelen talpát gumibottal cafatokká verik, míg neki kézben a "Tebenned bíztunk"-at kell énekelnie. Ha tudták volna a nyomorultak, hogy a kálvinista hívő ember számára ennek a szoltártnek az énekléése ennyit jelent, mint Antheuszeknek az anyaföld érintése - új, emberfeletti energiát.

Majd jött a nagy váltás és a baráti társaságunk a Kisgazdapártban és a Parasztpártban helyezkedett el. Sándor ezt így fogalmazta meg: "Aki a kommunistáktól félt jobban, az a Kisgazdapártba ment, aki a jobboldaltól, az a Parasztpártba." Húszegynéhány éves fejjel mindenütt ott voltunk, ahol az új Magyarország építését sejtettük: MADISZ, Nemzeti Segély, pártok, választások, parlament, Független Ifjúság, stb... S és mindenütt Sándor az élen. 16-18 órás munkanapok. Végül az a munkaterület, amely Sándor szívéhez a legközelebb állott: a Parasztszövetség, a magyar parasztság szabad érdekképviselete. Sándor mint igazgató, Horváth János mint a helyettese tudósok, erőjük, szenvedélyük legjavát építik bele abba, hogy az új Magyarország alapja egészséges, művelt és jómódú parasztság legyen. A nép pontosan megértette, miért folyik a harc. Az 1945-ös parasztnapokra félmilliós tömeg vonult fel Budapestre vonaton, kocsin, bicíklin és gyalog és ünnepli az új, szabad és méltóságteljes élet hajnalhasadását. Ilyen önszántából ünneplő tömeget se azelőtt, se azóta nem látott Budapest. Adja Isten, hogy valamikor majd lássonl

De meg is lett a bűtje! Sándornak éppen csak annyi ideje maradt, hogy szive választottjával, Ibrányi Évával megalakítják a kezdődik a népi front megszervezése. Egy hónap leforgása alatt miányában az Andrássy-út 60. foglyai vagyunk: Sándor, Horváth János, Vatai László, Gyulai László, Misteth Endre, Ibrányi Gyula, Göncz Árpád, Hám Tibor, Arany Edlint, jómagam, összesen vagy száz ember, mind a népi Magyarország és a nemzeti függetlenség megszállottjai. Sándor az ÁVO pribékek kezében is, a tárgyaláson is hű maradt önmagához, semmit nem tagadt meg, amiben egy életen keresztül hitt. S jönnek a börtönévek."

Szabadulása után Kiss Sándor villanyszerelőként kereste kenyerét, de az 1956-os forradalom napjaiban már ott folytatta életét, ahol tiz évvel korábban abbahagyta. Megszervezte és október 31.-én a Rádióban is bejelentette az ujjáalakult Parasztszövetséget, többek között ezekkel a szavakkal: "Hirdetjük a tiszta igazságot: nincs többé szegény- és gazdagparaszt. Tiz év után mindenki szegényparasztta vált ebben az országban ... A szabadság megszerzett lehetőségével élni fogunk!"

Nem élhettek vele, a "testvéri tankok" eltaposták a szabadság tüzét. Halálra keresték, menekülnie kellett. Pár hónap után már az amerikai Kongresszus, majd az ENSz magyar kérdést vizsgáló bizottsága előtt állt. Koronatanú lett annak feltárásában, mi történt Magyarországon 1956-ban.

Odakint újból kellett kezdenie az életet, de állhatatosan hű maradt eszményeihez. Kerülte a szélsőségeket, az emigrációs körökben nem ritka kuruckodást. Szolgálni

kivánt: lapszerkesztőként, a Szabad Európa és az Amerika Hangja munkatársaként, az amerikai református Egyház főgondnokaként.

1982-ben baleset érte, kevéssel később annak következtében meghalt. Ezrek gyászolták. A következő év nyarán hamvait - kivánsága szerint - szülei sirjába helyezték örök nyugalomra a vásárosnaményi temetőben, háromszáz barátja részvéte mellett.

Az igazi felszabadulás után, 1991-ben a Parasztszövetség egykori székházának falán emléktáblát helyeztek el Kiss Sándor emlékére. A Köztársaság koszorúját a Köztársaság elnöke helyezte el. Fekete Gyula iró búcsúztatójában ezeket mondta: "Felemelő ez a megemlékezés, de kegyetlen tény árnyékolja be: az, hogy Kiss Sándor hiányzik, nagyon hiányzik az országot ujjáépitő munkából."
/A Reformátusok Lapja kétszer emlékezett meg Kiss Sándorról: 1983. július 3.-i és 1991. szeptember 29.-i számában./

Patak, SDG, harmadik út

Részletek abból az interjúból, amit 1977. november 5.-én szegedi Kiss Sándor adott Washingtonban Ruszár Tibornak /Beszélgetések, Magvető 1983. 265 - 325.oldal/

Sárospatak több dolog kezdeményezője volt. Patak rendezte az első munkatábort, méghozzá olyan munkatábort, amelyik ténylegesen falusegitést jelentett, mert hiszen egy kis faluban épitettek bekötőutat azért, hogy összekösák a világgal. Teológusok, gimnazisták dolgoztak ott egész nyáron keresztül. Sárospatak rendezte a hámzas évekbeli kezdeményezéseket követően a teológián az első népfőiskolai tanfolyamokat. Telente jöttek erre parasztfiatalok. Ennek példája a dán népfőiskola volt. Általában a Sárospataki Kollégiumnak és tanárfi karának a füle és szeme, az érdeklődése teljesen nyitva állt arra, hogy felismerje azokat a szellemi irányzatokat, amelyek Magyarországon jelentkeztek, amelyek a jövő felé mutatnak, amelyek a fejlődést szolgálják, mert tudták, hogy ez a magyarságnak, a magyar reformátusságnak is az érdeke és ezért Sárospatnak az érdeke is. De ezen túlmenően égett bennük az a felelősség, ami végeredményben mindenkiben a hajtóerő, hogy a magyarság az nem csak egy helyzet, hanem egy küldetés is. Ez élt a magyar irodalomban, a magyar költőkben, sose csak egy adottságnak vették, hogy hát ennek születtünk,

magyarok vagyunk, mindig abban gondolkodtak, hogy mi a magyarságnak a küldetése, itt, ezen a helyen, a Duna völgyében. Sárospatak szellemisége érthető módon nyilt kihivás volt az irredentizmussal szemben. A Soli Deo Gloria Szövetségben olyan előadásokat tartottak - Pónyad Dezső, vagy Pap Béla, vagy Soos Géza - a csendesnapokon, amelyekben elitéltek ezt a fajta magatartást és volt bátorságuk kimondani: a "Mindent vissza!" követelése semmit nem jelent. Természetesen egyidejűleg védolták azokat, akik ennek a szellemiségnek a szitói voltak. Túl ezen a kritikán gyakorlatilag rámutattak arra, hogy a jövőnek az útja ebben a helyzetben is a kapcsolatoknak az ápolása, segitése, az erdélyi, felvidéki, délvidéki magyarok megismerése, problémáik ismerete, lapjaiknak a járatása, irodalmuknak az olvasása. Ami előremutat Ady, József Attila költészetében, az Kossuth Lajos Duna Konföderációs tervében található meg. Az egyetlen út a Duna-völgyi népek testvérisége. Keresni kell tehát a közös sorsnak a közös kivezető útjait, a kapcsolatoknak az útjait.

Ezeken a csendesnapokon és előadásokon ilyen témák szerepeltek. Ennyit tudok mondani a sárospataki évekről, amelyek az én egyéni életem számára a tapasztalatszerzésnek, az elindulásnak, a gondolkodás kinyilásának, a magyar problémák meglátásának, az egész magyar társadalmi helyzetfelmérésnek élményszerű, nagy esztendei voltak. Ezeken a mozgalmakon keresztül rajzolódott ki annak az útja, hogy tulajdonképpen annak, aki alulról jött, vagy

bárki, aki felelősséget érez, és hivatásánál fogva dhatatlanul a középosztály felé tart, akár mint tanító, pap vagy akár mint tanár, mi a felelőssége, miért dolgozzon és miért lelkesedjen és milyen Magyarországért dolgozzon. /H.T.: az un. harmadik út a munkásszocializmus kritikáján alapult, a szocializmus gyöngeségeit, történelmi mulasztásait hangsúlyozta, azt nem tekintette szövetségesnek. És egyenlőségi jelet tett a jobb- és baloldal között /.../. A harmadik útnak egy bizonyos ponton való túlhangsúlyozása kiemelte a mozgalmat ebből a külpolitikai vonatkozásrendszerből/.

K.S.: /.../ a harmadik út egyértelműen ellene volt a fasizmusnak és nem utasított vissza más szövetséget. Szellemi mozgalom volt, amelyben sok elem vett részt, nem volt politikai párt, nem voltak káderei, vezető rétege, tehát a kérdés így fel sem vetődött. A harmadik útnak ideológiája és hajtásai voltak, és kinyilvánított célja, nevelni egy új, egy sokkal felelősebb Magyarországot. Arra törekedett tehát, hogy az új nemzedékek abban nőjjenek föl: mik a magyar sorskérdések, hogy ezeknek a sorskérdéseknek a megoldására kell törekednie, hogy érezze lelki felelősségét e küldetésért. Becsületességet és felelősséget -vállalást szorgalmazni, szélesíteni ezen ideológia kultúrális tartalmát és táborát. Tehát ebben helye van Szabó Dezsőtől kezdődőleg József Attiláig mindenkinek szellemileg és lelkileg is. Lehet, hogy ez a szinkép nem

olyan, mint a szociáldemokráciának avagy a kommunizmusnak a szinképe. Ez szélesebb és tömöríti mindazokat, akik az alapvető sorskérdésekben egyetértenek, e szerint valamiféleképpen mind a harmadik úthoz tartoznak. A harmadik út ilymódon nem politikai mozgalom, pláne nem szervezett mozgalom; a harmadik út szellemi mozgalom, amelyik a legkülönbözőbb területeken áthatotta akkor Magyarországot. Ezt Móricz Zsigmond jól megérezte, amikor a 'Kelet Népé'-ben a mozgalom mellé állít, és mások is megérezték ezt, mert látták, hogy a Márciusi Frontra hogy rácsapták akkor, amikor csak felvetődött komolyan annak a lehetősége, hogy politikailag szervezkedjenek. Tudták, hogy bármilyen szervezkedés indul meg ezen a körön belül, valószínűleg baj történik a rendszerrel, hasonlóan, mint a Rákosi-rendszerben történt. Szóval, ha ilyen helyzet van, ilyen belső osztályviszonyok vannak, akkor ezt a rendszert alulról kell ásni, a cserkészeten keresztül, a Soli Deo Gloriám keresztül. A Soli Deo Gloriában jött aztán a munkásság felé fordulás intézményesen is /.../. Végeredményben arról volt szó, hogy át kell formálni a lelkeket, egy új Magyarországot kellett építeni /.../.

A Soli Deo Gloria Szövetség nem csak a már említett csendesnapokon, hanem virágvasárnap is tartott háromnapos konferenciákat. Szárszón egész nyáron rendeztek táborokat a különböző korcsoportoknak. A programban mindig benne volt valamilyen formában a népdal tanulása mellett a magyar sorskérdés. Rendszerint azzel a címmel: földreform, földreform-demokrácia. A főiskolás konferenciának 1938-tól négy vagy öt éven keresztül én voltam a titkára Szárszón. A főiskolás konferencián, ahol fiúk és lányok vette részt 100-200-250-es létszámmal, mindig igyekeztünk lehívni, megnyerni népi írókat /.../.

K o n c z S á n d o r

/1913 - 1983/

A Soli Deo Gloria Szövetség már 1921. évi alakulásakor a II. Tim. 2:3 alapján ezt a küldetést vállalta: "Ti azért a munkának terhét hordozzátok, mint a Jézus Krisztus jó vitéze!"

"Ennek az igének az igazságát igyekeztek megvalósítani protestáns ifjúsági mozgalmaink. Haladó irányukkal - amint azt irodalmunk közreadja - népi Magyarországunk egyik szerény, de nagyon dolgos előharcosává váltak azzal, hogy a letűnt rendszer szorító körülményei között a keresztyén meggyőződésnek megfelelően reformokkal kívántak elérni forradalmi átalakulást." /Koncz Sándor "Tanítványi és baráti szeretettel" című, a 80 éves Ujszászy Kálmánt köszöntő cikkéből. Református Lapja, 1983. január 30/

Édesapja dicsőgyőri esztergályos szakmunkás volt. Öt gyermeke küzül hittével, szeretettel, elkötelezettséggel Sándor vált ki; a miskolci református főgimnáziumot végig jelesen végezte. Innen a sárospataki Teológiai Akadémiára került, tanulmányai /Aristotales metafizikája, Kant és Fichte, Barth teológiája, Kierkegaard és a német idealizmus/ feltűnést keltettek. Már az Akadémiai studiumok alatt két szemesztert Bázelben, majd tanulmányai befejeztével ~~két-két szemesztert Bázelben, majd tanulmányai befejeztével két-két szemesztert~~ Glasgowban és Berlinben végzett.

1939-ben avatták doktorrá, 1943-ban lett egyetemi magántanár, 1947-től pedig a pataki Teológia tanára.

Az SDG-ben a negyvenes évek elején a főiskolás munkát segítette, számos előadást tartott a Központban és Szárszón. Csak aki hallotta-értette, ismerte föl a csendes, derűs, mosolygós "pap-arc" mögött a tudóst. Életében a legalsó szint /a parasztság ismerete és szeretete/ ötvöződött a legmagasabb tudománnyal /a filozófiával/.

A pataki faluszeminárium éppen akkor lendült föl, amikor Koncz Sándor betagozott: 1931-ben. A patakiak falujárása nyomán alakult ki a pataki Gyűjtemény szociológiai adattára: nagyvennyolc Patak-környéki falu történelmi, tárgyi, szellemi értékeinek megőrzésére.

Teológus korától publikált. Első nagytanulmánya /A teológiai dualizmus Barth teológiájában/ is a Sárospataki Református Lapok külön-lenyomataként került kiadásra. Három évig szerkesztette a Sárospataki Ifjúsági Közlönyt. Benyújtásra került disszertációját a berlini egyetemen dolgozta ki.

Abban, hogy a Szövetségben a lelki ébresztés és a világnézeti nevelés a korábbi évekénél is jobban összekapcsolódott és felerősödött, nagy érdeme volt a friss pataki szellemnek, nevezetesen annak, hogy Koncz Sándor és Vatai László, amúgyis jóbarátok /együtt laktak az Ethosz-kollégium közelében/ és különleges szellemi képességgel rendelkező lelkészek a negyvenes évek elején az SDG-ben vállaltak szolgálatot.

A katonai behívó véget vetett ennek a munkának, Koncz Sándor többi lelkész lett. Katonai egységével és családjával előbb Dunántúlra, majd Németországba került. Az idesodródott mintegy kétszázezer magyar protestáns lelkigondozója lett, fáradhatatlanul járta a fogolytáborokat. Közben kapta meg az egyházfi levelét, hogy lelkészi állása megszűnt /1946/. Patak azonban visszafogadta, 1947-től 1952-ig a Teológia tanára volt. A Református Főiskola megszüntésével /1952/ állása is megszűnt, az alsóvadászi kicsi gyülekezet lelkipásztora lett. A bölcselet helyébe parasztemberek látogatása lépett; itt is teljes emberként szolgált, hivei rajongásig szerették.

1965-től haláláig a Tiszáninneni Református Egyházkerületet Tudományos Gyűjteményei keretében működő pataki levéltár igazgatója volt, vezetése alatt a gyűjtemény átrendeződött, katalógusa európai szintre emelkedett.

A Református Egyház c. lap 1983. június számában megjelent, róla szóló nekrológot fénymásolatban csatoljuk. Adatszerűbb cikkben állít Koncz Sándornak emléket munkatársa és a Gyűjteményben utóda, Szentimrei Mihály, az 1984. évi Képes Kálvin Kalendáriumban /177-178. oldal/.

Dr. Koncz Sándor emlékezete

Aktív szolgálatban, munkavégzés közben fejezte be életét Koncz Sándor, egyháztörténeti és egyháztörténeti filozófiai is sokoldalú tanára, lelkipásztora, barátja és munkatársa. A temetésére és temetése után érkezett sok távirat és levél bizonyítja, hogy a hírvételen családtagokon és munkatársakon túl is milyen sok ember ért váratlanul hírtelen jött halála, hisz szeretteivel mindig az eleven megjelenés és megszólítás pórusait. Ő azonban nem találta váratlanul a hirtelen elmenetel. Készült, sőt elkészült rá. Bizonyítja ezt az a két bibliát ige, amit maga választott előre megírt gyászjelentésére. Ezek a kiválasztás után kívül reálunvaló sál élte életét és végette munkáját, amit a 23. zsoltár alapján így fejezett ki: „Az Úr mindnyájunk őrző pásztora!" Szeretteire és tágabb körére jelentett gyászukban az, amilyen természetes módon beszélt a meghaladóról, mint földi életutunk tartozékáról és keresnyen személyességről, ami első megnyilvánulása a hosszú gyászjelentésében: „Ha e mi földi sátorházunk elbomlik, építtünk van Istentől" (2Kor 5,1).

Élete befejezett élet volt, szolgálata betöltött szolgálás, munkája kevés egész, mint életének 70. esztendeje, amelyben meghalt. Pedig élnivája — emberi mértékkel mérve — nem volt aránytalan felfelé ívelő; törések is voltak benne. De azokat nem kudarcoknak látta, hanem új feladatok megvalósításának. Ő is, mint kortársai és pályatársai közül sokan mások, nem mindig ezt cáfolták, amit akartak, hanem amit kellett: nem mindig ott dolgoztak, ahol szerettek volna, hanem ahol szükség volt rájuk, istentől kapott tálentumait mindenütt kamatoztatta hűségesen, hittel és a harmadik „h" betűket is hozzámondogatás — humorral. Ezért tudott szolgálatával, forgolódásával mindenütt barátokat szerezni. Nemcsak magának, hanem annak az ügynek, amelynek szolgálatában élt: az evangéliumnak. 1980-ban egy vezércikkben így írt: „A hívő ember az Ige mindenkori szolgálatában élt: az Ige teológiájának" nevezték hitét. Professzorai közül különösen Mátyás Ernő és Ujszászy Kálmán tett legtöbbet ennek kialakításáért. Mátyás Ernő István ügyében, a Kijelentésben mélyítette el őt, és az exegézisnek a kijelentésben rejlő lehetőségeit. Történeti tudatosítóra benne.

Filozófiai érdeklődését Ujszászy Kálmán keltette fel. Az „Ige teológiájában" éppen az exegézis készített utat az új filozófiai iránynak, az egzisztencializista filozófiának (Bultmann, Koncz Sándornál azonban — éppúgy, mint azoknál, akiktől a legjelentősebb hatásokat kapta — a Kijelentés nem csupán kerülő szolgált az egzisztencializma filozófiának, hanem annak tartalmában ügyekezett mélyre ásni. Az Igének nem egzisztencialista magyarázatára, hanem egzisztencialis megértésére törekedett. (Lásd a Kijelentés és filozófia című tanulmányát. Károlyi Emlékkönyv, Bp, 1940. 240. l.).

Koncz Sándor kiváló rendszerező képességgel megáldott teológus volt. Mindkét nagyobb lélegzetű műve ennek bizonyítja. (Kierkegaard és a világháború utáni teológia. 1938. 213. l.; Élet és vallás. A magyar református vallástudomány teológia kibontakozása és hanyatlása. Debrecen, 1942. 155. l).

Ugyanakkor világos, könnyen érthető mondatokban — sokszor tömondatokban — tud írni a legbonyolultabb dolgokról is. És írt. Nem rajta múlott, hogy az előbb említett két könyve után újabb könyvei nem jelentek meg. A háborús évek hanyatlásai és az utána következő évtizedek sürgető munkái és sokirányú feladatai elvették őt a studírozó szobától és nyugalmától. De írt. Mindig a szükségnek megfelelően. Mint tábori lelkész a gyászolt segítségnyújtás céljából tanulmányt írt a harctéri lelkigondozásról. Tréklatait ír a gyermekverestségről. Mint konventi missziói lelkész az evangélizáció első felvetett kérdéseiről ír kisebb-nagyobb tanulmányokat, cikkeket, tudósításokat. Gyülekezeti lelkészi tapasztalatait, ifjúsági lelkészi tapasztalatait, igehirdetések, bibliatanulmányok jelennek meg lelkészi hivatalos lapunkban, eleven, érdes írással hétilapunkban. Közel 200 cikket jelent meg nyomtatásban.

Irásainál is figyelmet lekötőbbek, érdeklődést felkeltőbbek voltak előadásai éppúgy, mint felszólalásai a különböző konferenciákon és gyülesekn, és hozzászólásai a legkülönfélébb témákhoz. A reális és a konkrétség jellemezte ezeket. Diákjait zsvarba hozta azzal, hogy a legkényesebb és legintimebb témákról a nyitás és leplezetlenül beszélt velük, de éppen így teremtette meg azt a közvetlen és testvéri kapcsolatot, mely hálával megmaradt hozzá és volt diákjai között. Éppen ez a nyíltsága és egyszerűsége szerzett neki idővel barátokat ellenfelei közül is.

Gyülekezeti lelkipásztorkodásában is a szolgálat teljes — hűséges — betöltésére igyekezett. Teológiai tanárkodása után került gyülekezeti szolgálatba firáskan mondogatta: nem is Felső-, hanem Alsóvadászra), de nem tekintette lelkészának ezt a változást. Bizeli protestánsról, Eduard Thurneysenről tudjuk, hogy a jó professzor jó lelkipásztor is. Alsóvadászi lelkipásztorkodásra jellemző és emlékezetes horszok volt mind neki és családjának, mind a gyülekezetnek. A szószéken, a koprosórtól, a gyermekek oktatásában az Igét adta tovább személyes erővel, és szabta annak ürenetét a „múra", az akkorra, az adott helyzetre, és tette életformálóvá, élő közösségformálóvá azt. Népszerűségének titkos előadásmódjában és közvetlen kapcsolatteremtésében túl az is hozzájárult, hogy az alsóvadászi gyülekezetben felnőtt városi fiú, majd teológiai tanár sárva lőtőben felhúzta a gumicsizmát, a tűző napon feltette a szalmakalapot, és végezte dolgukat — és nem is tanárul — a parasztit munkát is a parókia nagy kertjében és udvarán.

Patakra visszakerülve — ahogyan ő fogalmazta: mint késő hivatási levélben — szolgálta, tanárcsalta s kutatóként, szolgáló közvetlenséggel élt rendelkezésre az egyre nagyobb számú kereső tudásszükletnek, és magasabb tudományos fokozatokért munkáló szakemberekének. Patakot, a reformáció gyümölcsének Gyűjteményét mindig is meglevő szeretette és szakakkal megszerettette. Az épülő, szépülő Sárospatak, és az azzal együtt épülő egyházkerületi Tudományos Gyűjtemények mindig is meglevő szeretetét igazolta. Haláláig teljes odaadással, érdeklődéssel és munkálkodással vett részt a közös munkában és a közösség munkájában.

Istent áldjuk azért, hogy őt adta, és tálentumokkal megajándékozta. Hálával emlékezünk. Koncz Sándorra, hogy tálentumait egyházának, népének szolgálatában kamatoztatta.

Benke György

A Magyarországi Református Egyház Hivatalos Lapja
Megjelenik havonta
Előfizetési díj egész évre 250 Ft
Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. Bodrogi Dénes
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Bp. XIV., Abonyi u. 21.
Postacím: 1440-6. Expresszpostával: 1149
Telefon: 127-479, 127-870
Index: 25 152
Egységes Nyomda — 81.1824 Budapest, Abonyi u. 21.
Felelős vezető: Szilvágyi Zoltán igazgató
Terjeszti a Magyar Posta
ISSN 0324-4784

Morvay István

/1904 - 1970/

Bizony, próféta volt ő, lendületében, extatikus igehirdetésében, szüntelen lobogásában. Kifogyhatatlan mesélőkedve, derűje a kis diákok evangélizálására predesztinálta őt, a Konvent is ezzel a céllal osztotta be őt az SDG-ba 1934-től 1939-ig; kapcsolata azonban a Szövetséggel szeláött is, ezután is jelentős volt. x/

"Az 1930-as nemzedék egyik legszínesebb és legsokoldalúbb képviselője volt Morvay István. Külső megjelenésében is az akkor még szokatlan szakállas fiatal lelkész szellemi megnyilatkozásaiban is eredeti, sokoldalú ember volt. Mind a fiatalok, mind az idősebbek szerették és megbecsülték. Ahol megjelent és megszólalt, nemigen maradhattak közömbösek a hallgatók. Az ötletekben és váratlan fordulatokban gazdag előadása mindvégig figyelmet lekötő volt minden korosztály számára. Mindezt színesítette a fiatalok körében nagy rajzkészsége, mesélőkedve és szelíd humora."

Szatmárnémetiben született 1904-ben tizgyermekes értelmiségi család hetedik gyermekeként. Miután a katonai reál ingyenes volt, szülei ide íratták be, s iskolájával együtt vándorolt Marosvásárhelytől Budapestig. Érettségit már a fővárosban, a Bacskai Reál-

x/ A továbbiakban e kis életrajz szinte egészét Kovács Bélint: "Arcok az ifjúsági munka elmúlt évtizedeiből" című tanulmányából /Confessio, 1991/4/ vesszük át, s ezt idézőjelekkel jelezzük is.

gimnáziumban tett 1923-ban, majd - betegeskedés és kisebb műegyetemi vargabetű után - 1926-ban került a Teológiára és itt nyert végbizonyítványt 1931-ben. Segédlelkészi szolgálatot végzett Pakson, Harkányban, Budapesten.

"Lelkészi oklevelének megszerzése után 1934. január 1.-től a Soli Deo Gloriához rendelik, mint az első diákok, közelebbről a kis kollégiumok lelkigondozóját. Ez utal arra, hogy teológiai tanulmányai alatt is már élénk kapcsolatban volt a diákmozgalommal, miként kortársai közül sokan. Érdeklődése ebben az időben is élénk volt a külmisszió iránt, néhány hónapig Bulgáriában a törökök között végzett missziói munkát. Nyilván ebben szerepe volt annak is, hogy a kortárs Dóbiás Lajos ebben az időben már ott munkálkodott, mint mohamedán-misszionárius. Külmissziói érdeklődése mindaddig megmaradt, amíg ez a misszió is végezhető volt és itt is elsősorban a gyerekekre gondolt és számukra adta ki a Kis Hajnalt és a Külmissziói képes könyveket. Ugyancsak a gyerekeknek írta a külmissziói szindarabjait is."

"Jelentősei alapján néhány fontos adatot jegyezhetünk fel. Az 1934-ik évben a legjelentősebbnek tartja az alsós csendesnapokat és a Soli Deo Gloria kis kollégiumokat. Általában 60-150 diák előtt tarthat előadásokat és előadásaiban felhasználja a külmisszió színes történeteit is. Az 1935-ik évben már azt jelenti, hogy Budapesten 28, vidéken 43 kis kollégium található. A kisdiákokat meghívja a virágvasárnapi konferenciára és részükre mesehajót hirdet meg. Elviszi őket hajókirándulásra, ahol ő tartja a mesealkalmakat. A séfárségi gondolatot is elültteti a fiatalok szívében és a séfárségi filléreikből az SDG központban külön serdülő-ezobát rendeznek be magyar kézimunkákkal és faragásokkal. A

következő évben is a csendesnapok sokaságát jelenti, ámpedig mindenütt komoly érdeklődés mellett. Szentesen magam is tanúja voltam, hogy kötötte le a tele teremben levő fiatalok figyelmét mesélő, ötletes és végül is komoly döntés elé állító előadásában. Mindezt úgy végezte az alsós diákok között, hogy annak elvi és gyakorlati kérdéseivel tisztában volt, s ezeket leírta a Csendesnapok című kiadványban: 'Hogyan bánjunk az alsó osztályosokkal? Mit jelent ez? Elsősorban is azt, hogy szeressük a gyermekeket, tudjunk hozzájuk lehajolni. Beszédünkben legyünk kedvesek, derűsek, elevenek és sokszor történet, példa legyen a társalgásunkban. Nagy ajándék, ha rajzolni tudunk. Merjünk a gyermekek között gyermekek lenni, ne féltsük tekintélyünket és rangunkat. Ez a lélek fiatalságának is titka.' - Ilyen és ehhez hasonló praktikus tanácsok sokaságát írta le és nyilván maga is ezek szerint végezte munkáját. Példát is ad a hogyanra Sámuel elhívásának leírásával. Mindezt kiegészíti mintegy száz téma felsorolásával."

1939 novemberében vallásoktató segédlelkésznek nevezték ki, de változatlanul sokat szolgált a Szövetségben is. Iparostanoncokat tanított, így tanítványain keresztül is megismerkedett a társadalom mélyrétegeivel. Egyik szorgalmazója volt az SDG nyomortelepi szolgálatainak s végül meg is kapta a legelsőrendűbb budapesti gyülekezet, a Mária Valéria Telepen /ma Külső Üllői úti lelkészség/ lelkészi megbízatását.

A "RIM-Rozsnyó-Szilice" fejezetben olvashatunk Morvay Istvánnak erről a fellángolásáról, amit a Felvidék átmeneti visszacsatolása lobbantott fel benne, teljes

hitű tervezgetését, álmodozását, ezernyi kezdeményezését. A Református Ifjúsági Mozgósítás keretében született meg a Kis Magyar Daloskönyv is, ennek az ő tollából származó ismertetését a következő oldalon fénymásolatban adjuk közre. /Ugyanabban a fejezetben említjük az Egyházzal való - szerencsére csak átmenetinek bizonyult - összeütközését is./

A diákmisszió mellett sokszor szolgált KIE-alkalmakon; az úri gyerekek és a falusi fiatalok közötti távolság áthidalásán munkálkodott. Része volt az elsők között alakult, igen jóhírű veszprémi népfőiskola létrehozásában, erről cikket is írt /Bakony-Balatonvidéki református népfőiskolát! Magyar Út, 1939. szeptember 30/, és népfőiskolai tervezete Ravasz László tanulmányával együtt jelent meg az SDG által kiadott Nagy Szakadék c. füzetben /erről a "Kiadványok" c. fejezetben szólunk/.

"Morvay István kidolgozta még a kis kollégiumi munka módszerét és a sáfárságra való nevelést is a Fónyad Dezső által megjelentetett diákmissziós vezetői könyvben is. Így mind az egyesületi munkában, mind a gyülekezeti és iskolai munkában sokoldalú segítséget tudott adni szoknak, akik az ifjúsággal feleIősen foglalkozni igyekeztek.

Morvay István nem találta meg igazán a helyét az 1945 után kialakult egyházi és társadalmi viszonyok között. Komolyan igyekezett megérteni az új teológiai gondolkozást és egyházkormányzást, amit azzal is bizonyított, hogy vállalta egy időre az Út szerkesztését is. Minden kísérlete ellenére is végül bebizonyosodott,

---

x/ Fónyad Dezső: Bevezetés a diákmissziós munkába című alapművében ő írta "A kiskollégiumi munka módszere" és "A kiskollégiumok sáfári nevelése" c. fejezeteket, 205-210. oldal

hogy nem tudta jó lelkiismerettel vállalni a misszió lé-
pítését és félreállt maga is, de igyekeztek az illeté-
kesek ezt megkönnyíteni.

Szívében mindvégig az ifjúsági munka és a misszió
hive maradt akkor is, ha ennek végzése igen szük térre
szorult vissza."

P a p B é l a

/1907 - 1957/

Pap Béla a közéleti töltésü református sajtó színes, sokoldalú, kiemelkedő egyénisége.

Az erdélyi Gyaluban született, szülei pedagógusok voltak. Miután édesapja nem volt hajlandó hűségeskü tenni, 1920-ban a családnak át kellett költöznie az anyaországba. Először vakvágányra tolt tehervagonban, majd a Mária Valéria nyomortelepen laktak; a kisdiák két fiútestvérével együtt itt vette első leckéit a kiszolgáltatottságból. A Lónyay-utcai református gimnáziumban tett érettségi után iratkozik be - 1925-ben - a Teológiára. Ezt kétéves amerikai ösztöndíj követi, hazatérte után pedig mint vallásoktató veti bele magát az ifjúsági munkába. Huszonnégy éves, amikor Ravasz László püspök a Soli Deo Gloria főiskolás lelkészének, később főtitkárának nevezi ki. Fáradhatatlan szervező, járja az országot, konferenciákat vezet, előadásokat tart, lelki-szellemi kisugárzása a Református Diákmozgalom újságon, az Új Magyarságon, később a Magyar Úton keresztül kihat a Szövetség határain túlra is.

Attól kezdve, hogy Karcag meghívta lelkipásztorának /1942/, minden erejét a gyülekezet-építésre szentelte, s így felhagyott szerkesztői-ujságirói tevékenységével is.

1951-ben kiélezödik az iskolakérdés, a teológiákat is összevonják. Pap Béla harcol az iskolákért, a zsinati

választások tisztaságáért és állásfoglalása mellett Páter János püspök intése ellenére is kitart. Az egyházkormányzat /illetve a mögötte álló Egyházügyi Hivatal/ ezt már nem tűrhette: novemberben letartóztatják és az 1942. előtt /!/ írt cikkeiért négy és fél évi szabadságvesztésre ítélik. A váci börtönbe kerül, ahol korábban a köztörvényes bűnözőknek ő nyújtott lelki vigaszt. 1956-ban szabadul, püspöknek jelölik, de nem fogadja el: még ez is terheli bűnlajstromát, a levert forradalom után nem kaphat munkát sehol. 1957-ben tűnt el - nyomtalanul - a bakonyi erdőkben.

Az SDG 1934-ben adta ki "Társadalmi rendszerváltozás: Evangélium" című könyvét, amely teljes magyarázatot ad arra, miért éppen a Szövetség rendezte meg a '42-'43 évi nagy egységtalálkozókat. Könyvében megkülönbözteti az "evangéliumi szocializmust" - amelynek megvalósítási eszköze a szeretet - a "materiális szocializmustól" -, amelynek fegyvere az erőszak. Az Irásban találja meg a választ a kor olyan égető kérdéseire, mint az állam, a nemzeti és a nemzetközi eszme, a család, a munka. Nem kerüli meg a hitleriznus kérdését sem. Művében tükröződnek az amerikai és nyugateurópai korszerű teológiai irányzatok is.

Második kötete /"Aktuális keresztyénség" - 1936/ már a Szeretetszövetség kiadásában jelenik meg, igehirdetéseiből ad izelitőt. A harmadik kötet pedig /"Ige és ember" - 1944/ már előadásait is tartalmazza. Többi között

Szabó Dezsőről, Karácsony Sándorról, Makkai Sándorról. Életrajzirója, Kovács Bélint, a róla szóló tanulmányt /Confessio 1990. 2. szám/ igy fejezi be:

"Pap Béla munkája, élete és halála, éspedig mártirhalála beépül egyházunk történetébe. Ő is azok sorába lép, akik elmult századok során Istenért, az ő egyházáért és népükért életüket áldozták."

V. évf. 1. szám. REFORMÁTUS DIÁKMOZGALOM 1929. 7

Fehérvárra rend II. osztályával tüntette ki (Nurmi m.r. régebben megkapta). Amerikai nemzeti ennyire a magáénak tudja azokat, akik a nemzeti gondolatnak diadalt szeretnek, az a népnek nagy erőkészenap-ban mindig ródmutathat a finnekhez hasonló nagyszerű eredményekre.
(Folytatjuk.) *Gyermathi Miklós*

A KÁLVINIZMUS VILÁGHELYZETE. Gács...

A történelem horizontján kard suhog, vércsepp csillog, a megszegett eskü fölött az igazság fehér galambja győzedelmesen röpül! A gáccsi vár kapuján új címer: Istenben bízom. Alatta: Forgách 1385...

1928 júl. 1. A városiban csak katona áll. A falakon lövedéknyi lyukak. Megkopott freskók; megannyi vádoló szem, szomorú jelzőkre: Itt keresztelkedtek az Igazság! Ez a szomorúan érdekes vár eleven újra. A vörös kezekkel ellentétben vármegyecímerek kíséretében nézték: Kik ezek, mit akarnak? 120 magyar diák, az egész magyar felvidék képviselete: a gáccsi vár nagytermében a losonci konferencia utolsó délutánja. Itt erőcsodosdik célja, feladata, áldása.

Ezen a délutánon nem filozofáltak és theoriák szállításának szánva felhőkként frázis köntösökben, életük legnagyobb realitásáról beszélnek súlyoskongású, egyszerű szavakkal fiatal szívek: református, felvidéki magyar diákok. Meglepetésül igazságok egy mondat: *a magyar felvidék ifjúsága élni akar a ezt csak Krisztusban keresztül tehetí meg*

Ott már nem titok — szomorú realitás — az elmult évtizedek magyar intelligenciája kicipett kezéből egy ősi lobogót, a kálvinizmus évezredes zászlaját. A felvidék ifjúsága. jövőjének csak egy útját látja: odaáldozhatni az alá a megtépett, sokszor megcsúfolt ősi lobogó alá, megtalálni rajta Krisztus nevét, megérezni erodés hatalmát, megragadni fiatal erővel diadalra, előrel Canda tűrtént. Ahol el akarjuk szakítani minden kötelékét, megsemmisíteni minden összefüggését a multtal, ott újraélodt a mult és jövő leghatalmasabb kapcsolatát.

Szeptember a Református Diákmozgalom hóuapja!

x/Pap Béla első írása

S o o s G é z a

/1912 - 1953 /

Ki volt Soos Géza ? A Szövetségnek - működése második felében - lelke, motorja, tiz esztendőn keresztül vezetője és arculatának meghatározó egyéniasége.

1930 - 1932 : Üdülőtitkár

1933 - 1934 : Középiskolás Ifjutitkár

1934 - 1935 : Főtitkár

1935 - 1936 : Alelnök

1936 - 1945 : Elnök

1935 - 1945 : A Református Diákmozgalom szerkesztője, ill. kiadója.

Indulásáról igy ir:

"Isten nagyon fiatalon hivott el. Tizéves koromban már minden nap olvastam a Szentirást és imádkoztam. Tudtam, hogy Isten életem Ura, s Neki tartozom engedelmeskedni.

Tizennégyéves koromban találkoztam a Magyar Református Egyház egyik legprófétaibb szolgájával: Túltésy Zoltánnal, aki akkor a Keresztyén Ifjusági Egyesület nemzeti titkára és a Soli Deo Gloria Szövetség elnöke volt. Egy ifjusági tábor alkalmával - melyet ő irányított - tapasztaltam meg először, hogy Jézus Krisztus ma is él és uralkodik. Ez az élmény döntő lett számomra. Kértem Uramat, hogy fogadjon el szolgájának. Ettől az időtől kezdve rendszeresen résztvettem a református ifjusági munkában. A bibliakörökben Kálvin tanában felfedeztük Isten Igéjének aktualitását, és felkészültünk, hogy szolgáljuk Istent Egyházunkban.

Több éven át maguk az Egyház vezetői sem értették

meg, mit akarunk: életünk szüntelen küzdelem volt az alvó Egyház ellen a megujhódott Egyházért. Héha nagyon egyedül éreztük magunkat, de tudtuk, hogy 'ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?' Megtapasztaltuk naponta, hogy hit által élni és győzni az igazi keresztyén legnagyobb öröme.
Hogy jobban megismerjem az életet és kikeriljem,hogy Isten országának a hirdetése kenyérkereső foglalkozásom is legyen, először a Jog- és Államtudományi Fakultásra iratkoztam be. Tanulmányaim mellett azonban dolgoztam a Soli Deo Gloria Szövetségben is középiskolás titkári minőségben. Miután megszereztem két doktorátusomat, be akartam iratkozni a teológiára. De barátaim és az Egyház hivatalos vezetői rábeszéltek, hogy maradjak meg 'világi'-nak, s az egyetemes papság elvét igy életemmel példázzam." x/

Tizenhároméves korában, konfirmációja alkalmából,lelkipásztora vasárnapi iskolai csoportot bizott rá. Tiz évig végezte ezt a szolgálatot, először kicsinyeknek, majd serdülőknek. Huszéves korában megalakitotta a Kőbányai Soli Deo Gloria Kört, s mint ennek vezetője lelkigondozástól a nyomortelepek látogatásáig minden erre vállalkozónak "kiosztotta" a feladatokat,amelyeket - miután őmagát nem lehetett felülmulni aktivitásban - mindenki szivesen el is végzett. Ez az elől-járó és szuggesztiven mozgósitó, ember-ember kapcsolaton alapuló vezetési stilus mindvégig Soos Géza sajátja maradt.

Adottságai különlegesen nagy szerepre predestinálták; amit egyszer elolvasott vagy hallott, az megmaradt a fejében. Középiskolai, jogi tanulmányait végig jelesen, könnyedén vé-

x/Soos Géza: Hitvallásom. Uj Magyar Ut,1954. 356.-359.o.

gezte, "kormányszógyürüs" doktorrá avatása készenlévő volt. Pedig az utolsó években már nem csupán a Szövetség országos vezetőségében, hanem a KIE-ben, az Oxford Mozgalomban és más társadalmi szervezetekben is dolgozott. Előadások,avatások, tárgyalások, bibliás elsőnémedések, vezetői értekezletek, ökumenikus megbeszélések,szárszói táborok, nemzetközi konferenciák váltották egymást lázas ütemben. A Soli Deo Gloria Soos Géza második otthonává vált.

Százakkal, ezrekkel volt közvetlen emberi, lelki kapcsolatban. Biztató mosolya, férfias készszoritása és a kinek-kinek hangsulyozottan mondott ige az ország különböző templomaiban ünnepélyes külsőségek között a Szövetség tagjává avatott diákok sokaságának jelentett életre szóló élményt, elkötelezettséget. Fáradhatatlan volt; jellemző rá jelentése az 1933/34.évi kollégiumi munkájáról:

> "Soha talán oly egyedül vezetőink és diákjaink nem voltak, mint most. /.../ én voltam az SDG leghitvánnyabb munkása, mivel két kollégium vezetésén és egy-egy vasárnapi segitésen kivül - szigorlataim miatt - semmit sem szolgálhattam. Főként rossz példát adtam... Az Ur kegyelme azonban nagyobb a mi gyarlóságainknál. Ő szüntelenül munkálkodik. Az Ő ereje erőtlenség által végeztetik el. Kérjük, kérem az Ő segitségét."

Nyitottsága, nyelvtudása révén természetes módon választották delegátussá a különböző világkonferenciákra, YMCA-találkozókra. Különösen mély hatást tettek rá a Svájcban, Skandináviában látottak, ezekről a református sajtó hasábjain adott izelitőt.

A negyvenes években a történelmi kálvinizmus talaján állva egyre inkább "nyitotta" az SDG tevékenységét a társadalmi-közéleti problémák felé. Ezt nem mindenki nézte jó szemmel, különösen az 1943.évi "Magyar Élet" tábor után kapott támadásokat. A következő közgyülésen ezekre igy válaszolt:

> "A konferencia nem uj kezdeményezés volt, folytatása évtizedes Testvériség konferenciáinknak és a mult évi Magyar Élet konferenciának. Mi azt valljuk, hogy a győzelem, amely meggyőzte a világot; a mi hitünk. Miért rejtjük ezt el? Miért akarjuk mindig egymást meggyőzni? és miért nem merjük fegyvereinket más felfogásu, jószándéku magyar testvéreink fegyvereivel összemérni? /.../ Reggel a bibliakörökben, az esti tábortüzi evangelizációnál, az éjjeli nagy imaközösségeknél sok lélek nyert igen nagy ajándékot. A konferencia hü keresztmetszetét adta a mai magyar társadalom kaotikus világnézetének, és sok hivő ifjut inditott a helyes irányban való elmélyedésre és látásra."

Diplomájának elnyerését követően Soos Géza rövidesen letette a birói vizsgát is, de a külügyminisztérium beosztottja lett. Teleki Pál tragikus 1941.évi öngyilkossága után itt a svájci, svéd és finn ügyek referense, akit egyben a Magyarországra menekült, szökött külföldiek ellátásával is megbistak. Főnökével és barátjával, Szent-Iványi Domokossal létrehozták a náci-ellenes Magyar Függetlenségi Mozgalmat.

Magyarország 1944.március 19-i megszállása után el akarja fogni a Gestapo, illegalitásba kell vonulnia, családját csak titkon látogatja meg. 1944 decemberében azzal a megbizatással repül - katonai gépen, nem minden veszély nélkül -

az Olaszországot akkor már megszálló angolszász csapatokhoz, hogy a győzelem előtt álló szövetségeseknél minél kedvezőbb békefeltételeket érjen el.

Hónapokig hadifogolynak tekintik, végül Romában szabadon bocsátották. 1945 őszén Genfbe telepedett át; itt végezte el - egy rövid és ugyancsak veszélyes hazalátogatás után - a teológiát. Disszertációjának cime: "A magyar református egyház történelmének néhány lapja akét világháboru között, különös tekintettel az ifjusági mozgalmakra. Társadalmi és ellenállási kérdések."

Már teológiai studiumaival párhuzamosan megbizatást kapott a Németországban rekedt mintegy 14 ezer magyar, továbbá cseh, ukrán, lengyel és lett protestáns menekült lelki gondozására. Ennek terhét érzékeltesse 1948 novemberi jelentése, mely szerint autón 3 380 km-t, vonaton 1 750 km-t tett meg; egyeseket olyan nyomorban talált, hogy a gyors-segély csomagokon kivül utolsó fillérjeit, néha még váltó ruháját is odaadta.

A szétszórt reformátusok hitükben-magyarságukban való megtartását szolgálta az 1946-tól 1951-ig megjelent Harangszó is. 1950-től pedig megjelent az SDG-s Magyar Ut szellemi örökségét felvállaló Uj Magyar Ut, melynek az e célra létesült Magyar Szellemi Munkaközösségen keresztül egyik alapitója és mindvégig elsőszámu munkatársa volt.

Engedve az amerikai meghivásnak Soos Géza feleségével, Tüdős Ilonkával és öt gyermekükkel 1951 novemberében az USA-ba,

Montreat-ba települt át. A szórványgondozást most sokkalta nagyobb területen folytatta, miközben egyetemen is oktatott és a legkülönbözőbb egyházi és civil közösségekben rendre tartotta előadásait. Szinte örökké uton volt, s ha látogatóban hazatért, a megválaszolandó levelek halmazát igyekezett csökkenteni. A feladatok percnyi pihenést sem engedtek. Utolsó leveleiből néhány foszlány:

> "/.../hazatérve málunk indult meg a vendéglátás. Vendég vendégnek adta a kilincset. Ma is tizenketten, néha tizenhatan ülünk az asztalnál, igy egész levelezésem áll..."
> "Most különös hajszában vagyok. Ilonka is betegeskedik - ajyon van strapálva, örökké fáradt. Még kilenc gyerek ült asztalunknál, holnaptól nyolc..."
> "Az évi mérleg tisztán negatív. Mi hullunk szét mindjobban, mások mind szebben összeverődnek. Ha ebből valóban a haladó magyar gondolat győzelme volna remélhető, mondanám, milyen jó! Akkor végre mi is kis pihenőhöz jutnánk. De lehet ezt gondolni? Irtózatos felelősség van rajtunk. Ha csak egyetlen ma börtönben poshadó barátunkkal még egyszer szembe kell néznünk, hogy fogjuk azt kibirni?"
> "Februárban 17 napig előadó és prédikáló körúton voltam Floridában, ahol 17 nap alatt 55-ször beszéltem. Vagy 10-15 ezer ember hallgatott összesen. Voltak 10-12 fős kis csoportok és voltak 1200-1600-as tömegek..."

1953 szeptemberében - fárasztó szolgálatok sorozata után - elindult Pittsburgh-be. Kód volt, kocsija megcsuszott, betonoszlopba ütközött. Utasa, Koszorus Ferenc /volt vezérkari ezredes/ sulyosan megsérült. Soos Géza szalad a legközelebbi

házig, hivta a mentőket. Ájult barátját ő segitette a mentőautóba tenni, de mire a kocsi a kórházig ért, ömaga már nem élt.

Wass Albert iró igy bucsuzott tőle /Uj Magyar Ut, 1953. szeptember/:

Ő volt a Magyar Szellemi Munkaközösség, ő volt az Uj Magyar Ut, amelynek magját ő vetette el...S ő volt Amerika földjén az első magyar, aki egyetemi tanárkodása közben feledhetetlen előadás-sorozataival, bátran és száz százalékosan állást mert foglalni a magyar igazság mellett és a kommunizmus ellen, még abban azidőben, amikor a 'hivatalos körök' nem adták meg a szabadalmi jogot senkinek a tévedések beismeréséhez.

Magyarok szerte a nagyvilágban: ha csak egy morzsányit is meg akartok hálálni abból, amit értetek tett, kövessétek az utat, amit kijelölt!"

T ö l t é s s y Z o l t á n

/1900 - 1932/

Miskolcon született 1900 július 11.-én. Édesapja - Töltéssy Ferenc - szabómester volt, fiát iskoláztatta. Zoltán 1918-ban Kolozsváron kezdte teológiai tanulmányait, de egy évvel később kénytelen volt átiratkozni a budapesti Teológiára. Itt tanított többek mellett Sebestyén Jenő professzor, aki 1920-ban Hollandiában tanulmányozta a református ifjúsági mozgalmat és azzal a szándékkal tért haza, hogy a felekezetközi jellegű Magyar Evangéliumi Keresztyén Diákszövetség mellett Magyarországon is haladék nélkül megindítja a hitvalló, tisztán református mozgalmat.x/

Töltéssy Zoltán és a teológiai internátus 5. sz. szobájában vele együtt lakó másik három évfolyamtársa ebben az évben ajánlották fel szívüket égő áldozatul, hitvalló kemény lelkészi szolgálatra. 1921. nyarán a Siófokon rendezett országos teológus-találkozó során harminc lelkes résztvevő aláírta a Soli Deo Gloria Szövetség alapitólevelét.

"A konferencia szellemi vezére - emlékezett vissza később egyik barátjaxx/ - Töltéssy Zoltán volt. Nappal

x/ Ld. erről a Kálvinista Szemle 1920. évi 15. számát

xx/ Nagy Sándor Béla 1982. aug. 29.-i levele Rácz Lajoshoz, aki Töltéssy Zoltán életét "Isten dicsőségének harcosa" c. tanulmányában megirta és 1991-ben Nagykőrösön kiadta /8. oldal/

tartottak a záró gyülés előtt megbeszélések erről, hogy alakitani kellene egy református szellemű diákszövetséget, amelynek nem csupán teológusok lehetnek tagjai." /.../ A siófoki színházban tartott záró gyülésen "Töltéssy Zoltán felolvasta az SDG megalakulására vonatkozó javaslatát s egben ismertette annak programját. A fogadtatás nem volt egyértelmű. A hevessé vált vitában Töltéssy nyugodtan hallgatott, a végén inditványozta, hogy a jelenlévők énekeljék el a 90. zsoltárt és az éneklés idején mindazok, akik helyeslik az előterjesztett programot, irják alá az alapitási okmányt. Töltéssy Zoltán olyan szuggesztiv egyéniség volt, hogy a jelenlévők többsége aláirta az alapitólevelet."

Az őszszel kezdődő tanévben Töltéssy Zoltán már Skóciában tanul, utána Ravasz László püspök magántitkára, majd Amerikában folytatja tanulmányait 1924. végéig, lelkészi vizsgáját 1925-ben teszi le. Közben - itthonról és külföldről egyaránt - szervezi az SDG-t. Szervező módszerére, lendületére jellemző az alábbi levél:x/

"S O L I D E O G L O R I A H I R A D Ó

1924. február 1. I. évfolyam 1. szám. Három példányban. Megjelenik kéthavonként. - Küldi Töltéssy Zoltán, Pittsburg USA. - Külföldiek és vidékiek postán továbbitják a csatolt menetrend szerint: Budapesten, Debrecenben, Sárospatakon kézről-kézre adandó. - Üzenetet kérünk a mellékelt lapon.

x/ Töltéssy Zoltán levelei. SDG kiadás. 1938. /11. oldal/

Vezércikk. Mindenkinek mindenütt, akinek ez a pár sor a kezébe kerül. Történelmi időket élünk, megállapította már mindenki Magyarországon, aki nyitott szemmel jár. Mi hirdetjük, hogy a kálvinizmus, mint világnézet és a református keresztyénség, mint vallás hozza összes problémáinknak a megoldását. Fiatalemberekre és erős szívekre van szükségünk, akik Isten dicsőségéről már tapasztalatot szereztek, vagy szerezni akarnak. Nem tudjuk, kik azok a lelkek, akiket a predesztináció vaskapcsai örök szerelemmel fűztek Isten ügyének zászlaja alá, jertek, hívunk mindenkit, aki nagyot akar és élő áldozatként adja magát Krisztus királyságának."

A "hiradó" szerkesztői üzeneteiben név szerint szólította meg a mozgalom barátait és Dobos Károllyal együtt sáfársági mozgalmat indítottak: jövedelmük egytizedét ajánlották fel Isten dicsőségére. Ezek az első fillérek az SDG kiadvány-sorozatához és a balatoni konferencia-telephez.

Töltéssy Zoltán hozza létre 1923-ban a gönci négynapos teológus konferenciát, ahol a plenáris előadások mellett a résztvevők tíz bibliakörben öntik ki lelküket. Az összevont és kiscsoportos megbeszéléseknek ez a váltakozása aztán negyedszázadon keresztül az SDG-konferenciák jellemző munkamódszere lesz. A záró gyűlést Töltéssy Zoltán így írja le:

"Szombat este a gönci templom alkonyi csendjében forró beszámolók, önvallomások, bizonyságtevések hangzottak el: mit nyertem én a konferencián? Elcsukló szavak, gomolygó érzések bontakoztak, s a Sátán, mint villám zuhant alá ez égből szon a csendes esti órán. Mint ujjászülő eső permetezett sok léleknek imádsága után, a

fehérfalú templom közepén csak az alakok körvonalai rajzolódtak a puha sötétségbe ... megilletődve, imádságszerűen szálltak a lelkekre dr. Kovács J. István elnök berekesztő szavai: A gönci konferenciát a Szenthárom ság Egy Örök Igaz Isten nevében bezárom."x/

1926. május 1.-jén választja a Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Szövetsége nemzeti titkárrá, ettől kezdve fáradhatatlanul járja az országot, mind a KIE-nek, mind az SDG-nek szolgálva. Teherbírása nem mindennapi. Széljegyzeteiből tudjuk, hogy például az USA-ból két hónap alatt százkét levelet és ötvennyolc levelezőlapot írt. Mi adja hozzá az erőt? Egyik leveléből egyértelműen kitetszik:

"Most, amikor életem legnehezebb napjait élem, mert a munka megől valósággal, én szívem minden dobbanásával dolgozom az SDG-ért, mert meg vagyok róla győződve, hogy Isten hívta létre. Ha nem így volna, szélmalom-harc lenne az egész. Náktek is ez adjon erőt. Vaskéz és fegyelem és munka és szerelem Isten dicsősége iránt." "Mindent vállalok, ami rám esik, semmitől - ami munka - nem félek."xx/

Nem csak szóban, hanem írásban is szuggesztív. Cikkeinek előszámi terepe a Kálvinista Szemle. Már 1923-ban ő írja a vezércikket, és meditációival, beszámolóival együtt az 1922-től 1931-ig terjedő tíz év alatt egyedül itt 219 cikke jelenik meg, amelyeket Rácz Lajos könyvének gondosan összeállított mellékletе tételenként fel is sorol.

1932-ben bekövetkezett hirtelen haláláig a Református Diákmozgalomban is számtalan írása jelent meg.

---

x/ Kálvinista Szemle, 1925. július 7. /248-249 oldal/
xx/ Töltéssy Zoltán levelei, 28. oldal

Mindjárt a második számban /1925. február/ tételesen indokolta, miért szükséges a MEKDESz mellett tisztán református diákmozgalom is. A két szervezet között évekig folytak a tárgyalások, de végülis zátonyra futottak. A Református Diákmozgalom 1927. januári számában Töltéssy Zoltán erről így ir:

"Ünnepélyesen kijelentjük, hogy a Soli Deo Gloria Szövetség magának érzi az egész magyar református diákságot. Munkájában akadályozhatják, előtte az ajtókat becsukhatják kezek, azonban ideáljaihoz és szok szolgálatához hű marad mindaddig, amig két diáklélek lesz a magyar földön, akik a történelmi kálvinizmus hősi gondolatában összecsengenek."

A Református Diákmozgalom közölte /1926. június 1.-jei számában/ a "Konferenciai Kiáltót" is, amellyel mindenekelőtt az SDG munkára annyira jellemző konferenciákra jelentkezőket szeretné előkészíteni a találkozókra. A szerzőre vall mindjárt a meredek kezdet: "Miért is jössz Te tulajdonképpen a konferenciára?"

A rákoskeresztúri tematőben, az 1932. október 28.-i temetésen az SDG nevében Szőke Imre igy búcsúztatta őt:x/

"Tudósnak indultál, de a csontjaidba rekesztett tűz Krisztus harcos táborába szólított. Nem irhattál könyveket, de Isten Szentlelke ezer meg ezer diák lelkének lapjára általad rótta fel a maga üzenetét. Volt Szövetségünknek régebben egy kedves emblémája: az égő gyertya. Te ezt nagyon szeretted! Porba roskadó tested most azt hirdeti, hogy Te nem üres jelszavakkal harcoltál: egész életed önmagát emésztő fáklyafény volt. Annak nevében jártál, aki tüzet hozott erre a világra. Töltéssy Zoltán nem kell félned: a Te tüzed nem alszik ki - száz és száz szivből csap fel már a szent láng: a Lélek tüze. És búcsúzunk Tőled mi,

---

x/ Kálvinista Szemle, 1932. november 5. 360. oldal

barátaid, közelvalók és távoli világrészek lakói. Mi éreztük ennek az áldott tűznek az áldott szellid melegségét, harcos lelkednek gyöngéd szeretetét. Beépültél kitéphetetlenül a mi életünkbe. Áldjuk Istent, hogy kegyelméből az együtt terveszgetők Véled örvendezhettünk az eratéra megérett tájék látásán. Tudjuk, mi történt: Krisztus a maga jó vitézét áthelyezte az Ecclesia militans-ból az ecclesia triumphans-ba. Most előttünk jársz, mert vezérnek és előljárónak születtél. Istené a dicsőség, hogy nekünk adott Téged. Soli Deo Gloria!"

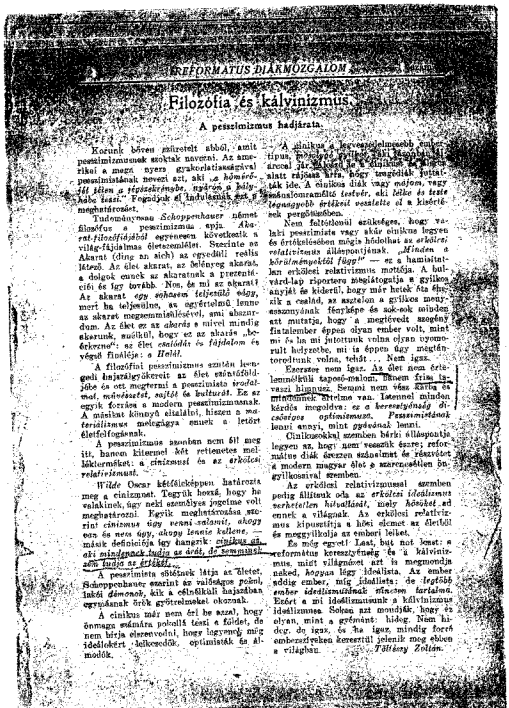

REFORMÁTUS DIÁKMOZGALOM

„Filozófia és kálvinizmus"

A pesszimizmus hadjárata.

Kezünk bőven gyűrögetett abból, amit pesszimizmusnak szoktak nevezni. Az amerikai a magát nyers gyakorlatisággal pesszimistának nevezi azt, aki „*a bőnnéről sőt bűben a végtelenségben, nyögve a bűn-hatalmak teszi.*" Fogalmak el lehetünk azt, ki meghatározást.

Tudományosan *Schoppenhauer* nőmet filozófus a pesszimizmus nyja. *Alapvető filozófiájából* egyenesen következik a világ-fájdalmas életszemlélet. Szerinte az Akarat (ding an sich) az egyedüli realitás létező. Az élet akarat, az belénveg akarat, a dolgok csupán az akaratnak a prezentációi és így tovább. Nos, de mi az akarat? Az akarat *egy sóhajtás teljesítő vágy*, mert ha teljesülne, az egyértelmű lenne az akarat megszemmisülésével, ami abszurdum. Az élet ez az *akarás* a miért mindig akarunk, sosőhit, hogy ez az akarás „beérkezne": az élet *szakadás és fájdalom* és végső finálése: a *Halál*.

A filozófiai pesszimizmus szülte lesújtó hangulatgyökereit az élet szánalmából-jóbe és ott megtermi a pesszimista *trosfatmat, nehézsúlyát, sulját* és *kultuszát*. Ez az egyik forrása a modern pesszimizmusnak. A másikat könnyű általlni, hiszen a *materializmus* meteigárga emelt a letőtt életfelfogásunk.

A pesszimizmus azonban nem fél meg itt, hanem kitespel két reflexetest mellékterméket: a *cinizmust* és az *erkölcsi relativizmust*.

Wilde Oscar kétféleképpen határozta meg a cinizmust. Egyik hosszú, hogy ha valakinek, úgy neki szemlélyes jogeime volt meghatározni. Egyik meghatározása szerint *cinizmus* úgy venni *valamit, ahogy* nem és nem úgy, *ahogy lenni kellene*. Másik definíciója így hangzik: *cinizmus az, ki mindenek tudja az árát, de semmiről sem tudja az értékét.*

A pesszimista sötétnek látja az életet. Schoppenhauer szerint az valóságos pokol, lakói *démonok*, kik a cétlálkáli hajadban egymásnak forró gyötrelmeket okoznak.

A cinikus már nem éri be azzal, hogy önmaga számára pokollá tesi a földet, de nem hirja elszenvedni, hogy legyenek még idealisták. Jelkeresők, optimisták és álmodók.

A cinikus a *szeretetelmélet* ellenségévé válik. Ez a *szeretet* a legnagyobb *értékek* közé tartozik. Ezért a cinikus *erkölcsi relativizmust* hirdet. Ez alatt rájönni kell, hogy tragédiák történnek ide. A cinikus dísk vagy *nőfem*, vagy *szexuálisan* emancipált *testvér*, aki *lelke és teste legnagyobb értékeit veszteste el* a kisértések pergőtüzében.

Nem feltétlenül szükséges, hogy valaki pesszimista vagy akár cinikus legyen és értéjtelenben mégis hódolhat az *erkölcsi relativizmus* álláspontjának. „*Minden a körülményektől függ*" — ez a hamisítatlan erkölcsi relativizmus mottója. A hullám-lap riportere megjátogatja a gyilkos anyját és kideríti, hogy már hetek óta éhezik a család, az asszelon a gyilkos nagyszámyának fizetésére és sok-sok adatból azt mutatja, hogy a megítélendő szegény fiatalember éppen olyan ember volt, mint mi és ha mi jutottunk volna olyan nyomorult helyzetbe, mi is éppen úgy megtántoródtunk volna, tehát . . . Nem igaz.

Ezerszer nem igaz. Az élet nem értelemellőtti tapasó-malom, hanem friss tavaszi hiuguz. Semmi nem vész kárba és mindennek *értéme* van. Istennel minden kárdis megoldva: *ez a keresztyénség di-csőséges optimizmusa*. *Pesszimistának* lenni annyi, mint gyávának lenni.

Cinikusokkal szemben bárki állásponttal legyen az, hogy nem vesszük észre; református diák észrevesszük a részvétet a modern magyar élet a szeretetében és gyilkossal szemben.

Az erkölcsi relativizmussal szemben pedig állítsuk oda az *erkölcsi idealizmust szerkezetlen hitadlását*, mely *hőséhet* ad ennek a világnak. Az erkölcsi relativizmus kipusztítja a hősi elemet az életből és megcsillapítja az emberi lelket.

És még egyet! Last, but not least: a református keresztyénség és a kálvinizmus, mint világnézet azt is megmondja neked, hogyan légy idealista. Az ember sőőig ember, míg idealista: de *legtöbb ember idealizmusának* alapja *tévedés*. Ezért a mi idealizmusunk a kálvinizmus idealizmusa. Solan azt mondják, hogy ez olyan, mint a gyérvent: hideg. Nem hideg. de igaz, és ha igaz, mindig forró emberszíveken keresztül jelenik meg ebben a világban.

Tőltőssy Zoltán.

Vetsi László

/1914 - /

A sárospataki teológián és a kolozsvári egyetem bölcsészkarán végezte egyetemi tanulmányait. Patakon az Angol Internátus tanára volt. Mint lelkész került 1939-ben az SDG-be, vele és az azonos időben ideérkező Koncz Sándorral friss pataki szél erősítette a Szövetség munkáját. A Sárospataki Közlönynél nyert tapasztalatait Vetsi László jól gyümölcsöztette a Református Diákmozgalom szerkesztésében. Igehirdetései hétről-hétre egyre több egyetemistát vonzottak az SDG un. "egyetemi istentiszteleteire."

Filozófiai nézetei az egzisztencializmus protestáns érnyalatához álltak közel, e nézeteit a Dosztojevszkijről írott /külföldön is ismertté lett/ "A szubjektiv életérés filozófiája" című könyvében /1942/, továbbá az ugyanakkor megjelent "Az egyéniség élete" című munkájában és a "Bevezetés a filozófiába" című könyvében /1946/ fejtette ki.

Tevékeny részt vállalt az ellenállásban, a GESTAPO elfogta, csak Budapest ostromakor szabadult.

A háború után a Kisgazdapárt képviselője lett és egyben a kultuszminisztériumban vezetett osztályt.

1947-ben az un. Magyar Közösség ellen konstruált perben a kommunisták vizsgálati börtönébe került; keserű próbát kellett kiállnia.

1948-ban kénytelen volt az Egyesült Államokba távozni. Először Buffaloban volt lelkész, később Torontóba került. Protestáns világnézete "Az ember és tragikus élete" /New York 1954/, majd "Az Isten szörnyetege" /Washington 1963/ című vaskos tanulmányaiban nyert kifejezést. Az utóbbiban Ady költészetének tükrében mutatta be a hit és hitetlenség között vergődő ember Isten-szomjúságát.

1950 és 1970 között az ~~Ideális Európa~~ mintegy ötszáz igehirdetését közvetítette; Szegedi Gergely néven szólt az itthonmaradottakhoz, akik közül sokan felismerték a hangját. Az SDG-hagyományokhoz hűen prédikációiban az Isten szolgálata és a haza szeretete elválaszthatatlanul, csodálatos erővel zengett. Saját válogatása szerint prédikációiból mintegy ötvenet, továbbá meditációiból és előadásaiból is egy kisebb mustrát Püski Sándor "Sötétségből világosságra" címen 300 oldalas kötetben adott ki, már Budapesten, 1991-ben.

Még New Yorkban jelent meg "Átszinezett Térkép" című tanulmány-gyűjteménye, amely a XVI. századi református Magyarország történelmi kálváriáját, "átszineződését" mutatja be nagy erővel.

A Soli Deo Gloria Szövetséggel való lelki-szellemi kapcsolatát hűen tükrözi az a levél, amit 1991. június 6.-án írt Torontóból Kulifay Albertnek, Nagycsepely lelkipásztorának. Ebből adjuk közre az alábbi részletet:

"Feltétlenül ott alakult ki gondolkozásom és egyéniségem végső formája. S azt is mindig éreztem, milyen hatást gyakorlok az SDG szellemiségére, s milyen módon határozom meg országos munkáját.

Az evangélium minden ideológiától mentes hirdetése és a magyar népi gondolat határozta meg a ténykedésemet. Ez a szellem érvényesült minden későbbi munkámban is: akár a parlamentben dolgoztam, mint országgyűlési képviselő, akár tudományos és irodalmi ténykedést fejtettem ki. Ezt sugározzák magyar és angol nyelven megjelent könyveim és mindenfajta irásom. Huszonöt éven át ez a hit és szellem sugárzott a Szabad Európa Rádió hullámain át elhangzott, ötszázat jóval meghaladó igehirdetéseimből is, amit Bécstől a Fekete-tengerig terjedő hatalmas területen millók hallgattak, épültek rajta s a legsötétebb évtizedekben erőt és reménységet meritettek belőle. Tudnotok kell, hogy ez is az SDG - felszabadulás utáni - ténykedése volt a magyar világban.

Legfontosabb SDG-s ténykedésem mégis a személyes kapcsolatok kiépitése s a bizonyságtevésben kialakuló fiatal életek formálása volt. Ezt közvetlenül csak az érdekeltek érezték és csak az Isten tudta. Ez volt az egész Szövetség legfontosabb feladata is, még akkor is, ha fontos társadalmi problémákkal nézett is szembe. Elsősorban ezen a téren ténykedtek a legelhivatottabb, mert leglelkibb vezetői, Fónyad Dezső és Morvay Pista.

Természetesen társadalmi feladatai is voltak az SDG-nek. Itt széles volt a skála. Voltak, akik egyszerre mozogtak minden területen, talán a Szövetség jövőjét általmazva bármilyen eshetőségre számitva. A Szövetség sokféleképp vette ki részét a magyar társadalmi életből.

Ebben a vonatkozásban szeretnék megemliteni az SDG életén belül egy alig ismert, sosem emlegetett mozzanatot. Talán mindenki emlékszik a lónyay utcai egyetemi fiúinternátusunkra, aminek kezdettől én voltam a vezetője. Ennek az internátusnak a diákjai közül többen résztvettek a nácik ellen irányuló diák ellenállási mozgalomban. Ennek a "Szabad Élet Diákmozgalom"-nak én voltam az egyik országos vezetője. /Lásd M.Kiss Sándor-Vitányi Iván:

A magyar diákok szabadságfrontja című könyvét/ Ténykadécsemért el is fogott az akkori politikai rendőrség. A rendkívül hírhedt Rókus Szilárd utcai börtönükbe, kínzóhelyükre kerültem. Csoda útján szabadított ki az Isten.

Amikor az internátus lakói tudomást szereztek bebörtönzésemről, egy páran közülük azonnal - tudtom nélkül - önként beléptek az Ellenállási mozgalom katonai csoportjába, az un. Görgey-századba. Végigcsinálták annak minden életveszedelemmel járó akcióját. Névszerint: Füstös Kálmán, Hajdú Attila és Vass Ferenc műegyetemi hallgatók. Közülük Vass Ferenc fiatal életét áldozta ezért a senki által meg nem követelt, önzetlen lépéséért. Nála tisztább, igazabb emberrel sose találkoztam eddigi életem során. Ez az esemény is hozzátartozik az SDG igaz történetéhez. Mint jól tudjátok, engem rágalmával a kommunisták is bebörtönöztek, az Andrássy út 60-ba kerültem. Voltunk egypáran, akik következetesen végigválltuk sorsunkat és küldetésünket, és sohasem a szálfatörés előtt, hanem csak utána menekültünk külföldre, hogy onnan is tegyünk valamit népünkért, tovább vigyük hitünk imperatívuszát."

V a t a i L á s z l ó:

Az igazi forradalom

/A Szabad Európa Rádióban elhangzott mintegy ötszáz prédikáció egyike. A Sötétségből Világosságra című kötetből, Püski, Budapest 1991. 113 - 117. oldal/

II. Korinthus 5: 20. Krisztusért járván tehát követségben, mintha Isten kérne általunk: Krisztusért kérünk, békéljetek meg az Istennel.

Alaposan meglódult a világ. Sokáig majd mindenki tagadta, hogy tényleg hintázik; ezelőtt hatvan évvel csak hívatásos forradalmárok hirdettek ilyen félelmetes dolgot, ma a leglassúbb érzékelésű ember, a legkonzervatívabb társaság is kénytelen látni az igazát. Rádásul: a megbolygatott életet az eddigi keretek közt nem lehet többé rendezni. Különböző forradalmak árjában sodródik a világ.

Szükségképp felmerül a kérdés: melyik az igazi forradalom, melyik radikális társaság kezében bontakozhat ki a jövő? A marxisták rögtön telt torokkal jelentkeznek, s hangoskodásuk nyomán sokan nekik adnak igazat, különösen, ahol még nem vették kezükbe az élet irányítását. Ötven évvel ezelőtt valóban újnak és döntő tényezőnek hatott a marxista forradalom, valami sose látott változást sejtett benne a világ. Várakozást keltett szörnyűsége ellenére is. Azóta, sűrűsorus elméletén és gyakorlatán keresztül - ha az emberi élet egészét nézzük - reakciós mozgalomnak bizonyult. Zavaros évtizedei nem hoztak lényegesen újat: felszabadította a gonosz erőket, s ezekkel konzerválja a régi embert. Megcsontosodott módszereiben is, a történelem egyik imperialista hatalmává nőtt.

Melyik hát az igazi forradalom? A nácizmus új formái, vagy a divatos egzisztenciális gondolkozás valamelyik gyakorlati válfaja? Mindegyik tovább lódítja a megmozdult világot, az igazi mély változást mégsem kereshetjük a környékükön. Velük ellentétben a tényleges forradalom a krisztusi keresztyénség /.../.

Pál apostol következő megállapítása jelzi a krisztusi forradalom kezdetét: "Ezentúl senkit sem ismerünk test szerint; sőt ha ismertük is Krisztust test szerint, de már többé nem ismerjük". Ezzel a mondatával felrobbantja a mozdulatlan történelmi keresztyénséget, s helyébe a szakadatlan lelki változás áradatát hozza. Nem a történeti Jézus alakja, emléke, évszázados vagy évezredes ragyogása a forrás, a norma, hanem a feltámadt s a mennyben és bennünk is élő Úr királyi igénye. Nem akarja többé test szerint ismerni Krisztust, hanem a láthatatlan, de ma is valóságos Úr királyságát vallja. Többé mi se a történeti keresztyénség szerepére kívánunk támaszkodni, hanem - a Sátán földi gonoszságával szemben - az égi Úr vezetésére bízzuk magunkat; a történelmi forma helyett Krisztus mai tevékeny jelenléte a keresztyén forradalom alapja /.../.

Igazán új ember eddig csak a megtértekben jelent meg a földön, akik Istennek adták át magukat. Mert bennük él Krisztus, és ők Őbenne. A Megváltó embertől idegen, mégis végtelenül kívánt szeretete, békessége és jósága ütött tanyát a szívükben. Megromlott régi énjük helyett új teremtéssé váltak. Csoda történt: másfajta ember jelentkezett a történelemben. Nem tömegestől, de egyesek valóban mássá lettek. Minden nagy forradalom csak néhány emberben mutatkozott először. Az újjászületettek életében ténylag a Megváltó jár ismét a földön. Testi mivoltában láthatatlanul, de a radikális új világ igényével.

A krisztusi forradalom kibontakozása mindenkit érint: az egész emberiséget. Tőle függ a jövő. Akkor nemcsak páran válnak új teremtéssé, hanem a világ felfoghatatlan összeomlása után Krisztusban mássá lesz az élet mindenestől. Problémáival együtt elmúlik a történelem, megemészti magát a hatalmas civilizáció, s a bűnt elsöpri az Isten. Szinte elképzelhetetlen a gonosz nélküli világ, mégis pontosan ismerjük a lényegét. A régi összeomlását talán még mi is megéljük. Ne gondolja senki, hogy kikerülheti a szörnyű kataklizmát, a valamilyen mesterkedéssel elbújhat a másik születése elől. Valóban megtört a világ, nem nyugszik meg többé. S a bűn sokféle forradalma mögött ott hízódik a végső, az igazi: Krisztus leszámol a bűnnel, s eljön az Isten országa. Ez a végső forradalom tulajdonképp nem hoz új világot, csak visszaállít mindent eredeti állapotára. Amilyen a bűneset előtt volt. Ahogy az Isten kezéből kikerült, s amire azt mondta, hogy: jó /.../.

Az igazi forradalom a bűnnel számol le. Csak így jöhet létre az új ember és az egész új világ. Ebből az egyetlen helyes szempontból nézve a kommunizmus reakciós mozgalom, a Sátán egyik forradalma. Meg se próbálja legyőzni a rosszat, egyszerűen letagadja a valóságát. Nincs bűn, csak gátlások vannak; torzításaik alól fel kell szabadítani az embert. Egyetlen rosszat ismer, a hatalma ellen lázadást; ezt szörnyen meg is torolja mindig. Akarva-akaratlan a legreakciósabb hatalomnak, a bűnnek a szolgálatában áll; meg is tévesztett sok embert és népet. Tehetetlenségi nyomatékánál fogva még ezután is hatalmas tényező lesz az emberiség életében. Előbb-utóbb azonban megbukik a rugalmasabb életformákkal szemben, s végül a többivel együtt legyőzi Krisztus forradalma. Ebben a legmélyebb változásban Isten összetöri a gonosz világot, megítéli bűneinket, új teremtést hoz létre: megvalósul Krisztus királysága. Ez lesz az új birodalom, nem pedig a kommunista utópia.

Ebben a forradalomban nekünk is részt kell vennünk; itt és most. Nem világi fegyverekkel, hanem krisztusi módon: alázatosan könyörgünk bűnbocsánatért, s a kapott kegyelemmel szívósan formáljuk új emberünket. Már most új teremtéssé válhatunk, ha megbékélünk az Istennel. Akkor pedig folytatnunk kell Pál apostol elkezdett s a történelem végéig időszerű feladatát: az embereket is meg kell békéltetnünk Vele. Nekünk szól ez az ige, s egyúttal ez a programunk is: "Krisztusért járván tehát követségben, mintha Isten kérne általunk: Krisztusért kérünk, béküljetek meg az Istennel."

Nagy forradalmunknak ez a kezdete; s be is teljesedik majd az örök országban.

1967

1/25

NYILATKOZAT

ISTEN különös és meg nem érdemelt kegyelmét dicsérem abban, hogy engem szegény bűnöst az én Uram, Jézus Krisztus drága vérén megvált és dicsősége szolgálatára elhívott.

A SOLI DEO GLORIA Szövetség programmját magamévá teszem. Azaz, mint életemben-halálomban, testemben-lelkemben Krisztus tulajdona a református keresztyén életideált megvalósítani, Magyar Református Anyaszentegyházamat missziói lélekkel szolgálni, a református theologiát — úgy amint a Heidelbergi Káté és a Második Helvét Hitvallás azt körvonalazta — megismerni, művelni és diadalra jutásáért dolgozni, a kálvinizmus mint világnézet harcát megharcolni: egyszóval Isten felségjogait életem minden vonatkozásában érvényesíteni egyetlen célomnak tartom, éppen a SOLI DEO GLORIA Szövetség eszközeivel és módszerével.

A Szent Irást minden nap olvasom és szorgalmasan tanulmányozom.

A Szövetséget anyagilag támogatom, bárminemű munkájából a reám eső részt készséggel vállalom.

Amennyiben bármi okból a SOLI DEO GLORIA Szövetség tagjaival a fenti programmot megvalósítani nem tudnám: becsületbeli kötelességemnek tartom ennek bejelentésképen e Nyilatkozat visszaküldését.

Budapesten 192 3. március hó 18-án

Tőtés Zoltán
ref. segédlelkész

A Magyar Református Diákok Soli Deo Gloria Szövetségének 1933.július 30-iki Közgyülésén alkotott, 1934. julius 29-iki Közgyülésen átdolgozott és végleges formában 1935.április 2-án elfogadott

ALAPSZABÁLYA.

I. Általános rész.

1.§. A Szövetség címe: Magyar Református Diákok Soli Deo Gloria Szövetsége.
2.§. A Szövetség székhelye: Budapest.
3.§. Működési területe: Magyarország.
4.§. Hivatalos nyelve: magyar.
5.§. Pecsétje:

Körbélyegző: a kör kerületén: Magyar Református Diákok Soli Deo Gloria Szövetsége. A körben égő szivet tartó kéz, alatta II.Tim.2:3.

II. A Szövetség célja.

6.§. A Szövetség célja a Soli Deo Gloria gondolatot: az egyedül Isten dicsőségéért való életnek nagy reformátorunk által vallott elvét a magyar református köztudatba vinni, ott élő és ható erővé tenni. Célja olyan öntudatos és gerinces magyar társadalom nevelése, mely Jézus Krisztus elvei és mértéke a kálvinista világnézet mélysége és ujjáalkotó ereje szerint modern világunkban is Isten dicsőségét akarja szolgálni.

A nemzetet és egyházat Isten két legnagyobb földi ajándékának tekinti. Ezért ezek javáért: - öntudatos nemzeti élet megteremtéséért, az anyaszentegyház erőtadása misszió lelkületének és munkájának megerősítéséért - küzd különösen a jövő nemzedék életében.

7.§. E cél elérésére egyéni és közösségi munkát végez. Ezt szolgálják: 1./ Magyarország egyetemein, főiskoláin, középfoku szakiskoláin és református egyházközségeiben olyan közösségek (Soli Deo Gloria Collégiumok, Soli Deo Gloria Körök) életrehivása, melyek a fenti célt maguknál veszik. - 2./ Bibliakörök, - Heidelbergi Káté, Második Helvéthitvallást tanulmányozó körök, - 3./ Tanulmányi körök, viták, vendégvacsorák - kurzusok, - 4./ Konferenciák és tanulmányutak, - 5./ Irattervállalat létesítése. - 6./ a diákság érdekeit a Szövetség célkitűzéseivel összhangzatosan szolgáló jóléti intézmények létesítése és fenntartása. - 7./ a diákok egyházi és társadalmi munkába való beállítása, - általában a fenti célt előmozdító munkák.

III. A szövetség tagjai.

8.§. A Szövetségnek vannak RENDES TAGJAI és TÁMOGATÓ TAGJAI.
9.§. Az egyéni tagok lehetnek: ÜNNEPI JELENTKEZŐK és MEGHÍVOTT TAGOK. Az előbbiek közé tartoznak: a csatlakozó, segítő és pártoló tagok. Az utóbbiak közé a vendég, a rendes és szenior tagok.

10.§. ÜNNEPI JELENTKEZŐ tagok: a/ CSATLAKOZÓ TAG lehet minden ifju és leány, aki a Szövetség célját magáévé teszi és munkája támogatására évi 2 P tagdijat fizet. - b./ SEGÍTŐ TAG lehet minden 25 éven felüli férfi, vagy nő, aki a Szövetség munkájával összhangban van és azt legalább évi 12 Pengővel támogatja. c./ PÁRTOLÓ TAG lehet, aki ennyire felelősségét érez a lelki magyarságért és kálvinista világnézet diadaláért, hogy imádságai és erkölcsi támogatása mellett legalább évi 30 pengőt juttat a Szövetség munkájának.

11.§. MEGHÍVOTT TAG az a református férfi vagy nő, akit a Szövetség Közgyülése vagy Országos Intézőbizottsága a Szövetség körében végzett munkája alapján meghiv.

a/ VENDÉG TAG lehet minden 18 évet betöltött református férfi vagy nő, aki a Szövetség munkájában részt vesz, azt legalább évi 6 P tagsági dijjal támogatja és az alábbi NYILATKOZATOT magára nézve kötelezőnek fogadja el:

"Isten különös és meg nem érdemelt kegyelmét dicsérem abban, hogy engem szegény bünöst az ő Uram Jézus Krisztus drága vérén megváltott és dicsőséges szolgálatára elhivott. A Soli Deo Gloria Szövetség programmját megcmlvi tesszem: azez mind életemben, mind halálomban, lelkemben Krisztus Jézus tulajdona vagyok: a református életideált megtestesiteni, - Magyar Református Anyaszentegyházam t missziói lélekkel szolgálni, - a református Theológiát ugy amint a Heidelbergi Káté és Második Helvéthitvallás azt körvonalazta megismerni, mivelni és diadalra juttatásáért dolgozni, - a kálvinizmus mint világnézet harcát megindulásra egyszavval Isten feleségjogait életem minden vonatkozásában érvényesiteni, - egyetlen célomnak tartom. A Szent Irást mindennap olvasom és szorgalmasan tanulmányozom. A Szövetséget anyagilag támogatom, bárminemü munkájából rámeső részt hüséggel vállalom. Amennyiben bármi okból Szövetség tagjaival fenti programmot egyáltalában nem tudom beosztelbeli kötelességemnek tartom ennek bejelentéseként a Nyilatkozatot visszaküldeni."

b/ RENDES TAG lehet: minden református, egyetemre és főiskolára járó férfi, vagy nőhallgató, aki a Szövetség célját magáévá teszi, azért hathatóan munkálkodik, a Szövetség anyagi támogatására évenként legalább 6 P tagsági dijat fizet. Rendes tagok lehetnek még a szövetségi munkában folytatólagos tevékenységet kifejtő egyének.

c/ SZENIOR TAG lehet: minden tanulmányait végzett nagykoru egyén, akit a Szövetség érdekében való munkálkodása alapján a Közgyülés, vagy Országos Intéző Bizottság szenior taggá meghiv.

12.§. A tagok jogai: az önként jelentkező tagok a Szövetség által rendezett konferenciákon és gyüléseken részt vehetnek. A meghivott tagok közül a vendég tagok ügyenlitt tanácskozási joggal, - a rendes és szenior tagok tanácskozási és szavazati joggal birnak.

13.§. Az egyéni tagság megszünik halál, kilépés, törlés vagy kizárás által.

14.§. A kilépés minden további jognak és kötelezettségnek megszünésével jár.

15.§. Törlésének helye van: tagdijtulajdonok felszólitás ellenére való be nem fizetés esetén. A törlés tárgyában hozott Intéző Bizottsági határozatokat az érdekeltek írásbeli közlés kézhezvételétől számitott 15 napon belül a Közgyüléshez megfellebbezhetik.

16.§. A kizárási ügyek tárgyalására az Intéző Bizottság évenként hét személyes rendes Jury-t és ugyancsak hét személyes szenior Jury-t választ a rendes illetve a szenior tagok sorából.

A rendes tagok ügyében eljáró Rendes-Jury határozatai az itélet késhasvételétől számitott 15 napon belül a Szenior-Juryhez megfellebbezhetők.

A szenior tag ügyében hozott Szenior Jury döntés megfellebbezhetetlen.

A juryk elnöküket és jegyzőjüket maguk választják.

17.§. A Szövetség szellemével össze nem egyeztethető magatartás miatt AZIZARASI INDITVÁNY irásban az elnöknél intézendő, aki az ügyet megfelelő jury-hez áttenni.

19.§. A Szövetség tagegyesületei a Soli Deo Gloria COLLEGIUMOK és a Soli Deo Gloria KÖRÖK, illetve a magasabb egységet kifejező Soli Deo Gloria "KÖRÖKÖK", "CSOPORTOK".

19.§. a/ Collégiumonként bekebelezhető a Szövetségbe minden egyetemen, főiskolán, középfokú vagy szakiskolán működő alkalmi, vagy a fentebb jelzett célit magáévá tevő, és rendes tagul csak ennek a célnak elfogadása alapján vesz fel olyan egyéneket, akik arról a fenti Nyilatkozat elsiárásával bizonyságot tesznek.

b/ Az egy-egy egyházközség, politikai község, város, megye területén működő collégiumok és körök magasabb összefoglaló szervbe történő egyesülése jóváhagyásával.

20.§. Tagegyesületek megalakulásuk alkalmával vagy bekebelezésük kérésekor ügyviteli SZABÁLYZATUK, (alkotmányuk) végleges megállapításáról kötelesek az Országos Intéző Bizottság, illetve a szövetségi Tisztikar irányitását igénybe venni.

21.§. A Szövetségbe való bekebelezésétől fogva - ami az Intéző Bizottság határozetéből történik - a tagegyesület Szövetség alkotó részévé válik jelen alapszabályokat önmagára nézve kötelezőnek ismerni el, viszont az alapszabályok jogi oltalma alatt áll.

22.§. Ha a bekebelezés ellen indítvány tétetett végső fokon a Szövetség Közgyülése dönt.

23.§. Az egy Egyházkerületben működő tagegyesületek maguk a Kerületi Bizottság megválasztásánál (lásd 31.§.) - rendes és szenior tagjai pedig a Szövetség Közgyülésén szavazati joggal birnak. Joguk van a maguk belső életét és szervezetét a Központ ellenőrzése mellett irányitani, illetve megállapitani.

24.§. A tagegyesületek kötelessége az Országos Intéző Bizottságnak évenként legalább egyszer rendes, szükség esetén rendkivüli jelentést tenni működéséről és évi jövedelmük legalább 10 százalékát a központi pénztárba beszolgáltatni.

25.§. A tagegyesületek tagsága megszünik a Soli Deo Gloria Kollegiumok és a Soli Deo Gloria Körök szabályszerü feloszlása, vagy feloszlatása (kizárása) folytán.

26.§. A kizárásról, illetve feloszlatásról az Országos Intéző Bizottság - végső fokon a Szövetség Közgyülése dönt. Kizárási okul szolgálhat: 1/ Alapszabályszerüen való eltávolodása a Szövetségi munkából tagegyesületre hiruló kötelezettségek elmulasztása. 3/ A Szövetség érdeke ellen irányuló bármilyen káros tevékenység.

IV. A Szövetség szervezete, szervei és működése.

27.§. A lelki munka terén a szövetség öt tagozatban működik.
a/ szenior tagozat (szenior osztály).

b/ FOISKOLAS TAGOZAT,
c/ COLLÉGIUMI (középiskolás felsőa) tagozat,
d/ KISCOLLÉGIUMI (középiskolás alsóa) tagozat és
e/ Külön tagozatszervezetként vegyes fiu, leány) tagozat.

Minden tagozat élén külön elnök, illetve országos titkár(ok) áll.(nak).

28.§. Az SDG Körök kivételével minden tagozat két ágra oszolhatik. Férfi és női, illetve fiu és leány ágra. A collégiumi és kiscollégiumi tagozat feltételen két ágra különül.

29.§. a/ SZÁMLÁK ÖSSZÁLY élén az elnök és titkárok állanak,

b/ a főiskolás tagozat élén egyetemi, illetve főiskolai városonként egy-egy egyetemi vagy főiskolai tanár (a munkaág rektora) áll. Mellette az egyes fakultások külön szaktanárok (prorektorok) közvetlen irányitása alatt állnatnak. A rektor, illetve a prorektorok a Református Egyetemes Louvent és a Soli Deo Gloria Szövetség által választott "főiskolás missziói lelkész" illetve/az SDG Szövetség által választott főiskolás titkárok révén végzik irányító munkájukat.

Szükség esetén FOISKOLAS BIZOTTSÁG alakitható. A főiskolás tagozat egyes csoportjainak (budapesti, debreceni stb.) tagjai csak az illető egyetem vagy főiskola hallgatói lehetnek.

c/ A collégiumi és kiscollégiumi munkaágak külön "collégiumi, illetve kiscollégiumi körzetekre" (munkaszékre) oszolhatnak. Külön körzeti elnökökkel, titkárokkal l. Az összhangot és a munka egységét a középiskolai missziói lelkészek, továbbá a Szövetség országos Elnöksége biztositja.

30.§. a/ A Szövetség, illetve a helyi alakulatok munkáját az egyházkerületi és országos szervek irányitják,

b/ egyházkerületi szerv az egy egyházkerületben működő helyi szervekat irányitó Kerületi Bizottság.

c/ orsz-égos szerve a Soli Deo Gloria Országos Intéző Bizottsága. (Elnöki Tanácsa) és Közgyülése.

d/ Ezek szervek megbizásából és felügyelete alatt működhetnek kisebb előkészitő és végrehajtó szervek (u.n. "bizottságok" és "osztályok", (melyek egyesy munkág) diákszociális, üdülőügyek, internátusok stb.) ügyeit intézik. (Lásd még 44.§.)

A./ Kerületi Bizottság.

31.§. KERÜLETI BIZOTTSÁGOT alkotja az egyházkerületekben működő helyi szervek által választott 9-19 tag. Elnöke az egyházkerületi védnök, hivatalból tagjai az egyházkerületi missziói előadók.

32.§. Az egyházkerületi védnökök ajánlatára a Szövetség Közgyülése három évenként kéri fel az egyes egyházkerületek lelki vezetőit lásd az Egyházkerületekben folyó munka irányitására.

33.§. A Kerületi Bizottság feladatába és előkészitői az uj munkát egységesiti és ellenőrzi a kerületében lévő helyi szervek működését, rendezi a kerületi konferenciákat.

34.§. ÜGYITEMI SZABÁLYZATOT minden kerületi bizottság az alapszabályokkal egybehangzóan maga állapitja meg.

35.§. MUNKÁJÁRÓL évenként beszámolót terjeszt a Szövetség évi rendes Közgyülése elé és fontosabb határozatairól az Országos Intéző Bizottságot értesiti.

36.§. A Kerületi Bizottságok az Országos Intéző Bizottságban a Kerületi védnökökön kivül egy-egy kikiküldöttel képviseltetik magukat.

B./ Országos Intéző Bizottság:

37.§. AZ ORSZÁGOS INTÉZŐ BIZOTTSÁGNAK vannak a/ hivatalból való b/ választott, c/ kiküldött tagjai.

a/ Hivatalból tagjai: a kerületi vándorok, az Egyetemes Konvent missziói előadója és a mindenkori Titkár.

b/ választott tagjai: a Szövetség Közgyűlése által legalább a Titkárral felse létszámmal, kétharmadrészben a szenior tagok közül választott tagok.

c/ Kiküldött tagjai az Egyetemes Konvent Missziói Bizottsága által kiküldött 2 tag és a Kerületi Bizottságok által kiküldött egy-egy tag.

38.§. A Szövetség MISSZIÓ LELKISZELLEM egyházhatóságilag jóváhagyott díjlevél alapján a lelkészi képesítésű egyének közül az Intéző Bizottság javaslata szerint a Szövetség Közgyűlése választja pontosan körülírt munkakörrel.

39.§. Az Intéző Bizottságot negyedévenként legalább egyszer az elnök a főtitkárral hívja egybe. Rendkívüli esetekben az intéző bizottsági tagok egynegyedének az írásbeli kívánságára rendkívüli intézőbizottsági gyűlés hivandó össze.

40.§. A gyűlések meghívói a tárgysorozattal együtt mindenkor legalább 8 nappal a kitűzött időpont előtt küldendők meg a tagoknak.

41.§. Az Intéző Bizottság határozatképes ha összes tagjainak legalább egynegyede jelen van.

42.§. Az Intéző Bizottság hatáskörébe. Az Intéző Bizottság év közben dönt a Szövetséget illető mindennemű ügyben. Különösen hatáskörébe tartozik:

1./ A Közgyűlés által megállapított munkaterv keresztülvitele és ellenőrzése.

2./ Uj tagok és tagegyesületek meghívása, felvétele illetve kizárása.

3./ Bekebelezett tagegyesületek munkájának ellenőrzése, ügyviteli szabályaiknak tudomásulvétele.

4./ Munkaágak (bizottságok, osztályok) alapitása és kiegészítése.

5./ Országos konferenciák és tanulmányutak rendezése.

6./ A Közgyűlés előkészítése.

C./ Elnöki Tanács.

43.§. a/ Az Intéző Bizottság halaszthatást nem tűrő sürgős folyó ügyeit az általa alakított 13 tagu elnöki tanács intézi, melynek hivatalból tagjai az elnök, alelnök, főtitkár, missziói lelkészek, a többi részint a Vezetőségből, részint az Intéző Bizottság választott tagjai közül kerül ki. A nem képviselő munkaágak vezetői tanácskozási joggal bármikor bevonhatók.

b/ sürgősebb, különösen személyes ügyekben legszükebb bizottságként az elnök, alelnök, főtitkár és missziói lelkészek (elnökség) határozatának az Elnöki Tanácsnak egyenértékü hatállyal intéző bizottsági intézkedésül.

c/ A Szövetség titkárai időnként, (lehetőleg betenként) munkamegbeszélésre u.n. titkári értekezletre gyűlnek össze. Ez a titkárok munkájára kötelező határozatokat hozhat. Különben csak irányelvadási joga van az Elnöki Tanácsnak illetve az Intéző Bizottsághoz.

44.§. A Szövetség egyes munkaágak fejlesztésére bizottságokat, osztályokat szervez. Ezek működési körét az esetről esetre az Intéző Bizottság állapitja meg az alapszabályokkal egybehangzóan, de mindig fenntartva az Intéző Bizottság ellenőrző és irányitó jogát.

D./ Közgyülés.

45.§. A KÖZGYŰLÉS a Szövetség legfelsőbb intéző szerve. Alkotó tagjai a Szövetség rendes és szenior tagjai. A vendég tagok tanácskozási joggal bírnak. A Szövetség minden évben egy rendes Közgyülést tart. Rendkivüli esetekben a tagok egynegyedének kivánságára vagy az Intéző Bizottság kérésére az elnök rendkivüli Közgyülést hivhat össze. Mind a rendes, mind a rendkivüli Közgyülés legalább 40 meghivott tag jelenlétével határozatképes.

46.§. A Közgyülés meghivói tárgysorozattal együtt legalább két héttel a kitüzött időpont előtt küldendők meg, hogy a tagoknak esetleges indítványaik előterjesztésére és a Közgyülésen való tárgyaltatására megfelelő idő álljon rendelkezésére.

47.§. Ha az egyébként szabályszerüen egybehivott Közgyülésen a tagok nem jelennének meg határozatképes számban 8-30 napon belül ugyanazon tárgysorozat mellett összehivandó ujabb Közgyülés a megjelentek számára való tekintet nélkül határozatképes.

48.§. A Közgyülés hatásköre: A Közgyülés:

a/ közi fel az egyházkerületi vándorkört, választja a Szövetség missziói lelkészeit, az Országos Titkárt, az Országos Intéző Bizottság választott tagjait a Külön bizottságok választott tagjait.

b/ Jóváhagyja az Intéző Bizottság által készitett szövetségi ügyviteli szabályatot.

c/ uj tagokat hiv meg - végső fokon dönt tagegyesületek felvétele, illetve kizárása ügyében.

d/ megállapitja a következő évi munkatervet és költségvetést.

49.§. A Közgyülés döntő fontosságu ügyekben (ingatlan megterhelése, eladása) továbbá állandó jellegu intézmények vagy vállalatok szervezése, vagy bármilyen rendelkezés, mely a Szövetség vagyona felének kiadásával, vagy bekebelezésével jár) hozott határozatának érvényességéhez a Közgyülés összes szavazatainak kétharmada szükséges.

50.§. Az alapszabályok módositása, más egyesületekbe olvadás, feloszlás és a vagyon hovafordítása tárgyában a Közgyülés határozatképességéhez a tagok legalább kétharmadának jelenléte és az e tárgyakban hozott határozatok érvényességéhez a jelenlévők kétharmadának hozzájárulása szükséges.

Alapszabálymódositást szabályszerüen egybehivott Közgyülés állapithat meg és módositás valamint az előző bekezdésben emlitett egyéb határozatok az Egyetemes Konvent utján terjesztendő a M.Kir.Belügyminiszterhez jóváhagyás végett.

E./ Tisztikar.

51.§. A Szövetség Tisztikarát alkotja az elnök, ügyvezető alelnök, a főtitkár, a missziói lelkészek, fontosabb munkaágak titkárai, két jegyző, pénztáros, két ellenőr, gazda, könyvtáros, irattáros.

52.§. A Tisztikart a Közgyülés választja évenként. Szükség esetén a Szövetség egyes tisztségeire a missziói lelkészeken kivül más fizetett tisztviselőket is alkalmazhat. A Tisztikar tagjai csak meghivott tagok közül választhatók.

53.§. Az ELNÖK képviseli a Szövetséget más egyesületekkel és hatóságokkal szemben. Joga van a tisztviselők működését bármikor ellenőrizni és rovancsolást tartani.

54.§. Az ÜGYVEZETŐ ALELNÖK az elnököt távollétében mindenben helyettesíti.

55.§. A FŐTITKÁR a Szövetség munkáját a Közgyülés és Intéző Bizottság határozatai szerint vezeti. Az elnökkel egyetértve megállapítja a Közgyülés és Intéző Bizottsági ülések napirendjét. A Szövetség munkájáról jelentést tesz a Közgyülésnek és az Intéző Bizottságnak. Ellenőrzi az egyes munkaágak tevékenységét.

56.§. A MISSZIÓI LELKÉSZEK akár közvetlenül a Közgyülés választotta őket, akár az Egyetemes Konvent rendelte ki őket a Szövetség munkájának végzésére s a Közgyülés kirendeltségüket csupán elfogadta, illetve tudomásul vette - a szövetségi munka egységének biztositására az elnökség (elnök, alelnök, főtitkár) irányitását elfogadják és nekik jelentést tesznek az Egyetemes Konvent által előirt szolgálati szabályzat szellemében.

57.§. Az egyes munkaágak TITKÁRAI az Intéző Bizottság utasitásai szerint végzik a Szövetség munkáját. Működésükről az Intéző Bizottságnak jelentést tesznek.

58.§. A JEGYZŐK a Szövetség mindennemű gyüléséről jegyzőkönyvet vezetnek, melynek hitelesitésére az elnök két jelenlévő tagot jelöl ki.

59.§. A PÉNZTÁROS kezeli a pénztárt, ennek ügyeiről rendes okmányolt számadást tartozik vezetni. Fizetéseket csak az elnök, vagy főtitkár, illetve az Intézőbizottság utalványozása alapján teljesithet. (Lásd 60.§.) Költségvetést és adóraszámadási javaslatokat készit és a pénztárkönyvet vezeti. Az Intézőbizottság, elnök, főtitkár, vagy ellenőrök kivánságára bármikor köteles a pénztár álladéról kimutatást készíteni. A készpénztárban 300 pengőnél nagyobb összeget nem őrizhet.

60.§. UTALVÁNYOZÁSI JOGA a költségvetés keretein belül az elnöknek és a főtitkárnak van, költségvetés keretait meghaladóan csak az Intézőbizottságnak.

61.§. Az ELLENŐRÖK a pénztári könyveket vizsgálják, pénztárkezelésre felügyelnek, az Intézőbizottságnak a pénztár megvizsgálásáról legalább negyedévenként, a Közgyülésnek évenként jelentést tesznek.

62.§. Az ellenőrök a pénzkezelésért a pénztárossal együtt anyagilag egyetemlegesen felelősek.

63.§. A GAZDA gondoskodik a központi összejöveteli helyiségek rendbentartásáról, segit az illető titkároknak szeretetvendégségek rendezésében. A KERTÉSZ szőlőhelyén lakik.

64.§. A KÖNYVTÁROS kezeli a Szövetség könyvtárát, az Intézőbizottság határozata szerint.

65.§. Az IRATTÁROS kezeli az irattárt.

66.§. A "Protestáns Theologiai" szerveztek, illetve szervek tisztikara (elnök, titkárok, megbizottak stb.) az országos szervek irányitását elfogadják s csupán pontosan körülirt területen és esetekben van önrendelkezési joguk.

67.§. A Szövetség munkájának ANYAGI SZÜKSÉGLETEIT tagdijakból, tagegyesületek tagszámjárulékából, adományokból, megajánlásokból, valamint egyéb jövedelmekből fedezik.

V. ZÁRÓRENDELKEZÉSEK.

68.§. A tagság nyilvántartását, a Szövetség szerveinek és tisztviselőinek összhangzatos működését, az Országos Központ ügykezelését, a gazdasági ügyvezetést stb. részleteiben az Intéző Bizottság által készitett és a Közgyülés által jóváhagyott ÜGYVITELI SZABÁLYZAT (pragmatika) állapitja meg.

69.§. Azokban az esetekben, ha a Szövetség, mint egyesület, az alapszabályokban előirt céljait és eljárását be nem tartja, hatáskörét tullépi, államellenes működést fejt ki, közbiztonság és közrend ellen sulyos vétséget követ el, vagy a tagok vagyoni érdekeit veszélyezteti, a M.Kir.Belügyminiszter ellene vizsgálatot rendelhet el, működését felfüggesztheti, de végleg fel is oszlathatja.

70.§. A Szövetség vagyona feloszlás esetén a Magyarországi Református Egyetemes Egyházra száll.

Budapest, 1935. április 3.

P.H.

Dr.Soos Géza s.k. főtitkár.

Dr.Budai Gergely s.k. theol.tanár, elnök.

54071/1936 sz.

Ezt az alapszabályt a magyarországi református egyház egyetemes konventje az 1935. évi május hó 2. napján tartott ülésén 219/1935.szám alatt hozott határozatával az egyházi 1.t.c. 13.§-a alapján jóváhagyta.

Budapest, 1936. november 20.

Dr. Balogh Jenő sk. főgondnok, világi elnök.

Ravasz László püspök, lelkészi főelnök.

Szám: 177.222/1937. VII.a.

M.kir. belügyminiszter.

Látta a m.kir. belügyminiszter az alábbi módositó, illetve kiegészitő megjegyzésekkel:

1. Kiskorúak az egyesület tagjaiul csakis szülői, gyámi vagy törvényes képviseleti beleegyezéssel vehetők fel.

2. A közgyülés hatáskörébe tartozik az intéző bizottság megfellebbezett határozatának felülbirálása, az indítványok tárgyalása és a vagyoni kérdések végső fokon való intézése.

3. A közgyülésen csak oly önálló indítvány tárgyalható, amelyet a közgyülés előtt legalább 8 nappal az elnöknéz irásban benyujtottak.

4. Más egyesülettel való egyesülés elhatározása, feloszlás és az esetben a vagyon hovaforditása tárgyában hozott (tagsági dijak és segélyek stb. megállapitására vonatkozó) közgyülési határozatokat - foganatositásuk előtt jóváhagyás végett a m.kir. belügyminiszterhez fel kell terjeszteni.

5. Az intéző bizottság minden határozata a közlést követő naptól számitott 15 napon belül a közgyüléshez fellebbezhető. Üléseiről és határozatairól jegyzőkönyvet kell vezetni és azt két jelenvolt taggal hitelesittetni kell.

6. Az elnök hatáskörébe tartozik a közgyülések stb. ülések összehivása és azok vezetése, a határozatképesség jegyzőkönyvi megállapitása.

7. Az egyesület vagyonkezelésének felülvizsgálására az évenkénti rendes közgyülésen három tagból és 2 póttagból álló számvizsgáló bizottságot kell választani, amelynek tagjai megbizatásuk alatt semmiféle más tisztséget nem viselhetnek és a választmány tagjai sem lehetnek. A pénzkezelést bármikor megvizsgálhatják, a számadási év lezártával pedig kötelesek az évi zárszámadást és a pénzkezelésre vonatkozó összes okmányokat és iratokat megvizsgálni és annak eredményéről a közgyülésnek jelentést tenni.

A SOLI DEO GLORIA SZÖVETSÉG XX. ORSZÁGOS VIRÁGVASÁRNAPI KONFERENCIÁJÁNAK

DEKLARÁCIÓJA.

Isten Igéje megtanított bennünket arra, hogy magyarságunk Isten igazságos ítélete alatt áll. Hosszú évtizedek óta Isten rendelkezéseit nem tartottuk és nem tartjuk meg, utálatosságokban, fertelmességekben, langymelegségben és hitetlenségben éltünk és élünk és ezért az Úristen utasítnak felünkből vérte. (Ezékiel 9:9—10, 11:19—21.) Nemzeti érdekeink ellenére, ismételten belesodródtunk a háborúba. Ennek borzalmai s szenvedései és gazdasági következményei, a trianoni határokon túl élő magyarság nagy tömegeinek szenvedései. — mind csak annak az EGY tragikus parazsi a részletei, mely a Mindenható Isten és keménynyakú, megtérni nem akaró népünk közétt folyik.

Ezért bűnbánattal megalázkodva Isten előtt, Iránta való engedelmességből, a magyarság és egyházaink iránt való fölső szeretetből hirdetjük, a magyar református diáktársnak és rajta keresztül az egyelemes magyar ifjúságnak, nemzetünk: **Térjetek meg! A fejsze immár a fák gyökerére vettetett! Minden fa, amely jó gyümölcsöt nem terem, kivágtatik és tűzre vettetik! — „Más fundamentumot senki sem vethet, mint amely vettetett, mely a Jézus Krisztus!"** (I Kor. 3:11.) — Jézus Krisztus nélkül Isten nem adhat pertörlést. Bűnbánat nélkül nincs bűnbocsánat. Megkeményedésre újabb ítélet következik — és talán nemzetünk, egyházunk megszűnésünkre... — Ezért vegyük elő naponta Isten Igéjét és imádságos lélekkel olvassva, parancsát megtartani igyekezve közvetlenül Jézus Krisztushoz Aki így hív: „Jöjjetek énhozzám minnyájan, akik megfáradtak és megterheltetiteken és én megnyugosztlak titeket.. Vegyétek fel magatokra az én igámat és tanuljatok me tőlem, hogy én szelíd és alázatos szívű vagyok és nyugalmat találtok a ti lelketeknek. Mert az én igám gyönyörűséges és az én terhem könnyű." (Máté 11:28-30.)

*

A világ keresztyén diáksághoz és rajta keresztül a keresztyén hívekhez és egyházakhoz avval a kéréssel fordulunk: **ne szűnjenek meg imádkozni ítélet alatt élő népünkért,** hogy az a szünteles próbák alatt ne megkeményedéshez, de igazi megtéréshez jusson a Isten országának alázatos *missziói* eszközévé válhatók.

*

Tudjuk, hogy mást kérni nincs jogunk. És mégis úgy érezzük: a keresztyén testvéri szeretet iratlan törvénye kötelez, hogy felemeljük kérő szavunkat azokért, akik a mi bűneink és tehetetlenségünk folytán szenvednek.

A konferencia április 13. én tudta meg, hogy Magda Sándor ref. püspök és a szlovákiai ref. egyház 14 vezetője — egészségileg és idegileg súlyos állapotban — immár letartóztatásban sinylődnek a csehszlovák közlársaság jelenlegi területén. Ősi magyar református egyházunk zaklatott, tanító, iskola nélkül, egyszerű magyar földművesek, iparosok, értelmiségiek állampolgárságukból, vagyonukból megfosztva, rendkívül súlyos, emberinek alig nevezhető körülmények között élnek. Nem hánytorgatásként említjük, hogy a német megszállás legsúlyosabb idejében a porosnyi magyar református egyház védte a cseh-nyelvű cseh testvéregyházust.

Isten ítélete alatt is Isten Igéje tanít és irányít bennünket. Hitbeli látásunkat s a belőle származó egységes ELVEKET azonban mások felé továbbá kell adnunk úgy, mint Isten megértett és elfogadott szeretetről való alázatos bizonyságtételt:

1. „Más fundamentumot senki sem vethet, mint amely vettetett, amely... a Jézus Krisztus" (I. Kor. 3:11.) Mind többen és többen ismerik fel, hogy a világválság lényege ETIKAI válság. Azt viszont csak a hívők tudhatják, hogy az etikai válság oka: a HITETLENSÉG, más fundamentum kereséseben.mint Jézus, vagy letérés ERRŐL a fundamentumról. Ítélet alatt álló egyházunk nélkülözi, várja a testvéregyházak LELKI segítségét.

2. „Az Úré a föld és annak teljessége" Zsolt 24, 1. Istennek a Bibliában adott kijelentésából tudjuk, hogy Önéki nemcsak, az egyéni életre, vagy az egyházi életre nézve vannak parancsai és rendelkezései, hanem a közösségekre nézve is (pl. nemzeti élet), sőt a közösségek egymáshoz való viszonyára nézve is (pl. nemzetközi élet). Bár Jézus Krisztus országa nem e világból való, mégis naponként imádkozzuk: „Jöjjön el a *Te* országod". Tudjuk jól, hogy *ez az* ország, amelyben tökéletes igazság és békeség lesz, csak Jézus Krisztus előtevelével lesz szemmel is látható valóság, de ezért az egyelemes keresztyénségnek ezekben a mostani időkben sem lehet közömbös az, hogy az egyes államok hatalmi erőviszonyai, vagy az objektív igazságot és méltányosságot lehetőleg megközelítő elvek alapján jön-e létre az új béke.

Ezzel kapcsolatban fel kell hívnunk a figyelmet a világ egyik legtöbbet szenvedett területére, Közép-Európára. Számos „kis" nép él ezen a területen nemzetiségileg összekeverve. Tiszta nemzetiségi határok nem vonhatók, vissont az egymás mellett élő kis népek becsületes együttműködése nélkül igaz megbékélés és nyugalom e területen nem jöhet létre. Az elmult évszázadok nyomorúságainak oka emberileg leginkább abban keresható, hogy különféle imperialista érdekek saját céljaikra egyik-másik népet kényeztettek, a többiek ellen üsztöttek. Ezért elvileg csak olyan határmegvonást tartunk az igazságot megközelítőnek, mely az egy ETNIKAI többnyire élő nemzetiségeket egy államban, tartja, a vejyes nemzetiségű területeket pedig akként osztja meg, hogy a határvonal mindkét oldalán nagyjából egyenlő számú ember éljen hiszébbségben — teljes vallási, kulturális és gazdasági szabadságban. — Ez következik a csehszlovák államnak nyiatkozataiból is, aki országát a csehek és szlovákok nemzeti államává akarja tenni és ezért a többi nemzetiségektől (németektől, magyarokról) az állampolgárságot megvonta. 1945. augusztus 2.)

Ebben a kérdésben a mi hitbeli látásunk a következő: ha Isten a körülöttünk élő népek sítal gyakorolja ránunk az ítéletet olyképen, hogy elszakít az egységes magyar néptömbből egy-egy részt és idegen államok keretébe kényszeríti, megalázkodunk Isten fenyítése alatt és vállaljuk a büntetést. Különlösen élő hívő testvéreinktől azonban három dolgot kérünk

Először: engedjék meg, hogy *ez az ítélet Jézus nélkül* történjék. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy ne neveztessenek szovinistáknak bennünket akkor, ha kifejezzük azt a fájdalmunkat, amit érzünk elszakított honában élő magyar testvéreink iránt. *Hely-ként* vállaljuk ezt a helyzetet, de csakis úgy: más szóval ez azt jelenti, hogy amikor ezt ítéletnek nevezzük, ugyanakkor vállalt tesszünk arról a meggyőződésünkről is, hogy az egy ethnikai többnyen élő nemzetiségeknek egy államban kell együtt lenniök.

Másodszor: értsék meg és támogassák azt az óhajunkat, hogy a tőlünk elszakított magyar testvéreinkkel a továbbiakban is rendszeresen törődni kívánunk. Nyomorúságaikat enyhíteni akarjuk, sebeik nékünk is fájnak, emberi életfeltételeik, lelkiismereti szabadságuk ügye bennünket is érdekel.

Harmadszor: különösképpen is kérjük megértő szeretettüket protestáns egyházaink ügyében.

A közép-európai térségben a magyar református evangélikus és unitárius egyházak — minden gyarlóságuk mellett is — a protestantizmus legfkelitébb bástyái. Emberi módon szólva nagyon szomorú következményei lehetnének annak, ha a magyar protestáns egyházak egységét ismét megbontanák a csak több hiebb egyház-csonkra bontva sorvadnának tovább. A magyar protestáns gyülekezetek nagyrészt beleesnek az összefogó magyar államunk. Amelyek kívülesnének azok is egyházilag az anyatestihez tartozhatnának, mint ahogyan a magyarországi szerb görög-keleti egyház is évtizedek óta Jugoszláviában székelő patriarka alá tartozott.

3. „Egymás terhét hordozzátok, és úgy töltsétek be a Krisztus törvényét!" (Gal. 6:2.) A magyarság sokat vétkezett, de a lengyelek után a legtöbb szenvedést kellett elviselnie mind a németektől, mind a háború bozzámeltől. Szörös népirtegek, sőt az EGÉSZ nép a bizonytalanság, az éhség, rabszlanság, gazdasági csőd félelme alatt él. Bármennyit is vétkezett egy nép, nem szolgálja a megbékélés és az egészséges jövenő útját, ha a gazdasági bajok majdnem minden terhét reá zúdítjuk — életképtelen határokkal, elhibahatlan terhekkel. Szörös rétegekben oly mérhetetlen elkeseredés él, mely újabb bűnök és nyomorúságok kiróbbanásával lenyegethet.

Isten előtt tékozló fiak, a világ előtt megvert, szétbuliott nép vagyunk. Nem kérhetünk semmit, nincsen jogunk hozzá. Azért most nem a világ politikai vezetőihez fordulunk, hanem lelki testvéreinkhez: lássák meg lelki nehézségeinket, nyomorúságunkat. És gondoljanak jövőnkre a Lélek indítása szerint.

Isten irgalma, Jézus Krisztus szeretete, a Szent Lélek bőlcsesége legyen és maradjon mindanonyiunkkal!

Budapest, 1946. április 12—14.

F Ü G G E L É K

A Soli Deo Gloria Református Diákszövetség

világnézeti előadás sorozatai

1922. X.	A zsidó kérdés	Bogdán Gyula lelkész
1923. III.	Kálvin Üzenete	Tőltészy Zoltán
	A legmagasabbrendű élet	Budai Gergely
	A hipnotizmus	Pap Zoltán szig.orvos
	Hollandiai útról beszámoló	Bibersauer Richárd
	Skóciai emlékek	Tőltészy Zoltán
	A spiritizmusról	Zajti Ferenc
	"Az elsodort falu"-ról	Bogdán Gyula
	Az adyták és a keresztyén morál	Karácsony Sándor

Hétfő - esték

1926. II.20.	A kálvinista tanár típusa	Karácsony Sándor
27.	Néhány szó a Biblia illusztrálásáról	Biczó András
III.5.	Viszonyunk a Szentszékhez	Kováts J. István
12.	Okkultizmus, spiritizmus	Berkes József
19.	Cognitio Dei, cognitio hominis	Szabó Imre
IV.16.	Theozófia és antroposzófia	Budai Gergely
23.	Beszámoló olaszországi útjáról	dr. Patay Pál

Szerda - esték

1928. XI.7.	Kossuth Lajos a világpolitikában	Balla Antal
14.	Szlávság és a reformáció	Berkes József
21.	A román uralom berendezkedése Erdélyben	dr. Jancsó Benedek
28.	. . . . .	Biczó András

XII.5.	A modern diák lelki élete	Budai Gergely
12.	A rendőrség és az evangélium	Puskás Gyula
1929. III.6.	Kálvinizmus és szocializmus	dr. Fábián Dániel
13.	Bethlen Gábor hivatása	dr. Patay Pál
20.	Az evangélium és az igazságszolgáltatás	dr. Juhász Andor
V.	Hollandiai útjáról beszámol	dr. Sebestyén Jenő
1930. II. 18.	A magyarság megújító erői	Veres Jenő
25.	A gazdasági élet lelki alapjai	Móricz Miklós
III. 4.	Kálvinizmus a világ szolgálatában	Csekey Sándor
11.	Üres templomok	Kanász Nagy József
18.	A pénz, mint Isten szolgája	Komáromy János
25.	Hatalmas bizonyságtétel a hatalmas Megváltóról	dr. Szabó Aladár /id./
IV.15.	. . . . .	Soltész Elemér
22.	A kálvinizmus szociális missziója	Kováts J. István
29.	Az igazság az emberiség életében	dr. Szél János
V. 6.	Nagyarország sorsa a versaillesi Európában	dr. Máté Elek
13.	Képek a református ébredés történetéből	B.Pap István
X. 1.	Az SDG gondolata helyes és helytelen megvilágításban	dr. Sebestyén Jenő
8.	A magyar fajiság problémái	dr. Fábián Dániel
15.	Isten és a szegénység	Bogdán Gyula
22.	A fasizmus és kálvinizmus	dr. Balla Antal
29.	Kisebbségi magyarságunk problémái	László Dezső
XI. 5.	A magyar református intelligencia szerepe a magyar közéletben	dr. Kádár Mihály
12.	Két nemzedék harca	Berkes József
19.	Az erdélyi lélek	Április Lajos
26.	. . . .	Hegedűs Lóránt
XII. 5.	A falu kérdése	Nagy Ferenc

1931.	II. 5.	A mai erdélyi irodalom	Áprily Lajos
	12.	Az egyetlen bálványimádó állat	dr. Muzsnay László
	19.	Szépség	Bódiss Lajos
	26.	Divatok a képzőművészetben	Komáromi Kacz Endre
	III. 5.	Erdély utolsó tíz esztendeje	dr. Móricz Miklós
	12.	Ifjúság és demokrácia	
	19.	Az ifjúság, a vallás és a mai idők	dr. Budai Gergely
	26.	Az evangélisták nyomdokán	dr. Tóth András
	IV. 2.	Jeruzsálem	Hamar István
	9.	. . . . .	Soltész Elemér
	30.	A kapitalista sajtó	Miletay István
	V. 7.	A kálvinizmus megszervezése	Tőltésy Zoltán

1931. II. félév. I. Az Egyház

a/	Az intelligencia egyháza, az egyház intelligenciája	Szabó Imre
b/	Zwingli és Kálvin: vagy Humanizmus, vagy reformáció	dr. Csekey Sándor
c/	Integrálódás és differenciálódás az egyházban	dr. Veress Jenő

II. Szociológiai témakör

a/	Magyar lélek a népdalban	dr. Lajtha László
b/	A magyar föld problémái Birtokkérdés a csonkaországban és megszállott területen	Berkes József
c/	A magyar falu lelke	dr. Illyés Endre

III. Irodalom és művészet

a/	A modern északi irodalom	Benedek Marcell
b/	Hindu irodalom	---
c/	Modern építőművészet	Zeitler Rudolf

IV. Politika

a/	Parlamentarizmus és diktatúra csődje	dr. Balla Antal
b/	Állami omnipotencia és individualizmus	dr. Kovács J. István
c/	A kisebbségi jog fejlődése	dr. Finkey Ferenc

1932.

I. félév		Bekesy Sándor	dr. Káky Lajos
		Hitlerizmus	Balla Antal
		Álláshalmozás – pályaválasztás	Dinnyés Lajos
		Református falupolitika	Geszteli Nagy László
		Kálmisszió	Morvay István
		Diák a magyar regényirodalomban	Dőczy Jenő
		Rádió	Szőts Ernő
		Magyar lélek és a szekták	dr. Illyés Endre
		Olimpiász	Lázár Andor
		Modern ember karácsonya	Kecsky Aladár
II. félév		Az 1932. év irodalmi értékű könyvei	Benedek Marcell
		Revizió	---
		Keresztyénség és újságíró	Máthé Elek
		Statisztika	dr. Fellner Frigyes
		A magyar népdal fejlődése	Lajtha László
		Intelligens ember hivatása Budapesten	Szabó Imre
		Megszállott területi diákélet	László Dezső
		Református ember nyaralása	dr. Sebestyén Jenő

1934.

I. félév	I.	Alvinczi Péter	Imecze Gábor
		Modern theológiai irányok	dr. Sebestyén Jenő
		A világi elemek szerepe az Egyházban /Dodrogkeresztúri Konvent/	Balogh Jenő
		Modern karácsony	Morvay István
	II.	A hitbizomány	Hegedüs Lóránt
		Politikai szakításban	Máthé Elek
		Pozitiv és negativ irredentizmus	Pataky Tibor

III.	A Biblia képei a képzőművészetben	Lyka Károly
	A magyar népi zene	Kodály Zoltán vagy Molnár Antal
	Modern lelkek kereső magyar irodalom	Vincze Géza
1935.		
II. 6.	"Miatyánk, ki vagy a mennyekben, szenteltessék meg a Te neved"	
13.	"Jöjjön el a Te országod"	
20.	"Legyen meg a Te akaratod"	
27.	A magyar ifjúsági mozgalmak világnézeti harcai /A Magyar Út vitaestje/	
III. 6.	"A mi mindennapi kenyerünket"	
13.	"És bocsásd meg ..."	
20.	"És ne vigy a kísértésbe"	
27.	Az Egyetem és az ifjúság /A Magyar Út vitaestje/	
IV. 3.	A közélet és az ifjúság	
10.	"Mert Tied az ország"	
V. 1.	Évzáró szeretetvendégség	
X. 9.	A kálvinizmus nemzetmentő szerepe	dr. Sebestyén Jenő
16.	Agrárpolitikai kérdések	Kerék Mihály
23.	A nemzeti ifjúság problémái	dr. Batiz Dénes
30.	Lehetséges-é együttműködés az egyházak között?	Makay Miklós
XI. 6.	A modern ember és a hit	Szabó Imre
13.	Uj középkor felé	dr. Földes Papp Károly
20.	Az Institutio jelentősége és hatása	dr. Csekey Sándor
27.	A mai magyar irodalom keresztmetszete	dr. Benedek Marcell
XII. 4.	Az egyetlen és örök megoldás	Bogdán Gyula

1937.		
IX. 28.	Az SDG jelentősége a magyar életben	Makkai Sándor
X. 5.	Az ifjúságvezetés világkérdései	dr. Kiss Sándor
12.	A tárgyi néphagyomány ismerete a magyar életben	Viski Károly
19.	Test, vér, lélek: magyarság, fajiság	Karácsony Sándor
26.	Kérdezem az Igét	Morvay István
XI. 2.	Az ifjúságvezetés magyar kérdései	dr. Fónyad Dezső
9.	A szellemi néphagyomány ismerete a magyar életben	Balla Péter
16.	A halál és az örökélet az ifjúság gondolkozásában	Szász Ernő
23.	Mi lesz a magyar földdel?	Szász Béla
30.	Az Ige kérdez engem	Ómodi Szabó Lajos
XII. 7.	Szeretetvendégség	
1938.		
IX. 22.	Az évi munka megbeszélése	
29.	Az utolsó század világnézeti küzdelmei és a mi helyzetünk	Földes Papp Károly
X. 6.	Mi lehet a református diák politikai állásfoglalása?	Péter János
13.	Mennyit és mi módon tudhatunk meg Istenről?	Pap Ferenc
20.	Mi hasznát vehetjük az Ótestamentumnak?	Morvay István
27.	Lehet-e kompromisszum nélkül élni?	Esze Tamás
XI. 3.	Kollektivista kísérletek és az Egyház	dr. Kiss Sándor
10.	Hol a kálvinizmus helye a magyar proletár kérdésben?	Kovács Imre
17.	Hogyan találkozik a Bibliával a történelem és mi lehet a mi találkozásunk?	dr. Sebestyén Lajos
24.	Világnevelési kísérletek	dr. Fónyad Dezső
XII. 1.	Kell-e világi embernek teológia?	Bereza Gedeon
8.	Félévi munkánk az Ige mérlegén	

1939

III. 1.	A mai magyar kálvinizmus	Ezze Tamás
8.	A magyar református fiatalság a világnézeti harcban	Péter János
22.	A magyar református egyház és a kálvinizmus	Pap Géza
29.	A kálvinizmus és a politikai hőiesség	Varga Imre
IV. 5.	Segíthet-e a kálvinizmus a magyar közéletben?	dr. Soos Géza
12.	Hogyan oldanák meg a kálvinisták a szociális kérdést?	Dóczy Antal
19.	Hatnak-e kálvinista erők a magyar irodalomban?	Németh László
26.	A kálvinizmus művészi látása a mai magyar alkotóknál	Erdős Jenő
V. 3.	A kálvinizmus és a református iskolák	Incze Gábor
10.	Az SDG Szövetség harca a magyar kálvinizmusért	dr. Fónyad Dezső
X. 12.	A hit lovagja: Kierkegaard	dr. Konez Sándor
18.	A megszentelt pénz: Troeltsch	Szőke Imre
25.	A szenvedés vallása: Dosztojevszkij	dr. Vatai László
XI. 1.	Kiért a középkor: Berdiajev	dr. Földes Papp Károly
8.	"Uj istenek születése: "Rosenberg	dr. Kiss Sándor
15.	A modern élet gátlásai: Freud	dr. Veress Jenő
22.	Az erő vallása: Nietzsche	Kibédi Varga Sándor
29.	A hit vallása: Barth	dr. Nagy Barna
XII. 6.	A modern élet Krisztusa	dr. Szabó Zoltán

1940

II. 7.	A metafizika feltámadása	dr. Földes Papp Károly
14.	A tudományok harca	dr. Konez Sándor
21.	Történet és kijelentés	dr. Czeglédy Sándor
28.	Az irodalom "nemtudományos" gyökerei	Kodolányi János
III. 6.	A lélektan fétise a keresztyén Isten helyett	dr. Victor János

IV. 10.	A fekete mágia és a végső dolgokban való hit	Benkő István
17.	Kultúra és vallásos metafizika	dr. Makkai Sándor
24.	Civilizáció és a váltság misztériuma	dr. Vatai László
V. 8.	A világnézet etikai kényszere	dr. Ravasz László
X. 16.	Románok és szászok Erdély földjén	Pusztai Popovits József
23.	Széthulló népközösség /regáti magyarok/	Szabó Lajos
30.	Világok találkozása /rutének/	Pálficzi Horváth Lajos
XI. 6.	Ébredő szláv nacionalizmus /tótok/	Onody Zoltán
13.	Népi dinamizmus és kultúra /szerbek/	Berkes József
20.	Örök vándorok a Duna vonalán /németek/	Basch Ferenc
27.	Kultúrák Erdély földjén	Pap Béla
XII. 4.	Az elvasztékemence magyar elemei /amerikai magyarok/	Vatai László
11.	Faj és kultúra a Kárpát medencében	Karácsony Sándor

1941

II. 19.	Az egyház és a modern szellemiség	Fekete Lajos
26.	A világ követelménye az egyházzal szemben	dr. Karácsony Sándor
III. 5.	Az egyház követelménye a világgal szemben	dr. Ravasz László
12.	Az egyház és a perasztság	Máriez Zsigmond
19.	Az egyház és a közösségtély	dr. Soos Géza
26.	Az egyház és a proletariátus	Bogdán Gyula
IV. 2.	Az egyház a nemzet életében	Szabó Imre
23.	Az egyház református értelmezése	Pap Ferenc
30.	Az egyház és a liberalizmus	dr. Karácsony Sándor
V. 7.	Az egyház és a szocializmus	dr. Vatai László
14.	A magyar református egyház holnapja	dr. Kiss Sándor
X. 22.	Az élet művészete	
	Az élet korlátai	dr. Vatai László
	Közösségi élet. Anarchia	dr. Soos Géza
	A tragikus életérzés csodája	dr. Székely György

	Szenvedek, tehát vagyok	Morvay István
	A szenvedély igazsága	dr. Vatai László
	A halálfélelem mérgezése	dr. Kiss Sándor
	A hazugság művészete	Baraza Gedeon
	Az élet művészete	dr. Mózes Zsigmond

1942

II. 4.	Mit láttam az orosz fronton?	Szilágyi Pál
11.	A magyar népélek formakincsei	Páléczi Horváth Lajos
19.	A finnek belső mozgalmai	Kodolányi János
25.	Főiskoláéink és az új magyar idealógia	ifj.Fitos Vilmos

Életet keresek

Elvesztett élet

X. 13.	Mit kaptam?	dr. Kiss Ferenc
20.	Szórványkonferencia	
27.	Mire van szükségem?	Farkas József
XI. 3.	Mit akarok?	dr. Földes Papp Károly

Keresem az életet

10.	Megalkuvás az élet?	dr. Kocsis Antal
17.	Robot az élet?	dr. Szilágyi Pál
24.	Illuzió az élet?	dr. Mózes Zsigmond

Megtalált élet

XII. 1.	Megalkuvás helyett bűnbánat	dr. Soos Géza
8.	Robot helyett szolgálat	dr. Somogyi Barnabás
15.	Illuzió helyett élet	Szőcs János

A férfi és a nő viszonya

I. Orvosi szempontból

1942. II. 17.	Mit mond a test?	dr. Reök Iván
24.	Mit mond a közösség?/a nemzet/	dr. Kiss Ferenc

III. 3.	Mit mond a lélek?	dr. Reök Iván
10.	Mit kíván az Isten?	dr. Kiss Ferenc
17.	Kérdések - feleletek	dr. Kiss Ferenc

II. Etikai szempontból

24.	Találkozás az igazságban	dr. Vatai László
31.	Találkozás a jóságban	dr. Victor János
IV. 7.	Találkozás a szépségben	dr. Mezsei László

III. Nemzetgazdasági szempontból

14.	Hivatás és könyvszer	dr. Karácsony Sándor
V. 5.	Különböző értékelés	dr. Hilscher Rezső
12.	A magyar értékrendszer	dr. Karácsony Sándor

IV. Irodalmi szempontból

19.	Testek harca	Féja Géza
26.	Lelkek harca	Féja Géza
VI. 2.	Beteljesedés - lemondás	Németh László

Élő magyar irodalom

1944

II.23.	A szárszói lecke	dr. Fényes Dezső
III. 1.	A magyar nép és az evangélium	dr. Vatai László
8.	Református látásmód az írók mondanivalójában	dr. Karácsony Sándor
15.	Tettvé válik az írás /Írók hatása a nemzet életére/	Juhász Géza
22.	A falu református hitélete	Szabó Pál
IV. 12.	Keresztyénség és magyarság kapcsolata a középkori magyar irodalomban /Hogyan tette magáévá a keresztyénséget az Árpádok-korabeli magyar lélek/	Féja Géza

IV. 19.	A Biblia a pusztai nép kezében	Sinka István
26.	Református írók nemzeti felelősségtudata	Bereza Gedeon
V. 3.	Az életemet tartó kéz	R. Berde Mária
10.	Élet és elv	dr. Kiss Sándor

1946

IX. 18.	Alvó egyház	dr. Vatai László
25.	Szendergő hívő	Bereza Gedeon
X. 2.	Ébredő egyház	Szabó Imre
9.	Felébredt hívő	Farkas József
16.	Deformált egyház	dr. Fónyad Dezső
23.	Modern farizeusok és szadduceusok	Kulifay Gyula
30.	Reformált egyház	dr. Sebestyén Jenő
XI. 6.	Hitvalló keresztyének	dr. Kiss Sándor

1947

X. 8.	A Szentirás szociális igazságai az Ószövetségben	
15.	A Szentirás szociális igazságai az Újszövetségben	
22.	Az egyházi atyák a társadalomról	
29.	A reformáció társadalomszemlélete	
XI. 5.	A parasztforradalmak lelki háttere	
12.	A forrongó évszázad	
19.	Az ébredések társadalomformáló ereje	
26.	Munkásmozgalom és az egyház	
XII. 3.	A demokrácia alapjai	
10.	A Szentirás kollektiv szemlélete	
17.	Az Ökumené társadalmi feladatai	

1948

II. 4.	A Mester hangja	Kovács József
11.	A Szentlélek és a lelki ember	dr. Gyökössy Endre
18.	Misztériumok az Igében	Benkő István

II. 25.	Ördög és pokol /Démonológia/	dr. Fónyad Dezső
III. 3.	A bibliafordítás műhelytitkai	dr. Békési Andor
10.	"Zsoltárokat és dicséreteket énekelvén..."	Balla Péter
15.	Szabadsághőseink hite /március 15/	dr. Kiss Sándor
17.	Az ujjépítés evangéliuma /Nehémiás/	dr. Pákozdy László
IV. 7.	A zsidókérdés a Bibliában	dr. Kádár Imre
14.	A szenvedés himnusza /Jób könyve/	Bereza Gedeon
21.	"Jobb lakni a tetőnek ormán" /A házasélet problémái/	Morvay István
28.	"Szeretetet kivánok és nem áldozatot" /Hóseás könyve/	dr. Domján János
V. 5.	"Jaj azoknak, akik gondtalanul élnek" /Ámos könyve/	Ablonczy Dániel
12.	Jaj most nekünk /Siralmak könyve/	P.Tóth Lajos

A Soli Deo Gloria Református Diákszövetség tisztikarai.

1924.	Elnök	Hegyi Sándor s.lelkész
	Titkár	Csontos Béla s.lelkész
	Jegyzők	Balogh Vilmos theológus
		Horváth László s.lelkész
		Kozsdy Aladár theológus
		Sághy Bálint műszaki tiszt
		Záborszky János theológus
1925.	Elnök	Záborszky János
	Főtitkár	Hegyi Sándor
	Titkár	Töltéssy Zoltán
		Nagy Erzsébet közg.
	Ellenőr	v.Komáromy János
	Budapesti főisk. titkár	Pap Géza
	Jegyző	Pap Béla
	Könyvtáros	Szőke László
1927.	Fővédnök	dr.Kovács J.István
	Elnök	Töltéssy Zoltán
1928.	Elnök	Töltéssy Zoltán
	Budapesti titkár	Fónyad Dezső
	Adm.titkár	Nagy István
	Utazótitkár	Pap Béla
	Missziói titkár	Pap Ferenc
	Jegyző	Pálóczi Horváth Ádám
	Theológus titkár	Kiss Sándor
	Szerkesztő	Hegyi Sándor
	Üdülőtelep titkárja	Pap Géza
1929.	Elnök	Dobos Károly
	Főtitkár	Fónyad Dezső
	Középisk.leánytitk.	Mikes Magda
	Főiskolás "	Sajó Margit
	Leánybiz.elnöke	dr.Nagy Ilona
	Theológus titkár	Nagy István
	Üdülőtitkár	Pap Géza
	Diákmoz.Oszt.vez.	Onodi Szabó Lajos,Székely Sándor
	Vidéki középisk. főtitkár	Töltéssy Zoltán
	Jegyző	Kohányi Erzsébet
	Könyvtáros	Magi Erzsébet
1930.	Védnök	dr.Kovács J.István
	Elnök	dr.Kádár Mihály
	Férfi Szenior Oszt. elnöke	dr.Sebestyén Jenő
	Női Szenior Oszt. elnöke	dr.Szemere Béláné
	Leánybiz.elnöke	Sajó Margit
	Főtitkár	Kiss Sándor
	Férfi szenior titk.	Bede Gyula
	Női " "	Thury Gyuláné
	Theológus titkár	Dobos Károly
	Főisk.leánytitkár	Mikes Magda
	Budapesti középisk. főtitkár	Pap Károly

Szerkesztő	Zeitler Rezső
Diákszoc.Oszt.titkár	Jurányi Erika,Székely Sándor
Üdülőtitkár	Soos Géza
Pénztáros	Bolemányi Margit
Könyvtáros	Magi Erzsébet
Jegyző	Táncos Gábor

1931. Védnök dr.Kováts J.István
Elnök dr.Kádár Mihály
Alelnök Szőke Imre
Szenior elnök dr.Sebestyén Jenő
Üdülőbiz.elnöke Hamar István
Szenior Oszt.diák-szociális vez. dr.Szemere Béláné
Közénisk.leánymunka elnöke Saló Margit
Főtitkár Kiss Sándor
Coll.munka titkára Pap Béla
Szenior titkár Pap Ferenc
Közénisk.leánytitk. Bolemányi Margit
Főiskolás " Nagy Erzsébet
Szerkesztő Zeitler Rudolf
Társszerkesztő Széles László
Üdülőtitkár Soos Géza
Diákszoc.Oszt.vez. Jurányi Erika,Székely Sándor
Br.-i közénisk.fiúk titkárja Barczán Endre
Admin.titkár Németh Erzsébet
Jegyző Magi Erzsébet
Könyvtáros Deák István

1933. Elnök dr.Kádár Mihály
Alelnök Pap Ferenc
Főtitkár Kiss Sándor
Új Magyarság szerk. dr.Fónyad Dezső
Főisk.leánytitkár Tóth Margit
Közénisk. " Bolemányi Margit
" fiutitkár Soos Géza,Toldy Miklós
Alsós titkárok Pécsi Anna,Dobé László
Üdülőtitkárok Pap Ferenc,Szőcs János,Madari Lajos
Diákszoc.Oszt.titk. Nagy Gyula,Bolemányi Erzsébet,Csaláry Nelli
Főisk.leányintern. vezetője: Nagy Erzsébet
Főisk.fiúintern. vezetője Kiss Sándor
Közénisk.fiúintern.v. Bognár István
Adminisztrátor Mérey Erzsébet

1934-35. Védnökök dr.Antal Géza, dr.Baltazár Dezső
Farkas István, dr.Havasz László
Elnök dr.Budai Gergely
Alelnök Pap Ferenc
Főtitkár dr.Soos Géza
Főiskolás lelkész Kiss Sándor
Középiskolás felsős dr.Fónyad Dezső
" alsós Morvay István
Leánymunka elnöke dr.Budai Gergelyné
Szenior Oszt.elnöke dr.Sebestyén Jenő
Külügyi Oszt.elnöke Végh Jenő

Üdülőbiz.ügyv.elnöke	Szőcs János
Szenior titkárok	Nagy Erzsébet,Morvay István
Főisk.leánytitkár	Bódiss Ilona
Közénisk. "	Glasz Erzsébet,Szentiványi Zsuzsa
" fiútitkár	Toldy Miklós
Alsós leánytitkár	Pécsi Anna,Vágó Eszter
" fiútitkár	Balogh Sándor,Kiss János
SDG Körök titkárja	Bagó Antal
Debreceni titkár	Kalmár Lajos
Utazó leánytitkár és szoc.munkás vez.	Bolemányi Margit
"Szeretet" titkár	Huszthy Ilona
Anyagi ügyek titk.	Könyves Margit
Sáfár titkár	Solymossy Béla
Adminisztr.titká r	Meszáros Zsófia
Pénztáros,könyvelő	Pécsi Aranka
Ref.Diákmozg.szerk.	dr.Soos Géza
Könyvtárosok	Bódiss Ilona,Schmidt Frigyes
Diákszoc.Oszt.titk.	Boros Krisztina,Zoltány Mária
	Székely Sándor,Gidai Mihály
Menzavezetők	Váradi Lajos,Kiss Károly
Főisk.leányint.vez.	Nagy Erzsébet
" - fiú " "	Borzsák Sándor,Deák István
Közénisk.leányint.vez.	Tóth Margit
" fiú " "	Bognár István
Üdülőtitkárok	Szőcs János,Kiss Boáz,Naszódy Béla
Külügyi titkárok	Vámossy Katalin,Birtha Sándor,Harsczthy Gábor
"Magyarság" titkárok	Jancsó Kornélia,Száll Imre
Jegyzők	Vorobics Sándor,Bolemányi Erzsébet
Cimlendrők	Józan Imre,Madari Lajos
Gazda	Torday Lenke
Irattáros	Konta Ilona
Szerda Est megbízott	Barczán Endre
Kórház misszió megb.	Madarász Lajos,Jakab Miklós.

1935-36. Védnökök dr.Balogh Jenő,dr.Baltazár Dezső
Farkas István,dr.Havasz László
Elnök dr.Budai Gergely
Alelnök dr.Soos Géza
Főtitkár dr.Földes Pap Károly
Missziói lelkészek dr.Kiss Sándor,dr.Fónyad Dezső,Morvay István
Országos titkár Veress János
" leánytitkár Bolemányi Margit
Szenior Oszt.elnöke dr.Sebestyén Jenő
Debreceni Csocsrt eln. dr.Rugonfalvi Kiss István
Br.-i collégiumok eln. Pap Ferenc
Külügyi Oszt.elnöke Végh Jenő
Köztonti titkár Antretter Ede
Debreceni titkár Kalmár Lajos
Szövetségi ügyész dr.Seress László
Szenior titkár Morvay István
Főisk.leánytitkár Torday Lenke
" - fiú " Nagy Gyula
Közénisk.leánytitkár Miklóssy Sarolta
" fiú " Pap István
Alsós leánytitkár Soos Ilona,Vágó Eszter
" fiú " Benn György,Balogh Sándor
Coll.adm.titkár Nagy Irma
SDG Körök titkárja Deák István

Adminisztr.,pénztáros	Naszády Zsófia
Ref.Diákmozg.fel.szerk.	dr.Kiss Sándor
" " szerk.	dr.Soos Géza
Iratterjesztő	Kelemen Sándor
Könyvtáros	Bódiss Ilona,Kulifay Gyula
Irnótáros	Konta Ilona
Diákszoc.Oszt.vez.	Molemányi Erzsébet,Völgyesi Erzsébet
	Barkó Antal,
Menzavezető	Patay Mária
Üdülőtitkárok	Szőcs János,Naszády Zsófia
Főisk.leányint.vez.	Nagy Erzsébet
" " fiu " "	Földes Pap Károly,Parádi Elek.
Középisk.lányint.vez.	Tóth Margit
" fiu " "	Bognár István
Propaganda titkár	Kovács Károly,Madarász Sándor
Külügyi titkár	Széll Imre,Pécsi Anna
Ellenőrök	Madari Lajos,Józan Imre
Jegyzők	Bolemányi Erzsébet,Mórecz Erzsébet
Megbizottak:	
Szoc.megbizott	Koszorus Ilona
Ref.Diákmozg.szerk.	Soltész József
Kőházmisszió	Jakab Miklós
Otthonosinositás	Torday Lenke
Üdülő	Kulifay Gyula
Menza	Kulcsár Irma
Menza propaganda	Várady Lajos
Művész	Kiss Zsolt,Meiser Ferenc
Munkatábor	Kiss Károly
Budapesti körzeti látogatók	Madarász Lajos,Rácz Lajos
Körzeti utazók	Fogarasi Ilona,Nevasi Miklós,Kelemen Sándor
1936-37.Védnökök	dr.Balogh Jenő,dr.Ravasz László,Farkas István
Elnök	dr.Budai Gergely
Ügyvezető alelnök	dr.Soos Géza
Főtitkár	Kalmár Lajos
Missziói lelkészek	dr.Kiss Sándor,dr.Fónyad Dezső,Morvay István
Orsz.misza.s.lelkész	Dobó László
Szenior Oszt.elnöke	dr.Sebestyén Jenő
Főisk.tagozat.elnöke	dr.Kolozsváry Bálint
Debreceni Csor.elnöke	dr.Rugonfelvi Kiss István
Bp.-i coll.-ok elnöke	Ven Ferenc
Debreceni főtitkár	Csikesz Tibor
Ügyész	Seres László dr.
Szenior titkárok	Ondi Szabó Lajos,Tóth Margit
Főisk.leánytitkár	Bolemányi Erzsébet,Mohay Margit
" fiu "	Barczán Endre
Végzett leányok titkára	Torday Lenke
Középisk.leánytitkár	Miklósay Sarolta
" fiu "	Rácz Lajos
Alsós leánytitkár	Biró Marianna
" fiu "	Nyiri Sándor
Coll.adm.titkárja	Tóth Magda
Adminisztr.pénztáros	Naszády Zsófia
Könyvelő	Józan Imre
Ref.Diákmozg.fel.szerk.	Ven Ferenc
" " kiadója	dr.Soos Géza
" " szerkesztői	Ven Ferenc,dr.Soos Géza,Kalmár Lajos
Könyvtáros	Bódiss R.za

Irattáros	Konta Ilona.
Diákszoc.Oszt.vez.	Revasz Vera,Madarász Lajos
Menza vezető	Bognár István
Üdülőtitkár	Kulifay Gyula
Főisk.leányint.vez.	Bódiss Ilona
" " fiu " "	Sárszy Géza,Parádi Elek.
Főszerk.fiuint.vez.	Bognár István
Otthonosinositás.	Konta Ilona
Külügyi titkár	Ormos M.
Ellenőrök	Madari Lajos,Kulcsár Ernő
Körzeti utazó titkár	Fogarasi Ilonka
Jegyző	dr.Tasi Kálmán
1937-38. Elnök	dr.Kiss Sándor
Alelnök	dr.Soos Géza
Főtitkár	Ondi Szabó Lajos
Szánior Oszt.elnöke	dr.Sebestyén Jenő
Főisk.tagozat.elnöke	dr.Kolozsváry Bálint
Debreceni Csor.elnöke	dr.Rugonfelvi Kiss István
Bp.-i coll.-ok elnöke	Ven Ferenc
Internátusi felügyelő	dr.Tasi Kálmán
Üdülő felügyelője	Bognár István
Orsz.leánytitkár	Juhász Ilonka
Debreceni főtitkár	Keretke Antal
Ügyészek	dr.Seress László,dr.Rada Tibor
Szenior titkár	Torday Lenke,Baroza Gedeon
Főisk.leánytitkár	Vámossy Katalin
" fiu "	Ablonczy Dániel,Alföldi Borus István
	Szilágyi Pál.
Végzett leányok titkára	Vida Ida
Középisk.leánytitkár	Miklósay Sarolta
" fiu "	Rácz Lajos
Alsós leánytitkár	Biró Marianna
" fiu "	Sárai János
Coll.adm.titkár	Kiss Margit
Adminisztr.pénztáros	Naszády Zsófia
Könyvelő	Józan Imre
Ref.Diákmozg.fel.szerk.	Baroza Gedeon
Könyvtáros	Bódis Róza
Irattáros	Csontos Sára
Diákszoc.Oszt.vez.	Bónis Éva,Benedek Ferenc
Menza vez.	Bognár István
Üdülőtitkárok	Naszády Béla,Farkas Bálint
Főisk.leányint.vez.	Bódiss Ilona
" " fiu " "	Ablonczy Dániel
Középisk.fiuint.vez.	Bognár István
Külügyi Oszt.elnöke	dr.Kiss Sándor
" titkár	Széll J.Imre
Ellenőrök	Kulcsár Ernő,Madari Lajos
Jegyzők	Kulifay Gyula,Bienes Gizella

1939.	Elnök	Dobos Károly
	Ügyvezető alelnök	dr.Soos Géza
	Főtitkár	Vatai László
	Missziói lelkészek	dr.Kiss Sándor,drKonoz Sándor,Kiss A.Jenő
	Orsz.anyagi titkár	Hegyaljai György
	Orsz.leánytitkár	Juhász Ilona.
	Főisk.leánytitkár	Miklósy Sarolta,Tudós Ilona.
	" fiu "	Szilágyi Pál,Mészöly Pál,Jobbágy Kálmán
	Végzett leányok titk.	Vida Ida
	" fiuk "	Ábrahám Dezső
	Középisk.leánytitkár	Kiss Margit
	" " fiu "	Kádár Géza
	Alsós leánytitkár	Mihály Ida
	" fiu "	Hegyi Flóriás István
	Vestkörnyéki titkár	Petróczky Irén
	Felvidéki leánytitkár	Nagy Ilona
	Mozgalomközi titkár	Baroza Gedeon
	Adm.titkár és vénzt.	Naszády Zsófia
	Könyvelő	Botos Erzsébet
	Coll.adm.titkár	Kiss Ida
	Ref.Diákmozg.szerk.	Vatai László
	" " kiadója	dr.Soos Géza
	Küldgyi titkár	Szöll J.Imre
	Jegyzők	Naszády Zsófia,Székely György
	Könyvtárosok	Győrke Mária,Kulifay Gyula
	Szenior titkárok	Pőcsy Blanka,Baroza Gedeon
	Debreceni Csop.eln.	dr.Rugonfalvi Kiss István
	" " aleln.	dr.Vasady Béla,dr. Illés Endre
	RIM Biz.elnöke	Dobos Károly
	Debreceni főtitkár	Kiss A.Jenő
	Internátusok felügyelője	dr.Tasi Kálmán
	Főisk.fiuint.vez.	Szilágyi Pál
	" leány " "	Tóth Ottilia
	Felvidéki intern.vez.	Szöll J.Imre
	Közérisk.fiuint.vez.	Bognár István
	Üdülőbiz.elnöke	Kelemen Kornél
	Üdülőtitkárok	Szőcs János,Farkas Bálint,Kádár Géza
	Diákszoc.Oszt.vez.	Szmerka Irén,Szetyori Nagy Tibor
	Menza vez.	Naszády Zsófia
	Ellenőrök	Józan Imre,Madari Lajos
	Ügyészek	dr.Seress László,dr.Rada Tibor
	Gazdák	Gyarmathy László,Szeller Győző
1940.	Elnök	dr.Soos Géza
	Ügyvezető alelnök	Szőcs János
	Főtitkár	Hegyaljai György
	Debreceni Csop.elnöke	dr.Rugonfalvi Kiss István
	Rozsnyói táboránitó biz.elnöke	Dobos Károly
	Debreceni Csop.aleln.	dr.Vasady Béla,dr.Illés Endre
	Missziói lelkészek	dr.Kiss Sándor,Vatai László,dr.Konoz Sándor Kiss Antal Jenő
	Internátusi felügyelő	Krúzsely József
	Ügyészek	dr.Seress László,dr.Rada Tibor
	Szenior titkárok	Koszorus Ilona,Baroza Gedeon
	Főiskolás leánytitkár	Tudós Ilona
	" fiu "	Mészöly Pál,Székely György,Gásvár László
	Végzett leányok titk.	Vida Ida
	Végzett munka titk.	Havas Gábor

	Coll.adm.titkár	Kiss Ida
	Alsós leánytitkár	Mihály Ida
	" fiu "	Bata Elek
	Vestkörnyéki titkár	Petróczky Irén
	Adminisztr.vénztáros	Naszády Zsófia
	Könyvelő	Pusztai László
	Ref.Diákmozg.fel.szerk.	Baroza Gedeon
	" " szerk.	Székely György
	" " fel.kiadó	dr.Soos Géza
	Könyvtáros	Kulifay Albert
	Jegyző	Somogyi Gábor
	Küldgyi titkár	Szöll J.Imre,Székely György,Tudós Ilonka
	Jegyző	Kálmán Lajos
	Számvizsgálók	dr.Tasi Kálmán,Józan Imre,Madari Lajos
	Üdülőtitkárok	Fábry György,Kádár Géza,Molnár György
	Diákszoc.Oszt.vez.Szmerka	Irén,Szetyori Nagy Tibor
	Iratterjesztők	Hajdu Péter,Kulifay Albert,Osváth Viktor
	Főisk.leánytitkár	Tóth Ottilia
	" fiu "	Szilágyi Pál
	Felvidéki intern.vez.	Szöll J.Imre
	Közérisk.fiuint.vez.	Bognár István
	Menza vezetője	Naszády Zsófia
	Mozgalomközi titkár	Baroza Gedeon
1941.	Elnök	dr.Soos Géza
	Ügyvezető alelnök	Bognár István
	Főtitkár	Ablonczy Dániel
	Anyagi ügyek vez.	Hegyaljai György
	Bp.-i főtitkár	Németh László
	Debreceni főtitkár	Kiss A.Jenő
	Diákszoc.Oszt.elnöke	dr.Darányi Kálmánné.
	Szenior Oszt.elnöke	Demjén István
	Bp.-i főisk.tagozat rektora	dr.Kolozsváry Bálint
	Bp.-i Csoport elnöke	Botos Károly
	" " alelnöke	Fan Ferenc
	Debreceni Csop.elnöke	dr.Rugonfalvi Kiss István
	" " alelnöke	dr.Illyés Endre
	Missziói lelkészek	dr.Kiss Sándor,Farkas József Kiss Antal Jenő,Vatai László
	Orsz.utazó leánytitk.	Bereczky Klára,Szónyi Julia
	Orsz.énekügyi titkár	Balla Péter
	Adminiszt.vénztáros	Naszády Zsófia
	Könyvelő	Lehotay Julia
	Számvizsg.biz.eln.	Józan Imre
	" " tagjai	Madari Lajos,dr.Tasi Kálmán
	Ügyészek	dr.Seress László,dr.Rada Tibor
	Végzett leányok titk.	Kiss Margit
	" fiuk "	Borvető Béla
	Vestkörnyéki titk.	Mészányi Ella
	Szenior titkárok	Baroza Gedeon,Koszorus Ilona
	Coll.adm.titkár	Kádár Géza
	Világnézeti megb.	Soltész József
	Ref.Diákmozg.fel.szerk.	Baroza Gedeon
	" " szerk.	dr.Kiss Sándor
	" " fel.kiadó	dr.Soos Géza
	Mozgalomközi megbizott	Baroza Gedeon
	Taggondozó titkárok	Nagy Katalin,Boda Domokos,Wenczell Jolán
	Jegyző	Tudós Lőrinc

Főisk.leányintern.vez.	Kenyeres Katalin
" fiu " "	Szilágyi Pál
Felvidéki intern.vez.	Vatai László
Előadóisk.fiuint.vez.	Bognár István
Diákszoc.Őszt.vez.	Barcza Gedeonné,H.Szabó Béla
Menza vez.	Naszády Zsófia
Üdülőtitkárok	Balla Péter,Kulifay Albert,Kolozsi Géza
1942. Elnök	dr.Soos Géza
Alelnök	Bognár István
Főtitkár	Pamp János
Diákszoc.Őszt.elnöke	dr.Darányi Kálmánné
Szenior Őszt.elnöke	Demjén István
Bn.-i főisk.tagozat rektora	dr.Kolozsváry Bálint
Bn.-i Csoport Elnöke	Dobos Károly
" " alelnöke	Pap Ferenc
Főiskolás titkárok	Nagy Katalin,Szabó Gizella
Felsős titkárok	Kulifay Albert,Tatár Éva
Alsós titkárok	Katona Lajos,Kovcsi Edit
Debreceni Csop.elnöke	dr.Rugonfalvi Kiss István
" " főtitk.	Gáll Mihály
Misszió lelkészek	Vatai László,Farkas József,Kiss A.Jenő
Ország.utazó leánytitk.	Veress Etelka
Megbízott leánytitk.	Berendszky Klára
Ország.énekügyi titkár	Balla Péter
Adminisztr.nénzáros	Naszády Zs-fia
Könyvelő	Rácz Zsófia
Számvizsg.biz.eln.	Józan Imre
" " tagjai	Madari Lajos,Dóczi Antal,dr,Tasi Kálmán
Végzett leányok titk.	dr.Kiss Sándorné
" fiuk "	dr.Kuna László
Pestkörnyéki titk.	Petrőczky Irén,Fábry György
Szenior titkárok	Barcza Gedeon,Kossarus Ilona
Coll.sém.titkár	Kádár Géza
Ref.Diákmozg.fel.szerk.	Barcza Gedeon
" " szerk.	dr.Kiss Sándor
" " kiadója	dr.Soos Géza
Tagnyilvánt.titkár	Nagy Katalin
Jegyző	Tudós Lőrinc,Borhás Endre
Főisk.leányint.vez.	Kenyeres Katalin
" fiu " "	Naroncsik Elek
Felvidéki intern.vez.	Vatai László
Előadóisk.fiuint.vez.	Zana István
Irattejesztő	Bárány István,Tárczy Árpád
Diákszoc.Őszt.titk.	Barcza Gedeonné,Molnár Ida
Menza vez.	Naszády Zsófia
Üdülőtitkár	Kulifay Albert
Szilicei üdülő gazdája	Vizvári László
" " titkárja	Hegyeljai György.
Irattáros	Kondorosi János
Küldöngyi titkár	Demeter László
Könyvtáros	Németh László

1943. Elnök	dr.Soos Géza
Alelnök	Bognár István
Főtitkár	Szabó Dániel
Bn.-i főtitkár	Cilicze László
Diákszoc.Őszt.elnöke	dr.Darányi Kálmánné
Szenior Őszt.elnöke	Demjén István
Bn.-i főisk.tagozat rektora	dr.Kolozsváry Bálint
Anyagi ügyek titkára	Végh Dániel
Debreceni Csop.elnöke	dr.Török István
" " főtitk.	Árató Ferenc
Misszió lelkészek.	Farkas József,Kiss A.Jenő,Vatai László
Utazó leánytitkár	Veres Etelka
Énekügyi titkár	Balla Péter
Adminisztr.nénzáros	Naszády Zsófia
Könyvelés	dr.Nagy István
Számvizsg.biz.elnöke	Józan Imre
" " tagjai	Madari Lajos,Pamp Ferenc
" " pótteg	Prágay György,Dóczi Antal
Ellenőr	dr.Tasi Kálmán
Végzettek titkárja	dr.Kuna László
Szenior titkárok	Barcza Gedeon,Prágay Györgyné
Coll.sém.titkár	dr.Kádár Géza
Ref.Diákmozg.fel.szerk.	Palumby Gyula
" " fel.kiad.	dr.Soos Géza
Jegyzők	Bokros Lajos,Ila Gábor
Főisk.leányint.vez.	Kenyeres Katalin
" fiu " "	Jobbágy Kálmán
Felvidéki fiuint.vez.	Vatai László
Előadóisk.fiuint.vez.	Zana István
Irattarj.irányitója	dr.Kiss Sándor
Diákszoc.Őszt.vez.	Molnár Ida,Tábori Irén
Menza vez.	Naszády Zsófia
Számvizsg üdülő titk.	Kulifay Albert
Szilicei üd.gazdája	Vizváry László
" " titkára	Martin Miklós
1946. Elnök	Barcza Gedeon
Alelnök	Farkas József
Főtitkár	Kulifay Albert
Misszió lelkészek	Kiss A.Jenő,Szabó Dániel,dr.Vatai László
Üdülőtitkárok	Bokros Lajos,Ila Gábor,Kovács Tibor
Adm.titkárok	Naszády Zsófia,Horváth Erzsébet
Diákszoc.Őszt.titkárai	Tábori Irén,Horváthy Miklós
Menza vez.	Naszády Zsófia
Utazó leánytitkár	Vida Hajnalka
Jegyzők	Kiss Ferenc,Molnár József
Pénztáros	Naszády Zsófia
Intern.felügyelő	Kulifay Gyula
" vezetők	Vida Hajnalka,Domonkos Antal,Kulifay Albert
Szenior Őszt.elnöke	dr.Fónyad Dezső
" titkárok	Bognár Istvánné,Fábry György
Énekügyi titkárok	Balla Péter,Kálmán Lajos
Végzett titkár	Havas Gábor
Ellenőrök	dr.Tasi Kálmán,Koronke Lajos
Számvizsg.biz.elnöke	Józan Imre
" " tagjai	Pamp Ferenc,dr.Prágay György
" " pótteg	Tudós Lőrinc,dr.Kulcsár Ernő.
Gazda	Vizaknai Tamás
Irattarjesztő,könyvtáros	Szabó Lajos

Könyvelő	Balogh Mária
Irattáros	Szabó Lajos
Főisk.ifjutitkár	ifj.Svingor Jenő
Közérsk.ifjutitkár	Végh József
Főisk.leánytitkár	Szij Etelka
Közérsk.leánytitkár	Csutora Ibolya
Ügyészek	dr.Rada Tibor,dr.Seress László
1947.Elnök	Barcza Gedeon
Alelnök	Balla Péter
Főtitkár	Kulifay Albert
Üdülőtitkárok	Szabó Dánielné,Ila Gábor,Soos Gyula
Üdülőbiz.elnöke	Dézsi Antal
" tagjai	Fábry György,Szabó Dénesl,Hegyaljai György
Pénztáros,adminisztr.	Naszády Zsófia
Diákszoc,Oszt.vez.	Baráta Katalin,Táborl Irén
Menza vez.	Naszády Zsófia
Utazó leánytitkár	Mészáry Gabriella
Jegyzők	Kusz Edit,Kiss Béla
Internátusvezetők	Vida Hajnalka,Domonkos Antal,Kulifay Albert
" felügyelő	Kulifay Gyula
Szenior Oszt.elnöke	dr.Fónyad Dezső
" " titkárjai	Bognár Istvánné,Fábry György
Énekügyi titkár	Balla Péter
Taggondozó titkárok	Horváth Erzsébet,Székely Sándor
Számvizsg.biz.elnöke	Kass István
" " tagjai	dr.Prágay György,Vörös Károly
" " nőtag	dr.Kulcsár Ernő,dr.Tüdős Lőrinc
Gazda	Bódis István
Irattárjesztők	Hegyaljai György,Jakab Tibor,Vályi Ágnes, Wolf Erika
Könyvelő	Horváth E.zsébet
Irattáros	Dobé László
Főisk.ifjutitkár	Péntek Sándor
" leány "	Vida Hajnalka
Közérsk.ifjutitkár	Papp László,Kiss Szabolcs
" leány "	Balogh Mária
Alsós ifjutitkár	Bán-Bódi Aladár
" leány "	Pásztóhy Éva
Ügyészek	dr.Rada Tibor,dr.Seress László
1948.Elnök	Orgovényi György
Alelnök	Bódis István
Főtitkár	Cseh Lajos
Adminisztrátor	Naszády Zsófia
Üdülőtitkár	Soos Gyula,Kudar László
Diákszoc.Oszt.vez.	Táborl Irén,Baráta Katalin
Menza vez.	Naszády Zsófia
Utazó leánytitkár	Mészáryi Gabriella
Jegyzők	Kiss Béla,Kusz Edit
Internátusvezetők	Orgovényi Györgyné,Soos Gyula,Domonkos Antal
" felügyelő	Kulifay Gyula
Szenior Oszt.elnöke	dr.Fónyad Dezső
" " titkár	Bognár Istvánné,Fábry György
Énekügyi titkár	Gyülvészi Barna
Taggondozó titkár	Horváth Erzsébet
Ellenőrök	dr.Tasi Kálmán,Koronka Lajos
Könyvelő	Horváth Erzsébet
Számvizsg.Biz.elnöke	Péntek Sándor
" " tagjai	Vörös Károly,Jakab Tibor

Számvizsg.Biz.nőttag	Mán Sándor,Kertész Etelka
Irattárjesztő	Papp Jenő
Gazda	Feltéssy Zoltán
Irattáros	Dobé László
Főisk.ifjutitkár	Vizi István
" - leány "	Balogh Mária
Közérsk.ifjutitkár	Papp László,Kiss Szabolcs
" leány "	Horváth Erzsébet,Wolf Erika
Alsós ifjutitkár	Bán-Bódi Aladár
" leány "	Pásztóhy Éva
Ügyész	dr.Seress László
1949. Elnök	Hegyaljai György
Alelnök	Bódis István
Főtitkár	Erdős Albert
Adminisztr.pénztáros	Naszády Zsófia
Üdülő lelkésze	Kulifay Albert
" titkár	Soos Gyula
Menza vez.	Naszády Zsófia
Diákszoc,Oszt.vez.	Baráta Katalin,Gosztola Edit
Utazó leánytitkár	Borsos Róza
Jegyző	Kiss Pál
Internátus vezetők	Nagy Géza,Soos Gyula,Orgovényi Györgyné
" felügyelő	Kulifay Gyula
Szánior Oszt.elnöke	dr.Fónyad Dezső
" " titkár	Bognár Istvánné,Koronka Lajos
Énekügyi titkár	Balczár Dénes
Taggondozó	Horváth Erzsébet
Könyvelő	Horváth Erzsébet
Ellenőrök	dr.Tasi Kálmán,Domonkos Antal
Számvizsg.Biz.elnöke	dr.Vörös Károly
" " tagja	Mán Sándor
" " nőttag	Wolf Erika,Kertész Etelka
Gazda	Danis Gergely
Főisk.ifjutitkárok	Divinyi Sándor,Fejes Andor,Papp Kálmán
" - leánytitkár	Pongó Erzsébet
Közérsk.ifjutitkárok	Papp László, Kiss Szabolcs
" leánytitkár	Borsos Róza
Alsós ifjutitkár	Bán-Bódi Aladár
" leány "	Pásztóhy Éva
Ügyész	dr.Rada Tibor

ISBN 963 212 957 1